

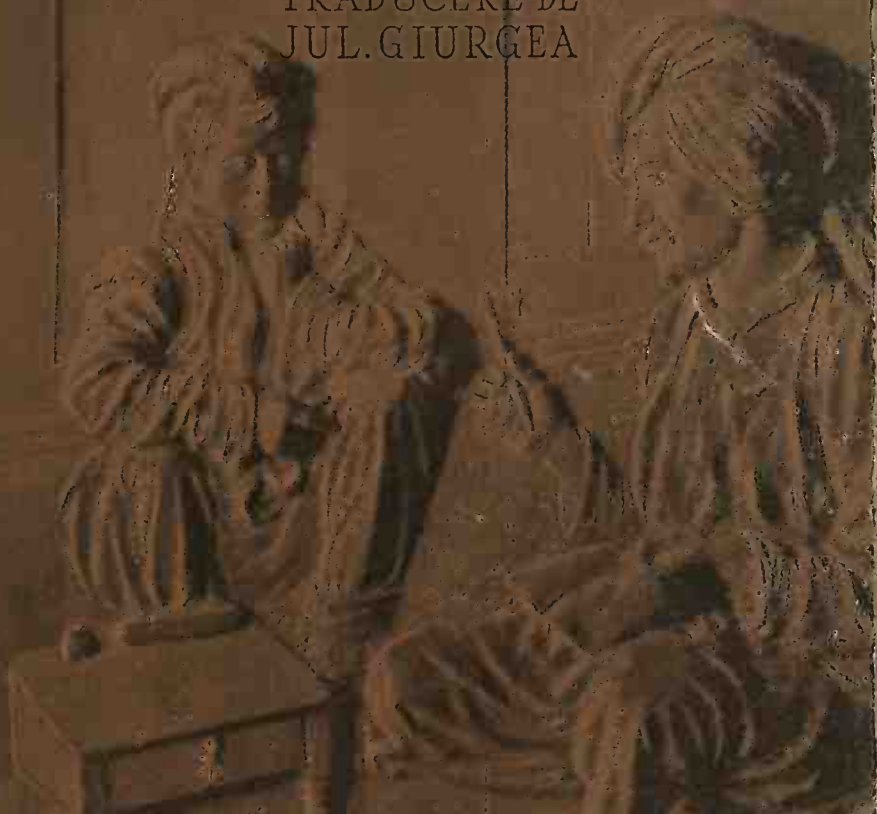
RUDYARD KIPLING

244
KIM

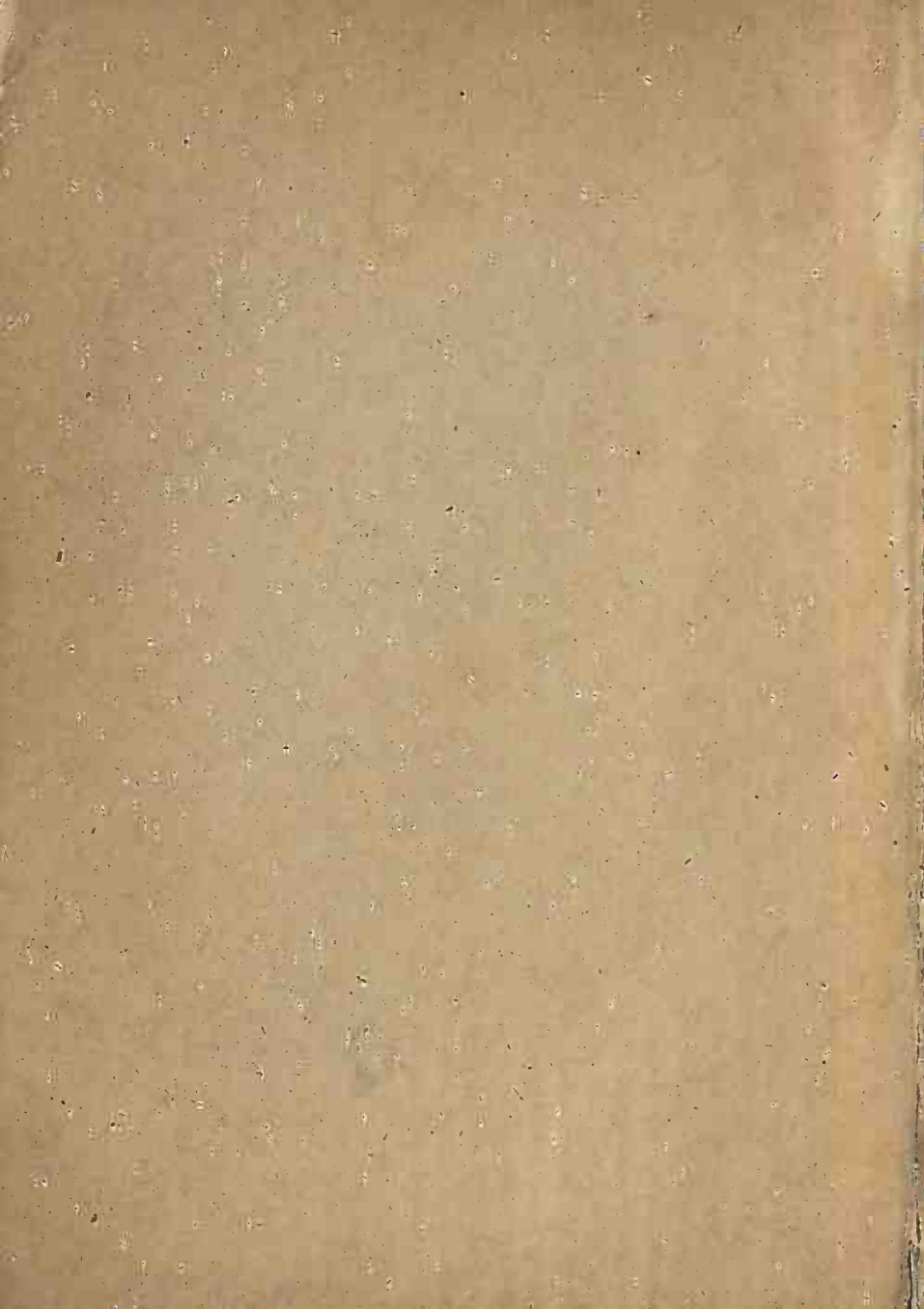
Kim and the

Letter-writer

TRADUCERE DE
JUL. GIURGEA

EDITURA R. CIOFLEC

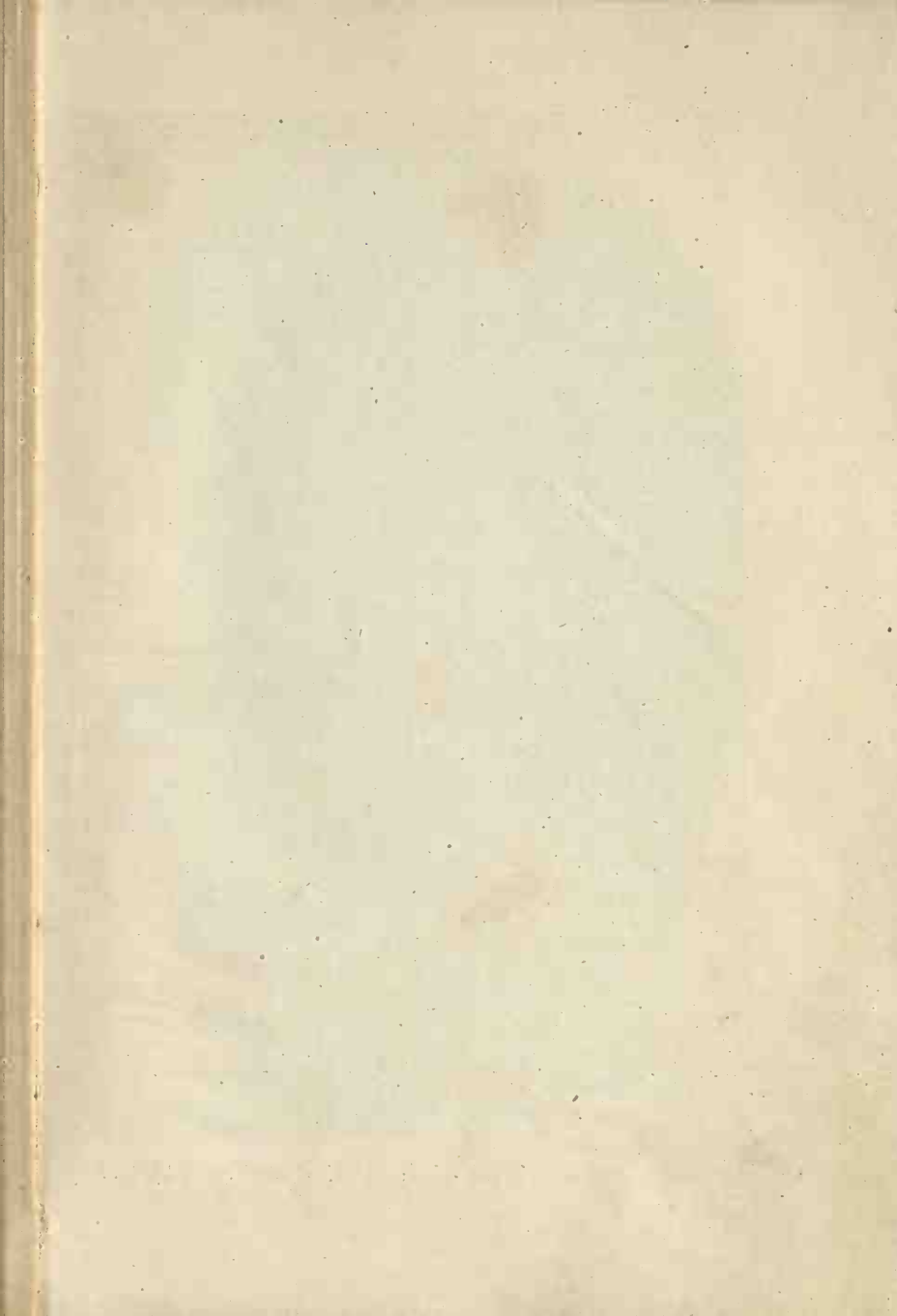

EC

De acelaș autor, în versiune românească:

CARTEA JUNGLEI
A DOUA CARTE A JUNGLEI

Baso-reliefurile copertei și ilustrațiile de J. LOCKWOOD KIPLING

ZAM - ZAMMAH

RUDYARD KIPLING

In. 83.318.

203040

KIM

traducere de JUL. GIURGEA

Ediția a V-

24247

EDITURA REMUS CIOFLEC

c/953

1961

1956

BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITARA
BUCURESTI
COTA.....22535

Versiunea românească a acestei cărți a fost făcută din originalul în limba engleză al romanului K I M de Rudyard Kipling, ediția 1933, apărută în editura MacMillan & Co., Ltd., Londra, și este singura versiune românească autorizată pentru continentul european, care poate fi răspândită în România.

Orice reproducere, compilație sau rezumat al acestei opere, fără autorizația scrisă a autorului versiunii românești, va fi urmărită conform legii.

B.C.U. Bucuresti

C27247

RC 214/06

K I M

P. J. T.

№ 15644

CAPITOLUL I.

O, voi, ce bateți spinoasele poteci
Spre culmea judecății de apoi,
Fiți buni când rătăciții vin la voi
S'aducă har lui Budha în Kamakura.

Cu toate că se daseră porunci ca nimeni să nu se apropie, el totuș încălecase pe țeava tunului Zam-Zammah, care sta ridicat pe soclul lui de cărămizi, față în față cu vechea Ajaib Gher, sau Casa Minunilor, cum îi ziceau Muzeului din Lahore indigenii. Cel care stăpânește pe Zam-Zammah, „balaurul care suflă foc pe nări”, stăpânește și provincia Punjab; de aceea de fiecare dată uriașul tun de bronz înverzit este cea dintâi pradă care cade în mâna cuceritorilor.

Mai mult sau mai puțin, Kim avea toată dreptatea să stea ocolo unde era, deoarece reușise să dea jos cu o lovitură de picior pe fiul lui Lala Dinanath, și de vreme ce Punjabul era stăpânit de engleji, fiind și el englez, era în drepturile lui. Deși la față era tot atât de tuciuriu ca orice indigen, și cu toate că de preferință vorbea dialectul țării, limba mamei lui, cu un fel intonație reținută și melodică, și cu toate că se amesteca între copiii de bazar, ca și când ar fi fost de seama lor, Kim era alb, un biet alb și poate dintre cei mai amărâți. O femeie metisă care avea

grijă de el (o femeie care fuma opiu și spunea că are un magazin de mobile antice aproape de piața unde staționau trăsurile cele mai hodorogite), spusese misionarilor că ea este soră cu mama lui Kim; mama lui însă fusese dădacă la copiii unui colonel și se măritase mai târziu cu Kimball O'Hara, un tânăr sergent din regimentul irlandez Maverick. Mai târziu sergentul a intrat în slujbă la linia ferată Sind-Punjab-Delhi și regimentul lui s'a întors în patrie fără el. Soția lui muri de holeră la Ferozepore, iar O'Hara se apucă de băutură și începu să vagabondeze din loc în loc, în lungul liniei ferate, de mână cu copilășul care nu avea mai mult de trei ani și se uita cu ochi mirați în jurul lui. Societățile de asistență și misionarii se alarmară, din cauza soartei care aștepta pe acest copil și vrură să-l ia dela el; O'Hara însă dispăru din nou și rătăci mereu, până în ziua când dete peste femeia aceasta care fuma opiu, apoi se obișnuie să fumeze și el, și muri cum sunt sortiți să moară în India toți albi de teapa lui. Toată averea rămasă pe urma lui erau trei documente: unuia îi spuneau *ne varietur*, din cauză că aceasta era inscripția de sub iscălitura lui, al doilea era „certificatul de liberare din armată”. Al treilea document era certificatul de botez al lui Kim. Aceste hârtii, spunea el cu mândrie, de câte ori era amețit de opiu, vor face din Kimball un om, indiferent de ce i s'ar putea întâmpla. Pentru nimic în lume, Kim nu trebuia să se despartă de aceste hârtii, care făceau parte din seria de farmece care se leagă în dosul Muzeului, în casa aceea mare-albăstrie, căreia lumea îi zice Jadoo Gher sau Casa Vrăjilor, cum se zice Lojei Masonice. Intr'o bună zi, spunea el, totul se va aranja și Kim va fi sărbătorit în mijlocul coloanelor de marmoră, coloane uriașe

și mărește. Insuș colonelul va veni călare pe un armăsar, în fruntea celui mai strălucit regiment din lume, ca să slujească pe Kim, care va fi mult mai slăvit de cât ar fi putut să fie tatăl său. Nouă sute de robi, toți unul și unul, din cei care se închină Taurului Roșu într'un Câmp Verde, îl vor sluji pe Kim, căci n'au uitat încă pe O'Hara, bietul O'Hara care a fost cândva contramaistru la Ferozepore. Pe urmă începea să plângă cu amar și se prăbușea în folteliul deșelat de trestie, de pe terasă. Așa s'a întâmplat că după moartea lui, femeia a luat cele două hârtii de pergament împreună cu certificatul de botez al băiatului și le-a cusut într'o punguliță de piele, apoi i le-a legat de gât cu un șnuruleț.

— Intr'o bună zi, spunea ea, aducându-și aminte de vorbele lui O'Hara, îți va ieși în cale dintr'un câmp verde un uriaș taur roșu, împreună cu colonelul încălecat pe armăsarul lui înalt, (apoi trecea pe englezește) și urmat de cei nouă sute de slujitori voinici.

— Bine, răspundea Kim, voi ține minte. Va veni un taur roșu și colonelul călare pe un armăsar, dar tatăl meu par'că spunea că înainte de toate, trebuie să vie doi oameni, care să facă toate pregătirile de lipsă; căci el spunea că așa se face întotdeauna, și nici nu s'ar putea ca fermecele să fie legate în altfel.

Dacă femeia s'ar fi gândit să trimită pe Kim împreună cu hârtiile lui la Jadoo-Gher, fără îndoială că Loja Provincială l-ar fi luat sub scutul ei și l-ar fi trimis la un Orfelinat Masonic din munți; dar ea auzise multe despre fermece și nu avea încredere în ceea ce făceau oamenii de acolo. Afară de asta, chiar Kim avea un plan al lui. Când ajunse la vârsta ca să-și poată da seamă de ceea ce se întâmplă în jurul său, începu să se ferească

de misionarii și oamenii albi, care treceau foarte gravi pe uliți, deoarece aceștia aveau obiceiul să-l întrebe ce face și cine este. Ori Kim nu făcea nimic despre ceea ce ai fi putut spune că face și el ceva cu adevărat. Ce e drept cunoștea ca nimeni altul feericul oraș Lahore, dela Poarta Delhi până la șanțurile cele mai dinafară care impresurau orașul; era frate de cruce cu oameni care trăiau o viață tot atât de aventuroasă ca și Haroun al Rashid; ducea un traiu tot atât de sbuciumat ca în O Mie și Una de Nopti, dar misionarii și membrii din comitetele Societăților de binefacere ar fi fost incapabili să înțeleagă farmecul acestui fel de viață. Porecla lui în mahalalele orașului era „prietenuțului tuturor” și din cauză că era ușor și mlădios ca o șopârlă, primea de multe ori însărcinări, pe care le îndeplinea noaptea, dela tinerii eleganți și cu obraze subțiri, trecând nesimțit peste acoperișurile caselor populare. Era vorba de felurite intrigi, pe care el le cunoștea tot atât de bine, pe cât de bine cunoștea și înțelegea toate faptele rele, din ziua când se deprinsese să vorbească. Mai mult decât orice, îi plăcea însă aventura în sine, furișările prin noapte în lungul hudișelor întunecoase, când se cățăra pe burlanele streășinelor, ca să asculte cum ciripesc femeile adunate pe terase, învăluite în pânza de întunec, și apoi să treacă în goană și cu mijlocul plecat sub povara fierbinte de beznă, din terasă în terasă. Afară de asta, mai avea și prietenii lui între oamenii sfinți, fakirii care stau chiriciți în fața altarelor lor, de pe marginea fluviului, sub umbra copacilor. Pe aceștia îi cunoștea foarte bine, și-i saluta zâmbind, când se întorceau dela cerșit, sau mânca din strachina lor, când ei nu erau de față. Femeia care îi purta de grijă, îl rugase cu lacrimi în ochi să poarte haine europenești, pantaloni, cămașă și

o pălărie moțată, cu toate acestea în zilele când puneă câte ceva la cale, Kim prefera să îmbrace costumul hindustan sau mahomedan. Un tânăr elegant, cel care fusese găsit în fundul unei fântâni în noaptea când s'a întâmplat cutremurul, îi dăruise într'un rând un costum complet hindustan, dintre cele care purtau copiii oamenilor de jos, când ieșeau pe stradă. Costumul acesta Kim îl astrucase sub niște grinzi, în curtea lui Nila Ram, care ținea o chereștea în partea de sus a Punjabului. În curtea aceasta, trunchii uriași de deodari (cedri de India), erau depozitați, pentru ca să se svânte o vreme, după ce făceau drumul din munți pe apele râului Ravee. Când avea nevoie de haine, Kim le avea întotdeauna la îndemână, și se întorcea acasă în zori, rupt de alergătură din pricina unei nunți, care se ținuse în timpul nopții, sau de chiotele neîntrerupte dela câte o serbare hindustană. Din când în când acasă se mai găsea și câte ceva de mâncare, dar de cele mai multe ori nu se găsea nimic, și Kim trebuia să iasă din nou în oraș, pentru ca să mănânce împreună cu copiii indigenilor, care îi erau prieteni.

Bătând neîncetat din călcâie în flancurile de bronz ale lui Zam-Zammah, Kim își uita din când în când, de prietenii săi Chota Lal și Abdullah, băiatul negustorului de acadele, și arunca o glumă usturătoare la adresa agentului care făcea de gardă în fața șirurilor de papuci, lăsați de vizitatori pe scările muzeului. Indigenul voinic și înalt se uita la el, zâmbind cu bunăvoință: pe Kim îl cunoaștea de multă vreme. Tot așa făcea și cu măturătorul care trecea în lungul străzii prăfuite, stropind colbul cu apa dintr'un burduf de capră, pe care îl purta atârnat de gât. Așa și cu Jawakir Singh, dulgherul muzeului, care era ocupat cu niște lăzi noi de împachetat. Nimeni

nu scăpa de el, afară de cei care veneau din afară de oraș și se grăbeau ca să ajungă la Casa Minunilor pentru a vedea lucruri făcute de oameni din țara lor sau aduse din alte părți. Muzeul conținea obiecte de artă și produse ale industriei hindustane, și oricine ar fi avut nevoie de vreo explicație, n'avea decât să o ceară custodelui care era gata oricând să-i dea toate lămuririle.

— Jos, dă-te jos, striga Abdullah, cățărându-se pe roțile lui Zam-Zammah.

— Taică-tu e bucătar și maică-ta ține tingirea, striga Kim cât îl ținea gura. E multă vreme de când musulmanii au pierdut pe Zam-Zammah!

— Lasă-mă să mă urc și eu, scâncea micul Chota Lal, care purta un fes brodat cu fir. Tatăl lui era un negustor a cărui avere era prețuită la cel puțin jumătate milion lire sterline; India însă, este singura țară din lume, cu adevărat democratică.

— Și hindustanii au pierdut pe Zam-Zammah; li l-au luat musulmanii. Taică-tu e plăcintar...

Se opri, căci de după colțul străzii, care venea din furnicarul cartierului Moti Bazar, apăru un om de care Kim, deși se mândrea că el cunoaște toate clasele de oameni, nu mai văzuse niciodată. Era un bărbat înalt de aproape șase urme, îmbrăcat într'o haină, numai petece peste petece, dintr'o stofă ieșită de soare, de par'că ar fi fost o pătură pentru cai; cu toate acestea Kim nu fu în stare să recunoască după aceste petece din ce fel de neam de oameni ar putea fi. În brâu avea o călimară lucrată în fier și un șirag de mătâni cu boabe de lemn, în felul celor pe care le poartă oamenii sfinți. În cap avea o pălărie uriașă și țuguiată. Era galben la obraz ca ceara și numai creșuri, de par'că ar fi fost frate cu Fook Shing,

cavaful chinez din bazar. La coada ochiului pleoapele lui se pătureau una peste alta, iar ochii îi luceau în cap ca niște schije de onyx.

— Cine o fi ăsta ? întrebă Kim pe tovarășul său.

— Mi se pare că trebuie să fie un bărbat, răspunse Abdullah, băgându-și degetul în gură și făcând ochii mari.

— Despre asta nici vorbă, răspunse Kim, dar nu se poate să fie un bărbat din India, de felul celor pe care eu i-am văzut până acuma.

— Mi se pare că trebuie să fie preot, șopti Chota Lal, uitându-se pe furiș la șiragul de mătăanii al străinului. Ia privește ! Ai zice că vrea să intre în Casa Minunilor.

— Stai, stai, căci nu înțeleg ce spui, se auzi glasul sergentului care da de zor din cap. (Agentul vorbea dialectul Punjabi). O, Prieten al tuturor, ce va fi spunând oare ?

— Trimete-l încoace, strigă Kim apropiindu-și călcăile și săltând de pe Zam-Zammah. — Se vede că e străin, dar tu ești un bivol.

Omul se întoarse desnădăjduit în partea unde erau băeții, și se îndreptă spre ei. Străinul părea foarte bătrân și gluga lui mai păstra încă mirosul șneapănului adus de pe culmile munților.

— Ascultați copii, ce este în casa aceasta mare din fața voastră ? întrebă el destul de limpede în dialect urdu.

— Aceasta este Ajaib Gher, sau Casa Minunilor, răspunse Kim, fără să i se adreseze nici cu Lala nici cu Kiam, cum era obiceiul.

— Nu mai spune ! Casa Minunilor ! Aș putea să intru și eu ?

— Scrie deasupra ușii, că toată lumea e slobodă să intre.

— Fără să plătești nimic?

— Eu intru și ies când îmi place, cu toate că nu sunt bancher, răspunse Kim râzând.

— Să mă ierți, căci eu sunt om bătrân și n'aveam de unde ști. Apoi pipăindu-și mățaniile, se întoarse și se uită peste umăr spre Muzeu.

— Din ce fel de neam ești? Unde e casa dumatăle? Vii de departe? îl întrebă Kim.

— Am venit pe la Kulu... de dincolo de Kaila... dar de unde să știi tu așa ceva? Am coborât dintre munții unde aerul și apa sunt proaspete și reci, adăugă el oftând.

— Aha! exclamă Abdullah, ridicând nasul în vânt. Khitai (un chinez). Fook Shing, îl dase odată afară din prăvălie din cauză că scuipase spre un idol, care trona printre condurii înșirați pe jos.

— Pahari! (muntean) adăugă Chota Lal.

— Da băiete... un muntean din munții pe care tu nu-i vei vedea niciodată. Ai auzit de Bhotiyal (Thibet)? Eu nu sunt Khitai, ci Bhotiyal (thibetan) și dacă vrei să știi numaidecât, sunt un lama, sau *guru*, cum se spune în *Nimba* voastră.

— Un *guru* din Thibet? se miră Kim. Până acum nu am văzut un astfel de om. Prin urmare sunt hindustani și în Thibet?

— Noi facem parte dintre cei care caută Drumul de Mijloc, și trăim împăcați în lamaseriile noastre. Înainte de a muri, am coborât să văd cele patru minuni. Dar cum se face că voi, care sunteți niște copii nevârstnici, știți tot atât de multe ca și mine, care sunt bogat în zile? întrebă străinul și-i privi cu bunăvoință.

— Ai mâncat ceva?

Moșneagul se scotoci în sân și scoase o cățue veche

de lemn de care poartă cerșetorii. Copiii deteră din cap în semn de înțelegere, căci toți preoții pe care îi știau, erau cerșetori.

— Încă nu mi-e foame, și-și întoarse capul spre soare, întocmai ca o broască țestoasă. O fi adevărat că în casa Minunilor sunt o mulțime de icoane? În Casa din Lahore! repetă străinul, ca pentru a fi mai bine înțeles.

— E adevărat, răspuse Abdullah. Casa e plină de zeități păgâne. Mi se pare că și tu te închini la idoli.

— Nu-l asculta ce spune, interveni Kim. Aceasta este Casa Guvernului și într'ânsa nu sunt niciun fel de idoli, decât un sahib cu o barbă mare albă. Hai cu mine și ți-o voi arăta.

— Preoții străini mănâncă copii, șopti Chota Lal.

— Acesta mai e și străin, un *but-parast* (idolatra) adăugă Abdullah, care era mahomedan.

Kim începu să râdă.

— Aceștia sunt puișori; hai fugiți de vă ascundeți sub poala mamei voastre. Haide moșule cu mine.

Kim își făcu loc pe ușă, învărtind râșchitoarea care închidea intrarea și înregistra automat orice vizitator. Bătrânul venea după el, apoi se opri dintr'odată și rămase minunat de ceea ce vedea. În hallul dela intrare erau rânduite statui uriașe de proveniență greco-budhistă, a căror vechime n'ar putea să o precizeze decât savanți specialiști, executate de artiști al căror nume a fost acoperit de uitare și a căror mână fusese călăuzită în mod fericit de inspirația venită cine știe cum, dintr'un pământ atât de depărtat, până în țara lor, împrumutându-i geniul Eladei antice. În sala aceasta se găseau sute de fragmente de statui, de frize lucrate în baso-reliefuri, de lespezi în mozaic, reprezentând figuri colorate care împodobiseră odinioară pereții an-

ticelor *stupe* și *vihare* budhiste din partea de miazănoapte a țării, iar acum erau etichetate și catalogate aci, ca să facă podoaba și mândria Muzeului. Cu ochii mari străinul se uita cu atenție la tot ce vedea împrejurul său, pe urmă privirile îi rămaseră îndreptate spre un basorelief, care reprezenta apoteoza lui Budha. Marele Budha era reprezentat șezând pe o petală de floare de lotus, care era atât de fin reliefată, încât îți făcea impresia că este reală. În jurul lui era prosternat un întreg cortegiu de regi, de străbuni și de zeități budhiste din timpuri străvechi. Mai încolo, în marmoră, se vedea oglinda apei acoperite cu flori de lotus, iar pe oglinda ei sburdau pești și păsări acvatice. Deasupra lui se vedeau doi *dewa* cu aripi de flutur, care îi țineau deasupra capului o coroană de flori, iar mai sus, erau alți doi care țineau în mâni o umbrelă deschisă deasupra căreia se vedea diadema de perle Bodhisat.

— Domnul ; Stăpânul ! Este insuș Sakya Muni, șopti străinul, căutând să-și stăpânească un hohot de plâns, și mai mult în șoaptă începu să intoneze minunata invocatie a imnului budhist :

*Al Lui este drumul, drumeful
Și Legea... și totul, acum am aflat
Pe cel care Maya la sân l-a purtat,
Stăpân în Ananda... înțelept Bodhisat.*

— Prin urmare este aci, și aci este cea mai desăvârșită Lege, alături de El. Pelerinajul meu începe cu bine. Ce lucrare desăvârșită ! Ce artă !

— Uite colo este și sahib, zise Kim făcându-și loc printre vitrinele și dulapurile unde erau rânduite obiectele expoziției de Arte și Meserii. Un englez cu barba albă se uita la lama care se întoarse grav ca să-l salute, și sco-

tocindu-se prin buzunări, scoase un carnet și un petec de hârtie.

— Da, așa mă cheamă, zise englezul și zâmbi stângaci, căutând să descifreze caracterele întortochiate ale scrisului.

— Mi l-a dat unul dintre ai noștri care a făcut un pelerinaj la locurile sfinte, zise lama. Acum este starețul lamaseriei Lung Cho, și mi-a povestit și despre acestea, adăugă el ridicând brațul și arătând lucrurile din jurul lui.

— Atunci fii bine venit, lama din Thibet. Iată icoanele, și tot aci sunt și eu, răspunse englezul privindu-l fix; pentru a aduna înțelepciune; intră câteva clipe la mine în birou.

Bătrânul tremura de emoție.

Biroul era un spațiu îngust, despărțit de galeria statuielor numai de un perete subțire de scânduri. Kim se întinse pe jos și-și lipi urechea de o crăpătură care se vedea între scândurile de cedru, și conform obiceiului său, căută să audă ce vorbesc cei dinăuntru, și să pândească.

2472
Partea cea mai mare din ceea ce vorbea custodele cu lama era mai presus de înțelegerea lui. Străinul începu să vorbească custodelui, cu oarecare sfială despre lamaseria din care făcea și el parte, mănăstirea Such-zen care era în fața Stâncilor Colorate, la patru luni de drum din Lahore. Custodele aduse un album uriaș și după o scurtă căutare, îi arătă lamaseria care era ridicată în vârful unor stânci dela înălțimea cărora se vedea toată valea închisă între pereții straturilor de piatră multicoloră.

— Da, da, aceasta este, incuviință lama, scoțând o perche de ochelari cu rama de os, de proveniență chinezească. Uite și portița pe unde aducem lemnele de care avem nevoie în timpul iernii. Dar cum se face că tu... sau mai

bine zis englezii să știe despre asta? Odată mi-a vorbit despre asta unul care era stareț la Lung-Cho, dar nu l-am crezut. Domnul... Cel a tot Puternic... este cinstit și de lumea din părțile acestea? Viața lui este cunoscută de cei de aici?

— Povestea vieții lui o găsești săpată în întregime pe pietrele care le vezi aici. Vino să te convingi, după aceea te vei mai odihni...

Străinul ieși, alături de custode și se îndreptară împreună spre galeria principală, și trecând prin fața monumentelor cu toată venerația cuvenită unui drept credincios, le privi cu ochiul cercetător al omului care le înțelege.

Fiecare amănunt al acestei povestiri minunate, fu trăit de el în fața fragmentelor de monumente care uneori îl consternau din cauza influențelor străine din Elada, dar care îl emoționau cu toate acestea, ca pe un copil în fața unui lucru nou pe care îl vede pentru prima dată. Acolo unde continuitatea era întreruptă din cauza fragmentelor pierdute ale pietrelor, cum era cazul la Bunavestire, intervenea custodele care deschidea numai decât în maldărele lui de cărți, franceze și germane, la pagina unde erau reproducerile fotografice ale părților pierdute.

Aci era curiosul Asita, care nu este altceva decât corespondentul lui Simion din cathechismul creștin, ținând Copilul Sfânt pe genunchi, în timp ce mama și tatăl copilului ascultă cuvintele lui; dincolo erau descrise întâmplările din legenda lui Devadatta. Aci era păcătoasa umilită care învinuise pe Domnul de prihană; mai încolo era învățătorul în Parcul Cerbilor, împărțind învățătura; minunea era Bodhisat în haină domnească de prinț; taina care uimise pe cei care se închinau focului; taina nașterii;

moartea lui Kusinagara, când învățacelul cel slab de înger a leșinat ; mai încolo erau scene nenumărate de meditație sub arborele Bodhi și scene de devotament față de cățuia milelor. După câteva clipe, custodele își dete seamă că vizitatorul său nu era un simplu cerșetor ci un erudit desăvârșit. Trecură din nou prin toate galeriile încărcate de monumente, în fața cărora lama lua câte un grăunte de tabac, în timp ce-și ștergea ochelarii, și vorbea cu repeziune uimitoare un amestec de *Urdu* cu *Thibetană*. Auzise și el despre călătoriile pelerinilor chineji Fo - Hian și Hwen - Thiang, și ar fi dorit să știe dacă însemnările acestora au fost traduse. Își reținu respirația în timp ce răsfoia lucrările lui Beal și Stanislas Julien.

— Toate acestea se găsesc aici ! Un adevărat tezaur care stă sub pază.

Luă o atitudine plină de respect, în timp ce asculta traducerea grăbită în dialect *urdu* a acestor fragmente. Pentru prima dată afla despre lucrările savanților europeni, care după aceste pietre și alte documente, reușiseră să reconstitue și să identifice Locurile Sfinte, care au fost Leagănul Budhismului. Pe urmă, custodele îi arătă o hartă uriașă, pe care erau o mulțime de însemnări în puncte și linii galbene. Degetul lui uscat și cafeniu, urmărirea pe hartă drumul tras de creionul custorelui : ici era Kapilavastu, colo Regatul Mijlociu, iar dincolo Mahabodi, care este Mecca budhismului ; mai încolo era Kusinagara, loc de tristă amintire, unde a murit Prea Sfântul. Bătrânul se plecă adânc asupra hărții și rămase o vreme cufundat în adâncă tăcere, în timp ce custodele își aprinse luleaua pentru a doua oară. În timpul acesta, Kim adormise. Când se trezi, își aduse aminte de vorbele pe care le schimbaseră cei doi, și i se păru că acum începe să le înțeleagă mai bine

decât la început.

„— Așa s'a întâmplat, o tu izvor de înțelepciune, că eu m'am urnit la drum ca să vizitez locurile sfinte, pe care le-au călcat picioarele Lui : să merg până la locul unde s'a născut, sau chiar până la Kapila, apoi până la Maha Bodhi, unde este mănăstirea Buddh Gaya, până la Parcul Cerbilor și Kusinagara, unde a murit”.

Glasul străinului se mai mulcomi

— Am venit singur până aici. Vreme de cinci... de șapte... de optsprezece... de patruzeci de ani, mi-am dat seamă că Legea Veche nu se mai cinstește ; învățăturile ei după cum știi și tu, sunt îngreunate de tot felul de netrebnicii și de farmece, și de idolatrie, cum spunea până și băiatul pe care l-am întâlnit la intrare : de *but-parasti*.

— Așa se întâmplă cu orice credință.

— Așa crezi ? Am cetit cărțile din lamaseria unde sunt eu, dar mi s'au părut ca smoala uscată ; noul ritual pe care îl slujim noi cei care spuneam că am reformat legea, nu are nici el prea multă cinstire în fața ochilor mei împăinjeniți. Chiar cei care urmează învățătura Domnului celui Drept, sunt în continuă harță unii cu alții. Totul este deșertăciune. Da, *maya* este o închipuire deșertă. Pe mine însă mă chinuesc alte porniri (și obrazul galben, brăzdat de creșuri nenumărate, se apropie cu câteva degete de custode, în timp ce unghia ascuțită a arătătorului bătea în masă). Înțelepții voștri, după cât se vede din aceste cărți, au urmat pas cu pas piciorul Sfântului în rătăcirile lui, dar au mai rămas și amănunte la care ei nu s'au gândit și nu le-au dat deslegare. Nici eu nu știu nimica... de unde aș putea să știu... dar eu mă voi libera din Roata Lucrurilor trecătoare (evoluția prefacerii) și voi ieși la drum larg deschis. (Străinul zâmbi mulțumit). În calitate de pelerin

spre locurile Sfinte, se va ține seamă de vrednicia mea. Dar mai este ceva. Ascultă la adevărul pe care ți-l voi spune acuma. Când Mântuitorul nostru ajunsese la vârsta cerută și se gândi să-și ia tovarășă de viață, oamenii din curtea tatălui său, spuneau că e prea șubred, pentru a se însura. Tu știi de asta ?

Custodele dete din cap, în timp ce se gândea la ce îi va spune străinul .

— Atunci l-au supus pre el întregii încercări care se făcea cu toți care veneau la curte. Iar când i-au dat arcul în mână, l-a frânt în două și Domnul a cerut atunci să-i dea un arc pe care nu l-a putut încă nimeni întinde. De asta știi ?

— E scris în cărți, și am citit.

— Când a întins arcul, săgeata a trecut dincolo de toate semnele dinainte puse, până s'a pierdut din vedere. Târziu, când săgeata a căzut, pe locul unde a atins pământul a fășnit un izvor, care în câteva clipe s'a îngroșat și s'a făcut râu, și râului acestuia i s'a dat darul, din bunăvoința Domnului și a vredniciei Lui înainte de a se mântui, că tot cel ce va intra într'ânsul și se va spăla, spălat va fi de toată spurcăciunea și de tot păcatul.

— Așa scrie în cărți, aprobă custodele.

Lama respiră din adânc.

— Izvor de înțelepciune, unde este râul acesta ? Unde este locul unde a căzut săgeata ?

— Dragul meu frate, asta eu nu am de unde să o știu, răspunse custodele.

— Fără îndoială că nu știi, dacă nu vrei să știi sau te faci că ai uitat... tocmai acest lucru pe care nu vrei să mi-l spui. Eu cred că tu trebuie să știi ! Ascultă, eu sunt bătrân. Te întreb, bătându-mi fruntea în țărâna pe care o calcă

picioarele tale, izvor al înlepciunii ; ştim că El a întins arcul ; ştim că a plecat săgeata şi a căzut ; ştim că a tăşnit izvorul. Unde este deci râul ? Visurile mele mi-au spus să mă duc să-l caut. De aceea am venit. Sunt aici. Unde este râul pe care îl caut ?

— Îţi închipui că dacă aş şti unde este, nu ţi-aş spune fără nicio sfială ?

— Intrând în apa râului acesta, te poţi izbăvi de Roata Lucrurilor trecătoare, continuă lama, fără să ţină seamă de vorbele custodelui. Râul săgeţii. Mai gândeşte-te odată. Poate este un părauş a cărui albie este seacă în timpul arşiţei ? Dar nu cred că Inalt Prea Sfântul să-şi bată joc de un om bătrân ca mine.

— Eu nu ştiu; n'am de unde şti.

Lama îşi apropie din nou faţa lui brăzdată de mii de creţuri, până la un lat de mână de obrazul englezului.

— Văd că nu ştii. Tu nu cunoşti legea, nici nu o cînsteşti, deci pentru tine această cunoştinţă a rămas închisă.

— Da, închisă şi ascunsă.

— Frate, amândoi suntem legaţi, şi tu şi eu ; dar eu mă voi izbăvi — şi ridicându-se în picioare, îşi aşeză faldurile dulamei cu care era îmbrăcat — plec să mă izbăvesc de ceea ce mă leagă. Vino şi tu cu mine.

— Eu sunt legat, răspunse custodele. Dar tu unde ai de gând să te duci ?

— Deocamdată unde m'aş putea duce, decât la Kashi (Benares) ? Acolo va trebui să găsec într'un templu un slujitor al dreptei credinţe. Fără îndoială şi el caută drumul în taină, şi s'ar putea să aflu ceva dela el. Poate va vrea să plece împreună cu mine la Buddh Gaya. Pe urmă vom apuca spre miazănoapte şi spre apus, ca să ajungem la Kapilavastu, unde voi începe cercetările pentru ca să gă-

sesc râul. Sau mai bine, voi cerceta toate locurile pe unde voi trece, căci nimeni nu cunoaște unde a căzut săgeata.

— Dar cum te vei duce? Drumul până la Delhi e lung, dar și mai lung până la Benares.

— Pe jos, prin pulberea drumului și cu trenul. Dela Pathânkot, de cum am ieșit dintre munți, am venit încoace cu *te-rainul*. Merge mai repede. La început m'am mirat văzând stâlpii aceia înalți, înfiți în marginea drumului, cum își deapănă firele (și făcu un gest cu mâna, ca să arate cum se deapănă firele de sârmă pe stâlpii telegrafului, când se șterg pe sub fereastra unui vagon). După o bucată de vreme înțepenisem și mi-a venit poftă să umblu din nou pe jos, așa cum eram obișnuit.

— Ești sigur că nu vei rătăci drumul? întrebă custodele.

— De asta nu trebuie să am nicio grijă, căci e de ajuns să întreb pe cineva și să plătești, ca oamenii anume însărcinați cu aceasta, să te îndrepte acolo unde vrei să ajungi. Atâta știam și eu, chiar înainte de a părăsi lamaseria, din informațiile sigure pe care le aveam, răspunse lama cu mândrie.

— Și când ai de gând să pleci?

Custodelui îi venea să zâmbească în fața acestei dovezi de amestec al vechei credințe pe cale să dispară, cu progresul modern realizat în India contemporană.

— Cât se poate de repede. Mă voi duce din loc în loc, prin toate părțile pe unde a trăit, până când voi da de râul pe care îl caut. Afară de asta am văzut și o hârtie pe care sunt ceasurile de plecare ale *te-rainurilor* spre miazăzi.

— Dar cu hrana ce faci?

De obicei un lama când pleacă la drum, are ascunși asupra lui bani buni, dar custodele voia să fie sigur că nu

se înșeală.

— In timpul călătoriei voi întinde cățuia Domnului în calea trecătorilor. Da, voi face acest drum ca și el, și voi renunța la tihna pe care mi-ar fi dat-o mănăstirea. Când am coborât din munți, aveam cu mine un *chela* (discipol), care cerșea pentru mine, așa cum spune legea, dar făcând un popas la Kulu, a fost apucat de friguri și a murit. Acuma nu mai am *chela*, dar voi întinde eu singur cățuia în calea trecătorilor, ca să dau prilej oamenilor milostivi, să facă fapte plăcute Domnului.

Străinul ridică fruntea cu mândrie. Călugării învățați din lamaserii nu au obiceiul să cerșească, dar acest lama era un suflet entusiasmă de viziunea sa.

— Bine, zise custodele și zâmbi. In cazul acesta fie-mi iertat să fac și eu o faptă bună. Eu și cu tine, suntem amândoi din aceeaș breaslă. Ui-te un carnet nou de hârtie englezească: iată și câteva creioane ascuțite, mai subțiri și mai groase, tocmai bune pentru un scrib. Dă-mi acuma ochelarii tăi.

Custodele îi puse la ochi și constată că erau plini de sgârieturi, dar se potriveau cu cei pe care-i întrebuița el.

— Incearcă-i pe aceștia, și-i întinse ochelarii lui.

— Un fulg! Sunt ca un fulg de ușori. (Bătrânul ridică privirea încântat și încreți nasul). Aproape nici nu-i simt, și văd foarte limpede prin ei.

— Sunt din *bilaur* (cristal) și nu se vor sgâria nici-odată. Îți doresc să-ți fie de ajutor la găsirea râului pe care îl cauți, căci ți-i dau ție.

— Îi primesc și voi lua și creioanele și carnetul, ca un semn de prietenie a unui preot față de alt preot, zise lama. Iar acum (și băgând mâna în brâu desprinsă călimara de fier lucrat și o puse pe masa custodelui), primește

asta ca să-ți aduci aminte de întâlnirea noastră. Aceasta este călimara mea. E un lucru tot atât de bătrân ca și mine.

Călimara străinului era un obiect foarte vechiu, împodobit cu motive chinezești, lucrat dintr'un fier care astăzi nu se mai găsește în comerț, și custodele își simțise inima tresărind din primul moment, când văzuse călimara, căci instinctul lui de colecționar îl făcuse să-și dea seamă numaidecât de valoarea ei. Cu toate acestea pentru nimic în lume, lama nu și-ar fi luat darul înapoi.

— Când mă voi întoarce, după ce voi găsi râul pe care îl caut, îți voi aduce un desen făcut după Padma Samthora, de felul celor pe care la lamaserie le lucram pe mătasă. Da, continuă lama râzând, și-ți voi aduce unul și după Roata Vieții, căci tu și cu mine, amândoi suntem din aceeași breaslă.

Custodele ar fi vrut să-l mai rețină, căci astăzi în lume nu se mai găsesc decât foarte puțini oameni care se pricep să mânuiască penelul de tuș pentru a face desemele budhiste care după cât se știe, sunt pe jumătate desemnate cu tot felul de imagini. Străinul însă se depărtă cu pași mari, și oprindu-se pentru câteva clipe de meditație în fața uriașei statui Bodhisat, ieși grăbit pe ușa, în pragul căreia rășchitoarea intrării se învârti de câteva ori.

Kim se luă după el, ca o umbră. Cuvintele pe care le auzise dela cei doi oameni îl emoționaseră. Străinul acesta părea să fie ceva cu totul nou și neașteptat în viața lui, de aceea era hotărât să ducă mai departe cercetările începute, cum ar fi făcut în cazul când ar fi fost vorba de o clădire nouă pe care ar fi văzut-o în oraș sau de o serbare strălucită în Lahore. Acest lama era o descoperire a lui personală și-era hotărât să o păstreze, căci să nu uităm, că și mama lui Kim fusese irlandeză.

Moșneagul se opri în fața lui Zam-Zammah și se uită împrejurul său, până când ochii i se opriră asupra lui Kim. Primul avânt al pelerinajului începu să-l părăsească tocmai în această clipă, și se simțea bătrân, obosit și rătăcitor prin lume, flămând și străin.

— Nu te așeza sub tun, strigă agentul trufaș, întorcându-se spre el.

— Taci din gură bufniță! răspunse Kim în locul străinului. Așează-te dacă vrei să te așezi, străine. Ascultă Dunnoo, când spuneai că ai furat papucii lăptăresei?

Acuzația aceasta venită pe neașteptate contra agentului, era cu totul lipsită de temei, dar Dunnoo știa că la nevoie glasul ascuțit al lui Kim ar fi putut să răscolească legiuni întregi de copii de prin huditele bazarului, ca să-i facă alaiu; de aceea nu mai zise nimic.

— Cui voiai să te închini, așezându-te aci? întrebă Kim, trăgându-se în umbră alături de lama.

— Copilule, eu nu mă închin nimănui, ci m'am prosternat în fața Legii celei drepte.

Kim ascultă răspunsul străinului fără să clipească și primi explicația cu această nouă zeitate, căci el mai cunoștea și altele.

— Și ce ai de gând să faci?

— Să cerșesc. Abia acum mi-am adus aminte că a trecut multă vreme de când am mâncat și am băut pentru ultima dată. Care sunt obiceiurile milosteniei în acest oraș? Ceri fără să ridici glasul și întinzi mâna în tăcere, cum se face în Thibet, sau strigi în gura mare?

— Cel care cerșește în tăcere, va muri în tăcere, răspunse Kim întrebuițând o zicătoare indigenă. Lama încercă să se ridice în picioare, dar nu mai avu putere și aducându-și aminte de discipolul său mort, departe la

Kulu, oftă îndurerat.

— Dă-mi cățuia ta. Eu cunosc oamenii din orașul acesta... cunosc pe toți cei care sunt milostovi. Dă-mi-o și ți-o voi aduce plină cu de-ale mâncării.

Ca un copil, fără să mai aștepte îmbiere, bătrânul îi întinse cățuia.

— Stai aci și te odihnește. Eu cunosc oamenii.

O luă la fugă până ajunsese în fața dughenei unui *kunjiri*, un negustor de legume din clasa de jos care sta în fața liniei de tramvai dela marginea orașului, în drum spre Moti Bazar. Femeia negustorului cunoștea pe Kim de multă vreme.

— Ia te uită, nu cumva te-ai făcut *yogi*, de umbli la cerșit cu cățuia? se miră femeia.

— Nu m'am făcut, răspunse Kim cu mândrie, dar a sosit un preot nou în oraș, un om cum eu n'am mai văzut până acuma.

— Preot bătrân sau pui de tigru, e tot una, răspunse femeia supărată. Sunt sătulă de preoți noi, căci se reped la mărfurile noastre ca roiurile de muște. Nu cumva tatăl copilului meu este sac fără fund, ca toată lumea să vină la mine după milă?

— Ba de loc, răspunse Kim, căci bărbatul tău este mai mult *yagi* (rău din fire) decât *yogi*. Preotul acesta însă este un nou venit, și sahibul dela Casa Minunilor i-a vorbit ca un frate. Haide măicuță dragă, umple cățuia cu ceva de mâncare, căci mă așteaptă.

— Nu mai spune! Cățuia asta! Tu nu vezi că e mare ca un burduf; ca să ți-o umplu, va trebui să-ți dau mai mult decât îmi ia taurul sfânt al lui Shiva. Azi dimineață a trecut pe aici și mi-a golit un coș de trufe; acuma mai vii și tu să-ți umplu cățuia.

Taurul uriaș de culoare cenușie, venea indiferent și mândru, făcându-și loc printre lumea peștriță, iar între dinți sdrobea o banană pe care o smulsese din coșul unui trecător. Era chiar taurul brahman al cartierului. Venea drept la dugheana negustorului de legume și în fața șirului de coșuri se opri, par'că ar fi știut dinainte că are acest privilegiu, și începu să amușine, înainte de a se decide ce legume să aleagă. Kim ridică piciorul și cât ai clipi îi trânti un călcâi peste botul umed și albastru. Taurul sforăi supărat și trecând linia tramvaiului, se duse în altă parte, dar i-se vedea greabănul tremurând de supărare.

— Vezi, te-am scăpat de o pagubă cu care ai fi putut să-mi umpli cățuia asta de trei ori, nu odată. Acuma măi-cuțo, dă-mi o mână de orez, o coadă de pește uscat și o lingură de legume.

Din fundul dughenei unde era întins stăpânul, se auzi un mormăit.

— A gonit taurul și e bine ca omul să facă pomană, își zise femeia, apoi luându-i cățuia din mână, i-o umplu cu orez fierbinte.

— Trebuie să știi că yogi al meu nu e vacă, zise Kim făcând o groapă în mijlocul orezului. N'ar strica o bucățică de friptură, o ciosvârtă de plăcintă și câteva fructe, chiar conservate. Cred că i-ar face plăcere.

— În groapa pe cari ai făcut-o ar intra și capul tău, răspunse femeia răstită. Cu toate acestea îi aduse o bucățică de friptură cu legume, o felie de plăcintă peste care așternu un strat subțire de unt, iar alături de friptură așeză o bucățică de tamarin murat. Kim se uita mulțumit la bucatele îngrămădite în cățue.

— Ai făcut o faptă bună, și să știi că atunci când eu voi fi în bazar, taurul nu va mai îndrăzni să se apropie de

dugheana ta. E un cerșetor nerușinat.

— Dar tu ce ști? întrebă femeia și începu să râdă. Despre tauri însă caută de nu vorbi, decât numai bine. Par'că tu veniseși într'o zi să-mi povestești că un Taur Roșu va veni dintr'un câmp la tine, ca să-ți dea ajutor. Haide, ia-o la picior și spune sfântului să mă pomenească și pe mine în ruga lui. Poate cunoaște și un leac care să folosească fiicei mele pentru boala de ochi de care suferă. Intrebă-l nu cumva știe ceva, căci tu ești Micul Prieten al tuturor.

Kim însă era departe, înainte ca ea să fi terminat cel din urmă cuvânt, săltând într'un picior și căutând să se ferească de câinii de pripas sau de alți flămânzi care-i ieșeau în cale.

— Așa cerșesc pe aici cei cari se pricep să cerșească, zise el cu mândrie, văzând pe lama că deschide ochii mari și se uită minunat la conținutul cășuei. Mănâncă, voi mânca și eu cu tine. Ascultă *bhistie*, strigă el grădinarului care stropea straturile de flori din fața muzeului. Dă-ne puțină apă. Noi bărbații am însetat.

— Voi bărbații! ripostă *bhistie* râzând. Oare va fi de ajuns un burduf pentru doi inși ca voi. Haide, bea, în numele Celui prea Milostiv.

Grădinarul dete drumul unei șuvițe subțiri de apă în palmele lui Kim care începu să bea din pumni, cum era obiceiul indigenilor. Lama însă se scotoci pe sub giubea și scoase o ulcică, apoi începu să bea cu înghițituri lungi.

— E un *pardesi* (străin) zise Kim întorcându-se spre grădinar, când văzu că lama începu să murmure ceva într'o limbă străină: probabil o binecuvântare.

Mâncară amândoi și se săturară, apoi șterseră fundul cășuei. Pe urmă lama scoase o tabacheră uriașă și luă între

degete câteva fire de tutun pe care le trase pe nări. După ce își plimbă printre degete șiragul de mătânie, așipi în somn ușor, caracteristic oamenilor bătrâni, în timp ce umbrele în jurul lui Zam-Zammah începeau să se prelungească.

Kim se ridică și se duse până la prăvălia unei tinere mahomedane unde ceru să-i dea și lui o țigară de cele lungi din care fumează studenții Universității din Punjab, unde toți tinerii caută să imite obiceiurile englezilor. Pe urmă se așeză pe vine și în timp ce fuma, începu să se gândească pentru ca la sfârșit să se ridice din nou și să se îndrepte spre depozitul de chereștea al lui Nila Ram.

Lama nu se trezi decât în clipa când furnicarul vieții de noapte începu să mișune din nou în jurul lui, și în lungul ulițelor se aprindeau felinarele, iar funcționarii și slujbașii birourilor Guvernului se întorceau acasă. Privirile lui începură să răscolească în toate părțile, dar nimeni nu-l lua în seamă, afară de un copilăș hindustan cu turbanul murdar și în haine de culoare gălbuie. Bătrânul își lăsă capul pe genunchi și începu să scâncească.

— Ce s'a întâmplat? întrebă băiatul care se oprise în fața lui. Ai fost jefuit de cineva?

— Nu m'a jefuit nimeni, dar noul meu *chela* a plecat și nu știu unde să-l găsec. Unde s'o fi dus?

— Ce fel de om era discipolul tău?

— Era un copil care mi-a fost trimis în locul celui care a murit, drept răsplată pentru că m'am umilit în fața Legii celei drepte care este acolo, și întinse brațul spre Muzeu. Mi-a fost trimis ca să-mi arate drumul pe care îl pierdusem. El m'a dus la Casa Minunilor și îndemnat de vorbele lui am îndrăsnit să vorbesc cu omul care este

custodele, așa că m'am liniștit și m'am întărit sufleteste, după ce am vorbit cu el. Când a început să mă chinuiască foamea, s'a dus și a cerșit pentru mine, cum face orice chela pentru învățătorul său. Pe negândite mi-a fost trimis și pe negândite a plecat. Făceam planul ca pe drumul până la Benares, să-l învăț să cunoască Legea.

Kim se minună ascultându-l ce spune, căci auzise și conversația dintre el și custodele Muzeului, și mai știa că bătrânul spune adevărul, ori aceasta este o virtute cu care un indigen nu se prea laudă în fața unui străin.

— Acuma îmi dau seamă că mi-a fost trimis anume, ca să-mi aduc aminte că eu voi găsi ceea ce caut.

— Râul cu săgeata? întrebă Kim și zâmbi mulțumit.

— Nu cumva este și aceasta o prevestire? se minună străinul. N'am vorbit cu nimeni despre ceea ce caut, afară de custodele icoanelor de aci. Spune-mi cine ești tu?

— Sunt chela al tău, răspunse Kim și se așeză alături de lama, cu picioarele încrucișate sub el. Până acuma nu am văzut niciodată om care să se asemene cu tine. Voi pleca și eu la Benares. Cred de asemenea că un om atât de bătrân ca tine, care vorbește în fiecare zi când se lasă înserarea celor care îi ies în cale, va avea numaidecât nevoie de un discipol.

— Dar râul... râul săgeții?

— Despre asta te-am auzit vorbind cu englezul. Mă așezasem în fața ușii.

Lama oftă.

— Eu credeam că mi-ai fost trimis ca să-mi slujești drept călăuză. Astfel de lucruri se întâmplă câteodată... dar eu nu sunt vrednic de o astfel de prevestire. Prin urmare tu nu știi unde este râul?

— Eu nu știu despre așa ceva, răspunse Kim și zâmbi

rușinat. Dar caut și eu un taur... un taur roșu într'un câmp, care să-mi fie de ajutor. Ca orice copil, când se întâmplă ca unul dintre tovarășii lui să-i spună ce are de gând să facă, el era gata numaidecât cu un plan al lui pe care i-l spunea, și ca orice copil, se gândise și de astă dată cel puțin douăzeci de minute la profețiile pe care odinioară le auzise dela tatăl său.

— La ce vrei să te ajute taurul? întrebă lama.

— Nu știu nici eu la ce mă va ajuta, dar așa spunea tatăl meu. Te-am auzit vorbind în Casa Minunilor despre toate locurile acelea ciudate care sunt în munți. M'am gândit că dacă un om atât de bătrân și atât de puțin... vreau să spun un om obișnuit să spună adevărul, e gata să plece la drum pentru un lucru atât de puțin însemnat cum este un râu, atunci trebuie să plec și eu cu el. Dacă ne va fi scris ca noi să găsim locurile acelea, atunci să știi că noi le vom găsi... tu îți vei găsi râul, iar eu îmi voi găsi taurul cu coloanele uriașe și celelalte lucruri despre care vorbea tatăl meu, dar eu le-am uitat.

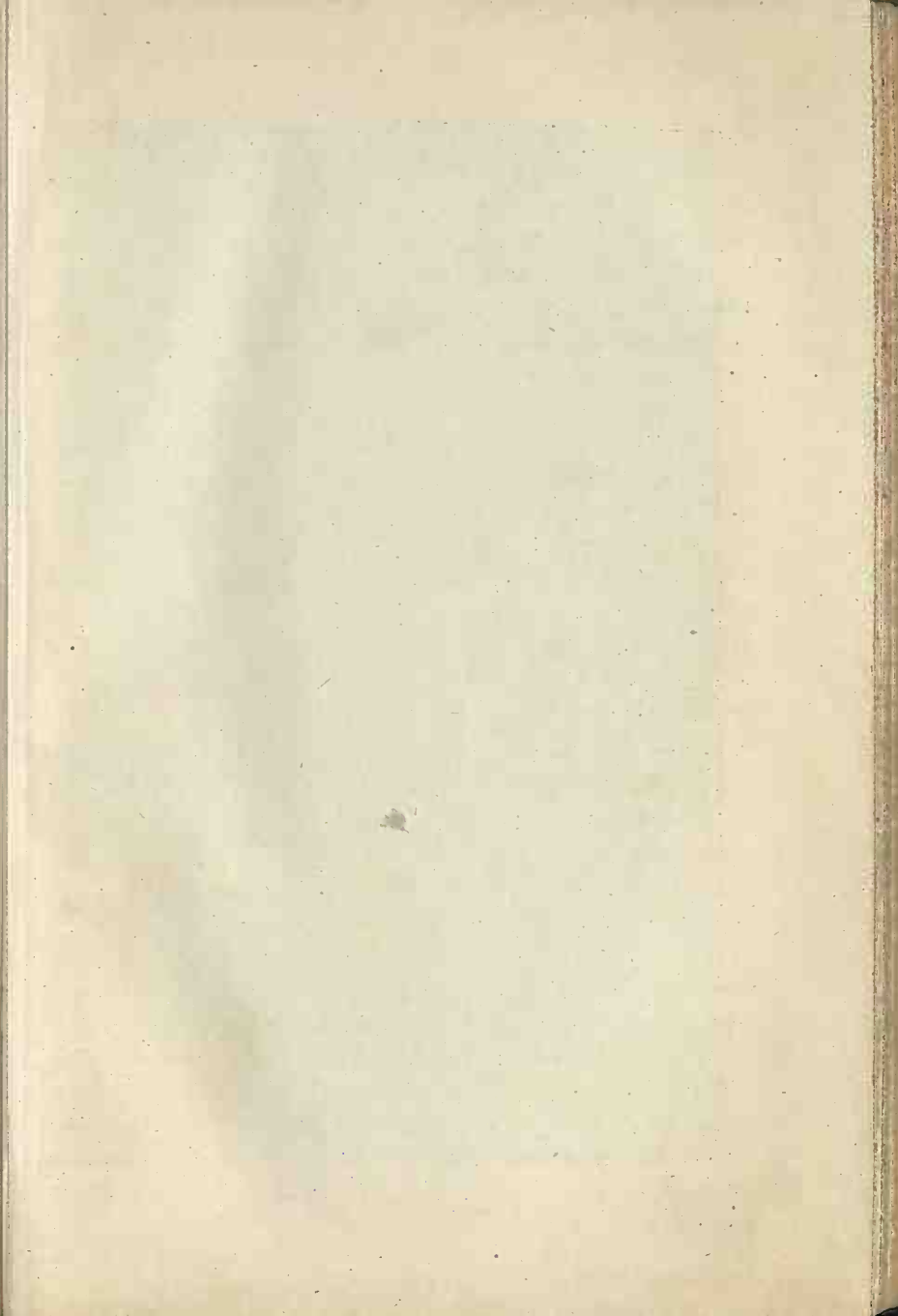
— Eu vreau să mă izbăvesc de o roată, nu de coloane, răspuse lama.

— E tot una. Poate ca eu să ajung rege, răspuse el, fără să se mai gândească și gata să facă orice.

— După ce vom pleca la drum, te voi învăța să ai cu totul alte dorințe, mult mai frumoase decât aceasta, răspuse lama categoric. Hai să plecăm spre Benares.

— Nu plecăm în timp de noapte. Drumurile sunt pândite de hoți. Stai până se va face ziuă.

— Bine, dar nu avem unde dormi. Bătrânul era obișnuit ca în mănăstire, unde cu toate că dormea pe pământul gol, așa cum scrie în lege, se respectau totuș anumite reguli.

LAMA DIN THIBET

— Vom găsi un sălaș bun la Kashmir Serai, răspunse Kim și începu să rădă văzându-l cât e de neajutorat. Am un prieten în partea aceea. Hai să plecăm.

Bazarul cu aerul lui fierbinte și străzile suprapopulate, strălucea de lumini în timp ce ei își croiau drum pe mijlocul mulțimei formate din toate neamurile Indiei de miazănoapte, iar lama se mișca întocmai ca un om care doarme. Era pentru întâia oară că vedea și el un mare oraș industrial, iar tramvaiele supraîncărcate care treceau pe lângă el, îl înspăimântau cu scârțâitul frânelor. Inghesuit din toate părțile, ajuns în sfârșit, în fața porții uriașe dela Kashmir Serai : uriașul teren din dosul gării, împrejmuț de arcade, unde se adună caravanele de cămile și caii care se întorc din drumurile ce coboară de pe platourile Asiei centrale. Aci erau tot felul de oameni sosiți din fundul munților ; îngrijeau de călușeii cu coame sbârlite sau de cămilele îngenuchiate ; încărcau și descărcau baloturi și legături de marfă ; scoteau apă din fântânile ale căror găleți scârțâiau pe scripeți ; așezau grămezi de fân în fața armăsarilor care nechezau și-și arătau albul ochilor sălbatici prin întunec ; alungau cu o lovitură a dosului mâinii jigodiile care se țineau după caravane ; plăteau simbria hăitașilor care conduceau convoiul de cămile, tocmeau slujitori noi, injurau pe toate limbile, chiuiu ori stăteau de vorbă în mijlocul acestei curți uriașe și pline de lume. Arcadele spre care duceau trei rânduri de trepte făcute din cărămidă, erau un fel de refugiu care fusese ridicat împrejurul acestei mări de capete în continuă frământare. Majoritatea locului liber era închiriat negustorilor, cum se obișnuște să se închirieze și în orașele europene locul de sub arcadele viaductelor. Spațiul dintre coloane era împărțit în camere cu pereți de cărămidă sau scânduri, și cu

porți grele de care atârnau zăvoare și mai grele, de fier lucrat de indigeni. Porțile încuiate dovedeau că stăpânul camerei nu este acasă, și câteva semne grosolane, uneori chiar prea grosolane, arătau unde este plecat: „Lutuf Ullah e plecat în Kurdistan”, iar mai jos câteva versuri stângace ca formă adăugau: „O, Allah care ai lăsat păduchii să prospere în gulerul giubelei oamenilor din Kabul, cum de ai putut lăsa pe păduchele de Lutuf să trăiască atâta vreme?”.

Kim, ferind pe lama să fie atins de oamenii și animalele întăritate, o luă în lungul arcadelor, până la capătul celălalt care era mai aproape de gară, și unde locuia geambașul Mahbub Ali, de câte ori venea din țara întunecată de dincolo de trecătorile munților dela miazănoapte.

În viața lui scurtă, Kim avusese deseori de-a-face cu Mahbub, mai ales între vârsta de treisprezece și șaisprezece ani, iar afganul acesta înalt și voinic, cu barba văpsită în roșu (căci era înaintat în vârstă și nu voia să vadă nimeni că a început să încărunțească), își dădea destul de bine seamă de valoarea informațiilor pe care i le putea aduce băiatul. Câteodată însărcina pe Kim să urmărească pe câte un om care nu putea să aibă niciun fel de legătură cu negoțul de cai, și să iscodească tot ce face și cu cine stă de vorbă cât e ziua de lungă. Seara, Kim venea și-i spunea ce văzuse și ce auzise, iar Mahbub îl asculta fără să facă nicio mișcare și nici nu spunea nicio vorbă. Kim vedea că aci trebuie să se uneltească ceva, dar meșteșugul era, să nu vorbească nimănui afară de Mahbub despre ceea ce se întâmplase, iar în schimbul informațiilor aduse, Mahbub îi dădea mâncări calde, aduse dela bucătăria din celălalt capăt al seraiului, și într'un rând îi dase chiar opt annale, bani gheață.

— Omul meu este aci, zise Kim și lovi o cămilă nă-răvașă cu pumnul peste bot. Hei, Mahbub Ali, strigă el oprindu-se în fața unei arcade întunecate, apoi se piti în dosul lui lama care se uita la el speriat.

Geambașul își desfăcuse brâul lat de Buchara cu care era încins și se întinsese pe niște coburi de mătăasă, unde trăgea dintr'o imensă narghilea de argint. Auzind chiotul băiatului, întoarse capul încetișor, dar văzând că nu e ni-meni în fața lui, afară de moșneagul înalt și tăcut, din co-șul pieptului i se ridică un hohot molcom de răs, în timp ce se uita la obrazul imobil al lui lama.

— Allah, un lama ! Un lama roșu ! exclamă el. Dru-mul din Lahore până la trecătorile munților e foarte lung. Ce cauți pe aici ?

Cu un gest mașinal, bătrânul scoase cățuia și o întinse spre el.

— Pedeapsa Domnului este deasupra tuturor necre-dincioșilor, zise Mahbub. Nu fac milă cu un thibetan pă-đuchios, dar du-te și cere hăitașilor mei care păzesc cămi-lele, căci poate pentru ei binecuvântarea ta să fie de preț. Veniți băieți, căci a sosit un om din țara voastră. Vedeți de el, căci poate i-o fi foame !

Un balti care stătea pe vine (om venit din partea de miazănoapte, el însuș un fel de budhist degenerat) se a-propie cu multă umilință de preot și cu un glas în care gâlgâiau sunetele guturale, îl pofti să se așeze la focul hăitașilor.

— Du-te, îl îndeamnă Kim, împingându-l încetișor dela spate.

Sfântul se luă grăbit după omul care îl poftise și lăsă pe Kim singur în marginea arcadei.

— Haide pleacă și tu, pui de hindustan, ce mai aștepți,

zise Mahbub întorcându-se la hooka lui (narghilea). Puterea Domnului pândește pe toți necredincioșii. Du-te și cerșește dela oamenii din alaiul meu, căci aceștia sunt de o lege cu tine.

— Maharadji, scânci Kim întrebuițând formula de politețe hindustană, cu toate că în fond făcea mare haz de situația în care se găsea tocmai acum, n'am tată, n'am mamă și-mi chiorlăie mațele de foame.

— Ți-am spus să te duci să cerșești dela oamenii care sunt în alaiul meu. Cred că printre aceștia vei găsi și câțiva hindustani.

— Oh, Mahbub Ali, dar ce, eu sunt hindustan? răspunse Kim pe englezește.

Giambașul nu păru de loc mirat, dar îi aruncă o privire tăioasă pe sub sprâncenele sbârlite.

— Micul prieten al tuturor; ia spune ce va să zică afacerea asta?

— Ce să zică, nimica. Eu sunt acum discipolul sfântului pe care l-ai văzut și am plecat în pelerinaj spre Benares; mergem împreună... așa spune. E cam nebun, dar și eu sunt sătul de orașul Lahore. Mi s'a făcut dor de lume nouă și de ape mai reci.

— Bine, dar pe seama cui lucrezi acum? De ce-ai venit la mine? Glasul geambașului părea răstit și încărcat de bănuieli.

— Dar la cine să mă duc? Nu am niciun ban și e greu să pleci la drum fără bani în pungă. Tu vei vinde ofițerilor o mulțime de cai. Cei pe care i-ai adus acum sunt foarte frumoși; i-am văzut și eu. Mahbub Ali, dă-mi o rupie, și-ți fac un zapis la mână pe care ți-l voi plăti când voi fi și eu bogat.

— Hm, mormăi Mahbub Ali, și gândurile lui începură

să alege vertiginos. Tu nu m'ai mințit niciodată până acum. Cheamă pe lama și tu trage-te mai la o parte în întunec.

— N'avea nicio grijă, căci ceea ce-ți va spune el, va fi tot ceea ce ți-am spus și eu, zise Kim râzând.

— Eu și băiatul, răspunse lama îndată ce înțelesese rostul întrebărilor puse de Mahbub Ali, ne ducem la Benares. Eu sunt în căutarea unui râu anumit.

— Asta se prea poate.... Dar băiatul ce caută cu tine?

— Este învățăcelul meu. Cred că mi-a fost anume trimis pentru ca să mă călăuzească la râul pe care îl caut. Mă așezasem la umbra unui tun, când l-am văzut că apare în fața mea. Câteodată se întâmplă ca oamenilor aleși să le fie astfel trimisă câte o călăuză. Dar îmi aduc aminte abia acum, că mi-a spus că este hindustan de prin partea locului.

— Dar cum îl cheamă?

— De asta nu l-am întrebat. Cred că este discipolul meu?

— Bine, dar nu l-ai întrebat din ce țară este, de ce fel de neam, din ce sat? Este musulman, sikh, hindustan, jain, neam de jos sau clasă superioară?

— De ce să-l întreb. În viața de mijloc nu este nici clasă de jos nici clasă de sus. El este *chela* al meu, au de gând, vrea cineva, ar putea ca să mi-l ia, căci uite ce este: fără el nu-mi voi putea găsi râul, sfârși lama, și începu să dea din cap îngândurat.

— Nu-l va lua nimeni dela tine. Du-te și te așează între hăitașii mei, zise Mahbub Ali. Lama se îndreptă spre fundul curții, mai liniștit din cauza cuvintelor pe care i le spusese Mahbub. Geambașul se întoarse în partea unde dispăruse băiatul.

— Ce zici, așa-i că e nebun? întrebă Kim în timp ce ieșea din nou la lumină. Ce motiv așa avea să te mint, Hadji.

Mahbub continuă să pufăie din hooka fără să răspundă nimica, pe urmă începu să vorbească mai mult în șoaptă:

— Umballa e în drum spre Benares, dacă vă duceți cu adevărat acolo... amândoi.

— Hai-da-da! Ți-am spus că omul acesta nu se pricepe la mincinuni, cum ne pricepem noi amândoi.

— Dacă vrei să duci o scrisoare de a mea până la Umballa, am să-ți plătesc. Este pentru un cal, un armăsar alb, pe care l-am vândut unui ofițer, când am coborât rândul trecut din trecătorile munților. În ziua când l-am vândut (apropie-te de mine și întinde mâna ca și când ai vrea să-mi ceri ceva) certificatul armăsarului nu era gata la îndemână, și ofițerul care astăzi este în garnizoană la Umballa, m'a rugat să i-l trimit cât mai curând. (Mahbub îi descrie armăsarul vândut și pe ofițer). Prin urmare vei spune ofițerului: Certificatul armăsarului alb este complet stabilit. La aceste cuvinte el va înțelege imediat că ai fost trimis de mine. Te va întreba apoi: Ce dovadă ai? iar tu vei răspunde: Mahbub Ali mi-a dat această dovadă.

— Și toate acestea numai pentru un armăsar alb? întrebă Kim cu înțeles și în priviri i se aprinse o lumină ciudată.

— Iți voi da acest certificat chiar acuma, așa cum este obiceiul meu, și pe deasupra și câteva înjurături.

Pe lângă Kim trecu o umbră urmată de o cămilă care căuta hrană.

— Allah! Ești singurul cerșetor din oraș? N'ai mamă, n'ai tată; așa spuneți toți. Bine, bine, am auzit... și plecându-se, ca și când ar fi căutat ceva pe jos, aruncă băia-

tului o lipie pufoasă, coaptă în seu. Du-te și culcă-te împreună cu hăițașii caravanei mele, alături de lama. Mâine poate îți voi găsi o slujbă.

Kim plecă, și mușcând din lipie, dete cu dinții (întocmai cum bănuise) de un pachețel învelit în hârtie subțire, în care era păturită o scrisoare și trei rupii de argint. Ceea ce i se păru că este o generozitate neobișnuită. Lama pe care slugile lui Mahbub îl ospătaseră din belșug, adormise într'un colț al țarcului. Kim se întinse alături de el și începu să râdă. Știa că făcuse un serviciu lui Mahbub Ali și nu se îndoia nicio clipă că toată povestea cu armăsarul cel alb este o simplă invenție.

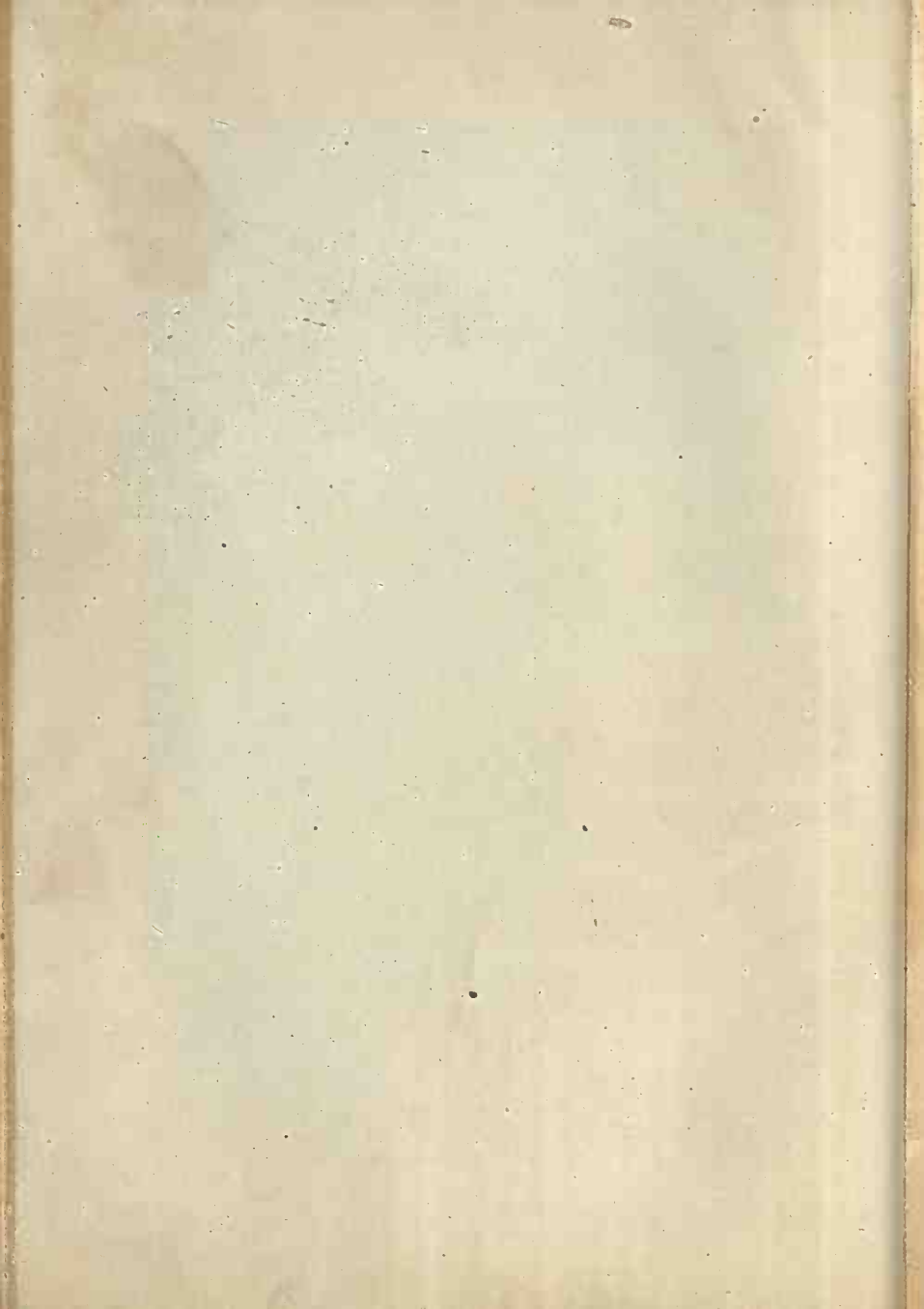
Pentru nimic în lume lui Kim însă nu i-ar fi trecut prin minte să bănuiască pe Mahbub Ali, cunoscut ca unul dintre cei mai buni geambași din Punjab, negustor bogat și vrednic ale cărui caravane pătrundeau până în fundurile întunecate de dincolo de munți, că ar putea fi trecut într'unul din registrele păstrate sub lacăt de către Serviciul de Siguranță al Indiei, la matricola C. 25. 1 B. De două-trei ori pe an C. 25 trimitea câte o poveste, cam stângaci înșăilată, dar care întotdeauna, după ce era controlată de R. 17 și M. 4, se dovedea perfect adevărată. În aceste povestiri se ocupa cu tot felul de mișcări din țările de dincolo de munți, cu exploratorii care erau străini și nu engleji, și în acelaș timp și cu comerțul clandestin de arme. În realitate aceste rapoarte nu erau decât o parte foarte neînsemnată a „informațiilor primite” care determinau atitudinea Guvernului Indiei. Se întâmplase însă acum de curând că cinci rajahle care se confederaseră, (altceva mai bun de făcut nici n'aveau, decât o confederație), primiseră știre dela o țară din partea de miazănoapte care le era prietenă, că din teritoriile lor ies anu-

mite vești care trec în India Britanică. Șefii guvernelor din aceste țări fură la început foarte supărați din cauza aceasta și luară fără întârziere măsuri, cum se obișnuiește să se ia în orient. Intre alții bănuiau și pe coșcarul acesta de geambaș cu barbă roșie, ale cărui caravane tăiau poteci adânci în zăpezile neumblate ale teritoriilor lor depărtate. Cel puțin de data aceasta caravana lui era să cadă de două ori în cursă și schimbase focuri de armă cu niște tâlhari, dintre care oamenii lui Mahbub aveau trei inși pe conștiință; în orice caz aceștia puteau să fie și năimiți de cineva, dar se putea să fi dat lovitura chiar pe socoteala lor. Din cauza aceasta Mahbub se feri să mai facă popas în Peshawar care era oraș nesănătos și venise întins până la Lahore, unde prevedea că lucrurile vor lua o întorsătură neașteptată, căci el își cunoștea foarte bine compatrioții.

Aci Mahbub Ali caută să scape de un lucru pe care nu ar fi vrut pentru nimic în lume să-l păstreze asupra lui mai mult decât ar fi fost necesar: o foaie subțire de hârtie, păturită mărunț de tot și învelită în pânză cerată, care nu era altceva decât un raport neînsemnat și fără adresă, într'un colț cu cinci împunsături aproape invizibile făcute cu acul. Aceste împunsături trădau cu nerușinare pe cele cinci rajahle, puterea amică dela miază noapte, un bancher hindustan din Peshawar, o firmă belgiană care se ocupa cu contrabandă de arme, și un prinț mahomedan din miazăzi, persoană foarte importantă și pe jumătate independentă. Acest raport era făcut de R. 17 și Mahbub îl luase în primire dincolo de trecătoarea Dora, din cauză că datorită unor împrejurări independente de voința lui, acest agent nu-și putea părăsi postul de observație. În comparație cu acest raport pe care îl duce C. 25, însăș dinamita

MAHBUB ALI

nu era decât o jucărie, și chiar un oriental, cu tot disprețul înăscut pentru valoarea timpului, își putea da destul de bine seamă, că din ce va putea scăpa de el mai devreme, va fi cu atât mai bine. Mahbub nu dorea câtuș de puțin să moară de moarte năpraznică, mai ales că-i mai rămăseseră câteva socoteli de limpezit cu două trei familii dela care trebuia să ridice sângele, cum era obiceiul pământului, și odată afacerea aceasta terminată, avea de gând să se statornicească și el undeva, ca cetățean mai mult sau mai puțin onorabil. De două zile de când sosise în Serai, nu plecase niciodată în oraș, dar trimisese numeroase telegrame la Bombay unde avea un depozit la bancă, și telegramele acestea par'că ar fi vrut să le facă anume în văzul tuturor; telegrafiasse și la Delhi unde avea un tovarăș care vindea cai unui trimis al statului Rajputana; telegrafiasse și la Umballa unde un ofițer englez îi cerea cu insistență certificatul unui armăsar alb pe care i-l vânduse. Pisarul care pentru câteva annale făcea scrisorile altora, compunea telegrame minunate cum ar fi de pildă: *Creighton, Laurel Bank, Umballa, Calul după cum v'am spus este de sânge arăbesc. Imi pare rău de întârzierea certificatului pe care l-am tradus abia acuma.* Puțin după aceea, trimise următoarea telegramă la aceeaș adresă: *Încă odată regret marea întârziere. Voi trimite certificatul chiar acuma.* Tovarășului său dela Delhi îi telegrafiasse: *Lutuf Ullah. Dispus telegrafic Banca Luchman Naraina deschidă credit două mii rupii.* Telegramele acestea nu aveau nimic deosebit de cele obișnuite în afaceri, cu toate acestea fură întoarse și pe față și pe dos de cei care se credeau vizați de ele, înainte de a ajunge dincolo de linia ferată, căci pe drum tâmpitul de balti care le ducea, lăsa pe toți nechemaii să le cetească.

Acuma după ce, cum spunea Mahbub, în felul lui pitoresc de a se exprima, reușise să tulbure apele curiozității celor care îl urmăreau cu prăjina prevederii, Kim părea că îi ieșise în cale ca și când ar fi căzut din cer. Mahbub era tot atât de puțin scrupulos pe cât de rapid era de a se folosi de orice mijloc pe care întâmplarea i-l aducea de câte ori punea ceva la cale, de aceea se hotărâ să pună pe Kim la treabă, fără nicio întârziere.

Un lama rătăcitor pe drumuri în tovărășia unui servitor de jos, ar fi putut atrage pentru o clipă atenția lumii asupra lor, în timp ce cutreerai India care este țara tuturor pelerinajelor, dar nimănui nu i-ar fi trecut prin gând să-i bănuiască de ceva, și cu atât mai puțin să-i atace și să-i jefuiască, ceea ce era cu atât mai bine.

Mai ceru un căuș de jăratie pentru hooka și începu să se gândească. În cazul cel mai rău, dacă băiatului i s'ar întâmpla vreo nenorocire, hârtia aceasta nu va putea trăda nimic. Dar atunci va trebui să se întoarcă din drum și să se ridice fără nicio grabă până la Umballa, chiar dacă ar atrage din nou bănuielile asupra sa, pentru ca el însuș să repete verbal în fața celor interesați, conținutul raportului pierdut.

Fără îndoială raportul lui R. 17 era însuș sâmburele întregii afaceri și ar fi fost o mare nenorocire dacă s'ar fi pierdut și nu ar fi ajuns la destinație. Dumnezeu însă e mare și Mahbub Ali își zise că deocamdată el a făcut tot ce i-a stat în putință. Kim era singurul om pe lume care nu-l minșise niciodată până acum. În orice caz, această calitate ar fi fost numai în paguba lui Kim, dacă Mahbub Ali n'ar fi știut dinainte că la nevoie și în interesul lui, băiatul acesta ar fi fost în stare să spună cele mai nerușinate minciuni, fără să clipească, cum face orice Oriental.

Puțin după aceea Mahbub Ali traversă curtea seraiului cu pas domol până la Poarta Harpiilor care sunt cu ochii văpsiți și întind tot felul de curse străinilor. Aci se duse la o fată despre care avea tot temeul să creadă că este în cea mai bună prietenie cu un tânăr spânatic, slujbaş din Kashmir; tânărul acesta îi oprise argatul în drum ca să poată ceti telegramele pe care le trimisese. Fapta lui Mahbub era o lipsă de cumpăt, căci în casa ei începură să bea împreună, cu toată legea Profetului care îi oprea, o băutură parfumată care-l ameți și făcu să i-se deslege limba și să spună tot felul de nebunii, apoi întinzându-se după fata căreia îi spuneau Floarea Plăcerilor, se împiedcă între pernele așternute pe jos, și căzând grămadă, cât ai clipi adormi buștean. Floarea Plăcerilor ajutată de tânărul spânatic începu să-l scotocească din creștet până în tălpi, cu cea mai mare băgare de seamă, ca nimic să nu le poată scăpa.

Cam tot atunci Kim auzi niște pași ușori furișându-se în camera lui Mahbub. Cine știe datorită cărei întâmplări, geambașul lăsase descuiată ușa camerei sale, iar hăitașii se cinsteau, de bucurie că erau din nou în India, și se ospătau dintr'o oaie pe care o primiseră dela stăpânul lor și o fripseseră. Un bărbat mititel din Delhi, înarmat cu un smoc de chei pe care Floarea Plăcerilor le smulsese dela brâul lui Mahbub, începu să scotocească toate colțurile camerei, cutiile, legăturile, saltelele, și coburii lui Mahbub, poate chiar mai cu de-a-mănuntul decât îl scotocise tânărul cel spânatic cu câteva clipe înainte pe el însuș.

— Mie îmi vine să cred, spunea Floarea Plăcerilor la un ceas după aceea, în timp ce sta sprijinită cu cotul de spatele lui Mahbub care sforăia de zor, că omul acesta nu este altceva decât un porc de geambaș din Afganistan, și

nu se gândește la altceva decât la cai și la femei.

— Nu se poate, răspunse tânărul. O afacere cum este aceasta care interesează cinci rajahle, nu poate să fie scrisă ci o poartă închisă în sufletul lui negru ca iadul. N'ați găsit nimica ?

Omul din Delhi începu să râdă și-și îndreptă turbantul în cap, în timp ce intra pe ușă.

— I-am desfăcut și tălpile condurilor și am căutat peste tot, cum a căutat și Floarea Plăcerilor, dar n'am găsit nimica. Mi se pare că acesta nu este omul pe care îl credem noi ci cu totul altul. Eu nu am obiceiul să las lucrurile numai pe jumătate scotocite...

— Nu mi-au spus anume că acesta ar fi omul cel căutat, ci doar atât : Caută și vezi, nu cumva acesta este omul cu pricina, căci văd că s'au găsit răsuflători pentru vorbele pe care le spunem în sfaturile noastre.

— Partea de miazănoapte a țării este plină de geambași ca acesta, cum este plină de păduchi o giubea veche. Mai este Sikandar Khan, Nur Ali Beg și Farrukh Shah toți șefi de caravane care fac negoț, interveni Floarea Plăcerilor.

— Aceștia încă nu s'au întors, răspunse spânaticul. Pe ei îi vom ademeni mai târziu.

— Ptiu, zise fata cu scârbă și împinse capul lui Mahbub care îi era așezat în poală. Știi că muncesc din greu pentru banii pe care mi-i dați. Farrukh Shah este un urs, Ali Beg un vâcar, iar bătrânul Sikandar Khan, uf !... Cred că va fi mai bine să mă culc și eu, căci porcul acesta nu se mai trezește până în zori.

Când se trezi Mahbub, fata începu să-l certe din cauză că păcătuisese contra legii Profetului și se îmbătase. Un asiat nici nu clipește din ochi când își dă seamă că a

dejucat viclenia unui dușman al său, dar în timp ce Mahbub Ali tuși de câteva ori ca să-și dreagă glasul, și-și strânse brâul peste mijloc, legănându-se pe picioare sub stelele ce păleau în fundul cerului, era gata să se dea de gol.

„— Astea sunt meșteșuguri de copii pe care le știu toate fetele din Peshawar. În orice caz își pricepe me-seria. Acum numai Dumnezeu știe câți vor mai fi încă pe drum, porniți încoace, cu ordin să mă pipăie, fie chiar cu cuțitul. E limpede că băiatul trebuie să plece la Umballa, și chiar cu trenul, căci după cât se vede rapor-tul e pripit. Eu voi sta aci și voi da târcoale fetei, bând vin ca orice Afgan care se respectă”.

Se opri la al doilea țarc alături de cel care era al lui. Hăitașii dormeau somn adânc. Nu se vedea însă nici urmă de Kim sau de lama.

— Sus! strigă el primului hăitaș adormit. Unde sunt cei pe care i-ați găzduit aseară? Nu lipsește nimica?

— Nu, mormăi hăitașul buimăcit de somn. Bătrânul acela nebun s'a trezit la primul cântat al cocoșilor, spu-nea că pleacă spre Benares, și băiatul l-a luat de mână și s'au dus.

— Mânia lui Allah va lovi pe toți necredincioșii, ex-clamă Mahbub intrând în camera lui și murmurând ceva neînțeles.

Pe lama îl trezise însuș Kim care se apropiase de un cep din scândurile pereților camerei lui Mahbub și văzuse pe tânărul din Delhi cum scotocește toate lucrurile geam-bașului. Un om care răvășește hârtiile, socotelile, șeile, cum făcea acesta, nu e hoț de toate zilele, și nici nu poate fi un găinar de rând cel care desface cu vârful cuțitului

talpa condurilor lui Mahbub și sfâșie fără milă căptușeala coburilor. În primul moment Kim se gândi să dea alarma; strigătul prelung de *cho-or, chor!* (hoții, hoții!) care în timp de noapte face întregul serai să sară în picioare, ar fi fost tocmai la locul lui. Cu toate acestea se răsândi și privind cu băgare de seamă în jurul lui, puse mâna pe amulețul care îl avea la gât și-și făcu socoteala:

„— Se vede că omul acesta caută certificatul așa zisului armăsar alb; afacerea aceea pe care eu trebuie să o duc la Umballa. E mai bine să plecăm chiar acum. Un om care caută în saci cu cuțitul, e gata în orice clipă să te scotocească cu cuțitul chiar în mațe. Fără îndoială în dosul acestei afaceri se ascunde o femeie. Hai! Hai! șopti el la urechea bătrânului care dormea mai ușor decât un iepure. Ridică-te, să plecăm la Benares, aici a sosit ceasul”.

Lama îl ascultă supus, și peste câteva clipe ieșiră alături, ca două umbre pe poarta seraiului.

CAPITOLUL II.

Din voia celui care trufia fu uitată,
De nu robește astăzi, om și fiară,
În răsăritul, furnicar de pară,
La Kamakura, adunat să se închine.

Intrară în clădirea uriașă a gării, înecate de tulburarea zorilor. În lumina becurilor electrice din fața hangarelor, se desfășura furnicarul negoțului de cereale, destinate regiunilor din partea de miazănoapte a țării.

— Aci trebuie să fie mâna diavolului, zise lama și căută să se ferească de întunerecul în fundul căruia se auzeau vuet surde și se vedeau sclipind șinele liniei ferate, așternute pe grinzile de beton dintre platformele gării. Erau în mijlocul unei gigantice hale de piatră, pavate la aparență cu cadavre omenești, învelite în lînțoliu negru... călători de clasa a treia, care își scosese bilete de drum în timpul nopții și acuma așteptau întinși pe jos ca să vină și trenul cu care trebuiau să plece. Pentru un Oriental, somnul nu este legat de nicio oră anume, dintre cele douăzeci și patru ale zilei, tocmai din cauza aceasta și traficul călătorilor se acordă cu acest obicei.

— Asta este casa unde vine carul de foc. Colo, în dosul strungăreței aceleia este un om, care îți va da o

hârtiuță cu care te vei putea duce până la Umballa, zise Kim, arătând cu degetul spre ghișeul casei de bilete.

— Bine, dar noi mergem la Benares, răspunse bătrânul cu șiretenie.

— Tot una e. Ia atunci pentru Benares. Repede, căci sosește.

— Ia tu punga.

Lama, la drept vorbind, mai puțin obișnuit cu trenurile decât avea pretenția să susțină, tresări când auzi mugetul expresului de sud, care pleacă în zori la orele 3,25. Cei adormiți săriră în picioare și cât ai clipi, gara se umplu din nou de vuetul larmei, de strigătele vânzătorilor de apă și acadele, de chiotul agenților poliției indigene, de țipetele femeilor, care își adunau buccellele și-și chemau bărbații și copiii, să nu se răslețească.

— E trenul... nimic altceva decât *te-rainul*, dar nu vine până la noi. Stai aci. Rămase mirat de simplitatea cu care bătrânul lama îi întinse un săculeț plin de rupii, și apropiindu-se de ghișeu, Kim puse pe masă prețul unui bilet până la Umballa. Un funcționar somnoros se ridică mormăind ceva și-i aruncă un bilet până la cea mai apropiată stație, care putea fi la distanță de șase kilometri.

— Nu se prinde, zise Kim uitându-se zâmbind la bilet. Acesta e bun pentru țărani care nu se pricep; eu însă, sunt din orașul Lahore. Ascultă, Babu, a fost fain, și mi-a plăcut felul în care vrei să mă ciupești; dar acuma haide dă-mi biletul pentru Umballa.

Babu avu aerul că s'a supărat și scoase biletul cerut.

— Mai dă-mi unul pentru Amritzar, zise Kim, care pentru nimic în lume nu ar fi vrut să cheltuiască banii lui Mahbub Ali pentru un fleac cum ar fi de pildă o călătorie

plătită până la Umballa. Atât de mult costă! Dar tot atât de mult e și mărunțișul pe care mi-l dai ca rest. Eu mă pricep să umblu cu *te-rainul*; niciodată un *yogi* ca tine nu a mai avut atâta nevoie de un *chela* ca mine, zise Kim, întorcându-se spre spre lama. Dacă n'aș fi eu, te-ai pierde... hai pe aici, și-i dete restul, fără să rețină decât o *anna* de fiecare rupie din costul biletului, drept misitie... în amintirea imemorabilei misitii obișnuite în întunerecul Asiei.

Bătrânul lama se opri speriat în fața ușii unui compartiment de clasa a treia, care era deschis.

— N'ar fi oare mult mai bine să mergem pe jos? întrebă el cu glasul stins.

Un lucrător sikh, sdravăn și sănătos, întinse capul acoperit de o clădărie de păr spre ei și întrebă:

— Se teme? Nu-ți fie frică de nimica. Imi aduc aminte c'a fost o vreme când îmi era și mie frică de tren. Haide intră! Afacerea asta este una dintre cele făcute de Guvern.

— Nu mi-e frică, răspunse lama. Aveți loc pentru doi oameni?

— Nu e loc nici cât să chiorăști un șoarece, țipă cu glas ascuțit soția unui țaran jat, om chiabur din regiunea Jullundur. Trenurile de noapte nu sunt atât de bine supravegiate ca cele care circulă ziua, și în care femeilor li se dau compartimente separate.

— Ascultă mamă a fiului meu, interveni un călător cu turban albastru, care era soțul ei, eu cred că am putea face puțin loc. Ia copilul în brațe. Tu nu vezi că este un om sfânt?

— Să-l iau și pe el în brațe, după ce mai am în poală cel puțin de șapte ori cât șapte pachete. De ce nu-l

poftești și pe el să stea la mine în poală, nerușinatule ? Așa sunteți voi, toți bărbații.

Femeia își roti privirea împrejurul celor din compartiment, ca și când ar fi vrut să dovedească și despre ceilalți că se gândesc la fel cu ea. O fată desfrănată din Amritzar, care era așezată aproape de fereastră, se auzi chihotind batjocoritor, din dosul vălurilor care îi acopereau obrazul.

— Haide, intră ! îl îndeamnă un cămătar hindustan, care își purta subțioară condica de socoteli, învelită într'o bucată de pânză, și-i zâmbi larg : Nu strică să faci bine celor săraci !

— Da, mai ales când le poți face acest bine cu o dobândă de șapte la sută pe lună și luând zălog vițelul pe care vaca nu l-a fătat încă, interveni un tânăr soldat Dogra care pleca spre miazăzi, în concediu. Toată lumea din compartiment începu să râdă.

— Trenul acesta merge până la Benares ? întrebă lama.

— Fără îndoială, altfel la ce mai veneam aici, îl îndemnă Kim. Haide, urcă-te repede, altfel trenul pleacă fără noi.

— Ia uitați-vă, chihoti fata din Amritzar. Omul acesta nu s'a urcat până acuma niciodată în tren. Ia uitați-vă la el !

— Mai bine dați-i o mână de ajutor, interveni chiarul, întinzând o mână enormă cafenie, ca să ridice pe lama în compartiment. Ui-te așa tată !

— Da... dar eu trebuie să stau pe jos, căci legea mă oprește să stau pe laviță răspunse lama. De altfel pe laviță m'apucă numaidecât cârceii.

— Credeți-mă, interveni cămătarul făcând o strâm-

bătură, viața nu are niciun obicei cinstit pe care te-rainurile acestea să nu te facă să-l calci. Cum vedeți, chiar acuma, suntem condamnați să stăm alături de oameni din toate clasele poporului.

— Da, și chiar alături de cele mai nerușinate creaturi, se repezi cu gura soția țaranului, întorcându-se spre fata din Amritzar, care exact în clipa aceea trăgea cu ochiul spre tânărul soldat.

— Ți-am spus eu c'ar fi fost mult mai bine să fi mers cu căruța; am fi economisit și ceva parale, interveni chiaburul.

— Ca să fi cheltuit de două ori pe atâta cu hrana care ne-ar fi trebuit pe drum. De zeci de mii de ori s'a mai vorbit despre asta.

— De zeci de mii de limbi otrăvite, murmură bărbatul.

— Dumnezeu să ne aibă în paza lui pe noi femeile, când nu vom mai avea voie nici să vorbim. Ia te uită! Mi se pare că acesta este unul dintre cei care nici nu se uită la o femeie, nici nu stă cu ea de vorbă, zise ea întorcându-se spre lama, care conform legii lui, nici n'o băgase în seamă. Discipolul lui este tot așa ca și el?

— Nu maiică, răspunse Kim în grabă, mai ales când femeia este arătoasă și cu suflet bun față de cei care flămâzesc.

— Asta e vorbă de cerșetor, interveni lucrătorul râzând. Asta ai vrut, asta ai căpătat, încheie el privind spre Kim, care întinsese mâna, par'că ar fi așteptat po-mană.

— Până unde te duci? întrebă femeia scoțând o jumătate lipie, dintr'o buccă unsuroasă.

— Până la Benares.

— Poate sunteți scamatori? Hai face-ți vre-o scamatorie, ca să ne mai treacă vremea. Dar bătrânul acesta cu pielea galbenă și încrețită, de ce nu scoate nicio vorbă? întrebă soldatul uitându-se la ei.

— Din cauză că el este om sfânt și se gândește numai la lucruri care trec dincolo de priceperea ta, răspunse Kim.

— Asta se prea poate. Noi cei care suntem Sikhși din Loodhiana nu ne batem capul cu meditații asupra doctrinelor religioase, dar știm să ne batem ca soldații, răspunse el îndreptându-se cu mândrie.

— Fiul fratelui sorei mele este *naik* (caporal) în acel regiment, interveni lucrătorul cu glasul foarte liniștit. În aceeaș garnizoană mai sunt și câteva companii de soldați Dogra.

Soldatul nu răspunse nimic, deoarece știa și el că un Dogra e dintr'o clasă mult mai jos decât un Sikh, iar cămătarul chihoti cu răutate.

— Pentru mine sunt toți la fel, zise fata din Amritsar.

— De asta nici nu ne mai îndoim, se repezi, ca o scorpie, nevasta chiaburului.

— Da, dar toți cei care slujesc pe Sirkar cu arma în mână, sunt de o seamă și între ei nu poate fi niciun fel de deosebire. Este și o egalitate de clasă, dar dincolo de aceasta mai este legătura dintre *Pultoane* (regimentul) ce ziceți, nu e așa? întrebă el rotindu-și privirea sfioasă spre cei dimprejur.

— Fratele meu este într'un regiment de jați, răspunse chiaburul. Oamenii din Dogra sunt foarte cumsecade.

— Cel puțin Sikhșii sunt de aceeaș părere, zise soldatul aruncând privirea spre bătrânul care se așezase în-

tr'un colț și nu spunea nimica. Sikhșii tăi ne-au dat dovadă despre asta mai acum trei luni, când două companii de ale noastre, le-au sărit în ajutor la Pirzai Kotal, unde pe creasta muntelui erau înșirate opt stindarde ale Afrizilor răsculați.

Le povesti apoi întâmplarea cu o luptă pe care o daseră la graniță și unde companiile de soldați Dogra din corpul Sikhșilor Loodhiana își făcuseră datoria în mod strălucit. Fata din Amritzar zâmbi, căci știa că povestea aceasta fusese spusă numai pentru a-i face ei plăcere.

— Așa ! exclamă femeia chiaburului, după ce soldatul termină de povestit. Va să zică satele lor au fost arse și bieții copii lăsați pe drumuri, fără niciun căpătâiu?

— Oamenii aceștia aveau de gând să ne ucidă pe toți, dar au plătit din greu în ziua când noi, regimentele de Sikhși am venit să-i învățăm minte. Asta este soarta omului întotdeauna. Am ajuns la Amritzar ?

— Da, și aci vine controlorul după bilete, răspunse cămătarul, scotocindu-se în brâu.

Lumina opaițelor din vaogn începuse să pălească în fața zorilor apropiate, tocmai în clipa când un controlor eurasian veni să le ia biletele. Controlul este o operație foarte înceată, mai ales în Orient, unde călătorii își ascund biletele în tot felul de locuri imaginabile. Kim scoase pe al lui, și controlorul îi porunci să se dea jos din vagon.

— Eu mă duc până la Umballa, se răsti el, ca să însoțesc pe sfântul acesta.

— Poți să te duci și la Jehannum (infern), căci mie nu-mi pasă unde te vei duce. Biletul acesta însă, este numai până la Amritzar. Hai, dă-te jos !

Kim începu să plângă cu hohote și să îngâne, prin-

tre sughițuri, că acest lama este tatăl și mama lui, că el este singurul sprijin al zilelor șubrede, care i-au mai rămas de trăit și că fără el, nu mai încape nicio îndoială, bătrânul va trebui să moară pe drumuri. Toți cei din compartiment rugară pe controlor să-i fie milă de bietul băiat — cel mai elocvent dintre toți era cămătarul — controlorul însă, ridică pe Kim de guler și-l scoase afară. Lama începu să clipească grăbit, căci era incapabil să înțeleagă ce s'a întâmplat, iar Kim se văita în gura mare, sub fereastra vagonului.

— Sunt sărac, vai de capul meu. N'am tată, n'am mamă. Amândoi au murit. Fie-vă milă de mine, căci dacă eu rămân aici, cine va îngriji de bătrânul acesta ?

— Ce este ? Ce s'a întâmplat ? întrebă lama. Băiatul merge la Benares. El trebuie să vină cu mine. El este *chela* al meu. Dacă trebuie plătit ceva...

— Stai liniștit, șopti Kim. Ce, noi suntem rajahle, ca să cheltuim arginții buni, când lumea din jurul nostru este atât de miloasă ?

Fata din Amritzar coborâ din vagon cu tot bagajul pe care îl avea și Kim își dete numaidecât seamă, că femeile de teapa ei sunt întotdeauna miloase, de aceea își puse ochii pe ea.

— Un bilet... un tikkut (bilețel) până la Umballa... o tu, care calci inimile în picioare, nu ai niciun pic de milă !

— De unde vine sfântul ; din partea de miazănoapte ? întrebă fata răsând.

— Din miazănoapte, de foarte departe, se grăbi Kim să răspundă. De dincolo de coama munților dela hotar.

— În partea de miazănoapte cetinii sunt încărcăți de zăpezi și potecile munților troenite. Maică-mea a fost din

Kulu. Ia, și scoate-ți bilet. Spune sfântului să mă binecuvânteze și pe mine.

— Mii de binecuvântări să fie asupra ta, zise Kim în gura mare. Părinte, o femeie cu inima de aur și-a făcut pomană cu noi; acum pot veni și eu cu tine; numai să dau fuga să-mi iau un *tikkut*.

Fata cea desfrânată ridică privirea spre lama, care plecase ochii în pământ, ca să n'o vadă, dar imediat veni un val de lume și o luă cu el.

— Ușor câștigă, ușor împarte, zise soția chiaburului cu înțeleș.

— Ea a câștigat har în fața Domnului; cred că trebuie să fie o călugăriță.

— Numai la Amritzar sunt cel puțin zece mii de călugărițe de teapa ei. Urcă-te moșule, căci altfel trenul pleacă fără tine, zise cămătarul.

— Am avut nu numai ca să cumpăr un bilet, ci ne-a mai rămas ceva și pentru mâncare, zise Kim, care sosi în goană. Mănâncă sfântule și privește în jurul tău, căci uite că se face ziua.

Purpura trandafirie, cu nuanțe de șofran și roșu a ceșurilor ce se ridicau din livezi, descoperea câmpurile rodnice din Punjab în toată splendoarea acestei dimineți scaldate în lumina de soare. Lama tresări, văzând stâlpii de telegraf cum fug pe sub fereștile vagonului.

— Trenul merge cu mare iuțeală, zise cămătarul zâmbind cu bunăvoință. Dela Lahore până aici am făcut drum mai lung, decât ai putea tu să faci două zile pe jos. Pe înserate vom sosi la Umballa.

— Dar de acolo mai este mult până la Benares, zise lama murmurând cu glasul stins, în timp ce întindea mâna după lipiile pe care i le adusese Kim.

Toți cei din compartiment își desfăcură legăturile și începură să mănânce. Pe urmă cămătarul, chiaburul și soldatul își scoaseră pipele și începură să pufăie din ele, umplând compartimentul de un fum înecăcios și acru, tușind și scuipând împrejur foarte mulțumiți. Femeia chiaburului și cămătarul mestecau rădăcină de pan (betel), iar lama luă o priză de tabac și-și spuse rugăciunea, în timp ce Kim sta cu picioarele încrucișate sub el, și zâmbea, privindu-și pânțele umflat ca un cimpoi.

— Ce fel de râuri sunt prin partea Benaresului? întrebă lama pe neașteptate, adresându-se tuturor celor din vagon.

— Avem și noi fluviul Gunga, răspunse cămătarul, după ce chihotitul celor dimprejur se mai mulcomi.

— Ce mai este afară de Gunga?

— Ce să mai fie afară de Gunga?

— Uite ce, eu am auzit ceva despre un râu, ale cărui ape au darul să vindece suferințele.

— Acesta este Gunga și cel care se spală în apele lui, se curăță de toate relele și ajunge în Impărăția lui Dumnezeu. Am făcut și eu de trei ori pelerinajul până la Gunga, lămuri el uitându-se cu mândrie la cei din compartiment.

— Cred că aveai destule motive să te duci până acolo, ripostă soldatul, iar de astă dată cei din compartiment începură să rătă de cămătar.

— Să te întorci curat în fața lui Dumnezeu, murmură lama, ca pe urmă să începi din nou tot șirul noilor existențe care te leagă de roata vieții. (Bătrânul dete din cap mâhnit). Se poate însă ca să fie o greșeală. Cine a făcut fluviul Gunga dela început?

— Dumnezeu. Tu din ce lege recunoscută faci parte?

întrebă cămătarul mirat.

— Eu cinstesc legea cea dreaptă... singura lege devărată. Va să zică fluviul Gunga a fost făcut de Zei. Ce fel de zei sunt aceștia?

Toți cei din compartiment se uitară la el consternați, căci nu-și puteau imagina, ca să fie cineva care să nu știe nimic despre Gunga.

— Bine, dar care este Zeul la care tu te închini? întrebă cămătarul.

— Ascultă, zise lama adunându-și în palmă șiragul de mătăni. Ascultă, căci acuma vorbesc despre el. Ascultă popor din Hind, la ceea ce-ți spun.

Incepu să le spună povestea Marelui Budha în dialect urdu, dar dus le goana gândurilor lui, nu-și mai dete seamă că vorbește din nou thibetana, amestecată cu fel de fel de texte luate din cărțile chinezești despre viața lui Budha. Oamenii blânzi și răbdători se uitau la el cu bunăvoință. Toată India este plină de oameni sfinți care psalmodiază mereu cuvântul sfânt în diferite limbi străine și ciudate, sbuciumați de ardoarea credinței; tot așa drumurile sunt pline de pelerini, de visători, de predicatori și vizionari: așa a fost dela începutul începuturilor și așa va fi până la sfârșitul tuturor.

— Hm, murmură soldatul din regimentul de Sikhși dela Loodhiana. La Pirzal Kotal, alături de noi era un caporal care fusese preot; câteodată avea zile când cădea în extaz și făcea profeții. Toți oamenii aceștia sunt însă sub scutul lui Dumnezeu, și tocmai din cauza aceasta, ofițerii îi treceau cu vederea.

Lama își aduse aminte că este în țară străină și începu să vorbească din nou în dialect urdu.

— Ascultați povestea săgeții care a plecat din arcul

Domnului, zise el.

Intâmplarea părea că este pe placul celor din compartiment și tocmai de aceea îl ascultară cu mai multă atenție până la sfârșit.

— Oameni din Hind, să-mi spuneți acum, n'aș putea găsi pe cineva care să mă călăuzească până la râul pe care îl caut, căci noi toți, bărbați și femei suntem jertfe ale păcatelor noastre.

— Nu este alt rău decât Gunga și acesta spală orice păcat, răspunseră oamenii în cor.

— Cu toate acestea noi, în partea dela Jullundur, avem și zeități care apără de rele, zise nevasta chiaburului, privind pe fereastră. Ui-te, ce binecuvântare au dat acestor sămănături!

— Nu e lucru de nimica să cauți toate râurile din Punjab, interveni chiaburul. Eu sunt mulțumit cu orice rău care îmi lasă mâl rodnic pe ogoare și dau har lui Bhumia, zeul căminului, sfârși el ridicând un umăr osos și ars de soare.

— Crezi că Domnul s'a dus atât de departe spre miazănoapte? întrebă lama întorcându-se spre Kim.

— Asta se poate, răspunse Kim cuviincios, și aruncă o dără de salivă înroșită de betel pe scândurile compartimentului.

— Cel din urmă dintre marii profeți a fost Sikander Julkarn (Alexandru cel Mare), zise muncitorul sikh. El a pavat străzile din Jullundur și a făcut o cisternă uriașă în apropiere de Umballa. Pavajul este și astăzi în bună stare, și cisterna se vede și acum. De Dumnezeu pe care îl cauți tu însă, eu nu am auzit până acum.

— Lasă părul să-ți crească și vorbește în dialect punjabi, zise soldatul întorcându-se spre Kim. (Acesta

era un proverb din părțile de miazănoapte). Atâta e de ajuns ca să faci un sikh. Cu toate acestea nu îndrăzni să vorbească prea tare, ca să fie auzit și de alții.

Lama oftă și se ghemui pe dușumele, fără să mai spună nimic. Prin tăcerea compartimentului auzai din când în când, murmurul său : *Om mane pudme hum! Om mane pudme hum!* (O, tu podoabă a florilor de lotos), și țărănitul molcom al mătâniilor pe care și le plimba neostenit printre degete.

— Mă simt obosit, zise el într'un târziu. Iuțeala cu care merge trenul și țărănitul roților mă obosește. Afară de asta *chela*, mi-e teamă să nu fi trecut dincolo de râul pe care îl caut.

— Ai răbdare, ai răbdare, zise Kim. Nu spunei că râul pe care îl cauți, este aproape de Benares? Până acolo mai avem drum lung de făcut.

— Dacă Domnul a venit spre miazănoapte, atunci s'ar putea să fie chiar unul dintre râurile peste care am trecut.

— Asta eu nu pot să o știu.

— Bine, dar tu mi-ai fost trimis... pentru harul pe care l-am câștigat la Such-zen? Tu mi-ai apărut în fața tunului și aveai două fețe... și erai îmbrăcat în două giubele.

— Ai răbdare. Despre lucrurile acestea nu trebuie să vorbești aici, șopti Kim. Cu toate acestea eu nu am fost decât singur... gândește-te bine și-ți vei aduce aminte. Un singur copil... un hindustan mititel... lângă tunul cel uriaș și verde.

— Nu era și un englezz cu barba albă, așezat între icoane, ale cărui vorbe m'au făcut să cred și mai mult în existența râului săgeții?

— El... adecă noi amândoi ne-am dus la Ajaib Gher din Lahore pentru a ne închina zeităților de acolo, explică Kim celor care ascultau la ce spunea bătrânul, iar sahibul dela Casa Minunilor a vorbit cu lama, cum ai vorbi cu un frate. Acesta este adevărul adevărat. Lama este un om sfânt de dincolo de coama munților dela miazănoapte. Stai liniștit. Vom sosi la Umballa tocmai la timp.

— Dar râul meu... râul care îmi va aduce deslegarea?

— De acolo, dacă vrei, ne putem duce pe jos ca să căutăm și râul. In felul acesta nu ne va scăpa niciunul, nici cel puțin un părauaș, care curge între răzoare.

— Bine, dar și tu cauți ceva care te interesează numai pe tine? întrebă lama și păru foarte mulțumit că-și aduce atât de bine aminte, așa că se îndreaptă din încheieturi.

— Asta e adevărat, răspuse Kim, care se simțea foarte mulțumit că poate să mestece pan, între oamenii aceștia pe care nu-i mai văzuse, și că merge spre o lume nouă care îl primea cu bunăvoință.

— Era vorba despre un taur, un taur roșu care ne va ieși în cale, în mijlocul unui câmp verde... ca să ne stea într'ajutor și să te ducă pe tine... dar nu-mi mai aduc aminte unde.

— Nu, nu mă va duce nicăiri, interveni Kim. Aceasta a fost numai o poveste pe care am scornit-o pentru tine.

— Ce însemnează toate vorbele acestea? întrebă nevasta țaranului, plecându-se și sunându-și brățărilor. Vorbiți amândoi par'că ați visa. Un taur roșu într'un câmp verde, care să te ducă în cer, sau unde vrei să te ducă? Ai avut vreo vedenie? Sau ți-a profețit cineva despre asta? Avem și noi un taur roșu în satul din apro-

pierea oraşului Jullundur, şi taurul acesta paşte de obicei numai în livezile cele mai verzi.

— Dacă vrei să vezi minuni, n'ai decât să spui unei femei câteva vorbe băbeşti şi să dai sitarului o frunză, un ac şi un fir de aţă, şi ai să vezi ce va ieşi, zise muncitorul sikh. Toţi oamenii sfinţi trăesc ca în vis şi visează treji, iar discipolii lor primesc acelaş dar, numai urmându-i pe drumuri şi ascultându-le învăătura.

— Despre un taur roşu într'un câmp verde era vorba? repetă lama. Se poate ca în viaţa pe care ai trăit-o înainte de asta, tu să fi câştigat har şi taurul va veni acum pentru ca să te răsplătească.

— Nu, de loc. Aceasta este o simplă poveste, care probabil mi-a fost spusă şi mie, numai în glumă. Cu toate acestea eu îmi voi căuta în împrejurimile Umballei taurul meu, iar tu vei avea răgaz să-ţi cauţi râul şi să te odihneşti de oboseala drumului.

— S'ar putea ca taurul să ştie ce căutăm noi şi ne va fi trimis în cale pentru ca să ne ducă acolo unde trebuie să ajungem, zise lama, bucurându-se ca un copil. Apoi se adresă celor din compartiment: Băiatul acesta mi-a fost trimis abia alaltăieri şi cred că el nu este din lumea aceasta.

— Am întâlnit cerşetori destui şi tot aşa şi oameni sfinţi, dar un yogi ca acesta şi un *chela* ca al lui n'am mai văzut, zise femeia.

Bărbatul ei se bătu uşor cu degetul pe frunte şi zâmbi, iar când lama simţi din nou că i s'a făcut foame, avură grijă să-i dea ceea ce aveau mai bun între merinzile luate la drum.

Plini de praf, obosiţi şi somnoroşi, ajunseră într'un târziu la Umballa şi trenul se opri în gara din marginea

oraşului.

— Noi ne dăm jos aici, din cauza unui proces pe care-l avem, zise soţia chiaburului către Kim. Vom sta la fratele mai mic al vărului bărbatului meu. În curte se mai găseşte loc pentru *yogi* şi pentru tine. Întreabă-l nu vrea să mă binecuvânteze?

— Părinte, o femeie cu inima de aur vrea să ne dea sălaş pentru o noapte. Ţara dela miazăzi este primitoare. Din zorii zilei până în amurg, toată lumea care ne-a întâlnit, ne-a dat mână de ajutor.

Lama îşi plecă fruntea şi murmură o binecuvântare.

— Ce-ţi mai trece prin minte, să umpli casa fratelui meu cu cerşetorii aceştia, zise ţăranul, ridicând pe umeri o legătură spânzurată de măciuca lui grea de bambus.

— Fratele cel mai mic al vărului tău mai datoreşte şi astăzi unui văr al tatălui meu, nişte bani pentru ospăţul fiicei sale, răspunse femeia încruntându-se la el. Hrana pe care le-o va da, n'are decât să o treacă în socoteala datoriei. Nu mă îndoesc că *yogi* va cere să-i dea de mâncare.

— Pentru el am eu grijă să cerşesc, interveni Kim, care nu se gândea decât să găsească bătrânului un adăpost unde să poată sta peste noapte, ca el să poată căuta pe englezul lui Mahbub Ali şi să scape de certificatul armăsarului alb, pe care îl avea la el.

După ce aşeză pe lama la adăpost în fundul curţii unui gospodar hindustan, care sta în spatele cantonamentului şi părea să fie om cumsecade, Kim se întoarse spre el şi-i spuse :

— Acuma eu mă duc până la bazar, să cumpăr de ale mâncării. Să nu pleci de aci, până nu mă întorc.

— Dar te întorci? E sigur că te întorci? întrebă

moșneagul, apucându-l de mână. Și când vei veni la mine, mi te vei arăta din nou sub aceeaș față? Crezi că seara aceasta este prea târziu să mai mergem să căutăm râul?

— E prea târziu și prea întunec. Fii liniștit, și gândește-te la drumul pe care l-am făcut până acuma... dela Lahore până aici sunt cel puțin o sută de kos.

— Da... și dela mănăstirea de unde am plecat până aici e și mai departe... Ce vrei... lumea este înspăimântător de mare.

Kim se strecură în noapte, fără să-l bage nimeni în seamă, și nu se gândi că niciodată înainte de el sau după aceea, nu s'a întâmplat ca un om atât de puțin important cum era el, să poarte ascunsă în pungulița dela gât propriă lui soartă și a câtorva mii de semeni ai lui. După spusele lui Mahbub Ali, nu-i fu de loc greu să găsească locuința englezului pe care îl căuta, și se întâmplă că tocmai atunci se întorcea dela Club un servitor care aducea docarul cu care plecase stăpânul său, așa că nu mai stete nicio clipă la îndoială. Nu mai rămânea altceva de făcut decât să-și aștepte omul. Kim se furișă printre tufele grădinii și se ascunse între ierburile înalte, care erau aproape de terasă. Toată casa era luminată și servitorii erau ocupați în jurul meselor încărcate de flori, de cristaluri și argintărie. Puțin după aceea apărură un englez îmbrăcat în alb și negru și începu să fredoneze o melodie. Era prea întunec pentru ca să-i poată vedea fața, de aceea Kim se gândi să-l încerce după vechiul obicei al cerșetorilor:

— Ocrotitor al celor netrebnici!

Englezul se întoarse în partea de unde venea glasul.

— Spunea Mahbub Ali...

— Ei, ce spunea Mahbub Ali?

Englezul nu făcu nicio încercare să vadă la față pe cel care îi vorbea și Kim își dete seamă că știe despre ce este vorba.

— Spunea că certificatul armăsarului celui alb este complet stabilit.

— Ce dovadă ai despre asta? întrebă englezul și lovi cu bastonul tufele care încadrau aleea.

— Mahbub Ali mi-a dat să-ți aduc și dovada, răspunse Kim și scoțând hârtia din punguliță, i-o aruncă de departe. Hârtia căzu în mijlocul aleei, alături de englez și acesta văzând că din partea cealaltă apare un grădinar, puse numaidecât piciorul pe ea. După ce servitorul se mai depărtă, englezul o ridică de jos și lăsă să-i cadă o rupie, (Kim o auzi sunând), apoi intră în casă, fără să se mai uite înapoi. Kim se repezi și luă banul. Dar cu toate că, deși era irlandez, își dădea seamă de valoarea banului, totuși i se păru că n'ar fi mulțumit, dacă nu ar vedea ce efect va face asupra englezului hârtia pe care i-a adus-o, după ce o va ceti. Tocmai de aceea, în loc să plece cât mai repede, începu să se târască printre ierburile înalte, până ajunse aproape de fereștile casei.

Știa dinainte că bungalowurilor din India sunt deschise în toate părțile și văzu pe englezul cu biletul că intră într'un cabinet, care era într'un colț al terasei, un fel de cameră pe jumătate birou, adevărat depozit de hârtii și dosare cu telegrame, și se așeză în fața mesei ca să cetească biletul lui Mahbub Ali. Chipul lui luminat de o lampă de petrol, care era pe masă, se contractă și se întunecă, iar Kim ca orice cerșetor obișnuit să ghicească fizionomiile trecătorilor își dete imediat seamă de efectul produs de această lectură.

— Will, dragă Will, se auzi o femeie strigând. Tre-

bue să cobori în salon, căci peste câteva minute sosesc invitații.

Bărbatul însă, cetea înainte, ca și când n'ar fi auzit-o.

— Will, se auzi femeia strigând din nou după câteva minute. Au sosit, căci aud călăreții venind în lungul aleei.

Bărbatul se repezi afară în capul gol, tocmai în clipa când în fața casei se opri un landou uriaș, urmat de patru călăreți indigeni. Din landou coborâ un om înalt cu părul negru, și drept ca o săgeată, urmat de un tânăr ofițer de ordonanță, care zâmbea mulțumit.

Kim sta întins pe pânțece, în umbra tufelor, și cu mâna aproape putea să atingă roțile înalte ale trăsurii. Englezul schimbă două vorbe cu străinul cel negru.

— Sigur că da, răspunse ofițerul de ordonanță. Totul așteaptă, în cazul când veți avea nevoie de un cal.

— Nu ne trebuie mai mult de douăzeci de minute, zise omul lui Kim. Dumneata vei face onorurile, și caută ca lumea să se distreze cât mai bine.

— Spune unuia dintre călăreți să aștepte, zise bărbatul cel înalt și intră în cabinet împreună cu englezul.

Kim îi văzu plecați cu capetele unul spre altul, asupra biletului adus de el, și-i auzi vorbind, unul cu glas domolit, celălalt limpede și categoric.

— Aci nu poate fi vorba de săptămâni; cel mult de zile sau de ceasuri, zise cel mai în vârstă. Mă așteptam de câtva timp, dar la așa ceva... asta le pune capăt la toate (și bătu cu degetul în biletul primit dela Mahbub). Astă seară Grogan va lua masa aici, nu este așa?

— Da domnule; tot așa și Macklin.

— Foarte bine. Voi vorbi personal cu ei. Chestiunea aceasta va fi dusă în fața Consiliului de Război, bine în-

teles ; în orice caz ceea ce avem aici justifică o acțiune imediată. Avertizați brigăzile din Pindi și Peshawar. Toate concediile de vară vor fi amânate, dar n'avem ce face. Iată unde au ajuns lucrurile, din cauză că nu i-am sdrobotat chiar dela început. Opt mii de oameni cred că vor fi deajuns.

— Dar artileria ?

— Trebuie să vorbesc cu Macklin.

— Va să zică acesta e războiul ?

— Nu, ci o simplă expediție de represalii. Când un om este legat de actele semnate de către predecesorul său...

— S'ar putea însă ca C. 25 să fi mințit.

— El confirmă informațiile primite dela celălalt agent. La drept vorbind au fost prinși asupra faptului, chiar de acum șase săptămâni. Devenish însă ținea cu orice preț ca să salvăm pacea cât va fi posibil. Ei au întrebuintat acest răgaz pentru a-și întări forțele. Trimite imediat telegramele... Vei întrebuinta codul cel nou, nu pe cel vechiu... codul meu și al lui Wharton. Cred că nu mai este necesar să facem doamnele să aștepte. Restul îl vom discuta în fumoar. Nu va fi războiu... va fi o reprisiune.

În timp ce ultimul călăreț se depărta în galop, Kim se strecură spre odăile din dosul casei, unde după cum știa el din Lahore, trebuia să se găsească ceva de mâncat și informațiile de care avea nevoie. Bucătăria era plină de slugi, care forfoteau în toate părțile, și unul dintre bucătari îi trase un picior.

— Au, țipă Kim, prefăcându-se că plânge. Am venit să ajut la spălatul vaselor, ca să-mi dați și mie ceva de mâncare pentru osteneală.

— Toată Umballa a venit pentru acelaș lucru. Plea-

că de aici. Până acuma nu s'a servit invitațiilor decât supa. Poate îți închipui că noi, care suntem în slujba lui Creighton Sahib, avem nevoie de ajutorul oamenilor străini, ca să putem servi invitațiilor un banchet?

— Se vede că dați un banchet foarte mare, zise Kim, uitându-se la vrafal de farfurii.

— Ce te miri așa? Invitatul cel mai de seamă este astă seară, nici mai mult nici mai puțin, decât Jang-i-Lat Sahib (Comandantul Șef).

— Nu mai spune, se minună Kim, prefăcându-se că nu-i vine a crede.

Aflase ce avea nevoie se afle, și când bucătarul se întoarse din nou spre el, băiatul dispăruse demult.

„— Și toată forfota asta numai din cauza certificatului unui armăsar, își zise Kim, exprimându-se ca de obicei în hindustană. Mahbub Ali ar fi trebuit să vină la mine, ca să ia lecții de minciună. Înainte de asta când duceam un bilet, într'ânsul nu era vorba de altceva decât de femei. Acum e vorba despre bărbați. Cu atât mai bine. Bărbatul cel înalt spunea că va trimite o armată ca să pedepsească pe cineva, undeva, în altă parte a țării. Ordinele pleacă la Pindi și Peshawar. A fost vorba și despre tunuri. Ar fi trebuit să mă apropii mai mult de ei, căci acestea sunt știri prețioase”.

La întoarcere găsi pe fratele mai mic al vărului ce spunea țăranul cel chiabur că-l are la Umballa, discutând procesul, împreună cu el și soția lui, alături de care mai erau și câțiva prieteni. Lama moțăia într'un colț. După ce cină, unul dintre cei de față îi dete și lui o narghilea, și Kim se simțea bărbat în toată forma, în timp ce pufăia din găoacea lustruită de cocos, cu picioarele întinse sub lumina lune și spunând din când în când câte o vorbă,

pe care o simțea că-i tremură pe limbă. Gazdele lui îl tratară cu toată cuviința, căci femeia chiaburului le vorbise despre taurul cel roșu, care i se arătase și despre posibilitatea ca el să nu fie din lumea aceasta. Afară de asta, lama reprezenta o curiozitate rară și demnă de toată cinstea. Preotul casei, un bătrân brahman Sarsut, veni și el, și pentru a impresiona pe cei de față, începu o conversație teologică. Nu mai încăpea nicio îndoială că țineau cu toții la preotul lor, dar cu toate acestea lama era oaspele casei și pentru ei o noutate. Păreau încântați de blândețea lui binevoitoare, de citatele chinezești, pe care le folosea și care li se păreau versete biblice; aci în mijlocul acestor oameni care îl ascultau cu dragoste, lama începu să-și resfire amintirile, cum își scutură floarea de lotus petalele, vorbind despre viața lui petrecută între munții Such-zen, „înainte de a se fi ridicat ca să plece spre lumină”.

Iși deteră seamă că în zilele acelea el fusese un mare prezicător care se pricepea să descifreze horoscopul; preotul casei îl rugă să-i arate metoda pe care o întrebuințează, și fiecare dintre ei numea planetele cu alte numiri pe care celălalt nu le putea înțelege, și pentru a se lămurii, își arătau cu degetul stelele de pe cerul înecat de întunerecul nopții. Copiii din casă se putură apropia de el, în timp ce povestea, și începură să se joace cu boabele mătâniilor, iar sfântul își uită de legea care îl oprea să se uite la femei, în timp ce vorbea despre încercările, prin care trecuse, despre troenii din munți și trecătorile infundate, despre stâncile în care oamenii găsesc safire și turcoaze, peste care trec drumurile prăpăstioase ce duc spre inima Chinei.

— Tu ce crezi despre omul acesta? întrebă chiabu-

rul în șoaptă pe preot.

— Este un om sfânt; un sfânt adevărat. Zeii lui nu sunt zei, dar picioarele lui răscolesc colbul drumului celui adevărat, răspunse preotul. Felul lui de a profeti și de a citi horoscopul, cu toate că asta e mai presus de înțelegerea ta, este plin de înțelepciune și sigur.

— Spune-mi, zise Kim, voi avea parte ca să-mi găsească taurul roșu într'un câmp verde, așa cum mi s'a spus?

— Ce știi despre ceasul în care te-ai născut? întrebă preotul cu îngâmfare.

— Eu m'am născut între cântatul întâiu și al doilea al cocoșilor în noaptea cea dintâi a lunii Mai.

— În ce an?

— Asta nu știu, dar în clipa când eu am scos primul țipăt, s'a întâmplat marele cutremur de pământ în Srinagur care este în ținutul Kashmir.

Acest amănunt Kim îl auzise dela femeia care îl crescuse, iar aceasta la rândul ei îl auzise dela Kimball O'Hara. Cutremurul se simțise și în India, și multă vreme această întâmplare a rămas ca o dată importantă pentru Punjab.

— Nu mai spune! exclamă o femeie emoționată căreia acest amănunt îi confirma înc'odată bănuiala că Kim este de origine supraomenească. Mi se pare că fata lui cutare s'a născut tot atunci...

— Tocmai, și maică-sa a născut părintelui ei patru ani la rând câte un băiat, interveni nevasta chiaburului care sta retrasă mai la o parte.

— Nimeni care a învățat să cetească în stele, nu va putea uita în ce semne ale zodiacului stăteau planetele în noaptea aceea, zise preotul casei, și începu să facă diverse semne în pulberea din curte. În orice caz tu intri cel

puțin până la jumătate în semnul taurului din zodie. Profetia ce spune ?

— Spune că într'o bună zi eu voi ajunge om mare cu ajutorul unui taur roșu într'un câmp verde ; înainte de asta însă vor veni doi oameni care vor pregăti lucrurile, răspunse Kim încântat de interesul pe care-l trezise în jurul lui.

— Da, acesta este începutul oricărei vedenii. La început o ceață deasă care începe să se ridice cu încetul, pe urmă vine cineva cu un târn și curăță locul. Apoi începe vedenia. Spuneai că vor veni doi oameni ? Așa, așa. Soarele plecând din semnul taurului, intră în semnul gemenilor. Aceștia sunt cei doi oameni din profetie. Acum să stăm și să ne gândim puțin. Dă-mi o nuiă, băiețașule.

Incruntă din sprâncene și începu să scormonească în țărână, să caute tot felul de semne misterioase, iar cei din jurul lui se uitau minunați, afară de lama care se feri să spună ceva între acești oameni străini. După jumătate ceas, aruncă nuiăua din mână și murmură :

— Hm, stelele spun că nu vor trece trei zile și vor sosi cei doi oameni ca să prepare drumul. După ei vine taurul, dar semnul care se arată în fața lui este semn de vrajbă și sânge, cu oameni înarmați.

— În compartimentul nostru a fost și un soldat din regimentul din Sikhși dela Loodhiana care venea cu trenul încoace, se amestecă femeia grăbită.

— Siii ! Vin oameni înarmați... cu sutele. Ce legătură este între tine și războiul care vine, întrebă preotul pe Kim. Semnul în care te arăți tu este roșu de sânge și prevestește războiu sângeros care se va deslănțui în curând.

— Nu este nicio legătură, interveni lama. Noi sun-

tem oameni pașnici și am plecat în căutarea râului.

Kim își aduse aminte de vorbele pe care le auzise în camera din colțul terasei și-i veni să zâmbească. Nu mai încăpea nicio îndoială că stelele îl ocroteau.

Cu talpa piciorului, preotul șterse horoscopul pe care îl făcuse în țărână.

— Eu nu văd mai mult de atât, zise preotul, dar să știi că peste trei zile taurul va veni la tine.

— Dar râul pe care îl caut, râul meu? întrebă lama, întinzând brațele spre el. Eu credeam că taurul lui ne va conduce la râul pe care îl caut.

— Hm... cât despre râul acela fermecat, frățioare... Acestea nu sunt lucruri care se pot găsi în toate zilele.

A doua zi dimineața, cu toate că gazda stăruia să mai rămână, bătrânul lama spuse băiatului să plece numai-decât la drum. Lui Kim îi dădă o legătură plină cu de ale mâncării și bani de aramă, aproape trei annale, ca să aibă pentru trebuințele drumului; în zorile tulburi ale zilei se depărtară, petrecuți de urările celor care se uitau după ei, și-i urmăreau cum se pierd pe drumul ce se îndrepta spre miazăzi.

— Păcat că oamenii aceștia și cei care sunt cu ei de o seamă nu pot fi liberați din Roata Vieții, zise lama.

— E mai bine așa, căci altfel pe pământ nu ar mai rămâne decât răii, și cine ne-ar mai găzdui, răspunse Kim care mergea fără să-i pese de povara pe care o ducea în sapte.

— Ui-te colo o șuviță de apă, zise lama, hai să mergem să o vedem, și se abătu din drumul care se desfășura spre zări ca o panglică cenușie, ca să intre în mijlocul câmpurilor unde după câțiva pași dete de o haită de câini pribegi.

CAPITOLUL III.

Glas din adâncuri ridicat,
În suflete întunecate a răsunat,
Când Devadatta lege vi s'a dat,
Ca domolite vânturi, trezite'n Kamakura.

Pe urma lor venea un țăran furios, invârtind o măciucă de bambus deasupra capului. Era un grădinar care cultiva flori și legume pe care le vindea în târg la Umballa, și Kim știa ce înseamnă un astfel de om.

— Iată, zise lama, fără să țină seamă de câinii care hăpăiau în jurul lui, un om care nu știe cum trebuie să se poarte cu străinii, care nu are strajă la gură și nici nu este milos. De astfel de oameni trebuie să te ferești, fiule.

— Ho, cerșetori fără rușine, striga țăranul venind în fugă după ei. Plecați de aici. Inapoi!

— Plecăm, răspunse lama cu demnitate, și părăsim aceste câmpuri pentru care Domnul nu a dat har.

— Bine, zise Kim emoționat, noi plecăm, dar să știi că dacă anul acesta câmpul tău nu va rodi, vina nu o poartă nimeni altul, decât vorbele tale pline de răutate.

Țăranul începu să-și joace papucii cu sfială:

— E plin de cerșetori prin partea locului, zise el cu glasul mulcomit, par'că ar fi vrut să-și ceară iretare.

— O, Mali (grădinarule), dar după ce ai putut cu-

noaște că noi avem de gând să-ți cerem ceva, întrebă Kim răstit, dându-i acest nume care niciunui negustor nu poate să-i placă. Noi venisem numai pentru ca să vedem șuvița de apă care trece pe mijlocul acestor câmpuri. Pe aici trece un râu...

— Ce fel de râu? ripostă țăranul supărat. Voi din ce parte de lume veniți, de nu știți nici ce este un canal? Apa curge dreaptă ca o săgeată în lungul câmpurilor și o plătesc tot atât de scump, ca argintul topit. Dar dacă aveți nevoie de apă, vă pot da și vă dau și lapte.

— Nu ne trebuie, noi ne ducem până la râu, răspunse lama și se urni din loc.

— Vă dau lapte și ceva de mâncare, bălbăi omul uitându-se la străinul înalt din fața lui. N'aș vrea să-mi atrag afurisenia voastră, nici asupra mea, nici a câmpurilor mele, drumurile sunt pline de cerșetori, tocmai acumă când vremurile sunt atât de grele.

— Uită-te la el, zise lama întorcându-se spre Kim. Ceața roșie a supărării l-a îndemnat să vorbească atât de urât. Când ceața din fața ochilor lui se limpezește, începe să fie mai omenos și mai bun la inimă. Binecuvântate fie livezile tale, și ferește-te de aci înainte de orice judecată pripită, grădinarule.

— Am întâlnit în drumul meu oameni sfinți care ar fi afurisit toată starea ta dela vatra focului până la ieslea vitelor, zise Kim întorcându-se spre țăranul speriat. Dar acesta este un sfânt prea înțelept și eu sunt ucenicul lui.

Ridică nasul în vânt și trecu foarte mândru pe poteca ce șerpua printre livezile de sămănături.

— Nu este pricină de vanitate, zise lama după un timp de tăcere, uitându-se la el. Intre cei care urmează

drumul de mijloc nu se cunoaște vanitatea.

— Mi se pare că tu ești cel care spunea că grădinarul acesta este om din clasa de jos și nu știe nici cum trebuie să se poarte.

— De clasa de jos eu n'am pomenit ; cum ar putea să fie cineva din clasa de jos când nu este ? Afară de asta omul și-a cerut iertare, și eu am uitat jignirea pe care mi-a făcut-o. Pe urmă, el este ca și noi, un om legat de roata vieții, cu deosebirea că el nu știe cum să se mântuiască.

Se opri în fața unui părau care curgea printre livezi și se uită îndelung la țărnul pe care se vedeau urme de animale.

— Cum vei putea recunoaște râul pe care îl cauți ? întrebă Kim, așezându-se la umbra unui boschet de trestie de zahăr.

— Când voi ajunge în apropierea lui, mintea mi se va lumina, dar presimt că acesta nu este locul pe care îl caut eu. O tu, cea mai mică suviță de apă din câte am întâlnit, de ce nu poți să-mi spui unde este râul meu ? Fii binecuvântată și să rodească toate câmpurile din jurul tău !

— Privește ! Privește ! strigă Kim și sărind în picioare, îl trase înapoi. Dintre trestii ieșea ceva galben ca o nua aurie și târându-se printre ierburile din marginea apei, se plecă și bău din undă, pe urmă rămase nemîșcat : era o cobră care se uita la ei cu ochii mari, fără pleope.

— N'am niciun băț la mine, n'am nimica, zise Kim. Mă duc să aduc o prăjină ca s'o sdrobesc.

— De ce ? Ea este ca și noi, pe aceeaș roată, fie în partea de sus, fie în partea de lângă pământ. Gândește-te

ce răutăți a trebuit să făptuiască sufletul acesta, ca să se intruzeze într'o astfel de înfățișare.

— Eu nu pot suferi niciun fel de șarpe.

Oricât ar trăi un om alb între indigeni, e peste putință să-și stăpânească groaza pe care o simte în fața șerpilor.

— Lasă-l să-și trăiască viața lui.

Cobra se încolăci și umflându-se în gușă, șueră din limbă și se întoarse din nou spre ei.

— Să-ți fie ție frate mai mic, hărăzită liberarea apropiată, adăugă lama cu glas solemn. Nu cumva ai cunoștință despre răul pe care îl cauți?

— Până acum n'am văzut niciodată un om ca tine, murmură Kim speriat. Crezi că șerpii înțeleg ceea ce le spui?

— Cine ar putea să-ți răspundă, zise lama și se apropie până la jumătate cot de capul șarpelui veninos. Cobra se lăsă în mijlocul inelelor ei prăfuite. — Haide și tu, strigă lama, întorcând capul spre el.

— Eu nu mă apropiu, răspunse Kim. Mai bine fac un încunjur.

— Vino, căci nu te mușcă.

Kim ezită câteva clipe, iar lama îl chemă a doua oară, de astă dată însă întrebuiță și câteva cuvinte chinezești pe care băiatul le luă drept un descântec. Cu toate acestea îl ascultă, și dintr'un salt trecu părăul. Șarpele nici nu se mișcă.

— N'am văzut până acum un astfel de om, zise Kim ștergându-și sudoarea de pe frunte. Mergem înainte?

— Aci numai tu poți răspunde. Eu sunt bătrân, și străin... ajuns foarte departe de țara mea. Dacă n'ar fi vuetul trenului care îmi ciocănește în urechi ca mii de

tobe ale diavolului, l-aş lua fără întârziere, ca să plec chiar acuma la Benares... Cu toate că mergând cu trenul, s'ar putea să nu băgăm în seamă râul. Vino să căutăm alt râu, poate o fi acela.

Cât fu ziua de lungă, cutreerară pământul acesta muncit din greu, care da trei până la patru recolte pe an; trecură printre plantațiile de trestie de zahăr, de tutun, de ridichi albe și lungi, de nolkol, și se abăteau din drum de câte ori vedeau clipind câte o șuviță de apă; răscoliră toți câinii adunați în marginea satelor și oamenii așternuți la odihnă în timpul popasului de amiază, și lama răspundea la toate întrebările pe care i le puneau oamenii, cu aceeași seninătate netulburată de nimica: suntem plecați în căutarea unui râu care ar avea puteri minunate de vindecare. Nu cumva a auzit cineva despre o astfel de apă? Uneori oamenii râdeau de vorbele pe care le auzeau, dar de cele mai multe ori îl ascultau fără să murmure, până la sfârșit și-i poșteau să stea la umbră alături de ei, să ia o gură de lapte, sau să mănânce ceva. Femeile se purtau întotdeauna bine cu ei, iar copiii, ca orice copil de pe fața pământului, erau când sperioși, când îndrăzneți. Inserarea îi prinse într'un sat, cu case clădite din argilă și acoperite de argilă, stând de vorbă cu frunțașul satului sub copacul de sfat, în timp ce se întorceau cirezile dela pășune și femeile așteptau focurile, ca să prepare cina. Erau acum departe de grădinile de zarzavaturi ale lacomului oraș Umballa, și în jurul lor se legănau sămănăturile vezi, până la zeci de kilometri.

Frunțașul era un om bătrân cu barbă albă, obișnuit să stea de vorbă cu oameni străini. Așternu o rogojină pe care lama să se poată odihni, îi puse dinainte o stra-

chină cu mâncare caldă, și-i umplu o lulea de tutun, ca să fumeze. Când ceremonia din templu se termină, trimise vorbă preotului să vină și el la sfat.

În timpul acesta Kim sta de vorbă cu copiii mai răsași ai satului și le povestea despre întinderea și frumusețile orașului Lahore, despre călătoria pe care o făcuseră cu trenul și despre toate minunățiile ce se găsesc într'un oraș. Bărbații vorbeau alături de ei cu glasuri domolite și tot atât de încete, ca și rumegatul turmelor întoarse din imășuri.

— Mie îmi este peste putință să înțeleg, zise fruntașul întorcându-se spre preot. Ce tâlc crezi că ar putea să aibă aceste vorbe?

După ce-și termină povestea, lama începu să-și plimbe șiragul de mătânii printre degete.

— Omul acesta este un cercetător, răspuse preotul. Țara e plină de oameni de aceștia. Adu-ți aminte de cel care a trecut pe aici luna trecută... de *fakirul* cu broasca lui țestoasă.

— Da, dar omul acela avea dreptate în tot ce spunea, căci Krishna îi apăruse în vis și-i făgăduise primire în paradis, fără să mai treacă prin focul gheenei, dacă va pleca în pelerinaj până la Prayag. Dar despre ceea ce caută omul acesta eu nu am auzit niciodată vorbindu-se.

— Fii răbdător, căci e om bătrân; vine de foarte departe, și e puțin smintit, răspuse preotul care era spân din naștere. Ascultă-mă, (și se întoarse spre lama) la depărtare de trei kos de aici (șase kilometri) spre apus trece drumul care duce la Calcutta.

— Eu vreau să mă duc la Benares... până la Benares.

— Tot acela duce și la Benares. Drumul taie toate râurile din partea aceasta a Indiei. Ascultă sfântule, sfa-

tul pe care ți-l dau eu : stai aci și te odihnește până mâine. Pe urmă poți pleca din nou la drum (preotul vorbea despre șoseaua principală care traversează India dela miazănoapte spre miazăzi), și caută de încearcă fiecare râu pe unde vei trece, căci dacă am înțeles bine, puterea râului pe care îl cauți, nu este numai într'un anumit vârtej sau la o anumită cotitură, ci pe toată întinderea lui. Dacă cel căruia te închini, va vrea, fii sigur că-ți vei găsi deslegarea.

— Bună vorbă mi-ai spus, răspunse lama impresionat de sfatul preotului. Măine vom face așa cum spui și binecuvântat să fii tu, cel care îndrumezi ciolanele bătrâne pe drumuri atât de apropiate. Cu glasul profund și trăgănat, lama își încheie cuvântarea, citând un proverb chinezesc.

Insuș preotul rămase impresionat de cele ce auzi, iar frunțașul satului se temea să nu i se întâmple ceva rău. Dar era peste putință, după ce te uitai îndelung la înfașurarea sinceră a acestui bătrân, să te mai îndoiești de ceea ce spune.

— Ai văzut pe ucenicul meu ? întrebă lama și scotoci în punga care îi servea de tabacheră, căci se gândi că e datoria lui să răsplătească bunăvoința oamenilor care îl ospătaseră.

— L-am văzut, răspunse frunțașul întorcându-se în partea unde era Kim care tocmai sta de vorbă cu o fată îmbrăcată în albastru, venită să pună un braț de mărăcini uscați pe foc.

— Caută și el ceva, pe seama lui. Nu un râu, ci un taur. Da, căci i-a fost profețit că într'o bună zi un taur roșu, în mijlocul unui câmp verde, îl va ridica la mare cinste. Mie nici nu-mi vine să cred că băiatul acesta ar

face parte din lumea noastră. Mi-a fost trimis din miazăzi, ca să-mi fie de ajutor în drumurile mele și numele lui este Prietenul Tuturor.

— Ascultă, strigă preotul și zâmbi în mijlocul fumului pișcăcios care se răspândise în jurul lor, spune-mi tu cine ești?

— Eu sunt ucenicul sfântului acestuia.

— El spune că tu ești un *but* (spirit).

— Un *but* poate să și mănânce ceva? întrebă el trăgând cu ochiul. Mie mi s'a făcut foame.

— Acestea nu sunt vorbe de glumă. Un astrolog, dintr'un oraș al cărui nume l-am uitat...

— Vrea să spună despre orașul Umballa unde am mas noaptea trecută, șopti Kim adresându-se preotului.

— Da, din orașul Umballa, a desemnat un horoscop și ne-a profetit că acest *chela* va ajunge peste două zile la plinirea tuturor dorințelor lui. Dar despre semnele stelelor ce spunea, Prietene al Tuturor?

Kim își dresе glasul și se uită la bărbile albe care erau adunate în jurul lor.

— Semnul din steaua mea este războiul, răspunse el cu mândrie.

Cineva dintre oamenii adunați la vatra de cărămizi de sub umbra copacului, chihoti prin întunec. In aceleș împrejurări, un indigen dacă ar fi vorbit despre așa ceva, s'ar fi așezat foarte liniștit pe vine; Kim însă avea sânge alb într'ânsul și sări numaidecât în picioare.

— Da, semnul din steaua mea prevestește războiu.

— Nu mai spune, dar știi că asta este o profeție nu tocmai de toate zilele, murmură un glas adânc. După câte știu eu, în lungul hotarelor dela miazănoapte, războiul se poartă fără încetare.

Cel care vorbise era un om bătrân care fusese în slujba guvernului pe vremea răscoalelor, în calitate de ofițer de cavalerie, într'un regiment indigen de curând înființat. Guvernul îi dase ca răsplată pământuri întinse în această regiune, și cu toate că fusese sărăcit în urma împărțelii pe care o făcuse între fiii lui care acuma erau și ei ofițeri și încărungiți de vârstă, rămăsese totuș omul cu cea mai mare trecere printre fruntași. Funcționarii guvernului, și chiar judecătorii, când treceau prin partea locului, se abăteau din drum, ca să-l viziteze, și la astfel de ocazii bătrânul își îmbrăca vechea uniformă din zilele lui bune, și se ținea pe picioare drept ca un stejar.

— Acesta însă va fi un războiu mare... un războiu la care vor lua parte opt mii de oameni, se auzi glasul subțire al lui Kim, ridicându-se deasupra oamenilor care erau adunați în jurul lui și-l ascultau mirați.

— Vor fi tunici roșii sau regimente de indigeni? întrebă bătrânul ca și când ar fi vorbit cu un om de seama lui. Tonul acesta făcu pe cei dimprejur să se uită la Kim cu respect.

— Tunici roșii, răspunse Kim fără să se mai gândească. Tunici roșii și artileria.

— Bine, dar cel care a cetit horoscopul n'a pomenit nimic despre așa ceva, interveni lama, și de emoție luă o priză sdravănă de tutun.

— Cu toate acestea eu știu. Vestea a ajuns la mine pe alte căi minunate, căci eu sunt ucenicul acestui sfânt. Se va face un războiu... cu opt mii de tunici roșii. Oamenii vor fi aduși din Pindi și Peshawar. Acesta este adevărul adevărat.

— Se vede că băiatul a auzit vorbele acestea prin bazar, zise preotul.

— Bine, dar copilul a fost mereu cu mine. De unde ar putea el să știe ce se vorbește în bazar? N'am știut nici eu până acuma, interveni lama.

— Să știi că după moartea bătrânului, băiatul acesta va deveni un scamator iscusit, murmură preotul la urechea frunțașului. Ia spune, ce fel de apucătură este aceasta?

— Dă-mi dovada; dă-mi dovada că ce spui este adevărat, se auzi glasul energic al frunțașului, căci dacă ar fi războiu, fiii mei mi-ar fi spus.

— Fii încredințat că în ziua când totul va fi gata, fiii tăi vor veni și-ți vor spune. Dela fiii tăi însă, până la bărbatul în mâna căruia se găsește acum soarta războiului, e drum foarte lung.

Pe Kim conversația aceasta începea să-l intereseze, și-i aduse aminte de cazurile întâmplăte înainte, când pleca la drum, ca să ducă știri, și când pentru un pumn de gologani avea aerul să spună că știe mai multe decât știa cu adevărat. De astă dată însă, era vorba de lucruri mult mai importante și se simțea dus de plăcerea discuției și mândria de a stăpâni pe cei din jurul lui. De aceea respiră odată din adânc și continuă.

— Moșule, e rândul tău acuma să-mi dai o dovadă. Nu cumva gradele inferioare comandă mișcările o opt mii de tunici roșii... fără să mai vorbim și de artileria necesară trupei?

— Nu, răspunse bătrânul, vorbind cu el cum ar fi vorbit cu un om de seama lui. Dar tu știi cine este cel care dă porunca de plecare?

— Eu L-am văzut.

— Dacă L-ai mai vedea, L-ai recunoaște? Eu îl cunosc de pe vremea când era locotenent în *topkahna* (artilerie).

— Este înalt. Un bărbat cu părul negru și umblă cam așa. (Kim făcu imediat câțiva pași, întinzându-și picioarele, de părea că sunt făcute din lemn).

— Bine, dar ceea ce ne arăți tu, puteau să vadă și alții.

Cei adunați împrejur, ascultau la vorbele lor, reținându-și răsuflarea.

— Și asta este adevărat, răspunse Kim, dar eu vă mai spun ceva. Înainte de toate omul acela merge așa cum v'am arătat; pe urmă se gândește în felul acesta. (Kim își duse arătătorul la frunte, apoi îl coborâ încet până sub falcă). Mai e ceva; începe să-și frământa degetele în felul acesta; pe urmă își așează chipiul sub brațul stâng.

Kim petrecu fiecare vorbă pe care o spunea, de mișcarea corespunzătoare, apoi se opri ca barza într'un picior. Bătrânul murmură ceva neînțeles, în semn de mirare, iar oamenii dimprejur se înfiorară.

— Da... da... da! Dar spune-mi ce face când se gândește să dea un ordin?

— Se freacă la ceafă cu palma, uite așa, pe urmă lasă un deget pe masă și țâfnește pe nas, apoi ridică privirea și spune: „Să plece regimentul cutare sau cutare. Dați ordin să iasă bateria cutare!” (Bătrânul se ridică în picioare și luând poziție, salută). „Ar fi trebuit” (continuă Kim, traducând pe înțelesul indigenilor cuvintele pe care le auzise în seara aceea în camera dela Umballa), zice El, „să ne hotărâm demult să facem acest gest. Nu va fi un războiu, ci o expediție de represiune, him!”

— Imi ajunge. Cred ceea ce spui. Eu l'am văzut, cu toate că numai în mijlocul fumului bățăliilor. L-am văzut și L-am auzit. Este El.

— Eu n'am văzut niciun fel de fum (glasul lui Kim răsuna trăgănat întocmai ca și cântecul obișnuit al tre-

cătorilor opriți în marginea drumului). Era noapte când L-am văzut. Numai decît după aceea a venit un om care trebuia să limpezească lucrurile. Pe urmă a venit un călăreț. Pe urmă L-am văzut pe el, în picioare, în mijlocul unui cerc de lumină. Restul s'a petrecut așa cum v'am spus. Ce zici moșule, v'am spus adevărul ?

— Este el. Nu mai încape nicio îndoială că este el.

Cei adunați împrejur oftară înspăimântați, uitându-se când la moșneagul din fața lor care sta mereu în poziție de drepti, când la Kim ale cărui sdrențe se profilau pe apusul însângerat al cerului.

— Nu v'am spus ? Nu v'am spus chiar dela început, exclamă lama cu mândrie, că acest copil este din altă lume. El este Prietenul Tuturor. Este copilul stelelor.

— La urma urmelor, războiul acesta pe noi nu ne interesează, interveni unul dintre cei de față. Spune-mi tinere ghicitor, de cumva darul de a ghici te ajută în orice vreme, eu am o vacă pătată cu roșu; s'ar putea ca această vacă să fie soră cu taurul tău; cel puțin eu așa cred...

— Așa ceva nu mă poate interesa, răspunse Kim, căci stelele nu se ocupă de cireada ta...

— Nu e vorba de asta, interveni o femeie. Vaca este bolnavă; dar bărbatul meu este un dobitoc, altfel și-ar fi ales vorbele pe care ți le adresează. Spune-mi rogu-te, dacă vaca noastră se va mai vindeca ?

Dacă s'ar fi întîmplat ca Kim să fie un copil ca toți ceilalți, poate ar fi mers înainte cu această discuție, dar el nu petrecuse treisprezece ani de pomană în orașul Lahore, și nici nu cunoscuse *fakirii* care se opreau la Poarta Taksali, fără să fi învățat ceva dela ei, în legătură cu firea omească.

Preotul zâmbea și-l privi dintr'o parte, cercetându-l

cu oarecare amărăciune și indiferență.

— N'aveți preot în sat? Eu credeam că tocmai adineaori am văzut un preot care mi se părea să fie unul dintre cei mai înțelepți, răspuse Kim.

— Da... dar... încercă femeia să îngâne.

— Poate îți închipuiai că vaca ta ar putea să fie vindecată, numai cu un „bogdaproste”, răspuse Kim. Răspunsul acesta își făcu efectul, căci toată lumea știa că acesteia erau cei mai sgârbiți oameni din tot satul. „Vai de cel care caută să certe voința Domnului”. Cinstește pe preot cu un vițel, și dacă zeii tăi nu vor fi mâniati contra voastră, pentru alte fapte din trecut, până într'o lună vaca ta va da din nou lapte.

— Ești un cerșetor fără pereche, murmură preotul în semn de aprobare. Nici viclenia adunată în patruzeci de ani de viață nu ar fi putut da un răspuns mai potrivit. Nu mă îndoesc că alături de tine moșneagul acesta a făcut parale?

— O mână de făină, o felie de unt și o gură de cardamă nu înseamnă avere, răspuse Kim cu băgare de seamă. De altfel, după cum bine vezi și tu, moșneagul este cam nebun. Cu toate acestea mie îmi este de mare folos, căci alături de el învăț și cunosc drumurile.

Kim cunoștea destul de bine felul în care vorbeau fahirii dela Poarta Taksali, când erau numai între ei, și căutau să imite până și mlădierea glasului discipolilor lor plini de îndrăsneală.

— Prin urmare drumul lui și cercetarea pe care o face, este întemeiată pe adevăr, sau poate urmărește altceva? S'ar putea să caute o comoară?

— Bătrânul e nebun... nebun de-a-binele. Asta este totul.

La aceste cuvinte bătrânul soldat se apropie șchio-pătând și pofti pe Kim să petreacă noaptea în casa lui. Preotul stăruie ca să primească ospitalitatea ce i se oferea, dar adăugă din partea lui, că cinstea de a ospăta pe bătrânul lama este dreptul templului, iar la cuvintele acestea thibetanul zâmbi cu bunăvoință. Kim se uită când la unul când la altul și-și dete numaidecât seamă ce are de făcut. Apoi apucă pe bătrân de poala hainei și-l trase mai în umbră :

— Unde sunt banii ? întrebă el în șoaptă.
— La mine în sân ; unde să fie !
— Dă-i încoace. Dă-i repede și fără vorbă.
— Dar de ce ? Aci nu trebuie să scoatem niciun bilet.
— Sunt eu *chela* al tău sau nu sunt ? Nu mai sta de vorbă. Mi se pare că eu ți-am condus pașii șubrezi în lungul drumurilor pe care le-am străbătut până acuma. Dă banii încoace, și în zorii zilei ți-i voi da înapoi, zise el, și băgând mâna până în cot în chimirul moșneagului, îi scoase punga.

— Fie și așa cum spui tu, zise moșneagul și dete încetișor din cap. Lumea aceasta este atât de mare și de rea. Niciodată nu mi-ar fi trecut prin minte că într'ansa ar putea să viețuiască atâția oameni.

Dimineața următoare preotul părea foarte rău dispus, dar la rândul său, lama era cât se poate de mulțumit; Kim petrecuse o seară foarte plăcută alături de veteranul care îl găzduise, deoarece acesta își aduse vechea sabie de cavalerist și așezându-și-o pe genunchi, începu să-i povestească întâmplări de pe vremea revoltei și despre comandanții tineri care zăceau de treizeci de ani sub țărână, până când Kim nu se mai putea ține în picioare de somn.

— Fără îndoială aerul acestei regiuni este foarte sănătos, zise lama. De obicei eu dorm foarte ușor, ca orice bătrân; noaptea trecută însă am dormit fără să mă trezesc, până în clipa când s'a făcut ziuă. Chiar acum mi se pare că mai sunt încă buimăcit de somn.

— Bea un gât de lapte fierbinte, zise Kim care de nemăurate ori până acum recomandase acest remediu cunoștințelor lui care fumau opiu. A sosit vremea să pornim din nou la drum.

— Drumul lung care trece peste toate râurile Indiei, răspunse lama înveselit. Hai să plecăm! Dar tu care ești *chela*, cum crezi că vom putea răsplăti oamenii aceștia pentru bunăvoința lor, mai ales pe preot? Ce e drept, ei nu sunt decât *bût-parast*, dar se poate ca în viața viitoare să primească și ei lumina. Să dăm o rupie pentru templu? Statuea celui din templu nu este altceva decât piatră și zugrăveală roșie, dar mintea omului trebuie să recunoască bunătatea inimei acolo unde se găsește și să o răsplătească.

— Spune-mi Sfântule, ai plecat vreodată singur la drum? întrebă Kim și ridică privirea lacomă spre el, întocmai ca un corb din cei care în India decimează sămănăturile câmpurilor.

— Fără îndoială fiule; dela Kulu până la Pathânkot... dela Kulu unde mi-a murit cel dintâi chela pe care l-am avut. Când oamenii erau milostivi, cu noi, le lăsam câte o milostenie, și acolo în munți, toată lumea se purta bine cu noi.

— În India este cu totul altfel, răspunse Kim răstit. Zeitățile aici au multe brațe și e mult mai bine să le lăsam în pace.

— Vreau să te însoțesc o bucată de drum, pe tine Prieten al Tuturor și pe tine omule cu fața galbenă, zise

veteranul care apăru dela o cotitură, în turbureala dimineții, încălecat pe un căluț mititel și slăbănog. — Noaptea trecută s'au deslegat izvoarele amintirilor mele îngropate de vârstă, și aceasta mi-a pricinuit o mare ușurare. E adevărat că vânturile aduc miros de războiu din depărtări. Il simt cum mă gădilă în nări și mi-am luat și sabia.

Încălecat pe căluțul lui, cu picioarele lungi care aproape ajungeau până în colbul drumului, și încins cu sabia, cu o mână pe mânerul ei, cu cealaltă ținând frâul, bătrânul iscodea încruntat câmpurile care se întindeau pierzându-se spre zarea din miazănoapte.

— Mai spune-mi odată cum ți s'a arătat când l-ai văzut? Haide urcă-te în șea alături de mine; căluțul acesta ne poate duce pe amândoi.

— Eu sunt învățacelul Sfântului, zise Kim trecând poarta satului.

Țăranii păreau foarte întristați din cauza plecării lor, dar preotul își luă rămas bun, cât se poate de rece, din cauză că risipise o cantitate de opiu pentru un om care nu avea niciun ban și nu purta nici pungă la brâu.

— Ai spus vorbă înțeleaptă. În zilele noastre a pierit orice respect, chiar atunci când vine să mă vadă câte un sahib. Cu toate acestea eu nu înțeleg cum se face ca unul pe care steaua lui îl îndreaptă spre războiu, să plece la drum cu un om sfânt?

— Bine, dar omul acesta este sfânt, răspunse Kim cu convingere. Este sfânt pentru adevărurile pe care le propovăduște, pentru faptele care le face și vorbele pe care le spune. Nu se aseamănă de loc cu ceilalți; niciodată nu am întâlnit un om ca acesta. Noi nu suntem prezicători, nici scamatori și nici cerșetori.

— Că tu nu ești nimic din toate acestea, se vede des-

tu de bine. Dar despre tovarășul tău nu știu ce să zic. În orice caz, văd că umblă destul de ușor.

Mângâiat de aerul proaspăt al dimineții, lama făcea pași lungi și spornici, ca o cămilă când pleacă la drum. Părea cufundat în gânduri și își deșira instinctiv mătâniile, al căror clincăt surd se auzea în seninul dimineții.

Apucară în lungul cărării întortochiate care șerpuia printre verdele închis al manguierilor, în timp ce în fundul zării, la răsărit, se ștergeau crestele înzăpezite ale munților Himalaya. Toată India era ieșită la lucrul câmpului; în depărtări se auzea scârțâitul roților dela puțurile de apă, chiotul oamenilor care își îndemnau boii opintiți în juguri, sau croncănitul corbilor care roteau în văzduh. Chiar căluțul se îndemnă la drum și începu să alerge în trap, când simți mâna lui Kim încleștată pe frâu.

— Imi pare rău că nu am dăruit o rupie pentru templu, zise lama după ce ajunsese la cea din urmă boabă a mătâniilor.

Veteranul murmură ceva în barba lui stufoasă, dar destul de tare, așa că lama își dete abia acum seamă că era și el cu ei.

— Ai plecat și tu în căutarea râului? întrebă lama, întorcându-se spre el.

— Ziua abia s'a început, răspunse bătrânul. Ce nevoie avem acuma de râu. Cel mult pe inserat, ca să ducem vitele, la adăpat, înainte de apusul soarelui. Am venit să vă duc pe o potecă mai scurtă, care iese la drumul mare.

— Aceasta este o faptă care nu trebuie uitată; ești un om cumsecade, dar nu înțeleg de ce ai mai luat și sabia?

Bătrânul soldat părea tot atât de sfios ca și un copil, când îl găsești că a făcut o faptă nepermisă.

— Sabia? răspunse el mânuind-o cu multă greutate.

Mi-a cășunat mie așa dintr'odată... ce să-ți spun? Faptă de om bătrân. Este știut că poliția a dat porunci care opresc portul armelor în toată India... dar (spunând aceste cuvinte, duse mâna cu un fel de mângâiere în lungul sabiei), pe mine mă cunosc toți agenții de poliție de prin partea locului.

— Cred că nu a fost gândul cel mai fericit care ți-ar fi putut veni. Ce câștig din fapta lor, cei care ucid oamenii?

— După cât știu eu, foarte puțin. Dar dacă din când în când n'ai mai tăia și gâtul celor răi, nu știu ce-ar face bieții oameni cumsecade, care umblă fără nicio armă și cu capu'n stele. Eu nu vorbesc cum ar vorbi unul care nu știe ce spune, căci eu am văzut India scâldată în sânge, dela Delhi spre miazăzi.

— Ce nebunie a fost între oameni pe vremea aceea?

— Cine ar putea să-ți spună, afară de zei care au trimis această plagă drept pedeapsă asupra țării. Un vânt de nebunie a început să macine încet măruntaiele întregii armate și soldații au prins să ridice armele contra ofițerilor. Acesta a fost primul semn al răului, care începea să prindă adâncime, și poate ar fi putut să se oprească aci, dacă nu se apucau să ucidă toate femeile sahibilor și copiii. Dar au venit apoi sahibii de dincolo de apele mărilor și au făcut crâncenă judecată cu ei.

— E multă vreme de atunci și-mi aduc aminte că svonul acestor fapte sângeroase a ajuns până la mine. Cred că anul acela a fost numit anul plăgii celei negre.

— Ce fel de viață ai dus pe vremea aceea, de nu știi tot ce s'a întâmplat. Spui că svonul celor întâmplate a ajuns până la tine, dar numai svon.

„Tot pământul însă, a știut ce a fost și s'a cutremurat”.

— Pământul nostru nu s'a cutremurat decât o singură dată... în ziua când Cel a Tot Puternic a primit lumina.

— Hhm ! Cu toate acestea eu am văzut orașul Delhi tremurând, și se știe că Delhi este buricul pământului.

— Va să zică s'au ridicat contra femeilor și a copiilor ? Aceasta este o faptă urâtă, care nu poate scăpa de pedeapsă.

— Mulți și-au închipuit că vor putea scăpa de ea, dar s'au înșelat. Pe vremea aceea eu eram într'un regiment de cavalerie. Oamenii s'au răscolat. Din șase sute optzeci de săbii, câte crezi că au rămas credincioase celor care le-au dat pâinea și sarea ? Trei. Intre acestea era și sabia mea.

— Cu atât mai mare este vrednicia ta.

— Vrednicie ! Pe vremea aceea o astfel de faptă nu putea să treacă drept vrednicie. Neamurile mele, prietenii mei și frații mei, s'au depărtat de mine și m'au privit cu dușmănie. Toată lumea spunea : „Vremea englezilor a trecut. Fiecare să caute și să pună mâna pe ce poate și să păstreze pentru sine”. Vorbisem cu cei din Sobraon, din Chillianwallah, din Moodkee și Ferozeshah, cărora le-am spus : „Mai aveți puțină răbdare și vântul va bate din altă parte. Faptele acestea nu sunt la locul lor și va veni răsplata”. În ziua aceea făcusem șaptezeci de mile călare, și în crupă, aveam pe soția unui sahib, iar în oblânc un copilăș. (Mamă Doamne ! Acesta a fost cal nu glumă). După ce i-am dus la loc sigur, m'am întors la ofițerul meu, singurul care mai rămăsese în viață din cinci câți avusesem, și i-am spus : „Dă-mi de lucru, zic eu, căci acuma sunt renețat de ai mei, și sabia pe care o port este udă de sângele vărului meu”. „Fii mulțumit, a răspuns ofițerul, căci de aci înainte vei avea de lucru din greu. După ce nebu-

nia aceasta va trece, va veni și ziua de răsplată”.

— Așa este, după fiecare nebunie urmează răsplata, murmură lama, mai mult pentru sine.

— Pe vremea aceea nu se împărțeau medalii la toți cei care din întâmplare au auzit un bubuit de tun. Doamne ferește. Eu am luat parte la nouăsprezece bătălii în toată regula ; la patruzeci și șase de șarje de cavalerie și nenumărate încăerări mai mărunte. Port nouă răni pe trupul meu, am o medalie și patru agrafe și insignele unui ordin ; deoarece căpitani mei care acuma sunt generali și-au adus aminte de mine în ziua când Kaiser-i-Hind și-a sărbătorit a cizecia aniversare de stăpânire a țării! „Dați-i ordinul *Berettish India*”, au spus ei. Acuma port acest ordin atârnat de gât. *Jahir-ul* (proprietatea) l-am primit din mâinile Statului, în slobodă stăpânire pentru mine și ai mei. Oamenii din vremurile acelea bune sunt astăzi Commissioneri (judecători) și vin călare la mine să mă vadă, și se ridică în scări când trec prin mijlocul recoltelor, ca toată lumea din sat să-i poată vedea, — și vorbim despre luptele care au trecut, și numele fiecărui mort pe care îl pomenim, ne aduce aminte de alt nume pe care l-am uitat.

— Dar pe urmă ce faceți ? întrebă lama.

— Ce să facem ; se întorc de unde au venit, dar nici-odată înainte de ce i-ar vedea oamenii din sat.

— Dar de tine ce se va alege, până la urma urmei ?

— Voi muri.

— Și pe urmă ?

— Mă las în seama zeilor. Cât am fost în viață nu le-am împuiat urechile cu rugăciuni, și cred că mă vor lăsa și ei în pace. Ascultă, în lungea mea viață, eu am băgat de seamă că cei care scâncesc toată ziua și supără

pe cei de sus cu plânsorile, ponoasele și lacrimele lor, sunt chemați repede de tot în cealaltă lume; exact cum proceda și colonelul nostru cu cei veniți din partea de miazăzi a țării, când băga de seamă că au limba prea slobodă. Nu, eu nu am supărat zeii niciodată cu plânsorile mele, de aceea cred că-și vor aduce aminte de mine și-mi vor da un loc tihnit unde să mă pot odihni la umbră, jucându-mă cu lancea, până când vor veni și fii mei ca să le uez bun sosit: n'am mai puțin de trei — toți *ressaldari-majori* — în diferite regimente.

— Dar și aceștia sunt legați de Roata Prefacerii și rătăcesc din viață în viață, din desnădejde în desnădejde, înfrigurați și chinuiți de spaimă și lăcomie, zise lama cu glasul stins.

— Da, chihoti veteranul, trei *ressaldari-majori* în trei regimente. Sunt cam jucători, dar nici eu n'am fost mai bun. Toți trei sunt bine echipați și în vremea de azi nu mai poți lua caii cum luai odinioară femeile. Dar nu face nimica, deoarece ogorul meu poate suporta cheltuiala. Ce zici? E un ogor bine udat de ape; argații mei însă, mă jăcmănesc. Nu pot scoate dela ei nimica decât cu lancea în mână. Uf! Când mă supăr, încep să-i blestem și ei îmi cad la genunchi și caută să-mi arate că se căesc din cauza faptelor lor, dar știu bine că de cum le-am întors spatele, își bat joc de mine, și spun că sunt o mai-muță bătrână și fără dinți.

— În viața ta n'ai dorit niciodată altceva?

— Ba am dorit... de mii de ori. Am dorit din nou să mă pot ține drept ca un stejar, mi-am dorit ușurința din tinerețe a genunchilor, un braț voinic și ochiul ager împreună cu tot ce trebuie pentru ca să fii bărbat în lege. O, când îmi aduc aminte de anii depărtați, care au mă-

cinat vigoarea tinereții mele!

— Vigoarea aceea nu este altceva decât slăbiciune.

— Astăzi se întâmplă să fie așa cum spui, dar acum cinzeci de ani aș fi putut să-ți dovedesc că era altfel, răspunse bătrânul soldat și cu vârful pintenului atinse coastele slăbănoage ale calului.

— Eu cunosc un râu care poartă izbăvire.

— Am băut și eu din apa fluviului Gunga, de m'am făcut ca un cimpoi. Dar nu m'am ales decât cu cărcei la pânțece; putere însă n'am pomenit din asta.

— Nu este Gunga. Râul despre care vorbesc eu te spală de toate păcatele. Cel care trece râul spre malul celălalt, câștigă mântuirea. Viața pe care ai dus-o, eu n'o cunosc, dar se vede după obrazul tău, că trebuie să fii om fruntaș și de ispravă! Tu ți-ai urmat drumul tău în viață și ai rămas credincios în anul de plagă neagră, când nu era de loc ușor să păstrezi credința, căci acuma îmi aduc aminte și de alte întâmplări din vremea aceea. Prin urmare, de aci înainte, urmează cărarea de mijloc care duce la izbăvire. Ascultă de legea cea dreaptă și nu mai alerga după umbre și visuri.

— Ei bine, atunci vorbește, zise veteranul schițând un salut milităresc. La vârsta asta toți începem să alergăm după năluci.

Lama se așază sub ramurile unui manguier, a cărui umbră juca pe obrajii lui îmbătrâniți; veteranul rămase în șea, iar Kim, după ce se încredință că nu este niciun șarpe prin apropiere, se întinse între rădăcinile noduroase ale pomului.

În lumina caldă a dimineții se auzea zumzetul potolit al găzelor, care foiau în jurul lor, iar undeva între tufe, se auzi gângurit de porumbei și din cealaltă margine

a câmpului răscolit de pluguri, veni scârțâitul unei roți de irigație. Lama începu să vorbească cu glasul slab și pornit din adâncuri. După vreo zece minute, veteranul descălecă și se așază alături de el, ca să-l poată auzi mai bine (așa spunea), și-și petrecu frâul în jurul brațului. Glasul lui lama începea să se stingă și psalmodierea nu se mai termina. În timpul acesta, Kim urmărirea cu toată atenția cum se furișează printre ramuri o veveriță cenușie. Dar coada stufoasă a micului animal nici nu apucă să dispară în frunziș, și atât lama cât și cel care îl asculta, adormiseră demult; veteranul își lăsase capul pe braț, iar bărbatul cu chipul ca o mască de fildeș, se proptise de trunchiul copacului. Un copilaș complet gol, se apropie cu pași sfioși, apoi ca mânat de un impuls inconștient, făcu o reverență în fața lui lama. Copilașul însă, era atât de scurt în picioare și de gras, încât își pierdu echilibrul și căzu pe o dungă. Kim începu să râdă cu hohote, văzându-i piciorușele rotunde și grase ca niște șunci. Copilul speriat și supărat din cauza râsului, începu să țipe cât îl lua gura.

— Ce este, ce este? tresări veteranul și sări în picioare. Ce s'a întâmplat? Ce porunci au venit?... E numai un copil... Visam că sună alarma... Haide mititelule, nu mai țipa. Mi se pare că am adormit?... Asta nu este o faptă tocmai cuviincioasă...

— Mi-e frică... mi-e frică! gânguri băiețașul.

— Cum se poate? De cine să-ți fie frică; suntem doi moșnegi și un copil. Dacă ți-e frică prințisorule, atunci tu nu te vei putea face niciodată soldat.

Lama se trezi și el, dar nu băgă de seamă că alături de ei este și un copil, și începu să-și deșire mătăniile.

— Ce este asta? întrebă copilul oprindu-se din plâns.

N'am văzut așa ceva până acuma ; dă-mi-le mie !

— Aha ! zise lama și întinse un capăt al șiragului de mătânii pe iarbă, ca să-l ademenească.

De cardamă o mână,
Cu o bucată de ghi :
Un sorgo pe fierbinte oroz,
Tain pentru mine, și tine va fi !

Copilul dete un țipăt de plăcere și întinse mâna după șiragul de boabe negre și lucitoare.

— Ia te uită, exclamă veteranul. Unde ai învățat cântecul acesta cu care poți liniști copiii ?

— L'am învățat la Pathancot, în timp ce stam în pragul unei porți, răspunse lama cu sfială. Cred că e foarte bine să fii bun și blând cu copii.

— Dacă îmi aduc bine aminte, înainte de a adormi, par'că spuneai că orice căsătorie și procreație sunt pete de umbră în calea adevăratei lumini și buturugi care îți stau în drum. Nu cumva în țara de unde vii tu, copiii cad din nori ? Sau poate calea cea adevărată este să cânți copiilor cântece, ca adineori.

— Nimeni nu poate fi desăvârșit, răspunse lama cu gravitate și-și adună șiragul de mătânii. Haide băiețașule, du-te acuma la maică-ta.

— Uită-te, la el, zise veteranul întorcându-se spre Kim. Ii este rușine că a putut să înveselească un copil. Dragă frate, mi se pare că tu ai fi fost un foarte bun părinte. Haide băiețaș, și-i aruncă un ban de alamă, ia-ți dulciuri, căci dulciurile sunt bune întotdeauna. Apoi după ce-l văzu că se pierde în depărtare, strigă : Așa cresc copiii și ajung bărbați. Sfântule, îmi pare foarte rău că am adormit, în timp ce tu vorbeai. Te rog

să mă ierți.

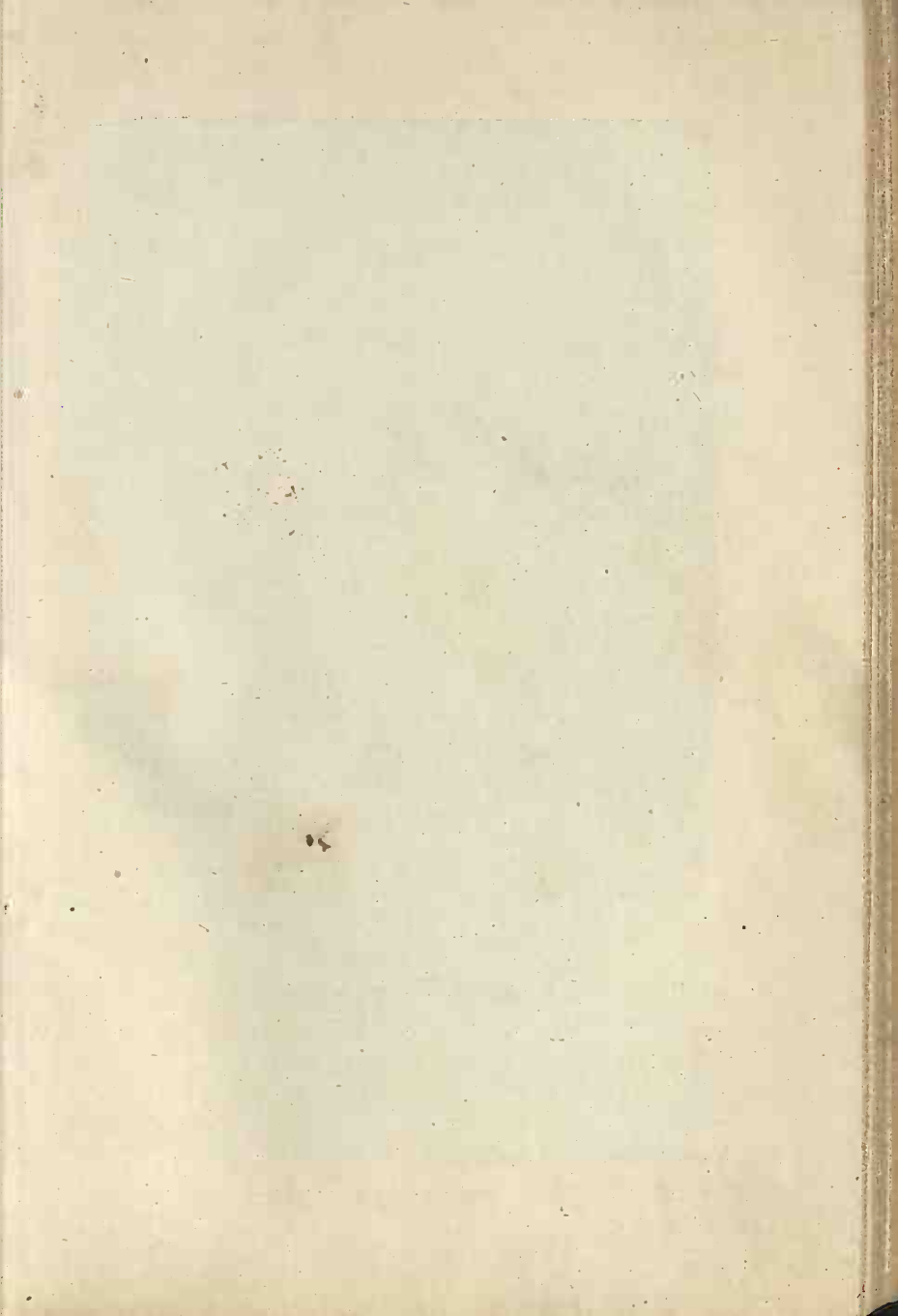
— Amândoi am îmbătrânit, răspuse lama. E vina mea. Am ascultat la ceea ce spuneai despre lumea de azi și despre prostiile pe care le face, așa că o greșeală aduce pe cealaltă.

— Ia uită-te la el ! Ce greșală ai săvârșit față de zeii cărora te închini, din cauză că te-ai jucat cu un copilăș. Cântecul de adineaori l-ai cântat foarte bine. Hai să plecăm, și la drum îți voi cânta vechiul cântec, al lui Nykal Seyn în fața orașului Delhi.

Ieșiră din umbra ramurilor de manguieri și pe deasupra câmpurilor se ridică puternic și strident glasul moșneagului, în timp ce cânta trăgănat povestea lui Nykal Seyn (Nicholson, erou al revoltei din 1857), balada pe care și astăzi o mai cântă bărbații din Punjab. Kim părea încântat, iar lama asculta cu mult interes.

„*Ahi! Nykal Seyn a murit... rănit sub zidurile orașului Delhi. Lăncieri din miazănoapte veniți și răzbunați moartea lui Nykal Seyn*“. Veteranul cântă balada până la sfârșit, în timp ce bătea cadența cu latul sabiei în coastele căluțului.

— Am ajuns la drumul mare, zise el după ce ascultă cuvintele de laudă pe care i le spunea Kim ; în timpul acestei lămură tăcea și par'că ar fi fost supărat. — E multă vreme de când nu am mai trecut pe aici călare, dar vorbele tale copilărești m'au înveselit. Privește Sfântule, drumul acesta este osia în jurul căreia se învârtește toată India. Partea cea mai mare a drumului este umbrat ca și aci, de patru rânduri de copaci ; la mijloc e drum bătorit pe unde trec căruțele. Pe vremea când nu se cunoștea încă drumul de fier, sahibii treceau pe aici cu suțele. Acuma însă, nu mai trec decât harabalele țaranilor

RESSALDAR SAHIB

și alte acareturi asemănătoare. Pe stânga și pe dreapta, drumul este mai prost, căci pe acolo trec numai carăle cu poveri; cară încărcate cu grâne, bumbac, lemn de dulgherie, bhoosa (nutreț pentru vite), lămâi și piei de animale. Orice om pe drumul acesta, este în deplină siguranță, deoarece tot la depărtare de câțiva *kos* se găsește câte un post de poliție. Oamenii poliției fură și jăcmănesc și ei, dar cel puțin nu lasă pe alții, străini de tagma lor, să facă aceeași meserie. (Aș face și eu o patrulă pe aici cu o trupă de cavalerie formată din recruți tineri, sub comanda unui căpitan vrednic. Pe aci trec oameni din toate castele și toate neamurile pământului. Ia te uită! Brahmani și cerșetori, cămătari și cărpaci, bărbieri și bunnițați (negustori ambulanți), pelerini și olari... un furnicar de lume, care se duce și vine. Pentru mine drumul acesta este ca un fluviu, care m'a aruncat la mal, cum aruncă apele un buștean pe care nu vor să-l mai poarte.

Ce e drept, drumul care traversează India, este cel mai minunat spectacol. Coboară drept, așternându-se pe o lungime de o mie cinsute de mile și în lungul lui se desfășură, fără nicio greutate, toată circulația țării: un fluviu de viață în mișcare, cum nu mai există pe pământ. Se oprirea să privească panglica cenușie, care se întindea spre fundul zărilor, împrejmuirea de verdeață și învelirea de umbră, pe alocuri oameni îmbrăcați în alb care își vedeau domol de drum, iar în fața lor, la o mică distanță, cantonamentul făcut din două barăci, al poliției.

— Cine este cel care umblă înarmat, contra prevederilor legii? se auzi strigând în glumă un agent, după ce văzu sabia veteranului. Ori poate vă închipuiți că poliția nu ajunge pentru ca să distrugă pe răufăcători?

— Tocmai din cauza poliției mi-am încins și eu sa-

bia, ripostă veteranul. Toate bune în țara Hindului?

— Toate bune, ressaldar sahib!

— Eu sunt ca o bătrână broască țestoasă, care scoate capul, și după ce a văzut, și-l retrage din nou sub carapace. Uitați-vă, acesta este drumul Hindustanului și toată lumea trece pe aici.

— Mă fecior de scroafă, dar ce crezi că partea asta de drum este făcută pentru ca tu să vii să te scarpini în ceafă pe aci? Mă părinte al tuturor fetelor desfrânate și fiu al muerii pe care maică-sa a vândut-o diavolului; mătușile tale n'au avut nas de șapte rânduri de neamuri. Soră-ta... ce bufniță căpiată te-a îndemnat să treci pe aici și să încurci drumul cu cotiga ta? Ți s'a spart o roată? Hai să-ți sparg și capul, ca să ai ce drege de două ori!

Glasul furios, petrecut de pocnetul unui biciu învârtit cu îndemânare, se auzi ridicându-se din mijlocul unui nor de praf care se vedea cam la cizeci de metri depărtare, unde să sfărâmasse o căruță. O iapă subțire și înaltă de Kattivar, cu ochii și nările în flacări se ridică pe picioarele dinapoi sforăind, în timp ce un călăreț încerca să se repeadă pe urma omului care țipa cât îl lua gura. Călărețul înalt și cu barbă cenușie, sta înfipt în șea de credeai că este una cu calul și învârtea biciul cu toată priceperea.

Obrazul veteranului se luminează de mândrie: „E fiul meu”, zise el, și-și struni calul din căpăstru, ca să-l facă să încoarde grumazul.

— Cum se poate să fiu bătut de față cu poliția, strigă harabagiul. Să se facă dreptate! Vreau să mi se facă dreptate.

— Dar ce crezi, că mă voi opri în drum din cauza unei maimuțe, care țipă în gura mare, că i s'a răsturnat

un car de saci cu făină, tocmai în fața mânzei mele. Asta este o faptă care poate băga un cal în sperieți.

— Are dreptate! Vorbește bine! Cu toate acestea iapa se ține după făptaș, zise bătrânul.

Harabagiul se băgă sub carul răsturnat, ca să poată scăpa de șfichiuiala biciului, și începu să amenințe în toate chipurile pe cel care îl gonia din urmă.

— Feciorii tăi sunt oameni voinici, zise agentul de poliție nepăsător, în timp ce se scobea în măsele.

Călărețul mai ridică odată biciul și încercă să ajungă pe cel care se băgase sub haraba, apoi se întoarse în galop spre noii sosiți.

— Tată! exclamă el, și frânându-și calul se retrase ca la zece metri, apoi descălecă.

Veteranul sări numaidecât din scări și întinzând brațele spre fiul său, îl strânse la piept, după cum e obiceiul în Orient.

CAPITOLUL IV.

Noroc că nu e stăpână trufașă,
Dar are afurisită și slobodă limbă
Ce meliță'ntr'una, vicleană și lașă...
Nimic n'o oprește, nimic nu o schimbă.

In drum cu plocon de-o primești,
Să treacă pe-alături de tine-i grăbită.
Străine, de n'o vezi, tu cine ești,
Din urmă te chiamă, de spaimă zorită.

Belșug ! Belșugu-i noroc
Pe care-l împarți cu cine poțtești,
Dar pentru mine belșugu-i soroc,
De visuri haine ce nu le dorești,

Cântecul Urătorilor.

Incepură să vorbească amândoi în șoaptă ; Kim se întinse la umbra unui copac pentru ca să se odihnească, dar lama părea nerăbdător și începu să-i facă semn cu cotul.

— Hai să plecăm, căci râul nostru nu este în partea aceasta.

— Vorbe de clacă. Nu găsești că am umblat destul de când am plecat la drum ? Râul nostru nu pleacă de unde este. Ai răbdare, până ne va da ceva de pomană.

— Acesta, zise veteranul, este Prietenul Stelelor.

Mi-a adus știrile ieri. A văzut în vis pe omul cel adevărat și l-a auzit dând porunci pentru începerea războiului.

— Hm! murmură fiul veteranului și glasul îi clocoti în adâncul pieptului. Se poate să fi auzit și el ceva în vreun bazar, și caută să profite de pe urma celor auzite.

Bătrânul începu să râdă.

— În orice caz el n'a venit la mine să-mi ceară un cal de călărie și arme, și mai știe Dumnezeu câte rupii. Regimentele fraților tăi au primit ordinul de plecare?

— Despre așa ceva eu nu știu nimica. Mi-am cerut o permisie și am venit repede înapoi, în cazul...

— În cazul când ei ar fi ajuns înaintea ta, ca să se milogească. O, neam de jucători și de risipitori. Tu n'ai luat parte până acuma la niciun atac. Pentru așa ceva îți trebuie un cal cu adevărat bun. Ți mai trebuie și un servitor și un cal pentru bagaje. Să vedem... să vedem, zise bătrânul, și începu să ciocănească în oblâncul șelei.

— Tată, aci nu e locul să ne facem socotelile. Hai să mergem acasă.

— Atunci plătește băiatului, căci eu nu am la mine niciun gologan, și băiatul ne-a adus vești bune. Ascultă Prietene al Tuturor, spui că un războiu e pe cale să se deslănțue?

— Nu un războiu, ci războiul cel mare. Războiul adevărat, după cât știu eu, răspunse Kim cu glasul foarte liniștit.

— Ei da, murmură lama, nerăbdător să se vadă din nou plecat.

— Stăpânul meu nu cetește în stele pentru plată. V'am dat de veste, după cum bine știi, și acum după ce v'am spus, plecăm din nou la drum, zise Kim, și făcând o mână căuș, le întoarse spatele.

Fiul veteranului îi aruncă un ban de argint, care luci în lumina soarelui, și spuse ceva în șoaptă la adresa cerșetorilor și a scamatorilor. Era un ban de patru annale și tocmai de-ajuns ca ei să se poată hrăni timp de câteva zile. Lama murmură a binecuvântare, văzând din sbor banul de argint, care se opri în palma lui Kim.

— Du-te în drumul tău, tu prieten cu toată lumea, zise veteranul cu glas răsunător și își întoarse calul. Pentru întâia oară în viața mea am întâlnit un adevărat profet, care nici armată nu a făcut.

Veteranul și fiul său făcură drumul înapoi, amândoi ținându-se în șea, bătrânul tot atât de drept ca și tânărul.

Un agent de poliție punjabi, îmbrăcat în pantaloni scurți de culoare gălbuie, trecu drumul, târându-și târlucii, ca să le iasă în cale. Omul văzuse banul de argint căzând în palma băiatului :

— Stați ! strigă el, vorbindu-le în englezește, ca să-i intimideze. Nu știți că trebuie să plătiți un *takkus* de două annale de cap, ceea ce face patru annale, dacă umblați pe partea aceasta a drumului ? E poruncă venită del Sirkar și banii se întrebuițează pentru plantarea copacilor și înfrumusețarea drumului.

— Și pentru pânțelele agenților de poliție, strigă Kim și o rupse la fugă. Ia gândește-te puțin, cap sec ce ești, zise el, după ce se opri la oarecare distanță. Poate credeai că noi am ieșit din băltoaca de alături, cum a ieșit tatăl tău, broscoiul ? Ai auzit vreodată de numele fratelui-tău ?

— Cine a fost acesta ? Lasă băiatul în pace, strigă un agent de poliție mai în vârstă, care tocmai ieșise pe terasa postului ca să-și fumeze tihnit luleaua.

— A scos o etichetă de pe o sticlă de *belaittee-pani*

(sticlă de sifon) și a lipit-o pe plimbul unui pod, pe urmă a început să încaseze dela trecători, pe cuvânt că așa este ordinul venit dela Sirkar. Până când a venit și un englez, care i-a spart capul. De, dragă frățioare, eu sunt corb de oraș, nu de cel de câmp.

Agentul rușinat își văzu de treabă, iar Kim îl blagoslovi până nu-l mai văzu în lungul drumului.

— Cine a mai văzut un învățacel ca mine? strigă el vesel lui lama. N'ajungeai să faci nici zece mile din orașul Lahore, și toată lumea te-ar fi jefuit până la os, dacă se întâmpla să nu fii cu tine.

— Câteodată mă întreb și eu; nu cumva ești un spirit? Dar altădată îmi vine să cred că ești un prichindel care face șotii, zise lama și zâmbi domolit.

— Eu sunt *chela* al tău, răspunse Kim și schimbând pasul alături de lama, intră în ritmul legănat, cu sunetul nelămurit al pașilor tuturor celor care cutreeră lungul drumurilor, de când e lumea.

— Atunci hai să ne urnim cu nădejde, murmură lama, și la clincățul sec al mătăniilor se așternură la drum în tăcere, pătrunzând tot mai adânc în depărtarea zărilor. Ca întotdeauna, lama era și de astă dată cufundat în gânduri, dar Kim se uita cu multă atenție la tot ce vedea împrejurul lor. Drumul acesta în lungul căruia se scurgea furnicarul vieții, i-se părea o minune față de străzile întortochiate și pline de lume din Lahore. La fiecare pas vedea lume nouă, peisagii pe care nu le mai văzuse, obraze de oameni din clasele pe care le cunoștea de mai înainte, și altele de care nu auzise niciodată.

În drumul lor întâlnește o ceată de Sansi, oameni cu părul lung și cu miros iute de trupuri asudate, care duceau în spinare coșuri cu șopârle și alte lucruri rău mi-

rositoare ; pe urma lor se țineau câinii costelivi care le amușinau urmele. Oamenii aceștia mergeau întotdeauna pe aceeaș margine de drum, cu pasul grăbit și furis, iar ceilalți le făceau loc deajuns, ca să nu-i împiedece la mers, deoarece neamul Sansi este privilegiat. Pe urma lor venea, cu pași întinși și picioarele țapene, un deținut care își terminase pedeapsa, dar mai purta lanțurile captivității de glesne. Omul căuta cât se poate să rămână în umbra copacilor, iar pânțelele lui rotund și pielea lucitoare, dovedeau că guvernul își hrănește condamnații mult mai bine decât s'ar putea hrăni oamenii cumsecade la ei acasă. Kim cunoștea destul de bine această specie de oameni și când trecu pe lângă el, începu să strige în gura mare. Pe urmă trecu pe lângă ei un Akali, cu ochii fio-roși și părul vâlvoi, un cuvios Sikh îmbrăcat în hainele tradiționale de pânză albastră ale castei lui ; în vârful turbanului purta inele poleite de oțel. Omul se întorcea dintr'o plimbare, pe care o făcuse unui Stat independent Sikh și unde probabil cântase balada glorioaselor fapte ale lui Khalsa, în fața unui prințisor proaspăt sosit dela școală, încălțat în cisme cu carâmbul înalt și pantaloni albi de călărie. Kim trecu pe lângă el cu multă băgare de seamă, dar se feri să spună ceva care l-ar fi putut supăra, deoarece neamul Akali e iute la mânie și gata de încăerare. Din loc în loc, li se întâmpla să ajungă din urmă sau să întâlnească în cale, sate întregi îmbrăcate în haine de sărbătoare, mergând spre cine știe ce bâlciu apropiat ; femeile mergeu în urma bărbaților, cu copiii în-cinși deasupra șalelor în brâu ; cei mai răsăriți erau încălecați pe câte o nuia de trestie de zahăr și târau prin colbul drumului câte o locomotivă de alamă din cele care se vând prin târguri ca jucării, ori încercau să prindă în a-

pele oglinzilor, razele de soare, ca pe urmă să le arunce în ochi copiilor mai mari decât ei care veneau din urmă. Era deajuns o singură privire, pentru ca să-ți poți da seamă ce a cumpărat fiecare dintre ei, iar dacă se întâmpla să ai vreo îndoială, era suficient să privești brațele tuciurii ale femeilor, pentru ca să recunoști podoabele proaspăt cumpărate din târg: inele și brățări de sticlă, care veneau din partea de miazănoapte a țării. Toți aceștia umblau încet, strigându-se unul pe altul, sau oprindu-se, ca să se târguiască cu negustorii de dulciuri care se țineau după ei. Altădată se opreau ca să se închine în fața altarelor ridicate în marginea drumului, uneori hindustane, altădată musulmane, căci oamenii din clasele de jos ale acestor religii, se înțeleg foarte bine între ei, când este vorba să se închine în fața lăcașurilor sfinte. Din fundul zării înecate de praful drumului, se văzu mișcându-se o linie albastră, ca un nor de omizi grăbite, apropiindu-se de ei. Era un grup de *chagare*, femei care au grijă de terasamentul tuturor liniilor ferate din partea de miazănoapte: femei ca talpa lată, sânii mari, lungi în picioare și late în șolduri, îmbrăcate în sdrențe albastre, care se îndreptau grăbite spre miazănoapte, de unde primiseră știrea că ar fi nevoie de brațele lor. Acestea erau singurele ființe care nu aveau vreme de pierdut cu drumul, și făceau parte dintr'o clasă de oameni, unde bărbații nu aveau niciun preț. Umblau cu coatele depărtate de trup, legănându-se pe șoldurile largi, și cu fruntea sus, cum se cade să umble omul obișnuit să care poveri. Ceva mai încolo ieși la drumul mare și un alaiu de nuntași, petrecut de muzici și chiote, ducând în urma lui o mireasmă de mirodenii și lămâiță, care era mai tare chiar decât mirosul reavăn al prafului ridicat de picioarele lor.

De departe se putea vedea targa miresei ca o pată de purpură, petrecută de un clincăt de clopeței, care se ridica din mijlocul mulțimei, iar mirele era încălecat pe un căluț împodobit care întindea mereu grumazul ca să poată smulge o gură de iarbă din harabalele ce treceau pe lângă el, încărcate cu nutreț. Kim se apropie de alaiul nuntașilor și ură tinerilor căsătoriți o sută de copii, dar între aceștia nicio fată, căci așa era obiceiul prin partea locului. Mult mai emoționant era însă momentul, când se întâmpla să le iasă în cale câte un scamator, cu câteva maimuțe pe jumătate domesticite sau câte un ursar, cu un Martin îmbătrânit și costeliv, pe care toată lumea îl primea cu chiote de mulțumire; sau când apărea câte o fată cu cornițe de capră în jurul glesnelor și dansa pe frânghia întinsă, în timp ce caii se ridicau în două picioare, iar femeile scoteau țipete ascuțite și prelungi.

Lama nu ridica ochii niciodată. Nu văzu nici pe cămătarul încălecat pe căluțul cu greabănul ca de cocoș, mergând grăbit să-și încaseze dobânzile dela datornicii uituci, nici mulțimea cu glasuri răgușite a soldaților, care veneau în permisie la vetre, chiuind mulțumiți că au scăpat de pantalonii bufanți și de moletiere, și aruncând vorbe nerușinate, chiar celor mai respectabile femei, pe care le întâlneau în cale. Nu văzu nici sacagiul, mergând la pas cu cotiga, pe care era încărcat butoiul cu apă din Gange, cu toate că Kim se aștepta ca învățătorul să cumpere cel puțin o sticlă din acest prețios lichid. Bătrânul mergea cu privirile coborâte în pământ, mișcându-se ceasuri de-a-rândul cu aceeași indiferență, în timp ce gândurile lui glergau în cine știe ce parte. Cu toate acestea, Kim părea în al șaptelea cer. În partea aceasta, drumul mare era ridicat pe un fel de viaduct, care îl apăra de

inundațiile apelor de primăvară coborâte din munți, așa că acum mergeai pe un drum, simțindu-te deasupra nivelului câmpurilor care se așterneau în fața ta pe stânga și pe dreapta Indiei, ocrotit de umbra unui coridor de verdeață. Era un spectacol măreț, să vezi la mari depărtări pe potecile câmpurilor, carăle încărcate cu recoltă și bumbac, în timp ce boii se opinteau în juguri: bucelele carălor se auzeau scârțâind până la depărtare de o milă, în fundul zării, pe urmă se apropiau tot mai mult și în mijlocul chiotelor, al opintelilor și înjurăturilor, urcau din greu până ajungeau în drumul mare, unde scârțâitul roților amuțea numaidecât. Tot atât de frumos era și spectacolul multicolor al oamenilor, pete albe, roșii, albastre și gălbui, care se rupeau din mijlocul mulțimei și se abăteau din drumul mare, ca să treacă în largul câmpurilor, pentru a ajunge la casele lor. Kim simțea plăcerea lucrurilor din jurul lui, cu toate că nu putea să o exprime în cuvinte; tocmai de aceea se mulțumi să-și cumpere câteva bucăți de trestie de zahăr, pe care după ce le sugea măduva, le arunca în lungul drumului. Din când în când, lama lua câte o priză de tutun, dar după o bucată de vreme lui Kim îi fu peste putință să se mai stăpânească.

— Aici în partea de miazăzi, pământul e foarte bun, zise el. E aer curat și apă bună, ce zici?

— Cu toate acestea toți sunt legați la Roata Vieții, răspunse lama. Legați de veci, viață după viață, și nici-unuia dintre ei nu i s'a arătat până acuma calea cea dreaptă. (Bătrânul se scutură, par'că ar fi încercat să revină la realitate).

— Acuma după ce am făcut un drum atât de lung, interveni Kim, cred că vom ajunge foarte curând la un parao (loc de popas). Ce zici, ne oprim și noi? Soarele a

început să coboare spre asfințit.

— Cine ne va găzdui în noaptea aceasta ?

— E tot una cine ne va găzdui ; partea aceasta a țării e plină de oameni cumsecade. Afară de asta continuă el vorbind în șoaptă, noi avem și bani.

Lumea era tot mai deasă, pe măsură ce se apropiau de locul unde trebuiau să poposească și care însemna sfârșitul drumului din ziua aceea. Câteva maghernițe în care vindeau hrană proastă și tutun, o grămadă de lemne, un post de poliție, un puț și un jgheab, pentru adăpat caii, câțiva copaci în umbra cărora se vedeau vetrele de cenușă ale focurilor stinse : acestea erau semnele care indicau locul unde se găsește un *parao*, dacă nu țineai seamă de cerșetori și de stolurile de corbi, care erau tot atât de flămânzi ca și cerșetorii.

Era ceasul când soarele arunca poleiu de aur printre ramurile joase ale manguierilor ; papagalii și turturelele se întorceau la cuiburi în stoluri ; popândăi cenușii alergau perechi sau mai mulți împreună, chițâind despre întâmplările din cursul zilei, fără să se sinchisească de picioarele trecătorilor, printre care alergau. Din foșnetul ce se auzea între ramurile copacilor, puteai ghici că liliecii sunt gata să plece la drum. Pe urmă vedeai că lumina devine fugară și poleiește cu roșu însângerat obrazele oamenilor opriți în popas, roțile căruțelor și coarnele boilor. Puțin după aceea se făcea întunec și aerul părea mai umed la respirat ; pe deasupra pământului se târa ca o ceață bureala inserării, aducând mirosul reavăn al ogoarelor, stăpânit de fumul pișcăcios al lemnului verde, ce ardea în vetre, și aroma plăcintei cu brânză, coaptă în spuză. O patrulă ieși grăbită din cantonamentul postului

de poliție, tușind sec și îndesat, și împărțind porunci celor adunați în popas; în marginea drumului clipea ochiul de jărătic din narghileaua pe care o fuma un harabagiu, în timp ce Kim se uita cu ochi limpezi la cele din urmă raze de soare ce se stingeau în asfințit.

Viața din parao îi aducea aminte de furnicarul pe care îl văzuse în Seraiul Kashmir, doar în proporții mai reduse. Kim se lăsă dus de val-vârtejul molcom al vieții orientale, care dacă ai vreme să aștepți, îți aduce la picioare tot ce un om simplu poate să dorească, pentru a-și ușura traiul.

Nevoile lui erau foarte reduse, căci lama nu făcea nicio deosebire de castă socială, așa că se mulțumea cu o mână de hrană pe care i-o întindea primul venit; cu toate acestea se gândi că ar fi bine să cumpere câteva turte de tizic pentru ca să aprindă focul. Imprejurul lor, din mijlocul forfotei se auzeau glasurile oamenilor, care cereau să li se dea ulei, orez, zaharicale și tutun, în timp ce se înghesuiau în jurul puțului de apă, așteptând să le vină rândul; pe deasupra glasurilor ascuțite și râsetelor stăpânite ale femeile, care stăteau ascunse între poclade, pentru că nu puteau să-și arate obrazele în public.

În zilele noastre, indigenii frunțași găsesc că este mult mai bine ca femeile când pleacă la drum (și femeile sunt mereu pe drumuri), să fie așezate în compartimentele vagoanelor de cale ferată, cu perdelele lăsate; obiceiul acesta a început de altfel să fie foarte răspândit. Mai sunt însă destui și dintre cei care țin la vechile obiceiuri moștenite din părinți; dar mai ales se găsesc femei bătrâne, care țin la aceste obiceiuri chiar mai mult decât bărbații și care spre sfârșitul vieții pleacă în pelerinaj. Acestea însă, tocmai din cauză că sunt bătrâne și ofilite, așa că

nu le mai dorește nimeni, nu ezită să-și ridice uneori vâ-lurile. După anii mulți pe care i-au petrecut în dosul fe-restrelor zăbrele și cu obloanele închise, în timpul cărora însă au rămas în neîntreruptă legătură cu micile și mul-tiplele lor interese din afară, la bătrânețe le place să vadă mișcare în jurul lor, furnicarul drumurilor și lumea adunată în fața templelor, ceea ce le dă prilej de vorbă și palavrageală cu femeile străine și de aceeaș vârstă cu ele. Se întâmplă uneori ca într'o familie, care ani de zile a pătimit din cauza soartei vitrege, să se găsească din când în când câte o femeie bătrână, meșteră la vorbă și destul de în putere, pentru ca să plece la drum, căci pe-lerinajul a fost în toate vremurile plăcut zeilor. De aceea în tot largul Indiei, atât în locurile cele mai izolate cât și în cele unde lumea mișună ca un furnicar, se poate să întâlnești câte un grup de slujitori în vârstă, care au pri-mit în grija lor câte o femeie bătrână, plecată în peleri-naj, ascunsă în așternutul din dosul perdelelor groase, dela carul tras de bivoli. Oamenii aceștia sunt foarte pre-văzători și când se întâmplă să se apropie de ei câte un european, sau un bărbat dintr'o castă socială mai superi-oară, caută să ascundă cât se poate mai bine pe cea care le-a fost dată în grijă. Cu toate acestea, în timpul unui pelerinaj multe se pot întâmpla, așa că nici nu se mai iau măsurile de prevedere obișnuite. Bătrâna care le-a fost dată în grijă, este la urma urmelor și ea un om, și-i place să vadă cum se desfășură viața împrejurul ei.

Kim băgă numaidecât de seamă apropierea unui car frumos împodobit, un *ruth* acoperit de un baldachin cu două turnulețe, întocmai ca o cămilă cu două cocoșe, pe care chiar atunci îl îndreptau spre mijlocul acestui *parao*. Carul era urmat de opt oameni dintre care doi aveau

săbii ruginite, ceea ce dovedea că aveau în grija lor o persoană de seamă, căci oamenii de rând erau opriți să poarte arme. Din dosul perdelelor carului, se auzea o ploaie neîntreruptă de porunci, de scânceli și de vorbe fără șir pe care un european le-ar fi luat drept ne la locul lor. Aceasta însă, dovedea că în car este o femeie obișnuită să dea porunci slujitorilor dimprejurul ei.

Kim aruncă alaiului care trecea pe lângă el, o privire severă. Jumătate dintre slujitorii care-l însoțeau erau cu picioarele ca fusele și bărbi cenușii, oameni din neamul Oorya din partea de miazăzi a țării. Ceilalți erau munteni îmbrăcați în haine de lână și căciuli obișnuite în partea de miazănoapte. Chiar dacă nu i-ar fi auzit ce vorbesc între ei, Kim își putea da seamă foarte ușor ce însemnează amestecul acesta de porturi. Bătrâna se ducea în cu-metrie spre miazăzi, probabil la vreo rudă bogată sau mai curând la un ginere, care îi trimisese și o escortă, în semn de respect. Oamenii dela munte făceau parte dintre însoțitorii femeii, și probabil erau din regiunea Kulu sau Kangara. Fără îndoială femeia aceasta nu ducea pe fiică-sa la casa ginereului, căci în cazul acesta, perdelele ar fi fost legate cu sfoară și paznicii nu ar fi lăsat pe nimeni să se apropie de car. „Bunica trebuie să fie femeie veselă și șugubeață”, își zise Kim, în timp ce conducea pe lama, împingându-l ușor cu umărul, iar într’o mână ținea turtele de tizic și în cealaltă o farfurie în care bură mîncarea fierbinte. Din această întâlnire putea să tragă și el vreun folos. Fără îndoială lama nu l-ar fi putut ajuta cu nimica, dar ca un *chela* deștept, era mulțumit că poate cerși pentru amândoi.

Ațâță focul cât mai aproape de car, așteptând ca dintr’o clipă într’alta să vadă pe unul dintre însoțitori că

vine să-l alunge. Lama se lăsă greoiu alături de foc, par'că ar fi fost un liliac sătul și începu să-și învârtască șiragul de mătăanii.

— Dă-te mai la o parte cerșetorul, strigă un muntean într'un dialect hindustan cât se poate de pocit.

— Phu! Acesta trebuie să fie un *pahari* (muntean), zise Kim cu dispreț. De când a ajuns Hindustanul să fie sub poruncile măgarilor dela munte?

Răspunsul fulgerător pe care i-l dete munteanul, fu un pomelnic al neamurilor lui Kim până la a treia generație.

— Ia te uită! (Glasul lui Kim deveni mios ca nici-odată, în timp ce rupea turtele de tizic în bucățele mărunte). În țara mea astfel de cuvinte sunt luate drept început al unei declarații de dragoste.

Un chihotit scurt și subțire se auzi din dosul perdelelor, ceea ce îndemnă pe slujitor să mai verse o ploaie de înjurături.

— Ah... nu e rău... nu e rău de loc, răspunse Kim cu glasul liniștit. Dar să fii cu băgare de seamă frățioare, să nu-ți răspundem și noi ceva, căci răspunsurile noastre mușcă până la sânge.

Slujitorii Oorya începură să râdă cu hohote, iar munteanul se repezi amenințător. În clipa aceasta lama ridică privirea și flacărele focului proaspăt atârnat de Kim, îi luminară capul acoperit de comanacul thibetan.

— Ce s'a întâmplat? întrebă moșneagul.

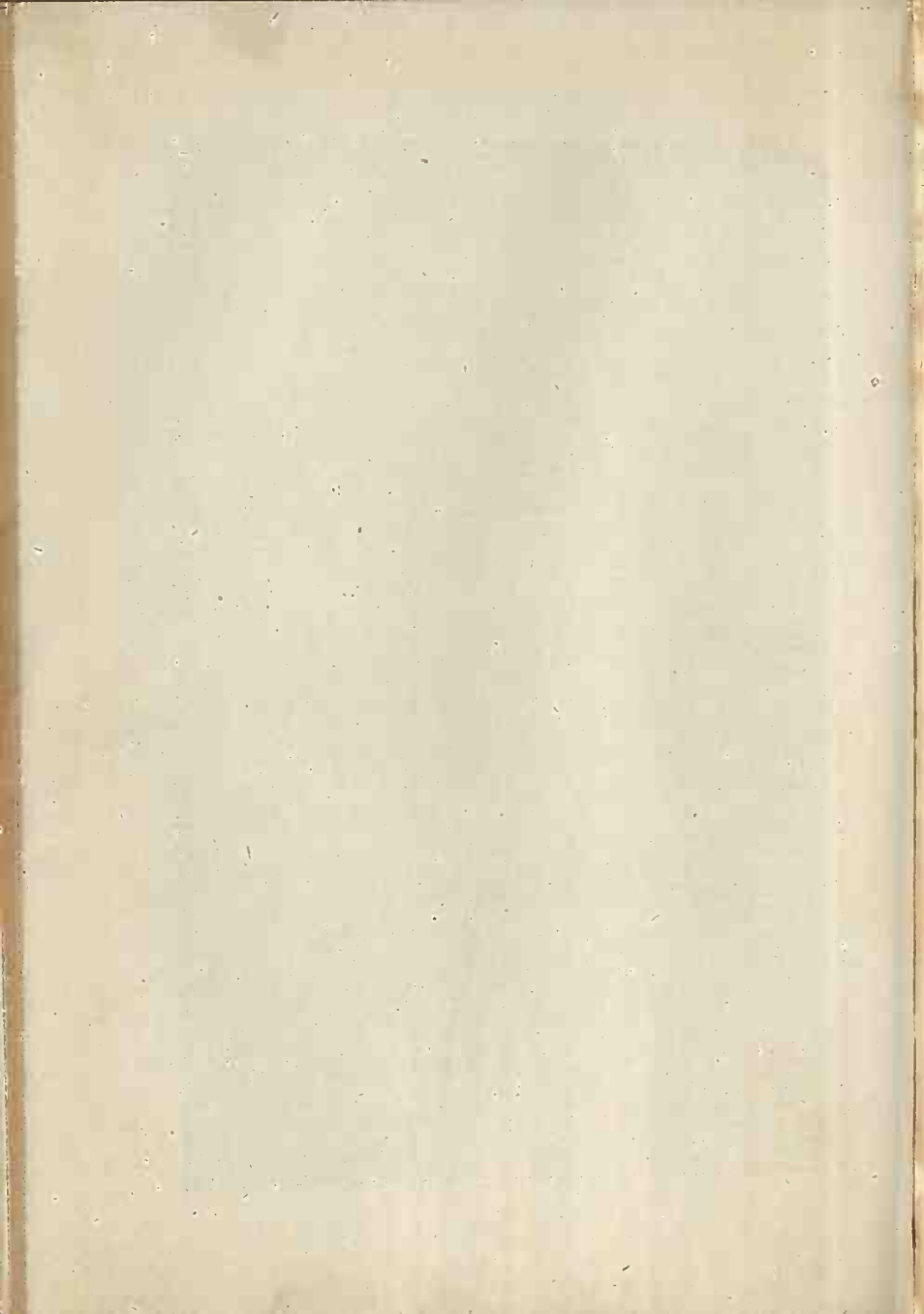
Slujitorul repezit spre Kim se opri încremenit.

— Eram pe cale să săvârșesc un mare păcat, murmură munteanul.

(— Mi se pare că munteanul nostru a reușit să găsească un preot, șoptiră oamenii Oorya între ei).

DRUMUL INDIEI

— De ce nu alungați cerșetorii aceștia cu biciul? se auzi glasul bătrânei, din dosul perdelelor.

Munteanul se retrase până în dreptul carului și apropiindu-se de perdele, începu să vorbească în șoaptă. Urmă o lungă tăcere, pe urmă șoptele porniră din nou.

— Incepe să se arate bine, își zise Kim, prefăcându-se că nici nu aude nici nu vede ce se întâmplă în jurul lui.

— După ce va mânca... dacă termină masa, se adresează munteanul umilit lui Kim, Sfântul este rugat să facă cinstea și să stea de vorbă cu cineva, care ar dori să-i vorbească.

— După ce va mânca, Sfântul se va duce să se culce, răspunse Kim, privindu-l de sus. Deocamdată nu putea bănuși ce întorsătură vor lua lucrurile, dar era ferm hotărât să profite de pe urma lor. Plec numaidecât să-i caute ceva de mâncare, zise el cu glas tare, și oftă din adânc.

— Dacă nu aveți nimic împotriva... de asta m'aș putea ocupa chiar eu... împreună cu ceilalți tovarăși ai mei.

— Ce am putea să avem, răspunse Kim cu mândrie. Auzi Sfântule, oamenii aceștia vor să ne aducă de mâncare.

— Pe aici e țară bună... toată partea de miazăzi e țară bună... lume largă... oamenii mulți, murmură lama cu glasul stins.

— Lăsați-l să doarmă, zise Kim, dar aveți grijă să ne dați bine de mâncare, după ce se va trezi, căci este un Sfânt cu adevărat.

Dintre oamenii Oorya se auzi din nou un murmur de glasuri.

— Nu este un faquir și nici cerșetor din țara de jos,

continuă Kim cu glasul ridicat și fruntea îndreptată spre stele. Este cel mai Sfânt între sfinți și mai presus de orice castă. Eu sunt *chela* în slujba lui.

— Vino încoace, se auzi glasul răgușit al bătrânei care vorbise adineaori din dosul perdelelor. Kim se apropie, urmărit de ochii pe care îi simțea, fără să-i vadă, opriti asupra lui. Un deget osos și cafeniu, dar încărcat de inele, se arată pe sub perdeaua prinsă de loitra carului, și glasul se auzi din nou.

— Cine este omul acesta ?

— Este un Sfânt între sfinți. Vine din mari depărtați... Tocmai din Thibet.

— Din ce parte a Thibetului ?

— Dintr'un loc foarte depărtat, de dincolo de zăpezi. Cunoaște mersul stelelor ; cetește horoscopul și soarta fiecărui om, dar nu cetește pentru bani nimănui, ci numai din cea mai curată dragoste pentru semenii lui și din bunătate. Eu sunt discipolul său. Lumea îmi mai spune și Prieten al Stelelor.

— Tu nu ești om venit dela munte.

— Intreabă-l pe el, și-ți va spune că m'au trimis stelele în calea lui, să-l conduc și să-i arăt drumul în pelearinajul pe care îl face.

— Hhm, ascultă puștiule, eu sunt femeie bătrână, dar să știi că nu sunt de loc nebună. Eu știu ce va să zică un lama, și-i cunosc și mă închin lor, dar ascultă ce-ți spun : tu nu ești *chela* al acestui sfânt, cum degetul meu pe care îl vezi nu este oiștea carului în care sunt urcată. Tu nu ești decât un Hindustan de pripas, cerșetor îndrășneț și fără de rușine, care te-ai legat de acest Sfânt, numai de dragul câștigului.

— Ce are a face ! Cu toții ne sbatem numai pentru

câştig, răspunse Kim și schimbă tonul pe măsură ce constată să glasul femeii se schimbă. Am auzit... (gândul îi tresărise în minte abia atunci), am auzit...

— Ce-ai auzit, se răsti la el femeia și bătu furioasă cu degetul în loastră.

— Nimic ce ar putea să fie vrednic de amintire, doar vorbe de bazar, prinse din sbor, anume că și rajahlele... rajahlele mai mici din munți...

— Dar oricât de mici, din sânge străvechiu Rajput!

— Da, din neam ales. Am auzit anume că, chiar aceștia își vând femeile frumoase pentru setea de câştig. Le duc spre miazăzi și le vând zemindarilor și altor oameni din neamul Oudh.

Dintre toate păcatele de care sunt învinuiți rajahlele din munți, aceasta este vina cea de care se apără cu mai multă violență, tocmai din cauză că este crezută de mulțimea adunată în bazar, când se vorbește despre traficul de sclave din India, care se practică în cea mai mare taină. Bătrâna din dosul perdelei răspunse lui Kim pe un ton care tremura de indignare, că este un cerșetor mincinos și nerușinat. Dacă ar fi îndrăsnit să-i spună aceste cuvinte pe vremea când era fată, în aceeaș seară ar fi fost călcat în picioare de un elefant. Ceea ce de altfel era pe de-a'ntregul adevărat.

— Ahai! Lumină a frumuseții, ai toată dreptatea, eu nu sunt decât un mic cerșetor, așa cum ai spus, gemu Kim, prefăcându-se că tremură de groază.

— Lumină a frumuseții, asta este adevărat. Dar drept cine mă iei ca să îndrăsnești să-mi arunci cuvinte de laudă ca orice golan? Acum patruzeci de ani, dacă mi-ar fi spus cineva Lumină a frumuseții, chiar acum treizeci de ani, ar fi spus numai adevărul adevărat. Numai din cauza

drumurilor acestora în lungul Hindustanului, am ajuns — eu văduva unui rege — să am de-a-face cu toate scur-sorile oamenilor din partea aceasta și să ajung batjocura cerșetorilor.

— Preamărită Regină, se grăbi Kim să răspundă auzind cuvintele de indignare ale femeii, eu nu sunt decât ceea ce Măria Ta ai binevoit să spui, dar nu e mai puțin adevărat că stăpânul meu este un om sfânt. El însă nu știe că Preamărita Regină a dat poruncă să...

— Poruncă? Eu dau porunci unui om Sfânt... unuia care propovăduiește legea cea dreaptă... să vină să vorbească cu o femeie? Asta niciodată!

— Te rog să ierți prostia mea. Eu credeam că e poruncă...

— N'a fost nicio poruncă. A fost o rugămintă. Crezi că atât este deajuns ca să înțelegi ce vreau? întrebă ea și lăsă un ban de argint să lunece pe marginea carului. Kim îl prinse în palmă și făcu o profundă reverență. Femeia se gândise că el care slujește Sfântului drept ochi și urechi în drumul pe care îl face, are dreptul să fie răsplătit. — Eu nu sunt decât învățăcelul Sfântului, și s'ar putea ca după ce termină masa, să vină până aci.

— Mă răule și nerușinatele! se auzi glasul femeii, îndreptând degetul spre el în semn de amenințare; din dosul perdelei însă, Kim auzi chihotitul bătrânei și înțelese că vorbele ei nu sunt pornite din supărare.

— Ei, haide să vedem ce este? zise el mlădiindu-și glasul în așa fel, încât numai puțini oameni i-ar fi putut rezista. Nu cumva în familie se simte nevoie de un băiat? Haide, vorbește limpede, căci noi preoții... (ultimele cuvinte erau aceleaș pe care le auzise spunându-le un *faqir* dela Poarta Taksali).

— „Noi preoții!” Tu nici nu ai ajuns la vârsta... și femeia începu să râdă din nou. Preotule, crede-mă, noi femeile avem din când în când și alte griji decât să naștem copii. Afară de asta, fata a și născut un băiat.

— Două săgeți într'o tolbă se potrivesc mai bine, când sunt trei, și mai bine, zise Kim și în timp ce întrebuiță acest proverb, tuși cu înțeles și se uită în pământ.

— Adevărat, foarte adevărat. Poate va veni și asta. În orice caz Brahmanii din țara de jos nu sunt buni de nimica. Le-am trimis daruri și bani, daruri peste daruri și mi-au prezis.

— Nu mai spune, Brahmanii aceștia ți-au prezis, interveni Kim și în glasul lui tremură cel mai profund dispreț. Preot adevărat să fi fost și nu se prefăcea mai bine.

— Cu toate acestea, până când nu mi-am adus aminte de zei și nu m'am prosternat în fața lor, rugăciunile mele nu au fost ascultate. Am ales ceasul hotărât și... poate Sfântul tău cunoaște chiar numai din auzite pe starețul din Lung Cho. M'am dus la el și m'am spovedit și crede-mă, la ceasul sorocit dinainte, totul s'a întâmplat după rugăciunile mele. Brahmanul din casa părintelui fiului fiicei mele spune de atunci mereu, că aceasta s'a întâmplat numai după rugăciunile pe care le-a făcut el; cu toate acestea în această privință se înșeală puțin și când vom ajunge la capătul drumului nostru, îi vom explica. Pe urmă voi pleca la Buddh Gaya, unde voi da o *shradha* pentru părintele copiilor mei.

— Tot acolo mergem și noi.

— Acesta va fi un noroc îndoit pentru noi, căci ne va aduce cel puțin un fiu, ciripi femeia din dosul perdelelor.

— Prietene al Tuturor! strigă lama care se trezise, și

întocmai ca un copil speriat care se vede într'un pat străin, fără să știe cum a ajuns acolo, începu să strige după Kim.

— Iaca vin. Vin numaidecât Sfântule, strigă Kim și se repezi spre foc unde găsi pe lama încunjurat de blidele în care abureau mâncările calde și în fața lui slujitorii munteni care-l priveau respectuoși, în timp ce slujitorii din miazăzi îi aruncau priviri furioase.

— Plecați de aci, haide, duceți-vă, strigă Kim. Poate credeți că noi mâncăm de față cu toată lumea, cum mănâncă câinii ?

Incepură să mănânce în tăcere, fiecare dintre ei întors puțin într'o parte ca să nu vadă pe celălalt și după ce terminară, Kim scoase din sân o țigară indigenă.

— De sute de ori ți-am spus până acuma, că țara de jos e țară bună. Avem aci aproape o femeie virtuoasă, din neam ales, văduva unei Rajahle din munți, care este în pelerinaj spre Buddh Gaya. Ea ne-a trimis mâncarea aceasta ; după ce te vei odihni, ar vrea să-ți vorbească.

— Asta este treabă pe care ai pus-o tu la cale ? întrebă lama și băgă mâna în cingătoare ca să-și scoată o priză de tabac.

— Cine a veghiat până acum asupra ta, din ziua când am plecat la drum ? întrebă Kim și după ce dete drumul pe nas la două suluri de fum, se întinse pe pământul acoperit de colb. Întâmplatu-s'a vreodată să nu mă gândesc la tihna și plăcerea ta, Sfântule ?

— Fii binecuvântat, zise lama și plecă fruntea. Am cunoscut în viața mea lungă mulți oameni și numeroși discipoli. Dar între oameni, dacă tu ai fost purtat cu adevărat de pântecul unei femei, nu a fost nimeni spre care inima mea să se fi plecat cu atâta dragoste ca spre tine care ești iute de picior, ascultător și înțelept, cu toate că

ești un diavol împelițat, câteodată.

— Nici eu nu am văzut un preot ca tine. Kim se uită atent la fața gălbuie a bătrânului și îi examinează fiecare încreștură. Sunt abia trei zile de când am plecat împreună la drum și mie mi se pare că de atunci au trecut o sută de ani.

— Se poate ca în viața pe care am trăit-o înainte de asta, mi-a fost dat ca să-ți fiu și eu de folos. Cine știe, poate te-am scăpat dintr'o cursă, zise el zâmbind, sau te-am prins în undiță pe vremea când nu primisem încă lumina, și te-am aruncat din nou în apă.

— Se poate și asta, răspunse Kim cu glasul domolit.

Astfel de vorbe auzise până acuma de nenumărate ori, chiar din gura unor oameni despre care niciun englez nu ar fi putut să creadă că halucinează.

— Câte despre femeia aceea care așteaptă în car, eu cred că ar avea nevoie ca fata ei să mai nască un băiat.

— Asta este o treabă care nu face parte din drumul nostru, oftă lama. Cu toate acestea ea este din munți... o munții mei cu veșnicile lor zăpezi.

Se ridică în picioare și se îndreptă spre car. Kim ar fi dat cu plăcere amândouă urechile ca să poată merge și el, dar lama nu-l pofti, iar cele câteva cuvinte pe care le prinse din conversația lor, rămaseră pentru el neînțelese, căci vorbeau într'un dialect muntenesc pe care el nu-l cunoștea. Femeia se părea că îi pune întrebări la care lama se gândea îndelung înainte de a răspunde. Din când în când i se părea că aude psalmodia versetelor chinezești. Printre pleoapele întredeschise Kim veghia acuma asupra unui tablou straniu: Lama înfășurat în faldurile largi ale dulamei lui galbene, sta drept și țepăn, vârgat de luminile focurilor din *parao*, întocmai ca un copac noduros, vârgat de

razele soarelui în asfințit, ascultând cu atenție la ceva și vorbind cu clopoței și barele acoperite de lacul strălucitor al unui car, poleit și el ca o prețioasă podoabă de aceleaș lumini ale focurilor popasului. Figurile țesute în fir de aur ale perdelelor, jucau săltărețe, dispărând și apărând din nou în lumină, după cum vântul domolit al nopții le lovea, iar când glasurile se ridicau mai distincte, degetul cu inele aprindea focuri de lumini între perdelele înflorite de cusături. În dosul carului era zidul de întunerec nepătruns, în care clipeau stinghere limbi subțiri de flacări și se ștergeau forme nelămurite de obraze încate de umbră. Glasurile care se ridicaseră odată cu închegarea serii, erau acum domolite într'un murmur nedeslușit în care nota cea mai de jos era predominantă de rumegatul boilor întinși pe paisele din fața carului, iar cea mai stridentă, țipătul abia simțit al unui *sitar* care ritma dansul unei fete bengaleze. Partea cea mai mare a oamenilor terminase masa și acum erau așezați împrejur și trăgeau din narghilele *huka* al căror gălgâit se auzea îngânându-se ca un concert de broaște ieșite la lună pe marginea băltoacei.

Intr'un târziu, lama se întoarse. Pe urma lui venea un muntean cu o pătură bumbăcită și o întinse cu multă băgare de seamă, în fața focului.

— Femeia aceasta e vrednică, să aibă zece mii de nepoți, se gândi Kim. Dacă nu aș fi fost eu, darul acesta nu venea să ne țină de cald.

— O femeie vrednică și foarte înțeleaptă, zise lama și începu să se lase jos, încheietură cu încheietură, tocmai cum face cămila care se simte prea greoaie. „Lumea este foarte milostivă cu cei care urmează calea cea dreaptă”, zise el și întinse jumătate pătură peste Kim.

— Ce ți-a spus? întrebă Kim înfășurându-se în pătură.

— M'a întrebat multe lucruri și mi-a cerut o mulțime de deslegări care în cea mai mare parte sunt vorbe goale, auzite dela preoți care slujesc pe diavolul, și spun cu toate acestea că merg pe calea dreptei credințe. La unele întrebări i-am dat și răspunsul. Despre altele însă i-am spus că sunt prostii, căci mulți sunt cei chemați, dar dintre ei numai puțini aleși.

— Adevărat! Foarte adevărat! zise Kim pe un ton cât se poate de împăciuitor, pentru a-l face să spună tot ce vorbiseră.

— Dar ca să fim drepți, femeia are o minte foarte ageră. Ar dori foarte mult ca să mergem împreună până la Buddh Gaya, căci după câte am înțeles, are același drum ca și noi, care duce mai multe zile spre miazăzi.

— Și pe urmă?

— Ai puținică răbdare. La asta eu i-am răspuns că ceea ce urmăresc eu este mai presus de orice alt gând. Femeia aceasta a auzit o mulțime de legende prostești, dar legenda cu râul pe care îl caut eu, nu a auzit-o niciodată. Așa sunt preoții din partea de jos a țării. Cunoaște și pe starețul dela Lung Cho, dar de râul meu n'a auzit și nici parabola cu arcul, nu o cunoaște.

— Și?

— I-am vorbit despre cercetările mele, despre drumul pe care îl fac și despre multe lucruri folositoare; ea mi-a spus să o însoțim și pe drum să fac rugăciuni pentru ea, ca să i se mai nască un nepot.

— Aha, noi femeile nu ne gândim la altceva, decât la copii, murmură Kim, toropit de somn.

— Acuma, văzând că drumurile noastre merg în aceeași direcție și că însoțind-o, fără să ne depărtăm cu ni-

mic dela cercetările noastre până la localitatea... dar am uitat numele oraşului.

— Huuia ! strigă Kim în şoptă unui slujitor Oorya care era la câţiva paşi departe de ei. — Unde este casa stăpânului tău ?

— Ceva mai încolo de Saharunpore, între livezi, şi-i spuse numele satului.

— Acesta spunea că este, zise lama. Până acolo cred că vom putea merge şi noi cu ea.

— Muştele roiesc întotdeauna împrejurul stârvului, zise slujitorul Oorya cu indiferenţă.

— Pentru vaca beteagă stolul de corbi, pentru omul bolnav un brahman, răspuse Kim, pronunţând acest proverb cu privirile ridicate în sus spre vârfurile învelite de umbre ale copacilor. Slujitorul murmură ceva, apoi tăcu.

— Va să zică vom merge cu ea Sfântule ?

— Crezi că ar putea să ne stea ceva împotriva ? Pot să mă abat puţin din drumul pe care l-am apucat şi să cercetez toate râurile traversate de drumul ce-l vom face acuma. Ea vrea să o însoţim. Ține foarte mult să mergem împreună.

Kim chihoti sub pătură. După ce femeia aceasta autoritară își va mai veni în fire și nu se va mai înspăimânta din cauza bătrânului, poate ceea ce-i va spune, va merita osteneala acestui drum.

Aproape adormise când auzi pe lama spunând o pildă cu glas tare :

— Bărbații femeilor limbute își vor lua răsplata pe lumea cealaltă.

Pe urmă îl auzi că ia trei rânduri de prize de tutun, și adormi răsând.

Zorile limpezi, de purpură bătută în diamante, treziră oamenii, corbii și boii toți dintr'odată. Kim se ridică în așternut, căscă sdravăn și se întinse mulțumit. Era ziuă și putea vedea lumea așa cum este cu adevărat; împrejurul lui era viața așa cum o dorea... forfot grabit, cingători încopciate în grabă, boii pe care îi înjugă, scârțâitul roților, focuri ațâțate, oalele în clocot, și la fiecare cotitură de drum, chipuri noi și fețe pe care nu le-ai mai văzut. Ceața dimineții se ridică sfâșiată de cregile copacilor, ca o pânză de argint; stoluri de papagali se repeziră ca o ploaie de săgeți multicolore și se îndreptară spre apele din apropiere, umplând cuprinsul cu țipetele lor ascuțite, și toate roțile puțurilor din împrejurimi începură să scârțâie coborând gălețile în adâncuri. Toată India se trezise și în mijlocul ei, Kim era mai treaz ca niciodată înainte de asta și mai emoționat decât toți; între dinți mesteca o ramură tânără și plină de must pe care peste câteva clipe o va întrebuința ca perie de dinți, după obiceiul pământului acestuia pe care îl cunoștea și pe care îl iubea. Nu trebuia să aibă nicio grijă de hrană și nici nu trebuia să cheltuiască nicio lăascaie în fața barăcilor înșesate de lume. El era învățacelul unui sfânt pe care o femeie cu voință de fier îl luase în escorta ei. Toate le veneau acuma de-a-gata și când slujitorii se vor apropia sfioși de ei și-i vor pofti, lor nu le va mai rămânea decât să se așeze la masă. Cât pentru rest, se gândi Kim în timp ce-și freca dinții, femeia aceasta va fi o plăcere neașteptată în timpul drumului ce-l vor face. Se uită cu multă atenție la boii care veneau supuși să-și bage grumazele în juguri. Dacă vor merge repede, ceea ce nu-i venea să creadă, el se va putea așeza foarte bine pe gruiu. Lama va sta alături de cel care mână boii, iar

slujitorii, fără îndoială vor merge pe jos. Cu siguranță femeea cea bătrână va da din clanță, fără încetare și după vorbele pe care le auzise până acuma dela ea, drumul făgăduia să fie cât se poate de plin de peripeții. Bătrâna vorbea neîntrerupt, împărțind porunci, strigând la slugi și certându-i din cauză că umblă prea încet, când trebuie să îndeplinească poruncile.

— Dați-i luleaua, pentru Dumnezeu, dați-i luleaua și închideți-i gura cea blestemată, murmură un slujitor Oorya, adunându-și așternutul, căci femeile sunt ca și papagalii: încep să țipe de cum se face ziuă.

— Vezi de boii înaintași! Ai grijă ce faci! strigă un slujitor supărat, la cărașul care trecea cu carul încărcat de grâne. Mă fecior de bufniță, unde-ți sunt ochii?

— Vai-vai-vai! Te pomenești că cea pe care o ai în car este chiar regina din Delhi care pleacă în pelerinaj, să se închine zeilor, pentru ca să-i dăruiască un băiat, chihoti omul cocoțat în vârful carului. Faceți loc să treacă regina și primul ministru, maimuța cenușie, care călărește pe sabia cu care este încinsă, rânji cărașul.

După ei venea o nouă căruță încărcată cu scoarță de cer pentru o tăbăcărie din partea de miazăzi. Cel care mâna carul, mai adăugă și el câteva cuvinte de cinstire la încăerarea începută, iar boii de *ruth* se smâceau speriați în juguri.

Din dosul perdelelor care se legănau ca bătute de vânt, porni o nouă ploaie de cuvinte grele care cu toate că nu dură prea mult, întrecu totuș orice măsură a tot ce auzise Kim de felul acesta până acuma. La auzul acestor cuvinte, omul care mâna carul, se dete jos de unde era, și făcând o adâncă plecăciune în partea de unde se auzea glasul țipător și plouând binecuvântările, ajută

slujitorilor să iasă cu carul în drumul mare, în timp ce bătrâna din dosul perdelelor îi spunea ce fel de bărbat este el și ce face femeia lui în timp ce el e plecat la drum.

— *Shabash!* exclamă Kim fără să se mai poată stăpâni, în timp ce omul rușinat se întoarse la carul lui.

— *Shabash* (minunat) numai spune? Este adevărată rușine să nu poată merge o biată femeie să-și facă rugăciunile la altarele zeilor ei, fără să fie înfruntată și batjocorită de toți derbedeii de pe drumurile Hindustanului, căci o femeie trebuie să înghită *gâli* (batjocura) cum înghit bărbații *ghi* (untul topit). Dar nici eu n'am pușchea pe limbă și la nevoie știu spune o vorbă la locul ei. Cu toate acestea văd că nici acuma nu mi-au dat tutunul. Care este chiorul și nenorocitul din cauza căruia nu mi s'a dat până acuma luleaua mea?

Un slujitor muntean se repezi numaidecât cu luleaua întinsă spre perdelele carului, și peste câteva clipe șuvița de fum care scăpa în răcoarea dimineții, arăta că supărarea s'a mulcomit.

Dacă în ziua ce trecuse Kim mergea mândru, știindu-se învățăcel al unui om sfânt; de astă dată se simțea de zece ori mai mândru decât înainte, căci acuma făcea parte dintr'un cortegiu aproape regal, pus sub supravegherea unei femei bătrâne, cu purtări alese și cu mijloace bogate. Slujitorii care o însoțeau, mergeau pe amândouă părțile drumului, cu capul legat în turbane, după obiceiul țării, și ridicau nori de praf în urma lor.

Bătrânul lama și Kim mergeau ceva mai la o parte; Kim mesteca neîntrerupt la bucățele de trestie de zahăr, purtând de grijă ca nimeni să nu se poată apropia de preot. Amândoi puteau auzi pe bătrâna care melița mereu din limbă, ca o bătătoare de orez neostenită. Ceru sluji-

torilor să-i spună ce se vede în lungul drumului, și abia ieșit din *parao*, perdelele se deteră la o parte și capul femeii se arată din dosul lor, cu fața pe o treime acoperită de văluri. Oamenii, când îi vorbeau, nu se uitau de-a-dreptul la ea, așa că bunăcuviința era mai mult sau mai puțin păstrată, chiar în felul acesta.

Un ofițer al poliției districtului, cu obrazul oacheș, cu părul negru, îmbrăcat în uniformă de serviciu, se apropia, venind călare din cealaltă parte a drumului pe care mergeau. Era un englez și văzând ce fel de cortegiu se apropie, începu să-și joace calul ostenit de drumul pe care îl făcuse.

— Măicuțo dragă, exclamă ofițerul, așa se poartă femeile în *zenanale*? (camerele haremurilor unde trăesc femeile). Gândește-te că ai întâlnit un englez care te-a văzut că-ți lipsește nasul.

— Cum se poate? ripostă bătrâna cu glasul ascuțit. Maică-ta să nu aibă nas? Și dacă nu are, ce nevoie ai să spui la toată lumea?

Englezul duse mâna la sabie, ca să-i arate că răspunsul dat a fost foarte bun, iar bătrâna începu să râdă cu hohote.

— Cu obrazul acesta crezi că mai poți ispiti pe cineva? zise ea și dându-și vălul la o parte, îl privi drept în luminile ochilor.

Obrazul bătrânei nu era de loc seducător, dar englezul, cu toate că strânse dârlogii calului, o numi Lună a Paradisului și Ispititoare a drept credincioșilor, adăugând și alte epitețe fantastice care făcură pe bătrână să se strice de răs.

— Acesta este un *nut-cut* (secătură); toți oamenii din slujba poliției sunt *nut-cut*, iar ofițerii le pun vârful.

Ascultă fiule, vorbele acestea nu le-ai putut învăța de când ai venit din *Belait* (Europa). Cine te-a alăptat ?

— Maică-mea, a fost o femeie *pahareeh*, munteancă din Dalhousie. Retrage-te în umbră căci lumina poate strica frumuseții tale, tu izvor al plăcerilor trupului, sfârși ofițerul și dete pînteni calului.

— Aceștia sunt oameni adevărați, care stau în slujba dreptății, zise ea cu glas grav, ascunzându-și fața în faldurile vălului. Ei cunosc țara și obiceiurile ei. Ceilalți care vin din Europa și au fost crescuți de femei albe, iar limba noastră au învățat-o din cărți, sunt mai răi decât ciumații, căci supără chiar pe Rajahle.

Imediat după aceea începu să înșire o lungă poveste despre un tânăr ofițer de poliție care nedreptățise pe un mic Rajah din munți, văr cu ea din a noua spiță, într'o judecată pentru câteva prăjini de pământ, și sfârși cu un citat din cărțile sfinte, pentru ca să-l audă toată lumea.

Nu trecu mult și bătrâna păru că se schimbă și chemă pe unul din slujitori, de-i dete o poruncă să întrebe pe lama dacă n'ar fi dispus să se apropie de car și să vorbească cu ea. Astfel Kim rămase singur și putu să-și roadă în tihnă bucata de trestie de zahăr. Mai bine de un ceas comanacul thibetan al preotului se văzu mergând alături de car, întocmai ca discul lunei prin turbureala dimineții, iar din frânturile de cuvinte pe care le putea auzi, Kim își dete seamă că bătrâna plânge. Unuia dintre slujitorii Oorya, cel care noaptea trecută vorbise cam fără respect despre stăpâna lui, începu să-i pară rău de vorbele pronunțate și spunea că nu și-ar fi închipuit că stăpâna lui este o femeie atât de evlavioasă, și că fără îndoială prezența preotului contribuise și ea la înduioșarea ei. El însuș avea tot respectul față de preoți, cu

toate că și el ca orice indigen, cunoștea viclenia și lăcomia lor. Cu toate acestea, deși din cauza cerșitului Brahmanii supărau mereu pe mama soției stăpânului său și aceasta îi alunga supărată, el era hotărât să primească orice preot fie din India, fie din altă parte, numai ca să nu-i audă blestemând (căci tot din cauza acestor blesteme trebuie că a schiopătat noaptea trecută și boul înjugat la car în partea de hăis). La aceste cuvinte Kim răspunse cu multă băgare de seamă și adăugă de astă dată că lama nu primea și nici nu lua bani dela nimeni, iar hrana pentru amândoi în timpul drumului va fi din belșug răsplătită de binecuvântările pe care le va da caravanei de aci înainte. Incepu să le povestească și glume din orașul Lahore și le cântă un cântec care făcu pe toți slujitorii să râdă cu hohote. Ca orice copil dela oraș, Kim era la curent cu toate cântecele rapsozilor moderni, în cea mai mare parte femei, așa că oamenii din livezile dela Saharunpore începură să se uite la el cu alți ochi, dar Kim se prefăcea că nu bagă de seamă.

La amiază făcură un nou popas și mâncară în marginea drumului, hrana fu din belșug, gustoasă și bine servită după toate regulile, pe frunze curate și ferite de praf. Resturile ospățului le împărțiră cerșetorilor și pe urmă slugile se așezară roată și-și aprinseră lulelele. Bătrâna se retrăsese în dosul perdelelor ei, dar din când în când se amesteca în conversația servitorilor care la rândul lor discutau sau contraziceau părerile emise de ea, cum e obiceiul în întregul Orient. Bătrâna compara răcoarea și brădetul munților din Kangara și Kulu, cu prăfăria drumurilor și manguierii din partea de miazăzi a țării pe unde treceau. Pe urmă povesti o întâmplare cu niște zeități străvechi cari își aveau sălașul în vecinătă-

tea proprietăților soțului ei, iar după ce ocără calitatea tutunului pe care trebuia să-l fumeze acuma și pe Brahmanii care erau toți la fel, începu să se gândească mulțumită la nepoții nenumbrați pe care îi va avea de aci înainte.

CAPITOLUL V.

Mă întorc la ai mei, acuma, grăbit —
Sunt sătul și iertat, m'au primit —
Doar os sunt, al lor din osul iubit,
Și sânge la sânge uită de-ocară.

La masă ospăț cu grasul vișel,
Nebune porniri sunt mai dulci decât el...
Cu mistreții alături s'aleră fără țel,
Sunt gata de drum, așteptați-mă iară.

Parabola fiului risipitor.

Caravana călătorilor porni leneșă din nou, înșirându-se în lungul drumului prăfuit, iar femeia din dosul perdelelor carului, dormi până în clipa când ajunseră la popasul următor. Nu făcuseră drum prea lung și nici prea greu, căci mai aveau un ceas până la apusul soarelui, și Kim se gândi că ar fi bine să se distreze puțin.

— De ce nu stai binișor, băiete? întrebă unul dintre slugile care însoțeau femeia. Numai pricolicii și engleji aleargă de colo până colo, fără nicio pricină, în loc să se odihnească.

— Să nu-ți faci cârd niciodată cu diavolul, cu mai-muța sau cu un copil fără minte, îi răspunse un tovarăș.
Kim le întoarse spatele cu dispreț, căci nu era câtuș

de puțin dispus să mai audă odată povestea cu drăcușorul care s'a jucat odată cu copiii, ca pe urmă să-i pară rău de ceea ce-a făcut. Iși văzu deci de treaba lui.

Lama se luă numaidecât după el. Cât fusese ziua de lungă, de fiecare dată când se întâmplase să treacă o șuviță de apă, făcea câte un încunjur, dar niciodată nu simțise că aceasta ar putea să fie râul în căutarea căruii pornise. Fără să-și dea seamă, măgulit de faptul că toți îi vorbeau cu respect, ca unui om care era duhovnicul unei femei de neam ales, gândurile lui începură să se abată dela scopul adevărat pe care îl urmărise la început. Afară de asta ar fi fost gata oricând să caute fără nicio părere de rău, ani de-a-rândul, căci nu era de loc nerăbdător să ajungă la capătul cercetărilor sale, cum ar fi fost în locul lui un om alb ; pe el îl punea în mișcare numai credința nestrămutată în adevărurile pe care le urmărea.

— Unde te duci ? strigă el după Kim.

— Nu merg nicăiri, dar drumul pe care l-am făcut a fost destul de scurt, și tot ce se așterne în fața mea, e nou și ne mai văzut, răspunse el întinzând brațul și arătându-i zarea.

— Eu cred că femeea aceasta este înțeleaptă și foarte pricepută. Dar arde de nerăbdare să...

— Este și ea ca oricare altă femeie, răspunse Kim ca un înțelept.

— In fața lamaseriei este o platformă largă, murmură lama trecându-și mătăniile învechite printre degete. O platformă de piatră. Pe piatra aceasta se mai văd urmele picioarelor mele, atât de mult am bătătorit-o dela un capăt la altul, cu șiragul acesta de mătăni în mână.

Bătrânul își sună boabele mărgelilor și începu să psalmodieze ritualul *Om̄ mane pudme hum*, încântat de

răcoarea serii, de liniștea dimprejur și de aerul curat în care nu mai jucau vârtejurile de praf.

Privirile lui Kim fugeau în largul câmpului, oprindu-se când pe un colț când pe altul. N'avea niciun scop anume, încotro se duce, când privirile îi căzură asupra barăcilor ce se vedeau în apropiere și care i se păreau ridicate de curând. Se îndreptă deci într'acolo, ca să se convingă.

Ajunseseră în mijlocul unor pășuni foarte bogate, care păreau de un cafeniu ce juca în umbre de purpură bătută de lumina după amezii, iar la mijloc se vedea un boschet de manguieri. Lui Kim i se păru foarte curios că într'un loc ca acesta care părea anume ales, nu se găsea niciun altar, căci în astfel de chestiuni, el judeca tot atât de bine ca și un preot cu multă experiență. În depărtare văzu patru oameni care mergeau alătura. De departe cei patru păreau mici ca niște păpuși. Kim își făcu palmele puncte în fața ochilor și văzu o lucire.

— Sunt soldați! Soldați albi, zise el. Hai să mergem să-i vedem!

— De câte ori suntem numai amândoi, întotdeauna vedem soldați. Eu însă n'am mai văzut până acuma soldați albi.

— Când sunt trei, nu fac rău nimănui. Ascunde-te în dosul acestui copac.

Intrară amândoi în umbra răcoroasă a grupului de manguieri. Doi dintre cei patru oameni se opriră în loc, iar ceilalți doi se apropiau nehotărâți. Erau avangarda unui regiment în marș, și tocmai căutau un loc potrivit pentru cantonament. Toți aveau în mână câte o prăjină, cam de cinci coți, în vârful căreia se vedea fluturând un drapel, și dădeau semnale, în timp ce se deplasau dintr'un

loc într'altul.

După câțva timp ajunseră și la boschetul de manguieri, căci li se auzea pasul îndesat bătând pământul prăjit de secetă.

— Trebuie să ridicăm corturile ofițerilor, aci în umbra copacilor, sau cel mult prin apropiere. Cred că aci va fi bine. Au marcat locul pentru furgoanele de bagaje în urma noastră ?

Chiură din nou, ca să dea semnal camarazilor rămași în urmă, și răspunsul veni stins și abia simțit.

— Infige drapelul aci ! zise unul dintre soldați.

— Ce vor să facă ? întrebă lama speriat. Cât este de mare lumea aceasta și cât este de îngrozitoare. Ce scrie pe drapelul lor ?

Un soldat înfipse prăjini în pământ, la o mică distanță de ei, pe urmă murmură nemulțumit, și întorcându-se, spuse ceva camaradului său care măsoara cu privirea distanța din umbra copacilor. Cel care strigase, smulsese prăjina din pământ, pe urmă o înfipse din nou.

Kim se uita la ei cu ochii mari și respirația îi șuera printre dinți.

— Sfântule, murmură el cu sfială, adu-ți aminte de horoscopul meu. Desenul pe care l-a făcut în țărână preotul din Umballa. Adu-ți amine ce spunea... că la început vor veni doi *ferashi* ca să facă pregătirile, într'un loc umbrit... cum încep toate vedeniile.

— Aceasta însă nu este o vedenie ; este deșertăciunea lumii, și nimic mai mult decât atât, răspunse lama.

— Iar după ei va veni un taur roșu... taurul din mijlocul câmpului verde. Ia uită-te... el este.

Cu brațul întins îi arată drapelul care se agita lovit de vântul serii. Nu era decât un mic drapel cu care se

marcau limitele unui contonament, dar armata care ține foarte mult la forme, brodase pe el un taur care era emblema Regimentului Maverick, un taur roșu pe un fond verde de Irlandă.

— Da, îl văd, și-acuma îmi aduc aminte, răspuse lama. Nu mai încape nicio îndoială că acesta este taurul tău și că cei doi oameni au venit să facă pregătirile trebuincioase.

— Aceștia sunt soldați... soldați albi. Ce spunea preotul! Semnul de pe cealaltă față a taurului este semnul războiului și oameni înarmați. Sfântule, asta face parte din cercetările mele.

— Adevărat, adevărat, exclamă lama și se uită cu ochii ficși la emblema care lumina ca un rubin prin turbureala înserării. Preotul din Umballa spunea că semnul tău este războiul.

— Ce facem acum?

— Așteptăm. Să mai așteptăm.

— Uite că acum începe să se lumineze până și umbra, zise Kim.

Faptul era de altfel foarte firesc, căci soarele căzut în asfințit își trimitea ultimele raze care limpezeau umbra dintre copaci, poleindu-i cu o spuzeală de aur. Pentru Kim însă toate acestea păreau o confirmare a vorbelor Brahmanului din Umballa.

— Ascultă, zise lama; se aude cineva bătând o tobă, la mari depărtări.

La început sunetul se auzea abia simțit, plutind pe unda rărită de arșiță a aerului serii, așa că părea mai mult un vâjăit al tâmpelilor când începe sângele să-ți svâcnească în urechi. Pe urmă sgomotul deveni mai limpede.

— E muzica, lămuri Kim care cunoștea foarte bine fanfarele regimentelor, dar cu toate acestea lama rămase foarte mirat.

La celălalt capăt al câmpului apăru o coloană de soldați, care înaintau în mijlocul unui nor de praf. Nu mult după aceea vântul aduse și cadența melodiei pe care o cântau soldații :

*Cu drag să ne-ascuțați
Povestea e nespusă...
Din marșul Gărzii Mulligan, fărtați,
-Spre Portul Sligo când se duce.*

Aci interveniră sunete de flaut și bătaia tobelor, pe urmă cântecul se auzi din nou, ritmând cadența marșului:

*Cu arma la umăr
Ne pierdem în zări,
Cu bine rămâi Phoenix Parc,
Golful Dublin din depărtări
Ne-așteaptă'n noul țarc.
Tobe bat, surle răsună,
In jur e numai voie bună,
Când soldații de gardă Mulligan
Sunt gata de marș — sunt gata de marș!*

Era muzica regimentului Maverick, care plecase în marș cu echipamentul și bagajele, iar fanfara îl însoțea până în bivouac. Coloana care se mlădia în mijlocul norului de praf, cu furgoanele de bagaje în urma ei, se despărți în grupuri, de cum ajunse în câmp deschis, și se răspândi ca un roi de furnici, în largul pământurilor din fața lor, alergând grăbită în toate părțile.

— Asta nu seamănă a lucru curat, se minună lama.

Din pământ începură să apară corturile care îți făceau impresia că sunt coborâte din furgoane gata întinse pe țăruii lor. Un alt grup de oameni se apropiase de marginea pădurii, și fără vorbă multă, ridică un cort mare, iar după câteva olike în jurul lui răsăriră altele vreo zece mai mici, apoi ca din pământ apărură oale, castroane, plite, legături și bagaje care fură luate în primire de o ceată de servitori indigeni, așa că nu mult după aceea păduricea de manguieri deveni un oraș în toată regula, în timp ce ei se uitau minunați la ce se întâmplă în apropierea lor.

— Hai să plecăm, zise lama speriat, când văzu flăcările focului agitându-se și ofițerii care intrau zângănind din săbi pe sub aripa cortului unde era popota.

— Stai în umbră. Din apropierea unui foc nimeni nu te poate vedea, dacă stai liniștit, răspunse Kim fără să-și ia ochii de pe drapelul care fâlfâia în fața lui.

Până acuma nu i se întâmplase niciodată să vadă un regiment plecat la manevre, ridicându-și corturile pentru cantonament și în mai puțin de jumătate oră.

— Ia vezi cine vine, șopti lama. Ui-te colo, vine și un preot.

Era Bennett, preotul regimentului și slujitor al bisericii anglicane, îmbrăcat în revereandă neagră și plin de praf. Preotul se mișca greoiu, căci umblase toată ziua pe jos: unul dintre credincioșii săi făcuse o glumă pe socoteala rezistenței lui în timpul marșului, și Bennett, ca să-l umilească, făcuse marșul alături de oamenii de trupă. Revereanda lui neagră, crucea de aur care îi atârna de lanțul ceasornicului, și pălăria largă de postav erau semne destul de vizibile pentru a putea fi recunoscut în orice parte a Indiei. Preotul se așază într'un fotoliu de

campanie din fața cortului și desfăcându-și șireturile, își scoase bocancii. Trei-patru ofițeri, se adunară numaidecât în jurul lui și începură să râdă și să facă glume pe socoteala îndrăselii de a face un marș de o zi întreagă pe jos, sub arșița soarelui.

— Când stau de vorbă, oamenii albi sunt lipsiți cu totul de cumpăt, zise lama care judeca numai după sunetul glasurilor pe care le auzea. Eu am băgat de seamă ce fel de înfățișare are preotul acesta și cred că este un cărturar. Crezi că ar putea să înțeleagă și limba noastră? Aș vrea să vorbesc cu el despre cercetările mele.

— Să nu vorbești cu un alb niciodată înainte de mâncare, zise Kim citând un proverb foarte cunoscut în India. Acuma se așează la masă, dar nu cred că ar fi bine să ne ducem să le cerem pomană. Hai să ne întoarcem la locul nostru de popas. După ce vom mânca și noi, ne putem întoarce din nou. Sunt sigur că a fost un taur roșu... chiar taurul meu roșu.

Când slujitorii bătrânei le așternură masa, amândoi păreau îngândurați; cu toate acestea nimeni nu-i suferă în meditația lor, căci nu se cade să pui întrebări unui mosafir pe care l-ai primit la masa ta.

— Acuma, zise Kim scobindu-se în dinți, cred că ne putem duce din nou acolo de unde am venit; dar tu sfântule rămâi mai în urmă, căci pe tine și așa te dor picioarele din cauza drumului, iar eu sunt foarte nerăbdător, să văd mai de aproape taurul roșu.

— Dar cum vei putea înțelege ce vorbesc oamenii aceea între ei? Umblă încet, căci în lungul cărării e întunec, strigă lama înspăimântat.

Kim se prefăcu de astă dată că nu l-a auzit ce spune.

— Am văzut sub ramurile copacilor un loc unde ai

putea să te odihnești liniștit, până când te voi chema să vii și tu, zise băiatul. Nu dragul meu, se grăbi Kim să-l lămurească, văzându-l că face un gest de nerăbdare, aci e vorba de cercetările pe care le fac numai eu... în privința taurului roșu. Semnul care s'a arătat în stele, nu a fost pentru tine. Eu cunosc puțin obiceiurile soldaților albi, și abia aștept să pot vedea ceva nou.

— Ce știi tu din toată lumea asta? zise lama și se chirci la adăpostul unei gropi care era cel mult la o sută de pași de umbra pe care o făcea boschetul manguierilor, sub cerul spuzit de stele.

— Stai liniștit până când te voi striga, zise Kim și se topi în întunecul serii. Știa că în jurul cantonamentului va trebui să întâlnească sentinelele care făceau rondul de noapte, căci le auzea bocancii grei răbufnind în pământ. Un băiat obișnuit să alerge pe timp de noapte cu lună în lungul acoperișurilor din orașul Lahore, folosindu-se de fiecare petec de umbră, pentru a putea scăpa de urmăritorii săi, nu putea fi descoperit atât de ușor nici chiar de sentinelele care fac de pază în jurul unei tabere, oricât de atente ar fi. Ca o deosebită atenție pentru cei care făceau de pază, Kim se strecură ca un șarpe printre două sentinele, și lăsându-se în patru labe, se apropie de cortul luminat, apoi se piti în dosul unui manguier și așteaptă clipa prielnică pentru a prinde un svon de vorbă, din care să-și poată da seamă ce va avea de făcut.

Înainte de toate, pe el îl interesa taurul cel roșu.

Cine știe, se gândi Kim ale cărui planuri erau tot atât de îndrăsențe pe cât de neașteptate, poate acești nouă sute de draci împelițați, despre care vorbise tatăl său în profeția lui, se închină noaptea când nu-i vede nimeni în

fața acestui taur, exact cum se închină hindustanii în fața taurului sfânt. Faptul părea de altfel firesc, prin urmare ar fi fost foarte bine să poată sta de vorbă în această privință cu pater cel cu crucea de aur pe care îl văzuse. Pe de altă parte, aducându-și aminte de fețele severe ale paterilor de care în Lahore se ferise întotdeauna, se putea ca omul acesta să devie o piedică în calea lui, dacă ar fi început să-i pună cine știe ce întrebări. Cu toate acestea, la Umballa i se spusese că semnul lui prevestește războiu și oameni înarmați. El era doar prieten al stelelor și al tuturilor, și afară de asta știa o mulțime de taine. La urma urmelor (și gândul acesta începu să se limpezească în mintea lui, ridicându-se deasupra celorlalte) întâmplarea asta, cu toate că nu înțelegea niciun cuvânt englezește, începea să-l intereseze și o considera drept continuare a goanei lui în lungul acoperișurilor din Lahore, dar în acelaș timp o considera și ca realizare a unei profeții. Se lăsă în brânci și începu să se târască prin umbră până la ușa cortului, ținând într'o mână amuletul pe care îl purta la gât.

Lucrurile se întâmplară întocmai după cum le prevăzuse el. Sahibii se închinau zeului lor, căci în mijlocul mesei singura podoabă în timpul manevrelor era un taur turnat din aur roșu (rămășiță a prăzilor făcute în reședința de vară din Peking), cu capul proptit în piept, în mijlocul unui câmp verde de Irlanda. Sahibii se ridicară în picioare și cu paharele în mână țineau o libație.

De obicei, imediat după această scenă preotul Bennett părăsea cortul, dar astă seară fiind ostenit și din cauza marșului, mișcările lui păreau mai graeoaie ca altădată. Kim rămase cu privirile fixate asupra fetișului de pe masă când preotul îl călcă tocmai pe omoplatul

drept. Băiatul se smâci de sub greutatea cu care-l apăsa preotul și ferindu-se puțin la o parte, trânti pe Bennett la pământ. Preotul însă cu toate că întâmplarea aceasta era cât se poate de neașteptată, îl apucă numaidecât de beregată și era gata să-l sugrume. Kim începu să-i care cu desnădejde câteva picioare în pânțece. Preotul se feri într'o parte și respirând șuerător, îl ținu strâns și începu să-l ducă de-a-târâșul până la propriul său cort. Oamenii din regimentul Maverick erau niște posnași fără pereche, de aceea Bennett se gândi că va fi mult mai bine să nu facă sgomot, înainte de a se convinge ce este cu cel pe care îl prinsese prin întunerec.

— Ia te uită, exclamă el când ajunseră sub gazornița care lumina interiorul cortului. Ce făceai aici? Mi se pare că tu ești un hoț. *Choor Mallum?*

Preotul nu prea cunoștea limba hindustană, și bietul Kim pentru care aventura începuse în mod destul de neplăcut, se gândi că e mult mai bine să lase pe preot să creadă ce va vrea. Inventă, prin urmare, pe loc o poveste despre un prieten pe care l-ar avea aci între soldații dela popotă, dar în timpul acest pândea clipa prielnică pentru a se strecura pe sub subțioara preotului, în întunerecul de afară. Clipa mult așteptată sosi, și băiatul se repezi ca un sfredel spre ușa cortului, dar o mână uriașă îl înhăță de ceafă înainte să fi apucat să dispară. La gestul acesta violent, care îl smâci de gât, sfoara cu care era legat amuletul se rupse și rămase în mâna preotului.

— Dă-mi-l înapoi. Te rog, dă-mi-l înapoi! S'a rupt? Dă-mi cel puțin hârțile înapoi.

Aceste cuvinte le pronunță în limba engleză, dar într'un dialect chinuitor, ca un scârțâit de fereastră, cum vorbesc toți indigenii. Preotul tresări.

— Un scapular, exclamă el, sau cine știe ce vrăji indigene. Cum se face că tu vorbești englezește? Copiii care fură, sunt bătuți cu biciul. Tu nu știi asta?

— Nu știu... dar eu n'am furat nimica, se ruga Kim, învârtindu-se roată de groază, întocmai ca un cățel, care te vede cu bățul ridicat de-asupra capului. Te rog, dă-mi-l înapoi, e amulețul meu, nu mă jefui!

Preotul nu-l ascultă ce spune, ci ieși în ușa cortului și strigă pe cineva. Un bărbat grăseliu și cu obrazul complot ras, apără numaidecât.

— Aș avea nevoie de sfatul dumitale, Pater Victor, zise Bennett. Am găsit băiatul acesta ascuns în fața cortului popotei. În astfel de cazuri îi dau de obicei o urechială și-l fac scăpat, căci îmi închipui că a venit să fure; băiatul acesta însă vorbește limba engleză, și ține foarte mult la amulețul pe care îl avea la gât. M'am gândit că dumneata ai putea să-mi dai o mână de ajutor.

Între el și confesorul catolic al irlandezilor din regiment, cel puțin așa își închipuia Bennett, era o prăpastie peste care nu se putea trece; cu toate acestea, (și faptul merită să fie reținut), de câte ori biserica anglicană se găsea în fața unei probleme care trebuia rezolvată fără întârziere, era dispusă să apleze la luminile bisericii Romei. Sila oficială pe care o resimțea Bennett față de *Femeia în Roșu* și tot ritualul acesteia, nu era egalată decât de respectul, pe care îl avea în același timp, față de Pater Victor.

— Cum adevă, un hoț care vorbește limba engleză? Ia să văd și eu amulețul. Ascultă Bennett, acesta nu este un scapular și întinse brațul. Dar avem oare dreptul să-l deschidem? Cred că o urechială sdravănă...

— Eu n'am furat nimica, protestă Kim. M'ai călcat

în picioare și m'ai făcut numai vânătăi... Dă-mi amulețul și plec numaidecât...

— Nu fi atât de grăbit, stai să vedem mai întâi ce este, răspunse Pater Victor, desfăcând încet hârtiile, care nu erau altceva decât acel *ne varietur* al lui O'Hara scris pe pergament, certificatul de liberare din armată, și certificatul de botez al băiatului. Pe acesta, probabil convins că face cine știe ce minune pentru fiul său, O'Hara scrisese de nenumărate ori: „*Aveți grijă de copil! Vă rog, aveți grijă de copil!*”, iar dedesubt se iscălise, arătând și numărul regimentului din care făcea parte.

— Puteri ale întunerecului, ferți-vă la o parte! se minună Pater Victor și întinzând lui Bennett hârtiile, îl întrebă: Știi ce sunt acestea?

— Sunt ale mele, interveni Kim. Dați-mi-le înapoi, ca să-mi văd de treabă.

— Nu prea înțeleg, zise Bennett. Probabil hârtiile acestea le-a adus cu el într'un anumit scop. O fi și asta vreo apucătură de cerșetor, mai ști.

— În orice caz, până acuma nu am întâlnit un cerșetor, care să fie atât de grăbit să scape din lumea în mijlocul căreia a trăit. Mi se pare că aci suntem pe urmele unui mister. Dumneata crezi în Providență, Bennett?

— Sigur că da.

— Ei bine, eu cred în minuni, la urma urmelor este acelaș lucru. Puteri ale întunerecului! Kimball O'Hara! Pe urmă fiul său! Acesta este însă un indigen, și am văzut cu ochii mei pe Kimball, însurându-se cu Annie Shoot. De când ai aceste hârtii, băiete?

— De când eram în fașe, răspunse Kim.

Pater se apropie de el și-i deschise haina la piept.

— Ia te uită Bennett. Nu e tocmai negru. Cum te

cheamă ?

— Kim.

— Sau Kimball ?

— Se poate, Imi dai drumul să plec ?

— Cum îți mai zice ?

— Lumea îmi zice Kim Rishtike. Adică Kim dela Rishti.

— Ce va să zică *Rishti* ?

— *Eye* — rishti... acesta este regimentul în care a servit tatăl meu.

— Irish (irlandez), acum înțeleg.

— Da ! Așa mi-a povestit tatăl meu, cât timp a fost în viață.

— Unde a trăit ?

— Firește că a trăit. Acum e mort ; s'a curățat...

— Se poate să fi făcut băiatului o nedreptate, interveni Bennett. Nu mai încape nicio îndoială că este băiatul unui alb, dar nu s'a îngrijit nimeni de el. Cred că l-am călcat rău în picioare, dar nițel alcool...

— Adu-i un pahar de sherry și să se întindă puțin pe pat. Haide Kim, bea paharul acesta, căci nimeni nu vrea să-ți facă niciun rău. Bea, și pe urmă ne vei spune tot ce ai de spus despre tine. Dar adevărul, dacă se poate, zise Pater Victor.

După ce goli paharul, Kim începu să tușească, și se gândi adânc. Se găsea într'o situație unde avea nevoie de prevedere și multă fantazie. Copiii de seama lui, când sunt prinși că se învârtesc în jurul cantonamentelor, sunt de obicei alungați, după ce li se dau și câteva bice pe deasupra. Pe el însă nu-l biciuiseră ; se vede că amulețul lui își făcuse efectul, iar horoscopul Brahmanului din Umballa și cele câteva cuvinte de care își mai aducea a-

minte din halucinațiile tatălui său, începeau să se adeverească. Astfel pentru ce ar fi rămas pater cel gras, atât de impresionat, iar cel mai sfrijit, pentru ce i-a adus paharul de vin chihlimbariu?

— Tatăl meu a murit în orașul Lahore, pe vremea când eu eram foarte mic. Femeia care m'a crescut avea o dugheană de *kabari*, nu departe de stația cotigarilor, începu Kim povestea, fără să mai ezite, dar cu toate acestea nesigur până unde adevărul pe care îl spune, ar putea să-i mai fie de folos.

— Asta era maică-ta?

— Nu, nu, răspunse Kim, făcând un gest disprețuitor. Maică-mea a murit când m'am născut. Tatăl meu a primit aceste hârtii dela Jadoo-Gher, cum îi ziceți dumneavoastră, (Bennett dete din cap în semn de aprobare), pentrucă avusese o situație bună. Cum îi ziceți la asta? (Bennett dete din nou din cap). Toate acestea mi le-a spus tata. Mi-a mai spus, tot așa și Brahmanul, care acum două zile a făcut desemnul acela în praful străzii din Umballa, că eu îmi voi găsi taurul roșu în mijlocul unui câmp verde și că acest taur îmi va sta într'ajutor.

— Ce mincinos nerușinat este băiatul acesta, murmură Bennett.

— Puteri ale întunerecului, ce țară! își zise Pater Victor. Spune înainte.

— Eu n'am furat nimica. Afară de asta chiar acum sunt în slujba unui om sfânt care m'a primit ca uce-nic. M'așteaptă afară. Eram amândoi când am văzut doi soldați venind cu un drapel, pentru ca să prepare locul cantonamentului. Tot așa se întâmplă și în visuri... sau în profeții, și știam că profeția se adeverește. Așa s'a întâmplat că am văzut taurul în câmpul verde și tatăl meu

spunea : Nouă sute de *pukka* diavoli împelițați, împreună cu colonelul călare pe un armăsar, vor avea grijă de tine, după ce vei găsi taurul roșu. La început n'am știut ce să fac, când am văzut taurul, dar am plecat din calea oamenilor și m'am întors după ce s'a făcut întunerec. Voiam să mai văd odată taurul și l-am văzut, iar în fața lui se închinau sahibii. Eu cred că taurul îmi va sta într'ajutor, și tot așa spune și sfântul care așteaptă afară. Dacă îl voi chema și pe el să vină aici, cred că nu-i veți face niciun rău. E un om sfânt și vă poate mărturisi tot ce v'am spus până acuma, deoarece el știe că eu nu sunt hoț.

— Ofițerii s'au închinat taurului ! Cine a mai auzit de așa ceva ? se minună Bennett. Copilul acesta este u-cenicul unui om sfânt ; nu cumva e nebun ?

— Este fiul lui O'Hara, aci nu mai încape nicio îndoială, dar se vede că s'a legat cu toate puterile întunerecului. Se vede cât de colo ce ar fi fost tatăl lui în stare să facă, după ce se îmbăta. Cred că ar fi bine să invităm pe sfântul acela să intre, căci el ar putea ști anumite lucruri.

— Sfântul nu știe nimica, interveni Kim. Dar dacă vreți să veniți cu mine, vi-l voi arăta. Este învățătorul meu. Pe urmă vom pleca amândoi.

— Puteri ale întunerecului, murmura Pater Victor fără încetare, iar Bennett se luă după el, cu o mână ținând sdravăn băiatul de umăr.

Lama era tot acolo unde-l lăsase.

— Cercetarea începută de mine, a ajuns la capăt, zise Kim în limba indigenă. Am găsit taurul, dar știe Dumnezeu ce se va întâmpla de aci înainte. Oamenii aceștia nu-ți vor face niciun rău. Haide să mergem la corțul preotului celui gras ; ia-te după slăbănogul acesta și

vei vedea ce se va întâmpla. Tot ce se întâmplă în jurul nostru este nou și ne mai văzut; afară de asta, niciunul dintre ei nu vorbește hindustana. Nu avea nicio grijă din cauza lor, căci sunt ca măgarii fără samar.

— Cred că nu e bine să luăm în bătaie de joc neștiința lor, răspunse lama. Cu toate acestea *chela*, îmi pare bine că te văd mulțumit.

Se ridică plin de demnitate și intră fără niciun fel de sfială în micul cort, unde salută pe cei doi reprezentanți ai bisericii, așa cum se cade să facă un om de aceeaș profesie, și se așază în fața vetrei, unde pâlâiau cărbunii aprinși. Reflexele galbene ale pânzei de cort, asupra căreia se frângeau razele luminei din gazorniță, dădeau o-brazului său înfățișarea unui idol de aur roșcat.

Bennett îl cerceta cu privirea întreit de indiferență a celor care consideră „păgâni” nouă zecimi din totalitatea oamenilor de pe glob.

— Ei, cum s'a terminat cercetarea ta? Ce daruri ți-a adus taurul tău cel roșu? întrebă lama, adresându-se lui Kim.

— Intreabă, ce aveți de gând să faceți acuma?

Bennett se uita foarte stânjenit la Pater Victor, iar Kim se gândi că e mai bine pentru el să facă slujba de interpret între ei.

— Eu nu înțeleg ce interes ar putea lega pe acest *faqir* de copil; cred că l'o fi amăgit și pe el, sau poate este chiar complicele lui, zise Bennett. Nu putem admite ca fiul unui mason... Admițând că este cu adevărat fiul unui mason, atunci va fi mult mai bine să între cât mai curând într'un orfelinat masonic.

— Firește, aceasta este părerea dumitale, în calitate de secretar al Lojei Regimentului, răspunse Pater Victor.

Cu toate acestea cred că n'ar strica să spunem și bătrânului ce avem de gând să facem. Nu pare de loc să fie un om rău.

— Din cele ce am văzut până acuma, am ajuns la convingerea că niciodată nu poți cunoaște adevărul care se ascunde în sufletul unui oriental. Ascultă Kimball, repetă bătrânului acestuia tot ce-ți voi spune, cuvânt cu cuvânt.

Kim se uită la el și rezumând ultimele fraze, pe care le pronunță preotul, începu astfel :

— Sfântule, slăbănogul acesta, care arată ca o cămilă sfrijită, spune că eu sunt fiul unui sahib !

— Cum se poate ?

— O, e adevărat ce spune ; eu am știut acest lucru de când m'am născut ; el însă a aflat aceasta, abia după ce a văzut amulețul pe care îl purtam la gât și după ce a cetit toate hârtiile. Ei sunt de părere că un sahib rămâne întotdeauna sahib, și au de gând să mă țină aci la regiment sau să mă trimită la *madrissah* (școală). Lucruri de acestea s'au mai întâmplat și înainte de asta, dar am reușit întotdeauna să scap la vreme. Nebunul cel gras are și el o părere, dar cel care seamănă cu cămila, vrea altceva. Asta însă, nu schimbă fața lucrurilor cu nimica. Se poate foarte bine să fiu silit să-mi petrec o noapte aci în tabără, poate chiar două. Mi s'a mai întâmplat și altădată așa ceva ; dar pe urmă voi fugi, și mă întorc din nou la tine.

— Bine, dar spune-le că tu ești *chela* al meu. Povestește-le cum mi-ai fost trimis în cale, în clipa când mă rătăcisem prin oraș și căzusem de oboseală. Povestește-le despre cercetarea pentru care am plecat la drum și fără îndoială, nu te vor mai opri cu ei.

— Asta le-am povestit-o demult, dar au început să râdă și mi-au pomenit de poliție.

— Ce spui tu acuma băiete? întrebă Bennett.

— O, sfântul spune că dacă nu-mi dați drumul să plec împreună cu el, fapta pe care o faceți îl va împiedeca din afacerile lui... foarte urgente, zise Kim, aducându-și aminte de frântura unei conversații pe care o avusese cu funcționarul indigen, dela departamentul irigațiilor. Cu toate acestea, insistența lui nu făcu pe cei doi preoți decât să zâmbească. — Dacă ați ști ce fel de treburi are, cred că nu ați fi atât de grăbiți să vă puneți de-a-curmezișul drumului nostru.

— Ce fel de afaceri aveți împreună? întrebă Pater Victor, privind cu îngăduință la fața înspăimântată a thibetanului.

— În țara aceasta se găsește un râu, pe care el vrea în ruptul capului să-l descopere unde este. Izvorul râului a fost deschis de o săgeată... (Kim lovi cu piciorul în pământ, căznindu-se să traducă vorbele hindustane ale lui lama în limba săracă englezească pe care o cunoștea el). Râul acesta a fost creat de zeul Budha, și dacă te scalzi în apele lui, ești spălat de toate păcatele pe care le-ai săvârșit, și rămâi mai alb decât bumbacul. (Kim ascultase de multe ori predicile ținute de misionari). Eu sunt *chela* al acestui lama și trebuie să găsim râul în căutarea căruia am plecat, căci pentru noi aceasta are o covârșitoare însemnătate.

— Mai spune odată tot ce ai spus până acuma, zise Bennett.

Kim îi repetă cu mai multe amănunte tot ce spusese până acuma.

— Aceasta este o blasfemie la adresa bisericii an-

glicane ! ripostă. preotul indignat.

— Tititî, exclamă Pater Victor cu bunăvoință. Aș fi în stare să dau nu știu ce, să pot înțelege limba hindustană. Un râu care să te spele de păcate. Spuneți-mi de când sunteți plecați în căutarea acestui râu ?

— De foarte multe zile. Iar acuma suntema gata să mergem înainte și să-l căutăm, căci după cum se vede, nu este pe aici.

— Da, înțeleg, răspuse grav, Pater Victor. Dar nu poți pleca în tovărășia acestui moșneag. Spune-i Kim, că ar fi cu totul altceva dacă nu ai fi fiul unui soldat. Spune-i că regimentul te va lua în grija lui și va face din tine un bărbat tot atât de vrednic ca și... un bărbat cât se poate de vrednic. Spune-i că dacă el crede în minuni, atunci trebuie să creadă și pe aceasta...

— Nu e nevoie să abuzezi de credulitatea lui, interveni Bennett.

— Nici prin gând nu-mi trece să fac așa ceva. Bătrânul trebuie să creadă că băiatul a venit la noi — la propriul său regiment — în căutarea taurului său roșu, ceea ce echivalează cu o minune. Gândește-te Bennett la toate obstacolele care se puneau în calea acestei întâlniri. Acest copil pierdut în largul Indiei și regimentul nostru, singurul dintre toate câte sunt aici, plecat în marș într'o direcție convergentă, pentru ca să se poată întâlni. Se vede cât de colo că această întâmplare poartă pecetea destinului. Da, te rog spune-i că asta este *Kismet*. *Kismet mallum!* (Ai înțeles cum vine întâmplarea ?)

Se întoarse spre lama, care se uita la ei, ca și când i-ar fi vorbit despre Mesopotamia.

— Oamenii aceștia spun (privirile thibetanului se

luminară la cuvintele lui Kim), că prezicerile horoscopului meu s'au împlinit, și fiind adus de soartă în calea acestui regiment, cu toate că după cum știi și tu, eu am plecat la drum din curiozitate, ca să întâlnesc taurul roșu, va trebui să mă duc la *Madrissah*, pentru ca să fiu crescut ca un sahib. Eu mă voi preface că mă învoiesc la ce spun ei, deoarece, la urma urmelor, nu poate fi vorba decât de câteva mese pe care nu le vom împărți amândoi. Pe urmă, voi căuta să scap din tabără și mă voi coborâ spre Saharunpore. Prin urmare Sfântule, urmează-ți drumul împreună cu femeia aceea, și caută să nu te depărtezi de convoiul însoțitorilor ei, până în clipa când eu te voi ajunge din urmă. Nu mai încape nicio îndoială că semnul zodiei mele este războiul și oameni înarmați. Ai băgat de seamă că mi-au dat să beau vin și m'au așezat în loc de cinste. Pe semne tatăl meu a fost un om de seamă. Prin urmare, dacă ei îmi dau loc de cinste, e foarte bine. Dar tot atât de bine va fi, chiar dacă nu-mi vor da. Orice se va întâmpla însă, eu mă voi întoarce din nou la tine, îndată ce voi fi sătul de ei. Rămâi însă alături de slujitorii din Rajut, căci altfel îți voi pierde urma... Ei, acum, i-am spus tot ce mi-ați poruncit să-i spun, zise băiatul întorcându-se spre cei doi preoți.

— Nu văd pricina pentru care ar mai întârzia, zise Bennett, ducându-și mâna la buzunarul pantalonilor. Îi voi da o ru... amănuntele le vom cerceta mai târziu...

— Mai lasă-l puțin, căci poate bătrânul se simte legat de băiatul acesta, interveni Pater Victor.

Lama își trase gardinele comanacului pe ochi și luă șiragul de mătânie cu amândouă mâinile.

— Ce mai poate să aștepte acum?

— Spune, (Kim ridică mâna și făcu un semn) să stau liniștit. Vrea să vorbească numai cu mine singur. Cum voi nu înțelegeți niciun cuvânt din ceea ce spune el, ar fi mai bine să nu vă amestecați în ce spune, ca să nu vă blesteme. Când apucă șiragul de mătânie cu mâinile în felul acesta, înseamnă că în jurul lui trebuie să fie liniște.

Cei doi engleji rămaseră consternați; în privirile lui Bennett însă luci o lumină care nu părea de loc un semn bun pentru Kim, din clipa când va fi dat pe mâinile oamenilor bisericii.

— Un sahib și un fiu de sahib, murmură lama cu glasul tremurat de adâncă mâhnire. Cu toate acestea nici un om alb nu poate cunoaște pământul țării și obiceiurile lui, așa cum le cunoști tu. Cum se poate ca așa ceva să fie adevărat?

— Ce are a face Sfântule! Gândește-te că nu e vorba decât de o noapte sau două. Adu-ți aminte că eu mă pot schimba dintr'o clipă într'alta, și voi fi față de tine tot așa cum am fost, în ziua când ți-am vorbit în umbra tunului Zam-Zammah...

— Da, ca un băiat îmbrăcat în portul albilor, când m'am dus pentru prima dată la Casa Minunilor. A doua oară când ne-am întâlnit, erai hindustan. Care va fi a treia încarnație a ta? (Bătrânul chihoti plin de amărăciune). Ascultă *chela*, ai pricinuit o mare durere sufletului meu, care s'a apropiat de tine.

— Tot așa s'a apropiat și al meu de tine. Dar de unde era să știu eu dinainte că taurul cel roșu ne va aduce în starea asta.

Thibetanul își acoperi fața din nou, și începu să-și plimbe cu sgomot mătâniile. Kim se așeză alături de el

și-l apucă de pulpana hainei.

— Va să zică nu mai încapă nicio îndoială că băiatul este un sahib, continuă lama cu glasul stins. Un sahib ca și cel care păzește icoanele în Casa Minunilor. (Thibetanul cunoștea foarte puțin oamenii albi, și vorbele pronunțate de el păreau că sunt o lecție pe care a învățat-o pe din afară). Prin urmare nu se cade ca el să facă altceva decât fac ceilalți sahibi. Va trebui să se întorcă în mijlocul poporului său.

— Pentru o zi și o noapte, și încă o zi, adăugă Kim.

— Nu se poate; vrei cu adevărat...

Pater Victor văzu pe Kim că se uită cu coada ochiului spre ieșire și se așeză în calea lui.

— Eu nu înțeleg obiceiurile oamenilor albi. Preotul care păzea icoanele din Casa Minunilor mi s'a părut mult mai cumsecade decât slăbănogul acesta. Vor să-mi ia copilul. Vor să facă un sahib din discipolul meu. Vai de mine, cum îmi voi putea găsi râul pe care îl caut? Ei nu au discipoli? Intreabă-i, să vezi ce-ți răspund.

— Bătrânul spune că de aci înainte îi va fi peste puțină să-și mai găsească râul. Intreabă de ce nu vă ocupați de discipolii voștri și să-l lăsați pe el în pace, căci nu are decât o singură dorință: să se spele de păcate.

Nici Bennett nici Pater Victor nu găsiră ce să-i răspundă. Impresionat de mâhnirea bătrânului, Kim continuă:

— Dacă-mi dați drumul acum, ne vom vedea de treburile noastre și nu vom fura nimica din lucrurile voastre. Ne vom căuta râul, cum am făcut și înainte de ce m'ați prins. Ar fi fost mult mai bine să nu mă fi apropiat de voi, ca să găsească taurul roșu și tot ce se vede în tabără, căci nu am nevoie de nimica. Mai bine n'aș

fi venit încoace niciodată...

— Tinere, eu cred că este cea mai bună faptă pe care ai săvârșit-o până acuma, răspunse Bennett.

— Doamne Sfinte, nu știu ce să-i spun, ca să-l îmbunzez, exclamă Pater Victor, privind înfățișarea desnădăjduită a thibetanului. Cu toate acestea, nu mai poate lua băiatul cu el, deși pare un om foarte de treabă; sunt chiar încredințat că este un om de treabă. Bennett, să știi că dacă-i dai rupia, te va blestema de nu se va alege nimic de tine.

Nimeni nu mai zise nimica, ci steteră câteva clipe, ascultându-și respirația șuerătoare, și aceste clipe li se părură nesfârșit de lungi. Pe urmă, lama ridică privirea și ochii lui urmăreau ceva dincolo de ei, în infinit.

— Eu sunt cel care credeam că urmez calea cea dreaptă, murmură bătrânul cu amărăciune. Păcatul este al meu, și tot eu va trebui să trag și pedeapsa. M'am amăgit cu gândul, căci abia acuma îmi dau seamă că a fost numai amăgire, că tu mi-ai fost trimis ca să-mi fii de ajutor în cercetarea mea. De aceea sufletul meu s'a apropiat de tine, văzând că ești cu inimă bună față de învățătorul tău, și mi-a plăcut purtarea ta și înțelepciunea anilor tăi pușini. Cei care urmează calea cea dreaptă însă nu trebuie să se lase pradă slăbiciunilor, nici să asculte glasul dorinței și al poftelor, căci acestea nu sunt decât amăgire. Așa este scris... (thibetanul cită un vechiu text chinezesc, se referi la un altul și pe urmă spuse concluzia pentru amândouă în același idiom). Eu m'am abătut, dragă *chela*, dela calea pe care trebuia să o urmez. Dar nu e vina ta. Mi-a plăcut să urmăresc cu ochii furnicarul vieții în lungul drumurilor și m'am bucurat de tot ce am văzut nou împrejurul meu. M'am apropiat

cu sufletul de tine și m'am bucurat de asemenea, eu care ar fi trebuit să mă gândesc numai la cercetările mele și numai la ele și la nimic altceva. De aceea sunt măhnit acuma că aceștia te iau dela mine și râul pe care îl caut este departe, foarte departe. Așa a fost scris în legea pe care eu am înfrânt-o prin neascultare.

— Puteri ale întunerecului celui din afară, exclamă Pater Victor, care obișnuit să practice mila confesionului, era cutremurat de o sinceră părere de rău, din cauza sbuciumării thibetanului.

— Imi dau seamă că taurul roșu a fost semn, nu numai pentru tine ci și pentru mine. Orice dorință este însemnată cu roșu... și te întinează. Mă voi pocăi însă, pentru greșeala pe care am săvârșit-o și-mi voi căuta singur râul.

— Cel puțin urmează pe femeia din Kulu, căci altfel te vei rătăci pe drum. Ea te va hrăni, până în ziua când mă voi putea întoarce din nou la tine.

Lama făcu un semn cu mâna, par'că ar fi vrut să-i spună, că pentru el această chestiune este definitiv terminată.

— Spune-mi acuma, zise el întorcându-se spre băiat, și glasul îi tremura adânc, ce au de gând să facă cu tine. Pocăindu-mă, poate voi reuși să fiu iertat pentru râul pe care l-am făptuit.

— Spun că vor să facă din mine un sahib... cel puțin așa au de gând. Poimâne voi fi din nou lângă tine. Nu-ți mai face inimă rea.

— Ce fel de sahib? Unul cum este cel de aici, sau tovarășul lui? întrebă thibetanul și arătă spre Pater Victor. Sau unul de cei care am văzut astă seară, care umblă cu sabia și bat îndesat din picioare?

— Se poate.

— Asta nu e bine, căci acești oameni aleargă după plăceri și găsesc în drumul lor numai deșertăciune. N'aş vrea, ca tu să devii unul ca aceştia.

— Preotul din Umballa spunea că semnul zodiei mele este războiul, îl întrerupse Kim. Tocmai voiam să întreb și pe proştii ăştia, dar mi-am dat seamă că nu mai este nevoie. Voi fugi chiar în noaptea aceasta, căci eu am venit aici numai pentru ca să pot vedea ce n'am văzut până acum.

Kim puse lui Pater Victor două sau trei întrebări pe englezeşte și traduse pe înţelesul bătrânului răspunsurile pe care le primi :

— Bătrânul întreabă : „Il luaţi dela mine, fără să-mi spuneţi ce aveţi de gând să faceţi cu el. Inainte de plecarea mea, spuneţi-mi adevărul, căci nu e lucru tocmai ușor, să te însărcinezi cu creșterea unui copil”.

— Vei fi trimis la o școală. Ce se va întâmpla după aceea, vom mai vedea. Spune Kimball, ai vrea să fii soldat ?

— Gorah-log (neam de albi), nu, nu vreau așa ceva, răspunse Kim și dete cu violență din cap. In firea lui nu era nimic ce l-ar fi predestinat pentru un exercițiu constant și învățarea teoriei militare. — Nu vreau să mă fac soldat !

— Vei fi ceea ce ți se poruncește să fii, se răsti Bennett, și trebuie să ne fii recunoscător că vrem să-ți dăm o mână de ajutor.

Kim se uită la ei și zâmbi ironic. Dacă oamenii aceștia își închipuiau că el va face altceva decât ce-l taie capul, cu atât mai rău pentru ei.

Urmă din nou o lungă tăcere. Bennett se frământa

de nerăbdare și propuse să cheme o sentinelă să alunge pe faquir.

— Intreabă-i, albi dau învățătura sau o împart numai pentru bani, zise lama.

— Spun că învățătorul trebuie plătit, dar banii îi va da regimentul... Dar la ce să mai întrebăm, căci aci nu poate fi vorba decât despre o singură noapte.

— Și din ce se plătește învățătorul mai bine, învățătura este cu atât mai temeinică? întrebă din nou lama, care nu împărtășea părerile lui Kim și nici nu credea în evadarea lui apropiată. Cred că nu e greșală să iei bani pentru învățătura pe care o dai altuia, și este un mare merit să deschizi neștiutorilor drumul spre înțelepciune. Boabele mătâniilor sunau grăbite, ca boabele unui abac, pe urmă thibetanul se întoarse spre cei doi preoți.

— Intreabă-i cât trebuie plătit pentru o învățătură înțeleaptă și omenească, și în ce orăș se împărtășește aceea învățătură?

— Ei bine, răspunse Pater Victor, după ce Kim îi tradusese întrebarea, asta depinde. Regimentul va plăti pentru tine tot timpul cât vei fi în Orfelinatul Militar; eventual ai putea fi înscris pe lista Orfelinatului Masonic din Punjab (fără îndoială nici tu nici el, nu puteți înțelege ce însemnează asta); dar cea mai bună educație pe care o poate obține un tânăr în India, este la Institutul St. Xavier în Partibus din Lucknow. Ultimele cuvinte luară lui Kim vreme îndelungată pentru ca să le poată tălmăci pe limba bătrânului; Bennett voia să pună capăt acestei sfătuirii inutile.

— Bătrânul întrebă cât se plătește? tălmăci Kim indiferent.

— Două sau trei sute de rupii pe an, răspunse Pater Victor, care nu se mai mira de loc de întrebările pe care i le punea băiatul. Bennett care ardea de nerăbdare, nu mai înțelegea nimica.

— Bătrânul spune : să-i scrii numele dumitale și suma de bani pe o hârtie și să i-o dai lui. Nu uita să pui numele, căci spune că peste câteva zile îți va trimite o scrisoare. Spune că dumneata ești un om cumsecade, dar celălalt este un prost. Acum ar vrea să plece.

Lama se ridică în picioare :

— Eu îmi voi vedea singur de cercetările mele, zise el și în clipa următoare dispăru în noapte.

— Are să nimerească de-a-dreptul în drumul sentimentelor, strigă Pater Victor și se ridică în picioare, văzând că thibetanul iese din cort. Cu toate acestea îmi este peste puțină să părăsesc băiatul.

Kim făcu o mișcare ca și când ar fi vrut să-l urmeze, dar se stăpâni. De altfel nu se auzi nicio somatie a sentinelilor ; lama se topise în mijlocul întunecului.

Kim își făcu loc pe așternutul preotului. La urma urmelor, îi făgăduise că se va întoarce la femeia din Kulu, restul nu avea nicio importanță. Afară de asta se simțea foarte mulțumit, văzând pe cei doi preoți discutând în șoaptă și foarte emoționați. Pater Victor se vede că supunea lui Bennett un plan al său, încercând să-l convingă, dar acesta părea neîncrezător. Toată afacerea aceasta era nouă și ne mai văzută până acum, dar după un timp pe el începu să-l birue somnul. Cei doi chemară în cortul lor și pe alții, între aceștia era și Colonelul, așa cum profetise tatăl său, și cu toții îi puseră o mulțime de întrebări, mai ales în privința femeii care îl crescuse

și despre care Kim le spusese tot adevărul. Cu toate acestea, nu păreau că le place felul în care femeia aceasta îl îngrijise.

Toate scenele acestea erau ne mai văzute pentru el. Mai curând sau mai târziu, în clipa când îi va veni pof-ta, va putea să evadeze oricând și să se topească în mij-locul mulțimei pestrițe și sure din India, departe de cor-turile acestei tabere și departe de orice preot. Deocam-dată însă, vedea că sahibii aceștia par foarte impresionați de descoperirea pe care au făcut-o și se gândi că va fi mai bine să facă tot ce-i stă în putere pentru a-i im-presiona și mai mult. La urma urmelor, era și el un om alb.

După îndelungată sfătuire îl trecură în seama unui sergent și-i deteră poruncă să bage de seamă ca nu cum-va să fugă. Regimentul mergea spre Umballa, iar de aci aveau de gând să trimită pe Kim într'o localitate numită Sanawar; cheltuielile vor fi suportate pe din două între Loja Masonică și o listă de subscripție ce se va deschide.

— Domnule Colonel, mi se pare o minune neaștep-tată, zise Pater Victor după ce vorbise aproape zece mi-nute, fără întrerupere. Prietenul lui, budhista, a plecat imediat ce mi-a luat numele și adresa. Nu prea am în-țeles; vrea să plătească el cheltuielile pentru educația băiatului, sau prepară cine știe ce vrăjitorie. Apoi se în-toarse spre Kim: Cred că vei fi foarte recunoscător tau-rului roșu, pentru ceea ce a făcut în interesul tău. La Sanawar vom face din tine om în toată legea, chiar cu riscul de a deveni protestant.

— Asta e sigur, chiar mai mult decât sigur, se a-mestecă Bennett.

— Bine, dar dumneavoastră nu mergeți la Sanawar,

răspunse Kim.

— Ba la Sanawar mergem, băiete. Așa a dat ordin comandantul și acesta este ceva mai mare decât fiul lui O'Hara.

— Voi nu mergeți la Sanawar. Voi veți merge la războiu.

Lumea adunată în cort izbucni într'un hohot de râs:

— Când vei începe să cunoști ceva mai bine regimentul din care faci parte, vei putea să-ți dai seamă de ceea ce înseamnă linia de marș și ce înseamnă linia de bătaie. Cu toate acestea, sperăm că într'o bună zi vom merge și la războiul tău.

— Toate acestea eu le cunosc demult, zise Kim aruncând din nou o vorbă de încercare — căci dacă oamenii aceștia nu merg la război, atunci înseamnă că ei nu știu încă ceea ce știe el despre întâmplarea din seara aceea în camera ofițerului din Umballa. — Știu foarte bine, continuă el, că acuma nu vă duceți la războiu, dar îndată ce veți ajunge la Umballa, veți fi trimiși... la războiul cel nou, va fi un războiu între opt mii de oameni, fără să mai ții seamă și de artilerie.

— Iată o vorbă foarte limpede. Va să zică pe lângă alte calități pe care le ai, tu ești și profet. Ia-l de aci sergente. Cere o uniformă pentru el dela coloana toboșarilor și ai grijă să nu-ți scape printre degete. Cine spune că vremea minunilor a trecut demult? Cred că a sosit vremea să mă duc la culcare, căci îmi vâjâie capul.

Peste un ceas Kim se pomeni tocmai în cealaltă parte a taberei, proaspăt săpunit și spălat din creștet până la tălpi, îmbrăcat într'o uniformă îngrozitoare la vedere, a cărei țesătură aspră îi sgâria brațele și picioa-

rele. Era tot atât de speriat, ca orice sălbătăciune băgată în cușcă.

— E minunată pasărea asta din colivie, zise sergentul. A sosit acum câteva clipe, ducând de mână un brahman cu chipul îngălbenit ca o mască de ceară, la gât cu o punguliță în care erau certificatele de membru al Lojei, unde a fost înscris de tatăl său, și bâiguia o mulțime de povești despre taurul cel roșu. Brahmanul a dispărut ca un fum, iar pe el l-am găsit cu picioarele încrucișate sub el, așezat pe patul preotului și profetind despre un războiu sângeros, în fața celor care îl ascultau. India este o țară sălbatică pentru orice om care crede în Dumnezeu. Il voi lega de un picior de prăjina cortului, de cumva i-ar trece prin minte să evadeze în timpul nopții. Ce spuneai despre războiu?

— Opt mii de oameni, în afară de artilerie, răspunse Kim. Vei vedea foarte curând.

— Știi că e plin de haz, hâtrul acesta! Ia întinde-te ici alături de ceilalți toboșari și fă nani. Băieții ăștia doi vor avea grijă de tine să nu-ți tulbure nimeni visurile.

CAPITOLUL VI.

De voi aminte-mi aduc tovarăși acum,
Pe a verzilor mării înspumate talazuri,
In iureș gigantic, prin sânge și fum,
Când treceam peste orice zăgazuri.
In fundul de zări din al vremilor miez,
Năpraznica soartă mereu m'a lovit,
Dar nu știa nimeni de-un nobil Valdez,
Azi toți mă cunosc și de toți sunt slăvit.

Balada lui Diego Valdez.

In zorii zilei, corturile albe fură ridicate și oamenii regimentului Maverick apucară pe un drum lăturalnic spre Umballa. Incunjuraseră pe departe locul unde era popasul drumeților și Kim care mergea alături de căruța de bagaje în care erau soțiile soldaților, părea că nu mai are aceeași încredere pe care o avusese noaptea trecută. Iși dase seamă că este urmărit de aproape, într'o parte de Pater Victor, iar în cealaltă de Bennett.

Coloana se opri înainte de miezul zilei. O ștafetă care sosise încălecată pe o cămilă, predete colonelului o scrisoare pe care acesta o ceti, pe urmă vorbi ceva cu maiorul. Din urma lor se auzi un chiot de veselie care se apropia, făcându-și drum pe mijlocul norului de praf. Pe urmă simți pe cineva că-l bate pe umăr, și-l

auzi strigând :

— Ascultă, talpă a iadului, spune-ne cum de știi dinainte ce se va întâmpla. Ia vezi Sfinția Ta, poate îl faci să vorbească !

Kim simți că un căluț s'a apropiat de el și cineva îl ridică în oblânc alături de preot :

— Ei fiule, profeția ta din noaptea trecută se adeverește pe de-a'ntregul. A sosit ordinul, ca mâine să ne imbarcăm la Umballa și să plecăm pe front.

— Adecă cum ? întrebă Kim care auzea pentru prima dată cuvintele să ne „imbarcăm” și să plecăm pe „front”.

— Ne ducem la războiu, cum spunei tu.

— Firește că vă duceți ; așa cum v'am spus noaptea trecută.

— De spus este adevărat că ne-ai spus, dar Puteri ale întunerecului, spune-mi de unde ai putut afla ?

Lui Kim începură să-i strălucească ochii. Nu zise nimica, ci ridică fruntea și se uită în fața lui, făcând pe tainicul. Preotul își urmă drumul, iar soldații, sergenții și ceilalți gradați își făceau semne, arătând spre băiat. Colonelul, care mergea în fruntea coloanei, se uita și el spre Kim foarte mirat.

— Poate că o fi auzit ceva prin bazar... dar chiar în cazul acesta... murmură el și-și aruncă ochii pe hârtia ce o avea în mână. Hm... nu se poate... afacerea asta a fost hotărâtă în ultimele patruzeci și opt de ceasuri.

— Mai sunt mulți copii ca tine în India, întrebă Pater Victor, sau tu nu ești decât un *lulus naturae* ?

— Acuma, după ce v'ați încredințat că v'am spus adevărul, nu vreți să mă lăsați să mă întorc la bătrânul lama ? Mi-e teamă că dacă nu a rămas în convoiul care

însoțește pe femeia din Kulu, va muri pe drum.

— După câte am văzut eu, omul acela poate să-și poarte singur de grijă. Nu dragul meu, tu ne porți noroc, și noi vom face din tine un om adevărat. Hai să te duc la carul tău de bagaje, și în seara aceasta vino în cortul meu, să stăm de vorbă.

Cât fu ziua de lungă, Kim simți ochii a câteva sute de oameni albi, îndreptați cu toată curiozitatea spre el. Povestea apariției lui în mijlocul taberei în timp de noapte, descoperirea originii lui și profetia pe care o făcuse, circula din gură în gură, câștigând în amploare. O femeie grasă și voinică, așezată în vârful unui maldăr de saltele, îl întrebă cu multă taină, dacă soțul ei se va mai întoarce din războiu. Kim se prefăcea că se gândește îndelung, apoi îi răspunse afirmativ, și femeia îi întinse ceva de mâncare. Pentru el convoiul acesta, care se înșira în lungul drumului și fanfara care îl însoțea, cântând din când în când, cu lumea care vorbea foarte animată, semăna într-o măsură cu serbările care se dădeau în orașul Lahore. Deocamdată nu putea fi vorba să-l pună la o treabă mai grea, de aceea se decise să dea toată importanța necesară acestui spectacol în mijlocul căruia prezența lui era momentul cel mai de seamă. Pe înserate sosiră mai multe muzici care escortară regimentul Maverick până la cantonamentul care se afla în apropiere de gara Umballa. Noaptea aceasta fu foarte animată. Soldații din celelalte regimente veniră să viziteze pe cei din Maverick, iar aceștia la rândul lor se dușeră și ei să viziteze pe alții. Pe urma lor veniră sentinele care trebuiau să-i întoarcă din nou în tabără, iar aceștia întâlniră în drum sentinelele altor regimente, care veneau pentru același motiv, după oamenii lor. Nu

trecu mult și trompeții începură să sune din goarne, ca să cheme alte sentinele și ofițeri, pentru a stăpâni oamenii. Cei din Maverick aveau reputație de oameni cheflii și veseli, cu toate acestea, în dimineața următoare, erau cu toții înșirați în lungul cheiului gării, în cele mai perfecte condițiuni ca înfățișare; Kim, pe care îl lăsaseră în urmă, împreună cu bolnavii, femeile și copiii, se pomeni făcând semne de rămas bun celor care plecau cu trenurile ce părăseau peronul. Deocamdată viața de sahib se arăta destul de plăcută, cu toate acestea el o gusta cu multă precauțiune. Pe urmă îl duseră sub escorta unui toboșar spre barăcile cu pereți văruiți în interiorul cărora în toate părțile erau numai gunoaie, bucăți de sfori și fâșii de hârtie, și ale căror tavane răsunau de ecoul pașilor lui. După obiceiul indigen, se cuibări într'un colțișor și adormi. Nu mult după aceea veni un bărbat întunecat la față, care se târa cu greutate în lungul terasei, și trezindu-l, îi spuse că este directorul școlii. Lui Kim îi fu deajuns pentru ca să nu mai scoată nicio vorbă și să stea încremenit. În Lahore, abia putea descifra afișele pe care le lipea poliția pe zidurile caselor, și care îl interesau, pentru că era vorba și despre ceea ce îl interesa pe el; între numeroșii pensionari ai femeii, care avea grijă de el, era și un german ciudat, care desemna scene pentru o trupă ambulantă de actori parsi. Acesta spusese lui Kim, că „la patruzeci și opt, a fost pe baricade”, și îi propusese ca în schimbul hranei — ceea ce îl impresionase foarte mult — să-l învețe să cetească și să scrie. Cu bătaie și mai cu câte un picior în spate, Kim reușise să cunoască literele, dar învățătura aceasta nu-i lăsase o prea plăcută amintire.

— Eu nu știu nimica, lasă-mă în pace! strigă Kim.

care prevedea că din afacerea asta nu poate ieși niciun bine.

La aceste cuvinte, străinul îl luă de ureche și-l duse într-o cameră din cealaltă aripă a clădirii, unde o duzină de mici toboșari, ședeau în fața unor pupitre, și-i porunci să stea liniștit și să nu facă sgomot, dacă la altceva nu se pricepe. Atât nu era tocmai greu, și în timp ce stete în bancă, străinul explică ceva băieților, trăgând linii pe o tablă neagră, iar Kim își continuă somnul întrerupt. Noua înfățișare a stării în care se găsea, nu putea să-i fie de loc pe plac, deoarece tocmai pentru a evita școala și disciplina, fusese determinat până acuma, să vagabondeze cel puțin două treimi din viața lui tânără. Apoi dintr'odată, îi trecu ceva năstrușnic prin minte și se miră cum de nu s'a gândit la asta, de mai înainte.

Invățătorul dete drumul elevilor săi, și primul care se repezi pe terasă și ieși la soare, fu Kim.

— Vino încoace! Stai; unde pleci? Se auzi un glas din urma lui. Eu sunt cel care a fost însărcinat să te păzească. Mi s'a spus să nu te slăbesc din ochi. Unde ai plecat?

Era un mic toboșar, care toată dimineața se ținuse după el, un băiat dolofan și pistruiat, de vreo paisprezece ani. Kim simțea că-l urăște din tălpile picioarelor până la moțul, pe care îl avea la bonetă.

— Mă duc până la bazar, să iau câteva dulciuri pentru tine, răspunse Kim după o clipă de gândire.

— Bazarul este dincolo de hotarul până la care ai voie să te duci. Dacă treci dincolo, să știi că o pățești. Vino înapoi!

— Cât de aproape pot să mă duc? întrebă Kim care nu știa tocmai bine ce va să zică hotarul până unde se

poate duce, dar cel puțin deocamdată, avea de gând să fie cât se poate de prevenitor.

— Cât de aproape? Poate vrei să spui cât de departe? Putem merge până la copacul acela, care se vede în marginea șoselei.

— Bine, atunci mă duc până acolo.

— Treaba ta. Eu nu merg. E prea cald. De urmărit te pot urmări și de aci. În orice caz, să știi că nu e bine să fugi. Vei fi recunoscut după hainele cu care ești îmbrăcat. Nu uita că porți uniforma regimentului. Sentințele te vor aduce înapoi, mult mai repede decât ai plecat.

Gândul că va fi prins îl neliniștea pe Kim, mult mai puțin decât teama că hainele cu care era îmbrăcat, îl vor supăra în mișcări, dacă va încerca să o rupă la fugă. Se îndreptă spre copacul care era tocmai la o cotitură a drumului spre bazar, și începu să se uite după indigenii care treceau. Cei mai mulți dintre ei erau slugi dela barăcile militare și făceau parte din clasele cele mai de jos ale populației. Kim strigă pe unul dintre măturători; omul se întoarse spre el și-i aruncă o înjurătură destul de grosolană, convins că acest copil european tot nu-l va înțelege. Răspunsul scurt și tăios al băiatului însă, îl făcu să-și dea numaidecât seamă că s'a înșelat. Kim îi dete un răspuns plin de amărăciunea pe care demult căuta să și-o descarce pe cineva, în limba pe care dintre toate, o cunoștea cea mai bine.

— Iar acuma fă bine, du-te până la bazar și cheamă un scrib din piață să vină până la mine, căci vreau să trimit o scrisoare.

— Ce fel de fiu de om alb ești tu, dacă ai nevoie de un scriitor din piață? Nu ai la nevoie pe învățătorul, care face slujbă la barăcile militare?

— Ba-l am, dar de scriitori ca acela e plin și iadul. Fă ce ți-am spus, mă... Ai uitat că maică-ta s'a măritat sub coșar? Slugă a lui Lal Beg. (Kim știa că acesta este zeul măturătorilor), dă fuga, nu mai aștepta, altfel vei avea de a face cu mine.

Măturătorul se repezi în fugă.

— La barăci este un băiat alb, care te-așteaptă sub copacul dela cotitură, dar băiatul acesta nu este fiu de alb, bâigui măturătorul la urechea primului scrib pe care îl întâlnești în piață. Băiatul acesta are nevoie de tine.

— Plătește ceva? întrebă scribul adunându-și penele de găscă și ceara de sigilat pe care o avea alături de scândura pe care scria.

— Asta nu știu. Dar nu seamănă cu ceilalți băieți. Du-te și vezi, căci atâta osteneală face.

Kim începuse să-și piardă răbdarea când văzu că apare trupul subțirel al tânărului Kayeth. Când ajunse destul de aproape, îl primi cu o ploaie de injurături.

— Înainte de a începe, vreau să încasez ce mi se cuvine, zise scribul. Vorbele urâte pe care mi le-ai spus, măresc prețul pe care îl vei plăti. Dar cine ești tu de umbli îmbrăcat în astfel de haine și spui astfel de vorbe?

— Iihî! Asta o voi spune în scrisoarea pe care ar fi trebuit să o scrii. Dar eu nu sunt de loc grăbit, căci Umballa este plină de scribi și tot așa și orașul Lahore.

— Patru annale, zise scribul, făcându-se că nu l-a auzit, și-și întinse covorul în umbra unei barăci, unde nu se vedea nimeni pe aproape.

Kim se așeză număidecât alături de el, cu picioarele încrucișate cum fac toți indigenii, fără să-i pese că-l strângeau pantalonii tăiați pe vine.

Scribul se uită la el cu coada ochiului.

— Acesta este un preț pe care îl poți cere unui sahib. Mie fă-mi un preț omenesc, răspunse Kim.

— O ana și jumătate. Dar de unde știu eu că după ce ți-am scris scrisoarea și ți-am dat-o, nu o rupi la fugă cu ea?

— Nu am voie să trec dincolo de copacul acesta, și afară de asta, scrisoarea mai are nevoie și de timbru.

— Pentru prețul timbrului nu iau comision. Te mai întreb odată: ce fel de băiat alb ești tu?

— Aceasta va fi spus în scrisoarea pe care vreau să o trimit lui Mahbub Ali, geambașul, care este în Kashmir Seraiul din Lahore. E prieten cu mine.

— Minunea minunilor, murmură scribul, muind o pană în cerneală. Scrisoarea o facem în limba hindustană?

— Fără îndoială. Prin urmare, scriem lui Mahbub Ali. Incepe! *Am venit cu trenul până la Umballa, împreună cu bătrânul. La Umballa am dus știrile privitoare la certificatul iepei celei ciacâre.* După cele ce văzuse din grădină, nu mai putea pomeni de armăsari.

— Mai încet nițel. Dar ce caută o iapă ciacără în scrisoarea ta? Aci e vorba despre vestitul Mahbub Ali?

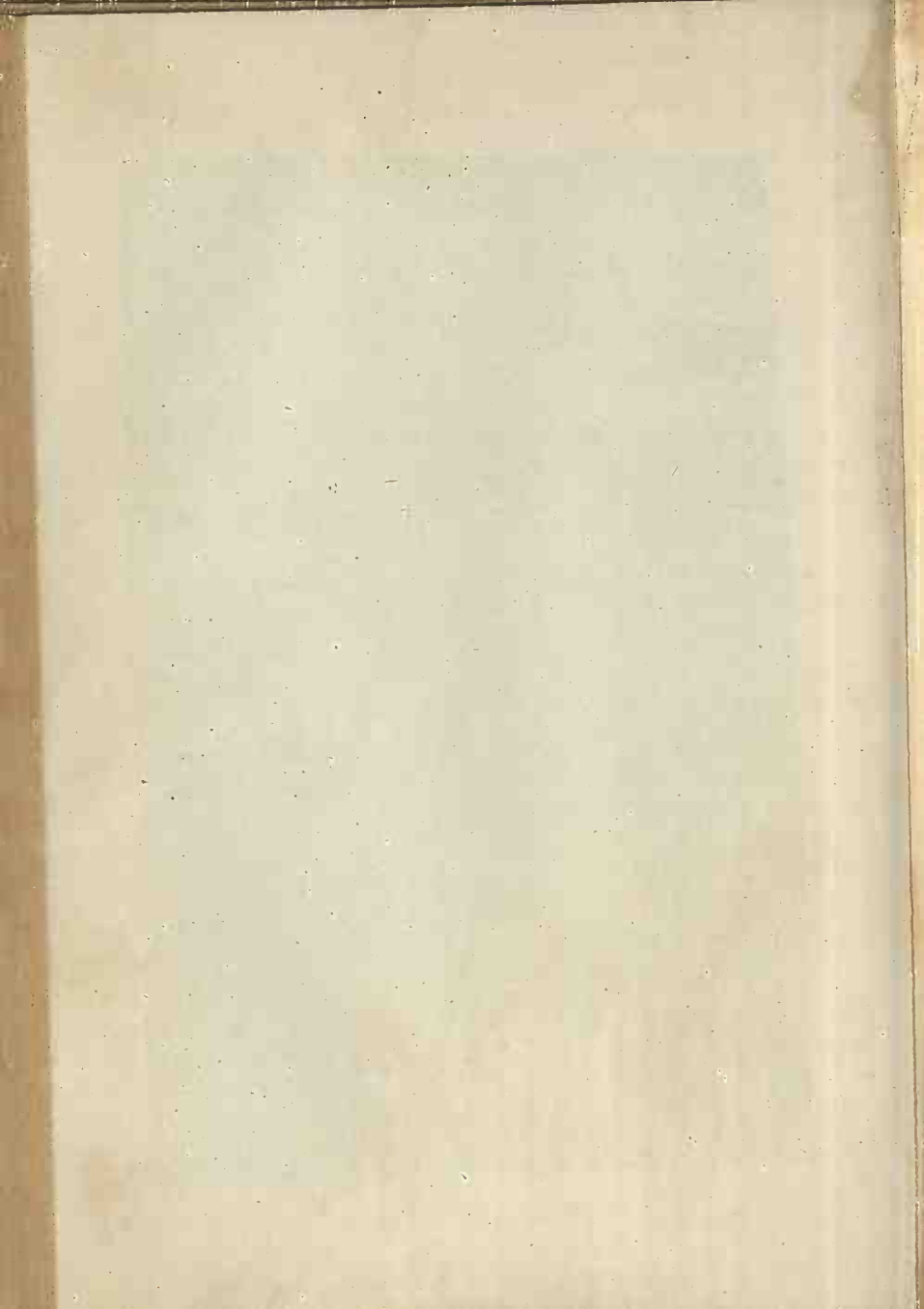
— Despre cine altul ar putea să fie vorba. Eu am fost în slujba lui. Moaie tocul în cerneală și să continuăm: *„S'a făcut așa cum ai poruncit. Ne-am continuat apoi drumul pe jos, spre Benares, și a treia zi am întâlnit în cale un anumit regiment. Ai terminat?”*

— Da! răspunse scribul arzând de nerăbdare să vadă ce va urma.

— *Am intrat în tabăra lor și m'au prins, iar după amuletul pe care știi că-l purtam la gât, au constatat că eu sunt fiul nu știu cui, chiar din acel regiment, așa cum se spune în profeția cu taurul roșu, despre care vorbea toată*

KIM ȘI PISARUL

lumea în bazarul nostru. Kim făcu o pauză; tocmai cât trebuia, pentru ca vorbele lui să se limpezească în mintea scribului, apoi își drese glasul și continuă: *Un preot al regimentului m'a îmbrăcat în haine militare și mi-a dat un alt nume... Un alt preot care era cu el însă mi s'a părut că trebuie să fie mare prost. Hainele pe mine atârnă greu, dar arăt a sahib și tocmai din cauza aceasta îmi simt inima și mai grea. M'au trimis la o școală și aci mă bat. Nu-mi place nici aerul nici apa de aici. Vino Mahbub Ali și dă-mi o mână de ajutor, sau trimite-mi ceva parale, căci nu am nici atât cât să-mi fie deajuns pentru ca să plătesc pe cel care scrie această scrisoare.*

— Cum adevărat „cel care scrie această scrisoare?” La urma urmelor e vina mea că m'am înșelat. Tu ești tot atât de viclean ca și Husain Bux, cel care a falsificat timbrele Tezaurului la Nucklao. Dar ce întâmplare! Spune drept, este adevărat?

— Cu Mahbub Ali nu se prind minciunile. Tocmai de aceea e mult mai bine să ajuți pe prietenii lui cu un timbru. Când vor sosi banii îți voi plăti.

Scriitorul murmură ceva nemulțumit, dar cu toate acestea scoase un timbru din sertarul pupitrului și după ce sigilă scrisoarea, o luă și plecă. Numele lui Mahbub Ali se bucura de mare cinste și la Umballa.

— Vezi, o astfel de faptă este plăcută în fața zeilor, strigă Kim după el.

— Când îți vor sosi banii, să-mi plătești prețul în-
doit, răspunse omul fără să se întoarcă spre el.

— Ce tot vorbeai cu arapul acela? întrebă toboșarul, după ce Kim se întoarse pe terasă. Tot timpul te-am urmărit cu privirea.

— Am stat amândoi de vorbă.

— Tu vorbești limba aceasta ca și un arap adevărat, nu-i așa ?

— Aș, de unde ; înțeleg și eu puțin. Ce facem acum ?

— Trompeții vor suna pentru ciorbă peste jumătate de minut. Ar fi fost mai bine ca eu să fi plecat cu regimentul, căci e nesuferit să stai fără nicio treabă și să te duci la școală. Cred că și ție ți-e tot atât de nesuferită școala ?

— Aci ai dreptate.

— Dacă aș ști încotro să apuc, m'aș căra. Dar cum spun omenii: în India aceasta blestemată te simți ca un prizonier în libertate. E peste putință să dezertezi, fără să fii prins imediat. M'am săturat de viața asta.

— Tu ai fost în Be... Anglia ?

— Te cred, am sosit cu ultimul contingent împreună cu mama. Sigur că am fost în Anglia. Ce prost mai ești, băiete ! Dar unde ai fost crescut tu, pe marginea drumurilor ?

— Firește că da. Povestește-mi ceva despre Anglia. Tatăl meu a venit din țara aceea.

Deși nu îndrăsnii să-i spună, Kim nu crezu nicio vorbă din tot ce-i povesti micul toboșar despre o suburbie din Liverpool care pentru el însemna toată Anglia. Cu toate acestea, povestea lui făcu să treacă mai ușor ceasurile grele ce mai aveau până la masă, o mâncare proastă care se dădea celor câțiva invalizi rămași în barăci și copiilor de trupă. Dacă nu ar fi trimis scrisoarea lui Mahbub Ali, Kim ar fi fost foarte abătut. Cunoștea foarte bine indiferența indigenilor pentru tot ce este în jurul lor, dar liniștea și singurătatea aceasta din mijlocul albilor i se părea apăsătoare. De aceea fu foarte mulțumit când în după-amiaza aceleiaș zile veni un soldat voinic și-l duse la Pater Victor care locuia în altă grupă de barăci, de cealaltă

parte a câmpului de exercițiu, înecat în nori de praf. Preotul cetea o scrisoare în limba engleză scrisă cu cerneală violetă. De astă dată se uită la Kim cu mai multă curiozitate decât de obicei.

— Ei, cum ți se pare fiule, viața pe care o duci aici? Nu tocmai strălucită, nu e așa? Trebuie să-ți vină greu... ca oricărei sălbătăciuni pe care o închizi în colivie. Ascultă ce-ți spun. Am primit o scrisoare neașteptată dela prietenul tău.

— Unde este? Ii merge bine? Dacă a putut să-mi trimită o scrisoare, atunci totul este în regulă.

— Ții mult la el?

— Sigur că țin, căci și el ținea la mine.

— Din scrisoarea asta așa se pare. El nu știe scrie englezește, nu e așa?

— Aș, de unde. Eu așa cred că nu știe, dar o fi găsit un scrib care putea să scrie scrisoarea foarte bine în englezește. Cred că ai înțeles.

— Atunci totul se explică. Ai idee despre afacerile lui bănești? Kim făcu o mutră, ca și când nu ar ști nimica.

— De unde pot eu să știu așa ceva?

— Tocmai la asta m'am gândit și eu. Ascultă să vezi dacă pricepi ceva. Vom trece peste partea întâi a scrisorii care a fost scrisă în drum spre Jagadhir... „*Stau în marginea drumului, cufundat adânc în gânduri, incredințat că mă voi împărtăși de aprobarea Sfinției Tale pentru intervenția pe care o fac acuma și pe care te rog să o primești în cinstea celui A tot Puternic. Educația este cea mai mare binecuvântare atunci când este înțeleaptă. Altfel nu este de niciun folos pământesc. Pe legea mea, moșul începe să fie interesant. Dacă Sfinția ta are de gând să dea băiatului meu cea mai bună educație Xavier (cred că este vorba*

despre St. Xavier in partibus) în condițiunile convorbirii pe care am avut-o împreună la 15 corent (aci intervine preciziunea caracteristică omului de afaceri), atunci A tot Puternicul să binecuvânteze neamul Sfinției tale până la a treia și a patra spiță (ascultă ce urmează) și vei putea pune te-meii pe răsplata cuvenită din partea umilei slugi a Sfinției tale- per annum trei sute de rupii anual, în schimbul costitoarei educații în institutul St. Xavier din Lucknow, și îmi veși îngădui un scurt răgaz pentru ca să vă trimit această răsplată, în orice parte a Indiei unde Sfinția ta se va găsi. In această clipă umilita slugă a Sfinției tale nu are unde să-și plece capul pentru odihnă și se îndreaptă cu trenul spre Benares, ca să scape de cicăleala unei femei bătrâne căreia nu-i mai tace gura, căci nu vrea să locuiască la Saharunpore oricare ar fi cinstea pe care i-ar da-o în casa ei. Ia spune, ce naiba înseamnă toate acestea.

— Eu cred că i-a cerut să fie puro (duhovnic) în casa ei din Saharunpore. Dar bătrânul nu putea să primească, din cauza râului pe care îl caută. Femeia este foarte limbută.

— Prin urmare tu știi despre ce este vorba. Mie mi-a fost peste putință. Ducându-mă deci la Benares, unde îți voi găsi adresa și de unde voi trimite rupiile pentru copilul acesta care îmi este lumina ochilor și pentru cinstirea celui A tot Puternic, dă-i educația cuvenită, iar cel care trimite această scrisoare se va ruga în fiecare zi pentru tine. Scrisă de Sobrao Satai, candidat căzut la o catedră a Universității din Allahabad, pentru venerabilul Teshoo Lama, preotul din Such-zen, plecat în căutarea unui râu. Veși scrie la adresa Tirthankers' Temple, Benares. P. S. Vă rog să nu uitați că acest copil este lumina ochilor și rupiile vor fi trimise regulat câte trei sute pe an pentru cinstirea celui A tot Puternic. Ei, acum să-mi spui ce este cu bătrânul acesta

este un nebun primejdios sau îmi propune o afacere? Te întreb pe tine, pentrucă eu nu pot găsi nicio explicație.

— Dacă spune că-mi va da trei sute de rupii pe an, atunci are să mi le dea.

— Va să zică tu așa înțelegi lucrurile?

— Sigur că da. Dacă așa spune el.

Preotul flueră mirat, pe urmă se adresă lui Kim ca unui om de seama lui:

— Mie nu-mi vine să cred, dar vom vedea. Tu vei pleca astăzi la Orfelinatul Militar din Sanawar unde regimentul va îngriji de educația ta, până când vei ajunge la vârsta ca să intrii în armată. Vei deveni un adept al bisericii anglicane. Asta a fost intervenția lui Bennett. Pe de altă parte, dacă vei merge la St. Xavier, acolo ți se va da o educație mai bună, și vei fi crescut în adevărata credință. Vezi, aci este marea greutate pentru mine.

Kim însă nu auzea și nu vedea nimica, decât pe bătrânul thibetan coborând cu trenul spre miazăzi, fără să aibă pe nimeni care să cerșească pentru el.

— Voi face și eu cum face toată lumea în astfel de împrejurări. Voi amâna hotărârea definitivă. Dacă prietenul tău va trimite banii din Benares... Puteri ale întunerecului... de unde să ia un creșetor care răscolește prin colbul drumurilor trei sute de rupii?... ne vom duce la Lucknow și voi plăti eu drumul pentru tine, căci îmi va fi peste putință să mă ating de banii din subscripție, de vreme ce vreau să fac din tine un credincios al bisericii catolice. Dacă nu va trimite banii, atunci vei pleca la Orfelinatul Militar, în contul regimentului. Ii voi da un răgaz de trei zile, cu toate că eu nu cred nimica din ce spune. Dar chiar dacă trimite banii, și după aceea va înceta să mai trimită ca de obicei, dar la urma urmelor

asta nu mă privește pe mine... În viață nu poți face decât un singur pas dintr'odată. Lăudat fie Domnul! Pe Bennett l-au trimis pe front și eu am rămas aici. Ce să faci, toate nu le poți avea.

— Firește! răspuse Kim cu gândurile duse.

Preotul se plecă spre el:

— Sunt gata să-mi dau solda pe o lună, dacă aș putea afla ce se petrece în capul acesta rotund al tău.

— Nu se petrece nimica, răspuse băiatul și se scărpină în ceafă. (Tocmai se gândea dacă Mahbub Ali îi va trimite cel puțin o rupie. Ar putea plăti scribului și ar trimite o scrisoare și lui lama la Benares. Poate Mahbub Ali va veni să-l vadă, când va trece cu caii cumpărați spre miazăzi. Fără îndoială el trebuie să știe că războiul despre care băieții vorbeau cu atâta animație în timpul mesei, a fost deslănțuit de scrisoarea pe care el a predat-o la destinație omului din Umballa. În cazul când Mahbub Ali nu știe nimic despre asta, atunci ar fi primejdios să-i spună, căci Mahbub Ali era fără milă față de copiii care știau, sau își închipuiau că știu prea multe).

— Acuma dragul meu, până în ziua când voi primi alte știri, tu poți alerga și te poți juca împreună cu ceilalți copii. Te vor învăța câte ceva, dar nu cred că această învățătură să fie pe gustul tău.

Ziua se sfârși cu multă greutate. Când vru să se culce, ceilalți copii îi spuseră să-și păturească hainele și să-și așeze bocancii în fața patului, și începură să facă glume pe socoteala lui. În zorii zilei fu trezit de trompeți. Imediat ce luă masa, veni învățătorul și-l luă în primire; pe urmă îi vâra sub nas o pagină plină de caractere neînțelese cărora le da tot felul de nume caraghioase, și începu să-l ciocăneasă fără niciun motiv. Kim se gândi să-l o-

trăvească cu o cantitate de opiu pe care ar fi putut să o împrumute dela un măturător al barăcilor, dar își dete seamă că acuma mâncau cu toții împreună la aceeaș masă, (ceea ce îl revolta foarte mult, deoarece el era obișnuit să întoarcă spatele spre ceilalți, când mânca) și lucrurile s'ar fi putut da pe față. Pe urmă încercă să fugă spre satul al cărui preot voise să jefuiască pe lama și unde trăea veteranul. Dar de câte ori se depărta prea mult de tabără, sentinelele neadormite îl făceau să se întoarcă înapoi. Pantalonii și tunica păreau că-i robiseră nu numai trupul ci și mintea, așa că renunță la orice încercare și se lăsă în voia norocului și a întâmplării, cum se obișnuiește în Orient. După amiezile se plimba în tovărășia micului toboșar, dela care nu putea auzi altceva decât aceleaș vorbe deșarte care pe semne fac pe trei sferturi vocabularul tuturor albilor când sunt supărați. Kim le știa de mai demult și avea un profund dispreț pentru ele. Pistruiatul ca să se răzbune din cauza tăcerii și indiferenței cu care îl asculta, îl lua la bătaie ca și când acest procedeu ar fi fost cât se poate de firesc. Pe el nu-l interesau bazarurile care se găseau în interiorul hotarului pe unde aveau permisie să se plimbe și tuturor indigenilor le spuneau „negri”, iar aceștia la rândul lor îl gratificau cu tot felul de porecle rușinoase pe care el nu le putea înțelege, mai ales că slugile luau întotdeauna o atitudine foarte cuviincioasă în timp ce-l înjurau. Injurăturile acestea însă erau un fel de mângâiere pentru Kim în schimbul bătăii pe care o primea.

În dimineața zilei a patra, micului toboșar i se întâmplă ceva neașteptat. Ieșiseră împreună să se plimbe în partea unde era hypodromul din Umballa. Dela plim-

bare se întoarse plângând și aduse știrea că micul O'Hara, cu toate că nu-i făcuse nimic rău, chemase pe un indigen cu barba roșie care se apropia călare. Arapul acesta s'a repezit cu calul spre ei și după ce a ridicat în șea pe tânărul O'Hara, a dispărut în galop. Știrile acestea ajunseră la auzul lui Pater Victor, care rămase cu gura căscată, mai ales că în aceeași zi primise și o scrisoare din Templul Tirthankers dela Benares. În scrisoare era un bilet la ordin asupra unei bănci indigene, pentru suma de trei sute de rupii și o surprinzătoare rugăciune către cel A tot Puternic. Lama ar fi fost și mai mirat decât Pater Victor, dacă ar fi aflat cum transcrisese scribul din bazar cuvintele lui: „voi câștiga har în fața Domnului”.

— Puteri ale întunerecului celui din afară, murmură Pater Victor învârtind scrisoarea în mână. Și tocmai acum a trebuit să plece din nou cu unul dintre prietenii lui vagabonzi. Nu știu dacă nu va fi mult mai bine pentru mine să scap acum de el, decât să mă duc să-l aduc înapoi. Mi-e peste putință să înțeleg. Cum naiba poate găsi un om care cerșește pe drumuri banii necesari pentru educația unui copil alb, asta nu poate să-mi intre în cap!

La trei mile depărtare de tabără, Mahbub Ali își strunea armăsarul alb de Cabul, cu Kim în oblânc, și căuta să-l liniștească.

— Ascultă, micul meu prieten și al tuturor, aci mai este vorba și de cinstea și obrazul meu. Pe Mahbub Ali îl cunosc toți ofițerii sahibi din toate regimentele și tot orașul Umballa. Oamenii m'au văzut când te-am ridicat în șea și am bătut pe celălalt copil; afară de asta în mijlocul acestui platou a putut să ne vadă cineva. Cum aș putea eu să te iau cu mine și să spun oamenilor, că

dându-ți drumul din șea, ai dispărut în mijlocul sămănăturilor. Mă vor băga la închisoare. Ai răbdare. Un sahib rămâne tot sahib. Cine știe, poate când vei ajunge bărbat în lege, vei fi foarte recunoscător lui Mahbub Ali.

— Du-mă departe de sentinele, ca să-mi pot scoate tunică asta roșie. Dă-mi și bani, căci vreau să mă duc la Benares ca să gădesc pe lama. Eu nu vreau să fiu sahib, și adu-ți aminte că am dus scrisoarea ta celui căruia i-ai adresat-o.

Armăsarul cel alb făcu un salt speriat, din cauză că Mahbub Ali în focul discuției îl atinse fără să-și dea seamă, cu vârful tăios al pintenului (el nu făcea parte dintre geambașii care poartă ciubote englezești și pinteni de modă nouă care să nu taie). Din această mișcare însă Kim își dete seamă de efectul pe care îl produsese amintirea scrisorii.

— Insărcinarea n'a fost grea. Omul era în drumul spre Benares. Eu și sahibul am și uitat demult de această afacere. De altfel eu trimit foarte multe scrisori oamenilor care se interesează de cai. Mi se pare că era vorba de o iapă ciacără, cea de care se interesa Peters Sahib?

Kim își dete numaidecât seamă că Mahbub Ali îi întinde o cursă, căci dacă ar fi răspuns că a fost vorba despre certificatul unei „iepe ciacăre”, Mahbub și-ar fi dat seamă fără nicio greutate, chiar după graba cu care i-ar fi răspuns, că el bănuște ceva. Prin urmare se întoarse spre el și-i ripostă :

— O iapă ciacără ! Da de unde ? Eu nu-mi uit nici-odată însărcinările până într'atâta. A fost vorba despre un armăsar alb.

— Da, ai dreptate. Un armăsar arăbesc, alb. Tu însă mi-ai scris despre o iapă ciacără.

— Nimeni nu caută să spună unui scrib adevărul, răspunse Kim care simți palma uriașă a lui Mahbub Ali pe pieptul lui.

— Ei... Mahbub Ali ! Pungaș bătrân, ia stai ! se auzi strigând un englez care venea în galop și se apropie de ei, călărind pe un pony destinat curselor de polo. — Te caut pretutindeni de zile întregi. Armăsarul acesta de Cabul îmi place. Cred că îl ai de vânzare ?

— Aștept să-mi sosească din urmă câțiva mânji, între ei unul par'că l-a fătat măsa anume pentru jocul de polo care este un sport delicat și greu. Se..

— Se pricepe la polo și servește și la masă în loc de fecior. Da, am mai auzit astfel de palavre. Ce naiba ai în oblânc ?

— Un băiețuș, răspunse Mahbub Ali grav. L-am găsit în timp ce un alt băiat îl bătea în lege. Tatăl lui a fost un soldat alb care a făcut serviciu în timpul războiului. Băiatul acesta a copilărit în orașul Lahore, și se juca cu caii mei, de pe vremea când abia se putea ține în picioare. Mi se pare că vor să-l facă și pe el soldat. A fost prins chiar de regimentul tatălui său, cel care a plecat săptămâna trecută pe front. Nu se prea vede însă că i-ar place milităria. L-am luat cu mine să facă o plimbare. Spune-mi băiete, unde sunt barăcile cantonamentului, ca să te duc acolo ?

— Lasă-mă să mă duc singur, căci le pot găsi și fără tine.

— Dacă fugi, vor spune că eu sunt vinovat!

— Are să fugă la masă, căci în altă parte unde crezi că s'ar putea duce, interveni englezul.

— El s'a născut în această țară și are prieteni prin

partea locului. Așa că s'ar putea duce unde-i place. Băiatul acesta este un *chabuk sawai* (un șmecher). N'are decât să-și schimbe hainele și cât ai clipi, devine un băiat hindustan din clasa cea mai de jos.

— Ce tot vorbești și tu!

Englezul se uită la Kim și-l examinează cu de-a-mănunchiul, iar Mahbub Ali întoarce calul în partea unde erau barăcile. Kim scrâșni din dinți, căci vedea că Mahbub Ali își bate joc de el, cum e obiceiul afganilor necredincioși, dar geambașul continuă:

— Il vor trimite la școală unde il vor încălța în bocanci grei și haine grosolane ca acestea de pe el. Pe urmă va uita tot ce a știut, înainte de a intra în școală. Care este baraca ta băiete?

Kim era incapabil să răspundă ceva, dar întinse brațul și-i arătă aripa cu pereții albi, strălucind în lumina de soare, în care locuia Pater Victor.

— S'ar putea să devină un soldat viteaz, murmură Mahbub Ali îngândurat. În orice caz ar putea deveni cel puțin un soldat de ordonanță priceput. Odată l-am trimis și eu să ducă la Lahore o anumită însărcinare. O însărcinare privitoare la certificatul unui armăsar alb. Mahbub Ali adăugă la această recomandare și câteva cuvinte jignitoare la adresa lui Kim, chiar aci în auzul acestui sahib care era acelaș căruia el îi strecurase cu atâta viclenie biletul care deslănțuise războiul. Kim prevedea că Mahbub Ali va fi prăjit de viu deasupra focului pentru trădările lui, dar în clipa aceasta îl obseda mai presus de orice, silueta barăcilor, a sălii cu tabla învățătorului și pe urmă alte barăci, în rânduri care nu se mai terminau. Ridică privirea rugătoare spre fața indiferentă a englezului care nu părea de loc să-l recunoască; cu toate acestea, nici în

această clipă de desnădejde nu se gândi să ceară ajutorul albului sau să denunțe pe acest afgan. Mahbub se uita la englez, fără să clipească și tot așa englezul la Kim care în haina lui cazonă tremura ca o vargă și limba și-o simțea ca legată.

— Calul meu e învățat cu drumul, zise geambașul, căci un altul pe aici s'ar fi poticnit.

— Ascultă, întrebă englezul într'un târziu. Cine s'a gândit să facă soldat din băiatul acesta ?

— Spune că regimentul care a dat peste el, dar mai cu seamă preotul regimentului ține morțiș.

— Iată și Pater, zise Kim cu glasul încet, văzând pe Pater Victor coborând în capul gol de pe terasă și îndreptându-se spre ei.

— Puteri ale întunerecului celui mai din afară ! Ascultă O'Hara câți prieteni de toate neamurile mai ai tu în toată Asia ? strigă el în clipa când Kim lunecă din șeaua geambașului și se opri amărât în fața lui.

— Bună dimineața, Pater ! strigă vesel colonelul. Am auzit vorbindu-se de dumneata. Voiam de mult să vin să te văd. Eu sunt colonelul Creighton.

— Dela Inspectoratul Etnologic ? întrebă Pater Victor. (Colonelul dete din cap în semn afirmativ). Pe legea mea, sunt foarte mulțumit că ne-am întâlnit și în acelaș timp foarte recunoscător că mi-ai adus băiatul înapoi.

— N'ai de ce să-mi fii recunoscător. Afară de asta Pater, băiatul nu avea de gând să fugă. Nu cunoști pe prietenul nostru Mahbub Ali ? (Geambașul nu descălecuse ci sta în lumina soarelui și se uita indiferent la ei). Dacă ai fi stat o lună încheiată în garnizoană, ai fi avut ocazie să-l cunoști mai demult, căci dela el cumpărăm toți caii.

Băiatul acesta mi se pare mai mult o curiozitate. N'ai putea să-mi dai câteva informații despre el?

— Să-ți dau informații despre el? se miră Pater Victor. Dumneata ești singurul om care poate să mă scoată din încurcătură. Ce aş putea să-ți spun! Puteri ale întunerecului, eu însumi ard de nerăbdare să găsesc pe cineva care să fie în curent cu viața indigenilor și să putem sta de vorbă.

De după baracă se arăta un rânđaș, așa că trebuiră să schimbe vorba și colonelul se adresă geambașului în dialect urdu, vorbind cu glas ridicat, pentru ca să poată fi auzit:

— Foarte bine, am înțeles Mahbub Ali, dar nu văd de ce-mi înșiri toate aceste povești despre calul tău. Dau pentru el treisute de rupii și nicio para mai mult.

— Sahib, sunteți puțin încălzit și cam supărat din cauza călăriei, răspunse geambașul, trăgând cu ochiul ca între prieteni. Vă veți da numaidecât seamă de calitățile calului meu. Aștept până ce veți termina vorba cu Sfinția sa. Vă voi aștepta la umbra copacului de colo.

— Du-te naibei! răspunse colonelul râzând. Așa se întâmplă de câte ori te uiți după caii lui Mahbub. Pater, omul acesta este mai rău decât o lipitoare care îți sugă sângele. Bine Mahbub, așteaptă, dacă ai vreme de pierdut. Acum sunt cu totul la dispoziția dumitale Pater. Unde e băiatul? Ah, uite-l cu Mahbub; stau amândoi de vorbă. Ciudat băiat! Fii bun trimite pe cineva să ducă iapa mea de cealaltă parte a barăcilor, la umbră.

Colonelul se lasă într'un fotoliu, de unde putea vedea pe Mahbub stând de vorbă cu Kim. Pater Victor intră în baracă, să aducă cutia cu țigările.

Creighton auzi pe Kim spunând cu amărăciune.

— Ascultă Mahbub, încrede-te într'un brahman mai curând decât într'un șarpe, într'un șarpe mai curând decât într'o femeie desmățată și într'o desmățată mai curând decât într'un afgan.

— E tot una în cine te încrezi, răspuse Mahbub mișcându-și barba roșcată cu multă demnitate. Copiii însă nu trebuie să se gândească la covorul din războiu înainte de a fi complet țesut. Crede-mă, Prieten al Tuturor, că eu îți fac acuma o slujbă pe care nu vei uita-o. Oamenii aceștia nu vor face din tine un soldat.

— Mare păcătos, se gândi Creighton. Cu toate acestea nu cred să te înșeli prea mult. În orice caz copilul acesta atât de bine dotat, nu ar trebui să se piardă.

— Te rog să mă ierți câteva clipe, se auzi glasul lui Pater Victor din cameră, căci vreau să-ți aduc certificatul băiatului.

— Dacă se va întâmpla ca mulțumită mie, colonelul acesta să te ridice la cinste mare, cu ce vei răsplăti pe Mahbub Ali, după ce vei deveni om la locul tău?

— Lasă vorba asta; eu te-am rugat să mă lași să-mi văd de drum și aș fi acum în siguranță, dar în loc de asta m'ai vândut din nou englezului. Cât vei lua pentru această vânzare?

— Ia te uită la prichindelul acesta caraghios, murmură colonelul și rupând vârful țigării, se întoarse foarte politicos spre Pater Victor.

— Ce scrisori vântură preotul cel gras în fața colonelului? Stai în fața calului și prefă-te că cercetezi frâul, zise Mahbub Ali.

— Este o scrisoare pe care a trimis-o lama în timp ce era pe drumul spre Jagadhir și în care îi spune că va plăti trei sute de rupii pe an pentru educația mea.

— Nu mai spune! E în stare să facă și asta, caraghiosul acela de bătrân. La ce școală vor să te trimită?

— Nu știu, dar mi se pare că la Nucklao.

— Se poate, căci acolo este o școală mare pentru sahibi și pentru cei de jumătate sânge. Am văzut-o și eu, când am trecut pe acolo, ca să vând cai. Prin urmare și lui lama îi era drag Prietenul Tuturor?

— Da, și închipuie-ți că el nu spunea niciodată minciuni și nici nu m'a vândut dușmanilor mei.

— Nu e de mirare că preotul nu se poate dumiri. Ia vezi ce repede vorbește cu colonelul, zise Mahbub zâmbind. Pe Allah (și ochii lui lacomi iscodiră largul terasei), mi se pare că lama al tău a trimis preotului un răvaș. Curios și eu așa ceva, căci am făcut multe afaceri prin *hoondi* (scrisoare). Colonelul se uită la el cu atenție.

— La ce-mi poate folosi toată afacerea asta? întrebă Kim plictisit. Tu pleci acum în drumul tău, iar pe mine mă vor duce din nou în barăcile acelea unde nu găsești un loc ca lumea să poți dormi și unde mă bat toți băieții.

— Nu cred că s'ar putea întâmpla așa ceva. Ai puțină răbdare băiete, căci pathanii nu sunt lipsiți de omenie, decât atunci când e vorba să-ți vândă cai.

Trecură cinci, zece-cinsprezece minute: Pater Victor vorbea foarte animat cu colonelul, punându-i felurite întrebări la care acesta îi dădea răspuns:

— Ți-am spus acum despre acest băiat tot ce știu, de la început până la sfârșit, și mă simt foarte ușurat. Ai mai auzit vreodată așa ceva?

— În orice caz bătrânul a trimis paralele. Scrisorile lui Gind Sahai se bucură de trecere, de aici până în China, zise colonelul. Dar din ce cunoști mai bine pe inligeni, știi cu atât mai puțin ce vor și ce nu vor.

— Imi pare bine că aud astfel de cuvinte din gura unuia care este la Serviciul Etnologic. Amestecul acesta de tauri roșii cu râuri făcătoare de minuni (bietul necredincios, Dumnezeu să-l ierte) și scrisori scrise de mână alături de certificatele masonice. Nu cumva și dumneata ești mason ?

— Pe Jupiter, abia acum îmi dau seamă : firește că sunt și eu, dar acesta este un motiv mai mult, răspunse colonelul îngândurat.

— Sunt foarte mulțumit că în această calitate vedeți un motiv mai mult. Dar cum ți-am spus, aci este un amestec de lucruri pe care eu nu sunt în stare să-l înțeleg. Pe urmă profetia pe care a făcut-o colonelului nostru Par'că-l văd și acuma pe marginea patului meu, cu cămașa deschisă la gât, de i se vedea pielea albă. A doua zi, profetia făcută de el s'a adevărit. Cred că la St. Xavier îl vor vindeca de toate aceste nebunii, ce zici ?

— Stropindu-l cu aghiasmă, zise colonelul râzând.

— Pe onoarea mea, m'am gândit și eu uneori la așa ceva. Cu toate acestea cred că vor face din el un bun catolic. Singurul amănunt care îmi dă de gândit, este întrebarea : ce se va întâmpla dacă bătrânul cerșetor...

— Lama; ascultă dragul meu : se întâmplă de multe ori ca un lama la el acasă să fie și gentilom.

— Dar dacă lama nu va mai plăti anul viitor. Nu încapă nicio îndoială că se pricepe foarte bine să pună un lucru la cale, sub impresia momentului, dar ce facem dacă într'o bună zi moare. Luăm banii unui necredincios, ca să creștem un copil creștinește...

— Bine, dar omul spune foarte limpede că aceasta este dorința lui. Se vede că îndată ce și-a dat seamă că băiatul este copilul unui alb, a luat o hotărâre care i s'a

părut că este cea mai bună. Mi-aș da solda pe o lună, dacă aș fi putut să fiu de față ca să văd cum a explicat lucrurile, celor din templul Tirthankers din Benares. Ascultă Pater, nu am pretenția să știu multe despre indigeni, dar dacă ți-a spus că va plăti, atunci să știi că plătește, fie că e mort, fie că e viu. Vreau să spun că moștenitorii lui vor lua asupra lor această sarcină. Părerea mea este să trimiți băiatul la Lucknow. Dacă preotul anglican va considera gestul dumitale lipsit de...

— N'a avut noroc. L-au trimis pe front, în loc să mă trimită pe mine. Doctorul a constatat că starea mea fizică nu-mi permite. Pentru asta, dacă va rămânea în viață, îl voi excomunica. Bennett ar trebui să fie mulțumit cu...

— Cu gloria, și să-ți lase dumitale partea sufletului. Exact! La drept vorbind, nu prea îmi vine să cred că Bennett se va supăra. Treci toată vina asupra mea. Eu cred că va fi mult mai bine să trimiți băiatul la institutul St. Xavier. Va putea face drumul până acolo în calitate de orfan de militar și în felul acesta, scutește cheltuielile de drum. Lucrurile de care are nevoie, ar putea fi cumpărate dintr'o subscripție în regiment. Loja masonică nu va trebui să cheltuiască nimica cu creșterea lui, așa că îi va trece orice supărare. E cât se poate de simplu. Săptămâna viitoare tot va trebui să plec și eu la Lucknow, așa că pe drum aș putea să am grijă de el. Dă-l în grija oamenilor mei și se va face tot ce este de lipsă.

— Ești un om generos.

— Ba de loc, și te rog chiar să nu te amăgești în această privință. Lama ne-a trimis banii cu un anumit scop. Nu văd cum i-am putea trimite înapoi. Prin urmare va trebui să facem ceea ce ne cere. Aci nu mai încape niciun fel, de vorbă, nu e așa? Deci să fim înțeleși,

Marșia viitoare vii cu el la mine și mi-l dai în primire la trenul care pleacă spre miazăzi. Până atunci nu sunt decât trei zile, și cred că în timpul acesta nu te va supăra prea mult.

— Mi-ai ridicat o piatră de pe inimă, dar cu acesta ce facem, zise preotul și vântură cecul. Eu nu cunosc pe Gobind Sahai, și nici banca lui, care ar putea să fie chiar o groapă ascunsă sub un zid.

— Se vede cât de colo că dumneata n'ai început-o de jos. Dacă vrei, îți voi încasa eu cecul și-ți voi trimite chitanță în regulă.

— Bine, dar cu toate afacerile dumitale, să te mai ocupi și de asta! Ar însemna să-ți cer...

— Nu mă supără de loc. Ui-te ce, din punct de vedere etnologic chestiunea aceasta mă interesează foarte mult. Mă gândesc să fac despre asta și o notă într'un raport oficial la care tocmai lucrez acum. Transformarea stemei unui regiment, cum este Taurul roșu al regimentului dumneavoastră, într'un fetiș la care băiatul ține atât de mult, este un subiect extrem de interesant.

— Nu știu cum să-ți mulțumesc.

— Ai putea să faci ceva și dumneata. Oamenii din Serviciul Etnologic sunt foarte invidioși față de colegii lor, când se întâmplă ca unul dintre ei să descopere câte ceva. Chestiunile din domeniul acesta nu interesează pe nimeni afară de noi; cred că știi și dumneata ce însemnează să fii colecționar de cărți. Prin urmare să nu suflî nicio vorbă despre asta, niciun cuvânt, mai ales despre caracterul specific asiatic al acestui băiat, nici despre aventurile lui, și mai ales despre profeția pe care a făcut-o, și nici să nu faci vreo aluzie, fie directă, fie indirectă, despre acestea, în fața lui. Mai târziu, voi încerca eu să aflu

dela el tot ce poate fi aflat.

— Bine, ne-am înțeles. Sunt convins că vei face un raport minunat asupra acestei chestiuni, despre care eu nu voi pomeni nimănui, până în clipa când voi vedea raportul tipărit.

— Îți mulțumesc, mai ales că declarația dumatăle este foarte plăcută unui etnolog. Acum eu trebuie să mă duc la masă. Ia te uită, bătrânul Mahbub e tot aci? strigă colonelul și chemă pe geambașul care se urni din umbra copacului unde-l aștepta. Ia spune ce este?

— Voiam să-ți vorbesc despre mânzul acela, răspunse Mahbub. Când un mânz pare anume făcut din naștere pentru a deveni un pony de polo, obișnuit să audă șuerul gloanțelor, fără să-l fi învățat dinainte cu ele, atunci ar fi păcat ca un astfel de mânz să fie înhămat la o cotigă.

— Tot așa zic și eu, Mahbub. Mânzul va deveni cal de polo. Pater, oamenii aceștia nu se gândesc la altceva decât la cai. Ne vom întâlni mâine Mahbub, dacă se va întâmpla să ai ceva de vânzare.

Geambașul salută după obiceiul călăreților, ridicând brațul, după ce-și trecu frâul în cealaltă mână.

— Stai liniștit Prietene al Tuturor, șopti el lui Kim care se sbuciuma alături de el. Ești un om făcut, deoarece în scurtă vreme vei pleca la Nucklao... și ia banii aceștia, ca să ai cu ce plăti pe cel care ți-a scris scrisoarea. Cred că ne vom mai întâlni de multe ori de aci înainte, și strunindu-și calul, plecă în galop.

— Ascultă, strigă colonelul din fundul terasei. Peste trei zile vom pleca împreună la Lucknow. Până atunci vei avea tot răgazul să vezi o mulțime de lucruri noi și interesante. Prin urmare stai binișor și nu încerca să fugi din tabără, căci vei fi dat la școala din Lucknow, continuă

ei vorbind băiatului în limba hindustană.

— Voi putea întâlni în orașul acela pe Sfântul cu care am venit? scânci Kim.

— În orice caz Lucknow este mai aproape de Benares decât Umballa. Poate te vei duce până acolo sub supravegherea mea. Mahbub Ali știe că tu te vei duce la școală și ar fi foarte supărat să afle că ai început din nou să vagabondezi. Ține minte : mi s'au spus despre tine o mulțime de lucruri pe care eu nu le voi uita.

— Voi aștepta să treacă și aceste trei zile, dar ceilalți băieți mă vor bate.

Trompeții tocmai începură să sune masa.

CAPITOLUL VII.

De ce e scris, ca soare pe cer, să facă rândul

Cu palida lumină de lună și stele ce-apun ?

Prin bezna intunecată, ca fiara vine gândul :

E cerul departe, haine dureri pe toți ne răpun.

Legat de ispășirea pe care ți-a lăsat-o

(Adam, preafericitul, în prima nebunie)

Ridică alba frunte spre-a cerului tărie

Și cercetează zodia cea bună de ți-a dat-o.

Sir JOHN CHRISTIE

În timpul după amiezii, învățătorul cel roșcovan spuse lui Kim că a fost șters din catalogul școalei, dar această știre nu păru să aibă pentru el niciun fel de însemnătate, până în clipa când îi prounci să iasă din clasă și să se ducă să se joace. Plecă numaidecât până în bazar unde găsi scribul căruia îi datora costul unei mărci.

— Acum îți voi plăti, zise Kim privindu-l de sus, și am nevoie să-mi mai scrii o scrisoare.

— Mahbub Ali este în orașul Umballa, răspunse scribul curtenitor. (Slujba lui era un fel de oficiu de informațiuni generale, chiar prin natura ocupațiilor pe care le avea).

— De astă dată nu voi scrie lui Mahbub ci unui preot, la tocul și scrie repede: Lui Teshoo Lama, sfântul din

Bhotiyal care a plecat în căutarea unui râu, și actualmente se găsește în templul Tirthankers din Benares. Moaie tocul mai adânc în cerneală. Peste trei zile eu voi pleca la Nucklao, ca să fiu dat în seama școalei de acolo. Numele școalei este Xavier. Nu știu în ce parte este această școală, dar știu atât că este în orașul acela.

— Eu cunosc orașul Nucklao și știu în ce parte este școala, interveni scribul.

— Lămurește-l în ce parte este școala și-ți dau jumătate anna pe deasupra.

Pana de trestie începu să scârțâie grăbită :

— Va fi peste puțină să nu o găsească. Ia vezi, cine este cel care ne pândește din cealaltă parte a străzii.

Kim ridică privirea speriat și văzu de cealaltă parte a drumului pe colonelul Creighton îmbrăcat în costum de tennis.

— Nu știu ce sahib este, dar cunoaște pe preotul cel gras care este la barăci și mă cunoaște și pe mine.

— Ce făceai acolo? întrebă colonelul după ce Kim se apropie grăbit de el.

— Nu... nu am de gând să fug; scriam o scrisoare pentru Sfântul meu din Benares.

— La asta eu nu m'am gândit. I-ai scris că te voi lua cu mine la Lucknow.

— Nu i-am scris; cetește scrisoarea ca să te convingi.

— Dacă ai scris această scrisoare, n'ar fi trebuit să uiți nici numele meu, zise colonelul și zâmbi într'un mod ciudat. Kim își luă inima în dinți :

— Mi s'a spus odată că nu e bine să pomenesti în scrisori numele străinilor de seamă, căci indiferent despre ce ar fi vorba, pomenind un nume, s'ar putea să încurci multe planuri puse cu multă grijă la cale.

— Ceea ce ți s'a spus, a fost foarte bine spus, aprobă colonelul și Kim se aprinse la față. Du-te și i-a cutia cu țigările, și adu-mi-le astă seară acasă. Le-am uitat pe terasa preotului.

— Unde este casa ta? întrebă Kim, căci din felul în care îi vorbise colonelul, presimțea că acesta voise să-l pună la încercare, de aceea se hotărâ să fie cu băgare de seamă.

— N'ai decât să întrebi pe cineva din bazarul cel mare, răspunse colonelul și își văzu de drum.

— Și-a uitat cutia cu țigările, spuse Kim după ce se întoarse alături de scrib. Va trebui să i le duc astă seară acasă. La scrisoare nu mai adăogăm nimica, doar să repeți de trei ori: *Vino după mine, vino după mine, vino după mine!* Și-acum să-ți plătesc costul unei mărci. După ce se ridică în picioare și dete se plece, se opri din nou, par'că și-ar fi adus aminte de ceva: Spune-mi cine este sahibul acesta care arată mereu supărat? Cel care și-a uitat cutia cu țigări.

— Cine să fie? Nu e decât Sahib Creighton; un sahib fără regiment.

— Cu ce se ocupă?

— Știe Dumnezeu. Cumpără mereu cai pe care nu-i poate încăleca și se interesează despre toate făpturile lui Dumnezeu, cum sunt plantele, stâncile și obiceiurile oamenilor. Negustorii spun despre el că este starostele proștilor, din cauză că se lasă atât de ușor înșelat. Mahbub Ali spunea despre el că este mai nebun decât toți ceilalți sahibi împreună.

— Nu mai spune! se minună Kim și-și văzu de drum.

Kim însă, văzuse multe până acuma, de aceea se gândi că este peste putință să duci unui om nebun o știre

de pe urma căreia să plece la războiu opt mii de oameni, în afară de cei cu tunuri. Nici comandantul suprem al trupelor din India nu poate vorbi unui nebun așa cum îl auzise el vorbind cu colonelul. Tot așa nici glasul lui Mahbub Ali nu s'ar fi schimbat, cum se schimba întotdeauna, când pomenea numele colonelului, dacă acesta ar fi fost nebun. Prin urmare aci trebuia să fie o taină, și gândul acesta îl făcu să tresară; Mahbub Ali făcea spionaj pe contul colonelului, întocmai cum făcuse și el pe contul lui Mahbub Ali. Și exact ca și geambașul, colonelul avea mult respect față de oamenii care nu căutau să pară prea deștepți.

Se simțea foarte mulțumit că nu arătase cu nimica din ce s'ar fi putut vedea că știe unde este casa colonelului, iar după ce se întoarse la barăci, și constată că nu uitase nimeni nicio cutie cu țigări, nu-și mai încăpea în piele de bucurie. Găsise în sfârșit un bărbat după gustul lui, un om ascuns care juca un joc primejdios și trăgea sfori tainice din umbră. Prin urmare, dacă omul acesta era un nebun, nici el însuș nu putea să fie sănătos.

Din cauza aceasta, ascultă cu multă răbdare pe Pater Victor, care trei zile la rând îi vorbi mereu despre zei și zeități, dar mai ales despre o zeiță numită Maria, care aducea foarte mult cu Bibi Miriam din religia pe care o profesa Mahbub Ali. Tot așa nu păru de loc mirat după ce Pater Victor termină omeliile lui, și-l purtă din prăvălie în prăvălie, ca să-i cumpere lucrurile de care avea nevoie, și nici nu se plânse de ceilalți mici toboșari, care din invidie că pe el îl trimeteau la o școală superioară, îi cărară câteva perechi de picioare; se hotărâse să aștepte desfășurarea evenimentelor cu toată răbdarea. A treia zi Pater Victor îl conduse la gară și-l urcă într'un compar-

timent gol de clasa a doua, alături de compartimentul de clasa întâi al colonelului, apoi îi ură rămas bun, cu glasul muiat de o sinceră emoție.

— Ascultă O'Hara, la institutul St. Xavier vor face din tine om, un om alb, și cred că vei deveni un om cumsecade. Cei de acolo știu despre sosirea ta și colonelul te-a luat în grija lui, ca să nu te pierzi sau să te rătăcești pe drum. Am încercat să-ți dau câteva îndrumări în domeniul religios, și adu-ți aminte dacă te vor întreba de ce religie ești, să le răspunzi că ești catolic. Mai bine spune-le că ești romano-catolic, cu toate că nu-mi prea place acest cuvânt.

Kim își aprinse o țigară cu gustul acriu (avusese grijă să-și cumpere din bazar un pachet) și se întinse, ca să se poată gândi în tihnă. Drumul acesta, pe care îl făcea singur, se deosebea foarte mult de tovărășia veselă, pe care o găsisese în vagonul de clasa a treia, când venise împreună cu lama.

— Sahibii n'au nicio bucurie în timpul călătoriilor pe care le fac, se gândi el. *Hai-mai!* Umblu și eu de colo până colo, par'că aș fi o minge căreia i-ai tras un picior. Pentru mine, aceasta este *Kismet*-ul meu. Nimeni nu poate scăpa de ceea ce îi este scris în *Kismet*. Mă voi ruga însă, lui Bibi Miriam, căci eu sunt un sahib (apoi își plecă ochii și se uită cu tristețe la bocancii cu care era încălțat). Aș, de unde! Eu sunt Kim. Aceasta este lumea largă și eu sunt Kim, atât și nimic mai mult. Cine este Kim?

Incepu să se gândească cine era el anume, lucru pe care nu-l făcuse niciodată înainte, până când simți că-i vâjâie capul. Nu era decât un ins, pe care îl luase vârtejul pestriț al acestei Indii nemărginite, și-l ducea spre miazăzi, fără să poată ști dinainte, care îi va fi soarta.

Nu trecu mult și colonelul din compartimentul de alături, trimise după el și steteră îndelung de vorbă. După cât putea Kim să înțeleagă, la școală trebuia să fie silitor, pentru ca mai târziu să poată intra în Serviciul Cartografic al Indiei în calitate de topometru. Dacă se va purta bine și-și va trece toate examenele, va ajunge ca la vârsta de șaptesprezece ani, să câștige treizeci de rupii pe lună, și colonelul va avea grijă să-i găsească o slujbă mai bună.

La început Kim se prefăcea că nu înțelege decât tot al treilea cuvânt, din ceea ce spunea colonelul, care își dete seamă numaidecât de greșeala pe care o făcea, și începu să-i vorbească în dialect urdu, într'un limbaj curent și foarte pitoresc, ceea ce făcu pe Kim să fie foarte mulțumit. Era peste putință ca un om care cunoaște atât de adânc limba indigenă, și care făcea gesturi atât de cum-pănite, și vorbea cu atâta liniște, să fie nebun. Nici ochii lui limpezi nu semănau cu privirile întunecate și negre ale celorlalți sahibi. Nu se putea ca omul acesta să fie nebun.

— Da, dragul meu, va trebui să înveți să desemnezi drumuri și munți cu râuri; va trebui să păstrezi amintirea celor văzute, până când vine clipa prielnică, pentru ca să le așterni pe hârtie. Nu se știe, poate într'o bună zi, după ce vei deveni topograf și vom lucra împreună, îți voi spune: treci dincolo de munți și vezi ce este acolo. Nu se știe ce se va întâmpla, dar tot așa va putea să vină cineva să spună: dincolo de munți sunt oameni răi, care vor omorâ pe acest topometru, dacă vor vedea că arată ca un sahib. Ce vei face atunci?

Kim se gândi, dacă va fi bine să întoarcă vorba colonelului, apoi răspunse:

— Le-aș spune ce se vorbește între oamenii de din-

coace de munți.

— Dar dacă eu ți-aș spune : Îți dau o sută de rupii, dacă îmi aduci știre de ce este dincolo de munți, și-mi faci o hartă a râurilor, și-mi aduce știri despre ceea ce spun și gândesc oamenii de acolo ?

— Cum să-ți aduc o astfel de știre ? Eu sunt un băiat mic. Așteaptă să mă fac bărbat, apoi văzând că colonelul se întunecă la față, continuă : Cu toate acestea, cred că foarte curând voi reuși să-ți iau suta de rupii.

— Cum vei face ?

— Dacă ți-aș spune cum voi face, s'ar putea să mă audă cineva și să mi-o ia înainte. Nu e bine niciodată să dai pentru nimica ceea ce știi, răspunse Kim hotărât.

— Ei, haide spune-mi acuma, zise colonelul scoțând o rupie. Kim dete să întindă mâna după ea, dar se răs-gândi și brațul îi căzu în lungul trupului.

— Nu, sahib, asta nu se poate. Cunosc și eu prețul unui astfel de răspuns, dar nu cunosc pricina pentru care mi s'a pus întrebarea.

— Ia banul, căci vreau să te cinstesc, zise colonelul Creighton. Ești un băiat cu mintea ageră, dar bagă de seamă să nu te moleșești, în timp ce vei sta la St. Xavier. Nu uita că acolo sunt mulți copii, care disprețuesc pe cei negri.

— Mamele acestora au fost femei în bazar, răspunse Kim, care știa demult că nu este niciun fel de ură, care să se poată măsura cu ura omului de sânge amestecat, față de cei dintre care s'a ridicat.

— Asta este adevărat, dar tu ești sahib și fiul unui sahib. Prin urmare, să nu urăști niciodată oamenii negrii. Am cunoscut băieți care au intrat de curând în slujba guvernului, și care se prefăceau că nu cunosc limba și obi-

ceiurile poporului. Din cauza aceasta, li s'a redus salariul. Ține minte, în serviciu nu este nicio greșeală atât de mare, care să poată sta alături de ignoranță.

În drumul spre miazăzi, care dură douăzeci și patru de ceasuri, colonelul trimise în mai multe rânduri după Kim, și de fiecare dată, îi repetă că nimic nu se poate compara cu greșeala ignoranței, în timpul slujbei.

— Prin urmare, toți suntem înjugați la aceeaș tânjală, își zise Kim, colonelul, Mahbub Ali și cu mine. Mi se pare că vrea și el să se folosească de mine, cum se folosea geambașul înainte. Asta este pe gustul meu, mai ales că voi avea din nou prilejul să umblu pe drumuri. Dar hainele acestea mă stânjenesc tot atât de mult ca și în ziua cea dintâi, când le-am îmbrăcat.

Când ajunseră în gara Lucknow, care mișuna de lume, nu văzu pe lama nicăiri. Cu multă greutate își stăpâni desamăgirea, în timp ce colonelul îl urcă într'oticăa-garri (trăsură de piață), cu toate efectele lui, legate burduf, și-l trimise să se ducă singur până la institutul St. Xavier.

— Nu-ți spun adio, căci ne vom mai vedea, zise colonelul. Ne vom vedea nu odată, ci adeseori, dar până acumă nu ai fost pus la încercare.

— Nici când ți-am adus certificatul armăsarului celui alb? întrebă Kim, care de astă dată îndrăsni să i se adreseze cu pronumele de *tum* ceea ce se obișnuște numai între oameni egali.

— Frățioare, omul care știe să uite anumite lucruri, este mai de preț decât cel care le spune în gura mare, răspunse colonelul, aruncându-i o privire, pe care Kim o simți că-i sfredelește spetele în timp ce se urca în trăsură.

Li trebuiă aproape cinci minute ca să-și poată veni

din nou în fire, pe urmă începu să respire din adânc, adulmecând vânturile oraşului, care i se păreau prielnice.

— Acesta este un oraş bogat, mult mai bogat decât Lahore. Ce frumoase trebuie să fie bazarurile! Vizitiu, plimbă-mă puțin prin bazaruri.

— Am primit poruncă să te duc la şcoală.

Vizitiul îi vorbea cu „tu”, ceea ce este o impolitețe, față de un alb. Kim îi răspunse în dialect indigen, cu des-tulă bogăție de amănunte, și-l făcu să înțeleagă ce greșeală a săvârșit, apoi se urcă pe capră alături de el și în cea mai bună înțelegere, se plimbă timp de două ceasuri, iscodind cu ochii lacomi în toate părțile, cumpănind și prețuind tot ce vedea din ce nu mai văzuse înainte. Nu este niciun oraș (afară de Bombay care este fruntea tuturor orașelor), care în extravaganța lui, să fie mai frumos decât Lucknow, fie că te uiți la el de pe podul care traversează fluviul, fie că te urci pe culmile Imambara și privirile lacome coboară asupra umbrarelor cu cupole aurite din Chutter Munzil, și a copacilor, în frunzarul cărora se ascunde orașul. Regii care au trăit aici, au ridicat clădiri fantastice, l-au înzestrat cu instituții de binefacere, în care au adunat pe toți cei care aveau nevoie de ele, și l-au scaldat de multe ori în sânge. Orașul acesta este centrul tuturor posibilităților, al luxului și al trândăviei, și rivalizează cu Delhi în privința celui mai pur dialect urdu pe care îl vorbește populația.

— Frumos oraș... minunat oraș!

Vizitiul, care era băștinaș, se simți mândru de admirația aceasta și începu să povestească o mulțime de lucruri neașteptate, chiar în părțile unde un ghid englez nu ar fi putut să-ți vorbească altceva, decât despre răscoală. (În 1857, de aci a pornit răscoala și orașul e plin de o

mulțime de legende și amintiri).

— Acum să ne ducem la școală! zise Kim într'un târziu.

Vechiul institut St. Xavier in partibus, este la o mică distanță de oraș, și clădirile lui albe, cu un singur etaj, se înșiră pe un teren enorm, care coboară spre râul Gumti.

— Ce fel de oameni locuiesc în casele acestea? întrebă Kim.

— Sahibi tineri... tot unul și unul, dar ca să-ți spun adevărul, eu care am făcut drumul dela gară până la școală, cu mulți dintre ei, n'am văzut încă niciunul, care să se poată măsura cu tine... vreau să spun cu tânărul sahib, pe care îl duc acuma.

Cum era de altfel foarte firesc, căci pe Kim nu-l prevenise nimeni că nu se cade să facă ceea ce face, își petrecuse o bună parte a după amiezii, stând de vorbă cu câteva femei, care se arătaseră la fereștile zăbrelete ale caselor dintr'o anumită stradă a orașului, și în schimbul de drăgălășenii pe care îl avusese cu ele, se achitase în mod strălucit, cum era de altfel tot atât de firesc, de toate răspunsurile pe care trebuia să le dea. Tocmai se pregătea să răspundă vizitiului la cuvintele pe care le pronunțase la adresa lui, când prin turbureala serii privirile i se opriră asupra unui om, care sta proptit de stâlpul unei porți tăiate în lungul zidului, paralel cu strada.

— Oprește, strigă el, și stai aci, căci nu mă duc încă la școală.

— Cine-mi plătește mie toate întârzierile acestea? întrebă vizitiul șiret. Băiatul acesta este curat nebun. Ultima dată s'a oprit la o dansatoare. Acum se oprește să stea de vorbă cu un preot.

Kim sărise din străsură și acum sta în genunchi și mângâia picioarele prăfuite, care se vedeau de sub haina veche și ieșită de soare, a lui lama.

— Aștept aci de o zi și jumătate, zise lama, fără nicio nuanțare a glasului. Am adus cu mine și un învățăcel. Prietenul meu din templul Tirthankers, mi-a dat o călăuză, cu care am făcut drumul până aci. Din Benares am plecat cu *terainul*, îndată ce am primit scrisoarea dela tine. N'avea nicio grijă, căci sunt sătul și nu am nevoie de nimica.

— Sfântule, de ce n'ai rămas cu femeia din Kulu? Cum ai putut ajunge până la Benares? Am fost foarte trist toată vremea de când ne-am despărțit.

— Femeia mă plictisea grozav cu vorba ei neostenită, și-mi cerea mereu să-i scriu descântece și vrăji pentru copii. M'am despărțit de caravana ei, dar am lăsat-o să câștige har în fața Domnului, cu darurile pe care mi le-a dat. Era cu toate acestea o femeie darnică și i-am făgăduit să mă întorc la ea, de îndată ce va fi nevoie. Pe urmă am început să-mi dau seamă cât sunt de singur în lumea aceasta, nemărginită și groaznică, așa că mi-am adus aminte de *te-rain* și m'am îndreptat spre Benares, unde știam că în templul Tirthankers se găsește un cercetător de seama mea.

— Ah, da! Râul tău. Mi-am și uitat de el, exclamă Kim.

— Atât de repede l-ai uitat *chela* al meu! Eu nu l-am uitat niciodată. Cu toate acestea, după ce ne-am despărțit, mi-am zis că va fi mai bine să trec pe la acest templu, ca să mă sfătuesc cu cineva, căci vezi tu, India e mare și se poate ca înaintea mea să fi fost câțiva înțelepți, doi sau trei, care să fi lăsat vreo precizare referitoare la

acest râu. În templul Tirthankers se discută mult despre acest lucru și unii spun una, alții alta. Dar încolo sunt oameni foarte primitivi.

— Nu mai spune! Dar tu ce faci acum?

— Eu caut să câștig har în fața Domnului, ajutându-ți ție să urci drumul înțelepciunii, dragă *chela*. Preotul acela al oamenilor care slujesc Taurului Roșu, mi-a scris că totul se va face așa cum am dorit eu. Am trimis banii de lipsă pentru educația ta pe timp de un an de zile, și pe urmă am venit, după cum vezi, să te aștept în fața porților Științei. Am așteptat o zi și jumătate în fața porții, asta nu pentru că aș fi fost reținut din dragoste pentru tine, ci cum spuneau cei din templul Tirthankers (venirea încoace nu face parte din drumul pe care îl fac eu), devreme ce banii ceruți au fost trimiși, era mai bine să mă asigur de destinația care li se va da până la urmă. Oamenii aceștia mi-au risipit orice umbră de îndoială. La început nu voiam să vin, căci mă temeam că ceața roșie a dragostei mă îndeamnă să plec la drum, numai pentru că doream să te văd pe tine... Afară de asta, sunt adânc tulburat și din cauza unui vis.

— Cu toate acestea Sfântule, eu cred că nu ai uitat drumul pe care l-am făcut împreună și tot ce ni s'a întâmplat.

— Căi încep să tremure de frig, și a trecut demult ceasul când trebuia să le dau ovăzul, scânci vizitiul.

— Du-te la Jehannum și stai acolo cu sluta de mătușă-ta, se răsti Kim la el. Sunt singur în țara aceasta, continuă el, și nu știu nici unde mă duc și nici ce se va alege de mine. Tot sufletul meu era așternut în scrisoarea aceea pe care ți-am trimis-o. În afară de Mahbub Ali, care este un Pathan, nu mai am niciun prieten, Sfântule, decât

pe tine. Nu pleca și nu mă lăsa singur.

— M'am gândit și la asta, zise lama cu glasul tremurat. Nu mai încape nicio îndoială că pentru a câștiga har în fața Domnului, voi veni din când în când, ca să mă încredințez că picioarele tale bătătoresc drumurile înțelepciunii, dacă se va întâmpla ca până atunci să nu-mi fi găsit râul pe care îl caut. Ce te vor învăța oamenii aceștia, nu pot să știu, dar preotul mi-a scris că niciun fiu de sahib din India nu va primi o creștere ca a ta. Așa că, din când în când, mă voi mai întoarce la tine. Poate vei ajunge și tu tot un sahib ca cel care mi-a dat acești ochelari, la Casa Minunilor din Lahore, zise lama și începu să-i șteargă cu grijă. Cel puțin aceasta este nădejdea mea, căci omul acela era un izvor de înțelepciune, mult mai adâncă decât a oricărui stareț... Tot așa s'ar putea însă, ca tu să mă uiți și pe mine și întâlnirile noastre.

— Cum s'ar putea să te uit pe tine, care îmi dai pâinea de toate zilele, exclamă Kim emoționat.

— Nu dragul meu, nu te mai gândi la asta, zise lama și ridică băiatul din țărână. Eu trebuie să mă întorc la Benares. Din când în când, mai ales acum după ce am învățat rostul scribilor din această țară, îți voi trimite câte o scrisoare, și la răspasuri voi veni să te văd.

— Dar eu unde să-ți trimit scrisorile cu care îți voi răspunde, gemu Kim, și se încleștă de haina învechită a preotului, uitând cu totul că el este un sahib.

— La templul Tirthankers din Benares. Acesta este locul pe care l-am ales până în ziua când voi găsi râul pe care îl caut. Nu plânge, ascultă ce-ți spun: orice dorință este deșertăciune și un nou curmeiu care te leagă de Roata Vieții. Du-te și deschide porțile, care te duc spre înțelepciune. Lasă-mă aci ca să te pot vedea când intri.. Dacă

mă iubești, du-te... căci mi se frânge inima, văzându-te... Mă voi întoarce... fii încredințat că mă voi întoarce din nou la tine....

Lama se uită după *ticca-garri* până când o văzu că dispăre pe poartă, apoi se urni din locul în care se oprise, cu pașii mari și luând câte o priză de tutun, la fiecare pas pe care îl făcea.

Pe urma lui Kim „Porțile dela Casa Înțelepciunii”, se închiseră cu *sgomot*.

Copiii născuți și crescuți în India, au obiceiuri și purtări care nu se aseamănă cu ale niciunui copil din altă parte de lume, iar învățătorii se apropie de sufletul lor cu mijloace, pe care un profesor venit din Anglia, nu le-ar putea înțelege. De aceea nu cred ca primele impresii ale lui Kim, în calitate de elev al instituției St. Xavier, printre ceilalți două-trei sute de băieți, dintre care cei mai mulți încă nu văzuseră marea, să poată avea un interes deosebit. Fu pedepsit în mai multe rânduri, din cauză că sărise gardul școlii, tocmai într'o vreme când în oraș băntuia holera. Aceasta se întâmplase înainte de a fi învățat să scrie destul de citeț în limba engleză, când trebuia să alerge în bazar, ca să găsească un scrib, pentru ca să poată trimite o scrisoare. Fu pedepsit de asemenea, pentru că fuma și întrebuința cuvinte care erau mai prejos de obiceiurile institutului St. Xavier. Mai învăță să se spele cu toată atenția levitică a indigenilor, care considera pe engleji drept oameni nespălați. Făcuse o mulțime de șotii culacilor care în timpul nopții agitau punkhase (evantaie) prin dormitoarele infierbântate ca niște cuptoare, când băieții săteau de vorbă povestind fel de fel de întâmplări, până când se iveau zorile. Uneori se re-

trăgea într'un colț și compara cunoștințele lui cu cele ale tovarășilor de școală.

În institut erau copii de ai funcționarilor subalterni din Serviciul Căilor Ferate, dela Telegraf și Serviciul Irigațiilor, ai subofițerilor pensionari, dintre care unii erau comandanți de garnizoană în serviciul câte unei Rajahle, ai căpitanilor din marina indiană, ai pensionarilor guvernului, ai plantatorilor și ai negustorilor, care își aveau magazinele în jurul Preșidenției sau așezămintelor de misionari. Câțiva dintre ei erau descendenți ai vechilor familii indigene, care aveau rădăcini adânci în Dhurruntollah (cartier din Calcutta), iar unii dintre ei erau Pereiras, De Sousas și De'Silvas (descendenți ai primilor navigatori portugheji, care se stabiliseră în India și s'au căsătorit cu femei indigene. Părinții lor ar fi putut să-i trimită chiar la o școală din Anglia, pentru a le face educația, dar țineau la școala aceasta, care fusese și leagănul primei lor tinereți și prin care s'au perindat nenumărate generații de copii, cu fața arsă de soare). Casele lor părintești se înșirau dela Howrah, centrul de căi ferate, până departe în cine știe ce canton izolat, cum e Monghyr sau Chunar, până la plantațiile pierdute în paraginile din regiunea Shillong, sătulețe și așezări unde înaintașii lor fuseseră stăpâni pe vaste teritorii în Oudh sau Dekkan; alții veneau din regiunile misionarilor care locuiau la depărtare de cel puțin o săptămână de orice linie de comunicație; din porturile dela miazăzi, care erau la o mie de mile și se oglindeau în apele roșcate ca de pară ale Oceanului Indian; din nemăsurata depărtare a plantațiilor de Chinchina, pe care nimeni nu le știa unde sunt. Numai ascultându-i povestind drumul pe care l-au făcut, și ceea ce au văzut venind sau plecând dela școală,

ar fi făcut pe un băiat occidental să rămână îngrozit, cu toate că pentru ei această călătorie trecuse fără nicio emoție. Copiii aceștia erau obișnuiți să facă sute de kilometri singuri prin junglă, mereu cu gândul că ar putea să fie oprți în drum de apariția neașteptată a unui tigr; cu toate acestea nu puteai spune despre ei că au făcut baie în Canalul Mânecii în luna August, cum nu puteai spune nici despre frații lor de dincolo de mări, că ar fi capabili să stea liniștiți în litieră, în timp ce un leopard, apărut din desișul junglei, începe să amușine în jurul lor. Erau între ei și copii de cinsprezece ani, care petrecuseră o zi și jumătate pe un podet plutitor în mijlocul unui râu revărsat, pentru a liniști, cum de altfel se și cuvenea, un grup de pelerini care se întorceau dela o mănăstire. Erau între ei și unii mai în vârstă care întâlnind odată elefantul unei Rajahle și drumurile fiind spălate de ploaie, îl rechiziționaseră în numele Sfântului Xavier, ca să se poată întoarce acasă și aproape se rătăciseră cu el prin năsipurile plutitoare, ridicate de vânturi. Era și un băiat care spunea, fără ca cineva să se fi îndoit că spune adevărul, despre tatăl său cum a oprit un asalt al unui grup din tribul Akas, care taie capetele, stând singur pe terasă și trăgând într'ânșii cu carabina. Asta s'a întâmplat pe vremea când acest trib ataca, cu predilecție plantațiile izolate.

Fiecare întâmplare era povestită, cu acelaș glas monoton și fără nuanțare, caracteristic indigenilor, pigmentat ici colo de câte o observație ciudată, împrumutată în mod inconștient din felul de a povesti al bunicelor lor, și de întorsături de fraze, din care se vedea fără greutate, că gândul lor a fost tradus în grabă, după cum a fost formulat în înfățișarea lui primitivă și pitorească după obi-

ceiul indigen. Kim observa, fiecare mișcare pe care o făceau, asculta și aproba în tăcere. În conversația lor, nu se auzeau nimicurile și prostiile pe care le spuneau micii toboșari, ci se evoca un crâmpeliu de viață, pe care o înțelegea și el în oarecare măsură și o cunoștea. Atmosfera aceasta nouă îi plăcea și începu să se simtă bine în mijlocul ei. După ce vremea se mai încălzi, îl îmbrăcară într'un costum alb de pânză și se bucură de această noutate, care îi era tot atât de plăcută ca și constatările progresului pe care îl făcea cu învățătura aceasta, nouă. Agerimea lui ar fi fost o mândrie pentru un profesor venit din Anglia, dar cu toate acestea, cei din institutul St. Xavier erau demult obișnuiți cu vioiciunea spiritului indigen, care se datora împrejurărilor și luminei soarelui, și prevedeau moleșeala care urmează la un copil, imediat ce ajunge la vârsta de douăzeci și doi sau douăzeci și trei de ani.

Cu toate acestea, nu uita niciodată că trebuie să fie cât se poate de modest. Când, în timpul nopților calde, ceilalți copii începeau să-și spună pățaniile lor, el asculta, dar nu se amesteca niciodată, deoarece la St. Xavier, cei care erau lăudăroși, nu erau niciodată bine văzuți. Nu trebuia să uite că el era sahib, și odată examenele trecute, poate va ajunge să fie mai mare peste indigeni. Căuta să-și aducă întotdeauna aminte de asta, căci începuse să-și dea seamă ce vor însemna aceste examene.

Veni apoi vacanța din August până în Octombrie... vacanța cea mare, impusă de căldurile verii și de ploii. Lui Kim îi spuseră că va fi trimis spre nord, într'o stațiune climaterică din munții de dincolo de Umballa, unde Pater Victor, îi căutase o gazdă.

— Probabil la o școală a regimentului? întrebă Kim, care punea o mulțime de întrebări și căuta să prindă cât

mai multe din răspunsurile pe care le primea.

— Cred că așa ceva trebuie să fie, îi răspunse profesorul, și mai cred că nu-ți va strica de loc să mai fii ținut puțin din scurt. Până la Delhi vei putea merge împreună cu tânărul De Castro.

Kim se gândi la afacerea asta în toate înfățișările ei posibile. Fusesse sârguitor, așa cum îi spusese colonelul când se despărțise de el. Din conversațiile pe care le avuseseră colegii lui până acuma, înțelesese că vacanțele unui băiat de școală sunt un bun al său propriu pe care nimeni nu i-l poate lua, iar școala regimentară ar fi fost o adevărată tortură, după viața pe care o dusesese la St. Xavier. Afară de asta, minunea minunilor și mai prețioasă decât oricare, acuma știa și el să scrie englezește. În timp de trei luni, reușise să-și dea seamă cum pot vorbi doi oameni între ei, fără să aibă nevoie de al treilea, numai datorită unei mărci de jumătate anna și cu puține cunoștințe. Dela lama nu primise nicio știre, dar cu toate acestea, drumul era deschis în fața lui. Kim tânjea după senzația de a simți nămolul cald, lăsat de ploile iuți, trecându-i ca un aluat printre degetele picioarelor, și-i lăsa gura apă după o ciosvârtă de friptură de berbec, prăjită în unt, cu varză călită, după orezul cu fructe parfumate, sau orezul colorat cu șofran și suc de usturoiu și ceapă prăjită, dar mai ales după fripturile oprite, care pluteau în untură și se găseau prin bazar. La școala regimentului îl vor îndopa cu carne fiartă de vacă dintr'o gamelă și va trebui să fumeze pe ascuns. Cu toate acestea, nu trebuia să uite că el este un sahib și elev la St. Xavier... dar porcul de Mahbub Ali... Dar el totuși, nu-i va cere să-l găzduiască... Se duse în dormitor și se gândi îndelung la această chestiune, ca să ajungă la concluzia că a fost nedrept față

de Mahbub.

Școala se golise, căci majoritatea profesorilor plecase; avea în buzunar biletul de tren, pe care i-l dase colonelul Creighton și era foarte mulțumit că nu risipise fără niciun rost banii primiți dela el și dela Mahbub. Mai avea la el două rupii și șapte annale. Lădița lui nouă, cu inițialele K. O'H. și pătura înfășurată, așteptau în mijlocul dormitorului pustiu.

— Sahibii sunt întotdeauna robii bagajelor lor, zise Kim, uitându-se la efectele lui. Pe voi vă las aici, și se uită mândru la lădița, care îl aștepta.

Ieși în ploaia călduță de afară, pe față cu un zâmbet viclean și plecă în căutarea unei case anumite, a cărei înfățișare o recunoscuse cu puțin timp înainte.

— Arre, băiete! Știi tu ce fel de femei suntem noi, cele care stăm în carteirul acesta? Nu ți-e rușine!

— Da ce crezi că eu sunt copil de leagăn, răspunse Kim, și se așeză turcește pe pernele divanului, din casa în care intrase. Nu-mi trebuie decât puțină boială ca să-mi dai pe obraz și vreo trei metri de pânză, pentru gealaba, ca să mă pot travesti. Vreau să fac o glumă cu cineva. Cred că nu-ți cer prea mult?

— Cine este femeia? Pentru un sahib ești destul de tânăr, ca să începi de pe acuma cu astfel de prostii.

— Ah, da, femeia! este fiica unui profesor dela școala regimentului, care este în cantonament. M'a bătut de două ori, din cauză că am sărit zidul curții lui, în hainele acestea. De astă dată mă voi duce deghizat, ca ajutor de grădinar. Bătrânii sunt din fire foarte geloși.

— Asta este adevărat. Stai liniștit până ce îți dau cu șumuiogul pe față.

— Să nu mă faci prea închis, *Naikan*, că nu vreau să mă ia drept un *hubshi* (arap).

— Lasă, că dragostea nu ține seamă de așa ceva. Câți ani are ?

— Cred că are doisprezece, răspunse Kim, cu nerușinare. Unge-mă și pe piept, căci s'ar putea ca tatăl ei să sfâșie cămașa pe mine și mă vede că sunt bălan... zise el râzând.

Fata începu să-l frece de zor cu o zeamă, pe care o avea într'o strachină și care ținea mai bine decât orice suc de coajă de nuci prăjite.

— Acuma trimite pe cineva să-mi cumpere o bucată de pânză pentru turban. Auleo, mă gândesc că ar putea să-mi smulgă turbanul, și vede că nu sunt ras în cap.

— Eu nu sunt bărbier, dar voi face și eu ce pot. Și toate acestea le faci pentru o singură întâlnire ? Mi se pare că tu te-ai născut anume ca să zăpăcești mințile fetelor. Nu uita, că văpseala aceasta nu se poate spăla, zise fata și începu să râdă, de i se auzi clincătul brățărilor de pe brațe și dela glesne. Dar cine îmi va plăti pentru oste-neala mea ? Nici Huneefa nu te-ar fi putut servi mai bine.

— Ai încredere în Zei sorioară, răspunse Kim, strâmbându-și fălcile, pe măsură ce văpseala începea să i se usuce pe obraz. Pe urmă, unde mai pui că ți-a fost dat să ajuți unui sahib cum sunt eu, ca să se deghizeze ? Așa ceva nu ți s'a mai întâmplat ?

— Nu până acuma. Dar asta tot nu înseamnă că mi-ai plătit.

— Cred că atâta face mai mult decât banul.

— Ascultă piciule ; tu ești cea mai nerușinată porodită a lui *shaitan* (satana), pe care am întâlnit-o până acuma. Se poate să faci pe o biată fată să-și piardă atâta

vreme, ca pe urmă să-i spui să se mulțumească cu o glumă în loc de plată? Să știi că vei ajunge foarte departe cu astfel de purtări, și îi făcu în glumă o reverență, după obiceiul dansatoarelor.

— Puțin îmi pasă. Dă-i zor și rade-mă în cap, cum vei putea.

De bucurie începu să salte într'un picior, gândindu-se la plăcerile zilelor care îl așteptau de aci înainte, și după ce dete fetei patru annale, coborâ scara casei în goană, travestit ca cel mai perfect copil hindustan, imposibil de recunoscut sub noua lui înfățișare. Primul drum îl duse la o bucătărie ambulantă, unde se ospătă din belșug, cu tot felul de bunătăți, care înotau în unt topit.

Pe peronul gării Lucknow văzu pe tânărul De Castro, learcă de sudoare, urcându-se în compartimentul unui vagon de clasa a doua. Kim preferă unul de a treia și în câteva clipe tot vagonul asculta la ceea ce povestea el. Spunea că este ucenicul unui scamator, care l-a lăsat în urmă, din cauză că se îmbolnăvisese de friguri, și că se duce până la Umballa, ca să se întâlnească cu el. După ce călătorii din vagon se schimbă și în locul lor venirea alții, povestea aceasta fu repetată cu multe înflorituri și variante inventate de bogata lui imaginație, înfierbântată și de faptul că până acuma fusese oprit să întrebuinteze graiul indigen. În tot largul Indiei n'a fost nimeni atât de vesel în noaptea aceea ca Kim. Ajuns la Umballa, se dete jos din vagon și apucă pe cărările care șerpuiau printre lanuri și sămănături, spre răsărit, în partea unde știa că este casa veteranului pe care îl cunoștea.

Cam tot atunci, colonelul Creighton, care era la Simla, primi o telegramă, care îi aducea la cunoștință că tânărul O'Hara a dispărut. Tot atunci geambașul Mahbub

Ali se întâmplase să fie în acelaș oraș, unde venise să vândă niște cai, și într'o dimineață, în timp ce galopau împreună prin vecinătatea câmpului de curse din Annandale, colonelul îi împărtăși vestea primită.

— Asta nu face nimica, răspunse geambașul cu indiferență. Oamenii sunt ca și caii. La anumite răspasuri au nevoie de sare, iar dacă se întâmplă să nu o găsească în iese, ies la larg pentru ca să și-o caute singuri. Băiatul a plecat să vagabondeze câtva timp. Probabil a început să se plictisească la madrissah; eu bănuiam de mai demult, că așa se va întâmpla. De aci înainte când va avea vacanță, îl voi lua cu mine. Nu avea nicio grijă Creighton sahib. El este exact ca un cal de polo, care își rupe căpăstrul și începe să sburde în voie.

— Va să zică nu crezi că a murit?

— Frigurile ar putea să-l omoare. Altfel nu cred că ar fi putut să i se întâmple ceva. O maimuță nu se pierde niciodată între crengile copacilor.

A doua zi dimineața, armăsarul lui Mahbub se apropie de colonel și geambașul începu să-i spună:

— Este exact așa cum am prevăzut eu. Băiatul a trecut prin Umballa și aflând că sunt aici, mi-a trimis o scrisoare. Se vede că cineva din bazar i-a spus unde sunt.

— Cetește-mi-o, zise colonelul și oftă ușurat.

Era absurd ca un om cu situația lui să se intereseze de un copil vagabond, de teapa acestuia, dar colonelul își aduse aminte de conversația pe care o avusese cu el în tren, și în timpul lunilor ce trecuseră, se surprinsese de nenumărate ori gândindu-se la copilul acesta ciudat și misterios, atât de închis în sine și stăpân pe fiecare pornire. Fuga lui dela școală era, în orice caz, culmea obraz-

nicei, dar dovedea în acelaș timp inițiativă și multă îndrăsneală. Mahbub Ali clipi șiret, în timp ce-și îndreptă calul spre mijlocul câmpului îngrădit, până unde nu ar fi putut veni nimeni, fără ca să-l bage de seamă.

Prieten al Stelelor care este prieten cu Prietenul a toată lumea...

— Ce va să zică asta ?

— Este un nume pe care i-l dădeam noi în orașul Lahore. „*Prietenul a toată lumea îndrăsnește să plece în drumul pe care și l-a ales singur. Se va întoarce însă, la ziua sorocită. Purtați de grijă ca cineva să meargă și să ridice lădița și pătura, iar dacă se va întâmpla ca fapta să-vârșită, să fie ne la locul ei, fie-mi dat ca mâna prietenească să abată din calea mea, biciul ispășirii*”. Ar mai fi ceva, dar...

— Nu face nimica, cetește înainte.

Sunt în viață anumite lucruri pe care nu le cunosc cei care mănâncă cu furculița. Cred eu că va fi mult mai bine să mănânc o vreme cu amândouă mâinile, în loc să mă slujesc de așa ceva. Pune vorbă bună pe lângă cel care nu poate înțelege aceste lucruri, pentru ca întoarcerea să-mi fie prielnică. Felul în care este făcută scrisoarea, te face să recunoști că băiatul a căutat să aleagă vorbele cu multă înțelepciune, pentru ca să nu poată fi înțelese, decât de cei care știu dinainte despre ce este vorba.

— Prin urmare, mâna prietenească să abată din calea lui biciul ispășirii ? întrebă colonelul râzând.

— Vezi cât e de înțelept băiatul. Ți-am spus că va începe din nou să vagabondeze. Fără să știe dinainte profesiunea dumitale...

— De asta nu sunt tocmai sigur, murmură colonelul.

— Vine la mine și-mi cere să fac pace. Nu este asta

o dovadă de înțelepciune? Spune că se va întoarce. A plecat numai pentru ca să-și îmbogățească cunoștințele. Gândește-te sahib. A stat la școală abia trei luni, și băiatul acesta nu este făcut pentru o astfel de încercare. Intru cât mă privește pe mine, sunt foarte mulțumit, căci văd mînzul că începe să învețe singur jocul.

— Da, dar altădată să nu mai plece singur.

— De ce să nu plece? A plecat singur și înainte de a deveni protejatul unui colonel sahib. Când va veni ceasul pentru încercarea cea mare, tot singur va trebui să plece. Și atunci, gândește-te bine, dacă se va întâmpla să scuipe, sau să strănute, sau să se așeze în altfel decât cei pe care îi supraveghează, se poate pomeni cu beregata retezată. De ce să-i stai în cale. Adu-ți aminte de zicătoarea persană: șacalul din deșertul Mazanderan nu poate fi prins decât tot de câni din Mazanderan.

— Adevărat, ai dreptate, Mahbub Ali. Dacă se va întoarce, fără să i se fi întâmplat ceva, nu mai am nimic de zis. Dar în orice caz trebuie să recunoști că a fost obrăznicie din partea lui să plece cum a plecat.

— Nici mie nu-mi spune niciodată, încotro se duce, când pleacă undeva, răspunse Mahbub. Băiatul nu e prost. Când va sosi sorocul, se va întoarce la mine. Mi se pare că a sosit vremea ca vraciul perlelor să se ocupe de el. Băiatul începe să prindă minte coaptă înainte de vreme, cum ar spune alții.

Profeția aceasta se îndeplini întru toate, cam la o lună după aceea. Mahbub coborâse din nou spre Umballa, în căutarea cailor de care avea nevoie, când se întâlni cu Kim pe drumul care ducea spre Kalka. Băiatul întinse mâna și ceru să-i dea ceva de pomană, dar geambașul îi răspunse cu o injurătură, la care Kim îi ripostă pe engle-

zește. Nu era nimeni pe aproape de ei, așa că nici nu putea să audă exclamația de mirare a lui Mahbub.

— Ia te uită! Pe unde ai umblat mă!—

— In sus și 'n jos, încoace și 'ncolo!

— Hai să ne așezăm colo sub crengile copacului, ca să fim feriți de ploaie, și povestește-mi ce-ai făcut.

— Am stat o vreme la un bătrân, nu departe de Umballa; pe urmă la o familie chiar din Umballa, pe care o cunosc de mai demult. Cu unul care face parte din această familie am coborât spre miazăzi până la Delhi. Acesta este un oraș minunat. Pe urmă m'am tocmit pogănici la un *teli* (negustor de uleiuri) care urca spre miazănoapte; am auzit însă de o mare serbare ce se pregătea la Puttiala, și m'am îndreptat în partea aceea, împreună cu un negustor de artificii. A fost praznic mare, zise Kim mângâindu-și pântecul. Am văzut Rajahle și elefanți cu sei bătute în aur și argint; noaptea au dat foc la toate artificiiile dintr'odată și cu prilejul acesta au murit unsprezece oameni, între care și negustorul cu care venisem; pe mine bubuitura m'a aruncat prin pânza unui cort, dar încolo nu mi s'a întâmplat nimica. Pe urmă m'am întors din nou spre *rêl*, împreună cu un călăreț *sikh* pe care l-am slujit ca rândaș, ca să-mi dea de mâncare; și-acuma sunt aici.

— *Shabash!* zise Mahbub Ali.

— Dar colonelul sahib ce spune? N'aș avea de loc poftă să mă ia la bătaie.

— Mâna prietenească a dat de știre biciului ispășirii; a doua oară însă când vei pleca din nou la drum, ne vom duce împreună. Ai început prea devreme.

— Pentru mine este destul de târziu. La *madrissah* am învățat să cetesc puțin și să scriu, așa că nu-mi lip-

sește mult pentru ca să devin sahib în toată forma.

— Nu mai spune, râse Mahbub, întorcându-se spre prichindelul cu hainele learcă de ploaie, în timp ce acesta sălta în noroiul drumului. — Salaam sahib! (și-i făcu o reverență în bătaie de joc). Ce zici, ești obosit din cauza drumului, sau vrei să mergem împreună la Umballa și să ne întoarcem amândoi cu caii pe care îi vom cumpăra?

— Mahbub Ali, plec cu tine!

CAPITOLUL VIII.

Voi fi eu legat cu șapte curmee
De câmpul ce pâinea-mi va da,
Dar îndoit mă simt legat de Allah
Ce două urechi vru să-mi dec.

Gol și flămând pe drumuri s'alerg,
Străin, fără prieteni, pribeag,
Ar fi mult mai bine, decât să merg,
Fără cap, atât mi-e de drag.

— Atunci pentru numele Domnului, schimbă în roșu, albastrul pe care-l porți, răspunse Mahbub Ali, făcând aluzie la prostul turban de modă hindustană pe care îl purta Kim.

Băiatul îi răspunse cu vechiul proverb :

— Imi voi schimba legea și hainele, dar de plătit, vei plăti tu singur.

Geambașul începu să râdă cu hohote, de era aproape gata să cadă din șea. Intr'o dugheană din marginea orașului, Kim își schimbă hainele, și când ieși în uliță, era cu totul altul, cel puțin ca înfățișare, căci acuma era mahomedan.

Mahbub luă o cameră cu chirie în fața gării, și trimise să-i aducă o masă caldă din cele mai alese, cu dulceturi și cremă de migdale (balushai, cum i se zice) și un

pachet de tutun de Lucknow, tăiat subțire în fir.

— Asta este o mâncare mult mai bună decât fripturile pe care mi le dădea călărețul meu sikh, zise Kim râzând mulțumit, și te asigur că nici la *madrissah*, nu ni se da așa ceva la masă.

— Aș vrea să-mi povestești și mie câte ceva despre această faimoasă *madrissah*, zise Mahbub scoțându-și câteva bucățele din friptura de miel, care înota în orez și unt de lemn aromat cu inimi de varză și cepe aurii. Înainte de toate însă, aș vrea să-mi povestești din fir în păr, fără să spui nicio minciună, cum de ai fugit. Căci să vezi tu, Prietene al Tuturora, continuă el lărgindu-și chinul care începea să-l frângă, nu cred să se fi pomenit până acuma ca un sahib sau un fiu de sahib să fi fugit dela această școală.

— Cum ar și putea să fugă? Oamenii aceștia nu cunosc țara, prin urmare nu se pomeneste așa ceva, răspunse Kim.

Când ajunsese la scena deghizării și conversația pe care o avusese cu fata din bazar, Mahbub nu se mai putu stăpâni și începu să râdă cu hohote și să bată din palme.

— *Shabash! Shabash!* Foarte bine, foarte bine prichindelule! Ce va spune doctorul turcoazelor la toate acestea? Acum ia-o încet și povestește-mi pas cu pas tot ce ai făcut, fără să uiți ceva.

Kim începu să-i povestească dela început, pas cu pas, toate aventurile pe care le avusese, sorbind adânc din țigară și tușind, când fumul prea parfumat îi îneca plămâni.

— Spuneam eu, murmură Mahhub Ali ca să nu fie auzit de băiat, că mânzul și-a rupt căpăstrul, ca să poată sburda în voie. Poama este pârăguită; nu-i mai rămâne

decât să cunoască depărtările, drumurile pe care trebuie să le bătătoarească și felul în care să se poarte. Ascultă aici, continuă geambașul cu glas tare, am reușit să opresc biciul colonelului, înainte de a cădea pe spinarea ta, și slujba asta pe care ți-am făcut-o, nu este un lucru de nimica.

— Ai dreptate, răspuse Kim pufăind indiferent din țigară. Ai completă dreptate.

— În orice caz însă, nu trebuie să-ți închipui că plecarea și întoarcerea asta a ta, ar putea să fie ceva de seamă.

— Hadjiule, asta a fost vacanța mea. Am robit săptămâni de-a-rândul, cum era să nu plec, după ce școala s'a închis? De asemenea nu trebuie să uiți că trăind de pe urma prietenilor mei, sau lucrând ca să-mi câștig pâinea de toate zilele, cum a fost cazul cu călărețul sikh, am ferit pe colonel de o mare cheltuială.

Sub mustața îngrijită după moda mahomedană, gura lui Mahbub Ali se contractă disprețuitoare.

— Ce înseamnă câteva rupii, zise pathanul întinzând mâna cu palma deschisă, pentru un colonel sahib. El le cheltuiește pentru că are cu tine un gând anume, nu din dragostea ce l-ar lega de tine.

— Asta eu o știu demult, răspuse Kim.

— De unde știi?

— Chiar dela colonel. Fără să nu cu vorbe deslușite, dar destul de limpezi, pentru un om care nu e prea greu de cap. Mi-a vorbit despre asta în *te-rain*, când am făcut drumul împreună până la Lucknow.

— Bine băiete, așa să fie. Ascultă dar ce-ți spun, Prietene al Tutorora, căci eu vreau să-ți spun ceva mai limpede despre ce este vorba, cu toate că spunându-ți

mă joc cu capul.

— Te-ai mai jucat odată cu el, răspunse Kim uşurat, în ziua când m'ai luat cu tine în şea, la Umballa, după ce mă bătuse toboşarul.

— Vorbeşte mai limpede. Minciuni poate îndruga oricine, dar între noi nu se prind... şi nu uita că tot aşa viaţa ta este în mâna mea; e destul să mişce un singur deget...

— Asta o ştiu de asemenea, răspunse Kim potrivit cărbunele în luleaua de bambu. Intre noi doi este o legătură tainică; trebuie să recunosc că puterea ta asupra mea este chiar mai mare, căci cine s'ar mai gândi la dispariţia unui băiat, omorât în bătae s'au aruncat într'o fântână din marginea drumului? Dar tot aşa cred că sunt mulţi oameni fie aci, fie la Simla, sau chiar dincolo de trecătorile munţilor, care s'ar întreba: „Ce s'a întâmplat cu Mahbub Ali?” în ziua când ar fi găsit mort printre copitele cailor. Insuş colonelul ar face o anchetă, dar (şi aci pe chipul lui Kim se zugrăvi o umbră de ironie), s'ar feri să ducă ancheta prea departe, căci oamenii s'ar putea întreba: „Ce legătură poate avea colonelul cu geambaşul acesta?”. Fiind însă în viaţă, eu aş putea...

— Cum ai putea tot atât de bine să şi mori...

— Şi asta se poate; dar cum zic: dacă aş trăi, numai eu şi nimeni altul afară de mine, nu ar şti, că într'o noapte a intrat cineva (poate un simplu hoţ) în camera lui Mahbub Ali din Serai, şi omul acesta a fost ucis înainte de a fi avut timpul să scotocească în regulă coburii seilor şi tălpile condurilor lui Mahbub, sau poate a fost omorât după ce scotocise totul. Ce zici, face să spun colonelului această noutate (eu încă n'am uitat că într'o seară m'a trimis să-i aduc o cutie de ţigări pe care n'o lăsase

pe masa lui Pater Victor), sau colonelul îmi va răspunde: „Ce mă interesează pe mine Mahbub Ali?”

Deasupra lor se ridică un nor gros de fum; pe urmă tăcură amândoi îndelung, apoi Mahbub Ali se întoarse spre Kim, cu ochii strălucitori de admirație.

— Și știind toate acestea, tu te duci să te culci și să te trezești între fiii sahibilor dela *madrissah*, unde primești cu umilință învățăturile profesorilor tăi?

— Acesta este ordin, răspuse Kim cu mândrie. Cine sunt eu ca să stau împotriva unui ordin pe care l-am primit?

— Tu ești cel mai șmecher dintre fiii lui Eblis, răspuse Mahbub Ali. Dar ia spune, ce este cu afacerea asta, cu hoțul și scotoceala prin lucrurile mele?

— Exact ceea ce am văzut cu ochii mei, în noaptea când eu și lama am dormit în apropierea camerei tale din seraiul Kashmir. Ușa rămăsese descuiată, și mi se pare că tu Mahbub Ali nu prea ai acest obicei. A intrat la tine în cameră, ca omul care știe dinainte că tu nu te vei întoarce curând. Eu am pus ochiul pe un cep care era în scândura pereților. Omul părea că umblă după ceva anume, dar acest ceva nu putea fi nici covor, nici frâu, nici căpăstru, nici vase de aramă, ci un lucru mult mai mic și ascuns cu multă grijă. Altfel nu văd de ce ți-ar fi desfăcut cu vârful cușitului talpa dela papuci.

— Aha... și văzând toate acestea ce ți-ai putut închipui, tu izvor de înțelepciune?

— Nimica. Am dus mâna la amulețul pe care îl purtam întotdeauna la piept și mi-am adus aminte de certificatul unui armăsar alb, care mi-a rămas între dinți în clipa când am mușcat un colț de lipie pe care mi-o dase un musulman. Am plecat deci, fără întârziere spre

Umballa, căci îmi dădeam seamă că mi-a fost încredințat un mare secret. În clipa aceea, dacă aș fi vrut, capul tău putea să cadă. N'aveam decât să spun omului acelaia: Ui-te ici, am certificatul unui cal alb pe care eu nu-l pot descifra. Ce crezi că se întâmplă? întrebă Kim uitându-se pe sub gene la Mahbub.

— Ce să se întâmple; după ce ai fi spus vorba asta, ai fi băut odată apă, de două ori, sau cel mult de trei ori. Nu cred să fi putut bea mai mult de trei ori, răspunse Mahbub fără să clipească.

— Asta este adevărat, și m'am gândit puțin la asta; dar m'am gândit mai mult la dragostea care mă leagă de tine, Mahbub. Prin urmare m'am dus la Umballa, după cum știi; dar tu nu știi încă ce s'a întâmplat după aceea: m'am întins în iarbă, să văd ce va face colonelul Creighton după ce va ceti certificatul armăsarului alb.

— Și ce a făcut? stăruie geambașul, văzând că Kim nu mai spune nimica.

— Tu duci știrile numai de plăcere, sau le vinzi? întrebă Kim.

— Eu le vând și le cumpăr, răspunse Mahbub și băgând mâna în chimir, scoase o piesă de patru annale.

— Nu dragul meu... opt, strigă Kim instinctiv, cum ar fi strigat orice oriental când ar fi fost vorba să facă o afacere.

Mahbub zâmbi și închise palma în care era banul.

— Nu e greu să te târguești în felul acesta, Prietene al Tuteurora. Hai, spune-mi numai așa de dragul meu, căci fiecare dintre noi ține în mână viața celuiilalt.

— Bine, fie. Am văzut pe Jang-i-Lat sahib că vine la banchet. L-am văzut că intră în biroul lui Creighton sahib, și i-am văzut pe amândoi cetind certificatul ar-

măsarului alb, și i-am auzit cu urechile mele dând porunci pentru plecarea la război.

— Eh! (Mahbub ridică privirea și în fundul ochilor lumina îi clipi ca doi cărbuni aprinși). Jocul a fost dus cu meșteșug până la capăt. Războiul acesta este acum pe terminate, și să sperăm că grație mie și ție, răul a fost stârpit din rădăcină, înainte de a putea să se lățească. Pe urmă ce ai făcut?

— Am întrebuințat aceste știri ca pe o nadă de prins pești, pentru a-mi câștiga hrana dela oamenii unui sat al cărui preot a dat lui lama o băătură pentru ca să-l adoarmă. Am avut însă grijă să iau punga bătrânului, așa că brahmanul nu a mai găsit nimica. A doua zi dimineața era supărat foc! Auleo, să-l fi văzut! Tot așa am întrebuințat aceste știri și în ziua când am fost prins de regimentul acela al albilor cu taurul roșu.

— Asta a fost prostie curată, zise Mahbub încrunțat. Secrete de acestea nu se aruncă pe toate drumurile, cum ai arunca surcele uscate pe foc, ci se păstrează cu grijă, ca o mână de *bhang* (hașiș).

— Tot așa zic acuma și eu, mai ales după ce mi-am dat seamă că nu mi-a folosit la nimica. Acestea însă s'au întâmplat demult, și dete din mâna cafenie și mică, par'că ar fi vrut să le șteargă amintirea, și de atunci m'am gândit în fiecare noapte la *madrissah*.

— Imi dai voie să te întreb, la ce sfârșit au dus aceste gânduri pe copilul cerului? întrebă Mahbub în bătaie de joc, netezindu-și barba roșcată.

— Firește că-ți dau, răspunse Kim pe acelaș ton. La Nucklao se spune că un sahib nu trebuie să spună unui negru niciodată că a făcut o greșeală.

Cu un gest fulgerător Mahbub întinse brațul după

junghiul pe care îl avea la piept, căci a spune unui pathan că este un negru, înseamnă să-i aduci cea mai sângeroasă jignire; dar pe urmă își dă seamă și încep să râdă:

— Haide spune sahib, căci negrul te așteaptă cu nerăbdare.

— Eu însă nu sunt sahib, și-ți mărturisesc greșeala pe care am făcut-o în ziua aceea la Umballa, când te-am blestemat, crezând că am fost trădat de un pathan. Imi pierdusem capul; trecuse puțină vreme de când mă prinseseră și așa fi fost gata să ucid pe toboșarul acela prost. Dar astăzi hagiule, sunt încredințat că ceea ce s'a întâmplat, a fost spre binele meu, și voi sta la madrissah, până în ziua când voi ajunge om în toată firea, căci de aci înainte drumul este deschis în fața mea.

— Bine ai vorbit. Înainte de toate trebuie să știi dinainte drumurile, să ții minte numerile și să știi să te slujești de busolă. Acestea sunt condițiunile jocului pe care îl vei juca tu. Sus în munți este cineva care te așteaptă să-ți arate ce trebuie să faci.

— Voi asculta și voi învăța ceea ce îmi vor spune, dar cu o condiție: ca atunci când se închide școala, să fac ce mă trage inima în timpul vacanței, fără ca cineva să se amestece în treburile mele. Spune-i acest lucru colonelului.

— De ce nu-i vorbești chiar tu, în aceeași limbă pe care o vorbesc sahibii?

— Colonelul este în slujba Guvernului. Pe el îl trimit de ici colo, și nu te poți întemeia pe vorba lui, mai ales că el trebuie să țină seamă de propria lui înaintare. (Nu vezi câte am învățat dela Nucklao!) Afară de asta pe colonel îl cunosc abia de trei luni. Pe unul căruia îi zice Mahbub Ali îl cunosc de șase ani. Așa! Va să zică

mă voi întoarce la *madrissah* și acolo voi învăța. În timpul cât voi sta la *madrissah*, voi deveni un *sahib*. Dar când *madrissah* se va închide, atunci trebuie să fiu liber, ca să mă pot întoarce la ai mei. Altfel să știi că voi muri.

— Dar cine sunt aceștia ai tăi, prietene a toată lumea?

— Țara aceasta largă și frumoasă, răspuse Kim, ridicând brațul și plimbându-l în jurul camerei cu pereții de lut, în firida cărora opaițul cu feștila de cânepă clipea somnoros prin fumul des de tutun. — Pe urmă vreau să văd din când în când pe lama, și afară de asta am nevoie și de bani.

— Toată lumea are această nevoie, răspuse Mahbub grav. Iți voi da opt annale, căci azi nu prea cad bani din potcoavele cailor, dar banii aceștia trebuie să-ți ajungă mai multă vreme. Cât pentru rest, tot ce mi-ai spus, mi-a făcut plăcere și nu e nevoie să mai vorbim despre asta. Grăbește-te la învățătură și peste trei ani, poate chiar mai curând, vei putea să ne fii de folos... Și cine știe dacă nu-mi vei fi chiar mie de folos.

— Nu cumva până acuma te-am stânjenit cu ceva? întrebă Kim râzând ștregărește.

— Nu-mi întoarce vorba, se răsti Mahbub. Tu ești randașul meu; du-te și te culcă împreună cu celelalte slugi care sunt cu caii în celălalt capăt al gării.

— Mă vor aduce numai în bătaie până la capătul de dincoace al gării, dacă mă apropiu de ei, fără să aibă știre.

Mahbub își duse mâna la brâu și muindu-și degetul în tuș, îl apăsă pe o bucățică de hârtie subțire indigenă. Dela Balk la Bombay toată lumea cunoștea urma acestui deget, cu șanțuri grosolane, care se orânduiau în jurul unei vechi răni vindecate, care le tăia în diagonală.

— E deajuns să arăți asta celui care este mai mare peste oamenii mei. În zorii zilei voi veni și eu.

— Pe ce drum vei veni?

— Pe cel care iese din oraș. Nici nu este altul; pe urmă mă voi întoarce la Creighton sahib. Să știi că te-am scăpat de o bătaie.

— Allah, ce poate să însemne o bătaie cât de sdra-vână, când mai simți încă pe umeri că nu ți s'a mișcat capul din loc?

Kim se strecură nesimțit în noapte, ocoli casa, târându-se prin umbra zidurilor, apoi lăsând gara în urmă, merse drum mai bine de un kilometru. Făcu apoi un mare încunjur și se întoarse înapoi, mergând încet, căci îi trebuia să câștige timp pentru ca să inventeze ceva plauzibil pentru cazul când vreunul dintre oamenii lui Mahbub va începe să-l descoase.

Caravana geambașului își făcuse sălașul în mijlocul unui vast teren de dincolo de linia ferată, și cum era o-biceiu indigenilor, nici nu se gândiseră să descarce cele două vagoane în care erau caii lui Mahbub, amestecați cu animalele cumpărate de către Compania Tramvaielor din Bombay. Cel care era mai aproape de oamenii lui Mahbub, un mahomedan cu înfățișare de om uscățiv și rău, începu să se răstească la Kim de cum îl văzu, dar se liniști îndată ce dete cu ochii de pecetea lăsată de degetul stăpânului său.

— Ca să-mi faci o mare plăcere, hagiul m'a luat și pe mine în slujba lui, zise Kim scurt. Dacă te îndoiești de ceea ce-ți spun, n'ai decât să aștepti până dimineață și când va veni, îți va spune singur. Până atunci însă fa-ceți-mi și mie loc alături de foc.

Incepu numaidecât o amestecătură de glasuri, după

obiceiul indigen, care se manifestează cu fiecare ocazie. După ce glasurile se potoliră, Kim se chirci și el alături de oamenii lui Mahbub, acoperit cu o pătură de împrumut, între roțile unei harabale. Un așternut între tot felul de gunoaie descărcate din căruțe, alături de caii asudați și slujitorii *balti* care nu miroseau tocmai plăcut, ar fi fost ceva destul de neplăcut pentru un alb. Kim însă era încântat. Schimbarea decorului, a ocupației și a lucrurilor care îl încunjurau, era o atmosferă nouă care făcea să-i tremure nările de mînz tînr, și gîndindu-se la paturile albe înșirate sub *punkhas* în sălile institutului St. Xavier, se simți tot atât de mulțumit ca și atunci cînd ar fi recitat tabla înmulțirii în limba engleză.

— Sunt foarte bătrîn, își zise el cu ochii împăinjeniți de somn. În fiecare lună îmbătrînesc cu un an. Eram tînr și prost în ziua cînd am dus scrisoarea lui Mahbub la Umballa. Chiar mai tîrziu cînd umblam cu regimentul, eram foarte tînr și mititel, și n'aveam minte mai de loc. Acuma însă învăț în fiecare zi cîte ceva, și peste trei ani colonelul mă va scoate din *madrissah* și-mi va da drumul să plec împreună cu Mahbub după certificate de cai, sau s'ar putea să plec chiar singur; și aș putea să găsesc și pe lama și să merg împreună cu el. Da, așa ar fi mult mai bine. Să merg din nou pe jos, cum ar merge orice *chela*, după ce lama se va întoarce dela Benares.

Gîndurile lui Kim deveneau tot mai încete și mai încurcate. Simți cum începe să lunece în lumea visurilor, apoi dintr'odată îi răsună în auz un glas subțire și limpede, care se ridica pe deasupra svonului de glasuri răgușite și lîncede ale slujitorilor. Glasul acesta venea din dosul pereților căptușiți cu oțel ai vagonului.

— Va să zică el nu e aici ?

— Unde ar putea să fie decât prin oraș la vreun chiolhan. Cui i-ar trece prin minte să caute șobolanul într'o băltoacă de broaște. Hai să plecăm. Omul nostru nu este aici.

— Bine, dar am primit poruncă să nu mai treacă a doua oară dincolo de munți.

— Înțelege-te cu o femeie ca să-l otrăvească. Va trebui să plătești o mulțime de rupii, dar cel puțin nu va afla nimeni.

— Orice, afară de femeie. Ne trebuie ceva mult mai sigur; nu uita prețul care s'a pus pe capul lui.

— Da, dar poliția are mână lungă și suntem departe de hotar. Dacă am fi acum la Peshawar, ar fi altceva.

— Da... la Peshawar, se auzi celălalt glas supărat, unde tot orașul e plin de neamurile lui și unde sunt o mulțime de cotloane cu sute de ieșiri, și femei pe sub fustele cărora se poate ascunde foarte bine. Pentru noi, Peshawar sau Jehannum (focul gheenei) este tot una.

— Prin urmare, ce plan ai?

— Dobitocule, de câte ori trebuie să-ți spun. Așteaptă-l să vină la culcare, pe urmă un glonte bine îndreptat și tras de aproape. Vagoanele sunt între noi și urmăritori. N'avem decât să trecem dincolo de linia ferată și să ne vedem de treabă. Nici nu vor băga de seamă din ce parte a venit împușcătura. Stai aci până se va face ziuă. Ce fel de *faquir* ești tu, de tremuri ca o vargă, din cauză că trebuie să faci de veghe?

— Ia te uită, se gândi Kim fără să deschidă ochii. Aci iarăș este vorba de Mahbub. Nu mai încape nicio îndoială, certificatele armăsarilor nu sunt o marfă pe care s'o porți cu tine fără primejdie. S'ar putea de asemenea ca Mahbub Ali să fi vândut și alte știri. Ce faci acum Kim?

Nu știi unde este aciuiat Mahbub Ali, și dacă se întâmplă să se întoarcă înainte de revărsatul zorilor, aceștia doi îl vor împușca. Din asta Kim nu are nimic de câștigat, și nici nu este o afacere cu care te-ai putea duce să te plângi poliției. Nici lui Mahbub nu i-ar putea aduce niciun folos acest amestec ; ce să fac (zise el aproape cu glas tare) căci nu-mi aduc aminte de nicio lecție învățată la Nucklao care mi-ar putea fi acum de folos. Allah, uită-te încoace: aci e Kim și dincolo sunt cei doi. Prin urmare înainte de toate Kim trebuie să se ridice din așternut și să plece așa, ca să nu-l bage nimeni de seamă.. Un vis urât poate trezi din somn pe oricine, prin urmare...

— Uh... rrr... ya... la... la... ! *Narain!* Ui-te *churel... churel!*

Churel este un strigoiu foarte primejdios în care s'a încarnat o femeie moartă în chinurile facerii.

Acest strigoiu rătăcește în lungul drumurilor pustii și are labele picioarelor întoarse din glesne spre spate, iar când se arată oamenilor, îi umple de toate spaimetele.

Urletul de groază al lui Kim înfioară noaptea cu violență crescândă, până în clipa când sări în picioare și prinse să se împletească buimăcit de somn, iar în timpul acesta slujitorii geambașului începură să-l ocărăscă în toate chipurile, din cauză că-i trezise. Băiatul se opri din nou la o depărtare de vreo douăzeci de metri în susul liniei ferate, și așezându-se pe pământ, avu de grijă ca cei doi care erau ascunși în umbră, să poată auzi scâncetele și gemetele lui în timp ce se prefăcea că începe să se desmetească. După câteva minute, se dete de-a-dura până ajunse în marginea drumului, de unde se topi în întunec.

O luă la goană până când ajunse la gura unui șanț

de irigație; aci sări înăuntru și numai bărbia îi rămase deasupra gurii de piatră, ca să poată urmări pe toți cei care vor trece în timpul nopții, în susul și în josul drumului, fără ca el să fie văzut de cineva.

Trecu un convoiu de câteva cară, lăsând un sdrângănit de fiare în urma lor, și se îndreptară spre marginea orașului; pe urmă un agent de poliție care tușea sufocându-se și după el vreo doi sau trei pedestrași care cântau, ca să-și alunge urâtul și să sperie duhurile rele. Pe urmă se auzi ropotul unui cal potcovit.

— Uhîm, mi se pare că acesta seamănă cu Mahbub, își zise Kim văzând calul că se poticnește, când dete cu ochii de capul lui care răsări din fundul șanțului.

— Ira, Mahbub Ali, strigă el cu glasul sugrumat, fii cu băgare de seamă!

Calul strunit de hățuri, se opri dintr'odată și începu să dea înapoi spre parapetul șanțului.

— Nu voi mai călări niciodată în timp de noapte un cal potcovit, strigă Mahbub furios. Cu potcoavele se împiedică de toate oasele și cuiele pe care le întâlnește în drum. După ce descălecă, se plecă să ridice piciorul dinainte al calului, așa că ajunse cu capul tocmai la înălțimea până unde se putea ridica Kim. — Lasă-te pe vine și ascunde-te în dosul parapetului, căci noaptea are ochi care văd prin întunec.

— Doi oameni așteaptă întoarcerea ta și stau ascunși în dosul vagoanelor în care sunt caii. Te vor împușca îndată ce te vei întinde sub pătură să te culci, căci pe capul tău s'a pus preț. I-am auzit vorbind prin întunec, în timp ce stam culcat alături de cai.

— I-ai văzut cine sunt?... Stai binișor tartore, strigă el furios, adresându-se calului.

— Nu i-am văzut, căci era întunerec.

— Nu era unul îmbrăcat ca un *faqir*?

— L-am auzit pe unul spunând celuilalt: „Ce fel de faquir ești tu, de tremuri ca o vargă, pentru puțină veghe prin întunerec?”

— Bine băiete. Intoarce-te în cantonament și culcă-te. Eu nu voi muri în noaptea aceasta.

Mahbub își întoarse calul în loc și dispăru în noapte. Kim se târâ de-a-bușile prin șanț, până când ajunse în dreptul locului unde se culcase pentru a doua oară, apoi trecu drumul târându-se pe pânțele și se băgă din nou sub pătură ca să doarmă.

— În orice caz acum Mahbub știe despre ce este vorba, se gândi el mulțumit de isprava pe care o făcuse. Vorbea ca unul care se aștepta de mai înainte la așa ceva. Nu cred ca cei doi să tragă vreun folos din veghea de noaptea asta.

Trecu un ceas și cu toate că făcu tot ce-i stete în putere ca să rămână treaz toată noaptea, fu toropit de oboseală și adormi adânc. Din când în când câte un tren de noapte trecea cu vuet uriaș în lungul liniei, la o depărtare de cel mult douăzeci de metri de el; dar pe Kim nu-l putea trezi din somn și nici nu-l putea supăra niciun fel de sgomot, căci era de aceeași indiferență, caracteristică oricărui oriental. În orice caz vuetul roților nu-i sperie nici visurile, dar nici nu i le răscoli.

În timpul acesta însă, Mahbub se pârălea neadormit. Era foarte plictisit din cauză că se știa urmărit de oameni care aveau de gând să-i ia viața, cu toate că nu făceau parte din tribul lui și nici nu aveau nicio legătură cu dragostele lui trecătoare. Primul gând și cel mai firesc care-i veni, fu să coboare în josul liniei, apoi să se în-

toarcă înapoi pe cealaltă parte, și luând pe la spate pe amândoi prietenii care-l pândeau, să-i curețe fără milă. Iși aduse aminte însă cu multă părere de rău, că în orașul acesta s'ar putea ca un alt serviciu al Guvernului, care să nu aibă nicio legătură cu colonelul Creighton, să-i ceară explicații pentru această faptă, și aceste explicații ar fi fost foarte greu de dat; mai știa de asemenea că spre miazăzi dela frontieră, autoritățile făceau mare caz de un cadavru sau două care se întâmpla să se găsească pe marginea drumurilor. O astfel de supărare nu mai avusese din ziua când trimisese pe Kim cu biletul la Umballa, și tocmai din cauza aceasta se simțise foarte mulțumit, închipuindu-și că a reușit să abată orice bănuială din calea lui.

Dintr'odată îi trecu prin minte un gând care i se păru strălucit.

— Englezii spun întotdeauna adevărul, își zise el. Prin urmare de ce am umbla noi indigenii mereu cu șoalda. Pe Allah, mă voi duce și eu să spun englezului adevărul. La ce mai este bună poliția guvernului, dacă unui biet om din Kabul i se pot fura caii chiar din vagonul cu care sunt transportați. Par'că am fi la Peshawar. Mă voi duce să mă plâng la gară. Sau poate va fi mult mai bine să mă plâng unui sahib din serviciul gării. Oamenii aceștia sunt foarte zeloși, și dacă reușesc să prindă hoji prin vagoane de acestea, în statele de serviciu, se ține seamă de faptele lor.

Iși legă calul în fața gării și ieși pe peron.

— Ce faci Mahbub Ali, strigă un funcționar care era al doilea asistent la serviciul de mișcare al liniei ferate, un tânăr înalt și voinic, cu părul bățuit, de culoarea inului, și îmbrăcat în costum alb de călărie, cam ponosit de

soare. Ce cauți pe aici? Poate cauți potcoave?...

— Nu dragul meu, căci de cai n'am nicio grijă. Căutam pe Lutuf Ullah. Am un vagon încărcat, garat mai jos ceva pe linie. Ce crezi, ar putea să-i scoată cineva din vagon, fără știrea celor din gară?

— Nu cred că s'ar putea Mahbub. Dar dacă s'ar întâmpla cu toate acestea, atunci ai fi în drept să faci o plângere contra noastră.

— Am văzut doi oameni care s'au ascuns sub un vagon din apropiere, de cum s'a făcut noapte. Mi-am zis însă că *faqirii* nu fură cai și i-am lăsat în plata Domnului. Aș vrea să găsesc pe tovarășul meu Lutuf Ullah.

— Nu mai spune Mahbub, și zici că i-ai lăsat în plata Domnului? Pe cinstea mea, am avut mare noroc că te-am întâlnit. Cum zici că arată?

— Sunt niște *faqiri* și cred că au venit să ridice și ei ceva grâne din vreun vagon. Trebuie să fie mai mulți în lungul liniei. Statul nici nu va băga de seamă paguba pe care o vor face. Eu venisem numai pentru Lutuf Ullah...

— Lasă pe tovarășul dumitale, că-l vei găsi mai târziu. Unde e vagonul cu cai?

— Ceva mai încolo, în josul liniei, unde se fac luminile pentru trenuri.

— La ghereta de semnale, vrei să spui?

— Tocmai, pe linia din partea dreaptă care merge alături cu drumul. Lutuf Ullah însă este un om înalt și uscățiv, cu nasul rupt și are un câine persan de culoare cenușie... Așa!

Tânărul plecă numaidecât să caute un agent de poliție, căci știa că direcțiunea liniilor ferate suferea foarte multe pagube din cauza prădăciunilor care se semnalau la vagoanele de cereale.

— Cu bocancii lor ferecați vor face sgomot și se vor mira că nu mai găsesc hoții când se vor apropia de locul despre care le-am spus. Barton sahib și tânărul sahib cu care am vorbit se vede că sunt oameni foarte deștepți.

Așteaptă câteva minute în acelaș loc, convins că-i va vedea întorcându-se în fugă și gata să se repeadă să prindă hoții. În clipa aceea o locomotivă cu farurile aprinse trecu în goană prin fața gării, și la lumina fugară văzu chipul agentului Barton, ștergându-se în mijlocul întunerecului.

— Mi se pare c'am făcut tânărului acestuia o nedreptate, căci nu arată să fie prost de loc, murmură Mahbub Ali. Să te repezi după hoți cu o locomotivă, mi se pare ceva nou de tot.

Când în zorii zilei Mahbub Ali se întoarse în cantonament, niciunul dintre oamenii lui nu găsi cu cale să-i povestească cele întâmplate în timpul nopții. Nimeni, doar cel mult un mic rândaș care intrase de curând în slujba geambașului și pe care Mahbub Ali îl chemă numaidecât în cortul său, ca să-i dea o mână de ajutor la împachetarea bagajelor sale.

— Știu tot ce s'a întâmplat, zise Kim în șoaptă, strângând chingile coburilor. Doi sahibi au venit cu *te-rainul*. Eu m'am strecurat în umbră pe cealaltă parte a vagoanelor, în timp ce *te-rainul* înainta cercetând cu băgare de seamă. Pe urmă au căzut în spatele celor doi oameni care se ascunseseră sub vagonul cu pricina. Ce fac cu foile acestea de tutun, hagiule? Să le învelesc într'o hârtie și să le bag sub desaga de sare? Pe urmă s'au așezat zu genunchii pe ei. Unul dintre *faquiri* a lovit însă pe un sahib cu cornul (Kim voia să spună că l-a lovit cu mânerul de corn de cerb al cârjei pe care o poartă *faquirii*,

ca singură armă asupra lor), și sângele a început să curgă. Atunci al doilea sahib, după ce l-a amețit pe primul dușman, lăsându-l lungit, s'a repezit la *faqir* și l-a pocnit de câteva ori cu mânerul unei arme scurte, pe care o smulsesese din mâna celuilalt. Făceau o hărmălae de credeai că au scăpat din casa de nebuni.

La vorbele băiatului, Mahbub zâmbea cu resemnarea unui martir.

— Nu dragul meu, eu cred că aci nu poate fi vorba atât de *dewanee* (nebunie sau un caz de urmărire în fața instanțelor civile corecționale, căci acest cuvânt poate fi întrebuințat în ambele sensuri), ci mai curând de *nizamut* (crimă premeditată). Spuneai că au găsit la ei și o armă? Asta însemnează zece ani de închisoare.

— Pe urmă am băgat de seamă că cei doi nu mai fac nicio mișcare, dar cred că erau aproape morți când i-au urcat în *te-rain*. Ui-te așa le umblau capetele... și e o mulțime de sânge în lungul liniei. Hai să vezi.

— Eu am văzut sânge și înainte de asta. Inchiisoarea va fi loc sigur pentru ei. Nu mă îndoiesc însă, că nu își vor spune numele adevărat, așa că va trece multă vreme, până când se va afla cine sunt. Mie mi-au fost vrăjmași, și după cât văd, soarta ta e toarsă din acelaș fir cu a mea. Ce poveste minunată pentru doctorul perlelor! Hai, dă-i repede cu coburii și cu tingirile, căci vom scoate caii din vagon și ne îndreptăm spre Simla.

În mare grabă, așa cum înțeleg orientalii orice grabă, după țipete ascuțite, vorbe fără rost și înjurături nenumărate, cu chiote pentru lucruri de nimica, tabăra se ridică și se urni la drum, pe urma celor șase cai înțepeși de nemișcare și cam speriați de vuetul continu al trenurilor, îndreptându-se spre Kalka, în răcoarea zorilor

jilăvite de ploaia grăbită ce trecuse. Kim care în fața celorlalți oameni trecea drept favoritul lui Mahbub Ali, fu cruțat de munci mai grele, din partea celorlalți argați, care țineau să păstreze cele mai bune raporturi cu Pathanul. Mergeau încet, oprindu-se în popasuri ușoare, tot la câteva ceasuri de drum și adăpostindu-se la umbra pe care o întâlneau din distanță în distanță. Pe drumul care duce la Kalka, trec foarte mulți sahibi, și după cum spunea Mahbub Ali, fiecare sahib trebuie să pară că este mare cunoscător de cai, și chiar dacă ar fi dator vândut cămătarilor, totuș trebuie să se prefacă amator de a cumpăra. Tocmai din cauza aceasta, fiecare haraba, care trecea cu câte un sahib, se oprea și începeau să stea de vorbă. Unii chiar se dădeau jos în mijlocul drumului și pipăiau picioarele cailor, punând întrebări fără niciun rost sau de-a-dreptul prostesți, insultând pe negustor fără niciun motiv, numai din cauză că nu cunoșteau întrebuințarea exactă a cuvintelor din limba indigenă, pe care o întrebuințau.

— Prima dată când am avut de-a-face cu sahibi, zise Mahbub Ali întorcându-se spre Kim, care își umplea luleaua la umbra unui copac, asta a fost pe vremea lui Colonel Soady Sahib, care a fost comandantul Fortului Abazai și a inundat din răzbunare câmpul unde era cantonamentul Judecătorului, nu știam încă ce caraghioși sunt oamenii aceștia și aproape mă scosese rădăcină din fire. Spuneau... (și începu să povestească lui Kim o întâmplare în care toate cuvintele indigene erau întrebuințate de-a'ndoasele, așa că băiatul se tăvălea de răs). Acuma însă, îmi dau seamă că și ei sunt ca și ceilalți oameni, continuă el dând drumul unui nor de fum, în anumite privințe sunt înțelepți, iar în altele sunt niște proști. Căci e mare prostie să

întrebuințezi un cuvânt cu înțeles greșit în fața unui străin; oricât ți-ar fi gândul de curat, un străin nu poate bănui niciodată intenția cu care i-l spui. Asta e tot atât de primejdios, pe cât este să cauți adevărul, răscolind locul cu vârful unui pumnal.

— Asta e adevărat, foarte adevărat, răspunse Kim. Proștii vorbesc despre fătat, când văd o femeie că se sbate în chinurile facerii. I-am auzit și eu.

— Tocmai de aceea, în situația în care te găsești va fi foarte bine să-ți amintești de asta și să întorci un lucru pe amândouă fețele. Intre sahibi să nu uiți niciodată că ești sahib; iar când ești între indigeni, să-ți aduci aminte că ești... zise Mahbub, apoi făcu o pauză și zâmbi.

— La urma urmelor, ce sunt eu? Musulman, Hindustan, Jain sau Budhist? E foarte greu de ales.

— Nu mai încape vorbă că tu ești un necredincios și din cauza aceasta un mare afurisit. Așa spunea legea mea... sau cel puțin eu așa cred. Dar cu toate acestea, tu ești micul meu Prieten al Tutturora, și eu te iubesc. Așa-mi spune inima. În afaceri de credință e tot atât de greu de ales ca și între cai. Un om cuminte știe dinainte că orice cai sunt buni, căci la fiecare se poate câștiga; întru cât mă privește pe mine, cu toate că sunt un bun Sunni și nu pot suferi pe cei din Tirah, sunt gata să cred acelaș lucru despre orice credință. În orice caz se știe dinainte că o iapă de Kattivar, pe care o aduci din deșertul nisipurilor unde s'a născut, se va poticni în partea de apus a Bengaliei, întocmai ca și un armăsar de Balkah (și se știe că nu se află cai mai buni decât cei din Balkah, numai de nu ar fi atât de greoi și de lași în șale), cu toate acestea nu fac două parale în zăpezile deșertului dela miazănoapte, alături de cămilele pe care le-am văzut eu pe acolo.

Tocmai de aceea eu mi-am zis întotdeauna că orice cre-
dință este întocmai ca și caii. Fiecare își are partea ei
bună, dar numai în țara ei.

— Lama al meu însă, spunea cu totul altceva.

— Acesta este un visător bătrân din Bhotiyal. Sunt
puțin cam nemulțumit, Prieten al Tuturora, din cauză
că văd că pui atâta preț pe vorbele omului acestuia, pe
care nimeni nu-l cunoaște.

— Asta este adevărat hagiule, și trebuie să recunosc
că ai dreptate, dar eu mă gândesc la el cu dragoste.

— Mi se pare că și el se gândește la tine, tot așa.
Și inimile sunt ca și caii, care se duc și se iau după cei
care trec înaintea lor. Spune lui Gul Sher Khan să bată
bine țărșii de care este priponit armăsarul cel ciacâr;
n'avem nevoie ca în fiecare popas să înceapă caii să se
ia la bătaie, căci văd că sunt gata din nou să se încere.
Ascultă ici. Crezi că pentru liniștea ta, este nevoie să mai
vezi pe lama ?

— Bătrânul face parte din destinul meu. Dacă nu-l
mai pot vedea și dacă omul acesta îmi va fi luat, să știi
că voi fugi dela *maḍrissah* din Nucklao, și odată plecat,
nu știu cine va fi în stare să mă mai găsească.

— Asta așa este, căci niciodată un mânz tânăr nu a
fost legat cu căpăstru mai slab decât al tău, răspunse
Mahbub și dete din cap.

— Nu te speria, zise Kim, ca și când s'ar fi pregătit
să dispară chiar în clipa aceea. Bătrânul lama mi-a spus
că va veni să mă vadă la *maḍrissah*...

— Cum să apară un cerșetor cu cățuia în mână, în
fața acestor tineri sa...

— Nu în fața tuturor, îl întrerupse Kim, căci aceștia
au ochii albaștri și negru la rădăcina unghiilor, iar în

vinele unora dintre ei curge sângele claselor celor mai de jos. Sunt fii de *metheeranees* și cuscriți cu *bhungi* (măturători).

Cred că este inutil să mai redăm explicațiile pe care le da Kim, cu glasul liniștit, în timp ce rodea o bucată de trestie de zahăr.

— Prietene al Tuturora, zise Mahbub, întinzându-i luleaua ca să i-o scuture de cenușă. În viața mea am cunoscut mulți bărbați, femei și copii, și tot atâția oameni albi. Cu toate acestea, n'am întâlnit până acuma un prichindel, care să se asemene cu tine.

— Cum adevă? Pentru că eu îți spun întotdeauna adevărul.

— Poate din cauza asta, căci trebuie să știi că lumea e plină de dușmani pentru cei care sunt oameni de treabă.

Mahbub Ali se ridică în picioare și după ce își strânse brâul, ieși să vadă de cai.

— Dar dacă se va întâmpla să-l dau pe parale?

Tonul cu care îi puse această întrebare, făcu pe Mahbub să se oprească în loc și să se întoarcă spre el:

— Ce-o mai fi și asta?

— Dacă îmi dai opt annale, îți voi spune, se strâmbă Kim, mai ales că este vorba de liniștea ta.

— Mă, *shaitane!* zise Mahbub, și-i întinse banii.

— Îți mai aduci aminte de întâmplarea cu hoții din noaptea aceea la Umballa?

— Fiind vorba de niște oameni care aveau de gând să-mi ridice viața, nu i-am putut uita încă. Da de ce?

— De Kashmir Serai îți mai aduci aminte?

— Vin îndată să-ți smulg urechile, sahib.

— Nu e nevoie Pathane... Dar să știi că *faquirul* pe care l-au găsit leșinat în bătaie, era acelaș care intrase

noaptea la tine și ți-a răscolit toate lucrurile în Lahore. I-am văzut fața la lumina felinarului, când îl urcau pe locomotivă. Este acelaș bărbat pe care îl văzusem înainte.

— De ce nu mi-ai spus îndată?

— Omul va intra în închisoare și vei avea pace de el câțiva ani. Cred că nu trebuie să spui dintr'odată, mai mult decât este numaidecât nevoie. Afară de asta, înainte de plecare nu aveam nevoie de bani pentru dulciuri.

— Allah Kerim! Intr'o zi dacă îți va veni poftă, ai să-mi vinzi și capul de dragul câtorva dulciuri.

Kim își va aduce aminte toată viața de drumul lung și liniștit pe care l-au făcut dela Umballa, trecând prin Kalka și grădinile Pindjor, care sunt în marginea trecătorii spre Simla. Revărsarea neașteptată a apelor fluviului Gugger, îi făcu să piardă un armăsar (fără îndoială, pe cel mai de preț), și era gata să înece pe Kim în mijlocul valurilor tulburi și furioase. Ceva mai încolo caii li se speriară la vederea unui elefant al guvernului, și fiind bine hrăniți de iarba grasă a drumurilor, pe unde trecuseră, pierdură o zi și jumătate, până să-i adune din nou. Pe urmă se întâlniră cu Sikandar Khan, care cobora cu șase gloabe, pe care nu le putuse vinde nimănui, și Mahbub, care sub unghia degetului mic avea mai multă pricepere de geambaș decât Sikandar Khan în toate corțurile lui, fu nevoit să-i cumpere o pereche de cai proști, dar afacerea asta îl costă opt ceasuri de târguieli pline de viclesuguri și o mulțime de lulele fumate. Cu toate acestea, drumul fu o plăcere; poteca șerpuia spre coame, sau se înclina spre văi, tăind coasta munților, în rumeneala zorilor oglyndite în zăpezile de dincolo de culmi; drumul era străjuit de cactuși care se înșirau ca niște candelabre

pe coastele pleșuve și petrecut de murmurul cu nenumărate glasuri al izvoarelor, de ciorovăiala neîntreruptă a maimuțelor; deodarii cu ramurile plecate în jos se cățărau tot mai sus în fața lor. Dedesubt se așternea covorul nesfârșit al câmpiilor și împrejur buciumul neîntreruptă a trompeților dela câte o tonga; emoție pricinuită de caii speriați, când se întâmpla ca o tonga să treacă prin apropiere; veneau apoi popasurile pentru rugăciune, când Mahbub Ali (dacă se întâmpla să creadă că nu are nicio pricină de grabă) se oprea să-și facă abloțiunile și să murmure câte o rugăciune; popasurile de seara, când oamenii stăteau de vorbă și-și povesteau pățaniile din lungul drumului făcut, în timp ce bivolii și cămilele rumegau tihnite în fața carălor, toate aceste impresii cântau în sufletul lui Kim o melodie necunoscută până acuma.

— În ziua când toate cântecele și jocurile acestea se vor termina, zise Mahbub Ali, va veni colonelul Creighton și fața lucrurilor se va schimba.,

— Țară frumoasă, țară minunată a Hindustanului! Țara celor cinci fluvii, este mai frumoasă decât oricare alta, și dacă se va întâmpla ca Mahbub Ali sau colonelul să se întoarcă împotriva mea, zise Kim, voi veni aici aproape cântând. După ce voi pleca, cine să mai vină pe urma mea, ca să mă găsească unde sunt? Ia privește haigiule, mi se pare că departe dincolo, se vede Simla? Allah, ce oraș! se minună băiatul.

— Fratele părintelui meu care pe vremea când la Peshawar se săpau fântânile lui Mackerson, sahib, își mai aduce aminte de vremea când aici nu erau mai mult de două case.

Geambașul apucă cu caii pe o potecă alături cu șoseaua, coborând în unghiu ascuțit spre bazarul de jos

al oraşului, care era aproape de Primărie. Un om care cunoaşte toate întortocherile acestui cartier, poate sfida viclenia aparatului poliţienesc al acestei capitale a Indiei în timp de vară, căci terasele comunică una cu alta, hudiţele se încrucşează şi fiecare intrare de gang, are o ieşire ascunsă şi nebănuită. Aci trăiesc cei care mijlocesc facilităţile vieţii de trândăvie ale oraşului; *jhamhanii* care în timp de noapte duc *rikshawle* cu frumoasele cucoane şi stau în faţa meselor de joc, până în zori; samsari, vânzători de dulciuri şi curiozităţi, sau vânzători de lemne, preoţi, pungăşi de buzunare şi funcţionarii indigeni ai guvernului. În acest cartier poţi auzi curtezanele vorbind despre lucruri care trec drept cele mai ascunse secrete ale Consiliului Superior al Indiei, şi tot aci mişună furnicarul agenţilor şi spionilor a cel puţin jumătate din Statele domnilor indigeni. În acest cartier Mahbub Ali, îşi închirie o cameră cu un lacăt mult mai solid decât cel dela uşa magherniţei din Lahore, în casa unui negustor de vite, mahomedan. Casa aceasta era un fel de casă a minunilor, căci pe înserate se arată un tânăr rândaş, şi peste un ceas plecă un flăcăuş eurasian (văpseaua pe care i-o dase pe obraz fata din Lucknow fusese mult mai bună), îmbrăcat în haine cumpărate de gata, dar care îi veneau destul de prost.

— Am vorbit cu Creighton sahib, şi mâna prieteniei a abătut a doua oară biciul, care era să cadă pe spinarea ta, zise Mahbub Ali. Spune că ai pierdut şaizeci de zile, umblând pribeag şi acuma este prea târziu să te mai poată trimite la o şcoală aici în munţi.

— Eu v'am spus că vacanţele sunt ale mele şi fac cu ele ce vreau. La şcoală eu nu mă duc de două ori. Aceasta este partea întâia a obligaţiunilor mele, aşa cum

ne-am înțeles.

— Colonel sahib n'are până acum știre despre această înțelegere. De aci înainte tu vei locui în casa lui Lurgan sahib, până când va veni vremea să te întorci din nou la Nucklao.

— Aș fi preferat să stau cu tine, Mahbub.

— Tu nu-ți dai seamă de cinstea ce ți se face. Insuș Lurgan sahib te-a poftit. Te duci pe coasta din față, urcând drumul până în vârful colinei; pe urmă vei uita complet că m'ai cunoscut și c'ai vorbit vreodată cu mine, Mahbub Ali, cel care vinde cai lui Creighton sahib, și pe care tu nu-l cunoști și nici nu ai auzit de el. Nu uita, că aceasta este porunca.

Kim dete din cap:

— Bine, dar cine este acest Lurgan sahib? Ah, nu (privirile lui se încrucișară cu fulgerarea de sabie a lui Mahbub), nici n'am auzit până acuma de numele acestuia. Nu cumva este și el unul de ai noștri? întrebă băiatul în șoaptă.

— Ce va să zică asta, sahib, „unul de ai noștri?” răspunse Mahbub pe acelaș ton cu care era obișnuit să vorbească europenilor. Eu sunt Pathan, tu ești sahib și fiu de sahib. Lurgan sahib are o dugheană în apropierea magazinelor pe care le țin negustorii europeni. Il cunoaște toată Simla. Poți întreba pe cine vrei... dar ține minte Prietene al Tuturora, că omului acestuia trebuie să-i dai ascultare la cea mai domoală clipire a ochilor, când îți va face semn. Oamenii spun că face farmece, dar asta pe tine nu te interesează. Urcă poteca și vezi ce este. Pentru tine va începe acuma jocul cu primejdia.

CAPITOLUL IX.

S'doaks e mezinul lui Yelth înțelept,
In Raven stăpân pe haitic.
Ursul Itswoot, cel bătrân și deștept
Să facă felcer voia din puiul pitic.

La carte-a fost iute și cap luminat,
Pe drumul cel nou mergea îndrăsneț
Din ce-i spuse Itswoot, nimic n'a uitat
Iar astăzi ajuns-a un felcer isteț.

Legendă din Oregon.

Kim se avântă cu dragă inimă spre drumul nou și necunoscut încotro îl ducea destinul. Va deveni din nou sahib pentru câțva timp, și preocupat de acest gând, de cum ajunse în drumul mare din fața Primăriei orașului Simla, se gândi să găsească pe cineva față de care să se grozăvească. Un copilăș hindustan de vreo zece ani, stătea chircit sub lumina unui bec de gaz.

— Unde este casa lui Mr. Lurgan? întrebă Kim.

— Nu înțeleg englezește, răspunse băiatul și Kim întoarse întrebarea numai decît pe limba lui.

— Merg cu tine să-ți arăt, răspunse piciful.

Plecară amândoi prin întunerecul înserării, pline de

vuetul sgomotelor multiple ale oraşului dela poalele colinei, răcorite de răsuflul parfumat al culmilor acoperite de deodarii muntelui Jakko, profilat printre stele. Luminele caselor căţărute pe coastă, îţi făceau impresia că sunt şi ele un alt rând de stele care clipeau prin întunec. Unele stăteau nemişcate, altele fugeau în goană, căci erau aprinse la rikshaw-ele englejilor mulţumiţi şi veseli care ieşiseră să-şi ia masa.

— Casa este aci, zise băiatul care conducea pe Kim şi se opri în faţa terasei unei case din marginea drumului. Nu era nicio uşă care să fi oprit intrarea, doar o perdea înşirată din mărgelile şi bucăţele de trestie, printre care lumina dinăuntru se strecura ca nişte tăişuri de cuţit.

— A sosit, suflă băiatul care îl adusese, şi dispăru în noapte.

Kim îşi dete numaidecât seamă că acest băiat fusese pus în drumul lui, anume pentru ca să-l aducă până aci, dar se prefăcu că nu ştie nimica şi dete perdeaua la o parte. Un om cu barbă mare neagră, peste ochi cu un umbrar verde, înşira nişte mărgelile luminoase pe un fir de mătasă, întinzând mânilor albe şi scoţându-le dintr'o cupă ce era aşezată pe masă în faţa lui, în timp ce murmura ceva neînţeles. Kim bănuia că dincolo de partea luminată de lampa de pe masă, casa întreagă era plină de lucruri care răspândeau în jurul lor acelaş miros, ca toate templele din Orient. Nările îi tremurară bătute de o undă de mosc, de parfumul beţişoarelor de santal şi miresmele uleiurilor de iasomie ce se ridicau din ulcioarele ascunse în umbră.

— Am sosit, zise Kim într'un târziu, vorbind în limba hindustană, căci miresmele camerei îl făcură să uite că trebuie să fie sahib.

— Șaptezeci și nouă, optzeci, optzeci și una, numără străinul fără să se uite la el, înșirând perlele cu o mișcare atât de repede a degetelor, încât Kim nu putea să-l urmărească decât cu greutate. Pe urmă omul își ridică de pe ochi umbrarul verde și se uită aproape jumătate minut la el, fără să spună nimica. Pupilele ochilor ca gămălia unui ac, îi jucau lărgindu-se și contractându-se, par'că ar fi făcut anume această mișcare. La Poarta Taksali văzuse într'un rând un *faqir* care avea exact acelaș dar și făcea parale, cetind horoscopul femeilor indigene, mai slabe de fire. Kim se uită cu atenție la el. Prietenul lui din poarta Taksali avea obiceiul că mișca și din urechi, cum fac iezii, și era foarte desamăgît că el nu-l poate imita.

— Nu te teme, zise Mr. Lurgan, într'un târziu.

— Adică de ce să mă tem? întrebă Kim.

— Noaptea aceasta vei dormi aici, și vei sta la mine până în ziua când va trebui să te întorci din nou la Nucklao. Aceasta e porunca.

— O fi porunca, răspuse Kim, dar de dormit eu unde dorm?

— În camera aceasta, răspuse Lurgan Sahib și arătă cu mâna spre partea întunecată a camerei.

— Bine, răspuse Kim, cu glasul liniștit. Acuma ce trebuie să fac.

Omul dete din cap și ridică lampa de pe masă. La lumina ce se răspândi în jurul lor, de pe peretele ascuns de întunec apărură o mulțime de măști thibetane din cele care se întrebuintau la jocurile diabolice, agățate deasupra draperiilor brodate cu tot felul de figuri, cum se obișnuesc la astfel de serbări: erau aci măști cu coarne, măști care rânjeau furioase, măști strâmbate de groază

fără seamă, iar dintr'un colț al camerei un războinic japonez îmbrăcat în zale, și în cap cu un coif încărcat de pene, îl amenința cu o halebardă. Mai încolo o panoplie de *khandas* și *kuttars*, cu tășuri agere, clipeau cu dușmănie în mijlocul luminei. Pe Kim însă mai mult decât orice (căci în muzeul din Lahore văzuse o mulțime de măști care se întrebunțau la dansuri demonice) îl interesa băiețașul cu ochii catifelati care îl adusese până în fața casei și dispăruse, iar acuma îl văzu așezat cu picioarele încrucișate sub el, sub masa cu perlele, cu buzele roșii, tremurate de un zâmbet.

(Mi se pare că Lurgan Sahib vrea să mă sperie și diavolul acesta de sub masă e curios să mă vadă înspăimântat, își zise el).

— Casa aceasta par'că ar fi casa minunilor, zise el cu glasul ridicat, dar nu văd unde este patul meu?

Lurgan Sahib îi arătă o pătură într'un colț al peretelui pe care erau măștile, și luând lampa, plecă, lăsându-l pe întunec.

— Acesta a fost Lurgan Sahib? întrebă Kim așezându-se pe dușumele.

Nu primi niciun răspuns, dar cu toate acestea, prin întunec putea auzi respirația băiatului, și lăsându-se în brânci, se îndreptă în partea de unde venea sunetul acesta abia simțit, apoi rezezi brațul înainte și strigă:

— Răspunde diavole! Crezi că pe un sahib îl poți minți în felul acesta?

Din fundul întunecului i se păru că aude pe cineva chihotind. Glasul acesta nu putea fi însă al copilului, deoarece pe acesta îl auzea că plânge. Ridică glasul și strigă din nou:

— Lurgan Sahib; o Lurgan Sahib, acesta este un

ordin, ca să nu-mi răspundă la ce-l întreb?

— Da, este un ordin.

Glasul pornise tocmai din dosul lui, și-l făcu să tresară.

— Bine, dar să ții minte că mâine dimineată te voi bate, căci mie nu-mi plac copii hindustani, zise Kim și se înveli din nou în pătură.

Noaptea pe care o petrecu, fu destul de neplăcută, deoarece sgomotele și muzica nu mai conteniră nici cât să clipești. De două ori fu trezit de un glas care părea că-l strigă pe nume. A doua oară când auzi că-l strigă, se ridică din așternut și se duse să vadă ce este, dar se lovi cu nasul de o cutie din care se auzeau sunete omenești, fără să fi fost om adevărat. I se păru că această cutie se termină într'o goarnă de metal, care era în legătură cu altă cutioară mai mică, așezată pe dușumea, cel puțin așa credea el, după sârmele pe care le întâlni cu mâna întinsă prin întunec. Glasul strident ieșea sbârâind din goarna aceasta. Kim se frecă la nas și îl apucă furia, apoi se așeză să se gândească, în hindustană, cum făcea întotdeauna.

„Astfel de tertipuri poate ar merge cu un cerșetor din bazar, dar nu cu mine care sunt sahib și băiatul unui sahib, și mai ales cu unul care este și elev la școala din Nucklao, cum sunt eu. Da (și începu să vorbească pe englezește) eu am venit din institutul St. Xavier. Fire-ar al naibei Mr. Lurgan cu ochii lui cu tot! Aci trebuie să fie vreo mașină cum este cea de cusut. Ce îndrăsneală din partea lui, dar noi cei dela Lucknow nu ne speriem atât de ușor... Nu ne speriem de loc. (Pe urmă începu să vorbească din nou în hindustană). Dar ce o fi făcând omul acesta? Văd că este un negustor și eu sunt aci în prăvălia

lui. Creighton Sahib însă este un colonel și-mi închipuiu că el dă ordine, pentru ca acestea să fie executate. Ce o să-l mai bat pe hindustanul acesta mâine dimineață. Dar asta ce o mai fi?

Cutia cu goarnă începu să verse o ploaie de înjurături atât de bine aduse, încât nici Kim nu mai auzise așa ceva și-și simți părul de pe ceafă sbârlindu-se de mânie. Când cutia se mai domoli, Kim auzi un zuruie ca cel al mașinei de cusut.

— *Chûp!* (gura) strigă el și din nou se auzi chihotitul care porni de alături de el. *Chûp*, că de unde nu, îți sparg capul.

Cutia nu ținu seamă de vorbele lui și Kim se ridică în picioare, apoi scoțându-și ilicul, întinse brațul și smulse trompeta. Se auzi un sdrângănit; pe semne smulse-se un capac. — Dacă a intrat un diavol aci, atunci a sosit vremea... (mașina par'că miroasă ca și mașinile de cusut din bazar). Stai *shaitan*, că te curăț eu, și făcând ilicul mototol, îl băgă pe gura cutiei. Ceva lung și rotund scăpă din cutie, pe urmă se auzi un sfârâit și sub apăsarea brațului său, un sul de ceară sări și se sparse, apoi niște arcuri și roțițe scârțâiră, ca atunci când forțezi mecanismul unui phonograph de preț. Mașina tăcu și Kim își putu sfârși somnul în tihnă.

Dimineața următoare tresări din somn și când deschise ochii, văzu pe Lurgan Sahib că stă în picioare alături de el, și-l privește de sus în jos.

— Oof, oftă Kim, hotărît să joace și de aci înainte rolul de sahib. A fost pe aci azi noapte o cutie care vorbea tot felul de prostii. Am oprit-o; era cutia dumitale?

Străinul întinse brațul spre el.

— Dă mâna încoace O'Hara, zise el. Cutia a fost a

mea. Țin în prăvălie și astfel de lucruri care plac prietenilor mei, rajahlele. Asta este spartă, dar nu face nimica. Prietenii mei, regii de aci, țin foarte mult la astfel de jucării.. și câteodată îmi plac și mie.

Kim se uită la el cu coada ochiului. După felul în care era îmbrăcat, omul părea să fie un sahib, dar accentul urdu, și felul în care pronunța cuvintele englezești când vorbea, te făceau să-l consideri orice, afară de sahib. Străinul păru că înțelege gândurile ce se depănau în capul lui Kim, dar nu-și dețe nicio osteneală, cum făcuse Pater Victor, să și le explice. Ce-l interesa în primul rând, era faptul că acum, din punct de vedere asiatic, îl trata ca dela egal la egal.

— Imi pare rău, dar în dimineța aceasta nu vei putea să-mi bați copilul. Mi-a spus că te va înjunghia sau te va otrăvi. E gelos din cauza ta, și ca să-i treacă, i-am poruncit să stea în colțul casei. A încercat să măucidă și pe mine, așa că astăzi nu-i voi vorbi toată ziua. Va trebui să-mi ajuți să pregătesc masa, căci acuma este atât de supărat, încât nu putem avea încredere în el.

De întâmplarea asta un sahib venit din Anglia ar fi făcut mare vâlvă. Lurgan Sahib însă vorbea despre ea ca despre un lucru de nimica, întocmai cum vorbea și Mahbub Ali despre pățaniile lui din partea de miazănoapte a țării.

Partea de jos a terasei era clădită vertical pe costișa dealului, așa că puteau privi de-a-dreptul în gura coșurilor dela casele vecine, cum este obiceiul la Simla. Dar în afară de masa persană pe care Lurgan Sahib o prepară el însuș, Kim părea fascinat chiar de înfățișarea magazinului. Muzeul din Lahore era mult mai mare, dar aci erau mai multe minuni: pumnale pentru alungat strigoii,

verigi thibetane pentru rugăciuni, șiraguri de mărgele de jad, de turcoaze și chihlimbar brut, brățări de jad; bucăți ciudate de tămâie păstrate în ulcele încrustate cu gregnate primitive; măștile pe care le văzuse noaptea trecută agățate pe peretele acoperit cu stofe de culoarea penelor de păun, statuete poleite ale lui Budha, altare mici portative, făcute din lac, samovare rusești ca capacele bătute în turcoaze; cești de mărimea unei găoci de ou din porțelan de China, așezate în cutii de formă curioasă octogonală, făcute din trestie, cruci de fildeș îngălbenit, aduse din Japonia și din toate părțile lumii (cel puțin așa susținea Lurgan Sahib); baloturi de covoare prăfuite, ascunse în dosul paravanelor vechi și putrede, cu figuri geometrice; cupe pentru apă de spălat mâinile după masă; cățui pentru ars parfumuri, care nu erau nici chinezești nici persane, pe margini cu demoni fantastici; cingători de argint brut care se pot înoda cu niște curele de piele netăbăcită; piepteni de jad, fildeș și diverse imitațiuni; arme de toate formele și de toate neamurile; o mulțime nemăsurată de curiozități care stăteau îngrămădite sau risipite în largul camerei, lăsând loc liber numai în jurul mesei la care lucra Lurgan Sahib.

— Astea nu sunt nimica, zise stăpânul magazinului, urmărind privirea lui Kim. Le cumpăr numai pentru că sunt frumoase... dar uneori le și vând, dacă se întâmplă să-mi placă ochii cumpărătorului. Meseria cu care mă ocup eu este pe masă... cel puțin o parte dintr'ânsa.

Masa strălucea în lumina dimineții, aruncând raze albastrii-violete, roșii și verzi, cu clipiri albastrii, după diamantele care erau risipite printre perle. Kim căscă ochii mari:

— Tii, ce frumoase sunt pietrele acestea.

— Nu cred să le poată face vreun rău lumina de soare. Afară de asta, sunt destul de ieftine. Cu pietrele defecte însă e altceva, zise negustorul și umplu din nou castronul din fața lui Kim. Nu mai este nimeni afară de mine care să se priceapă să vindece o piatră bolnavă și să redea unui turcoaz albastrul pe care l-a avut la început. Admit că opalele bolnave pot fi vindecate, căci chiar un prost se pricepe la opale, dar ca să vindeci o perlă, nu se mai găsește altul afară de mine. Inchipue-ți că mor mâine... nu va rămâne nimeni pe urma mea care să poată face ceea ce fac eu... Ah, dragul meu... tu habar nu ai ce sunt aceste podoabe. Cred că-ți va fi deajuns, dacă într-o bună zi vei ajunge să înțelegi și tu ceva din turcoaze...

Negustorul se duse spre fundul terasei, ca să umplă delă filtru ulciorul de lut în care păstra apa.

— Vrei să bei? întrebă negustorul.

Kim dete din cap în semn de aprobare. În clipa următoare Lurgan Sahib întinse brațul spre ulcior, delă o depărtare de doi stânjeni, și cât ai clipi, ulciorul se așeză singur la un deget depărtare de cotul lui Kim, lăsând o dără albă pe masa pe unde trecuse, și boțind puțin pânza.

— Ia te uită! se minună băiatul. Asta trebuie să fie vrăjitorie.

Lurgan Sahib zâmbi în semn că vorbele băiatului au fost bine primite.

— Aruncă-mi-l înapoi!

— Se va sparge.

— Ascultă ce-ți spun. Aruncă-mi-l încoace!

Kim apucă ulciorul și-l aruncă cu sete, dar se opri la jumătate drum și căzu, fărâmându-se în zeci de bucăți, iar apa începu să se scurgă printre scândurile din dușumele.

— Ți-am spus că se va sparge.

— Nu face nimica. Uită-te la el. Privește bucata cea mai mare care a rămas.

Ciobul căzut pe dușumele mai păstra un strop de apă în cavitatea lui, ca o steluță căzută la suprafața pământului. Kim se uita cu atenție; simți mâna lui Lurgan Sahib așezându-i-se ușor pe ceafă și plimbându-se de câteva ori în sus și în jos :

— Privește-l, căci va învia din nou, bucată cu bucată. Ciobul cel mare se va lipi cel dintâiu de unul din dreapta și stânga lui... de alte două cioburi din dreapta și stânga lui... Uită-te bine !

Kim n'ar fi întors capul nici pentru o împărăție. Mâna cu atingerea ușoară îl strângea ca într'o menghină, și sângele începuse să-i vâjâie în urechi. Acolo unde câteva clipe înainte fuseseră trei cioburi de ulcior, acum nu mai era decât unul singur, iar deasupra lui se ridica întocma ca un fum forma completă a ulciorului. Prin umbra aceasta însă, dincolo se vedea peretele terasei, și pe măsură ce își auzea bătăile pulsului, conturile deveneau tot mai consistente și mai compacte. Cu toate acestea, ulciorul se spărsese chiar în fața lui (gândurile par'că începeau să i se miște mai încet). În lungul cefei simți că-i trece un nou val de căldură, și Lurgan Sahib își mișcă mâna, apoi strigă :

— Incepe să prindă formă.

Până acum Kim se gândise în limba hindustană la ceea ce vedea, dar întocmai ca un înotător care se simte urmărit de rechini, și caută să iasă la suprafață, așa și conștiința lui se repezi din fundul tenebrelor care încercau să o înghită și se încheștă de tabla înmulțirii, pe care o repetă în limba engleză.

— Privește, începe să prindă din nou formă, șopti Lurgan Sahib.

Ulciorul se spărsese, nu în înțelesul indigen, ci se spărsese cu adevărat, în cinzeci de bucăți... și de două ori trei fac șase, iar de trei ori trei fac nouă, încă odată trei, fac doisprezece. Se ținea cu desnădejde treaz și repeta tabla înmulțirii. Liniile de umbră ale ulciorului începeau să se limpezească, întocmai cum se limpezește ceața unui somn, după ce te ștergi la ochi. Colo erau cioburile ulciorului spart, ici era apa vărsată care se usca în lumina soarelui, și se scurgea printre crăpăturile scândurilor, iar dincolo de acestea se vede peretele alb al casei vecine; de trei ori doisprezece fac treizeci și șase.

— Privește! Așa e că începe să ia din nou formă? întrebă Lurgan Sahib.

— Da, dar acuma este numai cioburi, suflă Kim cu greutate. (Lurgan Sahib murmură ceva neconținut, fără să-l înțeleagă). Privește *Dekho*, este în acelaș loc, așa cum era la început, zise Kim și încercă să-și întoarcă privirea.

— Este acolo așa cum a fost mai înainte, răspunse Lurgan, privindu-l cu atenție, în timp ce Kim își freca ceafa. Dar să știi că tu faci parte dintre puținii oameni care l-au văzut așa cum este acuma.

— Asta a fost tot o vrăjitorie? întrebă Kim bănuitor. Simțea că sângele nu-i mai vâjâie în urechi și mințea începe să i-se limpezească.

— Nu, asta n'a fost nicio vrăjitorie, ci numai o încercare, să văd nu cumva în această podoabă se găsește vreo greșeală ascunsă, căci de multe ori se întâmplă ca cele mai frumoase bucăți să se facă fărâme, dacă le iei în mână și știi cum să le tratezi. Tocmai din cauza aceasta

trebuie să fii cu multă băgare de seamă, înainte de a le întrebuința. Spune-mi, ai văzut forma ulciorului?

— Numai câteva clipe. Incepuse să crească dintre dușumele, întocmai ca o floare din pământ.

— Ce-ai făcut pe urmă? Vreau să spun, la ce te-ai gândit?

— Eh, eu știam dinainte că se spărsese, așa că mi se pare nu m'am gândit decât la asta... și era chiar spart.

— Hîm, ia spune-mi, nu ți-a mai arătat nimeni înainte, astfel de vrăjitorii?

— În cazul când mi-ar fi arătat, crezi c'aș mai aștepta să-mi arate și a doua oară, fără să o rup la fugă?

— Dar acuma nu te mai temi? Ce zici?

Lurgan se uită la el de aproape și mai cu atenție decât până acuma: („Voi întreba pe Mahbub Ali, nu acuma, ci peste câteva zile, murmură el. Imi placi... da și nu... Ești cel dintâiu care își salvează pielea. Aș vrea să știu și eu cine te-a... Dar ai dreptate; nu trebuie să spui nimă-nui, nici chiar mie”).

Se îndreptă spre colțul cel mai întunecat al camerei, și-și frecă mânilor, așezându-se în fața mesei. Din dosul unui maldăr de covoare se auzi plânsul sugrumat al cui-va. Era hindustanul cel mic, întors cu fața la perete, așa cum îi poruncise stăpânul său, și umerii i se cutremurau de suspine.

— E o fire geloasă, foarte geloasă. Mă gândesc că tocmai din cauza aceasta, poate va mai încerca să-mi pună otravă în mâncare și astfel să mă determine să-mi pre-par masa de două ori.

— *Kubbee... kubbee nahin*, se auzi răspunsul înecat de plâns.

— Poate mai vrea și acuma să omoare pe cestălalt

copil ?

— *Kubbee... kubbee nahin* (nu... niciodată, niciodată!).

— Tu ce crezi că va face de aci înainte? întrebă Lurgan și se întoarse spre Kim.

— Ei, de unde să știu eu ce va face. Lasă-l să plece, căci poate va fi mai bine așa. Dar pentru ce voia să te otrăvească ?

— Pentrucă ține la mine. Inchipue-ți că este cineva la care tu ții foarte mult, dar într'o bună zi vezi un străin că intră în casă și bagi de seamă că cel la care tu țineai atât de mult, îl preferă pe el față de tine; atunci tu ce ai face ?

Kim stete un timp pe gânduri. Lurgan îi repetă întrebarea în limba indigenă.

— Eu nu aș otrăvi pe acest om, răspunse el îngândurat, dar pe noul venit l-aș bate, dacă aș fi convins că ține la omul meu. Inainte de toate însă, aș căuta să mă conving, dacă bănuiala mea este întemeiată.

— Ei bine, el își inchipue că toată lumea trebuie să țină la mine.

— Atunci poate că e nebun.

— Auzi ce spune băiatul acesta? strigă Lurgan Sahib spre umerii care tremurau de plâns. Băiatul acesta de sahib își inchipue că trebuie să fii puținel scrântit. Vino încoace și a doua oară când vei avea ceva pe suflet, nu mai întrebuinta arsenicul, așa pe față. Nu mai încape nicio îndoială că la masa noastră a stat astăzi și diavolul Dasim. Nu te gândești că mă puteam îmbolnăvi și atunci veneau străinii și puneau mâna pe odoare! Vino încoace!

Copilul ieși din dosul balotului de covoare cu ochii umflați de plâns, și se aruncă la picioarele lui Lurgan Sahib cu o exuberanță de remușcări care impresionează

chiar pe Kim.

— Voi avea grijă de călimările de cerneală și voi păzi cu toată grija odoarele, dar te rog părinte și maică a mea, alungă pe străinul acesta de aci, scânci băiatul și ridicând călcâiul piciorului gol, făcu un semn spre Kim.

— Incă nu se poate, căci n'a sosit vremea. Va pleca nu peste mult. Acum este la școală, la o nouă *madrissah*, unde tu îi vei fi profesorul. Haide, joacă cu el jocul podabelor. Eu voi controla jocul.

Copilul își șterse lacrimile și trecu spre fundul prăvăliei de unde se întoarse cu o tavă de alamă.

— Dă-mi-le, zise el, adresându-se lui Lurgan Sahib. E mai bine să mi le dai cu mâna ta, căci altfel ar putea spune că le-am cunoscut de mai înainte.

— Domol, domol, zise bărbatul și întinzând mâna sub masă, scoase dintr'un sertar ca un punm de odoare și le puse pe tavă.

— Acum uită-te la ele cât poștești, zise băiatul, fluturând un ziar vechiu. Numără-le și dacă va fi nevoie, poți să pui chiar mâna pe ele, ca să le pipăi. Mie mi-e de ajuns să mă uit la ele o singură dată, pe urmă se întoar-se cu spatele la ei.

— Bine, dar cum merge jocul ?

— După ce te vei uita la ele și le vei pipăi, în clipa când vei fi sigur că îți vei putea aduce aminte de toate, le voi acoperi cu ziarul acesta, și va trebui să spui lui Lurgan Sahib câte sunt și cel fel. Eu le voi scrie pe o hârtie.

— Ei !

Simți cum se trezește într'ânsul dorința de a se întrece cu copilul acesta străin, și plecându-se asupra tăvii se uită la pietre. Nu erau decât cinsprezece.

— Nu mi se pare greu de loc, zise el după câteva clipe.

Copilul întinse foaia de ziar peste tava în care clipeau odoarele și începu să scrie ceva într'un carnet de care întrebunțează indigenii.

— Sub hârtie sunt cinci pietre albastre. Una mare, una mai mică și trei mai mici, zise Kim dintr'o răsuflare. Sunt patru pietre verzi, între care una este găurită; o piatră galbenă prin care poți vedea, și una ca un camiș de lulea. Mai sunt două pietre roșii... pe urmă... stai... am numărat cinsprezece, dar două le-am uitat. Nu... mai stai câteva clipe. Una era de fildeș de culoare cafenie și mică... una... mai dă-mi o clipă de răgaz...

— Unu, doi... Lurgan Sahib numără până la zece, Kim clătină din cap, în semn că nu poate.

— Iată socoteala făcută de mine, interveni băiatul, râzând provocător: Înainte de toate sunt două safire cu musculițe, unul după cât îmi pot da seamă, trebuie să fie de două ruttii și celălalt de patru. Safirul de patru ruttii este ciobit la un colț. Este un turcoaz de Turkestan, neted și cu vinișoare negre, și două au pe ele câte o inscripție gravată, dintre care una aurită cu numele unui zeu, iar cealaltă are o spărtură dela un capăt la altul, căci a fost scoasă dintr'un inel vechiu. Pe asta nu o pot ceti. Astea sunt cele cinci pietre albastre. Mai avem patru smaragde, dintre care unul este ciobit în două locuri și unul sgâriat puțin...

— Spune ce greutate au? întrebă Lurgan Sahib, cu indiferență.

— Trei... cinci... cinci... și patru ruttii, după cât pot eu judeca. Mai este o bucată de chihlimbar verde auriu, bucată antică pentru lulea, și un topaz șlefuit în Europa.

Un rubin de Burma, intact, de două ruttii, și un rubin de Bally, neted. Mai este o bucată antică de fildeș chinezesc, sculptată și reprezintă un șobolan sugând un ou, și un globuleț de cristal de mărimea unei albine, montat pe o frunză de aur, sfârși băiatul și începu să bată din palme.

— Băiatul acesta este mai tare decât tine, și-ți va fi învățător, zise Lurgan Sahib și începu să zâmbescă.

— Fi, da. El cunoștea însă numele pietrelor, răspunse Kim și se roși la față. Să mai încercăm odată, dar cu lucruri pe care le cunoaștem amândoi.

Umplură din nou tava cu tot felul de lucruri din magazin și chiar din bucătărie, dar de fiecare dată câștigă băiatul, spre marea mirare a lui Kim.

— Leagă-mă la ochi și lasă-mă să pipăi o singură dată lucrurile din tavă și tot eu voi fi mai tare, cu toate că tu ești cu ochii deschiși, strigă trufaș băiatul.

Kim începu să bată din picioare umilit, văzând că băiatul câștigă și de astă dată.

— Dacă ar fi vorba despre cai sau despre oameni, mi-ar fi și mie mult mai ușor. Jocul acesta cu clește, cu țite și foarfeci nu e pentru mine.

— Trebuie să înveți înainte de toate, și pe urmă să înveți și pe alții. Recunoști că este mai tare decât tine? întrebă Lurgan Sahib.

— Asta da. Spune-mi însă cum face?

— Foarte simplu; repetând de nenumărate ori, până când le ghicește la perfecție, căci îndemânarea asta merită osteneală.

Copilul hindustan care se simțea foarte mândru, se apropie de Kim și-l bătă pe spate.

— Nu fi supărat, căci te voi învăța chiar eu acest

meșteșug.

— Iar eu voi avea grijă ca învățătura pe care o primești să fie cu folos, zise Lurgan Sahib vorbind tot în limba indigenă, căci afară de băiatul acesta — care a făcut de altfel o mare prostie cumpărând atâta arsenic, când i-aș fi putut da și eu, dacă mi-ar fi cerut — cum zic, afară de băiatul acesta de aci, n'am întâlnit până acuma de multă vreme un copil care să fie vrednic de această osteneală. Mai avem încă zece zile până când va trebui să te întorci la Nucklao unde pentru bani mulți nu te învață nimica. Cred că ne vom înțelege foarte bine.

Urmară zece zile cu fel de fel de năzbâtii, dar Kim se distra atât de bine, încât nici nu se mai gândea la nimicurile deșuchiate pe care le făceau. Diminețile jucau jocul cu odoarele, uneori cu odoare adevărate, altădată cu săbii și pumnale, iar uneori cu fotografii de ale indigenilor. După amiezile făceau de pază în prăvălie, ascunși amândoi în dosul baloturilor de covoare sau a unui paravan, urmărind cu ochii vizitatorii numeroși și foarte ciudați ai lui Lurgan Sahib. Intre ei erau și mici rajahle care veneau să cumpere curiozități, gramofone și jucării mecanice, în timp ce escorta lor tușea, așteptând pe terasa din fața prăvăliei. Veneau și femei ca să-și cumpere salbe, și (în mintea lui desfrânată de multe lucruri pe care le văzuse de copil, nici nu se putea să fie altfel) bărbați în căutarea acestor femei. Trimiși ai curților independente sau feudatare al căror pretext era să repare câte un colier stricat — cascadă luminoasă de pietre ce se răspândeau în ropot pe masă — dar care în realitate veneau să ridice fonduri pentru câte o Maharanee supărăcioasă sau un rajah adolescent. Venea și câte unul legat cu șal la cap, căruia Lurgan Sahib îi vorbea întotdeauna răstit și

supărat, dar la sfârșit nu uita să-i dea o sumă de bani, în piese de argint și bancnote. Din când în când, venea și câte un grup de actori indigeni, îmbrăcați în hainele lor lungi și caracteristice, și discutau cu Lurgan în limba bengaleză și engleză diverse probleme de metafizică. Lurgan Sahib îi asculta cu atenție căci problemele religioase păreau să fie pasiunea lui. Pe înserate Kim și băiatul hindustan al cărui nume varia după capriciile lui Lurgan Sahib, trebuiau să facă un raport amănunțit despre caracterul individului, după înfățișare, felul de a vorbi, gesturile pe care le făcea și scopul adevărat al misiunii care l-a determinat să intre în prăvălie. După masă Lurgan Sahib se ocupa de preferință cu travestițiile în care se dovedise adevărat expert. Se pricepea de minune să schimbe înfățișarea unui om, cu un singur punct sau trăsătură de pensulă, de nici nu-l mai puteai recunoaște. Prăvălia era plină de tot felul de costume și turbane și Kim se îmbrăca odată în costumul unui tânăr mahomedan de familie nobilă, altădată în straie de uloier, iar într-o seară, când fu cel mai mare succes al zilei, se îmbrăcă în costumul de sărbătoare pe care îl purtase fiul unui proprietar Oudh. Lurgan Sahib avea ochi de gușter și descoperea cât ai clipi, cel mai mic defect al unei travestiri, și întins pe o canapea veche de lemn de teack le explica ceasuri întregi felul în care vorbește cutare sau cutare clasă de oameni, cum umblă, cum tușește, cum scuipă, cum strănută... și mai ales îi făcea să înțeleagă cât de puțin interesează în lumea de azi „cum” se face, de vreme ce partea esențială este „de ce” așa și nu altfel. Copilul hindustan era foarte stângaciu la jocul acesta de travestiri, căci mintea lui ageră la tot felul de jocuri, era prea înceată pentru a se putea transforma și integra în sufletul

unui om cu totul străin de preocupările lui. În sufletul lui Kim însă părea că s'a aprins o pornire diabolică, de câte ori schimba costumul, căci cu el își schimba nu numai vorba ci și gesturile și mișcările pe care le făcea.

Intr'o seară se opri plin de entusiasm să arate lui Lurgan Sahib, cum procedează ucenicii unei anumite caste de *faqiri* (vechi cunoștințe de ale lui din Lahore), când cerșesc mila trecătorilor pe marginea drumului, cum vorbesc când trece un englez, un țăran din Punjab plecat la târg, sau o femeie care nu poartă văluri. Lurgan Sahib râse cu multă poftă în seara aceea și rugă pe Kim să stea așa, timp de o jumătate de oră, cu picioarele încrucișate sub el, cu ochii ieșiți din orbite și dat cu cenușă pe obraz, în fundul prăvăliei. În timpul acesta apărură un om cu turban, greoiu și gras, cu picioarele ca niște butuci, iar Kim îl primi cu o ploaie de batjocuri, cum se obișnuiește între vagabonzi. Lurgan Sahib, fapt care nemulțumi pe Kim, se uita nu la ceea ce făcea el, ci la impresia pe care o făcea asupra străinului această scenă.

— Eu cred, zise străinul aprinzându-și o țigară, opinia mea este că aceasta e una dintre cele mai reușite și mai extraordinare realizări. Dacă nu mi-ai fi spus de mai înainte, aș fi jurat că vrei să-ți bați joc de mine. Cât timp crezi că-i va trebui pentru ca să devină un bun topograf? Te întreb pentru că în cazul acesta mă voi gândi la el.

— Asta este învățătura pe care o va primi la Lucknow.

— Atunci ar fi bine să-i spui să se grăbească. Noaptea bună, Lurgan! zise străinul și ieși cu pasul său greoiu, ca de vacă împiedecată.

Când începură să vorbească despre vizitatorii care intraseră în ziua aceea în magazin, Lurgan Sahib întrebă

pe Kim, cine crede că ar putea să fie omul acesta.

— Dumnezeu știe, răspunse Kim râzând.

Tonul cu care îi răspunse, poate ar fi reușit să înșele pe Mahbub Ali, dar nu putea înșela pe vindecătorul de perle bolnave.

— Asta e adevărat. Dumnezeu, singur știe; pe mine însă mă interesează ceea ce crezi tu.

Kim îl privi dintr'o parte, căci ochii lui Lurgan par'că te sfredeleau pentru a-ți descoperi gândurile.

— Eu... cred că va avea nevoie de mine după ce voi ieși dela școală, dar... (și continuă pe un ton mai scăzut, iar Lurgan Sahib dete din cap în semn de aprobare) nu văd cum de poate purta diverse costume, *tocmai el*, și cum de poate vorbi atâtea limbi.

— Va veni vremea când vei înțelege mai multe decât poți înțelege astăzi. Este autorul unor povești scrise pe seama unui colonel. Se bucură de mare cinste, dar numai aci în Simla, și trebuie să știi că nu are niciun nume, doar un număr și un catastif, așa cum se obișnuiește între noi.

— Este pus preț pe capul lui ca și pe al lui Mah... al celorlalți?

— Deocamdată nu, dar dacă s'ar întâmpla ca un a-nume băiat să se ridice în picioare și să iasă pe ușă... vezi că stă deschisă... ca să se ducă nu mai departe decât până la casa cu terasa văpsită în roșu, cea care este în dosul vechiului teatru din bazarul de jos, și să șoptească în fața obloanelor doar atât: „Știrile rele de luna trecută au fost aduse de Huree Chunder Mookerjee”, băiatul ar pleca cu o pungă plină de rupii.

— Câte rupii ar putea să fie? întrebă Kim.

— Cinci sute... poate o mie... sau câte s'ar întâmpla

să ceară.

— Bun ; dar ia spune, cât timp ar mai putea să trăiască băiatul acesta, după ce va spune ce are de spus ? întrebă el și rânji spre Lurgan Sahib.

— Him, întrebarea este bine pusă. S'ar putea ca să trăiască toată ziua, dacă se întâmplă să fie băiat deștept... dar noaptea următoare va muri... Nici vorbă, ar fi peste putință ca ziua următoare să-l mai găsească în viață.

— Spune-mi atunci cât câștigă cel cu turbanul, dacă au pus un preț atât de mare pe capul lui ?

— Optzeci... poate o sută... sau chiar o sută cinzeci de rupii; dar în meșteșugul acesta, banii nici nu contează. Din timp în timp, Dumnezeu rânduește să se nască oameni, cum ești și tu unul, cărora le place să umble din loc în loc, primejduindu-și viața, ca să adune știri. Azi lucruri care se întâmplă în mari depărtări, mâine în cine știe ce munți ascunși, iar ziua următoare printre oameni care trăesc foarte aproape și din prostie au făcut cine știe ce greșală față de Stat. Astfel de oameni îndrăsneți sunt foarte puțini, iar între acești puțini cel mult zece, pot fi cei mai buni. Prin urmare îți închipui cât de arzătoare trebuie să fie patima acestei profesiuni, ca să poată ademeni un bengalez.

— Ceea ce spui este adevărat, dar pentru mine timpul mi se pare că trece prea încet. Nu sunt decât un băiat și abia acum două luni am învățat să scriu în engrezi. De cetit nici acuma nu pot ceti prea bine. Așa că vor trece ani și ani, ani lungi până când voi putea deveni și eu un topograf.

— Ai răbdare, Prieten al Tuturora (Kim tresări auzindu-și această poreclă). Aș fi fericit dacă mi-ar fi dați mie anii care ție ți se par atât de lungi. Te-am încercat

până acuma în câteva lucruri mărunte ; și ceea ce ai făcut tu, nu va fi trecut cu vederea în raportul pe care va trebui să-l fac lui Colonel Sahib. Apoi schimbând vorba pe englește, începu să râdă sgomotos : Pe cinstea mea O'Hara, sunt convins că ai stofă, dar cu toate acestea nu trebuie să te mândrești și nici să fii cu gura prea slobodă. Va trebui să te întorci la Lucknow, să te porți bine, cum se cade unui copil, și să tocești cartea, cum spun englezii, iar în vacanța următoare, dacă vrei, te poți întoarce la mine. (Kim făcu o strâmbătură). Am zis, dacă vrei, căci știu încotro te trage inima să te duci.

Patru zile mai târziu, în partea dinapoi a unei tonga care pleca spre Kalla, fu reținut un loc pentru Kim și mica lui lădiță. Tovarăș de drum avea pe străinul cu turban care își încrucisase picioarele sub el și dărdăia de frig sub un șal cu ciucuri în răcoarea dimineții.

(„Cum se poate ca omul acesta să facă parte dintre noi ?” se întrebă Kim privind spatele enorm care tremura ca o gelatină, la fiecare sguduitură a căruții ce cobora în josul drumului). Gândurile acestea îl făcură să se legene în păienjenișul unor visuri treze, cât se poate de plăcute. Lurgan Sahib îi dase cinci rupii — o sumă frumoasă — și-l asigurase de tot sprijinul lui, dacă va fi silitor. Contrar obiceiului lui Mahbub, Lurgan îi vorbise foarte limpede despre răsplata care îl așteaptă, dacă va fi ascultător, și din cauza aceasta era foarte mulțumit. Numai de ar avea și el norocul ca cel cu turbanul din fața lui, să i-se dea un număr și o condică... și să se pună preț pe capul lui. Intr'o bună zi va fi și el ca acesta, poate chiar mai mult. Intr'o bună zi nu este exclus să ajungă tot atât de mare ca și Mahbub Ali. Terasese și acoperișurile peste

care se vor întinde de aci înainte cercetările lui, vor fi cât jumătate India. Va urmări regi și miniștri, cum urmărise odinioară *vakili* și advocați, în lungul acoperișurilor dela casele din Lahore, în interesul lui Mahbub. A-fără de asta îl mai aștepta și perspectiva institutului St. Xavier, care nu era de loc neplăcută. Vor sosi la școală băieți noi cărora le va arăta și el bunăvoință, ca unul care este mai vechiu, și va asculta poveștile celor care se întorc din vacanță. Tânărul Martin, fiul plantatorului de ceaiu din Manipur se lăudase că va merge la războiu cu carabina, contra triburilor care tăiau capetele oamenilor. Asta se putea foarte bine, dar era sigur că tânărul Martin nu fusese aruncat de focul artificiilor, dincolo de curțile palatului Patiala, și nici nu... Kim începu să-și repete propriile lui pățanii din ultimele trei luni. Cu acestea ar fi zăpăcit tot institutul St. Xaver, chiar pe băieții cei mai mari care râdeau, dacă n'ar fi fost oprit să povestească aceste întâmplări. Despre așa ceva însă nici vorbă nu putea fi. La timpul său se va pune preț și pe capul lui, căci așa-i spusese Lurgan Sahib; dar dacă se va întâmpla să flecărească de pe acuma, nu numai că acest preț nu va fi pus pe capul lui niciodată, dar colonelul Creighton îl va abandona și-l va alunga, așa că puștinul ce-l mai avea de trăit, va trebui să stea la discreția lui Lurgan Sahib și a lui Mahbub Ali.

„In felul acesta aș da orașul Delhi pentru o svâr-lugă”, zise el întrebuintând un proverb destul de cunoscut.

Se hotărâ să uite vacanțele pe care le-a petrecut, (și mai rămânea în orice caz plăcerea de a inventa aventuri închipuite) și cum îi spusese Lurgan Sahib, să se pună pe lucru.

Dintre toți copiii care se îndreptau spre St. Xavier, dela Sukkur până în năsipurile palmierilor dela Galle, niciunul nu se simțea atât de mândru ca Kimball O'Hara care se îndrepta spre Umballa împreună cu Hurree Chunder Mookerjee care era trecut în registrele Serviciului de informații Etnologice sub numărul R. 17.

La nevoie vorbele tovarășului cu turbanul îl mai puteau aprinde și ele, căci după ce se ospătară din larg la Kalka, acesta începu să vorbească fără întrerupere tot drumul. Va să zică te duci la școală? și ca un M. A. dela Universitatea din Calcutta, începu să-i explice avantajele educației. Ii atrase atenția că dacă va merge bine la limba latină și greacă, va putea să câștige anumite premii; să nu uite nici de bucata *Excursion* a lui Wordsworth (toate acestea erau lucruri necunoscute pentru Kim). Tot așa și limba franceză este o chestiune vitală pentru un om cu carte, și mai bine decât ori unde se poate învăța la Chandernagore, câteva mile departe de Calcutta. Un băiat poate ajunge de asemenea destul de departe, cum a fost cazul chiar cu el, acordând deosebită atenție pieselor de teatru numite *Lear* și *Iuliu Caesar*, amândouă cerute de profesorii cu care dai examenele. *Lear* nu era o piesă atât de încărcată cu date istorice, ca *Iuliu Caesar*. Cartea costă patru anale, dar o poți cumpăra veche numai cu două, dela un anticar din bazar. Dar mai presus de Wordsworth și chiar de eminentii autori Burke și Hare, rămânea totuși știința și arta topografiei. Un băiat care a făcut examenele din acest obiect, examene pentru care în trecut fie zis, nu se găsesc cărți de ocazie, poate parcurge un ținut, numai cu un compas și un nivelator în mână, dar deschizând bine ochii, la întoarcere poate ridica o hartă topografică pe care o poate vinde pe o sumă destul de

importantă, în argint bătut. Dar cum se întâmplă câteodată ca să nu poți lua cu tine aparate de măsurat, e mai bine ca un băiat să cunoască dinainte lungimea pasului său, așa că neavând la îndemână instrumentele „accesorii” cum le numea Hurree Chunder, să poată totuș să-și dea seamă de distanțe. Pentru ca să poți ține minte o mie de pași Hurree Chunder, după cele învățate de el în anii de experiență, îi propuse ca cel mai bun mijloc un șirag de mătănii din optzeci și una de boabe, sau din o sută opt, căci acest număr este divizibil și subdivizibil în o mulțime de multipli și sub-multipli. În timpul acestei conversații în limba engleză, Kim reuși să prindă firul principal al ideilor tovarășului său de drum și-l urmări cu mult interes. Aci era vorba de o știință nouă pe care un om cu mintea sănătoasă trebuia să o poarte în cap ca să nu o vadă nimeni și privind lumea largă care se întindea în fața lui, trebui să recunoască adevărul, că din ce un bărbat cunoaște mai multe lucruri, acestea îi pot fi cu atât mai folositoare.

După ce vorbise mai bine de un ceas și jumătate, omul cu turbanul se întoarse spre el și-i spuse :

— Sper că într’o bună zi voi avea marea plăcere să fac cunoștință cu tine pe cale oficială. *Ad interim*, dacă îmi dai voie să întrebuițez această expresie, îți voi dăruia această cutioară de betel care este un artcol de preț și m’ă costat nu mai departe decât acum patru ani, două rupii.

Era o cutioară ieftină din cele care se găsesc în bazaruri, cu trei compartimente, dar în loc de indispensabile nuclea de betel și frunza de pan, cutioara în formă de inimă era acum plină de fiole cu medicamente.

— Aceasta este răsplata pentru rolul pe care l-ai jucat alături de lama. Vezi dragul meu, tu ești un băiat

tânăr și-ți închipui că vei rămâne întotdeauna astfel, așa că nici nu te gândești la sănătatea trupului tău. Să știi că e o mare nenorocire să te îmbolnăvești în timpul lucrului. Eu sunt obișnuit cu medicamentele, și mă slujesc de ele și pentru a vindeca pe alții care sunt mai săraci. Sunt medicamente bune pe care le-am primit dela depozitul departamentului : chinină și toate celelalte. Îți dau cutia, ca amintire dela mine. Și acuma, rămâi sănătos. Am ceva de lucru foarte urgent, aci în apropiere.

Străinul își dote drumul din căruță, ușor și nesimțit ca o pisică, și rămase în mijlocul drumului care ducea spre Umballa. Pe urmă făcu semn unui *ekka* și dispăru la o cotitură, acoperit de vuetul roților ferecate, în timp ce Kim, fără să poată scoate o vorbă, se uita prostiț la cutioara de alamă pe care o ținea în mână.

Peripețiile prin care trece un copil în timpul educației lui școlare, nu pot interesa decât pe părinții lui, ori se știe că eroul nostru Kim, era orfan. În registrele institutului St. Xaxier in Partibus este o însemnare în care se spune că la fiecare sfârșit de semestru s'a trimis un raport despre progresele pe care le făcea, atât colonelului Creighton cât și lui Pater Victor care avea grijă să trimită în mod regulat banii trebuincioși pentru educația băiatului. Se mai spune în aceleaș registre că băiatul a dovedit aptitudini strălucite la matematici și desemnul topografic, și că pentru aceste aptitudini a fost premiat (Cartea *The Life of Lord Lawrence*, două volume legate în piele de vițel marmorată); tot în acest semestru este menționat ca făcând parte din echipa de cricket a institutului St. Xavier contra școalei mohamedane din Allyghur. Pe vremea aceea avea paisprezece ani și zece

luni. Cam tot atunci a fost și vaccinat, iar de aci se poate deduce că la Lucknow a bătuit a doua epidemie de vârsat, pe timpul când el era la școală. Într'un catalog al listelor de prezență este o însemnare cu creionul, în care se spune că a fost pedepsit de mai multe ori „din cauză că a stat de vorbă cu oameni mai prejos de el”, iar într'un rând a suferit o pedeapsă mult mai gravă pentru că „a lipsit o zi întreagă și a hoinărit pe drumuri în tovărășia unui cerșetor”. Aceasta s'a întâmplat când a sărit peste poarta institutului și o zi întreagă pe țarmul râului Goomtee a stăruit pe lângă lama, să-l ia cu el vreme de o lună de zile, la prima vacanță. Lama însă a rămas neînduplecat și i-a răspuns că n'a sosit încă vremea pentru așa ceva. Datoria lui, spunea lama în timp ce mâncau amândoi plăcinte la umbră, este să învețe toată înțelepciunea sahibilor, pe urmă va vedea ce va fi. Se vede că mâna prietenească a intervenit și de astă dată pentru a abate biciul din calea lui, căci peste șase săptămâni Kim trece un examen de topografie auxiliară, *cu mare laudă*, la vârsta de cinsprezece ani și opt luni. Dela această dată cataloagele nu mai au nicio mențiune despre el. Nici în anuarul școlii nu este trecut numele lui printre absolvenții care au intrat în Serviciul Topografic al Indiei, ci în loc de nume sunt notate următoarele cuvinte: „Deplasat pentru serviciu comandat”.

În acești trei ani, cei din Templul Tirthankers dela Benares văzură de câteva ori pe lama că apare, tot atât de uscat și ceva mai galben la față, dacă s'ar putea așa ceva, dar mereu blând și inocent, cum fusese întotdeauna. Uneori venea din partea de miazăzi, de dincolo de Tuticorin — locul de unde minunatele corăbii se duc spre Ceylan, țara unde sunt preoții care vorbesc idiomul Pal;

altădată venea din apusul înecat în verdele lanurilor și sutele de fabrici de bumbăcărie din jurul orașului Ceylan; odată coborâse din partea de miazănoapte, făcând opt sute de mile, pentru ca să poată sta o zi de vorbă cu custodele icoanelor din Casa Minunilor. Intra repede în chilia lui răcoroasă, cu pereții de marmoră șlefuită, și după ce se spăla și-și scutura hainele de praful adus de pe drum, pleca din nou spre Lucknow, căci acuma se obișnuise cu drumul în vagoanele de clasa a treia ale căilor ferate. La întoarcerea lui, fapt pe care îl remarcă și custodele într'o scrisoare pe care o trimisese egumenului dela templu, nu mai vorbea despre râul în căutarea căruia plecase la drum și nici nu mai desemna imagini fantastice din Roata Vieții, ci vorbea cu multă admirație despre frumusețea învățăturii unui anumit *chela* pe care până acuma nimeni dintre cei care erau în templu nu-l văzuse încă. Făcuse acelaș drum călcând pe urmele sfinte în tot lungul Indiei (custodele mai păstrează și astăzi o descriere amănunțită a itinerarului și meditațiunilor lui lama). Nu-i mai rămăsese în viață decât să găsească râul săgeții. Cu toate acestea i se arătase în vis că aceste cercetări nu vor putea fi duse la bun sfârșit decât în tovărășia unui *chela* care era predestinat pentru mare înțelepciune asemănătoare cu a bătrânului care păzește icoanele din Casa Minunilor. Ca să le dea un exemplu (aci bătrânul își scoțea tabacherea și lua o priză de tutun, iar preoții din jurul lui tăceau cu toții...).

— Demult, foarte demult, pe vremea când în Benares stăpâna regele Devadatta, toată lumea să asculte *Jâtaka*, vânătorii regelui au prins un elefant și i-au ferecat pe picior un inel greu de fier, înainte ca elefantul să fi putut scăpa din nou din închisoarea lui. Infuriat și revoltat de

această lipsă de omenie, a încercat să scoată inelul, apoi a luat-o la fugă, prin păduri, rugând pe ceilalți elefanți, frații lui, să i-l rupă ei. Elefanții veniră unul câte unul și încercară să-l rupă cu trompele lor uriașe, dar nu reușiră. La urmă de tot, elefanții își deteră cu părerea că acest inel nu poate fi rupt de puterea niciunei fiare. Intr'un desiş din apropiere tocmai atunci stătea lungit un tânăr elefant pe care maică-sa îl fătase abia de o zi și murise răpusă de chinuri. Elefantul scăpat, uitând de amărăciunea lui, își zise: „Dacă nu voi avea grijă de puiul acesta, va pieri sub picioarele noastre”. Așa că își trecu picioarele peste el, ocrotindu-l sub pânțece, ca să nu fie lovit de cireada elefanților care trecea în goană pe lângă ei. Ceru și lapte dela femeiușca miloasă a unui elefant și așa deveni el călăuza și apărătorul puiului în mijlocul junglei. Acuma se știe — toată lumea să asculte *Jâtaka* — că zilele elefantului până când ajunge în depline puteri, sunt treizeci și cinci de ani, așa că vreme de treizeci și cinci de ani elefantul scăpat, fu puiului prieten și călăuză, și în tot timpul acesta inelul de pe piciorul lui, intra tot mai adânc în carne. Intr'o zi însă, puiul de elefant văzu fierul inelului pe jumătate intrat în piciorul bătrânului și-l întrebă: „Ce este acesta?”, iar bătrânul răspunse: „Acesta este canonul zilelor mele”. Atunci elefantul cel tânăr întinse trompa și cât ai clipi îi smulse inelul ca pe o nimica, și spuse: „A sosit ziua sorocită”. Așa s'a întâmplat că elefantul cel milos care aștepta și și-a purtat durerea cu răbdare, a fost izbăvit la ziua sorocită, chiar de către puiul de elefant pe care îl ocrotise — toată lumea să asculte *Jâtaka* — căci elefantul era Ananda, iar puiul care a smuls inelul era însuș Domnul a Tot Puternic.

Apoi bătrânul începea să dea din cap resemnat și din clincățul sec al mățăniilor lăsa să se înțeleagă cât era de neîntinat acest puiu de elefant de orice păcat al trufiei. Era tot atât de umil ca și *chela* care văzând pe învățătorul său așezat în colbul drumului din fața Porților Înțelepciunii, trecuse prin porți, cu toate că erau zăvorâte și strânsese pe învățătorul său la piept, chiar în inima orașului aceleuia plin de îmbuibare. Bogată va fi răsplata învățătorului și a acestui *chela* la ziua sorocită ca să plece amândoi în căutarea izbăvirii.

Așa vorbea lama când venea sau pleca la drum în largul Indiei, tot atât de nesimțit ca și sborul liliecilor. O femeie cu limba ascuțită care sta într'o casă din mijlocul livezilor de dincolo de Saharunpore, îl cinstea ca pe un profet, cu toate că nu era găzduit alături de camera ei. Intr'o casă dela intrarea curții pe zidurile căreia gângureau porumbeii, femeia venea la el și dându-și la o parte vâlul de care nu mai avea niciun folos, îi vorbea despre dühuri și dușmani din Kulu, despre nepoții care nu se născuseră încă, și despre băiatul cel slobod la gură cu care vorbise în timpul unui popas. Intr'un rând se abătuse singur din drumul mare prin dreptul orașului Umballa, îndreptându-se spre satul al cărui preot încercase să-l jefuiască; dar mila cerească îi îndreptase pașii pe inserat, chiar în poarta veteranului, după ce trecuse printre sămănături. Aci se întâmplă o neînțelegere între el și resaldar, deoarece veteranul întrebă cum de băiatul care se numește Prieten al Stelelor, a trecut singur prin partea locului cu șase zile mai înainte.

— Asta nu se poate, răspunse lama, căci băiatul s'a întors la ai lui.

— Acum cinci nopți era în colțul cela de colo și ne

povestea o mulțime de șotii, întări veteranul. E adevărat că în zorii zilei următoare a dispărut ca un fum, după ce a schimbat câteva cuvinte fără niciun rost, cu noră-mea. Băiatul crește repede, dar a rămas acelaș Prieten al Stelelor care mi-a adus știri adevărate despre apropierea unui războiu. V'ați despărțit unul de altul?

— Da... și nu, răspuse lama. La drept vorbind, noi nu ne-am despărțit, dar n'a sosit încă vremea să umblăm împreună. El este plecat în altă parte în căutarea înțelepciunii. Va trebui să mai așteptăm.

— E tot una, dar mă gândesc că dacă nu ar fi fost acelaș băiat, cum se face că vorbea mereu despre tine?

— Și ce spunea?

— Multe... foarte multe vorbe frumoase. Spunea că pentru el tu ești părintele și mama lui, și totul în lume. Păcat că băiatul acesta nu intră în slujba Reginei, căci este foarte îndrăgnet.

Știrile acestea lăsară pe lama foarte mirat, căci el nu știa încă de înțelegerea dintre Kim și Mahbub Ali, înțelegere pe care de voie de nevoie o aprobase și colonelul Creighton.

— Mânzul nu-l opri să nu sburde, spunea colonelului geambașul, când aduse vorba despre vagabondăriile lui în largul Indiei, vagabondări pe care colonelul le găsea absurde. Dacă se va întâmpla să fie oprit să meargă unde-l trage inima, s'ar putea să treacă peste această opreliște, și odată plecat, cine va putea să alerge după el ca să-l găsească. Colonele, într'o mie de ani nu se întâmplă să se nască decât un singur mânz care să fie ca noatenu nostru. Afară de asta, avem nevoie și de oameni.

CAPITOLUL X.

Pasărea'n cușcă, stăpâne, tânjește din greu,
De ce vrei s'o faci orătenie de gratii strivită,
Când sortită e să brăzdeze văzduhul mereu
Și cu ale aripei seceri zări să inghită?
Șoimul sub cer e din fire iscusit corăbier,
Soartă haină ! al meu, fără lanț, dac'ar fi,
N'ar mai sta rob, să tânjească trist și stingher
Ci printre vânturi cu pieptul drum și-ar croi.

O veche baladă.

Lurgan Sahib fu mai puțin categoric în aprecierile lui asupra lui Kim, dar cu toate acestea părerea lui fu în concordanță cu cele spuse de Mahbub Ali, iar consecința fu favorabilă băiatului. De astă dată era mult mai deștept decât să plece din Lucknow deghizat în haine de indigen, iar dacă se întâmpla ca Mahbub Ali să fie prin apropiere, așa ca o scrisoare să poată ajunge până la el, se ducea de-a-dreptul în tabăra geambașului și se schimba sub supravegherea minuțioasă a Pathanului. Dacă cutia lui în care își avea colorile pentru hărți topografice ar fi putut povesti toate isprăvile din timpul vacanței, fără îndoială că ar fi fost alungat. Intr'un rând coborâ cu Mahbub până la Bombay unde duceau trei vagoane de

274 RUDYARD KIPLING

cai pentru Societatea Tramvaielor, și geambașul era să plângă de emoție când Kim îi propuse să treacă Oceanul indian, cu o corabie, ca să cumpere cai arăbești de pe litoralul golfului, căci aflase dela un prieten al geambașului Abdul Rahman că acești cai sunt mai de preț decât cei din Kabul.

La un ospăț de hagiălăc unde fu poftit și Mahbub Ali împreună cu câțiva coreligionari, își băgă mâna în strachina din care mânca acest negustor cu trecere... La întoarcere veniră cu un vapor pe la Karachi, și de astă dată Kim făcu și el cunoștință cu răul de mare, și rămase convins că a fost otrăvit. Cutia cu medicamente a omului cu turbanul se dovedi fără niciun folos, cu toate că la Bombay o înprospătase. Mahbub avea ceva treburi la Quetta, unde după cum spunea chiar geambașul, băiatul își câștigase banii de întreținere, petrecând patru zile ca ajutor la un sergent dela Comisariat. Din biroul acestuia, la un moment când nimeni nu-l putea vedea, luă un mic registru (cu toate că părea să nu conțină decât conturile de vânzare și cumpărare ale vitelor și cămilelor), pe care îl copie în întregime, ascuns în dosul unui pavilion depărtat, pe timp de noapte cu lună. După ce puse registrul de unde-l luase, plecă din slujbă, fără să-și mai aștepte simbria și la șase mile depărtare în josul drumului, ajunse pe Mahbub din urmă, ducându-i în sân copia fidelă a registrului.

— Soldatul acesta e doar o svârlugă, zise Mahbub Ali, dar va veni vremea când vom putea prinde și crapul. El nu face altceva decât cumpără și vinde boi pe două prețuri, unul pentru el, și unul pentru guvern, așa că eu nu găsesc păcatul de neiertat.

— De ce nu m'ai lăsat să iau registrul cu mine și

să fi terminat cu el odată pentru totdeauna.

— Pentrucă s'ar fi speriat și s'ar fi dus să spună stăpânului său. Asta pentru noi ar fi însemnat să pierdem un număr destul de mare de puști noi care își fac drum pe ascuns din Quetta spre miazănoapte. Urzeala aceasta este atât de vastă, încât dintr'odată nu poți vedea din ea decât un colț foarte mic.

— Aha, am înțeles, răspuse Kim și nu mai zise nimica.

Afacerea asta se întâmplă în timpul vacanțelor mussonului, după ce-și trecu examenul de matematici. Vacanța de Crăciun, în afară de zece zile, pe care le petrecu numai pentru plăcerea lui personală, o făcu împreună cu Lurgan Sahib, și stete tot timpul în fața vetrei de cărbuni, căci în anul acela, drumul spre Jakko era acoperit de patru coți de zăpadă, iar tânărul hindustan plecase să se însoare, așa că stete să dea o mână de ajutor lui Lurgan la vinderea perlelor. Lurgan făcu pe Kim să învețe capitole întregi din Coran pe dinafară și să le repete, până când reuși să le spună cu acelaș murmur și cadență ca orice mullah. Serile scria descântece pe pergament, pentagrame minuțioase, cu câte un nume de demon... Mura și Awan tovarășul regilor... cu caligrafie în cerdacuri fantastice. Afară de asta, Lurgan îl învăță cum trebuie să-și îngrijească de sănătate și-i spuse toate leacurile de friguri, când este plecat la drum. O săptămână înainte de a coborî spre miazăzi, colonelul Creighton Sahib trimise lui Kim un chestionar pentru examinare (ceea ce nu era tocmai frumos din partea lui), în care nu era vorba decât de suprafețe, dimensiuni, unghiuri și cercuri.

Vacanțele următoare plecă în tovărășia lui Mahbub, și era gata să moară de sete, cutreerând deșerturile năsi-

purilor spre misteriosul oraș Bikaneer, călare pe o cămilă. În partea aceasta puțurile sunt la o adâncime de trei sute de metri și împrejurul lor, pământul e alb de scheletele cămilelor moarte. Aceasta nu fu o călătorie pe gustul lui, căci contrar înțelegerii dintre ei, colonelul îi porunci să ridice harta acestei regiuni sălbatice și a orașului. Dar, de vreme ce prin partea locului, lumea nu era obișnuită să vadă rânđași mohamedani sau copii, care îngrijesc pipele oamenilor, umblând cu aparate de măsurat în jurul unui oraș indigen, Kim trebui să-și măsoare toate distanțele cu piciorul, folosind un șirag de mărgele. Busola pentru direcțiune o întrebuița de câte ori avea ocazie, mai ales după ce se lăsa seara și cămilele își primeau rația de hrană. Cu ajutorul cutioarei lui de colori, pentru topografie, în care avea trei pensule și șase globule de culoare, reuși să facă ceva, care semăna destul de bine cu orașul Jeysalmir. Mahbub începu să râdă din toată inima și-l sfătui să facă, pentru completare, și un raport scris. Astfel Kim trebui să se așeze din nou la lucru, neavând altă hârtie decât interiorul învelitoarei dela cartea de conturi, păstrată de Mahbub Ali sub șeaua calului, pe care îl călărea numai el.

— În raport trebuie să treci tot ce ai văzut, ce ai pipăit și ai înțeles. Scrie exact cum ar scrie Jung-i-Lat Sahib, dacă s'ar fi întâmplat să treacă munții pe furiș, cu o armată și ar veni să facă războiu.

— Cât de mare ar trebui să fie armata?

— O jumătate lakh de soldați.

— Ce copilării! Nu-ți dai seamă cât de puține și de rare sunt fântânile prin partea locului? Din apa acestora, nici o mie de oameni nu ar putea să-și astâmpere setea, ca să poată ajunge până aici.

— Atunci scie-i și despre asta, și nu uita să scrii despre crăpăturile zidurilor, care împresoară orașul, despre locurile de unde aduc lemnele de foc, despre firea și por-nirile Regelui de aici. Eu voi sta în oraș, până când îmi vând caii. Voi închiria o cameră aproape de poarta cetății, iar tu vei ține cărțile de socoteli. Ușa dela casă va avea un lacăt sdravăn ca să nu-l poată rupe nimeni.

Acest raport, cu scrisul caracteristic celor care au trecut pe la Institutul St. Xavier, mai putea fi văzut chiar acum câțiva ani, împreună cu harta colorată în ca-feniu, galben și lac (un funcționar neglijent o umpluse cu notele făcute de E. 23, din serviciul auxiliar Seistan, în al doilea turneu prin partea aceea), dar astăzi cred că no-tele făcute cu creionul, trebuie să fie aproape șterse și nu mai pot fi descifrate. Kim traduse lui Mahbub acest ra-port, chiar de a doua zi în drumul de întoarcere, la lu-mina unui opaiț. Pathanul sări în picioare, și se plecă peste bagajele legate în curele.

— Știam eu dinainte că raportul acesta face un cos-tum de sărbătoare și tocmai din cauza aceasta, ți-am pre-gătit dinainte unul. Dacă aș fi Emirul din Afganistan, (s'ar putea ca într'o bună zi să-l vezi și pe acesta), ți-aș umple gura cu aur.

Geambașul făcu o reverență și-i puse costumul la pi-cioare. Intre hainele pe care i le dete, era un fund de turban în formă conică și șalul pentru legat la cap, după obiceiul din Peshawar, lung și la un capăt cu ciucuri de mătăasă; un ilic de Delhi, care se îmbrăca peste cămașa albă ca laptele, încheiată pe partea dreaptă; un halat de mătăasă verde cu brâu din ibrișim împletit și cu ciucuri, iar ca să nu lipsească nimica, mai era o pereche de con-duri de piele rusească bine mirositoare și cu vârfurile

ascuțite, întoarse cu multă îndrăsneală.

— Miercurile și diminețile e foarte bine să îmbraci haine nouă, zise Mahbub solemn. Cu toate acestea nu trebuie să uiți niciodată că în lume sunt și oameni răi. Așa.

Pe deasupra acestor minuni, la care Kim se uita, fără să mai îndrăsnească să râsufle, geambașul mai puse și un revolver de 450 cu mânerul de sedef și încărcător automat.

— Mă gândeam să-ți iau unul mai mic, dar mi-am dat seamă că în acesta merg și cartușele Guvernului. Pe acestea le poți găsi în toate părțile, dar mai ales dincolo de frontieră. Ridică-te în picioare să te văd, zise el și-l bătu pe umăr. Fie-ți scris ție Pathane să nu ostenești niciodată, ori câte inimi vei frânge, cu ochii tăi catifelati, care privesc din dosul pleoapelor cu gene lungi și fug rătăciți!

Kim se învărti de câteva ori pe vârful picioarelor, se întinse, și instinctiv își duse mâna la mustața abia răsărită. Pe urmă se opri în fața lui Mahbub și făcând o reverență, pocni din degete, în semn de recunoștință, căci sufletul îi era greu de emoție și era incapabil să articuleze o singură vorbă. Mahbub întinse brațele spre el și îl strânse la piept.

— Fiule, zise geambașul, între noi nu mai este nevoie de vorbe. Spune drept, nu ți se pare că revolverul acesta este o minune? Cele șase gloanțe pot fi scoase dintr'o singură dată. Trebuie să-l porți în sân, chiar pe piele, căci aceasta îi ține loc de ulei. Să nu-l ții în altă parte niciodată, și să dea Domnul ca într'o bună zi să ucizi cu el pe cel ce va sta în drumul tău.

— *Hai mai!* răspunse Kim cu glasul plângător. Dacă se întâmplă ca un sahib să omoare un om, el va fi spân-

zurat în curtea închisorii.

— Asta e adevărat, dar e deajuns să faci un singur pas dincolo de frontieră, și vei vedea că oamenii sunt mult mai cuminiți. Ascunde revolverul, și nu uita să-l încarci. Un revolver neîncărcat nu este de niciun folos.

— Când voi ajunge la madrissah, va trebui să ți-l dau înapoi, căci acolo nu te suferă să intri cu arme. Vrei să mi-l păstrezi până când mă voi întoarce?

— Fiule, m'am săturat de *madrissah*-lele, care îți iau cei mai frumoși ani din viață, pentru ca să te învețe ceea ce trebuie să înveți singur, în lungul drumurilor. Prostia sahibilor e fără margini. Dar nu face nimica. S'ar putea ca raportul scris de tine să te scape de anii robiei, care ți-au mai rămas, căci numai Dumnezeu știe ce lipsă avem de oameni în jocul nostru cu primejdia.

Făcură drumul, pe mijlocul deșertului, cu fâlcile legate, ca să se poată apăra de valurile năsipurilor sărate, ridicate de vânturi, și se îndreptară spre Jadhope, unde Mahbub și tânărul său nepot Habib Ullah, nu-și pierdură vremea de pomană. Pe urmă trist și îmbrăcat în hainele lui europenești, care acum îi veneau prea strâmte, Kim trebui să se întoarcă la institutul St. Xavier, ca să intre împreună cu ceilalți băieți în promoția a doua.

Trei săptămâni mai târziu, în timp ce colonelul Creighton se târguia în dugheana lui Lurgan Sahib ca să cumpere niște pumnale thibetane, pentru speriat umbrele, se întâlni, față în față cu Mahbub Ali, care părea foarte supărat. Lurgan interveni în calitate de rezervă, la schimbul de cuvinte dintre ei.

— Mânzul e gata strunit, cu frâul și șeaua pe el, gata de plecare, sahib. Incepând de astăzi, el nu va putea face altceva decât să uite buna învățătură, pe care a primit-o,

dacă îl mai ții să-și piardă vremea cu nimicuri. Dați-i frâul liber, să poată sburda, căci avem nevoie de el, zise geambașul.

— Este prea tânăr, Mahbub; nu are mai mult de șaisprezece ani ?

— La vârsta de cinsprezece ani, Sahib, eu îmi impușcasem demult omul meu, și intrasem în pielea lui.

— Tu vei rămâne întotdeauna un păgân incorigibil, răspunse Creighton și se întoarse spre Lurgan. Barba neagră a acestuia făcu o mișcare, cu care aproba cele spuse de barba văpsită în roșu, a afganului.

— Dacă ar fi fost după mine, eu îl puneam demult la lucru, interveni Lurgan. Cu cât e mai tânăr, cu atât mai bine va fi. Tocmai din cauza aceasta eu mi-am păzit cele mai de preț odoare, întotdeauna cu un băiat. Mi l-ai trimis aici, ca să-l pun la încercare. L-am încercat în toate chipurile, și mi-am dat seamă că acesta a fost singurul băiat, care nu are halucinații.

— În cristal... În călimara cu cerneală ? întrebă Mahbub.

— Nu, ci în timp ce eu îl țineam de ceafă, așa cum v'am spus. Așa ceva nu mi s'a întâmplat niciodată înainte. Asta dovedește că este destul de tare, dar dumneata, colonelul Creighton, consideri că este o prostie, ca cineva să facă ceea ce-l trage inima. Asta, însă, s'a întâmplat acum trei ani. De atunci, colonelul Creighton, eu l-am învățat multe lucruri. Cred că ar fi o mare greșeală, dacă nu l-am pune la lucru, fără întârziere.

— Huîm, s'ar putea să aveți dreptate. Dar după cum știți și voi, deocamdată nu se găsește nicio lucrare topografică pentru el.

— Dă-i drumul, nu-l mai ține, stărui Mahbub.

HURRY CHUNDER MOOKERJEE

Cine a mai auzit ca un noaten să fie încărcat cu poveri, când pleacă pentru întâia oară la drum. Lasă-l să plece cu caravanele, să-și încerce norocul, cum pleacă noatenii albi ai cămilelor. L-aș lua chiar eu cu mine dar...

— Spre miazăzi, tocmai acuma este ceva de făcut, și cred că în partea aceea ar putea să ne fie de mare folos, interveni Lurgan, clipind din pleoapele date cu albastru gros.

— Afacerea asta se găsește în mâna lui E. 23, răspunse Creighton, speriat, și băiatul nu trebuie să coboare în partea aceea. Afară de asta, băiatul nici nu vorbește limba turcă.

— Nu trebuie decât să-i spui ce formă și ce miros au scrisorile pe care le căutăm, și sunt convins că ni le va aduce, stărui Lurgan.

— Nu, asta este treabă pentru un bărbat, răspunse Creighton.

Era vorba de un schimb de scrisori de uneltire și incendiare, schimbate de o persoană, care afirma că este suprema autoritate în domeniul religiei musulmane, peste adepții din întreaga lume, și între un membru mai tânăr al unei case regale, care fusese prins în flagrant delict de răpire a unei femei în teritoriu britanic. Demnitarul musulman se dovedise trufaș și chiar arogant, iar tânărul prinț era pur și simplu jignit de încălcarea privilegiilor lui; totuș nu era de loc folositor, ca această corespondență dintre ei să continue, căci ar fi sfârșit prin a-l compromite. Scrisoarea cu pricina fusese prinsă înainte de a ajunge la destinație, dar cel care o adusese, fu găsit peste câteva zile mort în marginea drumului, îmbrăcat în costumul unui negustor arab, după cum raportase E. 23, care se ocupa de această chestiune.

— Dă-i drumul să plece, împreună cu lama lui cel roșu, zise geambașul în silă. Am văzut că ține foarte mult la bătrânul acela. Pe urmă, va putea să se obișnuiască să măsoare distanțele cu ajutorul mătăniilor.

— Am schimbat câteva scrisori cu bătrânul lama, răspunse colonelul Creighton și zâmbi tainic. Incotro se duce bătrânul ?

— În lungul și latul țării, cum a făcut și în cei trei ani din urmă. Caută un râu cu ape vindecătoare. Fire-ar toate râurile... (Mahbub se stăpâni la timp). Când se întoarce dela drum, se oprește la templul Tirthankerilor din Benares sau la Buddh Gaya. Pe urmă, se duce la *madrissah* să vadă copilul, după cum știi și dumneata, căci din cauza asta a fost pedepsit de două sau de trei ori. Bătrânul este, fără îndoială, nebun, dar cu toate acestea e liniștit. L-am cunoscut și eu. Babu (omul cu turbanul) a avut și el de a face cu bătrânul. L-am supravegheat trei ani încheiați. Un lama roșu în largul Indiei, nu este ceva prea obișnuit, ca să i se poată pierde urma.

— Acești Babu sunt oameni foarte ciudați, interveni Lurgan îngândurat. Nici prin minte nu ți-ar trece ce are de gând Hurree Babu ! Vrea să fie numit membru al Societății Regale, pentru a i se da însărcinarea să adune material etnologic. Trebuie să-ți spun, că despre lama i-am povestit tot ce am aflat dela Mahbub și dela băiat. Mi se pare că Hurree Babu vrea să coboare spre Benares... pe socoteala lui.

— Eu nu cred, de loc, că așa ceva ar fi posibil, răspunse colonelul Creighton, care plătise el însuși cheltuielile de drum ale lui Hurree, numai din curiozitate să afle ce este cu acest lama.

— Vrea să întrebe pe bătrânul despre lamaism, și

să-i ceară informațiuni despre dansurile demonice, despre descântece și vrăji. În ultimii ani a fost la el de mai multe ori în scopul acesta. Mie mi se pare că Hurree Babu a început să fie prea bătrân, pentru însărcinarea pe care o are. Acum preferă să adune informațiuni, despre datini și obiceiuri; serios vrea să devină F. R. S. (Fellow of Royal Society), Membru al Societății Regale.

— Hurree are o părere bună despre băiat, nu e așa?

— O, cât se poate de bună... și am petrecut câteva seri foarte plăcute împreună, în casa aceasta... dar cred că ar fi o greșeală din partea noastră, să-l lăsăm în seama lui Hurree ca să plece după informațiuni etnologice.

— Cred că n'ar strica să facem o încercare. Ce zici Mahbub, n'ar fi bine să lăsăm băiatul să vagabondeze împreună cu lama vreo șase luni de zile? Pe urmă vom vedea ce vom face. În timpul acesta va învăța multe.

— Știe destule, Sahib.. ca și peștele despre apa în care înoată; în orice caz însă, eu cred că nu are decât de câștigat, dacă va pleca dela școală.

— Atunci foarte bine, zise colonelul Creighton mai mult pentru sine. Va pleca deci împreună cu lama, și dacă Hurree Babu ține numaidecât să-i supravegheze, va fi cu atât mai bine. Fără îndoială el se va feri să bage băiatul în vreo primejdie, cum ar face Mahbub. Mi se pare foarte ciudat că vrea să devină F. R. S. În orice caz, este o dorință explicabilă, din punct de vedere omenesc. Cred că în domeniul etnologic, Hurree se va comporta în mod strălucit.

Nici banii pe care i-ar fi putut câștiga, și nici perspectiva transferării într'o garnizoană mai importantă, nu ar fi putut determina pe colonelul Creighton să renunțe la lucrările lui, în biroul Serviciului Etnografic, cu toate a-

cestea singura ambiție a vieții sale era să poată adăuga la iscălitura pe actele oficiale, cele trei litere F. R. S. După cât știa el, anumite onoruri puteau fi obținute grație relațiilor prietenești pe care le avea și abilității de care dădeai dovadă, dar era convins că nimic în lume, afară de muncă neîntreruptă — dosare, care reprezentau străduința unei vieți întregi — nu ar putea deschide drumul de intrare în această Societate, pe care ani de-a-rândul, o bombardase cu tot felul de monografii, asupra ceremoniilor strănii din fundul întunerecului asiatic și a obiceiurilor necunoscute încă. Era profund convins că din zece bărbați, nouă ar fi gata în orice clipă să evadeze din mijlocul plictiseli chinuitoare a unei serate organizate de R. S.; Creighton însă, era exact al zecelea dintre aceștia și sufletul lui tânjea după afluența sălilor pline din orașul acela fericit căruia i se zice Londra, unde bărbați cu părul alb și alții cu chelie, care habar nu aveau ce va să zică o armată, mișună în jurul experimentelor lor spectroscopice, a florei stepelor acoperite de zăpezi, a aparatelor electrice de măsurat în timpul sborului și a mașinilor de disecat în a mia parte un ochiu de muscă purtătoare de figuri. La drept vorbind, pe el singură Societatea Geografică l-ar fi putut pasiona, dar bărbații sunt ca și copiii când își aleg jucăriile. Tocmai din cauza aceasta zâmbi, auzind că Hurree Babu este preocupat de un astfel de gând.

Lăsă să-i scape din mână pumnalul de alungat umbrele și se uită la Mahbub.

— Când crezi că vom putea scoate mânzul din grajd? întrebă geambașul, privindu-l în luminile ochilor, ca pentru a-i ceti gândurile.

— Hm, dacă va pleca acuma din nou, în urma unui ordin, ce crezi că va face? Până acuma nu m'am ocupat

niciodată de educația unui astfel de copil.

— Băiatul va veni la mine, răspunse Mahbub, fără să clipească, iar Lurgan Sahib și cu mine îl vom prepara pentru drum.

— Bine, să fie așa cum spuneți. Șase luni de zile e slobod să umble pe unde-i place; dar cine răspunde de el?

— Colonele Creighton, băiatul acesta nu va sufla niciun cuvânt; dacă asta este teama dumitale, răspunse Lurgan și înclină puțin capul.

— La urma urmelor, nu uitați că el nu e decât un copil.

— Da... dar înainte de toate, băiatul nu are nimic de spus... pe urmă știe dinainte ce urmează, dacă vorbește. Afară de asta, ține foarte mult la Mahbub, și cred că și la mine, dar mai puțin.

— I se va plăti și simbrie? întrebă geambașul prevăzător.

— Douăzeci de rupii pe lună, pentru hrană și apă, deocamdată.

Unul dintre marile avantaje ale Serviciului Secret este, că oamenii lui nu sunt plictisiți cu niciun fel de conturi ale sumelor cheltuite. Bine înțeles serviciul este redus la cea mai chinuitoare uniformitate, dar fondurile sunt administrate de câțiva oameni, care nu sunt obligați să prezinte ordonanțe de plată, pentru a fi vizate de cineva și nici decontări ale sumelor întrebuintate. Din cauza asta, lui Mahbub îi străluciră ochii, ca oricărui Sikh despre care se știe că are cultul banului. Până și înfățișarea lui Lurgan se schimbă. Se gândi la anii ce vor veni, când Kim va face parte și el din marele lanț al primejdiei, care vântură toată India, dela miazănoapte până la miazăzi,

fără să se oprească nici pentru o singură clipă, fie ziua fie noaptea.

Prevedea, că de pe urma acestui ucenic al său, se va alege și el cu mare cinste în fața unor anumite persoane cu trecere. Tot Lurgan Sahib făcuse din E. 23, un simplu hăiat de țară, obraznic, sălbatic și mincinos, venit din partea de apus a acestei provincii din nordul țării, ceea ce E. 23 era acuma.

Mulțumirea învățătorilor săi însă, nu fu nimica, alături de mulțumirea lui Kim însuș, în clipa când superiorul Institutului St. Xavier îl chemă la o parte, ca să-i comunice ordinul primit dela colonelul Creighton.

— Mi se pare O'Hara, că ți-au găsit o slujbă de topograf ajutor la Serviciul Irigațiilor: asta se datorește faptului că ai fost bun elev la matematici. Acesta este un mare noroc pentru tine, căci nu ai decât șaptesprezece ani; bineînțeles nu vei putea să devii *pukka* (permanent angajat) înainte de a-ți trece examenul din toamnă. Prin urmare, nu trebuie să-ți închipui că acuma pleci în lume, ca să petreci după pofta inimii, și nici că s'a terminat cu orice grijă de aci înainte. Munca grea te așteaptă de abia după ce vei pleca de aici. Numai după ce vei reuși să fii numit *pukka*, vei putea ajunge până la patru sute cinzeci de rupii pe lună.

După aceea superiorul îi dăte câteva sfaturi, privitoare la felul cum trebuie să se poarte, să vorbească, și să se îngrijească de moralitatea lui; în timp ce colegii lui mai în vârstă, pe care nu se grăbea nimeni să-i bage în slujbe, începură să clevească. cum numai tinerii anglo-indiani știu cleveti, despre favoritism și corupție. Tânărul Cazalet care era fiul unui pensionar din Chunar, spuse foarte limpede că interesul pe care colonelul Creighton îl

arăta lui Kim, era nici mai mult nici mai puțin, decât interesul pe care îl poartă un părinte fiului său; Kim însă, în loc să se repeadă la el, nu găsi de cuviință să-i spună nici cel puțin o vorbă. Se gândea la nemărginita plăcere pe care i-o rezervau zilele viitoare și la scrisoarea primită dela Mahbub în ajun, în care acesta îi da întâlnire pentru aceeaș după amiază, într'o casă al cărei nume, dacă Superiorul l-ar fi aflat, ar fi făcut să i se ridice părul măciucă...

În aceeaș seară, Kim spunea lui Mahbub, în timp ce stăteau în fața basculei din gara Lucknow :

— În ultimul moment, începuse să-mi fie frică să nu se dărâme acoperișul școalei peste mine, și totul să se spulbere ca un vis. Spune-mi drept, tată, s'au terminat toate cu bine ?

Mahbub pocni din degete, ca să-i arate că totul s'a terminat, și ochii îi străluciră ca niște cărbuni aprinși.

— Dar revolverul pe care trebuia să-l iau cu mine, unde este ?

— Ia-o binișor. Gândește-te, că poți umbla în voie, vreme de jumătate an, fără să ai grija nimănui. M'am căznit mult cu colonelul Creighton Sahib, până să-l pot îndupleca. Îți dă douăzeci de rupii pe lună. Bătrânul cel cu pălărie roșie, știe că vei veni.

— Îți voi plăti și ție un *dustoorie* (comision) asupra simbriei mele pe timp de trei luni de zile, zise Kim grav. Două rupii pe lună. Dar înainte de toate, va trebui să scap de astea, și întinzând mâna, îi arată pantalonii de pânză, cu care era îmbrăcat și tunica puțin cam strâmtă la gât. Mi-am adus tot ce-mi trebuie pentru drum. Lădița am trimis-o dinainte, lui Lurgan Sahib.

— Cine ți-a trimis darurile acestea ?...

— Lurgan Sahib e om foarte deștept. Dar tu încotro te duci acuma ?

— Mă duc din nou spre miazănoapte, la jocul cu primejdia. Unde să mă duc în altă parte ? Tu nu ți-ai schimbat gândul ? Vrei să te duci cu cel cu pălărie roșie ?

— Nu uita că, fără să-și dea seamă, el m'a făcut ceea ce sunt. În fiecare an a trimis în mod regulat, banii trebuincioși pentru învățătura mea.

— Dacă mi-ar fi trecut prin minte, puteam face și eu acelaș lucru, murmură Mahbub. Hai să plecăm. S'au aprins luminile, și nu te va putea vedea nimeni prin bazar. Ne vom duce la casa lui Huneefa.

În drum până acolo, Mahbub îi dote aproape aceleaș sfaturi, pe care Lemuel le primise dela maică-sa, și lucru ciudat, din cuvintele lui Mahbub băiatul își dote seamă de felul în care Huneefa și cei de o seamă cu ea, săpa temelia tronului regilor.

— Imi aduc aminte, zise el zâmbind ironic, de unul care spunea: Incede-te mai curând într'un șarpe decât într'o desfrânată, și mai curând într'o desfrânată decât într'un Pathan, Mahbub Ali. Afară de cuvintele privitoare la Pathani, căci sunt și eu unul dintre aceștia, tot ce spunea este adevărul adevărat. În jocul cu primejdia aceste cuvinte sunt cu atât mai adevărate, căci numai datorită femeilor, toate planurile noastre sunt dejucate, și a doua zi în zori, suntem găsiți cu beregata retezată. Așa s'a întâmplat cu unul... și geambașul îi descrie întâmplarea.

— Atunci de ce...?

Kim se opri în fața unei scări solide, care ducea în interiorul unei case în care duhnea aerul înfierbântat, învelit de întunerecul curții din dosul magazinului de tutun al lui Azim Ullah. Cei care cunosc această casă îi

zic „colivia”, din cauză că în largul ei, zi și noapte, se aude un ciripit și un croncănit neîntrerupt de șoapte, care nu mai ostenesc.

Camera cu pernele murdare, așternute în lungul perreților, și grămada de hookas, pe jumătate fumate, duhnește îngrozitor a tutun stătut. Intr'un colț era o femeie voinică și diformă, acoperită de văluri verzi, cu fruntea, nasul, urechile, gâtul, sânii, brațele, coapsele și glesnele pline de podoabele grele ale indigenilor. Când făcea o mișcare, lucrurile încărcate pe ea, făceau un sgomot ca de țingiri. O pisică slabă ca o scoabă, mieuna de foame, în cerdacul spre care se deschidea fereastra. Kim se opri consternat în fața perdelei dela intrare.

— Acesta este omul cel nou, Mahbub? întrebă Huneefa, fără să-și scoată luleaua din gură. O Buktanoos! (după obiceiul celor mai multe dintre aceste femei, invocă și ea Djinii). O Buktanoos! Băiatul arată foarte bine.

— Asta face parte din meșteșugul de a vinde caii, răspunse Mahbub, adresându-se lui Kim, care râdea.

— Am mai auzit așa ceva de când eram de șase zile, răspunse Kim, așezându-se în lumină. Dar nu văd la ce-mi poate folosi?

— Pentru a fi la adăpost, în noaptea aceasta va trebui să-ți schimbi culoarea, căci somnul îndelung sub acoperiș te-a făcut alb la față ca un sâmbure de migdală. Huneefa cunoaște secretul unor colori, care nu se șterg; nu colori de cele care nu țin mai mult de o zi sau două. Cu alte cuvinte te pregătim contra celor ce ți s'ar putea întâmpla pe drum. Aceasta este un dar pe care ți-l fac eu, fiule. Scoate tot ce ai asupra ta, făcut din metal, și pune ici. Fii gata Huneefa!

Kim scoase din sân busola, cutia cu colori și cea cu

medicamente, pe care o umpluse de curând. Lucrurile a-
cestea îl însoțeau în toate drumurile pe care le făcea și
ținea foarte mult la ele.

Femeia se ridică domol și începu să umble, cu mânilor puțin întinse în fața ei. Kim își dete seamă numaidecât că e oarbă.

— Da, da, Pathanul are dreptate, murmură ea, co-
loarea pe care o întrebuițez eu, nu se ia nici într'o săp-
tămână, nici într'o lună și cei pe care îi ocrotesc eu, sunt
bine păziți.

— Când te găsești departe de ai tăi și singur pe dru-
muri, nu e bine de loc să vezi cum se duce pielea de pe
ține și începi să te umplii de lepră, interveni Mahbub.
Când ești cu mine, te pot supraveghia. Afară de asta, un
Pathan este întotdeauna cu trupul curat. Desbracă-te până
la brâu, și vezi cât ești de alb. (Huneefa veni, pipăindu-și
drumul, dintr'o cameră interioară). Nu face nimica, ea nu
te poate vedea.

Intinse brațul și-i luă un castron de alamă din mâna
încărcată cu inele. Cirul cu care trebuia să-și schimbe
înfățișarea, părea albăstriu și cleios. Kim muie o cârpă în
castron și se unse pe partea din afară a palmei, dar
Huneefa îl auzi.

— Nu, nu se face așa, strigă femeia. Nu trebuie să
faci așa, ci să începi cu toate formele de cuviință. Colo-
area este partea cea mai însemnată. Eu îți voi da acuma
toată ocrotirea, în drumul la care pleci.

— Jadoo? (vrăji) întrebă Kim și tresări, privind la
ochii mari și cu luminile stinse ai femeii.

Mahbub îi puse mâna în ceafă, și-l îndoi de mijloc,
de ajunsse cu nasul la un lat de mână de dușumele.

— Stai liniștit, fiule, căci nu ți se va întâmpla nimic

rău. Acuma veghez eu asupra ta.

Nu putea vedea ce face femeia, dar îi auzea clincățul podoabelor, care părea că se prelungește la infinit. Intunerecul camerei fu spintecat de lumina unui chibrit și auzi sfârâitul cunoscut al boabelor de tămâie aprinsă, pe urmă simți că toată casa e plină de un fum greu, aromatic și înecăcios. Prin picoteala de somn, care începea să pună stăpânire pe el, Kim auzea pomenindu-se nume de demoni... Zulbazan, fiu al lui Eblis, care trăește în bazauri și paraos, care patronează festinele lubrice, care se desfășură uneori, în timp de noapte, la popasurile din marginea drumurilor; Dulhan, cel care se învârtește în jurul moscheelor, căutând să se ascundă printre papucii drept credincioșilor, ca să-i facă să tresară în timpul rugăciunii; Musboot, stăpânul minciunii, al uneltirilor și spaimei. Murmurul lui Huneefa se auzea când alături de el, când părea că vine din mari depărtări, apoi simți atingerea degetelor ei scabros de moi pe trupul lui; mâna lui Mahbub însă, nu se desprinse de pe ceafa lui, până în clipa când băiatul oftă, și întinzându-se cu membrele țapene, rămase leșinat.

— Allah, ce putere de împotrivire. N'am fi putut face nimica, dacă nu îl adormeam. Asta este din cauza sângelui alb, pe care îl are în vine, zise geambașul plictisit. Mergi înainte cu dawut (descântecul) și dă-i toată ocrotirea de care va avea nevoie.

„Tu cel care înțelegi și care auzi cu urechile, stai lângă noi, auzi-ne și ne înțelege!” murmură Huneefa și ochii ei stinși se întoarseră spre apus. Toată camera se umplu de murmure și de scâncete.

Intr'un cerdac din cealaltă parte a casei, se arată un om înalt, cu capul ca o ghiulea și începu să tușească

nervos.

— Prietene, nu întrerupe această necromancie ventrilogă, strigă el pe englezește. Cred că vei rămâne cu gura căscată, dar să știi că un observator atent, nu va găsi nimic extraordinar în ceea ce vede.

„*Voi urzi uneltire împotriva lor pentru a-i face să piară! Profete, fii îndurător cu cei necredincioși, și lasă-i să mă trăiască o vreme liniștiți!*” Cu obrazul contractat Huneefa se întoarse spre mieznoapte, și părea că din tavan îi răspund glasuri nevăzute și neînțelese, la cuvintele pe care le pronunța.

Hurree Babu își plecă din nou capul asupra carnetului său cu însemnări, legănându-se pe pervazul ferestii, dar mâinile începură să-i tremure. Huneefa într'un extaz pricinuit de băutura magică, se așezase nu departe de capul nemișcat al lui Kim, și cu picioarele încrucișate sub ea, se legăna spasmodic, invocând demon după demon, și conjurându-i după străvechiul ritual, să se ferească din calea copilului.

„*La el sunt cheile tainelor și nimeni altul, afară de el nu le cunoaște. El știe tot ce este pe uscat și ceea ce este pe ape!*”. Din nou se auziră răspunsurile șuerătoare, care păreau că vin din altă lume.

— Cred... că acest descântec îl face cu gânduri curate? întrebă Babu, privind cum tremură mușchii pe gâtul lui Huneefa, în timp ce vorbea în toate limbile. Nu cred să fi ucis copilul; dar dacă l-a ucis, să știi că eu nu vreau să fiu martor la judecată... Care a fost demonul cel din urmă, pe care l-a pomenit?

— Babuji, răspunse Mahbub în limba indigenă, nu țin seamă de demonii din Hind; cu fiii lui Eblis însă, este cu totul altceva, și fie că sunt jumalee (blânzi), fie

jullalee (fioroși), niciunul dintre ei nu poate suferi Kafrii.

— Prin urmare, ești de părere să plec, întrebă Hurree, ridicându-se pe jumătate. Bine înțeles, acestea sunt fenomene imateriale. Spencer spune...

Extazul lui Huneefa se sfârși, ca orice extaz de felul acesta, într'un paroxism de urlete și o undă de spumă, care îi ieși pe gură. Rămase nemișcată și sdrobită alături de Kim și în aceeaș clipă glasurile stranii amuțiră.

— Aie!! S'a terminat. Numai de ar fi spre binele băiatului: Huneefa se pricepe la *dawut*. Haide Babu, ajută-mi să o sprijinesc de perete. Nu-ți fie teamă!

— Cum o să-mi fie teamă de ceva care nu există, răspunse Hurree Babu, vorbind englezește, pentru ca să se mai liniștească. În orice caz însă, găsesc că este îngrozitor să începi să tremuri în fața vrăjilor, când faci cercetări... pentru a aduna folklor pe seama Societății Regale, mai ales atunci când crezi cu toată convingerea în puterile întunerecului.

Mahbub începu să râdă, căci nu pleca pentru prima dată la drum, însoțit de Hurree Chunder.

— Hai să terminăm cu văpsirea băiatului, zise el. Băiatul este la adăpost, dacă stăpânii aerului au urechi să audă. Eu sunt *sufi* (liber cugetător), dar sunt de părere, că atunci când poți să atragi de partea ta cu viclenie, o femeie, un armăsar, sau un demon, nu vād de ce te-ai mai pune împotrivă. Pune-l Babu pe drumul cel bun, și veghiază ca pālăria roșie să nu-l ducă până dincolo de hotarele unde mâna noastră l-ar putea ajunge.

— Foarte bine, răspunse Hurree Babu. Deocamdată însă arată foarte caraghios.

La al treilea cântec al cocoșilor, Kim se trezi, ca re-

venit din fundul întunerecului veșnic. Huneefa sforăia în colțul ei, dar Mahbub plecase.

— Cred că nu te-ai speriat, se auzi un glas mieros, alături de el. Am asistat la întreagă scena aceasta, care a fost extrem de interesantă, din punct de vedere etnologic. A fost un *dawut*, cum numai rar se întâlnesc.

— Uh, exclamă Kim, recunoscând pe Hurree Babu, care zâmbea inocent.

— Am avut de asemenea onoare să-ți aduc acest costum dela Lurgan Sahib. Nu e obiceiul meu să mă însărcinez cu astfel de comisioane, în mod oficial, pe seama subalternilor, continuă el râzând, dar tu ești trecut în state ca un caz excepțional. Cred că Mr. Lurgan va ține seamă de fapta mea.

Kim căscă și se întinse. Se simțea foarte bine, imbrăcat din nou în hainele largi, care nu-l împiedecau la mișcări.

— Dar asta ce este? întrebă el privind șuba grea, cu mirosuri aduse din depărtările dela miazănoapte.

— Ei, acesta este costumul simplu al unui *chela* în slujba unui lama venit dela o lamaserie thibetană, răspunse Hurree Babu. Costumul este complet până în cele mai mici amănunte, dar cred că nu este exact cel al secției căreia îi aparține lama, ci după părerea mea, trebuie să fie o variantă a acestuia, apoi trecu în balcon și-și clăti gura la un robinet. Asupra acestei chestiuni, am trimis câteva note lui *Asiatic Quarterly Review*, dar mi le-a refuzat. Mi se pare foarte ciudat că omul acesta bătrân este cu totul lipsit de orice credință. Nici nu se sinchisește de ceva...

— îl cunoști?

Hurree Babu ridică brațul în semn că este ocupat cu

îndeplinirea ritualului obișnuit în timpul abloționilor gurii și celelalte amănunte caracteristice unui bengalez, care a primit o educație aleasă. Pe urmă recită în limba engleză o rugăciune, Arya Somaj, de origină theistă, și luă în gură un pan de betel.

— Auh, da. L-am întâlnit de câteva ori la Buddh Gaya, unde am discutat cu el chestiuni din domeniul credinței și despre cultul demonilor. Bătrânul este un agnostic tot atât de pur ca și mine...

Huneefa tresări prin somn; Hurree Babu se repezi nervos la cățuia în care ardea tămâia și care în lumina dimineții părea complet neagră, apoi frecându-și degetul pe fundul plin de funingine, și-l trecu diagonal peste obraz.

— Cine a murit în casa aceasta? întrebă Kim în limba indigenă.

— Nimeni, dar s'ar putea ca vrăjitoarea asta să aibă ochi răi, răspunse Babu.

— Ce faci acuma?

— Te voi însoți în drumul spre Benares, dacă te îndrepti în partea aceea și-ți voi povesti ce ne interesează pe noi, din ce vei vedea.

— Bine, voi merge. La ce oră pleacă *te-rainul*?

Se ridică în picioare și-și purtă privirea în largul camerei pustii, apoi ochii lui se opriră asupra obrazului galben ca de ceară al lui Huneefa, în timp ce soarele care nu se ridicase încă, se furișa tiptil în lungul dușumelelor.

— Vrăjitoarei acesteia trebuie să-i plătim ceva?

— Nu trebuie să-i plătești nimica. Te-a descântat contra demonilor și a tuturor relelor, în numele demonilor ei, căci așa a fost dorința lui Mahbub, apoi continuă în englezește: Eu cred că trebuie să fie foarte înapoiat, dacă mai crede în astfel de superstiții, care sunt ventrilogie curată.

Vorbe trecute prin pânțele... nu e așa ?

Kim pocni instinctiv din degete, pentru a abate din calea lui orice rele... (despre Mahbub știa că nu poate să pună la cale niciun rău) care ar fi putut să se strecoare în descântecul lui Huneefa, iar Hurree găsi de cuviință să chihotească din nou. Când traversă însă camera, avu cea mai mare grijă să nu calce pe umbra lăsată de Huneefa pe scânduri, căci cei care calcă pe umbra unei vrăjitoare, când sunt în spasme, își simt sufletul strâns ca într'o ghiară, ori încotro s'ar duce, fiind în stăpânirea ei.

— Acu trebuie să ascuți ce-ți spun, zise Babu, după ce ieșiră din casă. În ritualul la care am asistat este cuprins și conținutul unui amulet, care e cunoscut de cei din serviciul Departamentului nostru. Dacă îți duci mâna la piept, vei constata că ți-au atârnat de gât un amulet de argint, fără nicio valoare. Acesta este semnul nostru. Ai înțeles acum ?

— Uah, da, *hawa-dilli* (întăritor de suflete), răspunse Kim, ducându-și mâna la piept și pipăind amuletul.

— Huneefa le vinde cu două rupii și douăsprezece an-nale, după ce le descântă în toate chipurile. N'au nimic deosebit, doar că pe o parte sunt din email negru și că în interior au o hârtie, pe care sunt însemnate numele sfinților locali și alte lucruri asemănătoare. Acestea sunt măsurile de prevedere ale Huneefei, înțelegi ? Ea le face numai pentru noi, iar dacă se întâmplă ca această hârtie să nu fie în interior, când le primim, noi băgăm înăuntru o pietricică de turcoaz, înainte de a le distribui. În cazul acesta le împarte Mr. Lurgan. Alt mijloc pentru ca să ni le procurăm, nu există ; toate acestea însă, au fost născocite de mine. Bine înțeles, acest amănunt nu are niciun caracter oficial, dar sunt foarte utile pentru subalterni. Co-

lonelul Creighton nu știe de ele, căci el este european. Turcoazul este învelit într'o bucățică de hârtie... Ui-te, acesta este drumul care duce la gară... Acum să zicem că pleci într'o bună zi cu lama sau cu Mahbub, sau chiar cu mine. Inchipue-ți că într'o bună zi ești la mare strâmtoare. Eu sunt un om fricos... foarte fricos, dar cu toate acestea am fost la strâmtoare mai de multe ori, decât am păr în cap; și începi să te gândești: Eu sunt fiu al vrăjilor. Foarte bine.

— Nu prea înțeleg, dar ascultă, pe aici nu e bine să vorbești cu glas tare în limba engleză.

— Nu face nimica; eu nu sunt decât un Babu, care încearcă să-ți arate că știe și el englezește. Toți Babujii fac paradă de cunoștințele lor în limba engleză, răspunse Hurree, ferindu-și mantaua, care îi flutura pe umeri. Cum ți-am spus: Fiu al vrăjilor... ceea ce înseamnă că ești membru al asociației *Sat Bhai*, adică cei Șapte Frați, care este nu numai în Hindustan ci și în Tantric. Toată lumea crede că această asociație s'a dizolvat, dar eu am dovedit în notele mele că ea mai există și acum. Înțelegi, toate acestea au fost descoperite de mine. Foare bine... *Sat Bhai* este o asociație care numără foarte mulți membri, și s'ar putea ca înainte de a-ți tăia cu blândețe beregata, aceasta să-ți dea o slabă speranță să mai trăiești. În orice caz, amănuntul acesta îți poate fi de folos. Afară de asta, tâmpiții de indigeni, de cumva nu se întâmplă să fie prea înfuriați, ezită întotdeauna câteva clipe înainte de a ucide un om, când acesta afirmă că face parte dintr'o organizație specială. Înțelegi? Prin urmare, când vei fi la mare strâmtoare, vei spune: *Eu sunt fiu al vrăjilor*, și s'ar putea să mai ai o fărâmbă de noroc. Dar asta numai în cazuri extreme, și în scop de a te pune în legătură cu un străin. Ți dai

seamă ce vreau să-ți spun? Foarte bine! Acum închipue-ți că eu sau oricare altul din Departamentul nostru, s'ar apropia de tine, deghizat cu totul altfel decât ești obișnuit să-l vezi. Nu mă vei putea recunoaște înainte de a mă descoperi singur. Sunt gata să fac rămășag. Intr'o bună zi, îți voi dovedi. Voi veni la tine travestit în haine de negustor ladaki și-ți voi oferi să cumperi pietre prețioase. Tu îmi vei răspunde: Așa arată un om care cumpără pietre prețioase, ca mine? Iar eu îți voi riposta: Un turcoaz sau un *tarkeean* poate cumpăra chiar un om cât de sărac.

— Acesta este *kichree*... un fel de curry de vegetale, zise Kim.

— Bine înțeles: iar tu vei răspunde: Să văd *tarkeeanul*. Eu îți voi spune: A fost preparat de o femeie și poate nu este vrednic de casta din care tu faci parte. La rândul tău vei răspunde și de astă dată: Când cineva vrea să vadă un *tarkeean*, nu mai ține seamă de castă. Intre cele trei cuvinte vrea să vadă, faci câte o mică pauză. Acesta este tot secretul: pauza scurtă, care premerge cuvintelor.

Kim repetă fraza principală.

— Foarte bine. Pe urmă îți voi arăta turcoazul meu, dacă mai rămâne timp și pentru asta, și-ți vei putea da seamă cine sunt, așa că ne putem spune ce avem de spus și putem schimba scrisorile și documentele pe care le avem asupra noastră. Acelaș lucru pentru fiecare dintre membrii grupării noastre. Uneori vorbim despre turcoaze, altă dată despre *tarkeean*, dar întotdeauna cu mici pauze, care premerge cuvintelor. E foarte ușor. Înainte de toate: Fiu al vrăjilor, în cazul când vezi că ești la strâmtoare. S'ar putea ca asta să-ți fie de folos, dar s'ar putea chiar să nu-ți fie. Pe urmă, vine ceea ce ți-am spus despre *tarkeean*, în cazul când vei avea de tratat chestiuni

oficiale cu un străin. Ce e drept, deocamdată nu ai nicio însărcinare oficială. Tu ești numai un supliment... pus la încercare. Ce e drept, un specimen unic. Dacă ai fi din naștere asiatic, ai putea fi angajat numaidecât; această jumătate an însă, este destinată să te desbrace de obiceiurile englezești, înțelegi? Lama te așteaptă, din cauză că l-am informat în mod neoficial că ți-ai trecut toate examenele și în curând vei intra în slujba guvernului. Oho, cred că știi că lucrezi contra unei alocații: dacă va fi cazul să dai o mână de ajutor unui fiu al vrăjilor, nu ezita, ci încearcă. Acum, dragă tovarășe, eu îți voi spune rămas bun și sper că vei fi la înălțimea misiunii ce ți s'a încredințat.

Hurree Babu nu făcu mai mult de un pas în mijlocul mulțimei îngrămădite în fața gării din Lucknow și... dispăru fără urmă. Kim respiră adânc și începu să se pipăie peste tot trupul. În sân, sub haina lui de culoare cernită simți revolverul cu mâner nichelat, amulețul îl avea la gât, cățuia de cerșetor, șiragul de mătănie, pumnalul pentru alungat umbrele (Mr. Lurgan nu uitase nimica), erau toate la îndemână, împreună cu cutia de medicamente, cutia de colorii și busola, iar în chimirul vechiu, cu desemne ca țepile de ariciu, o pungă în care era simbria lui pe timp de o lună. Nici regii nu puteau fi mai bogați decât el. Iși cumpără câteva dulciuri puse pe o frunză, dela un negustor hindustan, și începu să înghită cu poftă, până când veni un agent de poliție și-i porunci să plece de pe scările peronului gării.

CAPITOLUL XI.

Omului cu minte întrecă,
Nu-i închide drumul.
Să-i dai spadă, de-i e dragă,
De dușmani puhoiu când trece,
Să-l lovească, să-l înece,
Să rămână'n urmă fumul.
Dă-i putere ca să lege,
Boalele să le deslege,
Și putere, să descânte
Șerpi în pulbere de drum
De-i tembel, lovit să piară
Chiar de sabia lui acum,
(Ca să fie de ocară)
Și să cadă din senin
De al șerpilor venin;
Din ce-a fost, s'aleagă scrum.

Iar bărbatul carele, Op. 15

Urmă o reacție tot atât de rapidă, pe cât de firească.
— Iată-mă acum singur... complet singur, gândi el.
In toată India nu se găsește nimeni, care să fie atât de
singur ca mine. Dacă s'ar întâmpla să mor astăzi... cine
ar putea da de știre și cui? Dacă se va întâmpla însă, ca
eu să trăesc... căci Dumnezeu e mare și bun... atunci pe

capul meu se va pune un preț, căci eu sunt fiu al vrăjilor... cu Kim.

Sunt foarte puțini oameni albi, dar cu atât mai mulți asiati, care să aibă facultatea de a se transpune într-o stare de extaz, repetând în șoaptă de infinite ori numele pe care îl poartă, pentru a se libera în felul acesta de lanțurile așa zisei robii a identității personale. Această facultate începe să dispară pe măsură ce înaintezi în vârstă, dar atât timp cât durează, te poți transpune în această situație, oricând poțtești.

— Cine este Kim... Kim... Kim?

Se chircise într'un colț al sălii de așteptare, cu mâinile în poală și privind printre pleoapele întredeschise. Peste un minut... încă o jumătate de secundă... presimțea că va reuși să rezolve problema care îl preocupă; dar în clipa următoare, cum se întâmplă de multe ori în astfel de cazuri, gândurile lui se prăbușiră ca o pasăre rănită dela înălțimea la care se ridicaseră, și trecându-și mâna peste ochi, scutură din cap ca și când s'ar fi trezit dintr'un vis.

În fața lui se oprise un *bairagi* (om sfânt), hindustan, cu plete lungi, care tocmai își scoase biletul de tren și se uita stăruitor la el.

— Am pierdut-o și eu, murmură el cu tristețe. Aceasta este una dintre porțile drumului care ani de zile a rămas pentru mine închis.

— Ce vrei să spui? întrebă Kim, mirat.

— Am constatat că în lumea ta interioară te întrebai ce fel de suflet porți în tine. Trezirea a venit dintr'odată; eu cunosc aceasta. Altul afară de mine nici nu și-ar putea da seamă. Încotro te duci?

— Spre Kasgi (Benares).

— În partea aceea nu există Dumnezeu, căci m'am convins singur. Eu merg spre Prayag (Allahabad), pentru a cincea oară, în căutarea drumului spre lumină. De ce lege ești tu?

— Sunt și eu un cercetător, răspuse Kim, întrebuintând un termen preferat al lui lama, totuș (și-și uită complet de costumul din partea de miazănoapte, pe care îl purta), numai Allah singur ar putea spune în căutarea cărui adevăr am plecat la drum.

Bătrânul cu cârja de *bairagi* la subțioară se așeză pe o bucată de piele netăbăcită de leopard, pe care o întinse pe scânduri, iar Kim se ridică în picioare, auzind că se anunță plecarea trenului de Benares.

— Ridică-te cu toată nădejdea, frățioare, căci drumul e lung, până vei ajunge la picioarele celui care este Unul și singur, dar acesta este drumul pe care îl vom face cu toții.

După această întâlnire, Kim nu se mai simți atât de singur și nu făcu nici douăzeci de mile în compartimentul supraîncărcat, și începu să povestească o mulțime de isprăvi de ale lui și ale maestrului său, în domeniul vrăjitorilor.

Orașul Benares îi făcu impresia unui cuib de desfrâu, cu toate că se simțea foarte măgulit de respectul, pe care trecătorii îl acordau hainei cu care era îmbrăcat. Cel puțin o treime din populația orașului, se închină la milioane și milioane de zeități, așa că adoră tot felul de sfinți. Kim fu condus la templul Tirthankerilor, care este la o milă depărtare de oraș, în apropiere de Sarnath, de către un țăran punjab din localitatea Kamboch, care este în drum spre Jullundur. Omul acesta adusese jertfe tuturor zeităților din regiunea lui, pentru a-i vindeca pe

fiul cel mai mic, dar văzând că toate rămân fără de folos, plecase să încerce și la Benares.

— Tu trebuie să fii din partea de miazănoapte? întrebă țăranul, făcându-și loc cu umărul pe mijlocul mulțimei care inundase hudițele strâmte ale orașului, și tăindu-și drum, întocmai cum făcea și taurul pe care îl avea acasă.

— Da, cunosc și eu Punjabul. Mama mea a fost Pahareenă, dar tatăl meu era de fel din Amritzar, din vecinătatea Jandialei, răspunse Kim cu glasul mieros, aducându-și aminte de întâmplările care pot ieși în calea unui om plecat la drum.

— Jandiala... Jullundur? Oho! Atunci suntem mai mult sau mai puțin vecini, răspunse omul și privi înduioșat spre copilul pe care îl ducea în brațe. Tu pe cine slujești?

— Pe un om sfânt, care este în templul Tirthankers.

— Toți sunt sfinți, cum nu se mai poate... dar tot atât de lacomi, răspunse jatul cu amărăciune. Am ocolit colonadele și am bătătorit lespezile templelor de mi s'au tocit picioarele, dar copilul meu nu s'a făcut cu nimic mai bine. Fiind și maică-sa bolnavă... Stai binișor mititelule... Când l-au apucat frigurile, i-am schimbat numele și l-am îmbrăcat în haine de fată. Am încercat de toate, afară de... căci spuneam maică-si, când mi-am făcut legătura ca să plec spre Benares, (ar fi trebuit să vină și ea cu mine), că ar fi poate mai bine să încerc și cu Sakhi Sarwar Sultan, care ne-ar fi de mai mult folos. Noi cunoșteam mila lui, dar zeii lui din țara de jos, ne sunt străini.

Copilul se întoarse în așternutul tare, pe care i-l făceau brațele noduroase ale părintelui său, și se uită la

Kim, pe sub pleoapele grele.

— Toate acestea nu ți-au folosit la nimica? întrebă Kim cu glasul liniștit.

— La nimica... chiar la nimica, răspunse copilul cu buzele crispate de friguri.

— Zeii i-au dat cel puțin o minte luminată, zise tatăl copilului, cu mândrie. Când te gândești, cu câtă înțelepciune ascultă la tot ce spui! Uite, templul tău e colo! Ascultă, eu sunt un om sărac și am avut de-a face cu fel de fel de preoți, dar la urma urmei, copilul meu, tot copilul meu rămâne, și dacă ești de părere, că un dar pe care l-aș face stăpânului tău, ar putea să-l vindece, nu știu ce n'aș fi în stare să fac...

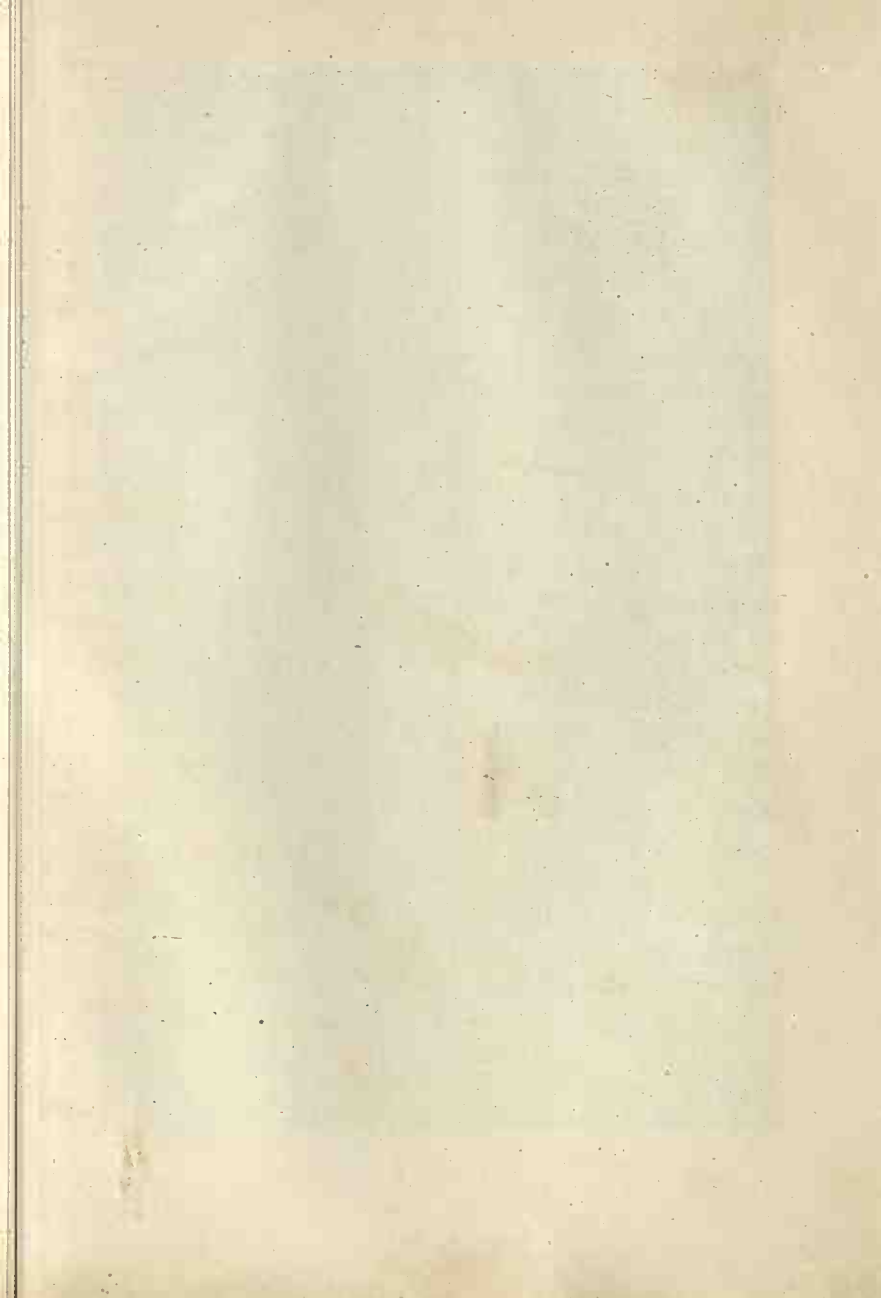
Kim se gândi câteva clipe, plin de mândrie. Acum trei ani ar fi profitat de ocazie, fără să mai stea nicio clipă la îndoială și și-ar fi văzut de drum, fără să se mai gândească la această întâmplare; astăzi însă, după respectul pe care i-l arăta jatul, se vedea că acesta îl consideră drept un bărbat. Afară de asta, avusese și el friguri, în două rânduri, și nu-i era greu să-și dea seama că fiul țărânului era gata să moară tocmai de această boală.

— Chiamă pe stăpânul tău încoace, și-i voi da zapis la mână, asupra celui mai bun jug, pe care îl am în gospodăria mea, dacă va reuși să vindece copilul.

Kim se opri în fața porții încărcate de sculpturi a templului. Un bărbat Oswal, îmbrăcat în alb, cămătar din Ajmir care tocmai atunci ieșea, iertat de toate păcatele pe care le săvârșise cu cămătăria, îl întrebă ce caută.

— Eu sunt *chela* al lui Teshoo lama din Bhotiyal, care se găsește în templul acesta. A trimis vorbă după mine să vin. Spune-i că-l aștept.

— Nu uita copilul, strigă jatul stăruitor, apoi începu

The Jot and
his sick child

JATUL ȘI COPILUL SAU BOLNAV

să vorbească în punjabi. O sfântule... ucenic al omului sfânt, tu care stăpânești lumea, Doamne, uită-te cu milă la cel care s'a oprit în poarta aceasta.

Astfel de implorări sunt însă atât de obișnuite în Benares, încât trecătorii nici nu mai întorc capul spre cel care oftează.

Oswalul împăcat cu sine, duse vorba în interiorul templului, și minutele grele începură să se scurgă cu indiferența caracteristică orientală, căci lama dormea în celula lui și niciunul dintre preoți nu s'ar fi dus să-l trezească. Când sunetul sec al mățăniilor lui trezi din nou pacea din curtea interioară a templului plin de imagini ale Arathsilor, un novice se apropie de el și-i șopti.

— A sosit *chela* al tău, așa că bătrânul își văzu numaidecât de drum, fără să-și termine rugăciunea.

Statura lui înaltă nici nu apăru bine în cadrul porții când jatul se repezi spre el și ridicând copilul deasupra capului, strigă cu glas tare.

— Coboară-ți ochii sfântule, asupra acestui copil, și dacă zeii vor vrea, el va trăi... va trăi! apoi scotocindu-se în chimir, scoase un bănuț de argint.

— Ce s'a întâmplat aici? întrebă lama întorcându-se spre Kim. (Se vedea cât de colo că acuma vorbea mult mai bine dialectul urdu, dar tatăl băiatului, nu mai întârzie cu explicații).

— N'are nimic decât friguri, și e prost hrănit, răspunse Kim.

— I-e silă de orice și nu poate mânca; maică-sa nu a venit.

— Sfântule, dacă îmi dai deslegare, eu l-aș putea vindeca.

— Cum adecă, au reușit să facă din tine un vinde-

cător? Stai, aci, zise lama și se așeză pe ultima treaptă a scării templului, alături de jat. În timpul acesta Kim se uita la ei cu coada ochiului și deschise cutioara de betel. La școală se gândise de multe ori că va reveni la lama în calitate de sahib, și că-l va face să rămână mirat, înainte de a-i spune cine este, întrebându-l astfel toate apucăturile închipuite de o minte de copil. Era ceva tragic în atitudinea lui, scotocind printre fiolele și bulinele din cutie, în timp ce murmură în șoaptă cuvinte neînțelese. Chinina o avea în tablete și printre ele erau unele de coloare cafenie care probabil conțineau extract de carne, dar această parte a chestiunii, *nu-l interesa pe el*. Copilul nu vru să mănânce tablete de extract, dar băgând una în gură și sugând-o, spuse că-i place gustul ei sărat.

— Atunci ia-le pe toate șase, zise Kim întinzându-le omului. Trei dintre ele le vei fierbe în lapte, iar celelalte trei în apă. După ce va bea laptele, dă-i pe asta (și Kim îi întinse o jumătate bulin de chinină), pe urmă îi vei da să bea apa, și când se va trezi, îi dai și cealaltă jumătate din acest bulin alb. Totodată îți mai dau acest medicament cafeniu pe care să-l sugă în drum spre casă.

— Doamne, ce înțelepciune, se minună omul și întinse lacom mâinile după medicamente.

Erau exact aceleaș medicamente pe care le întrebunțase și el cu ocazia unei crize de malarie pe care o avusese la sfârșitul toamnei, și pentru a impresiona pe lama, adăugase de la sine murmurul cuvintelor pe care le șoptise în timp ce scotocea în cutie.

— Du-te acuma, și mâine dimineată vino din nou.

— Dar prețul... care este prețul? Stărui jatul. Căci dacă fiul meu se va face din nou bine, nu mă pot întoarce la maica lui să-i spun că a fost vindecat pe drum de cine-

va căruia nu i-am dat în schimb nici cel puțin o strachină de știr.

— Jații aceștia sunt toți la fel, răspuse Kim cu blândețe. Odată un jat sta pe grămada de gunoiu, în timp ce treceau elefanții regelui, și văzându-i s'a ridicat în picioare și a întreat: Hăitașule, cu cât vinzi măgărușii aceștia ?

— Jatul începu să rătă cu hohote, și se scuză în fața lui lama.

— Aceasta este o zicătoare adevărată, din partea de unde sunt eu. Așa suntem noi jații. Voi veni și mâine cu copilul; până atunci zeii căminului care sunt cei mai binevoitori, să vă binecuvinteze pe amândoi. Acum fiule, ne vom însdrăveni din nou. Nu scuipa medicamentul din gură, printișorule. Nu-l scuipa crăișorul sufletului meu, căci până mâine dimineață ne vom face din nou voinici și tari, să frângem arcul în palme.

Țăranul se depărtă, murmurând cuvinte de încurajare pentru fiul său. Lama se întoarse spre Kim și toată dragostea acestui suflet stingher se oglindea în clipirea ochilor lui slăbiți de bătrânețe.

— Vindecând pe cei bolnavi înseamnă că faci o faptă bună; dar înainte de toate trebuie să ai știința. Ceea ce ai făcut a fost o faptă de înțelept, tu Prieten al Tuturora.

— Tu m'ai făcut sfântule să fiu înțelept, răspuse Kim, uitându-și de ceea ce se întâmplase abia adineaori, de St. Xavier, de sângele lui alb și până și de jocul cu primejdia, în timp ce se plecă în țărână, după obiceiul mohamedan, ca să atingă picioarele învățătorului său oprit la intrarea templului. Invățătura mea ți-o datorez ție, continuă el. Trei ani la rând am mâncat pâinea ta. Acum am terminat. Dela școală mi-au dat drumul și mă întorc

la tine.

— Aceasta este răsplata mea. Intră, intră aci. Totul este în bună rânduială? (Intrară în curtea interioară a templului asupra căruia razele aurite ale soarelui după amiezii cădeau ca o beteală). Oprește-te aci, ca să te pot vedea. Așa (și se uită la el cu priviri de cunoscător), nu mai ești copilul de altădată, ci bărbat plin de învățătură, cu înfățișare de doctor. Am făcut foarte bine, când în noaptea aceea te-am dat în mâinile omului înarmat. Ți mai aduci aminte de prima noastră întâlnire la umbra lui Zam-Zammah?

— Da, răspunse Kim. Dar tu îți mai aduci aminte cum am sărit din gari, când mă duceam pentru prima dată spre...

— Spre Porțile Înțelepciunii? Sigur că da. Și de ziua când am mâncat plăcinte împeună pe malul râului din Nucklao. Da, fiule. Tu ai cerșit de multe ori pentru mine, dar atunci am cerșit și eu odată, pentru tine.

— Nu se putea altfel. Pe vremea aceea eu eram elev în casa înțelepciunii și îmbrăcat ca un fiu de sahib. Nu uita sfântule, continuă el glumind, că eu și astăzi sunt un sahib, dar numai datorită ție.

— Adevărat, și încă un sahib care se bucură de mare cinste. Vino în chilia mea.

— De unde ai aflat?

— Înainte de toate din scrisorile preotului aceluia bun pe care l-am cunoscut în tabăra oamenilor înarmați. Acesta însă s'a întors acum în țara lui, și banii i-am trimis fratelui său. (Colonelul Creighton care după plecarea lui Pater Victor în Anglia împreună cu regimentul Maverick, se însărcinase cu moștenirea misiunii lui, nu putea să-i fie decât frate). Eu însă nu prea pot înțelege

scrisorile sahibilor, de aceea trebuie să mi le explice cineva. Am ales un mijloc foarte sigur. De multe ori când mă întorceam din cercetările mele spre acest templu care pentru mine a fost ca un adevărat cuib, venea câte unul ca să caute lumina... un om din Leh care spunea că la început a fost hindustan, dar i s'a urât cu atâția sfinți (și lama întinse brațul și-i arată imaginile Arhats).

— Un om gras ? întrebă Kim cu o clipire șireată în luminile ochilor.

— Foarte gras ; dar mi-am dat seamă numaidecât, că gândul lui era preocupat numai de nimicuri fără de niciun folos, cum sunt demonii și descântecetele ; de asemenea de felul și forma în care se servește ceaiul la noi în mănăstiri, și de ritualul după care sunt inițiați novicii. Era un om pe care îl preocupau o mulțime de întrebări, dar care era prieten cu tine *chela*. Tot el mi-a spus că în calitate de scrib în piață ești un băiat neprețuit. Văd însă că tu ai devenit doctor.

— Da, eu sunt un scrib, dar numai când sunt sahib ; când mă întorc însă la tine, nu sunt decât învățăcelul tău. Am terminat anii care sunt prevăzuți pentru ca să devii un sahib.

— Cam tot atât cât un novice ? întrebă lama ridicând privirea. Ți-au dat drumul dela școală, căci n'aș vrea să te am alături de mine înainte de vreme.

— Sunt complet liber. Când va veni vremea, voi ocupa o slujbă la Guvern în calitate de scrib...

— Nu ca războinic ? Prefer așa.

— Înainte de toate însă am venit, ca să pot pleca la drum cu tine. De aceea sunt acum aci. Cine cerșește acum pentru tine, continuă el grăbit, căci băgă de seamă că lama se împotrivesc.

— De foarte multe ori cerșesc singur ; dar după cum bine știi, eu nu vin pe aici decât foarte rareori, cel mult când vreau să-mi văd ucenicul. Am cutreerat India în lung și în lat, pe jos și cu trenul. O țară mare și minunată, dar când mă întorc aici, mă simt tot ca și la Bhotiyal.

Își aruncă ochii mulțumiți în largul chiliei curate și mici. Se așezase pe o mică pernă, cu picioarele încrucișate sub el, în atitudinea unui Bodhisat cufundat în meditație; în fața lui era o măsuță de lemn de teak sculptat, plină cu cupe de alamă pentru ceaiu. Intr'un colț era un altar în miniatură, tot din lemn de teak sculptat, pe care se vedea o icoană, reprezentând un Budha din alamă aurită, în fața lui cu o candelă aprinsă și un vas de alamă pentru ars tămâie, alături de două vase de flori.

— Păzitorul icoanelor din Casa Minunilor a făcut o faptă bună dându-mi aceste lucruri acum un an, zise bătrânul urmărind privirea lui Kim. Când ești departe de țara ta, astfel de lucruri îți aduc aminte de ea și te fac să nu o uiți ; trebuie să dăm laudă Domnului pentru că el ne-a arătat calea cea adevărată. Privește, zise el arătându-i o grămăjuie de orez colorat, cu un ornament ciudat pe deasupra. Pe vremea când eram stareț în lamaseria mea, înainte de a fi câștigat lumina, făceam această ofrandă în fiecare zi. Aceasta este jertfa lumii în fața Domnului. Noi cei din Bhotiyal, sacrificăm în felul acesta în fiecare zi pentru cinstirea Legii celei Drepte. Fac și astăzi tot așa, cu toate că-mi dau seamă, că Cel Preaînalt este mai presus de toate sbuciumările noastre, zise lama și luă o priză de tutun.

— Ceea ce faci este foarte bine, sfântule, murmură Kim, întinzându-se pe perne, mulțumit și puțin cam ostent.

— Afară de asta, continuă bătrânul zâmbind, am înțeles să fac imagini din Roata Vieții. Ca să fac o icoană îmi trebuiesc trei zile. Tocmai lucram, dar se poate că și ațipisem, când au venit să-mi spună că ai sosit. E foarte bine că ești aci lângă mine. Ți voi arăta lucrările mele, nu din mândrie, ci pentrucă va trebui să înveți și tu. Sahibii nu stăpânesc nici ei toată înțelepciunea lumii.

Intinse brațul și scoase de sub măsută un caet de hârtie gălbuie de China care mirosea foarte ciudat, câteva pensule și o bucată de tuș solidificat. În linii schițate sever, făcuse imaginea reprezentând Roata Vieții cu cele șase spițe, și la mijloc mistrețul, șarpele și porumbelul (ignoranța, supărarea și plăcerea), între acestea erau toate fericirile și toate nenorocirile ce se pot întâmpla în viață. Se spune că această Roată a fost făcută pentru întâia dată de însuș Bhodisat, din boabe de orez, în colbul drumului, pentru a învăța pe discipolii săi. Veacurile de mai târziu au limpezit această imagine în sute de figuri mărunte, și fiecare linie își are semnificația ei. Numai foarte puțini pot tălmăci parabola acestei imagini, și în toată lumea nu se găsesc nici douăzeci de oameni care să fie în stare să o desemneze cu precizie, fără să aibă un model la îndemână; iar din cei care pot să o și desemneze și să o explice, nu sunt decât trei inși.

— Am învățat și eu să desemnez, dar desemnul acesta este o minune a minunilor, zise Kim.

— Eu am făcut acest desemn ani de-a-rândul. A fost un timp când îl terminam dela aprinsul luminei în opaiț, până când venea rândul să schimbi feștilele. Te voi pregăti și pe tine pentru ca să poți face acest desemn și te voi învăța ca să-l tălmăcești.

— Prin urmare plecăm la drum ?

— Drumul este scopul cercetărilor noastre. Te-am așteptat să vii. Mi s'a arătat destul de limpede în visurile mele, mai ales în noaptea când porțile înțelepciunii s'au închis pentru prima dată pe urma ta, că fără tine nu voi reuși să-mi gădesc niciodată râul pe care-l caut. În nenumărate rânduri, după cum știi și tu, am încercat să îndepărtez dela mine această viziune, căci mă temeam că este deșertăciune. Tocmai de aceea n'am vrut să te iau cu mine în ziua aceea când am mâncat plăcintă amândoi pe marginea râului din Lucknow. Nu voiam să te iau cu mine, căci nu sosise vremea și nici nu ne putea fi alegerea prielnică. Am cutreerat pământul din munți până la mare și dela mare până în munți, fără folos. Pe urmă mi-am adus aminte de *Jâtaka*.

Povesti lui Kim parabola cu elefantul cel care avea ferecat pe picioare un inel de fier, așa cum o povestise de atâtea ori preoților Jaini.

— Nu mai am nevoie de niciun fel de confirmare, zise el drept încheiere. Tu mi-ai fost trimis pentru ca să-mi stai într'ajutor. În ziua când am rămas singur, din cauză că tu mi-ai fost luat, cercetările mele nu mai aveau niciun rost. Prin urmare ne vom ridica de aci din nou împreună, și de astă dată sunt încredințat că cercetarea mea va avea bun sfârșit.

— Incotro ne ducem?

— Prietenule al Tuturora, asta nu are niciun fel de importanță. Cercetările mele sunt sigure, așa cum ți-am spus. La nevoie râul ar putea să izbucnească din pământ, chiar la picioarele noastre. Am făcut o faptă bună, trimițându-te să treci porțile înțelepciunii, și să ai cea mai prețioasă dintre podoabele ce pot fi date acolo omului. Tu te-ai întors acuma, după cât văd, ca urmaș al lui

Sakyamuni, doctorul, care în Bhotiyal are numeroase altare unde este slăvit. Atât îmi ajunge. Suntem împreună, și toate sunt din nou așa cum erau înainte de asta... prietene al stelelor... *chela* al meu!

Pe urmă începură să vorbească lucruri obișnuite, dar lama nu-l întrebă nimica despre felul de viață în institutul St. Xavier, și nici nu se interesă de obiceiurile și purtările sahibilor. Gândurile lui se duceau înapoi, tot mai departe în trecut, și retrăi clipă de clipă întâiul drum minuat pe care îl făcuseră împreună, și se simțea atât de mulțumit încât începu să râdă încetișor, apoi se adună ghem și simțindu-și pleoapele grele, ațipi legănat de somnul ușor al bătrânețelor.

Kim urmărea razele tulburi de soare ce se stingeau în largul curții și începu să se joace cu pumnalul său de alungat umbrele și cu mătăniile. Larma depărtată din Benares care este cel mai vechiu oraș dintre toate orașele pământului, și e zi și noapte mereu treaz în fața zeilor săi, se auzea fărâmându-se sub zidurile templului, cum se fărâmă valurile unei mări furioase la picioarele digurilor. Din când în când câte un preot Jain trecea prin curte, în mână cu câte o ofrandă pe care o pune în fața icoanelor, apoi mătura cărarea în jurul lui, de teamă să nu calce vreo găză care i-ar putea ieși în cale. În fundul umbrei clipea feștila unui opaiț, și numaidecât se auzi și psalmodia rugăciunilor. Urmărea stelele cum apăreau una după alta din fundul întunerecului turbure și adânc, până când se simți moleșit și se întinse în fața altarului să doarmă. În aceeaș noapte visă numai în hindustană, fără niciun amestec de cuvinte englezești.

— Sfântule, zise Kim când văzu că pe la ceasurile

trei din spre ziuă se trezise și lama din visurile lui și se pregătea de plecare, ce facem cu copilul căruia i-am dat ieri medicamente. Jatul va sosi aci, de cum va începe să se lumineze de ziuă.

— Bună vorbă. În graba de a pleca la drum, era să fac o greșeală, răspunse bătrânul, și așezându-se pe perne, începu să-și plimbe mătăniile printre degete. Nu mai încape nicio îndoială, omul bătrân ajunge în mintea copiilor, zise el cu convingere. Când vor ceva, trebuie să le dai numaidecât, căci altfel se supără și încep să plângă. De multe ori când eram plecat la drum, mă supăram și începeam să bat din picioare, din cauză că în fața mea era un car cu boi, sau când se întâmpla ca un nor de praf să-mi întunece vederea. Când eram însă bărbat în toate puterile, asta foarte demult, lucrurile acestea nu se întâmplau așa. În orice caz e foarte rău...

— Bine sfântule, dar tu ești destul de bătrân.

— Ce s'a întâmplat, s'a întâmplat. O vorbă a plecat în vânt, și fie bătrân, fie tânăr, sănătos sau suferind, înțelept sau neștiutor, cine mai poate aduce înapoi vorba plecată și opri lucrurile din mersul lor? Crezi că Roata se oprește din mersul ei, dacă se întâmplă să fie învărtită de un copil sau de un bețiv, dragă *chela*? Lumea aceasta este mare și îngrozitoare.

— Eu cred că lumea este foarte bună, zise Kim și căscă. Ce se găsește de mâncat pe aici, căci n'am mâncat tocmai de ieri?

— Am uitat cu totul de nevoile tale. Colo găsești ceaiu bun de Bhotiyal și o strachină de orez rece.

— Cu astfel de mâncare nu ajungem prea departe.

Lui Kim, ca oricărui european, îi lăsa gura apă după o bucată de friptură, dar astfel de mâncări nu se găsesc

într'un templu. Cu toate acestea în loc să fi plecat îndată, cu cătuia lui de cerșetor la subțioară, preferă să-și ghiftuiască stomacul până se luminează de ziuă, cu felii din orezul rece. Puțin după aceea, sosi țăranul care numai știa cum să le mulțumească.

— Astă noapte nu l-au mai scuturat frigurile și a început să asude, spunea el. Pune-ți mâna și vedeți că pielea pe el e netedă și curată. I-au plăcut foarte mult tabletele de extract și laptele l-a băut cu multă poftă.

Apoi ridică vâlul de pe obrazul băiatului, și acesta zâmbi somnoros, uitându-se la Kim. Câțiva preoți Jaini se adunaseră în fața intrării, fără să scoată o vorbă și fără să piardă nimic din cele ce se petreceau în fața lor. Preoții știau, și Kim știa de asemenea că acești preoți aflaseră despre revenirea discipolului lui lama. Cu toate acestea fiind oameni de înțeles, nu veniseră în timpul nopții să-i supere nici cu prezența lor, nici cu vorba și nici cu un gest cel puțin. Tocmai din cauza aceasta Kim îi răsplăti de cum se făcu ziuă.

— Frățioare, mulțumește zeilor Jainilor, zise el neștiind cum se numesc acești zei. Frigurile au încetat cu totul.

— Uitați-vă, priviți-l, zise lama care nu mai putea de mulțumire în mijlocul grupului de preoți care îl găzduiseră timp de trei ani. Ați mai văzut vreodată un astfel de *chela*? El slujește pre Domnul nostru cel care alină suferințele.

Cultul Jainilor recunoaște în mod oficial toate zeitățile hindustane, precum și pe Lingam și șarpele. Ei sunt adepți ai tradiției brahmane și recunosc toate drepturile câștigate ale castei hindustane. Tocmai din cauza aceasta, pentru că ei toți cunoșteau pe lama care era om bătrân și

pe care-l iubeau, care era oaspele lor, și plecase în căutarea adevărului, și pentru că nopți de-a-rândul stătea de vorbă cu starețul lor, un metafizician de meticuloasă conversație care ar fi fost capabil să spintece un fir de păr în patru, murmurară ceva în semn de aprobare.

— Nu uita, zise Kim plecându-se asupra copilului, că acest rău ar putea să se întoarcă.

— Dacă tu vei fi aproape, ca să spui descântecul a-nume pentru boala lui, răul nu se va mai întoarce, răspunse tatăl băiatului.

— Peste puțin timp noi vom pleca.

— Asta este adevărat, zise lama adresându-se preoților. Plecăm împreună, pentru a continua cercetările despre care v'am vorbit de atâtea ori. Am așteptat până în ziua când *chela* al meu va fi destul de mare. Priviți-l! Acum ne vom îndrepta spre miazănoapte. O, voi oameni cumsecade, ochii mei nu vor mai vedea niciodată acest loc care a fost sălaș de odihnă pentru mine.

— Bine, dar eu nu sunt cerșetor, zise țăranul și ridicându-se în picioare, se întinse după copil.

— Stai liniștit, nu tulbura pe omul acesta sfânt, strigă unul dintre preoți.

— Du-te acuma, îi zise Kim în șoaptă. Ne vom întâlni sub podul drumului de fer, și te implor în numele tuturor zeilor noștri din Punjab, să ne aduci de mâncare, curry, legume, plăcinte, prăjite în untură, și dulciuri. Mai ales dulciuri. Intoarce-te repede!

Paloarea înfățișării lui Kim care era chinuit de foame, îi sta foarte bine acuma după ce se ridicase în picioare, îmbrăcat în hainele lungi și mohorâte, cu o mână pe șiragul de mătăni, iar cu cealaltă ridicată în semn de binecuvântare, așa cum văzuse că face lama. Dacă la a-

ceastă șconă ar fi fost de față și un călător englez, ar fi zis că seamănă aidoma cu un sfânt dintr'un vitraiu, când în realitate el nu era decât un flăcăuș în primii ani de bărbăție și cu pânțelele chiorlăind de foame.

Ceremonialul despărțirii fu lung, căci se repetă de trei ori la rând. Cercetătorul veșnicului adevăr, cel care invitase pe lama să coboare din întunerecul depărtatului Thibet și să poposească în acest templu, un bătrân cu fața albă, lucitoare ca argintul și cu chelie, nu luă parte la această ceremonie a despărțirii, ci se mulțumi să stea cufundat în meditații, printre icoanele așezate în curte. Ceilalți însă se înghesuiau în jurul lui lama, încercând să-l convingă să primească câteva daruri neînsemnate, o cutioară de betel, o călimară nouă de fier, o traistă pentru alimente și alte lucruri asemănătoare... căutând să-i atragă atenția asupra primejdiilor care îl așteptau în lumea din afară, și profetind reușita cercetărilor lui. În timpul acesta Kim sta ghemuit pe treptele de piatră ale templului și se simțea mai singur ca niciodată, și-și făcea socoteala în limba pe care o învățase la St. Xavier.

— La urma urmelor eu sunt de vină, își zise el. Când eram cu Mahbub, mâncam pâinea lui Mahbub sau pe a lui Lurgan Sahib. La St. Xavier mâncam de trei ori pe zi. Aci însă va trebui să fiu de acum înainte cu ochii în patru. Afară de asta, nu prea sunt nici în formă... Ce poftă aș mai avea de o strachină de carne!... N'ai terminat încă sfântule?

Lama cu mâinile ridicate deasupra capului, începu să intoneze o binecuvântare în limba chineză, cu foarte multe înflorituri.

— Va trebui să mă sprijinesc pe umărul tău, fiule, zise bătrânul după ce porțile templului se închiseră pe

urma lui. Mi se pare că mi s'au înțepenit picioarele.

Greutatea unui om de statura bătrânului, nu era tocmai lucru de nimica, să o cari pe umăr în lungul nenumăratelor străzi întortochiate și pline de lume, așa că bietul Kim care purta pe umeri o mulțime de pachete și legături de care aveau nevoie la drum, se simți foarte mulțumit când putu să se oprească sub umbra podului dela calea ferată.

— Aci ne oprim să mâncăm, zise Kim categoric, văzând că apare Kamboh, într'o mână cu un coș de provizii, și în brațe cu copilul. Hainele albastre fluturau pe el și începu să zâmbească, de cum se arătă în zare.

— Treceți la mâncare, sfinților, le strigă el de departe. (Se opriră pe prundul malurilor sub prima arcadă a podului, destul de departe de ceilalți preoți înfometaji). V'am adus orez și un curry foarte gustos, plăcinte calde și parfumate cu *hing* (asafoetida), un ulcior de lapte acru și zahăr. Crăișor al lanurilor mele, zise țăranul întorcându-se spre fiul său, trebuie să arătăm acestor sfinți că noi jații din Jullundur știm prețui o faptă bună ce ni s'a făcut... Am aflat că Jainii nu mănâncă niciun fel de mâncare pe care nu și-au pregătit-o ei înșiși, dar adevăr grăesc (și privirile lui se pierdură în lungul râului pus-tiu, apoi se întoarseră spre țărmul din față) acolo unde nu e niciun ochiu străin să te vadă, nu poate fi vorba nici de castă.

— Noi însă, răspunse Kim, întorcându-se cu spatele și umplând o frunză care slujea de țingire pentru lama, nu facem parte din niciun fel de castă.

Incepură apoi să îmbrace cu lăcomie și fără vorbă din proviziile gustoase. Kim nici nu băgă de seamă că și Kamboh era îmbrăcat ca pentru drum, decât în clipa

când adună și ultimele fărâmituri de mâncare cu vârful degetelor pe care și le linse.

— Dacă drumurile noastre se îndreaptă spre aceeaș parte de lume, eu voi merge cu tine, zise omul, căci nu se găsesc în toate părțile oameni care să facă minuni, și copilul meu este încă destul de slab. Cu toate acestea, trebuie să știi că eu nu sunt de loc o fire arțăgoasă, continuă el și plecându-se, își ridică măciuca ferecată de bambus și o învârti în aer. Despre noi jații, se spune că am fi cărcotași, dar asta nu e adevărat; cel mult când ne stă cineva împotriva; atunci începem să vedem roșu, ca și taurii din pășunile noastre.

— Fie cum zici, răspunse Kim. O măciucă bună poate fi de folos la vremea ei.

Lama se uita indiferent, în susul râului, pe țărmul căruia se ridicau coloane dese de fum de pe rugurile care ardeau fără încetare. Din când în când, cu toate ordinele de oprire date de autoritățile comunei, valurile râului scoteau la suprafață câte un cadavru pe jumătate ars, dus de suvoiul apei la vale.

— Dacă n'ai fi fost tu, continuă Kamboh, poate aș fi venit și eu astăzi cu acesta până aici, zise el strângându-și copilul la sân. Preoții ne spun că Benares este un oraș sfânt și e bine să mori dus de apele lui. De asta nimeni nu se îndoiește. Eu însă, nu le cunosc zeii și ei îmi cer bani mereu. Când faci o ofrandă în fața unui cap ras, acesta îți spune dinainte că nu-ți va fi de niciun folos, dacă nu faci și pe a doua. Spală-te ici, aruncă flori în undă, dar nu uita să dai mereu bani preoților. Nu, sfinților, pentru mine nu există în lume mai presus decât Punjabul, și *doab*-ul din Jullundur care este cel mai bun ogor.

— Am spus de repetate ori... mi se pare chiar la

templu... că la nevoie râul se va deschide chiar la picioarele noastre. Prin urmare ne vom îndrepta spre miază-noapte, zise lama ridicându-se în picioare. Imi aduc aminte de un loc plăcut, plin de pomi încărcăți de roade, la umbra cărora te poți așeza să stai în meditație, și aerul este mai răcoros decât aici, căci vânturile bat din spre munți și aduc miresmele zăpezilor.

— Cum îi zice acestui loc? întrebă Kim.

— De unde aș putea să știu? Tu nu știi cum îi zice?... Dar n'ai de unde, căci asta s'a întâmplat după plecarea armatei din bivuac, după ce te-au luat cu ei. Aveam acolo o cameră alături de culcușul porumbeilor, și puteam sta tihnit în mijlocul meditațiilor mele... afară de timpul când venea la mine femeia aceea guralivă.

— Aha, femeia din Kulu. Atunci este aproape de Saharunpore, zise Kim și începu să râdă.

— Cum se manifestează duhurile în gândurile învățătorului tău! Va umbla tot drumul acesta pe jos, pentru ispășirea păcatelor din trecutul lui depărtat? întrebă Jaful curios. Până la Delhi e drum foarte lung.

— Nu; voi cerși un *tikkut*, ca să ne putem duce cu *te-rainul*, răspunse Kim.

În India nu e obiceiul ca oamenii să spună și altora că au bani pentru nevoile lor.

— Pentru numele Domnului, hai atunci să luăm repede carul de foc Fiul meu se va simți foarte bine în brațele măsii. Guvernul a pus asupra noastră o mulțime de biruri, dar ne-a dat și ceva bun: *te-rainul* care te duce repede între prieteni și face ca cei mâhniți să se întâlnească unul cu altul.

Peste două ceasuri se îngrămădiră cu toții de-a-valma

într'un vagon și ceasurile călduroase ale zilei le petrecură dormind. Kamboh adresă lui Kim nenumărate întrebări privitoare la drumurile pe care le făcea lama și la preocupările lui, iar băiatul îi dădea câteva răspunsuri destul de caraghioase. Kim se simțea foarte mulțumit că se găsea acolo unde era și putea să admire peisajele regiunii din partea de apus a drumului care ducea spre mieznoapte, dar în același timp să stea de vorbă cu mulțimea de călători care se schimba mereu în vagon. Chiar în zilele noastre, biletele de tren și perforarea acestora sunt ceva de neînțeles pentru populația din India, care nu este în stare să priceapă, cum se poate ca după ce ai plătit o sumă de bani pentru o bucățică de hârtie vrăjită, să vină un om cu totul străin și să ia câte o bucată din ea. Tocmai din cauza aceasta se întâmplă foarte dese discuții între indigeni și controlorii eurasieni care se găsesc în serviciul căilor ferate. Kim interveni în câteva cazuri cu sfatul lui, menit să pună capăt discuțiilor acestora, și pentru a arăta lui lama și jatlui care-i însoțea, cât este de înțelept. În drumul spre Somna însă, destinul îi dădea puțin de gândit. Aci, tocmai când trenul se punea în mișcare, se repezi în vagon, un om mic de statură și slab, un Mahratta, după cât putea judeca Kim, privindu-i turbantul țuguiat și șalul înfășurat în jurul lui. Omul avea o tăietură pe obraz, și halatul de pe el făcut ferfeniță, iar un picior îl avea legat. Străinul spunea că s'a răsturnat cu căruța și era gata să fie strivit: plecase la drum spre Delhi, unde trăia fiul său. Kim îl urmări cu multă atenție. Dacă ar fi fost târât de căruță, cum spunea el, atunci pe trupul lui s'ar fi văzut sgârieturi pricinuite de pietrișul drumului. Toate urmele de răni de pe el însă, erau tăieturi, și dacă s'ar fi răsturnat cu căruța, ar fi fost peste

putință să pară atât de înspăimântat. Când încercă să-și înoade cămașa sfâșiată în jurul gâtului, se văzu că poartă un amulet din cele numite „întăritoare de suflet”. În general, amuletele sunt cam toate la fel, dar nu toate sunt făcute în formă patrată, din sârmă de alamă, de asemenea sunt foarte puține dintre acelea pe argint, pe o parte cu email negru. Afară de lama și de Kamboh, nu mai era nimeni în vagonul, care din fericire era cu pereții fără uși, după vechile modele, și foarte solid. Kim se prefăcu că vrea să se scarpine și băgându-și mâna în sân, scoase amulețul. Mahrattanul se schimbă numaidecât la față, și-și scoase și el amulețul la iveală.

— Eram foarte grăbit, continuă străinul adresându-se lui Kamboh, și carul condus de un băiat, a intrat cu roata într'un șanț, așa că nu numai eu am pățit ceea ce vedeți, dar mi-am risipit și un castron întreg de *tarkeean*. Pe ziua de astăzi nu am fost fiu al vrăjilor (om cu noroc).

— Asta înseamnă o mare pierdere, zise Kamboh cu indiferență, căci cele întâmplate la Benares îl făceau să fie bănuitor.

— Cine l-a preparat? întrebă Kim.

— O femeie, răspunse Mahratta ridicând privirea.

— Toate femeile se pricep să prepare un *tarkeean*, interveni Kamboh. După cât știu eu, este un curry foarte gustos.

— Da, este un curry foarte bun, răspunse Mahratta.

— Și foarte ieftin. Dar din ce castă faci parte? întrebă Kim.

— Acolo unde merge omul ca să găsească *tarkeean*, nu există niciun fel de castă, răspunse Mahratta, întrebuițând cadența prescrisă. Tu pe cine slujești?

— Sunt în slujba unui om sfânt, răspunse Kim și în-

tinzând brațul îi arătă pe lama care adormise fericit. Bătrânul se trezi numaidecât, auzind cuvintele lui.

— O, copilul acesta mi-a fost trimis de sus, pentru ca să-mi stea într'ajutor. Îl chemă Prietenul a toată lumea, dar î se mai zice și Prietenul Stelelor. Acum este vindecător al suferinșilor, căci a ajuns la vârsta bărbăției. Mare este înțelepciunea lui...

— Este și fiu al vrăjilor, adăugă Kim cu glas încet, în timp ce Kamboh se grăbi să prepare o pipă, înainte ca Mahratta să înceapă să i-o ceară.

— Dar cel de colo cine este? întrebă străinul speriat.

— Un om căruia i-am... noi i-am vindecat copilul și care ne este foarte obligat, răspunse Kim. Stai lângă fe-reastră, om din Jullundur, căci avem aci un bolnav.

— Hm, nu prea am obiceiul să stau de vorbă cu va-gabonzi care îmi ies în cale la întâmplare. *Eu* nu am ure-chile ascuțite și nici nu sunt muiere să ascult la ce vor-besc alții, răspunse jatul și se așeză într'un colț depărtat al vagonului.

— Te pricepi la vindecat? Căci am intrat până în gât în nenorocirea asta, întrebă Mahratta, ca să nu mai lungească vorba.

— Omul acesta are tăieturi și vânătăi pe tot trupul, zise Kim. Voi încerca să-l vindec, dar să știi că între fiul tău și mine nu poate interveni nimica.

— Ai dreptate să spui aceste cuvinte. Eu știu că îți sunt dator pentru viața fiului meu, căci tu ești un făcător de minuni... știu foarte bine.

— Arată-mi, zise Kim și se plecă să examineze gâtul lui Mahratta, în timp ce inima îi bătea în piept, gata să-l sufoce, căci acesta era marele joc cu primejdia. În timp ce eu voi recita un descântec; tu dragă frate, spune-mi

repede ceea ce ai de spus.

— Vin din partea de miazăzi unde am avut o însărcinare. Unul dintre ai noștri a fost găsit în marginea drumului cu beregata tăiată. Ai auzit de asta? (Kim dete din cap, căci el nu aflase nimic despre precedesorul lui E. 23 care fusese găsit îmbrăcat în hainele unui negustor arab, cu gâtul tăiat în marginea unui drum ce urca din partea de miazăzi). După ce am găsit o anumită scrisoare pentru care fusesem trimis, am plecat încoace. Am fugit din oraș și m'am îndreptat spre Mhow. Eram atât de sigur că mi-au pierdut urma, încât nici nu mi-am schimbat înfățișarea. La Mhow s'a găsit o femeie care să mă învinovățească de furtul unor odoare, săvârșit tocmai în orașul din care plecasem. Am băgat atunci de seamă că toată lumea din Mhow era contra mea. Am reușit să fug din Mhow în timp de noapte, plătind poliția care la rândul ei fusese plătită să mă predea fără niciun fel de cercetare, dușmanilor mei din partea de miazăzi. Am stat apoi timp de o săptămână ca pelerin în templul din vechiul oraș Chitor, dar n'am reușit să mă debarasez de scrisoarea pe care trebuia să o ridic de unde fusese. Am îngropat-o sub Piatra Reginei, din orașul Chitor, la locul știut de noi toți.

Kim nu cunoștea locul, dar pentru nimic în lumea nu ar fi întrerupt firul povestirii străinului.

— La Chitor, bagă bine de seamă, eram pe pământul regilor, căci Kotah care se găsește în partea de răsărit, cade dincolo de hotarele stăpânite de Regina noastră, și tot în partea de răsărit este și Jeypur și Gwalior. Niciuneia nici alteia dintre aceste provincii nu le plac spionii, prin urmare nu te poți aștepta la niciun fel de judecată. Am fost urmărit ca un șacal opărit, dar am reușit să fug spre Bandakui, unde am aflat că sunt acuzat de omor,

anume de asasinarea unui copil în orașul din care plecasem, și cei din Bandakui mă așteptau cu cadavrul și mărtorii, hotărâți să pună mâna pe mine.

— Bine, dar Guvernul nu poate interveni ?

— Noi cei care facem parte din această organizație nu putem aștepta niciun fel de protecție. Dacă ne este scris să murim, murim și s'a terminat, căci numele nostru este șters pentru totdeauna din registre. La Bandakui unde stă unul de ai noștri, mi-am zis că ar fi bine să-mi pierd urma, și m'am schimbat la față, așa că m'am deghizat în Mahratta. Am venit apoi până la Agra și aveam de gând să mă cobor spre Chitor, ca să iau scrisoarea. Eram atât de sigur că mi-au pierdut urma, încât n'am trimis niciun far, ca să-i anunț unde se găsește scrisoarea, căci voiam ca tot meritul să fie al meu.

Kim dete din cap în semn de aprobare, căci cunoștea și el acest orgoliu.

— Umblând însă pe străzile din Agra, m'am pomenit față în față cu un om care mă învinuia în gura mare, că-i datorez o sumă de bani, și încunjurat de o mulțime de mărtori, voia să mă târască pe loc în fața judecătorilor. Ascultă, dragul meu, cei din sud sunt oameni deștepți. Spunea că m'a recunoscut că eu sunt agentul lui pentru plasarea recoltei de bumbac, arde-l-ar focul cel veșnic.

— Erai agentul lui cu adevărat ?

— Nu fi prost ! Eu eram omul căutat din cauza scrisorii. Am rupt-o la fugă spre cartierul casapilor și am scăpat în casa unui evreu, dar acesta temându-se de o revoltă, m'a alungat. De aci am venit pe jos până în drumul care duce spre Somna... aveam asupra mea exact banii trebuitori pentru un tikkut până la Delhi... și în timp ce mă sbăteam pe fundul unei gropi, scuturat de fri-

guri, mă pomenesc cu unul care iese din hățiș, și după ce m'a bătut crâncen și m'a tăiat, m'a scotocit până la piele, din cap până în picioare. Eram aproape de *te-rain* și se putea auzi destul de bine apropiindu-se.

— Cum de n'a profitat de ocazie ca să-ți taie gâtul?

— Atât de proști nu sunt nici ei. Dacă voi fi prins la Delhi, la cererea judecătorilor, care vor avea la îndemână probele de asasinat, voi fi extrădat Statului care mă reclamă. Mă voi întoarce sub escortă și voi muri încet, ca să servesc de exemplu pentru ceilalți din organizația noastră. Țara de jos nu este țara mea. Alerg roată, ca o capră cu un singur ochiu. N'am mâncat de două zile. Sunt însemnat, și-și duse mâna la legătura murdară pe care o avea în jurul piciorului, așa că la Delhi voi fi recunoscut.

— La urma urmelor în *te-rain* te găsești în deplină siguranță.

— Dacă ai trăi un an încheiat în slujba organizației noastre, nu cred că mi-ai mai spune odată aceleaș cuvinte. Telegramul trebuie să bată acum cu înfrigurare, și la Delhi vor afla toate semnalmentele mele, căci îmi vor descrie toate sgârieturile și toate sdrențele care se găsesc pe trupul meu. Douăzeci de inși, la nevoie chiar o sută, se vor găsi să jure că am omorât copilul, iar tu nu mă vei putea ajuta cu nimica.

Kim cunoștea destul de bine procedeele indigenilor, pentru ca să-și dea seamă că înscenarea aceasta a fost studiată dinainte, până în cele mai mici amănunte, și că se va găsi până și cadavrul. Din când în când Mahratta își crispa degetele de desnădejde. Jatul se uita îmbufnat din colțul său, iar lama era ocupat cu mătâniile; în timpul acesta Kim examina gâtul străinului, prefăcându-se

că murmură un descântec, și-și făcu un plan cât ai clipi.

— Ai vreun mijloc ca să-mi poți schimba înfățișarea? Altfel sunt mort. In cinci... cel mult zece minute, dacă nu m'ar fi încolțit atât de cumplit, aș fi putut să...

— L-ai vindecat, făcătorule de minuni? întrebă jatul morocănos, căci văd că-l descânti cam demult.

— Nu, căci văd că rănile lui nu pot fi vindecate cu descânțete; poate cel mult dacă timp de trei zile ar zăcea îmbrăcat în haine de *bairagi*.

Acest procedeu este o penitență cunoscută pe care de multe ori duhovnicii o impun câte unui negustor bogat și hrăpăreț.

— Un preot caută întotdeauna să facă preoți și din alții, răspunse Kamboh care ca orice om superstitios, nu se putea stăpâni să nu ia în bătaie de joc, chiar propria lui credință.

— Prin urmare și fiul tău va deveni preot. Cred că a sosit timpul să-i mai dau un medicament.

— Noi jații suntem cu toții niște bivoli, răspunse țăranul îmbunat.

Kim frecă pe buzele subțiri ale băiatului o fărâmă din medicamentul amar.

— Nu ți-am cerut nimica, zise el răstit, întorcându-se spre tatăl băiatului, decât ceva de mâncare. Poate ești supărat din cauza asta? Acum voi vindeca un alt om, crăișorule, dacă îmi dai voie.

Omul întinse brațele ca niște cângi spre el și începu să se roage:

— Te rog, fii bun, nu-ți bate joc de mine în felul acesta.

— Aș vrea să vindec pe bolnavul de colo, și ar fi o faptă bună dacă mi-ai da o mână de ajutor. Ce fel de ce-

nușă ai în lulea ? Albă... asta va fi foarte bună. Intre merinzile pe care le-ai adus nu cumva se găsește și șofran crud ?

— De... eu...

— Desfă legătura !

În legătura țaranului erau o mulțime de nimicuri : bucăți de pânză, unsori primite dela felceri, daruri ieftine cumpărate din bâlciuri, un șervet plin de atta, un fel de păsat indigen de culoare cenușie, legături de tutun din miazăzi, câteva cămișe colorate pentru pipe și un pachet cu ingrediente pentru preparat curry, toate învelite într'o cârpă. Kim le răsturnă pe toate, luând înfățișarea unui vrăjitor priceput care știe ce face, și începu să îngâne un descântec mahomedan.

— Înțelepciunea aceasta am învățat-o dela sahibi, șopti el întorcându-se spre lama, (aci dacă te gândești la ceea ce învățase dela Lurgan, avea deplină dreptate). În zodia omului acestuia este scrisă o mare nenorocire, ocl puțin așa scrie în stele, și aceasta îl urmărește pretutindeni. Ce zici, să alung răul ?

— Prietene al Stelelor, tot ce ai făcut tu, a fost bine făcut. Să fie pe voia ta. Mai este cineva care așteaptă vindecare ?

— Repede, haide repede, căci trenul se poate opri, gemu Mahratta.

— O vindecare chiar în pragul morții, răspunse Kim amestecând făina jatului cu praful de cărbune și cenușa tutunului din luleaua de lut roșu. Fără o vorbă E. 23 își desfăcu turbanul și scuturând din cap, pletele negre îi coborâră pe ceafă.

— Aceasta este hrana mea... preotule, murmură jatul.

— A intrat un bivol în mijlocul templului. Indrăs-

nești să ridici ochii atât de sus? întrebă Kim. Trebuie să desvăluiesc mistere în fața unui imbecil. Păzește-ți ochii căci mi se pare că ai o urmă de albeață pe ei. Ți-am scăpat copilul dela moarte și drept recunoștință tu... nerușinatule! (Omul se rușină de cuvintele lui, căci Kim părea că ia lucrurile în serios). Vrei să te blestem, sau vrei... (și plecându-se, ridică de jos cărpa în care fuseseră legate lucrurile, și o puse omului în cap)... dacă vei îndrăsni să te gândești numai, că ar fi bine să te uiți la ce voi face eu, atunci să știi că nu te voi mai putea scăpa. Stai aci, și să nu mai scoți niciun cuvânt.

— Sunt orb și surd. Numai nu mă blestema. Hai copilașul meu... să ne jucăm de-a v'ați ascunselea. Dar fie-ți milă de mine și nu ridica de pe capul meu cărpa cu care sunt acoperit.

— Am o rază de speranță, zise E. 23. Care este planul tău?

— Vom vedea mai târziu, răspunse Kim și-i făcu semn să-și scoată cămașa.

Ca orice om dela miazănoapte E. 23 ezită să se despoaie în fața lui.

— Din ce castă face parte un gât care nu mai ține de trup? întrebă Kim desbrăcându-l până la cingătoare. Va trebui să fac din tine un Saddhu, cu trupul complet galben. Dă-ți jos hainele și trece-ți părul peste ochi, până scutur cenușa pe tine. Pe urmă să-ți fac și un semn de castă pe frunte, zise el și scoțându-și din sân cutioara cu vâpselile de topograf, luă pe cea de carmin.

— Mi se pare că tu ești abia la începutul meseriei? întrebă E. 23, care căuta să-și salveze viața, în timp ce lepădă de pe el hainele cu care era îmbrăcat și Kim îi zugrăvi semnul unei caste nobile între sprâncenele în-

cărcate de cenușă.

— Dragă frate, eu fac parte din grupare numai de două zile, răspunse Kim. Pune mai multă cenușă pe piept.

— Ai cunoscut pe unul care vindecă perle bolnave? întrebă străinul și dintr'un singur gest își desfăcu pânza cu care era înfășurat turbanul, de plesni în aer ca un biciu, apoi se încinse cu ea peste mijloc, căutând să se înfășure cu tot meșteșugul cu care un Saddhu își incinge brâul.

— A, va să zică tu cunoști procedeele lui? Mi-a fost și mie câțva timp învățător. Trebuie să-ți desfac piciorul; cenușa vindecă și rănilile. Freacă-te bine peste tot locul.

— Odinioară eram mândria lui, dar văd că tu ești mult mai bun decât mine. Zeii au fost buni cu noi. Dă-mi mie asta.

Intre lucrurile jatlului găsise și o cutie de tinichea albă, plină cu buline de opiu. E. 23 își umplu mâna și le dete pe gât.

— Sunt bune contra foamei, a spaimei și a frigului, zise el. Afară de asta fac să ți se roșească ochii. Cred că acuma voi fi din nou în stare să mă joc cu primejdia. Nu ne mai lipsește decât un clește Saddhu. Ce facem cu hainele cele vechi?

Kim le făcu sul și le băgă sub tunica lui largă. Cu o bucată de vâpsea de ocră începu să-i tragă linii largi pe picioare și pe piept, peste vâpseaua de șofran și stratul de cenușă și făină.

— Sângele închegat pe haine ar fi deajuns pentru ca să fiu spânzurat.

— Se poate, dar nu e nevoie să le arunci pe fe-reastă... Am terminat. Intoarce-te și privește jatul, iar

glasul lui tremură pătruns de aceeași satisfacție ca al unui copil când reușește să facă o glumă de haz.

— Zeii ne-au luat sub scutul lor, răspunse Kamboh, apărând de sub învelitoarea lui ca un bivol care apare din mijlocul păpurișului. Dar unde este Mahratta? Ce ai făcut cu el.

Kim fusese învățat de Lurgan Sahib cum trebuie să procedeze, dar afară de asta chiar E. 23 era prin forța lucrurilor un bun actor. În locul negustorului slăbănog care tremura ca varga, în colțul vagonului, era acuma un Saddhu aproape gol, cu trupul uns cu cenușă și vărgat de colorii gălbui, cu părul plin de praf și cu ochii umflați (pe stomacul gol opiul își face efectul foarte repede) și plini de îndrăzneală și brutalitate. Era așezat cu picioarele încrucișate sub el, la gât cu mătaniile cafenii ale lui Kim și pe umeri cu o bucată de stofă persană, inflorită. Copilul își îngropă capul la pieptul tatălui său care se uita înspăimântat.

— Ridică fruntea crăișorule; am plecat la drum împreună cu vrăjitorii, dar să nu-ți fie teamă, căci nu mănâncă oameni. Ei haide nu plânge... căci n'are niciun rost ca azi să vindeci un copil bolnav de moarte, pentru ca mâine să-l omori singur cu spaimetele.

— Copilul va fi mulțumit toată viața, căci a fost de față la o vindecare ne mai auzită. Pe vremea când eram și eu de seama lui, făceam cai și oameni din argilă.

— Am făcut și eu, iar noaptea vine Sir Banas și Țe dă viață, în dosul grămezii de gunoiu din fața bucătăriei noastre, gânguri copilul.

— Va să zică nu te sperii de nimica nu e așa crăișorule?

— M'am speriat pentrucă am văzut și pe tatăl meu

că s'a speriât. L-am simțit cum îi tremurau brațele.

— Ia te uită, găinarul! exclamă Kim. (Jatul rușinat începu să râdă și el). Am vindecat pe acest nenorocit negustor de o boală grea. Va trebui acuma să-și lase aci toate lucrurile și condicele de conturi, și va trebui să stea trei nopți la rând pe marginea drumului, pentru a-și răpune dușmanii, căci semnele stelelor sunt acuma împotriva lui.

— Eu zic că din ce sunt mai puțini cămătari, va fi cu atât mai bine. Dar la urma urmelor, Saddhu ne Sadhu, va trebui să-mi plătească bucata de pânză pe care o are pe umeri, căci face parte dintre lucrurile mele.

— Nu mai spune! Dar copilul pe care îl ai în brațe, mi se pare că nu mai departe decât acum două zile, ar fi trebuit să-l pui pe rugul din marginea râului. Mai am ceva de spus. Transformarea aceasta am făcut-o în fața ta, pentru că altfel nu se putea. I-am schimbat și trupul și sufletul. Prin urmare ascultă om din Jullundur; dacă se va întâmpla ca să-ți aduci aminte de ceea ce ai văzut și ai auzit aici, și să pomenești bătrânilor adunați sub copacul de sfat, sau în casa ta, sau preotului, care va veni să binecuvânteze cireada ta, boala de grumăzare va da peste vitele tale, foc va lua coliba ta, iar șobolaniii vor da iama în hambarele tale, și zeii noștri vor lovi cu blestem ogoarele tale din care rodul va pieri și iarba se va usca, secătuiind pământul în calea ta și în urma plugului tău. (Acesta era un blestem pe care Kim îl auzise dela un *faqir* care sta în Poarta Taksali pe vremea când el era copil. Cu toate că trecuse multă vreme de atunci blestemul își făcu efectul chiar acuma).

— Incetează sfântule, fie-ți milă de mine și încetează, se tângui jatul. Nu blestema casa mea, căci nu

am văzut nimica. N'am bănuit nimica. Eu sunt robul tău! și plecându-se în genunchi sărută picioarele goale ale lui Kim și se bătu cu fruntea de dușumelele vagonului.

— Dar cum ție ți-a fost rânduie să mă ajuți cu o mână de făină, cu puțin opiu și alte lucruri de nimic, cărora le-am dat cuvenită cinstire întrebându-le în meșteșugul meu, zeii te vor binecuvânta pentru ceea ce mi-ai făcut, zise el și spre ușurarea omului, murmură o lungă binecuvântare, dintre acelea pe care le învățase dela învățătorul său Lurgan Sahib.

Lama se uita la el din dosul ochelarilor cu mai multă atenție decât îl urmărise în timpul cât durase deghizarea.

— Prieten al Stelelor, zise el într'un târziu, tu ai câștigat multă înțelepciune. Ferește-te ca aceasta să nu facă în sufletul tău loc pentru trufie. Nu se găsește om care urmează Legea cea dreaptă, și cu toate acestea să vorbească despre ceea ce a văzut și a auzit, în fața altora, fără să se teamă de ce va urma.

— Nu, nu, așa ceva nu se întâmplă, se grăbi jatul să răspundă, de teamă ca bătrânul să nu înceapă aceeași serie de blesteme pe care le auzise dela ucenicul său.

În timpul acesta E. 23 respiră ușurat și se lăsă în voia opiului care pentru un asiat este în același timp hrană, tutun și vindecare.

Și așa, în mijlocul unei tăceri pe deasupra căreia plutea groaza și frica de necunoscut, trenul intră în gara Delhi pe la aprinsul luminilor.

CAPITOLUL XII.

Cine-i îndrăgitul de zări ce marea dori cu săratele ape?
Muget din funduri de-adânc ridicat, ăulitul tăriei pustii
când prinde să sape?

Fiorul ce-aleargă în tremur domol pe pânza verde și sură,
ca ciute în culcușuri speriate?

Când cerul coboară mai jos, să sugrume furtuna ce freamătă,
urlă, fuge și vine?

Acela înțelege munteanul ce din șucer de viscol mircasma
zăpezii o simte ca mine,

Și pod pe prăpăstii întinde trocnii, și cedrii doboară.

— Mi-a venit inima la loc, zise E. 23 strecurându-se în mijlocul mulțimei ce mișuna pe platforma gării. Foamea și groaza fac pe oameni să-și piardă capul, altfel ar fi trebuit să mă gândesc numaidecât la acest mijloc de scăpare. Am avut dreptate. Au venit să mă caute. Tu mi-ai scăpat viața.

Un grup de polițiști punjabi, îmbrăcați în pantaloni galbeni și conduși de un tânăr englez, care transpira din greu, despărțea lumea în două, căutând să-și facă loc spre vagoanele trenului. În urma lor, nesimțit ca o pisică, venea un om pântecos și gras, care după înfățișare trebuie să fi fost un funcționar al curții de justiție.

— Uită-te la tânărul Sahib; cetește o hârtie, pe care o are în mână; acestea trebuie să fie semnalmentele

mele, zise E. 23. Umblă din vagon în vagon, ca pescarii când își întind năvoadele pe malul unui lac.

Când grupul polițiștilor ajunsese la compartimentul lor, E. 23 își plimba mătâniile printre degete, cu mișcări grăbite și sigure, iar Kim făcea glume pe socoteala lui, din cauză că fusese atât de distrat, încât își pierduse cleștele cu inele, care sunt semnul caracteristic al unui Saddhu. Lama cufundat în meditație, privea drept în fața lui, iar țăranul își aduna lucrurile, aruncând priviri piezișe celor care intraseră.

— Aici nu e nimeni, decât o ceată de boaite, strigă englezul în gura mare, și țăranul simți că este apucat de un fel de teamă; poliția indigenă înseamnă jaf pentru indigenii din toată India.

— Marea greutate este acuma, să pot trimite o telegramă cu care să-i anunț unde se găsește ascunsă scrisoarea după care m'au trimis. În hainele acestea nu mă pot duce la oficiul de *far* (telegrafic).

— Nu ești mulțumit că ți-am scăpat capul?

— Nu, dacă lucrul nu e decât pe jumătate terminat. Vindecătorul perlelor bolnave nu ți-a spus niciodată așa ceva? Ui-te, vine un alt sahib !... Ah...

Era un chestor dela poliția districtuală, înalt și țeapăn în uniformă, cu centiron, cască și piteni poleiți... așa că era foarte mândru și se apropia răsucindu-și mustața neagră.

— Cât sunt de proști sahibii aceștia dela poliție, murmură Kim mulțumit.

E. 23 se uită la el cu coada ochiului.

— Cred că nu greșești de loc, răspunse el cu glasul schimbat. Mă duc să beau puțină apă. Ai grijă să nu-mi ia cineva locul.

O luă la fugă și era gata să cadă în brațele englezului, care îl primi cu o ploaie de înjurături debitate în dialect urdu, dar destul de prost.

— *Tum mut?* Ce ești beat? Ce te rezezi așa, de par'că toată gara din Delhi ar fi numai a ta.

E. 23, spre marea satisfacție a lui Kim, îi răspunse la rândul lui, fără să-i tresară niciun mușchiu al feței, cu un torent de înjurături. Scena aceasta îi aduse aminte de micii toboșari și măturătorii cazarmii din Umballa, de pe vremea primelor lui zile de îngrozitoare captivitate.

— Mă tâmpitul, strigă englezul cu glas trăgănat. *Nickle jao!* Intoarce-te în vagonul tău!

Retrăgându-se, pas cu pas, plin de respect pentru ordinul primit, dar domolind glasul, care vărsa înjurăturile la adresa acestui D. S. P. (District Superintendent of Police), Saddhu cel galben se urcă din nou în vagon, afurisindu-l până la al șaptelea neam, în numele Pietrii Reginei și a celor ce se găsesc scrise sub piatră (Kim era gata să facă o săritură în aer), și a unei întregi serii de zeități, de ale căror nume el nici nu auzise până acuma.

— Nu te înțeleg ce spui, se răsti englezul, roșu de mânie, dar bănuiesc că trebuie să fie o obrăznicie fără pereche tot ce spui. Hai pleacă de aci!

E. 23 prefăcându-se că nu înțelege ceea ce spune englezul, își scoase biletul de tren pe care polițistul i-l smulse din mână.

— Oh, zoolum! Ce tiranie, gemu jatul din colțul vagonului, și totul pentru o simplă glumă. (El răsese cu poftă auzind ploaia de înjurături a lui Saddhu). Descântecetele tale sfântule nu-și fac astăzi efectul.

Saddhu se luă după polițist, scâncind și implorându-l. Valul de călători ocupați cu pachetele și copiii pe

care îi aveau, nici nu băgă de seamă scena petrecută alături de ei. Kim se furișă pe urma lor, căci prin minte îi fulgeră o amintire, despre un caz când mai auzise pe acest sahib furios și prost, vorbind cu o femeie bătrână, mai acum trei ani, pe aproape de Umballa.

— Toate bune, șopti Saddhu întorcându-se spre el, din mijlocul mulțimei care se frământa și striga pe toate glasurile; lângă el era un ogar persan și pe umăr avea o colivie plină de ereți dresați, pe care îi ducea urmărit de un Rajput, care îi avea sub pază. — A plecat să trimită vorbă despre scrisoarea pe care am ascuns-o. Mi s'a spus că se găsește în Peshawar, dar trebuia să fi prevăzut că omul acesta este ca și crocodilul: întotdeauna pe celălalt mal al dulbinei. M'a scăpat din încurcătura care începuse să-mi dea de gândit tocmai acum, dar viața ți-o datorez numai ție.

— Face și el parte dintre ai noștri? întrebă Kim, strecurându-se pe sub brațul unui hăițaș de cămile din Mewar, în mijlocul unui grup de matroane Sikh care stăteau de vorbă.

— Este unul dintre cei mai mari, nici mai mult nici mai puțin. Am avut amândoi noroc! Îi voi face un raport despre ceea ce ai făcut tu pentru mine. Sub ocrotirea lui, voi fi de aci înainte în siguranță.

Își făcu loc prin mulțimea de oameni îngrămădită în fața vagoanelor și se așeză pe banca din fața oficiului telegrafic.

— Intoarce-te, căci altfel îți vor ocupa locul din vagon. Să nu mai ai nicio grijă nici de cele ce ți-am spus și nici de viața mea. Tu m'ai ajutat să ies la larg, iar Strickland Sahib m'a ridicat din nou în picioare. Poate vom mai avea prilejul, să ne întâlnim cândva din nou, în

drumurile noastre spre jocul cu primejdia. Rămâi sănătos.

Kim se întoarse în fugă spre vagonul său; se simțea foarte mândru, dar cu toate acestea nu-i venea să creadă ceea ce vedea cu ochii, și rămase puțin cam intrigat, din cauză că nu-și putea explica tâlcul secretelor de care se simțea încunjurat.

(— „Fără îndoială în jocul acesta eu nu sunt decât un începător. Eu n'aș fi fost în stare să mă simt atât de repede pe pământ sigur, ca acest Saddhu. El știa dinainte că locul cel mai puțin luminat este tocmai sub felinar. Eu nu m'aș fi priceput să comunic știrile pe care le am, înșirând un pomelnic de înjurături... dar și sahibul era deștept. Nu face nimica... eu totuș am scăpat viața unui om"...). Unde s'a dus Kamboh, sfântule? întrebă el în șoaptă, așezându-se lângă lama, în vagonul care acuma era plin de lume.

— L'a apucat frica, răspunse lama cu glasul blând și puțin cam ironic. Te-a văzut, că pentru a-l feri de primejdie, ai schimbat pe Mahratta cât ai clipi din ochi în Saddhu. Aceasta l-a mirat foarte mult. Pe urmă a văzut pe acest Saddhu căzând plocon în mâinile poliției, cu tot meșteșugul tău de a-l schimba. De frică și-a luat copilul și a plecat, căci spunea că dintr'un negustor pașnic, tu ai făcut un derbedeu nerușinat care îndrăznește să se ia la harță cu oamenii poliției, și se teme să nu iasă și pentru el vre-un bucluc. Unde este Saddhu?

— Cu poliția, răspunse Kim... Cu toate acestea eu am scăpat de primejdie copilul acestui Kamboh.

Lama îi răspunse cu naivitate :

— O, *chela*, nu te lăsa dus de supărare. Copilul lui Kamboh l-ai vindecat numai ca să faci o faptă bună. Pe Mahratta însă, ai încercat să-l descânți cu vorbe pline de

deșertăciune, căci eu te-am urmărit, și aruncai priviri furioase cu coada ochiului, pentru ca să înspăimânți un om bătrân și un țăran slab de minte: de aci poate ieși nenorocire și bănuială.

Cu toată vârsta lui, Kim căută să se stăpânească. Ca orice tânăr, nici lui nu-i plăcea să i se facă imputări și să fie judecat din punct de vedere greșit, dar se găsea în mare strâmtoare și n'avea ce face. Trenul ieși din gara Delhi și se pierdu în noapte.

— Ai dreptate. Dacă te-am jignit, atunci recunosc că sunt vinovat.

— Este ceva mai mult decât atâta, *chela*. Tu ai dat drumul în lume unei fapte și aceasta, ca și piatra pe care o arunci în dulbină și începe să facă undă, va avea urmările pe care nu le putem cunoaște dinainte, până unde vor ajunge.

Neînțelegerea aceasta era prielnică, atât pentru vanitatea lui Kim, cât și pentru liniștirea lui lama, mai ales când te gândești că tocmai în clipa aceea din Simla plecase o telegramă cifrată care anunța sosirea lui E. 23 la Delhi, și ceva mai mult, dădea amănunte despre locul unde fusese ascunsă o scrisoare, pentru care se dase ordin să fie prinsă, înainte de a ajunge la destinație. Din întâmplare, tot atunci, un polițist prea zelos, arestase sub bănuiala de omor săvârșit într'un stat din miazăzi, pe un agent de bumbac din Ajmir, care părea extrem de indignat, în timp ce se legitima în fața lui Strickland Sahib, pe peronul gării din Delhi. În timpul acesta, E. 23 reuși să se strecoare pe căi întortochiate spre inima orașului Delhi, unde era în cea mai deplină siguranță. Peste două ceasuri, sosiră mai multe telegrame, pe adresa unui ministru al unui stat din miazăzi; telegramele spuneau că.

s'a pierdut orice urmă a unui Mahratta, care fusese puțin cam stropșit pe drum; în timp ce trenul intră liniștit în gara Saharunpore, undele pietrei, la care contribuise și Kim să fie aruncată în apă, atinseră scările unui templu mahomedan din Roun, ca să deranjeze un cucernic credincios în timpul rugăciunii.

Tot atunci lama își făcea tihnit rugăciunile lui, sub ramurile unui oleandru înflorit, nu departe de platforma gării, mulțumit de prezența alături de el a discipolului său și de lumina strălucitoare a soarelui.

— Vom lăsa toate aceste lucruri în urma noastră, zise el făcând un semn spre cazanul de alamă al locomotivei oprite pe șine. Vuetul acestui *te-rain*, cu toate că este o născocire minunată, m'a muiat ca pe o otreapă. Incepând de astăzi, vom fi împreună și mereu în aer liber și la soare.

— Hai să mergem până la casa femeii din Kulu.

Kim o luă repede la picior, cu toată povara buccelor pe care le ducea cu el. De dimineață, drumul spre Saharunpore e liber și parfumat de aerul proaspăt. Își aduse aminte de diminețile pe care le petrecuse la St. Xavier, și fericirea lui nu mai cunoștea margini.

— Ce însemnează graba asta? Oamenii sfinți nu aleargă de ici colo, cum aleargă găinile, care se pârălesc la soare. Am făcut până acuma mai multe sute de *kos*, și n'am putut rămâne singur cu tine nici pentru câteva clipe. Cum să mai poți primi învățătura în mijlocul acestei mulțimi, care te înghesuește din toate părțile? Eu însumi cum mă voi mai putea gândi la ceea ce caut, în mijlocul larmei, pe care o face lumea din jurul meu.

— Crezi că anii care au trecut, nu i-au mai scurtat din limbă? întrebă discipolul zâmbind.

— Nici pofta de vrăjitorii. Imi aduc aminte că într'un rând vorbindu-i despre Roata Vieții, (lama începu să se scoțoască în sân, ca să caute ultimul desemn pe care îl făcuse), ea nu se gândea decât la demonii care neliniștesc visurile copiilor. Va avea prilejul să facă o faptă bună, dându-ne găzduire... nu peste mult, dar cu altă ocazie... căci vom merge foarte domol și nu ne vom grăbi de loc să ajungem la ea. Acum vom pleca la drum pe jos și vom lăsa lucrurile să-și urmeze cursul lor. Cerșetările noastre vor fi sigure de aci înainte.

Astfel, plecară tihniți la drum, printre câmpuri și de-a-lungul livezilor înflorite din marginea drumurilor, ce duceau spre Aminabad, Sahaigunge, Akrola, de pe marginea Iezărului și mica localitate Phulesa, pe sub poala colinelor ce urcau mereu spre miazănoapte, iar dincolo de ele se vedeau iarăș zăpezile. După somnul tihnit sub cerul înstelat, urma trecerea pe mijlocul câte unui sat, care începea să se trezească, și plăcerea de a întinde cățuia de cerșetor, celor care le ieșeau în cale, fără să spună însă nicio vorbă și cu ochii fugând dela un colț la altul de cer, ceea ce era cu totul contrar prevederilor legii celei drepte. Pe urmă, Kim se întorcea lipăind ușor din picioarele desculțe, prin colbul mângâietor al drumului, ca să-și găsească învățătorul la umbra unui manguier, sau în umbra și mai rară a unui siris alb de Doon, ca apoi să mănânce și să bea în tihnă, amândoi. La amiază, după ce făceau o bucată de drum și stăteau de vorbă împreună, se întindeau să se culce, ca apoi să plece iarăș mai veseli, după ce aerul se mai răcorea. Pe înserate ajungeau întotdeauna într'o regiune cu totul nouă, la marginea câte unui sat, pe care de trei ceasuri îl ve-

deau de départe, aşternut în mijlocul lanurilor, şi despre care vorbiseră necontenit tot drumul până să ajungă în marginea lui.

Aci îşi debitau din nou povestea, în fiecare seară alta, cel puţin întru cât privea pe Kim, şi de fiecare dată. preotul sau fruntaşul satului le ura bună venire, cum era obiceiul în răsăritul ţării.

La ceasul când umbrele începeau să se scurteze, şi braţul lui lama apăsa mai greu pe umărul lui Kim, scoatea din sân desemnul cu Roata Vieţii, pe care îl netezea cu mâna şi-l întindea pe câte o lespede, după ce sufla deasupra ei, şi în mână cu un pai lung, începea să-i explice fiecare părticică. Pe înălţimea aceasta stăteau zeii... şi această parte este ceea ce un om numai în vis îşi poate închipui. Dincolo este cerul nostru cu semizeii... cavalerii luptându-se printre coline. Dincolo erau tot felul de animale, care se opinteau sub poverile lor, în drumul spre urcare sau coborâre a scării; acestea erau sufletele între care nu trebuie să te amesteci. Mai încolo era infernul cu tenebrele lui fierbinţi sau îngheţate, şi pline de umbre chinuite. *Chela* trebuia să înveţe care sunt relele pricinuite de lăcomia nesăţioasă, dilatarea stomacului şi arsurile intenstinelor, din cauza mâncării exagerate. Ascultător şi cu capul plecat asupra desemnului, urmărind cu degetul tot ce-i spunea lama, discipolul învăţa; când ajunseră însă la lumea celor care erau muritori de rând şi se frământau fără niciun folos, lume care era tocmai deasupra infernului, gândurile lui începură să alerge sburdalnice, căci chiar pe drumul pe unde treceau ei acuma, trecea şi roata vieţii, cu o lume care mânca, bea, vorbea, se căsătorea şi se certa, plină de neastâmpăr. Uneori, se întâmpla ca lama să întrebuiţeze la explicaţiile lui chiar

peisajele și lucrurile pe lângă care treceau, atrăgând atenția lui Kim, care era întotdeauna gata să-l asculte, asupra miilor de forme plăcute și neplăcute, în care se întrupează ființa, după cum o văd oamenii, dar care totuși nu are nicio importanță; îi arăta cum duhul inferior al omului — îl face să fie robul porcului, al porumbelului sau al șarpelui, și-l face să dorească nucile de betel, o nouă pereche de boi la jug, și mila regilor — înlănțuit de trupul pe care-l urmează în cer și în tenebrele iadului, ca pe urmă să înceapă din nou acelaș drum al prefacerii, dela început. Se întâmpla câteodată ca în timpul explicațiilor să se oprească alături de ei o femeie sau un om sărac, ca să asculte acest ritual, căci explicațiile lui nu erau cu nimic mai puțin decât un ritual, și arunca o mână de flori sau de cowry pe marginea hărții întinse. Acești oameni simpli erau foarte mulțumiți, că în drumul lor putuseră întâlni un om sfânt, care își va aduce aminte de ei în rugăciunile lui.

— Vindecă-i pe ei când sunt bolnavi și suferinzi, zicea lama când vedea că Kim începe să se intereseze de ce-i spunea. Vindecă-i atunci când sunt suferinzi și bollesc de friguri, dar ferește-te să faci farmece. Adu-ți aminte ce s'a întâmplat cu Mahratta.

— Prin urmare orice ai face, nu poate fi decât o faptă rea? întrebă Kim întinzându-se sub umbra unui copac dela răscrucea drumului, care duce spre Doon, și urmărind cu ochii un roi de furnici, cum i se urcă pe mână.

— E bine să te oprești întotdeauna dela faptă, afară de cazul când e vorba despre o faptă bună.

— În casa cu porțile înțelepciunii ni se spunea că a te opri dela faptă, este un lucru nevrednic de un sahib.

Ori eu sunt sahib.

— Prietene al Tutturora, răspundea lama și se uita drept în ochii lui, eu sunt om înaintat în vârstă, care se bucură ca și copiii de toate înfățișările fapturilor din jurul lui. Pentru cei care urmează calea cea dreaptă, nimic nu este negru sau alb, Hindustan sau Bhotiyal. Noi, cu toții nu suntem altceva, decât niște suflete, care își caută mântuirea. Nu interesează ce înțelepciune este împărtășită sahibilor; în ziua când vom ajunge pe malul râului pe care îl caut, alături de mine vei fi și tu mântuit de orice amăgire. Ciolanele mele bătrâne se sbuciumă după acest râu, cum se sbuciumau când eram în *te-rain*, dar spiritul, care este mai presus de aceste ciolane, așteaptă cu îndelungată răbdare. Cercetările noastre duc la bun sfârșit.

— Am ceva de spus. Poți să-ți pun și eu o întrebare? Lama dete din cap cu demnitate.

— Trei ani la rând am mâncat pâinea ta, după cum bine știi. Spune-mi de unde veneau acești...

— În Bhotiyal sunt mai multe comori decât ar putea oamenii să-și închipue, răspunse bătrânul foarte liniștit. Acolo de unde am plecat eu, mi-a fost dată amăgirea de a mă crede respectat de cei din jurul meu. Când am nevoie de ceva, le cer. De socoteli eu nu țin seamă, căci de ele se ocupă mănăstirea. Eh, stranele negre din lamaserie și toți cei din noviciat.

Incepu să-i povestească, în timp ce trăgea linii cu degetul în țărână, tot ritualul complicat și pompos ce se desfășură în taina catedralelor ferite de avalanșe, despre procesiuni și dansuri demonice, despre schimbarea călugărilor și a călugărițelor în porci, despre orașele sfinte care erau ridicate la înălțimi de cinsprezece mii de pi-

cioare, despre intrigile și rivalitățile dintre lamaserii, despre glasurile misteroase ce se aud în munți și jocul de lumini pe deasupra zăpezii înghețate. Ii povesti și despre Lhassa și Dalai Lama pe care îl văzuse și i se închinase.

Zilele se scurgeau una după alta, ridicându-se în urma lui Kim ca o barieră care îl despărțea de neamul din care făcea parte și-l făcea să uite limba mamei lui. Pe nesimțite luneca din nou în felul de gândire și obiceiuri indigene și își însușea ceremonialul întrebuintat de lama în timp ce mânca, sau bea, sau făcea o mulțime de lucruri obișnuite. Gândurile moșneagului erau tot mai mult preocupate de lamaseria lui, pe măsură ce se apropia de zăpezile eterne. Gândul râului pe care îl căuta, începuse să nu-l mai neliniștească. Ce e drept din când în când, privirile lui se opreau asupra unor tufe sau a unui hățiș, așteptând — spunea el — ca pământul să se deschidă dintr'o clipă într'alta și să-și reverse binecuvântarea, se simțea însă foarte mulțumit, că era în tovărășia discipolului său, în bătaia adierilor aromite ce coborau de pe înălțimile Doonului. Pe aici nu era nici Ceylan, nici Buddh Gaya, nici Bombay și nici ruinele năpădite de bălării, pe care le mai văzuse înainte, cu ocazia rătăcirilor lui de acum doi ani. Despre toate aceste lucruri vorbea cum ar vorbi un înțelept, care s'a lepădat dermuit de orice trufie, ca un cercetător urmându-și drumul în umilință, ca un bătrân domolit și înțelept, ale cărui vorbe sunt pătrunse de flacăra luminei interioare. Incetul cu incetul, lucrurile întâlnite în cale îi înviau în minte toate amănuntele rătăcirilor lui în lungul și largul Hindustanului, până în clipa când Kim își dăte seamă că acum are nenumărate motive să-l iubească, cu toate că înainte nu avusese niciunul. Gustau împreună aceeaș mare fericire

comună, respectând prevederile legii celei drepte, ferindu-se de vorbe urâte, de poftă desfrânată, în timp ce nu mâncau fără măsură, nici nu dormeau în paturi înalte și nici nu se îmbrăcau în haine împodobite. Timpul îl măsurau după deșertul pântecului, și lumea din satele pe unde treceau, le dădea de mâncare, așa cum era obiceiul. Ei erau stăpânii în Aminabad, Sahaigunge, Akrola de pe marginea Iezărului și mica Phulesa, unde Kim binecuvântă o femeie, care nu se lăsă înduplecată să le dea de pomană.

Dar în lungul Indiei știrile așteargă mai repede decât oamenii, așa că nu trecu mult și pe mijlocul lanurilor se văzu venind domol, un om care aducea un coș de fructe de Kabul și o cutie de struguri și portocale aurii, un slujitor cu favorite albe — un Oorya slab și uscățiv — care îi pofti să cinstească cu vizita lor pe stăpâna lui, mânănită de gândul că lama nu a mai trecut pe la casa ei, de atâta vreme.

— Da, îmi aduc aminte de ea, răspunse lama, ca și când ar fi fost vorba de un fapt nou. Este o femeie virtuoasă, care vorbește fără niciun cumpăt.

Kim se așezase pe un colț de iesle și începuse să povestească ceva copiilor fierarului din sat.

— Vrea să ne roage ca fiica ei să mai nască un băiat. Nu am uitat-o, răspunse el. I-a fost dat să facă o faptă bună. Trimite-i vorbă că vom veni.

În două zile făcură drum de unsprezece mile pe mijlocul livezilor, ca la sfârșitul drumului să fie primiți cu toate atențiile cuvenite, căci în casa bătrânei femei se mai păstra încă vechea tradiție a ospitalității, așa că făcu și pe ginerele ei să se conformeze obiceiurilor, pe care le avea soacră-sa; iar acesta, pentru ca să aibă pace de

gura femeilor, trebui să se ducă să ia bani cu împrumut dela cămătarul satului, pentru ca să poată face față dorințelor ei. Vârsta nu domolise nici limba nici memoria bogată în înflorituri a acestei femei bătrâne, și din dosul unei ferești cu gratii dese, în auzul unei duzini de servitori, primi pe Kim cu o ploaie de complimente, care ar fi consternat cu impudicitatea lor pe un auditor european.

— Tu ai rămas acelaș cerșetor nerușinat pe care l-am întâlnit în *parao*, strigă ea în gura mare. Încă nu te-am uitat. Spală-te și du-te să mănânci. Tatăl fiului fiicei mele e plecat de acasă, pentru câtăva vreme. Așa că noi bietele femei am rămas singure și netrebnice în toată casa.

Pentru a întări cuvintele pe care le spunea, începu să strige, de băgă slujitorii în sperieți și le porunci să aducă de mâncat și de băut; odată cu seara, seri dintre acelea încărcate de fumuri arămii, bronzate și albastre ca turcoazul, care se târăsc în largul câmpurilor, porunci să-i aducă litiera și să o scoată în curtea nu prea curată din față, la lumina faclelor; aci începu să clevetească din dosul perdelelor, care nu erau prea riguros trase.

— Dacă sfântul ar fi venit singur, l-aș fi primit cu totul altfel, dar cu pungașul acesta, care-l însoțește, omul nu poate fi niciodată destul de prevăzător.

— Maharanee, exclamă Kim căutând să aleagă cuvintele cele mai pompoase, nu e vina mea că un sahib... un *polis-sahib* a numit pe Maharanee a cărei față...

— Chitt; asta a fost în timpul pelerinajului. Când suntem la drum... cunoști și tu zicătoarea.

— A numit pe Maharanee, sdrobitoare a inimilor și risipitoare de plăceri.

— Iți mai aduci aminte de vorbele lui. E adevărat,

așa a spus. Dar aceasta a fost pe vremea când tinerețea mea era în floare (și bătrâna începu să râdă ca un papagal mulțumit de bucățica lui de zahăr). Incepe acum și spune-mi întâmplările din drumul pe care l-ați făcut până aci, în marginile buneicuvii... Povestește-mi câte fete și femei măritate au fost străpunse de genele ochilor tăi? Veniți dela Benares? Anul acesta aș fi vrut să mă duc și eu, dar fiică-mea nu are încă decât doi băieți! Phaii! Aceasta trebuie să fie consecința acestor câmpii. La noi în Kulu, bărbații sunt ca elefanții... Voi ruga însă pe Sfântul, (dă-te la o parte secătură), să-mi dea ceva farmece contra colicilor vântoase care apucă pe nepotul meu cel mai mare, în timpul recoltei manguierilor. Acum doi ani mi-a dat ceva, care ne-a fost de folos.

— O, Sfântule, exclamă Kim, abia stăpânindu-și mulțumirea, și se întoarse spre lama care asculta nepăsător.

— Este adevărat; i-am dat ceva contra vânturilor.

— Pentru dinți... dinți... dinți, strigă bătrâna cu glas răstit.

— Vindecă-i dacă sunt suferinzi, zise Kim, repetând propriile lui cuvinte, dar ferește-te să faci farmece. Adu-ți aminte ce a pățit Mahratta.

— Asta s'a întâmplat cu două rânduri de ploi în urmă. Imi împuiase capul cu scâncelile ei (răspunse lama scâncind ca și judecătorul nedrept, care scâncise înainte de el). Ține seamă de ceea ce-ți spun *chela*: așa se întâmplă, că chiar cei care urmează calea cea drepată, sunt abătuți din drumul lor, de femeile fără minte. Trei zile la rând, cât a fost copilul bolnav, mi-a bătut capul, fără încetare.

— Ira, dar cui era să-i bat capul, dacă nu ție?

Mama copilului nu știa nimica, iar tatăl lui, cu toate că pe vremea nopților reci, se întorcea pe cealaltă dungă și începea să sforăie, după ce spunea: închină-te zeilor! M.. da, ce era să fac?

— A trebuit să-i dau farmecul; ce putea face un om bătrân în starea în care mă găseam eu.

— E bine să te oprești de la faptă, afară de cazul când e vorba să faci o faptă bună.

— Ah *chela*, dacă se va întâmpla ca tu să pleci dela mine, voi rămânea complet singur în această lume.

— În orice caz, dinții de lapte i-au răsărit foarte ușor, interveni femeia. Dar cu toate acestea, toți preoții sunt la fel.

Kim tuși încetișor, căci fiind tânăr, nu era de acord cu ceea ce spunea bătrâna, de aceea îi răspunse:

— Nu supăra pe cel înțelept, înainte de vreme, cu vorbele tale, căci înseamnă că săvârșești un păcat.

— În dosul grajdurilor este un *mynah* (și prin întunerec își rezezi arătătorul încărcat de inele), care s'a obișnuit să vorbească întocmai ca preotul casei. S'ar putea să-mi uit de cinstea pe care trebuie să o dau oaspeților mei, dar dacă l'ați vedea apăsându-și palmele pe pân-tecele umflat ca un cimpoi și strigând: „Aci mă doare”, poate m'ați ierta. Eram gata să iau un medicament dela *hakim*. Le vinde foarte ieftin, dar e sigur că pe urma acestor medicamente se îngrașă ca și taurul lui Shiva. Copilul nu refuză să ia medicamentele, dar nu aveam încredere în ele; din cauza colorii sticlelor în care se găsesc.

Profitând de acest lung monolog, lama se strecură în întunerec, spre camera care-l aștepta pregătită dinainte.

— Probabil, l-ai supărat, zise Kim.

— Pe el, nu se poate. Este ostenit, și eu care sunt

bunică, am uitat cu totul de asta. (Nimeni nu poate îngriji de copii, decât bunica, deoarece mamele sunt făcute numai pentru ca să-i poarte la sân). Măine, când va vedea cât a crescut fiul fiicei mele, îi va scrie farmecul. De asemenea va putea să judece și valoarea leacurilor, pe care le dă noul *hakim*.

— Maharanee, cine este acest *hakim*?

— Un vagabond ca și tine, dar un bengalez foarte serios din Dacca, meșter mare în leacuri vindecătoare de boale. M'a vindecat și pe mine de răul unui ospăț, dându-mi o pilulă care simțeam că mă sfredelește ca un diavol căruia i-ai dat drumul. Cred că este pe undeva prin apropiere și vinde leacuri făcute de el, dar care sunt foarte folositoare. Are la el și hârtii tipărite în engrezi, în care scrie tot ce a făcut pentru bărbații slabi de șale și femei suferinde. A stat aci patru zile, dar auzind că vă apropiați, (căci preoții și *hakimii* trăesc cum trăește tigrul cu șarpele), cred că a plecat, ca să se pună la adăpost.

În timp ce bătrâna respira după acest îndeiung colocvii, bătrânul servitor al casei, așezat dincolo de orbita luminei aruncate de facke, murmură: „Casa aceasta, să mi se ierte vorba, e un adevărat țarc de vrăjitori și preoți. De ce nu opresc copilul să mai mănânce fructe de mangoier... dar cine să poată sta de vorbă cu o bunică?” apoi adăugă cu glas tare:

— Sahiba, *hakimul* își face somnul obișnuit de după masă. Este în clădirea din apropierea cotețului de porumbei.

Kim tresări ca un ogar, care a prins mirosul vânatului, căci pentru el era adevărată plăcere pe care numai rareori o putea întâlni, să înfrunte și să umilească un bengalez crescut la Calcutta, guraliv negustor de leacuri

din Dacca. Era peste puțină ca lama, sau chiar el, să fie de astă dată desconsiderat, din pricina unui astfel de om. Cunoștea demult anunciurile, scrise într'o engiezească imposibilă, ale acestor negustori pe care le publicau ziarele indigene. De multe ori, băieții din institutul St. Xavier, le aduceau pe ascuns în dormitor, ca să facă haz pe socoteala lor, căci felul în care suferinzii își povestesc simptomele boalei, în limbajul lor simplu, e cât se poate de naiv și de revelator. Bătrânul Oorya, care nu aștepta decât să asmuțe un parazit contra celui alt, dispăru grăbit în mijlocul întunerecului.

— Ai dreptate, răspunse Kim, stăpânindu-și mânia. Marfa pe care o vând, nu este altceva decât puțină apă colorată, băgată în sticle și o mare doză de nerușinare. Victimele și-le aleg dintre regii decăzuți și bengalezii suprahrașiți, iar marele câștig și-l trag de pe urma copiilor, care nu sunt încă născuți.

Bătrâna începu să rădă cu hohote.

— Nu fi invidios. Vrei să spui că farmecele sunt mai bune; nici eu n'am afirmat contrariul. Vezi ca Sfântul să-mi scrie mâine dimineață un amulet care să-mi poată fi de folos.

— Numai proștii tăgăduesc, se auzi un glas gros și greoiu răsunând prin întunec, în timp ce o formă neagră să așeză jos cu picioarele încrucișate, numai proștii tăgăduesc puterea farmecelor, și numai proștii se îndoiesc de puterea leacurilor.

— Odată s'a întâmplat că un șobolan a găsit un fir de șofran, și și-a zis: „Acuma voi deschide și eu o du-gheană”, ripostă Kim.

Gâlceava începuse de-a-binele și bătrâna se îndreptă în așternut, ca să poată auzi mai bine.

— Fiul preotului își mai aduce aminte de numele dădacei lui și cunoaște numele a trei zeități. Ascultați ce vă spun, strigă cel din umbră, căci altfel vă blestem în numele a trei milioane de A tot Puternici.

Se vede cât de colo că omul acesta acoperit de umbră avea câteva săgeți înveninate în tolbă și se pregătea să le arunce contra lui Kim, de aceea continuă:

— Eu nu sunt decât un învățător al alfabetului, și mi-am însușit, toată înțelepciunea sahibilor.

— Sahibii nu îmbătrânesc niciodată. Când sunt bu-nici, încep să danseze și să joace ca niște copii. Sunt oa-meni tari de căpățână, se auzi glasul strident al bătrânei din dosul perdelelor litierei.

— Am și leacuri care alungă căldurile și supărările oamenilor bătrâni. O sina bine cântărită, pe nopți când luna se găsește în mijlocul constelației prielnice, am praf de argilă galbenă.. arplan de China, care face să revină unui bătrân tinerețea, spre marea mirare a celor din ju-rul lui; șofran de Kashmir și cel mai bun salep de Kabul. Au murit mulți oameni înainte de a...

— De asta sunt pe deplin convins, răspuse Kim.

— ...Inainte de a fi cunoscut efectul leacurilor mele. Eu nu dau unui suferind, care vine la mine, numai cer-neala cu care se scrie un descântec, ci-i dau leacuri ar-zătoare, care coboară în vine și se luptă cu răul.

— Se luptă din toate puterile, oftă bătrâna.

Glasul din întunec începu să înșire o lungă poveste de nenorociri și dezastre, presărată cu plângeri adresate guvernului.

— Dar soarta care este mai presus de orice, a vrut ca tocmai acum eu să fiu în slujba guvernului. Sunt di-plotmat al unei școale superioare din Calcutta, pe care

s'ar putea să o cerceteze chiar un fiu din această casă.

— Sigur că o va cerceta. Dacă peste câțiva ani băiatul vecinului nostru poate deveni F. A. (First Arts, cuvânt englezesc — identic cu *certificat de studii* — pe care auzindu-l de nenumărate ori, îl întrebuiță și ea) cred că la Calcutta vor putea lua cu atât mai multe premii, copiii deștepți pe care îi știu eu.

— N'am văzut până acuma niciodată un astfel de copil, continuă glasul din întunec. Este născut într'un ceas prielnic, este — cu toate colicele de care suferă și care devenind colice negre, l-ar fi putut stinge ca pe un porumbel — de invidiat, căci în soarta lui e scris să trăască ani îndelungați.

— Hai mai! îl întrerupse bătrâna. Știu că nu e bine să lauzi copiii, altfel te-aș asculta cu plăcere. Spatele casei însă nu e păzit, și chiar pe vremea aceasta liniștită, bărbații își aduc aminte că sunt bărbați, iar noi femeile știm... Tatăl copilului este plecat și eu la vârsta mea trebuie să fiu *chowkedar* (paznic). Sus, sus; ridicați litiera. Tânărul preot și *hakimul* să hotărască singuri ce este mai bun, leacurile sau descântecule. Hai, oameni de nimica, aduceți tutun pentru oaspeți și să facem ocolirea casei, să vedem ce este!

Litiera se depărtă, legănându-se urmată de faclele care luminau rare prin întunec și de o haită de câini. Sahiba era cunoscută de populația a douăzeci de sate împrejur, cu toate slăbiciunile, cu veninul vorbelor și marea ei generozitate. Douăzeci de sate ar fi fost gata să o înșele, după obiceiul străvechiu, cu toate acestea niciunul nu ar fi îndrăsnit, pentru toate bunătățile pământului, să intre în timp de noapte sau să o calce cu mâna înarmată, ca să o jefuiască. Aceasta însă nu o împiedeca de loc să facă

mare caz de rondul ei în jurul casei, în timp ce larma acestei inspecții se auzea până departe, pe drumul spre Mussorie.

Kim se liniște, cum este obiceiul când un vraciu se întâlnește cu celălalt în drum și nu-i vede nimeni, *Hakimul* care era cu picioarele încrucișate sub el, umplu hookah și i-o întinse prietenește, iar Kim începu să tragă fumuri din tutunul aromat. Cei adunați în jurul lor se așteptau la o lungă desbatere profesională, și poate chiar la o consultație gratuită.

— Ca să discuți despre leacuri în fața oamenilor nepricepuți, ar însemna să înveți păunul să cânte, zise *hakimul*.

— Ascultarea cuviincioasă, răspunse Kim, de multe ori nu este altceva, decât totală lipsă de atenție a celor din apropierea ta.

Bine înțeles, toate acestea nu erau altceva, decât vorbe curtenitoare, menite să facă impresie asupra celor care le auzeau.

— Hei, am un buboiu pe pulpa piciorului. Uitați-vă la el, strigă un argat.

— Plecați de aci! Mișcă-te, răspunse *hakimul*. Se vede că aci este obiceiul să supărați oaspeți aleși, de vă îngrămădiți în jurul nostru ca o cireadă de bivoli.

— Dacă ar știi *sahiba*... zise Kim.

— Ai, ai... Hai să plecăm, căci aceștia sunt veniți numai pentru stăpâna noastră. Poate după ce tânărului *shaitan* îi vor trece colicele, ne va veni și nouă...

— Stăpâna ți-a hrănit femeia pe timpul cât tu ai fost la închisoare, din cauză că ai spart capul cămătarului din sat. Cine este cel care îndrăznește să cârtească împotriva ei, strigă bătrânul slujitor, răsucindu-și mustața în lu-

mira de lună. De cinstea acestei case eu răspund. Hai plecați, strigă el îmbrâncind argații.

Hakimul abia mișcându-și buzele, suflă spre Kim :

— Ce mai faci mister O'Hara? Sunt foarte fericit că te-am întâlnit.

Mâna lui Kim se încleștă pe cămășul lulelei. Nu s'ar fi mirat de loc dacă ar fi întâlnit pe Hurree Babu oriunde în largul unui drum. Dar tocmai aici, în acest colțișor de viață liniștită, nu se aștepta de loc să se întâlnească cu el. În acelaș timp se simțea și nemulțumit, din cauză că nu-l recunoscuse mai devreme.

— Ah, ah, nu-ți mai aduci aminte că-ți spuneam la Lucknow : într'o bună zi voi ieși în drumul tău și nu mă vei cunoaște. *Resurgam...* cât ai pariat... hai?

Incepu să mestece indiferent câteva semințe de cardamă, dar respirația lui șuera ca un foiu.

— Bine, dar de ce ai venit aici, Babudji?

— Ah, *that is the question*, cum zice Shakespeare. Am venit să te feretisesc pentru strălucita ispravă dela Delhi. Eh, ce să-ți spun, suntem cu toții foarte mândri de tine. Ai fost tot atât de îndemânată pe cât ai fost și de rapid. Prietenul nostru comun, este un vechiu prieten de al meu. A trecut prin multe întâmplări foarte primejdioase. Va mai trece și prin altele. Mi-a povestit totul; eu am povestit lui Mr. Lurgan care este încântat de progresul pe care l-ai făcut. Tot departamentul nostru este încântat de isprava ta.

Pentru întâia oară în viață Kim se simți plin de mândrie (mândria poate fi nici mai mult, nici mai puțin decât primejdie de moarte) auzind vorbele de laudă care-i veneau din partea Departamentului. Aceste laude erau cu stăt mai prețioase cu cât veneau din partea unui coleg

care se bucura de mare trecere printre ceilalți. Nimic pe pământ nu se putea asemăna cu această mândrie. Dar într'ânsul se deșteptă numaidecât bănuiala caracteristică orientalului : un Babu nu face atâta drum, numai de dragul unor laude pe care ar vrea să ți le aducă.

— Spune-mi povestea ta Babu, răspunse el cu glas categoric și autoritar.

— Ah, o nimica toată... Eu tocmai mă găseam la Simla când a venit telegrama despre afacerea pe care prietenul nostru spunea că a ascuns-o și bătrânul Creighton... se uită la Kim să vadă cum va primi această îndrăsneală.

— Colonel Sahib, îl corectă băiatul dela St. Xavier.

— Bine înțeles. Mă găsisese tocmai trândăvind, și a trebuit să cobor spre Chitor, pentru ca să pun mâna pe scrisoarea aceea blestemată. Nu-mi place să mă duc spre miazăzi, din cauză că trebuie să umbli prea mult cu trenul, dar mi-au dat o alocație foarte frumoasă pentru drum. Ihaa ! La Delhi am găsit pe prietenul nostru comun care tocmai se întorcea. Acum stă chitic și spune că îi vine foarte bine costumul de Saddhu. Așa s'a întâmplat că acolo am auzit de isprava pe care ai făcut-o, fără să mai stai pe gânduri și mânat de inspirația clipei, i-am spus prietenului nostru că altul afară de tine nu se poate să fie. A fost ne mai auzit, și-am venit să-ți povestesc.

— Him !

Braștele începuseră să orăcăie pe marginea băltoacelor și luna coborâse de cealaltă parte a cerului. Un slujitor care trebuie să fi fost foarte mulțumit de ziua ce trecuse, ieșise afară și bătea o tobă. Intrebarea care urmă, Kim i-o puse în limba indigenă :

— Cum se face că ai venit după noi ?

— Ah, asta nu e lucru mare. Aflasem dela prietenul nostru comun că veniți spre Saharunpore. Așa că am venit și eu după voi. Un lama roșu nu este o persoană care să nu atragă atenția. Mi-am cumpărat cutia cu doctorii și să știi că sunt cu adevărat un foarte bun vindecător al suferințelor. Am trecut pe la Akrola de pe marginea Iezărului și am auzit vorbindu-se despre voi. Am spus și eu o vorbă ici, una colo. Toată lumea știa ce treburi învârtiți. Când bătrâna aceasta primitoare v'a trimis un *dooli*, am aflat și eu. Trecerea lui lama pe aici a lăsat amintiri neuitate. Eu cunosc multe femei bătrâne care nu se pot răbda să nu întrebuițeze medicamente. Prin urmare iată-mă și doctor... și cred că auzind ce-am spus, vei recunoaște că nu sunt unul tocmai prost. Pe cinstea mea, Mister O'Hara, pe o rază de cinzeci de mile, toți țărani dimprejur vă cunosc. Așa s'a întâmplat că am ajuns până aici. Cred că nu ești supărat din cauza asta?

— Babudji, zise Kim ridicând privirea spre fața largă pe care juca un zâmbet, eu sunt sahib...

— Dragă Mister O'Hara...

— Și am de gând să iau și eu parte la jocul cu primejdia.

— Din punct de vedere administrativ, în fața mea ești un funcționar în subordine.

— Atunci ce te face să-mi vorbești cum vorbește maimuța când sburdă printre ramurile copacilor? Nu cred ca un bărbat să coboare deghizat, tocmai dela Simla pentru a veni pe urma cuiva până aici, ca să-i spună câteva dulcegării. Eu nu mai sunt copil. Vorbește-mi în hindustani, și să mergem de-a-dreptul spre gălbenușul oului. Ești aci în fața mea și din vorbele pe care mi le înșiri, tot a zecea este adevărată. Ce te-a făcut să vii până aici?

Spune-mi fără niciun încunjur!

— Mister O'Hara, sunt foarte mirat de astfel de vorbe din partea unui european. Cred că la vârsta dumitale ar trebui să știi să te servești mai bine de cunoștințele pe care le ai.

— Cu toate acestea, vreau să știu despre ce este vorba. Dacă e vorba despre joc, atunci sunt și eu aci ca să dau o mână de ajutor. În ce măsură aș putea să-ți dau ajutor, când în loc să-mi spui ce te întreb, te mulțumești cu *bukh* (să dai târcoale)?

Hurree Babu întinse mâna după lulea și pufăi, până când începu din nou să gâlgâie.

— Acum îți voi vorbi în limba indigenă. Deschide amândouă urechile Mister O'Hara... Este vorba despre eertificatul unui armăsar alb.

— Din nou? Afacerea s'a terminat demult.

— Când vor fi morți cu toții, atunci se va termina și jocul nostru. Până atunci nu. Ascultă până la capăt. Acum trei ani, când Mahbub ți-a dat certificatul armăsarului alb, erau cinci regi din miazăzi care se pregăteau de războiu. Armata noastră a căzut asupra acestora, înainte ca ei să-și fi terminat pregătirile.

— Da... opt mii de oameni, și tunurile. Imi aduc aminte de noaptea aceea.

— Cu toate acestea războiul nu s'a deslănțuit, căci așa e obiceiul guvernului. Trupele au fost rechemate, deoarece guvernul era convins că a înspăimântat pe cei cinci regi. Afară de asta, nu este tocmai ușor să aprovizionezi trupele dincolo de trecători. Hilás și Bunár, rajahle care aveau și artilerie, se angajaseră să păzească trecătorile contra oricărui atac venit dela miazănoapte. Amândoi juraseră supunere și prietenie. (Hurree continuă cu gla-

sul răgușit, dar în englezește). Bine înțeles toate acestea și le spun în mod neoficial, numai pentru a te face să înțelegi situația politică, Mister O'Hara, căci din punct de vedere oficial, eu nu am căderea să discut acțiunea unui superior. Dar să continuiu... Această întorsătură a fost pe placul guvernului care dorea să evite cheltuielile, și s'a încheiat o înțelegere, ca pentru o anumită sumă de rupii plătite lunar, Hilás și Bunár să ia asupra lor paza trecătorilor, imediat ce Statul își va retrage trupele. La această epocă, tocmai după ce ne-am cunoscut, s'a întâmplat ca eu care fusesem negustor de cai la Leh, să fiu numit slujbaş în administrația armatei. După retragerea trupelor eu am rămas în urmă, ca să plătesc culacii care tăiașeră drumurile pe coasta muntelui. Construirea acestor drumuri făcea parte din înțelegerea dintre Bunár, Hilás și guvern.

— Da, și pe urmă.

— Ce să-ți spun; după trecerea verii, în munți era un frig cumplit, răspunse Hurree Babu, plecându-se spre el. Mă temeam în fiecare noapte ca oamenii lui Bunár să nu vină să-mi taie beregata, ca să-mi poată fura casa de bani. Garda mea de sepoy indigeni râdea de mine. Pe cinstea mea! Eu sunt om fricos. Dar asta nu face nimica. Voi continua în englezește... Am trimis vorbă în mai multe rânduri că acești doi regi sunt vânduți celor dela miazănoapte, iar Mahbub Ali care trecuse acuma înainte și se găsea mult mai departe decât mine, confirmase întru toate bănuielile mele. Nu s'a făcut nimic, doar că mi-au înghețat picioarele și un deget mi-a căzut. Le-am trimis vorbă că drumurile pentru care eu plăteam bani săpătorilor, erau făcute numai pentru picioarele străinilor și ale dușmanilor.

— Pentru cine adecă ?

— Pentru ruși. Toți culacii vorbeau numai de asta și făceau glume pe socoteala mea. Pe urmă m'au poftit să mă cobor și să le povestesc cu viu graiu tot ce știam. Mahbub a coborât și el spre miazăzi. Acum să vezi ce s'a întâmplat. În primăvara următoare, după ce s'au topit zăpezile (și se înfioră în umbră), dincolo de trecători se arătară doi străini, care spuneau că au venit să vâneze capre sălbatiche. Aveau puști de vânatoare, dar aveau și lanțuri de măsurat, busole și nivelatoare.

— Ihi, lucrurile încep să se lumineze.

— Amândoi au fost bine primiți de Hilás și Bunár. Străinii veniseră cu fâgăduieli mari, și vorbeau în numele unui Kaisar care îi încărcase de daruri. Incepură să cutreere din coame până în fundul văilor, și spuneau : „Aci este locul potrivit să ridicați un parapet ; colo puteți ridica o fortificație. Aci este locul unde v'ați putea împotrivi unei armate”... și toate acestea erau drumuri pentru care eu plătisem în fiecare lună rupii. Guvernul știa, dar n'a făcut nimica. Ceilalți trei regi care nu fuseseră plătiți ca să păzească trecătorile, au trimis în grabă mare un crainic ca să aducă știre despre reaua credință a lui Bunár și Hilás. Când tot ce era de făcut fusese terminat și cei doi străini cu compase și nivelatoare împuiaseră capul celor cinci regi că în curând o uriașă armată va mătura trecătorile (căci oamenii din munți sunt niște proști care cred orice le-ai spune), vine și ordinul : Hurree Babu, pleacă spre miazănoapte și vezi ce fac pe acolo cei doi străini. I-am răspuns lui Creighton Sahib : „Acesta nu este un proces ca oricare altul, pentru ca să te duci și să aduni dovezi, zic eu. (Incepu să vorbească din nou răstit, în englește). Pe cinstea mea, zic eu, de ce nu dai poruncă pe

cale neofocială, să plece un om curajos și să-i otrăvească pe amândoi, ca să dea un exemplu? Cred, dacă-mi dați voie să vă spun adevărul, că această atitudine din partea dumneavoastră este o condamabilă lipsă de energie". Colonelul Creighton s'a întors spre mine răsând. Acesta este orgoliul vostru prostesc pe care-l aduceți din Anglia. Vă închipuiți că nimeni nu îndrăznește să uneltească contra voastră. Toate aceste nu sunt decât prostii cazone.

Kim asculta fumând în tăcere, în timp ce în mintea lui cele povestite de Babu erau cântărite pe toate fețele.

— Prin urmare te duci să urmărești pe cei doi străini?

— Nu, mă duc să-i întâlnesc. Au coborât la Simla cu coarneau și capetele caprelor, pentru ca să le dea la preparat la Calcutta. În aparență sunt exclusiv sportivi și din partea guvernului li s'au acordat anumite înlesniri. Bine înțeles, noi procedăm întotdeauna în felul acesta, căci asta face parte din programul de urmărire al Departamentului și este mândria noastră.

— Prin urmare ce motiv am avea să ne temem de ei?

— Pe cinstea mea; nu trebuie să uiți că aceștia doi nu sunt negri, căci cu negri mă port cum te-ai purta cu niște jucării. Sunt ruși și mai ales oameni lipsiți de orice scrupul. N'aș vrea de loc să am de a face cu ei, fără să mai fie cineva de față.

— Nu cumva au de gând să te omoare?

— Asta n'ar fi nimica. Eu sunt un adept convins al lui Herbert Spencer, pentru ca să pot da ochi cu acel nimic căruia i se zice moarte și care face parte din destinul meu, după cum bine știi. Oamenii aceștia însă m'ar putea bate.

— De ce?

Hurree Babu pocni enervat din degete.

— Bine înțeles, va trebui să intru în cantonamentul lor, ca unul care vine peste numărul de slujitori prevăzut, fie ca interpret, fie că aş intra ca un năuc și prost, venit să ceară ceva de pomană, sau ceva asemănător. Odată intrat acolo, va trebui să pun mâna pe tot ce-mi va ieși în cale, așa cred. Asta ar fi pentru mine tot atât de ușor ca și a trece drept doctor în fața bătrânei. Doar că... vezi dumneata Mister O'Hara... eu sunt asiatic, și vezi dumneata... în cazul acesta originea mea pentru scopul pe care îl urmăresc, ar putea fi o piedecă foarte serioasă. Pe urmă mai sunt și bengalez... ceea ce înseamnă om fricos.

— Iepurele și bengalezul au fost făcuți de Dumnezeu. N'ai ce-i face, răspunse Kim, citând o veche zicătoare.

— Cred că această împrejurare e consecința unui proces al evoluției, izvorâte din nevoile începutului, și a rămas, cu toate ale ei *cui bono*. Eu sunt grozav de fricos. Imi aduc aminte că într'un timp, în drum spre Lhasa, erau gata să-mi taie beregata. Fie vorba între noi, n'am ajuns niciodată până la Lhasa. M'am tăvălit pe jos și am început să mă vaiet, sbuciumându-mă dinainte în durerile torturilor obișnuite în China. Mister O'Hara, eu nu cred că aceștia doi ar fi capabili să mă tortureze, dar în orice caz, pentru a preveni orice eventualitate, ar fi mai bine să fiu asigurat dinainte de ajutorul unui european. (Hurree Babu tuși și scuipe într'o parte cardama pe care o mestecase). Acesta nu este decât un caz cu totul neoficial și ai putea să-mi răspunzi: Nu se poate Babu. În cazul când bătrânul nu are nimic de făcut, așa mai în grabă, poate îl vei îndupleca să facă un încunjur; sau eventual aş putea să vorbesc eu cu el. Mi-ar plăcea să rămânem amândoi în legătură cât mai strânsă de interese, până în clipa când voi da de urma acestor doi vânători deochiați.

După cele ce am auzit, la Delhi au o părere foarte bună despre dumneata. Vreau de asemenea să te trec în raportul meu oficial, după ce toată treaba aceasta va fi terminată. Va fi un merit neașteptat în statele dumitale. Aceasta este adevărata pricină pentru care am venit până aici, după dumneata.

— Hm, mi se pare că sfârșitul poveștii pe care mi-ai spus-o este adevărat, dar aş vrea să știu ce este cu începutul ?

— Privitor la cei cinci regi ? E mult adevăr și în partea asta, poate chiar mai mult decât ți-ar veni să crezi, răspunse Hurree foarte serios. Vei veni, nu e așa ? Eu plec de aci de-a-dreptul spre Doon. Mă voi duce la Mussoorie... vechiul Mussoorie Pahar, cum îi spun domni și doamnele. Pe urmă voi trece prin Rampour, ca să ajung la Chini. Acesta este singurul drum pe unde cei doi ar putea să vină. Cu toate că nu-mi place să aștept în frig, va trebui totuș să îi așteptăm până ce sosesc. Mă voi duce împreună cu ei la Simla. Vezi dumneata, când ai de a face cu ruși, poți vorbi cu ei în franțuzește, ori limba asta o vorbesc și eu destul de bine. La Chandernagore am și câțiva prieteni.

— Fără îndoială îi va face plăcere să revadă munții, zise Kim ca pentru sine. În ultimele zece zile, aproape n'a vorbit despre altceva decât despre munți. Dacă am pleca împreună...

— Oh, în cazul când lama preferă ca să ne considerăm complet străini în timpul cât va dura drumul, eu nu am nimic contra. Voi merge înaintea voastră la depărtare de patru-cinci mile. Hurree nu e de loc grăbit. Avem de a face cu europeni, și veți veni pe urma mea. Timp avem deajuns ; oamenii mei vor unelti, vor iscodi în toate

părțile și poate vor ridica și schițe topografice. Eu voi pleca mâine, iar voi dacă vreți, veniți pe urma mea ziua următoare. Ei? Până mâine dimineață vei avea timp destul, ca să te gândești. Ia te uită... e aproape ziua.

Hurree căscă sgomotos, apoi fără să spună nicio vorbă de politețe, se întoarce și se depărtă cu pași greoi spre locul unde trebuia să doarmă. Kim dormi foarte puțin și gândurile lui se depănau în hindustani :

— Aci e jocul cel mare cu primejdia. La Quetta am fost timp de patru zile ajutorul la bucătărie al femeii celui dela care am luat condica. Și aceasta făcea parte din jocul cel mare. Din partea de miazăzi, numai Dumnezeu știe cât de departe, venea Mahratta care lua parte la jocul cel mare, cu primejdia vieții sale. De astă dată voi pleca și eu departe, foarte departe spre miazănoapte, pentru ca să-mi joc partea mea în jocul cel mare care se plimbă în tot largul Indiei. Ce e mai frumos însă, este faptul că toată această plăcere o datorez lui lama care este cu mine. Tot așa lui Mahbub și lui Creighton Sahib, dar în primul rând Sfântului. Are toată dreptatea când spune : lumea este mare și minunată, iar eu... Kim... Kim... Kim... sunt numai singur în mijlocul ei. Va trebui totuș să mă duc să văd și eu pe acești străini cu niveletoarele și compasele lor...

— Care a fost rezultatul ciorovăelii de aseară? întrebă lama după ce-și termină rugăciunile.

— A venit un negustor ambulant dintre cei care vând leacuri ; un parazit al sahibei. L-am înlăturat, datorită argumentelor și rugăciunilor, dovedindu-i că descântecele noastre prețuesc mai mult decât apele colorate pe care le vinde.

— Ehe, farmecele mele. Nu cumva femeia aceasta virtuoasă vrea să mai facem unul?

— Ține chiar foarte mult.

— Atunci va trebui să-l scriem numaidecât, căci altfel îmi împuiază din nou urechile, zise lama scotocindu-se în brâu ca să scoată călimara.

— Aici la șes, ne iese mereu în cale prea multă lume. La munte am auzit că omul poate fi mult mai liniștit.

— Oh, munții... și zăpada de pe coamele lor, oftă lama și rupse o bucățică de hârtie, de mărime corespunzătoare, pentru ca să poată intra într'un amulet.

— Sunt foarte aproape de noi, răspunse Kim și deschise larg ușa camerei în fața căreia se profilau crestele nesfârșite ale Himalayei, însângerate de poleiala soarelui abia răsărit. N'am trecut niciodată pe acolo, decât îmbrăcat în haine de sahib,

Lama adulmecă aerul proaspăt al munților și rămase îngândurat.

— Dacă ne-am îndrepta spre miazănoapte (Kim aruncase vorba în timp ce răsăreau zorile) ne-am putea feri de căldura amiezii, în timpul drumului, trecând printre colinele mai joase... Ai terminat descântecul, Sfântule?

— Am scris numele a șapte demoni proști, dintre care niciunul nu face nici cel puțin cât un grăunte de neghină. Femeile acestea nebune sunt în stare să ne abată din drumul nostru cel adevărat.

Hurree Babu apăru din dosul cotețului de porumbei și ostentativ începu să-și clătească gura după ritualul obișnuit. Om foarte gras și lat în șolduri, cu grumazul ca de taur și un glas ca boncăluitul unui clopot, nu părea deloc să fie „om fricos”. Cu un gest aproape impercepti-

bil, Kim îi făcu semn că afacerea este pe drumul cel bun, așa că după ce-și termină abloțiunile, Hurree Babu se apropie de ei, și cu vorbe înflorite, salută pe lama. Mâncară cum era și firesc, departe unul de altul, iar după ce terminară, bătrâna apăru în dosul gratiilor dela o fereastră, mai mult sau mai puțin acoperită de văluri, și începu să le vorbească din nou despre colicele pricinuite de fructele verzi ale manguierului, de care suferea nepotul ei. Cunoștințele medicinale ale lui lama erau bine înțeles, foarte reduse. Era convins că bălegarul unui cal negru, amestecat cu pucioasă, băgat într'o piele de șarpe, este un leac sigur contra holerei; în orice caz însă, simbolul îl interesa mai mult decât știința. Hurree Babu ascultă cu tot respectul cuvenit, afirmațiunile bătrânului, astfel că lama sfârși prin a spune despre el că este un vraciu foarte curtenitor. Bengalezul modest îi răspunse că el nu este decât un cârpaciu în domeniul misterelor; dar în orice caz, slavă Domnului, era totuș în măsură să-și dea seamă de adevăr, atunci când se afla în fața unui maestru. El își primise învățătura dela sahibii care niciodată nu țin socoteala cheltuielilor pe care le fac în reședințele lor domnești din Calcutta; cu toate acestea, recunoștea el singur că mai presus de înțelepciunea pământescă, există o altă înțelepciune, știința înaltă și unică, izvorâtă din meditație. Kim ridică privrea cu invidie: în fața lor nu mai era acelaș Hurree Babu pe care îl cunoștea de mai înainte, cel cu vorba dulceagă, fire exuberantă și neliniștită; nu mai era nici nerușinatul vânzător de leacuri, din noaptea trecută. În locul acestuia vedea acuma un om cu experiență, cuviincios și prevenitor, un om grav și învățat care asculta cu toată atenția înțelepciunea vorbelor lui lama. Femeia cea bătrână mărturisi lui Kim fără niciun

incunjur, că vorbele pe care le schimbau cei doi, erau mai presus de priceperea ei. Ea prefera farmecele scrise cu cerneală din gros, care să poată fi spălată în apă și băută, fără să mai vorbească apoi despre ele. Altfel, la ce mai sunt bune zeitățile? Spunea că îi plac semenii ei, bărbați și femei, și începu să-i povestească despre mărunții regi pe care îi cunoscuse înainte, despre tinerețea și frumusețea ei, despre prădăciunile pricinuite de leoparzi și capriciile dragostei în Asia; despre biruri și chirii în creștere, despre ceremoniile funebre și nepoți (cea ce era o aluzie ușor de înțeles), despre felul în care trebuiau îngrijiți copiii și lipsa de bunăcuviință a noii generații. Kim se interesa de lucrurile lumești ca și femeia aceasta care era gata să le părăsească pe toate, și asculta fiecare cuvânt, cu picioarele încrucișate sub el și acoperite de poala hainei lui largi, în timp ce lama înlătura unul după altul toate argumentele privitoare la vindecarea trupului cu ajutorul leacurilor înșirate de Hurree Babu.

Spre amiază, Hurree Babu își luă cutia legată în cercuri de alamă în care își avea medicamentele, și într-o mână cu papucii pe care îi întrebuința numai în cazuri de ceremonie, în cealaltă umbrela albastră, vărgată cu alb, se îndreptă spre miazănoapte, în direcția Doonului, unde spunea că este așteptat de regii mai mici ai acelor pământuri.

— *Chela*, noi vom pleca pe inserat, după ce vremea se mai răcorește, zise lama. Vraciul acesta priceput în vorbe alese, pe cât este de priceput și în meșteșugul vindecării, spunea că oamenii care locuiesc printre aceste coline mărunte, sunt evlavioși și darnici, dar afară de asta au mare nevoie de un învățător. Peste puțină vreme, spunea *hakimul*, vom ajunge la răcoare și la miros de cetină.

— Vă duceți în munți. Pe drumul care merge spre Kulu? O, voi de trei ori fericiți, exclamă femeia cea bătrână. Dacă n'ar trebui să păzesc casa, aș da poruncă să-mi scoată litiera... dar cred că ar fi lucru de rușine să plec cu voi, și cinstea mea ar avea de suferit. Ha, ha, ha... Eu cunosc drumul spre Kulu... îi cunosc fiecare cotitură. Veți întâlni numai oameni primitivi și darnici care nu refuză nimic celor care se arată a fi drumeți cumsecade. Voi da poruncă să vi se împartă merinzi pentru drum. Vreți să vă dau un slujitor care să vă însoțească? Nu... Bine, atunci mă duc să vă prepar cel puțin o mâncare bună.

— Ce femeie este sahiba aceasta! se minună slujitorul Oorya, cel cu barba albă. Niciodată nu i s'a întâmplat să uite un prieten și niciodată în viața ei nu a uitat un dușman. Dar bucatele gătitе de ea!... oftă el și-și frecă pân-tecele.

Le dăte plăcinte, dulciuri, un pui de frip rece, gătit cu orez și prune... tocmai deajuns ca bietul Kim să fie încărcat de provizii ca un cătâr.

— Sunt bătrână și netrebnică, zise femeia. Nu mă mai iubește nimeni, dar cu toate acestea sunt foarte puține femei care s'ar putea măsura cu mine, când vreau să dau laudă Domnului, și mă așez la foc în fața oalelor de gătit. Mai veniți pe la noi oameni cumsecade. Sfântule, și tu învățacelule, mai treceți pe la casa noastră. Casa va fi întotdeauna gata să vă primească și veți fi mereu bine veniți... Bagă de seamă ca femeile să nu se prea țină după *chela* al tău... Eu cunosc femeile din Kulu. Fii cu băgare de seamă *chela*, nu cumva să o rupi la fugă, când vei simți din nou miresmele munților în nări... Hai, bagă de seamă să nu răstorni săculețul cu orez... Binecu-

vântează-ne casa, Sfântule, și iartă prostiile spuse de roaba ta.

Iși șterse ochii bătrâni și înroșiți cu un colț al vălului apoi oftă mâhnită.

— Vorbe de femeie, zise lama, dar așa sunt femeile! I-am dat un descântec. Face și ea parte din Roată și e robită de înșelăciunile vieții, dar cu toate acestea *chela*, femeia aceasta este virtuoaasă, darnică și primitoare, și cu inima curată. Cine ar îndrăzni să spună că nu a făcut o faptă bună.

— Eu în niciun caz, Sfântule, răspuse Kim, potrivindu-și pe umeri legătura cu proviziile. În gândul meu am încercat, indiferent de părerile mele, să-mi imaginez o astfel de femeie complet liberată de legăturile roții — care să nu spună nimic și să nu mai dorească nimica — cu alte cuvinte o călugăriță.

— Nu mai spune, mă caraghiosule, exclamă lama și începu să râdă în gura mare.

— Mi-e peste putință să mi-o imaginez astfel.

— Tot așa și mie. Dar mai are de trăit milioane și milioane de vieți, și se poate ca în fiecare dintre acestea să prindă câte o fărâmă de înțelepciune.

— În drumul acesta pe care îl va face, te pomenești că va uita cum trebuie preparat pilaful cu șofran ?

— Gândurile tale se îndreaptă spre lucruri netrebnice. Femeia aceasta însă are însușiri bune. Mă simt recreat. După ce vom ajunge la poalele colinelor, mă voi simți mai în putere. *Hakimul* avea dreptate azi dimineată când îmi spunea, că o singură zi de vânt aromit de mireasma zăpezilor, șterge douăzeci de ani din viața unui om. Ne vom ridica în munți... în munții cei înalți... ca să auzim murmurul izvoarelor și fâșăitul ramurilor bă-

tute de vânturi... vom ajunge în curând. *Hakimul* spunea că ne vom putea întoarce spre șesuri, când ne va trage inima, căci drumul nostru nu încunjură decât la o mică depărtare aceste locuri fermecate. *Hakimul* este om plin de învățătură și nu e de loc vanitos. În timp ce tu ai stat de vorbă cu *sahiba*, i-am vorbit despre o durere care în timpul nopții mă cam supără la ceafă, și mi-a spus că asta trebuie să fie din cauza căldurilor prea mari, dar că aerul răcoros dela munte mă va vindeca foarte curând. Gândindu-mă mai stăruiitor la ceea ce spunea, m'am mirat singur, cum de nu mi-a trecut și mie așa ceva prin minte, fiind vorba despre un lucru atât de simplu.

— Nu cumva i-ai vorbit și despre cercetările tale? întrebă *Kim* cu o nuanță de gelozie în glas, căci prefera să aibă pe bătrânul *lama* în puterea sa, grație vorbelor lui proprii, nu grație vicleniei lui *Hurree Babu*.

— Firește că i-am vorbit. I-am vorbit și despre visul pe care l-am avut și despre fapta bună pe care am făcut-o, trimițându-te ca să câștigi înțelepciune.

— Nu cumva i-ai spus că sunt *sahib*?

— La ce să-i mai spun. Ție ți-am spus de nenumărate ori că noi nu suntem decât două suflete care își caută izbăvirea. El spunea, și aci are toată dreptatea, că la nevoie râul vindecător va izbucni chiar la picioarele noastre, așa cum am visat și eu. După ce am găsit drumul, înțelegi, care mă va izbăvi de *Roată*, nu văd la ce așa mai alerga să găsesc un drum în largul câmpurilor, căci aceasta este deșertăciune. N'ar avea niciun rost. Visurile mele s'au repetat noapte de noapte; am și *Jataka* și te am și pe tine alături, prietene a toată lumea. În horoscopul tău stătea scris, că un taur roșu în mijlocul unui

câmp verde îți va aduce mare cinste ; eu încă n'am uitat aceasta. Cine altul afară de mine a văzut îndeplinirea acestei profeții ? Ce e drept, am fost mijlocul de realizare al ei. Tu la rândul tău îmi vei găsi râul pe care îl caut, și vei deveni astfel mijlocul de îndeplinire al cercetării mele, care este sigură.

Intoarse fața ca fildeșul îngălbenit, cu trăsături senine și calme, spre munții care îl priveau din înălțimile lor, iar umbra lui proiectată departe în fața lor își făcea loc cu stăruitoare voință înainte prin colbul drumului, mereu mai departe.

CAPITOLUL XIII.

Cel îndrăgit de pierdutele zări cu a mărilor ape sirepe,
De sbucium ascuns și adânc ce din funduri pornește și crește,
Sub clocotul verzilor unde ce'nșiră din spumă mărgele,
Și freamăt' ascuns, și pândește, smaragde rotind în inele,
E ca și munteanul ce-adulmecă ai zărilor ulmi,
Când viscol pornește s'aștearnă troieni și să măture culmi.

„Cel care se îndreaptă spre munți, se duce spre
maică-sa”.

Trecuseră de Sewaliks și de Doonul aproape tropical; Mussoorie îl lăsaseră în urma lor și apucară la deal pe potecile înguste dintre coline. Cu fiecare zi ce trecea, intrau tot mai adânc în jghiaburile munților, și în fiecare zi Kim constata că puterile lui lama încep să-i revină. Cât timp se găseau pe terasele din Doon, bătrânul se sprijinea mereu de umărul lui și era gata în orice clipă să se oprească în popasurile ce se vedeau pe marginea drumurilor. Când ajunseră în fața colnicului dela intrarea în Mussorie, bătrânul se scutură ca un ogar bătrân în fața unui obstacol cunoscut, și în loc să se lase ostenit în marginea drumului, se mulțumi să-și strângă largă dulamă în jurul trupului, respiră adânc de câteva ori aerul lim-

pede ca cristalul și începu să urce, cum numai un om dela munte știe urca. Kim care crescuse la șes și nu văzuse munți decât de departe, începu să asude și să respire din greu, așa că rămase foarte mirat.

— Aceasta este țara mea. Pe aproape de Suchzen însă, costișa mi se pare mai netedă decât un partial de pământ sămănat cu orez, zise lama, opintindu-se din șale cu mișcări sigure și înaintând cu pași largi și majestoi spre culme. De cealaltă parte a muntelui, la coborârea în vale, când făcură trei mii de picioare în timp de trei ceasuri, lama apucă înaintea lui Kim care se ținea mereu în urmă, din cauză că simțea un junghiu în spate și degetul cel mare dela picior îi era tăiat aproape până la os de sfoara din iarba împletită cu care își legase sandalele. Trecură prin luminișurile deodarilor și stejarii înecați de ferigă, printre mesteceni, ulmi, rhododendroni și pini, ca la urmă să ajungă pe culmi pleșuve și arse, iar de aci din nou printre stejarii cu umbra răcoritoare, ca apoi să iasă între trestiile de bambus și palmieri, dar bătrânul lama părea că nu-și mai domolește avântul.

Privind în urma lor prin turbureala serii spre creștele uriașe și panglica sură a drumului pe unde trecuseră, depănată pe coastele lor, cu aceeaș limpezime de vederi care caracterizează oamezii dela munte, făcea planul drumului pe care vor trebui să îl parcurgă ziua următoare. Uneori opriți în popas la câte o trecătoare care domina regiunea Spiti sau Kulu, întindea brațele entusiasmat spre zăpezile ce se vedeau în zare. În zorii zilei, aceste zăpezi flăcărau de un roșu aprins, ca și înălțimile Kedarnath și Badrinath care stăpâneau aceste regiuni sălbatiche. Cât era ziua de lungă, păreau o apă de argint topit, dar când soarele cobora spre orizont, străluceau din nou ca niște ne-

stimate. La început munții îi primiră cu respirația rece și suavă a zefirilor care erau plăcuți în timpul urcușurilor spre coamele uriașe, dar peste câteva zile, după ce ajunseră la înălțimi de nouă și zece mii de picioare, vânturile începură să fie pișcăcioase, și Kim găsi binevenită fapta unor munteni care îi deteră o șubă groasă de lână. Lama rămase puțin cam mirat, văzând că se poate ca cineva să fie nemulțumit de ascuțișul tăios al vânturilor care lui îi redaseră puterile bărbăției, luându-i de pe umeri povara anilor.

— Acestea de aci, *dragă chela*, nu sunt decât dealuri. Nu va fi frig până când vom ajunge în mijlocul munților adevărați.

— Aerul și apa sunt bune, poporul este evlavios, dar hrana este foarte proastă, răspunse Kim; pe urmă am început să umblăm de par'că am fi cel puțin nebuni sau engleji. În noaptea aceasta iară va fi îngheț.

— Se poate să înghețe puțin, dar numai atât ca să facă ciolanele bătrâne să se bucure de lumina soarelui. Nu e bine să ne lăfăim mereu în paturi moi și să ne ghiftuim cu hrană îmbelșugată.

— Cel puțin dacă am avea un drum cumsecade, pe unde să umblăm.

Kim era obișnuit, ca orice om crescut la șes, cu drumul larg și bine bătut, nu cu poteci înguste de câțiva coți care să șerpuească pe coasta munților; lama însă ca orice thibetan, nu se putea stăpâni să nu apuce pe scurtături și să coboare sau să urce pe potecile acoperite de pietrișul nebătătorit. Incepu să explice lui Kim care venea șchio-pătând pe urma lui, că un om crescut la munte știe dinainte unde poate ajunge la capătul unei poteci, și drumul printre norii coborâți pe coame, care pentru un străin pot

părea o piedecă de neînălăturat, pentru un muntean sunt ca și un lucru de nimic, la care nici nu trebuie să te gândești. Astfel, după multe ceasuri de urcuș care în alte țări civilizate ar fi fost considerat drept o remarcabilă ascensiune, ajunseră pe o coamă de munte, și ocolind câteva prăpăstii, intrară din nou în pădure, coborând pe o pantă de patruzeci și cinci de grade, ca apoi să ajungă iarăș la drum bătut. Pe unde treceau, întâlneau casele oamenilor dela munte, bordeie din argilă bătută și nuiele, cu prispe grosolan lucrate din bardă, și care se cățarau pe coastele stâncoase întocmai ca niște cuiburi de rândunele, îngrămădindu-se una lângă alta pe terasele înguste de piatră ce erau săpate la mijlocul unui drum de trei mii de picioare până să ajungi în vale, sau erau pitite între stâncile care prindeau orice bătaie de vânt, ca să o trimită șuerând mai departe; altădată, din cauza lipsei de pășuni, se înălțau tocmai în mijlocul coamelor care în timp de iarnă erau acoperite cu un strat de zăpadă până la zece coți. Oamenii din casele acestea, munteni cu fețe galbene și uleioase, îmbrăcați în haine capitonate și groase, cu picioarele scurte și goale, care semănau foarte mult a eschimoși, ieșeau în calea lor și li se închinau. Oamenii blânzi și buni dela șes se uitau la lama ca la un sfânt între sfinți. Cei dela munte însă, i-se închinau ca unuia care cunoaște toate secretele demonilor. Religia lor purta încă urmele șterse ale Budhismului peste care se așternuse cultul unei credințe tot atât de fantastice ca și regiunea unde trăiau, tot atât de meticuloase ca munca sămănăturilor lor de pe terasele înguste care îi hrăneau; dar cu toate acestea, comanacul roșu al lui lama, șiragul lui de mătânie și textele vechi chinezești pe care le întrebuița, aveau mare autoritate în fața lor, căci sub gardinile largi ale

comanacului său, ei nu vedeau decât pe omul care trebuie cinstit.

— Te-am văzut coborând crestele negre ale muntelui Eua, spunea un bathan care le ieși într'o seară în cale, și le dete o bucată de brânză, un vas cu lapte acru și un codru de pâine tare ca piatra. — Noi nu întrebuițăm această hrană decât vara, când vacile înțarcă și le apucă strechea. Printre stâncile acestea suflă vânturi care te dau peste cap, chiar pe vreme deplin liniștită. Nu cumva sunteți oameni care puteți frâna pornirile demonilor din Eua ?

În astfel de cazuri Kim care tremura din tot trupul, și era amețit din cauza drumului repezit în prăpăstii, chinuit de picioarele umflate în timp ce se cățăra printre crăpăturile prea strâmte și incomode ale stâncilor, se bucura din tot sufletul de popasul ce urma după o zi de drum, cum se bucurase odinioară de laudele colegilor săi la St. Xavier când câștigase concursul de alergări pe distanța de două sute de metri. Munții îl făceau să asude și să elimine *ghi*-ul și dulciurile hranei abundente cu care se obișnuise la șes, iar aerul aspru care părea că-l înecă în timpul urcușurilor grele spre culmi, îi întărea și-i dezvoltă pieptul, oțelindu-i mușchii picioarelor și coapsele.

Din când în când medita asupra Roții Vieții, și mereu mai des, cum spunea lama, din ziua când scăpaseră de toate ispitele ei. În afară de vulturii cenușii ce se legănau în înălțimi, sau câte un urs care se vedea în depărtări, mormăind și desgropând rădăcini pe coasta muntelui, ori apariția fugară în zori a câte unui leopard vârgat care-și sfâșia grăbit și lacom capra vânată în liniștea unei văi, sau altădată ciripitul speriat al câte unei păsări cu pene multicolore, ei doi erau întotdeauna singuri

sub vânturile ce băteau în jurul lor, legănați de susurul ierburilor care se plecau lovite de boarea rece a înălțimilor. Femeile din colibele afumate care se vedeau la picioarele lor în timp ce coborau coasta munților, nu erau de loc plăcute la vedere, și cu toate că erau murdare, și mai toate gușate, fiecare dintre ele avea mai mulți bărbați. Oamenii erau tăietori de lemne, dacă nu se întâmpla să fie agricultori, dotați cu o veselie și o blândețe neobișnuită și de o simplitate cum numai rareori se întâlnește. Spre mulțumirea lor, soarta le scoase în cale un vraciu din Dacca, care-și plătea hrana cu alifii bune pentru întrebuințat contra gușei, și cu sfaturi menite să restabilească pacea între bărbați și femei. Omul acesta părea că știe munții tot atât de bine precum știa și dialectele oamenilor, și descrie lui lama regiunea Ladakhi și Thibet. Spunea că în șesuri se vor putea întoarce când îi va trage inima ; totuș pentru un om căruia îi plac munții, drumul acesta spre văi era foarte plăcut. Toate acestea nu și le spuseră dintr'o răsufare, ci în timp ce stăteau seara de vorbă, în marginea ariei de piatră unde treerau grâul, și după ce toți bolnavii își primeau medicamentele, vraciuul își aprindea luleaua, iar lama lua câte o priză de tutun, în timp ce Kim urmărea cu ochii văcuțele care pășteau pe costișa din dosul colibelor sau se uita la depărtările de azur care se legănau între lanțurile nesfârșite de munți. Pe urmă veneau convorbirile tainice între copacii năpădiți de umbră, când doctorul căuta buruieni de leac și Kim care era vraciu începător, trebuia să se țină după el pentru a lua învățătură :

— Vezi dumneata Mister O'Hara, încă nu m'am hotărât ce am de făcut în ziua când voi da de cei doi vânători pe care îi caut ; dar dacă te vei ține după umbrela

mea care poate sluji foarte bine ca punct de reper pentru lucrări cadastrale, să știi că mă voi simți mult mai la îndemână.

Kim își roti privirea în largul acestui imens spațiu acoperit de stânci.

— Ascultă *hakim*, aceasta nu este țara în care m'am născut eu, și cred că e mai ușor să găsești un purece ascuns în giubeaua unui urs, decât omenii pe care-i cauți.

— Eh, în astfel de amănunte eu sunt tare. Hurree nu are niciun motiv să se grăbească. Nu demult au fost la Leh. Spuneau că vor coborâ pe la Kara Korum, cu coarneaule, capetele și tot bagajul pe care îl au. Singurul lucru de care mă tem, să nu fi trimis dela Leh în Rusia toate scrisorile și hârtiile compromițătoare pe care le aveau asupra lor. Fără îndoială vor căuta să se îndrepte cât mai mult spre răsărit, pentru a lăsa să se creadă că nu au trecut niciodată prin teritoriile dela apus. Dumneata nu cunoști munții (și cu o așchie începu să facă niște semne pe pământ). Privește! Trebuie să fi venit prin Srinagar sau Abbottabad. Acesta este drumul cel mai scurt, coborând valea prin Bunji și Astor. Oamenii aceștia însă au comis o pungășie în partea de apus, (și trase o linie dela stânga spre dreapta), prin urmare caută să se îndrepte cât mai departe spre răsărit, pentru a ajunge la Leh (hu, de-ai ști ce frig e în părțile acelea), pe urmă vor continua să coboare pe valea Indusului spre Han-lé (eu cunosc drumul acesta), iar de aci tot mai jos, înțelegi, prin valea Bushahr și Chini. Aceste amănunte au putut fi stabilite prin eliminare și pe baza întrebărilor puse oamenilor pe care îi vindec cu atâta îngrijire. Prietenii noștri au pierdut câtva timp, umblând de ici colo și distrându-se, pentru a atrage atenția locuitorilor asupra lor.

Prin urmare, le-a mers vestea până departe înainte și în urma lor. Ai să vezi că voi cădea peste ei, undeva în valea Chini. Te rog să urmărești de aproape umbrela mea, în ce parte se găsește.

Aceasta începu să se miște ca o campanulă bătută de vânt, coborând spre văi sau încunjurând pe departe costișele prăpăstioase, iar lama și Kim care se orientau cu busola, se întâmpla de multe ori să o ajungă din urmă, pe inserat, în timp ce vraciul vindea prafuri și alifii celor care aveau nevoie de ele.

— Noi am venit pe poteca ceea de colo, spunea lama, arătându-i cu degetul piscurile rămase în urma lor, iar omul cu umbrela se pleca în fața lui, făcând reverențe.

Trecură apoi printr'o strâmtoare unde lama, în timp ce se certa cu Kim, fără nicio supărare, intra în zăpadă până în genunchi, întocmai ca și cămilele din Baktrian, animalele acelea crescute în mijlocul zăpezilor, care aveau părul lung și stufos și le văzuse de multe ori în țarcul din Kashmir Serai. Se îmfundară între jghiaburile stâncilor înghețate sub bătaia lunii și pline de zăpadă nebătătorită, ca apoi să se adăpostească în cantonamentul unor thibetani, care coborau la vale în mare grabă, ducând o turmă de miori, și fiecare mioară avea în spate câte o traistă plină de borax. Treceau peste plaiurile acoperite încă de omăt și coborau mereu la vale spre pășuni cu iarbă nouă. Mergeau fără întrerupere, dar Kedarnath și Badrinath nici nu se sinchiseau de apropierea lor. Abia după ce mai făcură drum de zece zile încheiate, Kim urcat în vârful unui mușuroiu care nu avea ma puțin de zece mii de picioare, băgă de seamă că înfațișarea acestor trufași stăpânitori ai zării, începuse să se schimbe puțin.

Pe urmă intrară într'o lume din mijlocul unei lumi noi, o vale care nu se mai sfârșea și care era plină de colțurile stâncilor și de bolovanii ce se prăvăliseră din înălțimi. Aci li se părea că drumul făcut într'o zi nu-i duce mai departe decât ar duce pe un halucinat obsesia unui vis. Treceau cu multă greutate flancurile unui deal, ca după ce ajungeau în cealaltă parte, să-și dea seamă că nu erau decât la poalele unui munte, care se înălța ca un zid în fața lor, și până să ajungă aci, făcuseră drum greu de mai multe ceasuri. Ceea ce la început li se păruse că este un câmp în mijlocul unei văi, se dovedea că este un imens platou care se întinde până departe în zare. Trei zile mai târziu din platoul acesta nu se mai vedea, decât o pată întunecată, care rămăsese în urma lor, spre miazăzi.

— Nici vorbă că aci trebuie să fie sălașul zeilor, zise Kim, înspăimântat de tăcerea și goana neînteruptă a norilor grei de ploaie. Locul acesta nu e făcut să fie pentru așezări omenești.

— Demult... foarte demult, murmură lama ca pentru sine, Domnul a fost întrebat dacă lumea aceasta va dura veșnic. La această întrebare A toate Știutorul nu a dat niciun răspuns... Când am trecut prin Ceylan, un cercetător înțelept mi-a confirmat acest amănunt, din evanghelia scrisă în idiomul Pali. Nu mai încapе nicio îndoială, de vreme ce noi cunoaștem drumul izbăvirii, că această întrebare nu este decât deșertăciune, dar cu toate acestea *chela*, deschide ochii bine și vezi iluzia. Aceștia sunt munții cei adevărați. Munți care seamănă cu munții mei din Such-zen. Niciodată nu au fost în altă parte munți care s'ar putea asemăna cu aceștia.

Deasupra lor, la mari înălțimi, pământul se ridică în

cupole spre linia eternelor zăpezi, spre răsărit și spre apus până la depărtări de sute de mile, unde ca la un semn, mestecenii se opreau în mijlocul iureșului spre zările ameteitoare. Dincolo de aceste margini, pe care le putea străbate ochiul, par'că mai vedeai stâncile opintindu-se să ajungă tot mai sus, și le vedeai capetele ieșind dintre caerele de nori, iar deasupra lor, nemișcate și eterne, schimbându-și fața numai la bătaia razelor de soare, se vedeau zăpezile, pe care încă nu le putuse atinge niciodată picior omenesc. Din când în când vârtoarea unui uragan, care se putea ridica chiar atât de sus, sfâșia vâlul de ceață și le descoperea în fața ochilor lor minunați. Dedesubtul lor se întindea până departe așternutul verde al pădurii; dincolo de pădure se vedeau casele respirate ale unui sat cu terasele de sămănături și pășunile lui, iar dincolo de acest sat, știau că este o prăpastie, deasupra căreia se încrucișau fulgerele unei furtuni gata să rupă stăvilarele tăriei, și în adâncul de o mie două sute sau o mie cinsute de picioare al acesteia, erau izvoarele din care se naștea fluviul Sutluj.

Ca de obicei, lama condusesese și de astă dată pe Kim, pe poteci tăiate de turmele care umblau pe coasta muntelui sau pe scurtături, foarte departe de drumul bătut pe unde Hurree Babu, acest „om fricos”, înotase trei zile la rând până la brâu prin apă și bătut de o furtună pe care nouă engleji din zece, ar fi așteptat-o să treacă, înainte de a-și fi continuat drumul. Hurree nu avea nimic din calitățile unui bun vânător, căci la sgomotul pe care îl făcea trăgaciul unei arme, se schimba numai de câțiva la față, dar după cum singur spunea era un „foarte bun hăitaș”, căci fără îndoială avea motivele lui să cerceteze toată valea, cu ajutorul unui binoclu pe care îl cumpărase

de ocazie. Afară de asta, în mijlocul verdelui pădurii, pânza bătută de intemperii a unui cort îți poate fi de mare folos. Hurree Babu văzu tot ce avea de văzut în ziua când se așezase în marginea ariei din Ziglaur, la o depărtare de douăzeci de mile în sbor de vultur, și la patruzeci de mile de drum făcut pe jos... anume două pete mici, care păreau că s'au oprit exact pe linia zăpezilor eterne, iar ziua următoare coborâseră ca la șase palme mai jos, pe coasta muntelui. Odată acest amănunt limpezit și drumul deschis spre scopul pe care îl urmărea, picioarele goale cu pulpele uriașe ale lui Hurree puteau răzbate distanțe surprinzător de lungi. Tocmai din cauza aceasta, în timp ce lama și Kim, adăpostiți într'o colibă, prin care apa ciuruia din toate părțile, așteptau să treacă furtuna, un om ceremonios, cu înfățișare de bengalez, ud până la piele, dar cu toate acestea, zâmbitor, vorbind limba engleză cât se poate de bine, cu tot amestecul de fraze ciudate pe care le întrebuița, era pe cale să câștige încrederea a doi străini, uzi și ei până la piele și chinuiți de reumatisme. Se apropiase, făcând fel de fel de planuri, care de care mai deșuchiate, imediat după o furtună cu fulgere, care despicasă un pin din apropierea contonamentului lor, din vârf și până în rădăcină, și speriați de spectacolul acesta de infern, toți culacii dela bagaje, convinși că ziua este neprielnică pentru continuarea drumului, își aruncaseră poverile la pământ, par'că ar fi fost dinainte înțeleși, și plecaseră. Oamenii aceștia erau supuși unei rajahle din munți, care îi tocmise cu munca pentru câștigul lui personal, cum este obiceiul prin partea locului; iar ca supliment la spaima de care fură apucați, cei doi străini îi amenințaseră de mai înainte cu carabinele. Cei mai mulți dintre ei cunoșteau demult carabinele și sahibii;

erau neam de hăitași și de *shikarris* din văile dela miază-noapte, obișnuiți să urmărească ursul și capra sălbatică, dar nu fuseseră tratați în felul acesta de nimeni, până acum. Tocmai din cauza aceasta, imediat ce aruncară poverile, fură înghițiți de hățișul pădurii care cu toate chiotele și injurăturile celor doi străini, nu vru să-i mai dea înapoi. Nu mai era nevoie să se prefacă năuc, și Babu născocise deja un alt mijloc pentru a fi bine primit. Iși stoarse hainele de apă și încălțându-și papucii de ceremonie, deschise umbrela albastră cu vârgi albe, și cu sufletul la gură de emoție, se apropie de cei doi străini „în calitate de trimis al Alteței Sale Regale Rajahua din Rampur, domnilor. Vă rog, ce aș putea să fac pentru dumneavoastră”.

Cei doi străini rămaseră încântați. Unul dintre ei se vedea cât de colo că este francez, celălalt era rus, dar vorbeau tot atât de bine englezește ca și Babu. Il rugară să le stea într'ajutor. Servitorii lor indigeni se îmbolnăviseră la Leh. Ei au trebuit să coboare încoace cu mare grabă, împreună cu trofeele vânătorii, pentru a ajunge la Simla, înainte ca pieile să fie roase de molii. Aveau o scrisoare de recomandajie, pentru toate guvernele pe care le-ar fi întâmpinat (Babu făcu o adâncă reverență când văzu scrisoarea), sau pentru reprezentanții acestora, dacă le-ar fi ieșit în cale. Nu au întâlnit până acuma alți vânători, în drumul pe partea aceasta a muntelui, căci ei umblau numai singuri. Aveau provizii suficiente, și nu doreau decât să poată pleca la drum cât mai curând. Puțin după aceea sub crengile unui copac din apropiere găsi un muntean, și după un schimb de cuvinte și o sumă de bani (când este vorba să faci Statului un serviciu, nu se poate să fii sgârcit, cu toate că lui Hurree îi sângera ini-

ma din cauza aceasta) cei unsprezece culaci și trei ajutoare apărură numaidecât din hățiș. La urma urmelor în cazul când vor fi din nou brutalizați, Babu le va putea servi de martor.

— Alteța sa regală, stăpânul meu, va fi foarte plictisit de cele întâmplute, deși oamenii aceștia sunt oameni foarte de jos și cât se poate de ignoranți. Dacă domniile voastre ați binevoi să considerați ca neîntâmplute cele ce s'au petrecut aici, îmi va face multă plăcere. Peste puțin ploaia se va opri și atunci ne putem urni fără nicio întârziere la drum. Ați venit la vânătoare? Rezultatul cu care vă întoarceți este respectabil.

Babu începu să alerge greoiu dela o *kilta* la alta, sub pretext că potrivește capacele conice ale fiecărui coș. De obicei englezul nu este prea familiar cu asiaticii, dar cui i-ar trece prin minte să se răstească la un Babu binevoitor, care din nebăgare de seamă răstoarnă o *kilta* cu capacul învelit în mușama roșie. Tot așa nu l-ar invita să ia un gât de băutură nici să stea cu el la masă, oricare ar fi raporturile dintre ei. Cei doi străini însă, făcură și una și alta, și-i puseră o mulțime de întrebări, mai ales în legătură cu femei, la care Babu le răspunse pe cât de vesel, pe atât de firesc. Ii oferiră un pahar de băutură alburie, pe urmă încă unul, și nu trecu mult până ce limba începu să i se deslege. Le povesti, în termeni care nu mai păstrau nicio măsură a buneii cuviințe, despre un guvern care îi dase o educație, cum se cade să se dea unui alb, dar uitase să-l plătească tot așa. Le povesti cazuri de împilare și nedreptăți, până când lacrimile de emoție începură să-i curgă în lungul obrazului, de mila țării lui. Pe urmă se ridică legănându-se pe picioare, cântând cântece de slavă din Bengalia de miazăzi, și căzu grămadă

peste un buștean, ud de ploaie. Niciodată o victimă a dominației engleze în India, nu putuse să cadă în brațele unor străini, la timp atât de prielnic ca în cazul acesta.

— Toți sunt la fel, zise unul dintre vânători, adresându-se celuilalt în franțuzește. Când vom ajunge cu adevărat în India, te vei putea convinge. Mi-ar face plăcere să pot vizita Rajahua. Cred că acolo ar fi locul să spunem ce avem de spus. Nu este exclus să fi auzit de noi și să dorească să ne arate bunăvoință.

— Nu avem timp de așa ceva, căci trebuie să ajungem cât mai curând la Simla, răspunse tovarășul său. Intru cât mă privește pe mine, aș fi foarte mulțumit să ne putem trimite raportul de-a-dreptul din Hilás sau din Leh.

— Poșta engleză este mult mai bună și mai sigură. Nu uita că ne-au oferit toate înlesnirile, și slavă Domnului, văd că ni se oferă și singure. Asta este o tâmpenie ne mai pomenită.

— Aceasta este trufie, și trufia își va primi pedeapsa, pe care o merită.

— Sigur că da! Să te lupți în jocul pe care-l facem noi, cu un camarad de pe continent, înseamnă ceva, câtă vreme cei de aici sunt floare la ureche.

— Trufie, totul nu este decât trufie, dragă prietene.

— Ce naiba, este Chandernagore atât de aproape de Calcutta, se gândi Hurree, sforăind cu gura căscată pe mușchiul muiat de ploaie al butucului, dacă nu sunt în stare să înțeleg ce spun în franțuzește. Mi se pare că vorbesc prea repede. Ar fi mult mai bine dacă aș rupe beregata acestor porumbei, la amândoi dintr'odată.

Când se apropie din nou de cei doi străini, era chinat de dureri de cap și umilit, căci spunea că fiind amețit

de băutură, poate nu și-a dat seamă ce vorbește și a îndrugat câteva cuvinte lipsite de discreție. Era un credincios al Guvernului britanic, căruia i se datora prosperitatea și cinstea țării, și stăpânul său din Rampour profesază aceeaș convingere. La auzul acestor cuvinte cei doi începură să facă glume pe socoteala lui și să-i repete ceea ce le spusese, până când bietul om, silit de zâmbetele lor dulcege și șirete clipiri din ochi, trebui să le spună adevărul. Când Lurgan Sahib află mai târziu despre această scenă, își exprimă în gura mare regretul că nu a putut fi și el de față în locul tâmpiților de indigeni, care stăteau fără să asculte la o mică distanță și cu rogojinile în cap, în timp ce picioarele le pătrundeau tot mai adânc în pământul muiat, și urmăreau mersul vremii, fără să le pese de ce vorbesc cei de alături de ei. Toți sahibii, pe care îi cunoșteau, ei, oameni întotdeauna bine îmbrăcați, se întorceau veseli în fiecare an, spre munții și trecătorile obișnuite, și aveau slugi, bucătari și argați, în cea mai mare parte, munteni. Sahibii aceștia doi însă, călătoreau singuri și fără nicio suită, prin urmare, trebuie că erau sahibi săraci și proști, căci altfel un sahib cu mintea întreagă nu se poate lua după vorbele unui bengalez. Cu toate acestea, acest bengalez le dăduse bani, și vorbise cu ei pe limba lor. Dar cum nu erau obișnuți să fie tratați omenește de cei de o culoare cu ei, bănuiau că prin apropiere trebuie să fie vreo cursă, și stăteau la pândă să o șteargă numaidecât, la primul semnal.

Puțin după aceea, prin aerul limpede și parfumat de miremele pământului revenit de ploaie, Babu începu să coboare coasta muntelui, pășind mândru în fața culacilor, care duceau bagajele, și foarte umil pe urma celor doi străini. Prin mintea lui se încrucișau tot felul de gânduri

ciudate, care ar fi interesat în mare măsură pe noii lui tovarăși de drum, în cazul când le-ar fi putut cunoaște. El era o călăuză atentă și foarte pricepută, care le atrăgea mereu atenția asupra frumuseții peisajelor din domeniul stăpânului său. În munții aceștia închipuirea lui aducea tot felul de sălbătăciuni pe care prietenii lui ar fi dorit să le vâneze, cerbi, ciute, bizoni și urși, așa că însuș profetul Eliseiu ascultându-l, ar fi rămas cu gura căscată. Le vorbi despre botanică și ethnologie, cu impecabile inexactități, și stocul lui de legende locale (nu uitați că a fost timp de cinsprezece ani agent acreditat al Statului), părea ineputabil.

— Cred că nu încapă nicio îndoială, că omul acesta, este un tip foarte original, zise cel mai înalt dintre cei doi vânători. E o copie haotică a curierului lyonez...

— *In petto* el reprezintă India în stare de tranziție... monstruosul aspect hibrid al amestecului dintre apus și răsărit, răspunse rusul. Numai noi știm cum trebuie să te porți cu un oriental.

— Omul acesta și-a pierdut patria și încă nu a reușit să-și câștige alta nouă. În orice caz însă, omul profesază o ură nedomolită contra cuceritorilor. Ascultă, ce-ți spun, noaptea, trecută mi-a mărturisit...

Sub umbrela lui vărgată, Hurre Babu, trăgea cu urechea la ce vorbeau cei doi în franțuzește, fără să-și poată lua ochii dela o *kilta* plină de hărți și de documente, și alta ceva mai mare, cu un dublu înveliș de mușama roșie. Nu avea de gând să fure nimica. Singura lui dorință era să afle ce ar merita să fie furat și pe urmă cum ar putea să dispară cu ceea ce a reușit să fure. Dete slavă tuturor zeilor Hindustanului și lui Herbert Spencer, că tot se mai găsește câte ceva, care merită să fie furat.

În a doua zi de marș, drumul lor urca drept spre vârful unui deal, care se vedea în mijlocul pădurii; și tot aci a doua zi, pe inserat, deteără peste un lama foarte bătrân, (despre care cei doi spuneau că trebuie să fie un bonz), stând cu picioarele încrucișate sub el în fața unei hărți misterioase, întinse cu ajutorul unor pietricele așezate pe marginea ei, și explicând ceva unuia mai tânăr, care trebuie să fi fost un neofit de o neobișnuită frumusețe, cu toate că era nespălat. Umbrela vărgată a lui Babu fusese văzută dela jumătate drum, până la popasul de unde veniseră și Kim spusese lui lama să se oprească aci, până va ajunge aproape de ei.

— Ia te uită, exclamă Hurree Babu ingenios ca și pisica cu pinteți. Acesta este un Sfânt eminentemente autohton. Probabil un supus al Alteței Sale Regale, stăpânul meu.

— Ce face aici? Mi se pare foarte interesant.

— A început să explice înțelesul unei icoane sfinte, făcută pe de-a'ntregul de mână.

Cei doi străini se opriră cu capetele descoperite, în bătaia ultimelor raze de soare ale după-amiezii, ascunși de ierburile aurii ale culmilor. Culacii supărați, dar totuși mulțumiți de acest popas neașteptat, se opriră și lăsară bagajele să le scape de pe umeri.

— Privește, zise francezul. Par'că ar fi un tablou care reprezintă primele începuturi ale religiei... primul învățător și primul discipol. E budhist?

— Dintr'o castă degenerată, răspunse celălalt, căci între munți nu se găsesc budhiști adevărați. Privește însă, faldurile hainei lui. Uită-te la ochii lui cât sunt de insolenți. De ce or fi vrând oamenii aceștia să te facă să-ți dai seamă cât ești de tânăr în comparație cu ei? (Cu o

lovitură furioasă cel care vorbea, reteză lujerul unei ierbi înalte). Până acuma nu ne-am pus semnul nostru nicăiri. Înțelegi, nicăiri, și tocmai faptul acesta începe să mă supere, zise el și încrunță sprâncenele în fața privirii plătice și a atitudinii monumentale din fața lui.

— Nu face nimica, vom face semnul împreună... noi și cu tine tinere. Până atunci încearcă și fă-i portretul.

Babu se apropie, luând o atitudine foarte demnă, fără ca aceasta să dovedească acelaș respect, pe care îl dovedeau cuvintele lui, și făcu lui Kim cu ochiul.

— Sfântule, aceștia de aci sunt sahibi. Pe unul dintre ei l-am vindecat de desinterie cu leacurile, pe care i le-am dat, și-l însoțesc până la Simla, ca să veghez asupra vindecării lui complete. Ar vrea să vadă icoana ta...

— Vindecarea bolnavilor este o faptă foarte bună. Aceasta este Roata Vieții, aceeaș pe care ai văzut-o în coliba dela Ziglaur, în timpul furtunii.

— Ar vrea să te audă cum o explici.

Lui lama îi străluciră ochii, auzind că va avea noi ascultători.

— Să explici oamenilor calea cea dreaptă este o faptă bună. Cunosc ei limba hindustană, așa cum o cunoaște cel dela Casa Minunilor?

— Se poate să o cunoască, dar foarte puțin.

Imediat după aceea, ca și un copil care explică un joc nou, lama se îndreptă din mijloc și dându-și capul pe spate, începu să intoneze cu glasul ridicat, invocația marelui preot, înainte de a intra în fondul doctrinei. Străinii ascultau sprijiniți în alpenștocuri. Kim în atitudine umilă, sta cu picioarele încrucișate sub el, urmărind lumina roșie a soarelui cum joacă pe obrazele lor, și tremurul umbrelor aruncate de ei pe pământ, amestecându-se și

despărțindu-se la fiecare mișcare. Oamenii aceștia nu erau îmbrăcați englezește și purtau centiroane foarte strânse, care îi aduseră aminte de ilustrațiile pe care le văzuse într-o carte din biblioteca institutului St. Xavier: *The Adventures of a Young Naturalist in Mexico*. Da, oamenii aceștia semănau foarte bine cu straniul Mr. Sumichrast din cartea aceea și foarte puțin cu „oamenii lipsiți de scrupul”, pe care și-i închipuise Hurree Babu. Culacii cu fața pământie și tăcuți, se adunaseră grămadă, la depărtare de douăzeci-treizeci de metri, iar alături de ei, în picioare, cu haina fluturând în bătaia vântului ca un drapel, Hurree cu înfățișarea unui stăpân mulțumit de sine însuș.

— Aceștia sunt cei doi pe care îi căutăm, șopti Hurree abia mișcându-și buzele, în timp ce ritualul continua și cei doi albi ascultau atenți litania care cobora până în fundul tenebrelor și se urca până la cer, ca pe urmă să coboare din nou. Toate cărțile lor sunt în *kilta* cea mare cu capacul roșu... cărți, rapoarte și hărți... Am mai văzut și scrisoarea adresată unui rege pe care o trimite fie Hilás fie Bunár. Le păzesc cu cea mai mare grijă. Dela Hilás sau dela Leh nu au expediat nimica, despre asta sunt sigur.

— Cine îi însoțește?

— Nimeni, afară de culacii *beegari* (hamali pentru cărat poveri). Slujitori nu au. Se încunjură de atâta taină, încât și mâncarea și-o prepară singuri.

— Eu ce am de făcut?

— Așteaptă și vei vedea. În cazul când mie mi se va întâmpla ceva, vei ști unde trebuie să cauți hărțile de care avem nevoie.

— Acestea ar sta mai sigur la Mahbub Ali, decât în

mâna unui bengalez, zise Kim disprețuitor.

— Ca să poți ajunge la femeia pe care o dorești, mai sunt și alte mijloace, înainte de a te decide să spargi ușa casei.

— Aci este infernul pentru cei sgârșiți și lacomi, străjuit pe o parte de dorințe, pe cealaltă de îmbuibare.

Lama începuse să se pasioneze de explicațiile pe care le dădea, și unul dintre cei doi străini, făcu după el o schiță, înainte de a se stinge cu totul lumina soarelui.

— Ajunge atât, îl întrerupse omul cu violență. Mi-e peste putință să-l înțeleg, dar așa avea nevoie de acest desemn al lui. E un artist mult mai mare decât mine. Intreabă-l, nu vrea să mi-l vândă.

— Spune că nu-l vinde, răspunse Babu.

Cum era și firesc, lama nu s'ar fi despărțit de desemnul lui de dragul unui trecător întâlnit la întâmplare, cum nu se poate despărți un arhiepiscop de vasele sacre, pe care le întrebuințează în timpul slujbei, într'o catedrală. Intreg Thibetul e plin de reproduceri ieftene după Roata Vieții; lama însă, era tot atât de mare artist, pe cât de puternic stăpân este un stareț în lamaseria lui.

— Poate peste trei zile, sau patru, sau zece, dacă voi constata că sahibul este un cercetător și că înțelege lucrurile pe care le reprezintă, atunci îi voi face chiar eu o copie. Aceasta de aci, însă servește la inițierea unui neofit. Spune-i așa, *hakim*.

— Spune că o vrea acuma... și ți-o plătește.

Lama dete domol din cap și-și pături desemnul. Rusul însă nu vedea în gestul lui, decât încercarea unui bătrân nespălat, care voia să-i vândă pe o sumă cât mai ridicată, o bucată de hârtie murdără. Scoase un pumn de rupii și apucă desemnul, dar acesta se rupse în mâna

lui lama, care îl ținea strâns. Dintre culaci se ridică un murmur de groază, căci o parte dintre ei erau originari din Spiti, și după cât înțelegeau ei, budhiști evlavioși. La această insultă lama se ridică în picioare, și duse mâna la călimara grea de fier, care era arma preoților, iar Babu începu să sară în sus, de bucurie.

— Acuma vezi, acuma vezi de ce spunea că am nevoie de martori; oamenii aceștia sunt cu totul lipsiți de scrupul. O, Sar, o, Sar (Sir), nu trebuie să lovești preotul acesta sfânt.

— *Chela*, au profanat cuvântul scris!

Fu însă prea târziu. Înainte ca Kim să-l poată opri, rusul lovi pe lama în plin obraz. În clipa următoare însă, căzu grămadă și începu să se ducă de-a-dura pe coasta muntelui la vale, cu Kim, care îi pusese mâinile în gât. Lovitura rusului trezise în sufletul acestui băiat, toate pornirile irlandeze, iar după ce-și simți dușmanul trântit la pământ, altceva nu-i mai trebui pentru ca să-și iasă complet din fire. Lama căzu în genunchi pe jumătate amestecat, iar culacii cu poverile lor o rupseră la fugă pe coasta muntelui și fugeau tot atât de repede la deal, ca și oamenii dela șes pe vale. Fuseseră martorii unui sacrilegiu ne mai pomenit și își ziceau că e mult mai bine să fugă, înainte ca zcii și demonii munților să înceapă să se războne. Franțuzul se repezi spre lama, și încercă să-și scoată revolverul, cu gândul să-l țină zălog, până când se va întoarce tovarășul său, dar o ploaie de pietre îl făcu să se oprească în loc, căci muntenii trag bine la țintă, și un culac din Ao-chung se repezi la lama și-l trase după el în pădure unde putea fi la adăpost. Totul se petrecuse cât ai clipi, și tot atât de neașteptat ca și căderea nopții în munți.

— Ne-au luat bagajele și toate armele, se văeta francezul și începu să tragă în neștire cu revolverul prin întunec.

— O să fie bine, Sar, o să fie bine. Nu mai trage, căci vin eu în ajutorul dumitale, strigă Hurree și repezindu-se la vale căzu peste Kim, care era tot atât de încântat pe cât de mirat de cele întâmplate, și tocmai se pregătea să lovească pe dușmanul său cu capul de colțul unei stânci.

— Du-te la culaci, șopti Babu la urechea băiatului. Bagajele sunt la ei. Hârțiile sunt în *kilta* cea cu capacul roșu, dar scotocește-le pe toate. Ia-le hârțiile, dar mai ales nu uita de *murasla* (scrisoarea regelui). Pleacă repede, să nu te ajungă omul celălalt din urmă.

Kim urcă panta muntelui în patru labe, dar în clipa următoare un glonț de revolver, lovi stânca din apropierea lui, și băiatul se ciuli ca o potârniche, fără să sufle.

— Dacă mai tragi, strigă Hurree, vor veni culacii și ne omoară pe toți. Eu am sărit în ajutorul tovarășului dumitale, Sar. Fapta dumneavoastră e foarte primejdioasă.

— Pe legea mea, zise Kim, gândindu-se de astă dată în englezește. Mi se pare c'am intrat într'o afacere primejdioasă, dar cred că suntem în legitimă apărare.

Băgă mâna în sân și scoase darul primit dela Mahbub, apoi cu multă sfială, căci afară de câteva focuri trase în vânt prin deșertul Bikaner, nu întrebuițase niciodată revolverul, apăsă pe trăgaci.

— Ce ți-am spus, Sar, zise Babu cu glasul plângător. Vino încoace și ajută-mă să trezesc pe tovarășul dumitale. Am intrat cu toții în mare încurcătură.

Focurile de armă încetară. Se auzi un sgomot de pași

și Kim se repezi la deal, injurând ca un adevărat indigen.

— Ai fost rănit *chela*? întrebă lama cu glasul slăbit.

— Nu sunt rănit; dar tu? și intră în mijlocul unor tufe de șnepeni.

— Nu am nimica. Vino încoace. Vom pleca împreună cu oamenii aceștia spre localitatea Shamlegh de sub Zăpezi.

— Nu vom pleca înainte de a face dreptate, se auzi un glas furios. Am luat toate patru carabinele sahibilor. Hai să coborâm spre ei.

— Au lovit pe Sfântul... am văzut cu ochii noștri. Vitele noastre vor rămânea sterpe; femeile noastre nu vor mai putea naște. După ce ne vom întoarce acasă, vom fi îngropați în așternuturile noastre de troienii zăpezilor... Alte nenorociri mai mari nu puteau veni peste noi.

Hățișul de șnepeni era plin de lamentațiile culacilor înspăimântați, care în această clipă ar fi fost în stare să facă orice. Omul din Ao-chung ridică pușca și trăgându-i piedeca, era gata să coboare.

— Ai răbdare, Sfântule, câteva clipe. Oamenii aceștia nu pot ajunge prea departe; ai răbdare până mă întorc.

— Cel care a suferit batjocura este omul acesta de aici, zise lama ducându-și mâna la frunte.

— Tocmai din cauza asta, fi răspunse omul.

— Iar dacă se întâmplă ca cel care a fost batjocorit să ierte ceea ce i-au făcut lui, mâinile tale vor trebui să rămână curate. Afară de asta veți face o faptă bună, dacă veți da ascultare cuvintelor mele.

— Așteaptă, căci peste puțin vom pleca cu toții spre Shamlegh, stărui omul.

Lama ezită câteva clipe, exact atât cât îi trebuie ca să treci un glonte din încărcător în țeava unei arme.

Apoi se ridică în picioare și puse un deget pe umărul omului.

— Ai înțeles? Am spus că nu se va întâmpla omor... eu care am fost stareț la Such-zen. Cred că nu ți-ar face nicio plăcere să te renaști sub forma unui șobolan, sau a unui șarpe care se târăște prin gunoaie... nici a unui vierme care trăește în pânțelele celei mai ticăloase dintre fiare? Sau dacă asta este dorința ta...

Omul din Ao-chung căzu în genunchi, căci glasul lui lama răsuna în mijlocul întunecului ca un gong al demonilor din Thibet.

— Vai, vai, vai, scânceau oamenii din Spiti. Nu ne blestema... nu-l blestema nici pe el, căci era robit numai de pornirile lui, Sfântule... Aruncă din mână carabina, nebunule, strigară oamenii.

— Supărarea aduce supărare, și răul vine după rău! Nu veți face omor. Lăsați pe cel ce lovește un preot să plătească singur pentru faptele sale. Dreaptă, și mai presus de orice adevăr, este numai Roata, care nu poate fi atinsă nici cu un fir de păr. Cei ce au făcut nedreptatea, se vor renaște de nenumărate ori, în mijlocul chinurilor, sfârși bătrânul, și capul i se lăsă greu pe umărul lui Kim.

— Am trecut *chela*, pe alături de un mare păcat, și glasul lui vibră prin întunecul greu de sub crengile de cetini. Eram gata să las glonțul să plece, și adevăr zic vouă, că în Thibet oamenii aceștia ar fi avut o moarte dureroasă și înceată... M'a lovit în mijlocul obrazului... fără cruțare.

Bătrânul se întinse pe pământ și începu să respire șuerător, iar Kim se plecă asupra lui și-i auzi inima bătând cu furie și oprindu-se din când în când.

— L-au lovit de moarte? întrebă omul din Ao-chung.

în timp ce toți culacii erau adunați în jurul lor și ascultau încremeniți de spaimă.

Kim fu cuprins de groază și se plecă asupra bătrânului să vadă ce face.

— E numai o slăbiciune trecătoare, răspuse el mulțumit. (Pe urmă își aduse aminte că el este om alb și proviziile celor doi albi sunt acum în mâna lui). Deschi-de-ți *kiltas*-urile! Albi trebuie să aibă și medicamente între lucrurile pe care le au cu ei.

— Oho, oho! Atunci le cunosc și eu aceste medicamente, răspuse omul din Ao-chung, râzând. N'am fost eu de pomană cinci ani *shikarri* în slujba lui Yankling Sahib. Am gustat și eu din ele. Ia te uită.

Scoase din sân o sticlă de rachiu ieftin, de felul celor care se vând exploratorilor care trec prin Leh, și cu multă îndemânare turnă lui lama câteva picături în gură.

— Tot așa am procedat și în ziua când Yankling Sahib și-a scrântit un picior, dincolo de Astor. Ehe... am scotocit eu demult bagajele... dar împărțeala o vom face la Shamlegh. Mai dă-i nițel, căci este un leac foarte bun. Hai pune mâna și vezi. Inima a început să-i bată mai repede. Intinde-i capul pe pământ și freacă-l puțin pe piept. Dacă ar fi stat liniștit, până când eu aș fi terminat cu sahibii, asta nu se mai întâmpla. S'ar putea însă, ca sahibii să vină să ne urmărească până aici. Atunci cred că nu va fi niciun păcat, să-i împuşcăm chiar cu carabinele lor, ce zici?

— Cred că unul și-a luat răsplata cu vârf și îndesat, răspuse Kim, scrâșnind din dinți. I-am dat câteva picioare în pânțece, în timp ce ne rostogoleam la vale. Poate ar fi fost mult mai bine să-l fi omorât.

— Când nu ești din Rampur, e foarte bine să fii cu-

rajos, zise unul dintre oamenii care își aveau casa alături de reședința în ruină a rajahlei. Dacă se va întâmpla să se ducă vestea printre sahibi, că suntem oameni netreb-nici, nimeni nu ne va mai primi ca *shikarris*...

— Bine mă, tu nu vezi că aceștia nu sunt sahibi an-grăzi... nici oameni de treabă, cum era Fostum Sahib sau Yankling Sahib. Aceștia sunt niște străini care nici nu știu vorbi angrăzi, cum vorbește orice sahib.

Lama tuși, apoi se ridică în capul oaselor și întinse mâna după mătâni.

— Nu se va face omor, murmură bătrânul. (Omul din Ao-chung îi pipăi picioarele cu sfială). Dreaptă și mai presus de orice, este numai Roata. Supărarea aduce supărare.

— Nu, Sfântule, nu. Suntem cu toții aci lângă tine. Nimeni nu va fi ucis, decât dacă poruncești tu. Odihnește-te puțin. Vom face aci o mică tabără și după ce va răsări luna, ne vom duce până la Shamlegh sub Zăpezi.

— După lovitura pe care ai primit-o, e mult mai bine să dormi puțin, zise cu glas solemn unul dintre oamenii din Spiti.

— Simt ca și o amețală în ceafă și o usturime pe gât. Lasă-mă *chela*, să-mi așez capul pe genunchii tăi. Sunt om bătrân, dar încă nu m'au lăsat toate pornirile. Va trebui să ne gândim la pricina dela care pleacă toate întâmplările.

— Dați-i o pătură. Focul nu-l putem aprinde, căci ar putea să ne vadă sahibii.

— Ar fi mult mai bine să plecăm spre Shamlegh, căci acolo nu va veni nimeni să ne urmărească.

Acesta fu glasul omului supărăcios din Rampur.

— Eu am fost *shikarri* la Fostum Sahib și sunt și a-

cum shikarri la Yankling Sahib. Dacă n'ar fi fost blestemata aceasta de beegar (corvadă), aş fi şi acum cu el. Trimiteţi doi oameni la marginea tufişului, să stea de strajă, ca nu cumva sahibii să mai facă vreo prostie. Eu nu mă voi mişca de lângă Sfântul.

Oamenii se aşezară roată, la o mică depărtare de lama, şi după ce steteră o vreme, fără să spună nimica, cineva scoase o hukka al cărei recipient fusese la început o sticlă de ceară *Day & Martin*. La lumina cărbunelui din luleaua care se plimba din mână în mână, se vedeau ochii oblici chinezeşti ai oamenilor cu cefele groase ca de tauri, îngropate în hălcile muşchilor de pe umeri. Semănau cu duhurile ieşite din legenda unei mine părăsite sau cu un grup de fantastici pitici adunaţi la sfat în mijlocul pădurii. În timp ce stăteau aci de vorbă, sau se priveau în tăcere, murmurul apelor din zăpezile topite, începu să devină mai molcom, pe măsură ce gerul nopţii încremenea şuvoaietele subţiri.

— Aţi văzut cum s'a ridicat contra noastră şi ne-a oprit? începu un om din Spiti. Imi aduc aminte de un bătrân ibex, pe care l-am întâlnit dincolo de drumul spre Ladakhi; Dupont Sahib îl luase la ochi, dar glontezele nu-l lovise... Tot aşa se ridicase şi acesta în faţa noastră. Asta s'a întâmplat în urmă cu şapte rânduri de ploi. Dupont Sahib era un foarte bun shikarri.

— Nu atât de bun ca Yankling Sahib, zise omul din Ao-chung, şi trăgând o duşcă din sticla cu whisky, o trece şi celorlalţi. Acuma ascultaţi ce vă spun eu.. sau poate se va găsi altul care să se priceapă mai bine decât mine.

Din mijlocul oamenilor nu se auzi niciun glas care să răspundă provocării.

— Vom pleca spre Shamlegh, numaidecât după ră-

săritul lunei. Ajunși acolo, vom face dreapta împărțeală a bagajelor. Eu mă mulțumesc cu această carabină și toate cartușele ei.

— Poate îți închipui că urșii nu sunt sălbatici, decât atunci când se întâlnesc cu tine, răspunse un tovarăș al lui, trăgând din hukka.

— Asta nu; dar știți și voi că pungile de mosc se plătesc acuma până la șase rupii de bucată; iar femeile vor avea parte de pânza corturilor și de obiectele întrebuințate pentru bucătărie. Toate acestea le vom îndeplini în zorii zilei, după ce vom ajunge la Shamlegh. Pe urmă, fiecare va pleca în treaba lui, dar fiecare va trebui să țină minte că n'a văzut și nici n'a fost niciodată în slujba acestor sahibi, care ne-ar putea învinui că le-am furat bagajele.

— Ceea ce spui tu, poate fi bun pentru tine, dar rajahua noastră ce va spune?

— Nu se va găsi nimeni care să-i povestească ce s'a întâmplat. Crezi că cei doi sahibi, care nici nu vorbesc limba noastră, se vor duce să i se plângă, sau poate Babu, care o fi avut și el gândurile lui când s'a apropiat de noi, să ne împartă bani. Crezi că vor veni contra noastră cu armată? Ce urme vor putea găsi? Lucrurile de care noi nu vom avea nevoie, le vom arunca în prăpastia dela Shamlegh, și pe acolo încă nu a trecut picior de om.

— Cine este la Shamlegh, vara aceasta?

Shamlegh, era numai un loc pentru pășuni și nu avea mai mult de trei-patru colibe, în care dormeau păstorii.

— Femeia lui Shamlegh, și despre asta știu că nu-i plac sahibii. Pe ceilalți îi vom putea mulțumi cu câteva daruri neînsemnate; în bagajele acestea avem hrană să ne fie deajuns la toți, sfârși el întinzând brațul spre un

coș pântecos.

— Bine... dar...

— V'am spus că aceștia doi nu sunt adevărați sahibi. Toate pieile și capetele de vânaturi pe care le au ei, au fost cumpărate în bazarul din Leh. Eu cunosc foarte bine semnele pe care le poartă, și înaintea plecării în ultimul marș, vi le-am arătat și vouă.

— Asta e adevărat. Toate capetele și pieile au fost cumpărate. Unele sunt chiar mâncate de molii.

Acest argument fu hotărâtor, și omul din Ao-chung își cunoștea tovarășii .

— Dacă voi vedea că începe să se îngroașe gluma, îi voi povesti totul lui Yankling Sahib, care este un om cumsecade, și va râde cu poftă. Noi n'am făcut rău niciunui sahib pe care îl cunoaștem. Oamenii aceștia au lovit un preot. Noi ne-am înspăimântat și am rupt-o la fugă. Cine ar mai putea să-și aducă aminte de locul unde a aruncat bagajele, în timp ce fugea înspăimântat? Crezi că Yankling Sahib va permite poliției dela miazăzi să cuture munții și să-i sperie vânatul?... Dela Simla până la Chini e drum lung, dar și mai lung cel dela Shamlegh până în prăpastia Shamlegh.

— Fie cum spui, dar *kilta* cea mare o iau eu. Coșul cel cu capac roșu, pe care sahibii și-l legau singuri, în fiecare dimineață.

— Chiar asta este o dovadă, că nu sunt sahibi dintre cei aleși, răspunse omul din Ao-chung. Cine a mai auzit ca Fostuṃ Sahib, sau Yankling Sahib, sau chiar micul Sahib Peel, care stă noaptea la pândă ca să vâneze serow, cum zic, cine a mai auzit ca acești oameni să fi venit în munți, fără să aducă cu ei un bucătar din țara de jos, fără călăuză și fără tot felul de oameni, bine plă-

tiși și bine îmbrăcați în escortă. Ce ar putea să ne facă nouă astfel de oameni? Ce spuneai de *kilta*?

— Nimic altceva, decât că este plină de vorbe scrise... de cărți și hârtii pe care și-au făcut însemnările și tot felul de instrumente stranii, care trebuie să fie pentru cult...

— Prăpastia din Shamlegh le va înghiți pe toate.

— Da, dar ce se întâmplă dacă fapta noastră va fi o jignire, pe care o aducem zeităților acestor sahibi? N'aș vrea să procedăm astfel față de cuvântul scris. A-fără de asta, zeitățile lor de alamă sunt ceva necunoscut pentru mine. Eu cred că aceasta nu este o pradă de sea-ma oamenilor simpli dela munte.

— Bătrânul mai doarme încă. Fiți liniștiți! Vom întreba pe *chela* ce trebuie să facem.

Omul din Ao-chung mai trase o dușcă din sticlă, apoi se ridică, mândru de rolul său de conducător.

— Avem aci o *kilta*, șopti el, al cărei conținut nu-l cunoaștem.

— Eu însă îl cunosc, răspuse Kim, prevăzător. Lama respira liniștit, și Kim se gândi la ultimele cuvinte ale lui Babu. În calitate de participant la marele joc, în clipa aceasta se gândea cu admirație la prevederile lui Hurree. — Este *kilta* cea cu capac roșu, plină cu lucruri minunate care nu trebuie să cadă în mâinile prostimei.

— Așa cum vă spuneam eu chiar dela început, se amestecă omul care o purtase pe umeri. Crezi că din cauza ei am putea păți ceva?

— Dacă mi-o dați mie, nu veți păți nimica. Voi scoate dintr'ânsa descântecul cu care a fost vrăjită, căci altfel ne va pricinui mult rău.

— Preotul își ia întotdeauna partea lui, zise omul din

Ao-chung care era aproape amețit de băutură.

— Bine, atunci o las în seama voastră, răspuse Kim, cu viclenia caracteristică țării lui de origine, n'aveți decât să o împărțiți între voi și veți vedea ce va urma.

— Ba eu nu, mie nu-mi trebuie. Am făcut doar o glumă. Dă poruncă ce trebuie să facem. În celelalte coșuri se găsește mai mult decât ne trebuie. Când se va lumina de ziuă, noi vom pleca din Shamlegh în treaba noastră.

Un ceas întreg se sfătuiră și răsfătuiră, iar în timpul acesta, Kim tremura de mândrie și de frig. Ii venea să rădă de întorsătura pe care o luaseră lucrurile și instinctul lui de irlandez, transplantat în Orient, se simțea foarte măgulit. Colo, mai jos de el erau cei doi emisari ai unei temute puteri din partea de miazănoapte, care probabil în țara lor erau tot atât de mari ca și Mahbub sau Creighton Sahib, iar acum erau loviți pe neașteptate de desnădejde. Unul dintre ei, după cât își dădea seamă, va trebui să schiopăteze o bucată de timp. Făcuseră anumit legământ cu regii și acum rătăceau pe undevă, încunjurați de beznă, fără hărți, fără hrană, fără cort și fără arme, neavând altă călăuză decât pe Hurree Babu. Această prăbușire a jocului lor (Kim se întreba cui trebuiau să adreseze oamenii aceștia rapoartele lor), panica deslănțuită în timp de noapte, nu fusese provocată de viclenia lui Hurree Babu, nici pusă la cale de el însuș, ci venise minunat de simplu și de inevitabilă, ca și prinderea celor doi *faqiri* ai lui Mahbub în gara Umballa, de către un tânăr și zelos agent al poliției.

— Acum sunt aci... încunjurați de întunec și fără niciun fel de ajutor. Pe cinstea mea... e un frig. Și toate bagajele lor sunt în mâna mea. Cât trebuie să fie de fu-

riși... Imi pare rău de bietul Hurree Babu.

Kim nu avusese în realitate niciun motiv să-i fie milă de Hurree Babu, căci acesta cu toate că suferea cumplit din cauza frigului și a foamei, era foarte mulțumit de sine. Cam la o milă depărtare în josul muntelui, în marginea unei păduri de brad, doi oameni pe jumătate înghețați de frig, își aruncau învinuiri reciproce, făcând responsabil pe bietul Babu care tremura de groază. Il întrebau ce vor avea acum de făcut, iar el le răspundea că trebuie să se simtă foarte mulțumiți, că mai sunt încă în viață; hamalii lor, de cumva nu îi pândesc din întunerecul pădurii, atunci cu siguranță au plecat să nu se mai întoarcă; că rajahua, stăpânul său era la o depărtare de nouăzeci de mile, și fără îndoială nu numai că nu le va da banii de care au nevoie și escorta care să-i însoțească până la Simla, dar îi va băga și la închisoare, dacă va afla că au lovit un preot. Le vorbi cu atâta bogăție de amănunte despre această greșală și despre păcatul pe care îl săvârșiseră, încât cei doi străini îl rugară să schimbe subiectul. Singura nădejde ce le mai rămânea, adăugă el, era să fugă din sat în sat, fără să atragă atenția oamenilor asupra lor, până în clipa când vor ajunge în mijlocul lumii civilizate; și cu lacrimile în ochi ridică privirea spre stele și întrebă pentru a suta oară „pentru ce au lovit sahibii pe acest preot”.

Pentru Hurre Babu ar fi fost foarte ușor ca din câteva sărituri să se piardă în mijlocul întunerecului unde cei doi nu l-ar mai fi putut ajunge, și să găsească sălaș și de mâncare în cel mai apropiat sat unde vracii meșteri la vorbă erau întotdeauna bine primiți. Cu toate acestea preferă să stea chinuit de frig și de foame, să primească insultele și poate chiar bătaia alături de prea-

instiții lui stăpâni. Ascuns în dosul unui trunchiu de copac, scâncea fără încetare, chinuit de prefăcute re-mușcări.

— Dar nu te gândești la spectacolul lamentabil pe care îl vom oferi indigenilor din munții aceștia, când ne vor vedea rătăcind de colo până acolo fără niciun rost? întrebă cel care scăpase fără nicio lovitură.

Hurree Babu de ceasuri întregi nu se gândise decât la asta, dar întrebarea nu-i fu adresată lui.

— Nu cred să vagabondăm prin munți, căci nu mai sunt în stare să umblu, răspuse victima lui Kim.

— Cine știe, poate Sfântul în mărinimia lui, va fi blând cu noi, căci altfel, Sar, nu știi zău...

— Imi va face deosebită plăcere ca la viitoarea întâlnire pe care o voi avea cu tânărul bonz, să-mi descarc revolverul în trupul lui, se auzi răspunsul lipsit de milă creștinească, adresat lui Hurree.

Revolvere, răzbunare, bonzi, se gândi Hurree și se tupilă mai adânc sub tulpina copacului unde sta ascuns. Prin urmare neînțelegerile încep din nou.

— Nu te gândești la pierderea pe care am suferit-o? La bagajele noastre... bagajele, se auzi glasul plângător al unuia dintre cei doi, care schimba enervat din picioare. Tot ce am adunat, tot ce am reușit să punem la adăpost. Câștigul nostru, munca noastră de opt luni încheiate. Nu-ți dai seamă ce însemnează asta? „Cred că nu te mai îndoști, că ne pricepem să vorbim cu orientalii”, par’că așa spunea. Acuma văd că te pricepi de minune.

Cei doi străini începură să discute în mai multe limbi deodată și Hurree asculta zâmbind. Kim era cu *kiltas*-urile, și în aceste *kiltas*-uri era ascuns rezultatul unei munci diplomatice de opt luni încheiate. Nu era niciun

mijloc de a se putea pune în legătură cu băiatul, cu toate acestea putea avea toată încrederea. Cât despre rest, va avea el grijă ca să conducă pe cei doi străini prin munți, ca Hilás și Bunár împreună cu toată populația de munteni, pe o distanță de patru sute de mile, să-și aducă aminte timp de o generație de pățania lor. Oamenii care nu-și pot stăpâni culacii, sunt foarte puțin respectați în munți, căci munteanul are gluma usturătoare.

— Nici dacă puneam eu singur lucrurile la cale, nu ar fi putut să iasă mai bine, se gândi Hurree. Dar pe cîns-tea mea, din ce mă gândesc mai mult, din ce-mi dau seamă tot mai limpede de situație. Mă gândisem la urmări numai când coboram coasta muntelui în fugă. Ultragiul adus preotului, a fost o simplă întâmplare, dar numai unul ca mine ar fi fost în stare să profite de această întorsătură neașteptată. Ia gândește-te la efectul moral pe care îl va avea asupra acestei populații. Nu mai există nici tratate, nici hârtii și niciun fel de document scris... iar culme a ironiei... eu sunt și în slujba lor ca interpret. Ce voi mai râde cu colonelul, când ne vom întâlni! Mi-ar fi plăcut ca hârțiile lor să fie la mine, dar omul nu poate fi în acelaș timp în două locuri. Asta este o axiomă.

CAPITOLUL XIV.

Mătănie să bați (așa spune Kabir)
Pe lespedece rece și mută.
În ruga trimisă spre cer,
E plânsu-mi ascuns
Ce așteaptă iertarea să vină,
Când tainic alături de tine se'nchină.

KABIR.

Când răsări luna, culacii începură să coboare cu multă băgare de seamă pe cealaltă coastă a muntelui. Lama pe care somnul și alcoolul pe care îl băuse, îl pusese din nou pe picioare, nu mai avea nevoie decât de umărul lui Kim, pentru a se sprijini și a putea coborâ ca orice om voinic și cu pasul sigur. Merseră așa, vreme de un ceas prin iarba rară plină de pietriș, și trecură grăbiți pieptul unei stânci uriașe care înfrunta veșnicia, ca pe urmă să intre într-o regiune complet nouă și ascunsă privirilor celor din valea Chini. Pășunile de forma unei frunze se întindeau până sus, în poala eternelor zăpezi. În josul lor era un platou ca de jumătate hectar pe care se vedeau câteva bordeie din trunchiuri de copaci lipite cu bălegar. În spațele acestor bordeie, care după obiceiul muntenilor fuse-

seră ridicate la marginea platoului, peretele de stânci cobora drept, până la adâncime de două mii de picioare, și dincolo de ele era prăpastia din Shamlegh pe unde nu coborâse niciodată picior de om muritor.

Oamenii nu făcură niciun gest pentru a împărți bagajele între ei, până în clipa când văzură pe lama întins în cea mai bună încăpere a unui bordeiu, și pe Kim spălându-i picioarele, cum era obiceiul la mohamedani.

— Iți vom trimite de ale mâncării și *kilta* cu capatul roșu, zise omul din Ao-chung. În zorii zilei nu se va mai vedea nici urmă din ce a fost. Dacă în *kilta* vei găsi și lucruri care să nu-ți facă trebuință, atunci uite ici. (Omul întinse brațul spre fereastra care da deasupra prăpastiei, pline de lumina lunii reflectată de zăpezi, apoi arucă o sticlă goală în care fusese whisky). Nu e nevoie să aștepți ca să-i auzim sunetul, când va ajunge la fund, căci acolo este capătul lumii, zise el, apoi se ridică și ieși cu fruntea sus.

Cu mâinile sprijinite pe cerceveaua ferestii, lama privi în gol și ochii lui străluceau ca două opale galbene. Din adâncul fără fund se ridicau piscurile, par'că ar fi vrut să ajungă până la înălțimile în care se legăna luna, iar dincolo de ele era numai pustiul și întunerecul veșnic.

— Iată, zise bătrânul cu glasul domol, aceștia sunt munții mei. Aci ar trebui să trăiască omul, deasupra lucrurilor lumești și departe de orice plăceri, pentru ca să poată medita în tihnă asupra problemelor vieții.

— Da, dar numai dacă fiecare ar avea un *chela* care să le prepare ceaiul și să le pună o pătură sub cap, când vor să doarmă, și să alunge vacile care se apropie și mugesc în jurul bordeiului.

Intr'o firidă fumea un opaiț, învelit în lumina de

lună care intra de afară, și din mijlocul acestui amestec de lumină, Kim plecat asupra coșului cu provizii și a vaselor, se învățea de colo până colo, ca o fantomă.

— Ai, ai! Cu toate că sângele s'a liniștit în mine, capul îmi vâjâie mereu și un nod de frânghie par'că m'ar strânge de ceafă...

— Nu e de mirare. Te-a lovit rău de tot. Cel care a ridicat mâna împotriva...

— Dacă nu mă supăram, nu se întâmpla nimica rău.

— Ce rău. Tu ai scăpat viața sahibilor dela o moarte pe care o meritau de o sută de ori.

— *Chela*, nu ai învățat bine lecția. (Lama se întinse pe o pătură, în timp ce Kim îndeplinea obișnuitele obligații de fiecare seară). Lovitura nu a fost altceva decât o umbră contra altei umbre — picioarele mele slăbesc văzând cu ochii de câteva zile încoace — răul însuș a găsit însă răul din mine: mânia, supărarea, furia și dorința de a răsplăti răul cu rău. Il simțeam cum îmi fierbea în sânge, îmi răscolea inima și-mi vâjâia în urechi. (Intinse mâna după vasul în care era ceaiul fierbinte și începu să soarbă cu tot ceremonialul obișnuit). Dacă patimile trupului ar fi fost departe de mine, lovitura primită, nu ar fi putut face rău decât trupului, o sgârietură sau o vânătăie, ceea ce nu este mai mult decât o părere care trece. Sufletul meu însă a fost răscolit de patimă, căci l-am simțit lacom să dea drumul oamenilor din Spiti, ca să înceapă să ucidă. Iar lupta pe care sufletul meu a dat-o împotriva acestei josnice porniri, a fost mai sfâșietoare și mai dureroasă decât mii de lovituri pe care le-aș fi primit. Nu mi-am putut găsi liniștea până în clipa când am recitat binecuvântările (*Fericirile* cultului budhist). Răul care s'a trezit în mine în clipa aceea, este însă pe cale să se

termine. Dreaptă este numai Roata și mai presus de orice, căci nu se abate din drumul ei nici cât e un fir de păr. Ține minte aceasta *chela!*

— Este mai presus de puterile mele, murmură Kim. Sunt încă în fierbere, și mă simt foarte mulțumit că am putut bate pe omul acela.

— Am simțit pornirea ta, în timp ce dormeam pe genunchii tăi, acolo în mijlocul pădurii. Visurile mele au fost tulburate din cauza gândurilor tale. Pe de altă parte eu cred că am făcut o faptă bună, continuă lama întinzând mâna după mătâni, cruțând două vieți, viața celor care au greșit față de mine. Acuma va trebui să meditez asupra problemelor vieții. Pârghia sufletului meu simt cum tremură în mine.

— Dormi, ca să-ți poți recâștiga puterile pierdute. Va fi mai bine așa.

— Voi medita, căci de asta este mai multă nevoie decât ai putea tu să-ți închipui.

Ceas de ceas, până se revărsă de ziuă și lumina lunii începu să se stingă pe crestele tulburi, iar ceea ce părea pânză de întunec pe flancurile munților, se limpezi în verdele pădurilor, lama privi cu ochii mari spre peretele din fața lui. Din când în când, gema încețoșor. Dincolo de ușa baricadată cu bârne, se auzea zarva animalelor care veneau să-și caute culcușul, iar cei din Shamlegh și culacii împărțeau prada. În fruntea lor era cel din Ao-chung și după ce deschiseră cutiile de conserve ale celor doi sahibi și le gustară, văzură că sunt foarte bune și nu se mai putură opri să nu ducă jaful până la capăt, așa că tot ce nu putură mânca, aruncară în prăpastie.

Dimineața următoare, când după o noapte sbuciu-

mată Kim se strecură afară din bordeiu, ca să-și facă a-bloșunile în aerul înghețat, o femeie palidă la față și pe cap cu o podoabă de turcoaze, îl trase la o parte, ca să-i spună.

— Ceilalți au plecat; și-au lăsat această *kilta*, așa cum a fost vorba. Mie nu-mi plac sahibii, dar tu ne vei da un descântec în schimbul celor ce vei lua. Nu vreau ca din cauza acestei întâmplări să iasă nume prost micului Shamlegh. Eu sunt femeia lui Shamlegh.

Femeea se uita la el stăruitoare, cu ochii lucitori și plini de îndrăsneală, nu pe furiș, cum era obiceiul femeilor dela munte.

— Fără indoială; dar toate acestea trebuesc făcute în mare taină.

Femeea ridică *kilta* grea, cum ai ridica o jucărie, și o trecu în camera ei.

— Ieși acuma, și închide ușa ca să nu poată intra nimeni, până când voi termina.

— Dar pe urmă... cred că vom putea sta de vorbă.

Kim goli *kilta* pe scânduri: o cascadă de instrumente topografice, cărți, caete cu însemnări zilnice, scrisori, hărți și corespondență indigenă cu mirosuri stranie, iar pe fundul coșului o traistă brodată, în care era un document cu margini aurite și sigilat, din acelea pe care regii și-le trimit unul altuia. Kim respiră muțumit și începu să cântărească situația din punctul de vedere al unui sahib.

— De cărți nu am nevoie. De altfel nu sunt decât logaritmele... cred că cele necesare pentru calcule topografice (și le dete la o parte). În scrisori nu înțeleg ce se spune, dar va înțelege Creighton Sahib. Trebuie să le iau pe toate. Bineînțeles și hărțile, care văd că sunt desemnate mai bine decât cele pe care le-am făcut eu. Trebuie

să păstrez toate scrisorile indigene, oho, dar mai ales *murasla*. (Incepu să miroasă traista încărcată de broderii). Trebuie să fie dela Hilás sau Bunár, prin urmare Hurree Babu a avut dreptate. Pe cinstea mea, frumoasă cursă le-am întins. Mi-ar fi plăcut să fie și Hurree de față... Restul îl voi arunca pe fereastră.

Luă în mână și se uită la o superbă busolă prismatică și la capacul poleit al unui theodolit. Iși dete seamă că un sahib nu se cade să fure nimica, afară de asta mai târziu obiectele puteau da ocazie la încurcături. Inșiră în fața lui, toate hârtiile cu însemnări, fiecare hartă și fiecare scrisoare indigenă. Toate împreună, făceau un pachet nu prea mare și flexibil. Cele trei cărți legate și cu colțuri metalice, împreună cu cinci serviete uzate, le dete la o parte.

— Scrisorile indigene și *murasla* va trebui să le ascund pe piele, tocmai sub brâu, iar carnetele cu însemnări le voi ascunde în traista cu provizii. Va fi foarte grea. Așa; altceva nu cred să mai fie. Dacă a mai fost ceva afară de ceea ce am găsit eu, culacii le-au aruncat în *khud*, așa că totul este în cea mai perfectă regulă. Acum e rândul vostru.

Adună în *kilta* tot ce credea că nu-i va mai face trebuință, și o ridică pe marginea fereștii. La adâncime de o mie de picioare se vălătucea o ceață groasă până la care încă nu ajunseseră razele soarelui; iar mai jos de aceasta, la altă adâncime de o mie de picioare era o pădure milenară de cetină, căci puteai vedea vârfurile copacilor, ca un așternut verde de mușchiu, de câte ori o aripă mai tăioasă de vânt reușea să sfâșie pânza de neguri.

— Nu cred că va fi cu putință ca cineva să meargă după voi, să vă caute.

Dându-se peste cap în timpul căderii, lucrurile din coș cădeau unul după altul înghițite de adâncul prăpastiei. Theodolitul se lovi de colțul unei stânci, și pocni ca o bombă, când face explozie; cărțile, călimările, compasurile, cutiile de colorii și echerurile își făceau impresia că sunt un roi de albine care coboară în adânc. Pe urmă dispărură, și cu toate că Kim se aplecase adânc peste marginea fereștii și trăgea cu urechea, nu se auzi niciun sgomot pricinut de căderea lor.

— Cu cinci sute... nu cu cinci... nici cu o mie de rupii nu ai putea cumpăra toate aceste lucruri, se gândi el cu părere de rău. E păcat de ele... dar mi-au rămas celelalte pe care le am aci... toată activitatea lor, cel puțin așa cred. Cum să-i dau de știre lui Hurree Babu și ce să fac acum cu tot ce am asupra mea? Afară de asta, bătrânul e bolnav. Va trebui să leg scrisorile într'o pânză de mușama. Asta trebuie numaidecât, căci altfel se mănâncă de sudoare... și n'am pe nimeni la îndemână.

Făcu lucrurile toate pachet, într'o bucată de mușama pe care o îndoi bine la colțuri, căci în timpul vagabondărilor lui se învățase să fie tot atât de meticulos ca orice vânător când pleacă la drum. Pe urmă cu îndoită grijă împachetă carnetele cu însemnări și le așeză pe fundul sacului cu provizii.

Femeea se întorse și bătu la ușă.

— N'ai făcut descântecul, zise femeia privind în jurul camerei.

— Nu mai e nevoie.

Kim uitase cu totul că ar fi trebuit să înceapă să vorbească singur în cameră, ca ea să-l audă. Femeea începu să râdă nestăpânită, văzându-l cât este de stângaci în fața ei.

— Pentru tine cred că nu e nevoie, căci tu poți face un descântec cât ai clipi din ochi. Dar gândește-te la noi oamenii necăjiți, ce facem după ce tu vei pleca. Cei de astă noapte erau prea beți ca să mai asculte ce le spune o femeie. Mi se pare că tu nu ești beat?

— Eu sunt preot.

Kim își revenise complet în simțiri, și văzând că femeia era cu totul lipsită de orice farmec, se gândi că va fi mult mai bine dacă va merge până la capăt.

— Le-am spus că sahibii trebuie să fie foarte furioși, și vor face cercetări, iar la sfârșit vor adresa o plângere Rajahlei noastre. Mai este și Babu cu ei, iar slujitorii au întotdeauna limba foarte lungă.

— Asta este singura ta grijă? Kim își făcuse demult planul și zâmbi cu bunăvoință, uitându-se la ea.

— Nu este singura, răspunse femeia, întinzând o mână încărcată de bijuterii din turcoaze montate în argint.

— Cu asta isprăvesc în câteva clipe. Babu nu este altcineva decât *hakimul* despre care îmi închipui că ai auzit și tu, și care cutreeră munții prin apropiere de regiunea Ziglaur. Il cunosc destul de bine.

— Dacă va fi plătit, va spune totul. Sahibii sunt incapabili să deosebească un muntean de celălalt, dar un Babu vede bine și bărbații... și femeile.

— Du-i vorbă dela mine!

— Nu există nimic ce n'aș fi gata să fac pentru tine.

Primi aceste cuvinte măgulitoare cu aceeași liniște care se obișnuște în regiunile unde femeile fac declarațiile de dragoste, apoi rupse o foaie dintr'un carnet și cu ajutorul unui creion care nu se putea șterge, începu să scrie cu litere mari în caracter shikast, un fel de a scrie

al copiilor care scriu tot felul de prostii pe ziduri : *Sunt stăpân pe tot ce au scris: hărți ale regiunilor pe unde au trecut, și o mulțime de scrisori. Mai cu seamă murasla e luctul cel mai de preț care se găsește în stăpânirea mea. Trimite-mi vorbă ce să fac. Mă gălesc la Shamlegh, sub zăpezi. Bătrânul e bolnav.*

— Dacă îi duci biletul acesta, cred că ceea ce-i spun eu aici, îi va închide gura definitiv. Cred că n'au putut ajunge prea departe.

— Sigur că nu. Sunt și-acum în pădure. Copiii noștri s'au dus de cum s'a făcut ziuă și i-au urmărit. Ne-au dat de veste îndată ce s'au urnit la drum.

Kim rămase mirat, dar în aceeaș clipă din capătul pășunilor se auzi un țipăt ca de vultur. Un copil îl auzise dela fratele sau sora lui de pe cealaltă pantă care urca din valea Chini, și acum îl ducea mai departe.

— Bărbatul este plecat tot în partea aceea, după lemne, zise femeia și scoțând din sân o mână de nuci, deșghiocă una cu băgare de seamă, și începu să-i mănânce sâmburele. Kim se prefăcea că nu bagă de seamă.

— Preotule, tu nu știi ce înseamnă găocea de nucă? întrebă ea cu sfială și-i întinse jumătățile de găoace.

— Gândul nu e rău (și strecură petecul de hârtie între cele două găoci, apoi le potrivi bine). Ai puțină ceară, ca să le lipim una de alta?

Femeia oftă adânc și bietul Kim se simți înduioșat.

— Răsplata se dă numai după ce ai făcut slujba ce ți s'a cerut. Du lui Babu această nucă și spune-i că • trimite fiul vrăjilor.

— Da, bine zici. Îi voi spune că i-o trimite un vrăjitor care seamănă a sahib.

— Nu, îi vei spune că vine dela fiul vrăjilor, și în-

treabă-l dacă are de dat vreun răspuns.

— Dar dacă îmi va spune o grosolanie. Mie... mi-e frică.

— Cred că Babu este foarte obosit și foarte flămând, răspunse Kim râzând. Viața asta dela munte nu te face să fii tovarăș râvnit la pat. Ascultă dragă (era să zică mamă, dar își dete seamă și-i zise soră) tu ești o femeie deșteaptă și pricepută. Crezi că până acum toate satele dimprejur știu ce s'a întâmplat cu cei doi sahibi, ce zici?

— Bine zici, la miezul nopții știrea a ajuns la Ziglaur și mâine pe vremea asta va fi la Kotgarh. Toate satele sunt înspăimântate și furioase.

— De asta nu e nevoie. Spune oamenilor să dea sahibilor hrană, și să-i lase să treacă nesupărați. Trebuie să iasă cât mai curând din mijlocul văilor noastre. Babu va înțelege, așa că nu va urma nicio plângere. Umblă repede, căci va trebui să îngrijim și de învățătorul meu, dacă se trezește. Una e să furi, alta e să ucizi.

— Fie cum zici tu. Va să zică spui că răsplata vine după slujba făcută?... Eu sunt femeia lui Shamlegh, și mă trag din neam de rajahle, nu sunt femeie de rând care să alerge cu plozii la sân. Shamlegh este al tău: copită, piele și corn, lapte și unt. Dacă vrei, primești, dacă nu, lași să stea unde este!

Femeia o luă la deal, ca să întâlnească primele raze de soare la o mie cinsute de picioare mai sus între stânci, și lăntișoarele de argint îi cântau cu clincăt abea simțit pe pieptul sănătos și larg.

— Cum să poți sluji calea cea dreaptă și să iei parte la marele joc, se gândi Kim, dar de astă dată în limba indigenă, în timp ce lipea marginile pachetului de mușama în care erau scrisorile, când femeile nu-ți mai dau

răgaz nici să răsuflă? La Akrola pe uezăr fu fata aceea, pe urmă nevasta bucătarului din dosul cotețului de porumbel... fără să mai ții seamă și de celelalte... Acum mai vine și asta. Când eram copil, mai mergea, dar acum sunt bărbat și văd că nu vreau să țină seamă că sunt bărbat. Nu vezi, c'au început să-mi dea nuci. La șes îmi dădeau migdale.

Ieși din bordeiu ca să ia satului bir, dar nu cu cățuia de cerșetor, căci aceasta își avea rostul ei în țara de jos, ci ieși ca un despot. Populația din timpul verii la Shamlegh se compune numai din trei familii, cu patru femei și opt sau nouă bărbați. Toate erau sătule până în gât de conserve... și de tot felul de băuturi, dela chinina cu gust de amoniac, până la vodka albă, căci și ele luaseră parte din larg la prada din noaptea trecută. Pânza frumoaselor corturi europene fusese demult tăiată și împărțită, și în toate părțile se vedeau castroane și oale de aluminiu.

Prezența lui lama la ei însă, li se părea că este o asigurare destul de puternică, contra oricărei urmăriri, de aceea aduseră lui Kim tot ce se găsea mai bun, până și un vas plin cu bere de orz de care se face în regiunea Ladakhi. Pe urmă se așezară la soare, întinzându-și picioarele deasupra prăpăstiilor fără fund, în timp ce stăteau de vorbă, râdeau sau fumau. De India și guvernul ei, auziseră numai din ceea ce putuseră afla dela sahibii care trecuseră prin aceste regiuni și la care ei fuseseră angajați ca *shikarris*. Kim îi ascultă povestind despre vânători de ibex, serow și bizoni, organizate de către sahibii care zăceau de peste douăzeci de ani în pământ... și fiecare amănunt al acestor întâmplări se profila tot atât de limpede în vorbele lor, ca și vârfurile copacilor în timp de noapte când cerul e sfâșiat de fulgere. Ei po-

FEMEIA DIN SHAMLEGH

vestiră despre boalele de care sufereau și mai ales despre boalele măruntelor animale domestice care se cățarau pe stânci, despre drumurile lor, care duceau până la Kotgarh unde trăesc misionari ciudați, și chiar dincolo de aceasta, până în minunatul oraș Simla unde ulițele sunt pavate cu argint, și unde oricine poate găsi slujbă, (nu glumă) la sahibii care se plimbă în cărucioare cu două roate și cheltuesc banii cu lopata.

Curând după aceea, grav și cu gândurile duse la mari depărtări, apăru și lama și se apropie de grupul care sta de vorbă sub crengile copacilor. Oamenii îi făcură loc să se așeze. Bătrânul păru mai odihnit în aerul rarefiat al dimineții, și se așeză alături de ei pe marginea prăpastiei, iar când conversația începea să lânzezească, el arunca pietricele în adânc, întocmai ca un copil. La treizeci de mile depărtare în linie dreaptă, în cealaltă parte a zării se vedea lanțul munților vecini, încunjurat și acoperit din toate părțile de bălăriile... pădurilor pe care nu le-ai fi putut trece în drum de o zi, făcut pe sub bolta întunecată a crengilor. Dincolo de cătunul acesta, muntele Shamlegh tăia orice vedere spre țara de jos. Îți făcea impresia că ești așezat în cuibul clădit de o rândunică sub streășina universului. Din când în când lama întindea brațele și la fiecare nume pronunțat în șoaptă de către cei care erau alături de el, le arăta drumul spre Spiti și cel care ducea spre miazănoapte spre Parungla.

— Dincolo, în partea aceea unde munții par mai deși, este De-ch'en (voia să spună Han-lé), marea lama-serie care a fost clădită de s'Tag-stan-rasch'en despre care se mai păstrează următoarea legendă, și începă să le povestească o compilație fantastică de descânțece și minuni, care făcu pe cei din Shamlegh să-l asculte cu

gura căscată.

Intorcând privirea spre răsărit, ochii lui începură să caute munții verzi din Kulu și Kailung cel ascuns de ghețuri.

— Prin partea aceea am venit eu, demult, foarte demult. Coborâsem din Leh, după ce trecusem de Baralachi.

— Da, da, răspundeau oamenii din Shamlegh care erau obișnuiți cu drumurile lungi în depărtarea zărilor, căci am trecut și noi pe acolo și știm unde sunt.

— Am dormit două nopți găzduit de preoții din Kailung. Aceștia sunt munții spre care se îndreaptă gândurile mele întotdeauna. Umbre binecuvântate între toate umbrele. Aci s'au deschis ochii mei asupra acestei lumi, aci am primit lumina și tot aci mi-am strâns brâul împrejurul mijlocului și am plecat în lunga mea cercetare. Din munții aceia înalți cu vânturi aspre. Oh, dreaptă și mai presus de orice este Roata... și cu brațul întins, binecuvântă la rând, ghețarii, stâncile pleșuve, piatra și prundul măcinat de ape și îngrămădit în marginea platourilor sterpe; ochiurile de apă sărată care nu puteau fi văzute, livezile seculare și văile rodnice, tăiate de ape limpezi, una după alta, ca un om pe patul de moarte cu toți ai săi împrejur, și Kim se minună de patima pe care o pune în cuvintele lui.

— Da... adevărat este că nicio parte de lume nu se poate măsura cu munții noștri, răspunseră oamenii din Shamlegh.

Incepură să se minuneze cum de poate trăi omul în cuptorul arșiței dela șes, unde animalele cresc cât elefanții, așa că nu le mai poți întrebuița la plugărie pe costișe; unde după cum se aude, satele se înșiră unul lângă altul, până la depărtări de sute de mile; unde oa-

menii pleacă la jaf, organizați în bande și, unde ceea ce a putut scăpa de mâna hoșilor, e răvășit fără milă de poliție.

Așa trecu liniștea de dinaintea amiezii și când era aproape de sfârșit, la marginea pășunii repezite în sus pe munte, se arătă femeia trimisă de Kim, care părea tot atât de odihnită după lungul drum făcut, ca și la plecare.

— Am trimis vorbă lui *hakim*, explică Kim, în timp ce femeia făcea o reverență în fața lui lama.

— S'a întovărășit cu idolatri? Nu se poate, căci îmi aduc aminte că s'a dus să vindece pe unul dintre ei. A făcut o faptă bună, cu toate că cel vindecat și-a întrebuintat puterea în slujba răului. Dreaptă este Roata... Ce s'a întâmplat cu *hakim*?

„Mi-a fost frică să nu ți se fi întâmplat ceva... căci bătrânul este un înțelep, ceti Kim pe dosul biletului trimis de el, după ce desfăcu găoacea de nucă: *Onorata dumitale s'a primit. Mi-e peste putință să părăsesc imediat pe tovarășii mei actuali. Ii voi conduce la Simla. După aceea voi încerca să vă ajung din nou. Inutil să veniți pe urma acestor doi care sunt furioși. Intoarceți-vă pe acelaș drum pe unde ați venit, și vă voi ieși în cale. Foarte mulțumit din cauza corespondenței care se datorește prevederilor mele*”.

— Sfântule, spune că va pleca dela idolatri și se va întoarce la noi. Ce zici, să-l așteptăm aci la Shamleg?

Lama se uită îndelung și înduioșat la munții din fața lui, apoi dete din cap.

— Asta nu se poate *chela*, cu toate că aș vrea din tot sufletul, dar este oprit. Am văzut și am înțeles problemele vieții.

— De ce nu? Munții ți-au redat zi de zi puterile pierdute. Adu-ți aminte că eram slăbiți și abia ne mai târam pe coasta muntelui Doon.

— Am prins puteri pentru a mă întări în rele și pentru uitare. Aci între munți am băgat de seamă că am început să devin certăreț și guraliv (Kim își ascunse cu multă greutate un zâmbet). Dreaptă și mai presus de orice este numai Roata care nu se abate nici cu un fir de păr din drumul ei. Pe vremea când ajunsesem bărbat, am plecat în pelerinaj la Guru Ch'wan, e foarte lungă vreme de atunci, și am făcut drumul printre plopi (și întinse brațul spre Bhotan) unde se păstrează Calul cel Sfânt.

— Tăcere, să ascultăm, strigară oamenii din Shamlegh, înșirându-se în fața lui. Vorbește despre Jam-lin-nin-k'or, calul care poate încunjura pământul într'o singură zi.

— Vorbesc numai pentru *chela* al meu, îi mustră lama cu blândețe, și oamenii se înfiorară ca de vântul rece al dimineții din miazăzi. Pe vremea aceea nu umblam în căutarea adevărului, ci după lungi discuții asupra doctrinei. Totul este numai deșertăciune. Am băut bere și am mâncat pâinea lui Guru Ch'wan. Ziua următoare unul spunea: Vom pleca să ne batem cu cei din Sangor Gutol dela gura văii (bagă de seamă, înc'odată, că lăcomia este strâns legată de supărare) ca să se hotărască cine va fi starețul care să stăpânească aceste văi și ale cui să fie câștigurile trase de pe urma rugăciunilor ce se tipăresc la Sangor Gutol. Am plecat și eu și ne-am luptat o zi.

— Cum v'ați luptat, Sfântule?

— Cu călimările noastre de fier, cum eram gata

să-ți arăt și ție... Cum zic, ne-am luptat sub plopi, cei doi stareți și toți călugării dintre care unul m'a lovit în frunte, rănindu-mă până la os. Uită-te și vezi! zise el și împingându-și comanacul spre ceafă, îi arătă o cicatrice albă. Dreaptă și mai pre sus de orice este Roata. Ieri rana aceasta m'a durut din nou, și după cinzeci de ani mi-am adus aminte de unde o am și de fața celui care mi-a făcut-o, ca pe urmă să mă sbucium în mijlocul deșertăciunii. Ceea ce a urmat, ai văzut: gâlceavă și prostie omenească. Dreaptă este numai Roata. Lovitura idolatrului a căzut peste vechea rană, și am fost tulburat în adâncul sufletului meu, care se sbătea pe apele deșertăciunii. Până în clipa când am ajuns la Shamlegh, n'am fost în stare să meditez la pricina lucrurilor din lume și să ajung să văd rădăcina răului. Toată noaptea m'am sbuciumat.

— Bine, Sfântule, dar asupra ta nu este nici umbră de rău. Primește-mă pe mine să fiu jertfa ta.

Kim era sincer mișcat de tristețea bătrânului, și fără să vrea îi scăpă această frază pe care o auzise dela Mahbub.

— În zorii zilei, continuă lama cu glas solemn, în timp ce printre cuvintele lui se auzea clincătul sec al mățaniilor, în sufletul meu s'a făcut lumina, care este aceasta: Eu sunt om bătrân... născut în mijlocul munților... și crescut printre munți... dar predestinat să nu mă pot niciodată statornici între munții mei. Trei ani la rând am cutreerat India... dar unde se poate găsi un colț de pământ care să te atragă mai mult ca cel în care te-ai născut? Acolo jos, în șesuri, trupul meu nemernic tânjea după munții aceștia și zăpezile lor. Spuneam cu adevărat că cercetările mele sunt sigure. Așa că plecând din

casa femeii din Kulu m'am înderptat spre munți, împăcat cu mine însumi. Asta a fost nu din vina lui *hakim*... Mănat de patimă, el mi-a profețit că munții îmi vor reda puterile. Ei însă m'au întărit în rele și m'au făcut să uit de cercetările mele. Am început să îndrăgesc viața și plăcerile ei și începusem să simt dorința de a urca tot mai sus. Ochii mei căutau munții cei mai înalți, și încercam puterile mele slăbite, urcând coastele stâncoase ceea ce nu este decât o faptă rea. Am răs de tine când la poalele muntelui Jamnotri am văzut că ți se taie respirația, și făceam glume când am văzut că nu îndrăsnești să te avânți printre zăpezile trecătorilor.

— Eu nu văd niciun rău în fapta ta. Mi-a fost teamă, e adevărat. Eu nu sunt om dela munte, și mă uitam cu drag la tine, văzând că ai prins puteri noi.

— Imi aduc aminte că de nenumărate ori am simțit dorința să aud laudele tale și ale lui *hakim*, (bătrânul își propti cu tristețe obrazul în palme) pentru tăria picioarelor mele. Așa a urmat rău după rău, până când s'a umplut paharul. Dreaptă este numai Roata! Vreme de trei ani toată India m'a primit cu cinste. Dela Fântâna Înțelepciunii din Casa Minunilor, până și un copil mic care se juca sub umbra unui tun (lama zâmbi cu blândețe) toată lumea a căutat să-mi ușureze drumul. De ce?

— Pentrucă nouă ne-ai fost drag. Nu te mai gândi la aceste lucruri care sunt urmarea loviturii pe care a-i primit-o. Nici eu nu mă simt bine și sunt încă plin de revoltă din cauza celor întâmplate.

— Nu din cauza asta, ci pentrucă eu plecasem în calea cea dreaptă, tot atât de dreaptă ca și coardele unui *si-nen* (chimvale) în slujba dreptei credințe. Dar m'am depărtat de drumul meu. Armonia a fost întreruptă și a

urmat pedeapsa. Chiar aci în mijlocul munților mei, la marginea țării unde m'am născut, în acelaș loc unde am simțit tresărind în mine pornirile răului, am fost lovit aci (și-și duse mâna la frunte). Am fost lovit ca un neofit care nu știe cum trebuie să se apere, tocmai eu care am fost starețul din Such-zen. Niciun cuvânt nu a căzut între noi, bagă de seamă, ci o simplă lovitură, dragul meu *chela*.

— Sfântule, sahibii nu știu cine ești tu.

— Eram la fel cu ei. Prostia și lăcomia plecate la drum, au întâlnit prostia și lăcomia, și din întâlnirea lor a ieșit mânie. Lovitura pe care mi-au dat-o a fost pentru mine un semn, căci nu sunt cu nimic mai bun decât un *yak* rătăcit, și mi-a adus aminte că locul meu nu este aici. Cel care poate înțelege pricina lucrurilor, înseamnă că a ajuns la jumătate drum spre izbăvire. „Întoarce-te în drumul tău”, îmi spune această lovitură. „Munții nu sunt pentru tine, căci este peste putință să câștigi izbăvirea și în acelaș timp să te lași robit de plăcerile vieții”.

— Mai bine ar fi fost dacă nu ne-am fi întâlnit cu rusul acesta de trei ori afurisit!

— Domnul nostru nu poate întoarce Roata din mer-sul ei înapoi. Datorită faptei bune pe care am săvârșit-o, mi s'a mai arătat un semn, și bătând mâna în sân, scoase bucata de hârtie pe care fusese desemnată Roata Vieții. Privește. După ce m'am trezit din meditație, m'am uitat la ea. N'a mai rămas întreagă din mâna acestui idolatru, decât o bucată cât unghia degetului meu mic.

— Văd.

— Prin urmare tot atâta viață a mai rămas și în trupul meu. Am slujit Roata în toate zilele vieții mele. Acum mă va sluji ea pe mine. Dar pentru fapta bună pe

care am săvârșit-o, călăuzindu-ți pașii pe calea cea dreaptă, mi-a fost dată o nouă viață, înainte de a găsi râul pe care îl caut. Înțelegi, *chela*?

Kim examinează harta sfâșiată cu furie de gestul brutal al rusului. Sfâșietura trecea dela stânga la dreapta în diagonală, dela despărțământul al unsprezecelea, unde dorința zămislește copilul (cum și-o închipue thibetani) trecând prin lumea regnului uman și animal, spre al cincilea despărțământ care era gol și destinat simțurilor. Argumentul era perfect logic.

— Înainte ca Domnul să fi primit lumina, a fost și el ispitit de dorințe, zise lama, păturind desemnul cu multă evlavie. Am fost și eu ispitit, dar acum s'a terminat. Săgeata a căzut în jos spre șes, nu între munți, prin urmare ce avem noi de căutat aici?

— Nu vrei să așteptăm cel puțin pe *hakim*?

— Eu știu dinainte cât mai ține viața pe care o port în trupul meu. Cu ce m'ar mai putea ajuta pe mine un *hakim*?

— Bine, dar ești bolnav și răscolit. Ți va fi peste putință să mai mergi pe jos.

— Cum îți închipui că aș putea să fiu bolnav, când îmi văd izbăvirea? și ridicându-se îl văzu că se leagănă pe picioare.

— Atunci va trebui să mă duc în sat să caut merinzi. O, ce drum obositor! Kim simțea că și el ar avea nevoie să se odihnească.

— Asta este așa cum se spune și în lege. Să mâncăm și să plecăm. Săgeata a căzut în văi... dar eu m'am lăsat robit de dorințe. Pregătește-te, *chela*.

Kim se întoarse spre femeia cu podoaba de turcoaze, care până acum se jucase aruncând pietre în prăpastie,

și o văzu că-i zâmbește cu multă blândețe.

— L-am găsit pe Babu speriat, ca un bivol rătăcit printre lanurile de gru; tremura și strănuta de frig. Era atât de flămând încât și-a uitat cu totul de demnitatea lui și a început să-mi spună fel de fel de vorbe frumoase. Sahibii nu mai au nimic (și-i arată podul palmei goale), iar unul dintre ei are dureri mari la pânțele. Cred că din pricina ta?

Kim dete din cap în semn de aprobare și ochii îi străluciră.

— Am stat mai întâi de vorbă cu bengalezul, pe urmă cu oamenii dintr'un sat vecin. Sahibii vor primi hrana de care au nevoie, și nu li se va cere să o plătească. Prada a fost de mult împărțită, iar Babu spune fel de fel de minciuni sahibilor. De ce nu se desparte de ei?

— Din cauză că este un om cu inimă bună.

— N'am văzut până acuma bengalez care să aibă inimă mai mare decât o nucă costelivă. După slujbă împlinită, urmează răsplată. Ți-am spus că satul este al tău.

— Tocmai la asta mă gândeam cu multă părere de rău, începu Kim. Abia adineaori îmi făceam niște planuri foarte frumoase, dar la ce să mai înșir nimicuri care se obișnuesc în astfel de ocazii, (și oftă adânc)... învățătorul meu a avut o vedenie...

— Ei asta-i. Ce pot vedea doi ochi slăbiți de bătrânețe, dincolo de cățuia cerșetorului?

— ...și asta îl face să-și îndrepte pașii spre țara de jos.

— Spune-i să mai stea!

Kim dete din cap.

— Eu cunosc obiceiul Sfântului și știu că se înfurie când îi stai împotriva, răspunse el înfricoșat. Blestemele

lui dărâma munții.

— Păcat, căci în cazul acesta nici el nu ar putea să scape întreg. Am auzit că tu ești om cu inima de tigru și că ai lovit pe sahibul acela. Lasă-l pe bătrân să mai vi-seze. Stai aci!

— Munteanco, zise Kim, cu glasul auster, fără ca trăsăturile feței lui să poată da relief acestei severități, lucrurile acestea tu nu le poți înțelege.

— Zeii să fie buni cu noi. Dar spune-mi de când femeile și bărbații pot fi unul în fața altuia altceva decât femeie și bărbat?

— Preotul este preot! El spune că vrea să plece fără întârziere. Eu sunt *chela* al său, deci voi pleca și eu cu el. Avem nevoie de merinde pentru drum. Omul acesta este un oaspe pe care îl cinstesc toate satele pe unde trece (și adăugă râzând ca un copil), dar hrana pe aici e foarte bună. Să ne dai ceva și nouă.

— Și ce se va întâmpla dacă nu-ți dau? Eu sunt femeia acestui cătun.

— Atunci te voi blestema, puțin, nu prea mult, doar atât ca să-ți aduci aminte de mine, zise el și nu se putu opri să nu zâmbească.

— M'ai blestemat deajuns cu felul în care îți ridici pleoapele și-ți miști bărbia. Blestemele tale? Ce te face să crezi că mă poți speria cu vorbe goale? Întrebă femeia, încrucișându-și mânilor pe piept. Cu toate acestea nu vreau să plec supărat și să te gândești urât la mine, căci eu nu sunt decât o femeie, care strânge bălegarul și iarba uscată a pășunilor, cu toate că trăesc din larg.

— Eu nu mă gândesc la nimica, răspuse Kim, cel mult că îmi pare rău să plec, deoarece sunt foarte obo-sit, și că avem nevoie de merinzi. Ia traista!

Femeia îi smulse traista din mână, supărată.

— Am fost o proastă, zise ea. Ce femeie ai în țara de jos? Este albă sau neagră? Odată am fost și eu albă. Ți vine să râzi? Odinioară, foarte de mult, poți să mă crezi, un sahib s'a uitat cu plăcere la mine. Demult, foarte demult, purtam și eu haine ca europenii, în casa misionarilor, care sunt dincolo de munte, și arată spre Kotgarh. Odinioară am fost și Ker-lis-ti-ana (creștină) și vorbeam englezește, cum vorbesc sahibii. Da! Sahibul meu spunea că se va întoarce și se va căsători cu mine. A plecat la drum... cât timp a fost bolnav, eu l-am îngrijit... dar de întors, nu s'a mai întors. Atunci, mi-am dat seamă că zeii Kerlistianilor sunt mincinoși și m'am întors în mijlocul poporului meu... De atunci nu m'am mai uitat la un sahib. Nu râde de mine, căci mi-a trecut nebunia, preoțelule! Obrazul tău, felul de a umbla și de a vorbi, mi-au adus aminte de sahibul meu, cu toate că tu nu ești decât un cerșetor vagabond, căruia îi dau de pomană. Să mă blestemi pe mine? Tu nu poți blestema, nici binecuvânta, zise femeia și punându-și mâinile în șolduri, râse cu amărăciune. Zeii tăi nu sunt decât minciună, faptele tale sunt minciuni, și tot așa vorbele tale. În toată lumea aceasta nu există niciun fel de zei. Eu știu că nu există... Dar câteva clipe am crezut că s'a întors sahibul meu și pentru mine el era zeul meu. Da, odinioară eu cătam la *pianno* în casa Misiunei din Kotgarh, iar astăzi dau pomană preoților care sunt *heatten* (păgâni).

Cu acest cuvânt englezesc pe care îl aruncase furioasă, femeia termină și legă gura sacului plin până la gură.

— Te aștept *chela*, strigă preotul sprijinindu-se de pervazul ușii.

Femeia îl măsură cu privirea de sus până jos.

— Crezi că omul acesta va putea umbla? Nu este în stare să facă nici jumătate milă. Până unde crezi că se va putea târâ scheletul acesta mucegăit?

La aceste cuvinte Kim, care se speriasse de slăbiciunea bătrânului și se gândi și la greutatea sacului, era gata să-și piardă răbdarea.

— Ce te interesează pe tine femeie prevestitoare de rele, până unde va putea ajunge?

— Pe mine nu mă interesează de loc, preotul e cu înfățișare de sahib. Vrei să-l duci în spinare?

— Mă cobor spre șesuri. Nimeni nu mă poate opri să-mi văd de drum. M'am luptat cu sufletul meu, până când n'am mai putut. Trupul acesta beciznic nu mai poate răbda, și suntem încă foarte departe de șesuri.

— Privește, zise femeia și se dete la o parte, pentru ca să poată vedea cum se sbuciumă. Afurisește-mă, căci poate așa îi vei putea reda puterea. Spune un descântec și chiamă în ajutor pe zeii tăi, căci ești preot. Pe urmă-i întoarse spatele și plecă.

Lama se lăsase pe vine și se sprijinea și acum de pervazul ușii. Cu toate acestea era peste puțină ca acest om, care se refăcuse într'o singură noapte, să cadă în marginea drumului, ca un copil. Slăbiciunea îl făcuse să se lase jos, dar ochii lui neastâmpărați căutau pe Kim în toate părțile și aruncau priviri de îndemn.

— Totul merge bine, strigă Kim, apropiindu-se de el. Aerul prea rarefiat te-a slăbit puțin, dar plecăm îndată. Slăbiciunea ta este boala munților. Nici eu nu mă simt tocmai bine la stomac, și se lăsă în genunchi, alături de el, încercând să-l îmbărbăteze cu tot felul de vorbe care-i treceau prin minte. Pe urmă, femeia apăru din nou și se apropie de ei, mai trufașă decât adineaori

— Zei tăi nu-ți sunt de niciun folos? întrebă ea. Încearcă cu ai mei. Eu sunt femeia din Shamlegh.

Femeia strigă ceva cu glasul răgușit, și numaidecât apărură dintr'un țarc cei doi bărbați ai ei, însoțiți de alți trei, aducând un *dooli*, un fel de targă primitivă, de care se obișnuște la munte pentru transportarea bolnavilor, sau când oamenii se duc în vizită la fruntașii satelor.

— Dobitoacele acestea sunt ale tale, atâta vreme cât ai nevoie de ele, zise ea fără să se uite la cei cinci bărbați.

— Bine, dar cred că nu ne vom duce spre Simla și nici nu vom întâlni sahibi, strigă primul ei bărbat.

— Aceștia nu vor fugi, cum au fugit ceilalți și nici nu vă vor fura bagajele. Sunt între ei doi care sunt mai slabi decât ceilalți. Sonoo și Taree, voi veți sta în partea dinapoi a țargii (cei doi o ascultară numaidecât). Lăsați targa mai jos și urcați pe Sfântul acesta. Până la întoarcerea voastră, ei voi avea gijă de sat și de cuvioasele voastre femei.

— Când ne vom întoarce?

— Întrebă-i pe preoți, nu mă întreba pe mine. Pune sacul cu merinzile la picioare, căci se împarte greutatea pe o formă.

— O Sfântule, munții sunt mai miloși decât șesurile, exclamă Kim. Ui-te un pat regesc; loc de cinste și de odihnă pe care îl datorăm...

— Unei femei prevestitoare de rele. Am tot atâta nevoie de binecuvântarea ta, ca și de blestemele tale. Eu am dat porunca, nu tu. Ridicați targa și plecați. Stai puțin. Ai bani de drum?

Făcu semn lui Kim să o urmeze în colibă. Apoi se plecă spre o lădiță veche englezească, pe care o scoase de sub așternut.

— Nu am nevoie de nimica, răspunse Kim supărat, tocmai atunci când ar fi trebuit să-i fie recunoscător. Sunt peste măsură încărcat de binefacerile tale.

Femeia ridică privirea spre el și punându-i o mână pe umăr, zâmbi straniu.

— Cel puțin mulțumește-mi. Sunt o femeie urâtă și sunt munteancă, dar ai spus singur că am făcut o faptă bună. Vrei să-ți arăt eu cum mulțumesc sahibii? și luminile ochilor i se împlânziră.

— Eu nu sunt decât un preot vagabond, și tu nu ai nevoie nici de binecuvântarea, nici de blestemele mele.

— Nu, cel mult de o singură clipă... *dooli* poate fi ajunsă din urmă din câteva sărituri... iar dacă ai fost sahib, îți voi arăta eu ce ar fi trebuit să faci.

— Ce se întâmplă dacă știi și eu ce vrei să-mi arăți? și trecându-i un braț în jurul mijlocului, o apropie de el și sărutând-o pe obraji, îi spuse pe englezește *Thank you berree much my dear*.

Intre asiati, sărutul este ceva cu totul necunoscut și se poate că tocmai din cauza aceasta, femeia se lăsă pe spate și se uită la el cu ochii speriați.

— Altădată, continuă Kim, nu trebuie să mai fii atât de sigură de preoții tăi păgâni. Acum îți zic rămas bun, și-i întinse mâna după obiceiul englezilor. *Good-bye, my dear!*

— Good bye, and... and... rând pe rând, își aducea aminte de cuvintele englezești pe care le știuse... *you will come back again?* (te vei mai întoarce) *Good bye, and God bless you* (și Dumnezeu să-ți ajute)!

Peste jumătate ceas, când targa cobora poteca, spre răsărit dela Shamlegh, Kim se întoarce și, departe în zare, văzu o formă mică de tot, care făcea semne cu o batistă

albă.

— Femeea aceasta a făcut o faptă bună și mai presus decât oricare altul, căci a ajutat unui om să apuce pe drumul izbăvirii, este o faptă aproape tot atât de mare, ca și când ar fi găsit ea înșuș acest drum, zise lama.

— Hm, răspunse Kim și gândurile lui răscoleau întâmplările din urmă. Se poate să fi făcut și eu o faptă bună... În orice caz, femeia aceasta nu m'a tratat ca pe un copil, și ducându-și mâna la brâu, pipăi pachetul cu documentele și hărțile pe care le luase, potrivi sacul prețios la picioarele lui lama, apoi ridicând brațul apucă de marginea târgii și începu să coboare muntele la pas, alături de bărbații care suflau din greu, murmurând ceva neînțeles.

— Și oamenii aceștia fac o faptă bună, zise lama după ce făcură cam trei mile de drum.

— Da, și vor fi răsplătiți în argint, răspunse Kim.

Femeia din Shamlegh îi dase banii trebuitori și se gândi că e foarte bine, ca în felul acesta, oamenii să-și poată lua banii înapoi.

CAPITOLUL XV.

Impărat de era, în cale să-mi iasă,
De drum îmi vedeam fără grijă,
Și nici comanacele Trei dac'ar fi,
Nu m'ar putea din cale opri.
Dar alta-i puterea ce-acum
Vine să m'abată din drum:
Umbre cădeți și pe Domnul vedeți.
E visul acvea, nu tulbure fum.

Cântecul Icelor.

La două sute de mile spre miazănoapte de Chini, întins pe stâncile albastre ale regiunii Ladakhi, era Yankling Sahib, care urmărea cu o lunetă semnele pe care trebuia să i le facă un hăitaș al său, un om din Ao-chung. Dar renegatul acesta plecase cu o carabină nouă-nouță, și două sute de cartușe, așa că acuma, fără îndoială, vâna cerbul mosc în altă parte, pentru a-l vinde pe socoteala lui, și când se vor mai întâlni, va începe să-i spună că a fost greu bolnav, în timpul vânătorii trecute.

În sus spre văile care duc spre Bushahr, vulturii din Himalaya care iscodesc depărtarea zărilor, fugeau speriați din calea unei umbrele vărgate cu albastru și alb, purtată de un bengalez grăbit, care înainte fusese gras și voi-

nic, iar acum era slab și pipernicit din cauza oboselilor drumului. Omul acesta, primise mulțumirile recunoștințe a doi străini foarte distinși, pe care îi însoțise cu multă pricepere până la tunelul din Mashobra, care duce spre capitala Indiei. Nu era deci vina lui, că din cauza cețurilor se rătăciseră și trecuseră dincolo de oficiul telegrafic și colonia europeană, care era la Kotgarth. Nu era de loc vina lui, ci a zeilor contra cărora se lamentase atât de convingător, din cauză că condusesse spre frontiera statului Nahan, a cărui rajah îi luase drept soldați, dezertori din armata britanică. Hurree Babu îi explicase cu multă bogăție de amănunte, puterea și măreția de care se bucurau tovarășii săi în țara lor, așa că acest stăpân începuse să zâmbească împăcat. Aceleaș explicații le dăde tuturor, care erau dispuși să-l asculte, de nenumărate ori, în gura mare și cu felurite înflorituri. Ceruse pretutindeni de mâncare și găzduire, și se dovedi un foarte bun vrăciu pentru rana pe care o avea unul dintre tovarășii săi, răni de acelea care pot veni foarte ușor, când te dai de-a-tumba pe coasta unui munte stâncos. Motivele care justificau îngrijirile pe care le dădea celor doi, reușiră să-i convingă de toată încrederea pe care o merita călăuza lor. Ca și celelele milioane de robi, tovarăși ai lui, omul acesta se obișnuise să privească Rusia ca pe o mare liberatoare a popoarelor din părțile de miazănoapte. Era un om evlavios și se temuse grozav că nu va putea salva pe cei doi tovarăși ai săi de furia sătenilor din aceste regiuni sălbatice. El însuș n'ar fi fost în stare să lovească pe un om sfânt, dar... Cu toate acestea, era foarte mulțumit și dădea slavă cerurilor, că afară de bagajele pierdute, reușise să facă „ce-i stase în putință” pentru a duce această afacere la bun sfârșit. Uitase de loviturile primite

și tăgăduia că ar fi fost bătut în noaptea aceea de pomină, în mijlocul pădurii de brazi. Nu cerea nici pensie și nici onorar, dar dacă se poate, să-i dea o dovadă scrisă, va fi foarte bine. Mai târziu, această scrisoare ar putea să-i fie de folos, dacă se va întâmpla să mai vină și alți prieteni de ai lor, dincoace de trecătorile munților. Ii rugă să-și aducă aminte de el, după ce se vor întoarce în țara lor, în mijlocul onorurilor, căci el însuș, Mohendro Lal Dutt, M. A. din Calcutta a reușit „să facă Statului oarecare serviciu” cu ceea ce făcuse pentru ei.

Cei doi îi eliberară un certificat elogios despre buna lui purtare, priceperea și cunoștințele lui de călăuză. Babu îl băgă în chimir și începu să plângă emoționat, aducându-și aminte de multele primejdii comune, prin care trecuseră. Ziua la amiază trecură împreună pe străzile pline de lume din Simla, și-i conduse până la Alliance Bank of Simla, unde aveau de gând să se legitimeze. Pe urmă, se evaporase ca un nor ce plutește, în zorii zilei, deasupra muntelui Jakko.

Priviți-l cât este de grăbit și cum urcă, fără să mai asude, căci e prea slab pentru așa ceva, și nici nu se mai oprește de vorbă cu oamenii, ca să le ofere leacurile pe care le duce în cutia lui cu cercuri de alamă, ci urcă cu nădejde panta muntelui Shamlegh, fără să privească decât înainte. Băgați de seamă, căci de astă dată și-a uitat de toate apucăturile lui de Babu și spre amiază, când se oprește să fumeze o țigară și să stea de vorbă cu o femeie, care poartă pe cap o podoabă de turcoaze, munteanca întinde brațul în partea de miazăzi, spre răsărit. Tărgile, spunea femeia, nu pot înainta ca un om fără povară, cu toate acestea oamenii pe care îi caută trebuie să fi ajuns la șes. Sfântul n'a vrut să mai zăbovească cu toate

stăruințele ei. Babu își strânge cureaua în jurul mijlocului și plecă din nou la drum. Nu se teme să umble și pe întunec, iar drumul pe care îl face zilnic, dacă ar fi cineva să-l controleze, ar mira chiar și pe unul obișnuit să-și bată joc de bengalezi. Țăranii buni care îl văd, își aduc aminte de negustorul din Dacca, cel care trecuse pe acolo cu două luni în urmă și le vânduse leacuri, și-i dădeau găzduire, ca să-l ferească de duhurile rele ale pădurii. Omul nostru visează noaptea zeitățile lui din Bengală, textele cărților dela Universitate și Royal Society din Londra. În zorii zilei următoare, umbrela vărgată cu alb și albastru, pleacă mai departe.

În poalele muntelui Doon și departe de Mussoorie, care rămăsese în urma lor, iar la picioare cu șesurile respirate ca o spuzeală de aur, poposește o targă în care este întins un lama bolnav, plecat în căutarea unui râu, (fapt pe care îl știu toți oamenii din munți), care să-i dea vindecarea. Țăranii satelor pe unde trecuseră, erau gata să se încaere pentru cinstea de a duce targa, căci lama, nu numai că-i binecuvânta, dar ucenicul lui le împărțea bani buni de argint, câte un sfert de anna... Targa făcea douăsprezece mile pe zi, pe drumuri pe unde niciodată n'au trecut sahibii. Coborâseră prin trecătoarea Nilan, unde zăpada purtată de vânturi umpluse fiecare cută a giubelei lui lama; peste piscurile întunecate din Raieng, unde printre norii care se târau jos pe munte, auziseră mecăitul caprelor negre; se legănase pe deasupra prăpăstiilor și trecuse ocolind colțuri de stânci, spre drumul tăiat în piatră dela Bhagirati; coborâse apoi troznind din încheieturi, în Valea Apelor, strânsă între pășunile pe deasupra cărora plutea aerul ridicat din vale, ca să iasă apoi în calea viscolului, ce trecea mugind, prin strămo-

rile Kedarnath. Ziua poposeau sub umbra întunecată a stejarelor, și diminețile treceau pe marginea satelor, unde trebuie să treci cu vederea, dacă se întâmplă ca chiar oamenilor evlavioși să le mai scape câte o înjurătură când preotul e de față; pe urmă încă o bucată de drum la lumina faclelor, în timp ce prin întunecătura oamenilor tremură nesimțit de teama demonilor, și *dooli* ajunge la ultimul popas. Țăranii dela munte asudă din greu, din cauza căldurii cu care nu sunt obișnuiți, și se adună roată în jurul preoților, pentru a-și primi binecuvântarea și partea de bani.

— Ați făcut o faptă bună, zice lama. Mult mai bună și mai mare decât vă închipuiți. Acum vă întoarceți din nou în munții voștri, spunea el oftând.

— Sigur, cât mai repede, înapoi în munți.

Oamenii își freacă umerii îndurerăți, își clătesc gura cu apă și-și strâng legăturile de iarbă ale sandalelor. Kim cu fața trasă și slăbită de oboseală, bagă mâna în chimir și scoate bani mărunți de argint, cu care plătește, pe urmă cercetează sacul cu merinzile și scoate din sân un pachet cu scrisori sfinte, pe care le așează pe fundul sacului, și ajută lui lama să se ridice în picioare. Liniștea s'a coborât din nou în privirile bătrânului, care nu se mai uită speriat spre munți, ca în noaptea aceea când fuseseră opriți în drum și era gata să-i înece apele revărsate.

Pe urmă oamenii ridică *dooli* pe umeri, și cât ai clipi, se șterg în fundul pădurii pitice.

Lama întinde brațul spre coamele munților Himalaya.

— Voi munți binecuvântați între toți munții; săgeata Domnului Nostru nu a căzut în areatul pământurilor voastre, iar eu nu voi mai respira niciodată aerul aspru, coborât de pe coamele voastre înghețate.

— Cu toate acestea tu te simți de zece ori mai întărit în aerul acesta, zise Kim, care tânjea după lanurile acestor șesuri blânde, care se așterneau departe în fața lui. Da, aici sau prin partea aceasta trebuie să fi căzut săgeata. Vom umbla foarte încet; cel mult un kos pe fiecare zi, căci cercetarea noastră este sigură. Sacul însă, e foarte greu.

— Da, cercetarea noastră e sigură. Am scăpat dintr'o mare ispită.

Nu făceau pe zi mai mult de două mile, dar toată grija drumului apăsa acum pe umerii lui Kim, care trebuia să ducă nu numai sacul cu merinzile, cărțile grele cu copcii de alamă, care erau pe fundul lui, hărțile și scrisorile, dar și pachetul cu prețiosul conținut pe care îl avea în sân, iar pe deasupra să ajute și pe bătrânul lama. În fiecare dimineață pleca la cerșit cu cățuia, după ce așternea păturile, pe care se întindea bătrânul ca să mediteze, iar în timpul amiezilor călduroase ținea pe genunchi capul lui obosit și alunga muștele ce bâzâiau în jurul lui, până când simțea că-l apucă tot felul de cărcei; pe inserat pleca din nou la cerșit, pe urmă freca picioarele lui lama, care îi făgăduia apropiată izbăvire, fie în ziua următoare, fie în cealaltă, dar în orice caz, cât de curând.

— Niciodată nu s'a mai auzit de un astfel de *chela*, ofta bătrânul. Câteodată mă înteb, oare Ananda o fi slujit tot cu atâta credință pe Mântuitorul nostru. Și tu ești cu toate acestea, sahib. Când eram în putere, asta a fost demult, nici nu mă gândeam la așa ceva, dar acuma, de câte ori mă uit la tine, îmi aduc aminte că ești sahib. Mi se pare foarte straniu.

— Tu spuneai că nu este nicio deosebire între alb și

negru. De ce mă faci să te ascult, spunându-mi astfel de vorbe, Sfântule? Asta mă mânănește. Eu nu sunt sahib, ci sunt *chela* al tău, și-mi simt capul foarte greu pe umeri.

— Mai ai puțină răbdare. Vom avea amândoi parte din izbăvire. Pe urmă ne vom așeza alături pe malul râului și ne vom uita înapoi la zilele pe care le-am trăit, ca să le vedem cum vedeam pe coasta muntelui toate popasurile unde ne-am oprit, înainte de a coborâ. Poate am fost și eu sahib odinioară...

— Niciodată nu a existat sahib, care să se poată asemăna cu tine; asta ți-o jur.

— Sunt incredințat că custodele icoanelor din Casa Minunilor a fost în altă viață, un foarte înțelept stareț. Acum însă, nici ochelarii, pe care mi i-a dat nu mă mai ajută să văd limpede. Când vreau să mă uit la ceva cu atenție, în jurul meu încep să se îngrămădească umbrele. Dar nu face nimica, deoarece noi cunoaștem vicleniile trupului acestuia netrebnic când umbra ia locul altei umbre. Eu sunt încă legat de deșertăciunea vremii și a spațiului. Cât drum am făcut astăzi pe jos?

— Poate să fi făcut jumătate *kos*.

Cam trei sferturi de milă, și cu toate acestea făcuseră un marș foarte obositor.

— Jumătate *kos*, ah! Cu gândul eu trecusem departe înainte, la mii și zeci de mii. Cât suntem noi de slabi, de mici și de neputincioși în lumea mare. (Se uita la mâna lui uscată și slăbită, brăzdată de vine albastre și i se păru că abia mai poate purta șiragul de mătânie). *Chela*, spune-mi, nu ai simțit niciodată dorința să mă părăsești?

Kim se gândi la pachetul de mușama și la cărțile de pe fundul sacului cu merinzi. Dacă ar fi ieșit cineva în

calea lui, care să aibă dreptul să le ia în primire, marele joc (cel puțin așa își închipuia el), ar fi putut continua de aci înainte și singur. Era obosit și îi vâjâia capul, iar o tuse, care i se urca mereu dela stomac, îl chinuia, fără încetare.

— Nu, răspunse el, aproape violent, căci eu nu sunt nici câine, nici șarpe, ca să încep să mușc, după ce am fost obișnuit să iubesc.

— Ești foarte bun cu mine.

— Nici cel puțin atâta. Am făcut și o faptă fără să te mai întreb. Am trimis vorbă femeii din Kulu, cu femeia aceea care ne-a dat azi dimineață laptele de capră, și i-am spus că ești cam slăbit și ai nevoie de o targă. M'am certat în gând din cauză că nu mi-am adus aminte de asta, de cum am intrat în Doon. Vom aștepta aci până când va sosi targa.

— Sunt foarte mulțumit. E o femeie cu inima de aur, cum spuneași și tu, dar vorbărează... foarte vorbărează.

— Nu te va supăra cu vorba ei, căci voi avea grijă și de asta. Sfântule, mă simt foarte vinovat, din cauză că nu am fost întotdeauna destul de atent față de tine, și-și simți glasul înecat de un suspin. Te-am făcut să mergi prea departe; nu ți-am adus hrană bună în fiecare zi, n'am ținut socoteală de căldurile zilei; te-am lăsat singur, ca eu să pot sta de vorbă cu oamenii pe care îi întâlneam în drum... Am... am... *Hai mai!* Cu toate acestea te iubesc... dar acum totul e prea târziu... Am fost un copil... de ce n'am fost bărbat! (Copleșit de efortul pe care-l făcuse, de osteneală și de povara prea mare pentru puterile lui, Kim căzu grămadă la picioarele lui lama și începu să plângă cu sughituri).

— Ce însemnează asta, zise bătrânul cu blândețe.

Tu nu te-a depărtat nici cât un fir de păr din calea su-
punerii. Spui că m'ai lăsat singur? Copilule, eu am
trăit numai datorită puterilor tale, întocmai ca un copac
care trăește din tencuială unui zid, proaspăt ridicat. Zi
de zi, dela Shamlegh încoace, ți-am luat din puterea pe
care o aveai. Prin urmare tu ai slăbit nu din pricina vre-
unui păcat, pe care l-ai săvârșit. E trupul, trupul acesta
beciznic și netrebnic, care vorbește acum în locul tău.
Nu sufletul, care e mulțumit de sine. Liniștește-te. A-
cum, cel puțin, cunoști demonii cu care te-ai luptat. Ei
sunt de origine pământeană... zămisliți din amăgire.
Vom merge la femeia din Kulu. Va face o faptă bună,
găzduindu-ne și îngrijindu-te pe tine. Vei fi slobod pâ-
nă când puterile se vor întoarce la tine. Eu am uitat cu
totul de trupul netrebnic, și dacă cineva merită să fie în-
fruntat, atunci eu sunt acela. Suntem însă amândoi prea
aproape de porțile izbăvirii, ca să mai poată fi vorbă de
așa ceva. Aș putea să te acopăr de laude, dar la ce ne-ar
folosi? Peste puțin, foarte puțin timp, nu vom mai a-
vea nevoie de nimica.

Cu astfel de cuvinte, mângâie și întări pe Kim, în-
trebuințând pilde înțelepte și texte, în legătură cu tru-
pul nemernic și atât de puțin înțeles al omului, care nu
este decât trecător și cu toate acestea stărue să înlăn-
țuiască sufletul, pentru a-i întuneca drumul spre ade-
văr și a-i mulțumi multele ispite fără folos, care îi stau
în cale.

— Hai! hai! Să vorbim despre femeia din Kulu.
Crezi că-mi va cere și de astă dată un descântec pentru
nepotul ei? Foarte demult, pe vremea când eram și eu
tânăr, am fost și eu tulburat de aceste gânduri și m'am
dus la un stareț foarte înțelept, un om sfânt și cercetă-

tor al adevărului, pe care eu încă nu-l cunoașteam. Ridică-te și ascultă, fiu al sufletului meu. I-am spus ce aveam de spus. Atunci s'a întors spre mine și mi-a spus. *Chela*, ia aminte aceasta: în lume sunt multe minciuni și numai puțini mincinoși, dar să știi că mincinos mai mare, decât propriul nostru trup, nu se mai găsește, afară de durerile trupului nostru, care sunt adevărate. Gândindu-mă la aceasta, m'am simțit mulțumit, și ca să-mi facă o deosebită favoare, m'a îngăduit să beau un ceaiu alături de el. Dă-mi voie ca să beau ceaiul, căci se-
tea a început să mă chinue.

Râzând printre lacrimi, Kim sărută picioarele bătrânului și se ridică pentru ca să prepare ceaiul.

— Sfântule, tu te sprijinești pe umărul meu cu trupul, eu însă caut sprijinul tău din alte motive. Le știi care sunt?

— Se poate să le fi bănuit, răspunse lama și clipi din ochi. Acum însă toate aceste se vor schimba.

Astfel, după ce se arată în mijlocul țipetelor și a larmei pe care o făceau oamenii sahibei veniți de la douăzeci de mile cu targa, sub conducerea aceluiaș slujitor Oorya, cu barba încărunțită, și după ce ajunseră în curtea curată, dar învălmășită, de dincolo de Saharunpore, lama luă numaidecât măsurile pe care le găsi de cuviință.

— Intrucât pot fi de folos cuvintele unei femei bătrâne în fața unui bărbat și mai bătrân, strigă femeia din Kulu dela o fereastră înaltă cu gratii, după complimentele obișnuite de bună venire. Nu ți-am spus Sfântule la plecare să ai grijă de *chela*? Ce fel de grijă ai avut? Nici nu mai trebuie să-mi răspunzi! Știu eu fără să-mi spui. Toată vremea a alergat după femei. Ia te

uită ce ochi are, stinși și căzuți în fundul capului, și linia aceea dela rădăcina nasului până în colțul gurii, de unde vine? Ptiu, ptiu! Și mai zici că unul ca acesta e preot.

Kim ridică privirea spre ea și zâmbi obosit, apoi clătină din cap în semn de protestare.

— Nu face glume, răspuse lama. Vremea de glumit a trecut. Am venit aci pentru alte lucruri mult mai mari. În mijlocul munților eu am fost apucat de o boală a trupului. Incepând de atunci, mi-am târât zilele, numai datorită puterii lui... pe care i-am luat-o cu totul.

— Sunteți amândoi ca niște copii... și cel tânăr și cel bătrân, răspuse femeia chihotind ușor, dar ferindu-se să mai facă glume. Aș fi mulțumită ca găzduirea de aci să vă poată pune din nou pe picioare. Stai nițel, să cobor, ca să vorbim despre munții noștri cei bătrâni.

Pe înserate ginerele ei se întoarse, așa că nu mai trebui să facă încunjurul casei în locul lui, și lama îi putu explica numaidecât tot ce se întâmplase. Amândoi dădeau din cap cu îngrijorare și vorbeau în șoaptă. Kim, rupt de oboseală intrase într'o cameră unde găsise un pat și adormi buștean. Lama îl oprise să mai adune păturile sau să meargă să-i mai aducă de mâncare.

— Înțeleg... înțeleg. Cine ar putea înțelege astfel de lucruri mai bine decât mine, zicea femeia. Noi cei care am coborât spre râul rugurilor, ne agățam de poala hainei celor care se urcau din Valea Vieții cu vasele pline de apă. Am fost nedreaptă cu copilul. Va să zică puterea lui te-a sprijinit pe tine? Este adevărat că noi bătrânii roadem încet, dar în fiecare zi din puterile tinerețului. Acum nu ne mai rămâne altceva de făcut decât să-l punem din nou pe picioare.

— Tu ai făcut în nenumărate rânduri fapte bune.

— Fapte bune? Care anume? O babă care a preparat la bucătărie câteva feluri gustoase de curry despre care când le sunt aduse la masă, bărbații nici nu întrebă de cine sunt făcute? Dacă aceste fapte au fost trecute în contul nepotului meu...

— Cel care avea colici?

— Când mă gândesc că un Sfânt ca tine își mai aduce aminte de așa ceva! Va trebui să-i spun și maică-si. Este o cinste unică. „Cel care avea colici”, a zis Sfântul, fără să se mai gândească. Să știi că va fi foarte mândră.

— Pentru mine acest *chela* este ca și un fiu pentru cel care n'a primit încă lumina.

— Zi mai bine nepot. Mamele nu au experiența pe care o avem noi. Când un copil începe să plângă, își închipue că se va prăbuși cerul. O bunică însă este destul de departe atât de timpul când mai poate da naștere unui copil, cât și de plăcerea de a-și despoia sânul pentru ca să-l alăpteze, așa că poate face deosebire fără nicio greutate între țipetele venite numai din încăpățănarea copilului și între cele pricinuite de durerile colicilor. Dar fiindcă vorbești de colici, Sfântule, ultima dată când ai fost aici cred că am săvârșit o greșeală, cerându-ți să-mi dai un descântec.

— Soră, zise lama, întrebuițând această expresie cu care budhiștii se adresează uneori călugărițelor, dacă pe tine te mulțumesc descântecele...

— Sunt mai bune decât zece mii de doctori.

— Dacă îți închipui că-ți pot fi de folos, îți făgăduesc, eu care am fost stareț la Such-zen, să-ți fac atâtea descântece câte poțtești. Nu ți-am văzut fața niciodată până acuma...

— Din cauza asta nici maimuțele care ne fură nu-

cile, n'au găsit pricină să se plângă, răspunse femeia râzând.

— Da, dar cel care doarme colo, și-i făcu semn cu capul spre camera de mosafiri din curtea cealaltă, spunea că ai inima de aur. Pentru mine sufleștește băiatul aceste este ca și când ar fi nepotul meu.

— Bine Sfântule; eu nu sunt decât vaca ta. (Aceasta era o expresie pur hindustană, dar lama nu-i dete atenție, așa că nu-i gustă savoarea). Eu sunt femeie bătrână și trupul meu a dat naștere multor băieți. Odinioară tinerețea mea putea să fie plăcere pentru bărbați, dar mâinile mele nu le pot fi astăzi decât spre vindecare. Brățările i se auziră sunând, ca și când și-ar fi sumes mânecile ca să se apuce de lucru. Voi lua grija băiatului asupra mea și-l voi lecui, și-l voi hrăni, ca să se poată întrema cât mai curând. Eh, eh, bătrânii mai știu și ei câte ceva.

Din cauza aceasta în clipa când Kim deschise ochii și dete să se ridice, cu toate că trupul lui era numai jungiuri, ca să se ducă la bucătărie pentru a căuta hrana necesară bătrânului său învățător, văzu că alături de el se întind mâni care caută să-l țină nemișcat, iar în fața ușii era bătrâna acoperită de văluri și servitorul Oorya care-i spusese pe rând, tot ce poate și ce nu are voie să facă.

— Ție nu-ți trebuie nimica... nu ai nevoie de nimica? Spune? Nu vrei să-ți dăm o lădiță cu cheie în care să-ți încui cărțile sfinte? Asta este o afacere în care eu nu vreau să mă bag. Să mă ferească Dumnezeu să mă amestec între un preot și cărțile lui de rugăciuni. S'aducă lădița și cheia să o ții la tine.

Impinseră lădița alături de așternutul lui și Kim puse

revolverul primit dela Mahbub, pachetul cu scrisorile învelite în mușama, cărțile cu copci și carnetele cu însemnări, și după ce o încuie, gemu ușurat. Nu știu ce-l făcea să-și închipue că greutatea lor pe care o purtase pe umeri, îl apăsa acum mult mai dureros pe conștiință și din cauza aceasta capul îi vâjâia de nopți întregi.

— Boala ta nu prea este obișnuită la tinerii de azi care au uitat să se mai îngrijească de cei mai bătrâni. Leacul pentru această boală este numai somnul și câteva băuturi, zise sahiba, și Kim se simți foarte fericit să se lase pradă mânilor care pe jumătate îl chinuiau, iar pe cealaltă jumătate îi produceau o destindere în trupul îndurerat.

Intr'o cameră întunecată de alături, bătrâna începu să fiarbă niște leacuri, grele la miros și mult mai grele la gust. Stete plecată asupra lui Kim și-l privi cu atenție, așteptând ca băuturile să se limpezească, și se interesă de cele mai mici amănunte. Dete apoi porunci ca nimeni să nu mai intre în curtea aceasta, și puse în fața ușii dela camera lui Kim un om înarmat. E adevărat că argatul care sta de pază avea șaptezeci de ani și sabia pe care o ținea în mână, după ce o scoase din teacă, nu era nici ea mai lungă decât mânerul, dar omul acesta reprezenta în orice caz autoritatea sahibei; așa că toate harabalele care intrau încărcate, slugile guralive, vițeeii, câinii, găinile și tot ce de obicei își făcea drum prin partea aceea, de acum înainte trebuia să încunjure pe de parte. După aceea când curățară trupul lui Kim de alifia cu care îl unseseră, dintre neamurile care ocupau clădirile din fundul curții, câinii gospodăriei cum le numea bătrâna, fu aleasă văduva unui văr al ei care se pricepea de minune la meșteșugul căruia europenii îi

zie masaj, dar fără să înțeleagă nimic dintr'ânsul, și o aduseră în cameră. Amândouă îl ridicară și așezându-l de-a-lungul, dela răsărit la apus, așa fel ca vânturile nesimțite ale pământului traversând huma trupului omenesc să-i poată fi de folos și nu spre grutate, începură să-l frământă cât fu după-amiaza de lungă, os cu os, mușchiu cu mușchiu, sgârcci cu sgârcci, și chiar nerv cu nerv. Frământat în felul acest până când simți că nu mai este în mâinile lor decât un aluat inform, pe jumătate hipnotizat de vederea vălurilor celor două femei care cădeau și se ridicau ca într'un vis, Kim căzu în somn adânc care dură treizeci de ore și fu pentru el tot atât de binefăcător ca și ploaia venită pe vreme de secetă.

Pe urmă femeia se duse să-i prepare de mâncare și casa începu să se frământă la țipetele ei. Porunci să-i taie păsări și să aducă legume, iar bietul grădinar cu mișcări și gânduri domoale, care era aproape de aceeaș vârstă cu ea, nu mai știa încotro să alerge mai întâiu și începu să asude din greu; aduse orez și lapte și ceapă pe care o prăji la tingire cu niște peștișori prinși în râul din apropiere; pe urmă, bătrânul trebui să-i aducă lămâi pentru prepararea șerbetului, potârnicchi grase și ficat de pasăre la frigare, aromit cu frunze de inibahar.

— M'am învățit și eu puțin prin lume și am văzut câte ceva, spunea bătrâna, potrivit tingirile pe plită, așa că am putut să-mi dau seamă că nu se găsesc decât două feluri de femei: unul care ia bărbatului puterile pe care le are, și altul care i le dă înapoi. Odată făceam și eu parte dintre cele dintâi, acum fac parte dintre celelalte. Lasă, nu face cu mine pe preoțelul, căci am glumit. Dacă în clipa aceasta nu ești în stare să înțelegi, vei în-

țeleg mai târziu, după ce vei pleca din nou la drum. Verișoară, zise sahiba, adresându-se femeii care nu mai ostenea lăudând mărinimia stăpânei sale, ia uită-te că a început să strălucească din nou pielea pe el, ca părul unui mânz tânăr după ce scapă din grajd. Treaba pe care am făcut-o noi acuma, este ca și aceea când începi să poleești podoabe pe care bărbatul le va dărui cine știe cărei dansatoare... ce zici?

Kim se ridică în așternut și începu să zâmbească. Slăbiciunea pe care o simțise în tot trupul îl părăsise, cum te părăsește o încălțăminte veche pe care o pierzi în noroiul drumului. Simțea că îl mânâncă limba să spună din nou ceva, cu toate că abia o săptămână în urmă, fiecare cuvânt i se păruse o povară. Durerea din ceafă (pe care trebuie că o luase dela lama) dispăruse, împreună cu frigurile și gustul amar pe care îl simțise în gură. Cele două femei, aveau acuma grijă (în orice caz nu prea multă) să-și adune vălurile în jurul capului, și cloncăneau fără încetare, ca și găinile care intrau prin ușa întredeschisă, ca să ciugulească fărâmiturile răspândite pe jos.

— Unde este Sfântul meu? întrebă el.

— Ia ascultă la el! Sfântului tău îi merge foarte bine, cu toate că de astă dată nu a făcut nicio faptă bună, răspunse sahiba cam supărată. Dacă aș ști că se găsește undeva un descântec de pe urma căruia să-i vie și lui mintea la cap, aș fi în stare să-mi vând podoabele, numai să i-l pot cumpăra. Vrei să spui că înseamnă să fii sfânt, când refuzi să primești bucatele gustoase pe care i le-am pregătit, și pleci cu pânțele gol, să hoinărești două nopți în largul câmpurilor, ca apoi să cazi în râu? Pe urmă, când aproape a stors din mine până și

vлага ce mai rămăsese din cauza grijei duse pentru tine, să vii să-mi spui că ai făcut o faptă bună? Toți bărbații sunt la fel. Adecă să vezi cum a fost: vine la mine și-mi spune că a fost spălat de toate păcatele. Asta puteam să i-o spun și eu înainte să mi se întoarcă acasă ciuciulete. Acum se simte foarte bine, căci asta s'a întâmplat acum o săptămână, dar te rog să mă slăbești cu astfel de sfințenie. Chiar un copil de trei ani ar avea mai multă mințe decât el. Nu-ți face gânduri din cauza Sfântului tău. Când nu se bălăcește prin apa râurilor, stă toată ziua și se gândește la tine.

— Nu-mi aduc aminte să-l mai fi văzut în apropierea mea. Imi aduc aminte numai de zile și nopți care au trecut pe deasupra mea ca niște dungii negre și albe ce se deschideau și se închideau fără încetare. Eu n'am fost bolnav, ci eram ostenit.

— Aceasta a fost letargia care trebuia să vină la vreme sorocită, peste câțiva ani. Acum însă totul s'a sfârșit.

— Maharanee, începu Kim, dar văzând privirea pe care i-o aruncă bătrâna, îi adresă cuvântul plin de dragoste: Mamă, ție îți datorez viața! Zece mii de binecuvântări asupra casei tale și...

— Dă-o încolo de casă (e peste puțină să reproduci expresia întrebuintată de ea). Mulțumește lui Dumnezeu, cum se cade să faci un preot, dar mie dacă vrei, n'ai decât să-mi mulțumești cum se cade unui fiu. Cerul e sus! Crezi că de aceea te-am pus pe picioare și te-am frământat și ți-am întins toate cele zece degete dela picioare, ca să începi să-mi înșiri versete din cărțile tale sfinte? Trebuie să fi avut și tu undeva o mamă căreia să-i sfășii inima. Cu ea cum te purtai, fiule?

— Eu n'am avut mamă... o mamă care să fie mama mea, răspunse Kim: Am auzit că mama mea a murit în ziua când m'am născut.

— *Hai mai!* Va să zică nu se va găsi nimeni care să vină și să mă certe că i-am luat drepturile care i s'ar fi cuvenit ei, după ce vei pleca din nou la drum și casa aceasta nu va fi pentru tine altceva decât una dintre miile de case în care ai fost găzduit și pe care o vei uita, după ce i-ai aruncat o binecuvântare. Nu face nimica. Eu am nevoie de binecuvântarea ta; bine... (și bătu cu piciorul în pământ) ridică vasele și du-le la bucătărie. La ce mai poate folosi hrana aruncată în toate părțile prin cameră, femeie netrebnică ce ești.

— Am dat și eu naștere unui fiu la vremea mea, murmură femeia din dosul *chudderului* pe care și-l adunase pe obraz, dar copilul acesta a murit, cum bine știi. Eu nu așteptam decât să dai poruncă, să scot vasele.

— Eu sunt femeie netrebnică, scânci *sahiba* pocăită. Eu și cele care coborâm spre *chattris* (umbrarele largi care se ridică în mijlocul câmpului rugurilor, unde vin preoții ca să-și încaseze ultimele taxe ce li se cuvin) și care ne agățăm de pulpana hainei oamenilor care se duc *chattis* (sacagii tineri și plin de viață, care duc ulcioarele de apă; jocul de cuvinte al bătrânei însă, părea cam stângaciu). Când nu mai poți juca la o serbare, îți rămâne totuș posibilitatea să privești pe fereastră cum joacă alții, și datorile de bunică iau tot timpul liber pe care îl poate avea o femeie. Din cauză că învățătorul tău este curățat de păcate (să fie asta pricina) e gata să-mi dea toate descântecele pe care i le cer pentru fiul cel mai mare al fiicei mele. *Hakimul* a fost foarte abătut câteva zile. Ne având altă treabă, a început să-mi

otrăvească argații.

— Spune-mi mamă, de ce fel de *hakim* vorbești?

— Omul acela din Dacca, cel care mi-a dat un hap de mi-a sfâșiat toate măruntaiele. Acum o săptămână s'a repezit în curtea noastră ca o cămilă speriată și se jura pe toți sfinții că tu și cu el ați fost ca frații de cruce pe drumul din Kulu. Părea foarte îngrijorat din cauza sănătății tale. Era sfrijit și flămând, așa că am dat poruncă să-l îndoape și pe el... și neliniștea care-l sbuciuma.

— Aș vrea să-l văd, dacă mai este aici.

— Mănâncă de cinci ori pe zi, și face argaților tot felul de farse pentru a fi ferit de apoplexie. Este atât de speriat din cauza sănătății tale, încât toată ziua nu se mișcă din pragul bucătăriei, și mănâncă toate resturile de bucată pe care le scoatem din camera ta. Ii merge foarte bine, și cred că nu ne vom putea scăpa de el niciodată.

— Trimite-mi-l încoace, mamă, (în privirea lui Kim se aprinse un fulger trecător) și voi încerca eu să te scap de el.

— Ți-l voi trimite, dar cred că n'ar fi o faptă frumoasă, să-l alungi din curte. La urma urmelor el a fost cel care a scos pe lama din râu, și astfel a făcut o faptă bună, cum spune chiar Sfântul.

— Este un *hakim* foarte înțelept, mamă. Trimite-l la mine.

— Ia te uită. Cine a mai auzit preot să vorbească de bine pe alt preot. Adevărată minune! Fiule... de cumva este prieten cu tine (ultima dată când v'ați întâlnit, am băgat de seamă că v'ați certat), îl voi lega în conoțe și ți-l aduc aci, iar după aceea îi voi prepara un ospăț

de cinste. Ridică-te și umblă, fiule... căci zăcerea aceasta nesfârșită este plăcere pentru cei șaptezeci de demoni...

Sahiba plecă legănându-se ca o barcă, și pe urma ei se auziră numaidecât ridicându-se glasuri întăritate la bucătării; dar abia plecă și cât ai clipi în cadrul ușii se arătă Babu, purtând pe umeri o pelerină ca un împărat roman, mulțumit ca Titus, în capul gol și cu ghetete noi în picioare, gras de nu-l mai cuprindea brâul și exuberant de mulțumire și urări.

— Pe cinstea mea, Mister O'Hara, sunt încântat că te pot vedea. Imi dai voie să închid ușa? Ce păcat că ești bolnav. Te simți rău de tot?

— Hârțiile... hârțiile care erau în *kilta*. Hârțile și *murasla*, zise Kim, întinzându-i cheia, căci în clipa aceasta nu se gândea la altceva, decât să scape cât mai curând de această povară.

— Ai toată dreptatea. Acesta este procedeul corect pe care l-a adoptat și departamentul. Le-ai luat pe toate?

— Tot ce s'a găsit scris de mână în *kilta*, a fost ridicat. Restul a fost aruncat în prăpastie.

Auzi cheia scârțâind în broască, pe urmă mușamaua sfâșiată și răscolirea hârțiilor răvășite. Gândul că toate aceste hârții erau sub așternutul lui în timpul zilelor lungi de boală și de nemișcare, i se păruse o povară insuportabilă, pe care nu avea posibilitate să o treacă în grija altuia. Tocmai din cauza aceasta, când Hurree se apropie din nou de el cu mâinile întinse și săltând pe picioare ca un puiu de elefant, își simți sângele svâcnind de mulțumire prin tot trupul.

— Minunat; ne mai auzit, Mister O'Hara! Ai răscolit tot depozitul din temelii până la acoperiș. Imi spu-

neau că au pierdut toată munca de opt luni. Pe cinstea mea, mi-au tras o bătaie. Ui-te ici, scrisoarea lui Hilás și citi câteva rânduri în limba persană care era limba autorizată în diplomație. Mister Rajah Sahib e intrat până în gât. Va trebui să răspundă pe cale oficială, cum de scrie scrisori de dragoste Țarului rușilor. Cât despre hărți... sunt făcute cu multă pricepere... iar în corespondența din aceste scrisori sunt amestecați trei sau patru prim-miniștri de prin partea locului. By Gad, Sar! Guvernul Britanic va trebui să schimbe succesiunea tronului și să numească alți moștenitori în locul lui Hilás și Bunár. „Pe urma trădării...” nu înțelegi cum merge? Hi?

— Ii ai în mână? întrebă Kim, care în această clipă nu se putea gândi la altceva.

— Mai strâns decât niciodată, răspunse Hurree și așază scrisorile în sân, pe o parte și pe alta, așa cum numai orientalii sunt în stare. Toate acestea vor merge la centru. Bătrâna își închipue că eu stau aci în reședință permanentă, dar plec fără întârziere cu toate acestea. Mr. Lurgan va fi foarte mândru. Din punct de vedere oficial, dumneata ești subalternul meu, dar îți voi trece numele în raportul verbal pe care îl voi face. Ce păcat că nu avem voie, să facem rapoarte scrise, căci noi bengalezii suntem neîntrepuți în amănunte precise, pe urmă îi întinse cheia și-i arătă lădița care era goală.

— Bine! Foarte bine! Mă simțeam atât de obosit. Afară de asta, s'a îmbolnăvit și Sfântul. Este adevărat că a căzut în...

— Oah yess. Crede-mă, eu sunt foarte bun prieten cu el. Când am venit să te văd, am băgat de seamă că are o purtare foarte ciudată și m'am gândit că poate toate aceste hărți sunt la el. L-am urmărit în timpul me-

ditajiilor lui, dar l-am urmărit și pentru a discuta cu el chestiuni etnologice. Cred că îți dai seamă că în starea în care mă găsesc în această casă, eu nu însemnez nimica față de farmecele pe care le-ar putea face el. Pe cinstea mea Mr. O'Hara, dumneata nici nu știi că bătrânul este atins de o mare infirmitate. Are atacuri; te rog să mă crezi. Cred că e cataleptic, dacă nu va fi chiar epileptic. L-am găsit în starea aceasta la umbra unui copac, în *articulo mortem*, pe urmă s'a ridicat și chiar în fața mea a sărit într'un râu, unde cu siguranță s'ar fi înecat, dacă nu-l scoteam la mal.

— Asta, pentrucă eu nu eram lângă el, zise Kim. Putea să moară.

— Da, ar fi putut să moară, acum însă este la adăpost și susține că a trecut printr'o transfigurație. (Babu își duse mâna la frunte ca un om care știe ce vorbește). Mi-am luat note în *posse* despre tot ce spunea, ca să le trimit Societății Regale. Trebuie să te faci bine cât mai curând și să te întorci la Simla, unde îți voi spune tot ce am de spus în fața lui Lurgan. A fost o lovitură strălucită. Cei doi erau cu turul pantalonilor ferfeniță, și Nahan Rajah credea că sunt dezertori din arma britanică.

— Cine, cei doi ruși? Cât timp ați fost împreună?

— Unul dintre ei era francez. Oh, zile multe, foarte multe și îndelungate. Toată lumea din munți este acum convinsă că rușii sunt un neam de cerșetori. Pe cinstea mea, nu mai aveau asupra lor nimica pe care să nu li-l fi dat eu. Iar oamenilor pe care i-am întâlnit, le-am spus la palavre și la anecdote, de rămâneau cu gura căscată. Îți voi povesti tot ce-a fost, când ne vom întâlni la Lurgan Sahib. Vom face... o petrecere!... Gândește-te ce notă bună ai în statele noastre de serviciu. Mi-au dat și

un certificat. Iți vine să te strici de răs. Dacă i-ai fi văzut când s'au legitimat la Alliance Bank! Să dăm slavă Domnului că ai putut pune mâna pe toate hârtiile lor. Nu râde prea mult, căci vei râde după ce te vei face bine. Mă duc de-a-dreptul la gară și dispar. Pentru toate nevoile jocului și se vor deschide credite. Când crezi că te vei întoarce? Suntem cu toții foarte mândri de isprava pe care ai făcut-o, cu toate că ne speriașezi. Mai ales pe Mahbub.

— Ce este cu Mahbub? Unde se găsește acuma?

— Vinde cai pe aci pe aproape. Cred că asta se înțelege delă sine...

— Pe aproape? Cum adecă. Vorbește mai domol, căci îmi simt și acuma capul greu.

Babu se uită rușinat în fața lui și începu să se frece la rădăcina nasului.

— Ei bine, ui-te ce s'a întâmplat. Eu sunt om fricos și nu-mi place să-mi iau niciun fel de răspundere. Dumnezeu erai bolnav, și eu n'aveam de unde ști, unde naiba pot fi hârtiile, și chiar dacă aș fi știut, nu știam dacă le ai pe toate. Așa că după ce am ajuns aci, am trimis o telegramă confidențială lui Mahbub, care era pe câmpul de curse la Meerut, și i-am povestit cum stau lucrurile. Mahbub a venit cu oamenii lui și după ce s'a apropiat de lama, m'a făcut tâmpit și s'a purtat cam grosolan cu mine...

— Bine, dar cum se poate? Care este motivul?

— Tocmai asta mă întreb și eu. Eu mă gândeam la un singur lucru; dacă se va întâmpla ca hârtiile acestea să fie furate de cineva, atunci ar fi fost bine să se găsească un voinic și un îndrăsneț care să i le ia hoțului înapoi. Înțelegi, că aceste hârtii sunt de mare impor-

tanță și Mahbub Ali nu știa în ce parte ești.

— Cum adecă, Mahbub să jefuiască sălașurile sahibei. Ai înebunit, Babu? strigă Kim indignat.

— Aveam nevoie de hârtii. Hai să zicem că ea ți le-ar fi furat? Cred că ideea mea a fost o sugestie cât se poate de practică. Nu-ți face plăcere, ai?

O zicătoare indigenă pe care nu o putem reproduce, ar fi fost destul de elocventă pentru a ilustra indignarea lui Kim.

— Ei bine, zise Hurree și dete din umeri, gusturile și părerile oamenilor nu pot fi întotdeauna la fel. Mahbub s'a supărat și el. A umblat cu caii și i-a vândut prin părțile acestea, pe urmă mi-a spus că bătrâna este o sahiba *pukka* (foarte aleasă) și nu s'ar coborâ niciodată atât de jos, încât să fure lucrurile unui om pe care îl găzduște. Mie puțin îmi pasă. Hârtiile sunt acum la mine și mi-a prins foarte bine ajutorul moral pe care mi l-a dat Mahbub. Ți-am spus de atâtea ori, că eu sunt om frișos, dar nu știu cum se face că deși sunt atât de frișos, intru mereu în câte o afacere primejdioasă. Tocmai din cauza aceasta am fost foarte mulțumit că ai plecat cu mine spre Chini, și tot atât de mulțumit m'am simțit, știind pe Mahbub că se găsește prin apropiere. Câteodată sahiba cea bătrână se purta foarte rău cu mine și cu leacurile pe care le am.

— Allah să fie lăudat, oftă Kim sprijindu-și bărbia în palme. Ce lighioană ciudată ești tu, Babu. Și când mă gândesc că un om ca tine a umblat singur prin munți, dacă ai umblat cu adevărat, cu cei doi străini furioși, din cauză că fuseseră jefuiți.

— Ah, asta nu-i nimica, căci mă bătuseră odată și le trecuse furia. Dar dacă se întâmpla să pierd hâr-

tiile, asta ar fi fost foarte grav. Era cât pe aci să mă bată și Mahbub, de aceea a căutat să se apropie de lama, fără să aibă niciun motiv. De aci înainte eu mă voi ocupa numai de cercetări etnologice. Rămâi cu bine Mister O'Hara. Dacă mă zoresc, mai pot prinde trenul de Umballa care pleacă la 4,25 după amiază. Vom petrece de minune, când vom putea să povestim lui Mr. Lurgan, întâmplările prin care ai trecut. Voi raporta oficial că te simți mai bine. La revedere, dragă tovarășe, și altădată când te vei simți emoționat, nu mai întrebuița expresii mohamedane, când ești îmbrăcat în haine de thibetan.

Ii strânse mâna de două ori, căci și-acum era Babu, din tălpi și până în creștet și deschise ușa. Când razele de soare căzură pe obrazul lui triumfător, Hurree luă din nou înfățișarea vulgară a unui vraciu din Dacca.

— Omul acesta i-a jefuit, se gândi Kim, uitând de partea pe care o avusese el însuș în lovitura dată. I-a înșelat și i-a mințit, cum nu poate minți decât un bengalez. Cei doi i-au dat un *chit* (certificat) și cu riscul vieții lui i-a făcut pe amândoi de răs. După focurile de revolver care s'au tras, eu n'aș mai fi avut niciodată curajul să mă apropiu de ei... și cu toate acestea afirmă că este un fricos... Dar este fricos cu adevărat. Trebuie să mă întorc din nou în lume.

La început picioarele i se îndoiau sub greutatea trupului, ca niște camișe putrede de lulea, iar lumina zilei de afară îl orbea. Se așeză la poalele peretelui spoit în alb și începu să se gândească la lungul drum pe care îl făcuse *dooli*, la slăbiciunea lui lama, și se întoarse cu toată mila, căci acum nu se mai simțea stimulat de con-

The end of the search. J. K.

SFARȘITUL CERCETĂRII

versația pe care o avusese, spre propriile lui suferințe. Gândurile lui moleșite nu se puteau opri asupra niciunui subiect, și de câte ori încerca să le adune, se fereau, întocmai cum se ferește calul năvăș, să nu fie atins de piteni. Era deajuns, chiar mai mult decât deajuns, că tot ce se găsisse în *kilta* plecase, plecase definitiv și nu se mai găsea în stăpânirea lui. Incercă să se gândească la lama și se întrebă cum de a căzut în râu, dar priveștița lunei care defila prin fața porții dela curtea interioară, îi risipi din nou gândurile. Se uită apoi la copacii și la câmpurile în mijlocul cărora erau bordeiele cu acoperișurile de papură, ascunse printre sămănături, dar ochii lui erau tulburi și incapabili să le vadă forma și nici mărimea și nici scopul la care puteau sluji. Stete așa cu ochii mari deschiși, mai bine de jumătate ceas. În tot timpul acesta, cu toate că ar fi fost incapabil să-și explice senzația în cuvinte, simțea că sufletul lui nu avea nicio legătură cu lucrurile din jurul său, ci era ca un fel de roată fără mecanism, întocmai ca și roata măcinătorilor de zahăr din Beheea pe care cineva ar fi aruncat-o într'un colț, ca pe ceva fără de niciun folos. Vânturile ațiau pe deasupra lui, papagalii țipau între ramurile copacilor, iar larma ce venea din casă, poruncile și țipetele adresate servitorilor, răsunau în auzul lui, ca un ecou la urechea unui surd.

— Eu sunt Kim, eu sunt Kim. Dar cine este Kim? repeta ecoul trezit în sufletul lui.

Nu simțea nevoia să plângă, poate niciodată nu se simțise mai puțin dispus pentru o astfel de slăbiciune, când fără să-și dea seamă, lacrimile nestăpânite începură să-i curgă în lungul nasului, și dintr'odată simți rotițele ființei lui cum se articulează din nou în mecanismul lu-

mii noi din jurul său. Lucrurile care adineaori i se reflectau în priviri, fără să aibă niciun fel de semnificație, se limpeziră acum, luându-și proporțiile firești. Drumurile erau făcute pentru ca să umbli, casele, pentru ca să fie locuite, vitele să fie înjugate, câmpurile sămănate, iar bărbații și femeile, ca să ai cu cine vorbi. Toate erau acum reale și adevărate, fiecare cu rostul său, perfect explicabil, argilă din argila lui, nici mai mult nici mai puțin. Se scutură ca un dulău pe care încep să-l supuere purecii, și ieși pe poartă...

— Lăsați-l să plece, zise sahiba. Eu am făcut ce aveam de făcut. Restul va trebui să-l facă pământul, eterna mamă a noastră. Când Sfântul se va întoarce din meditațiile lui, să-i spuneți ce s'a întâmplat.

Pe o mică movilă de pământ, la depărtare de jumătate milă de curțile sahibei, se vedea o cotigă goală, și dincolo de ea era un banan tânăr; de aci se deschidea vederea în largul câmpurilor răscolite de pluguri, și pe măsură ce se apropia, își simțea pleoapele tot mai grele, mângâiate de aerul calduț al zilei; pământul în jurul lui era frământat în bulgări mărunți, dar nu era acoperit de iarba crudă, care abia răsărită, însemnează că se apropie de drumul morții, ci era pământ afânat care acoperea sămânța plină de viață și de făgăduințe. Il simțea mângâindu-i degetele dela picioare și-l luă în palme ca să-i simtă căldura, apoi moliciunea începu să-i prindă fiecare încheietură, și se întinse alături de carul din umbra bananului. Pământul îi fu tot atât de prielnic ca și sahiba, căci îi îmbibă trupul de miresmele lui, pentru a-i reda echilibrul pierdut în timpul lungii zăceri în așternutul prin care nu putea pătrunde răsuful lui. Își

lăsă capul în brațele lui și mâinile i se deschiseră supuse în fața puterii lui. Copacul cu multiple rădăcini la umbra căruia se întinsese, și însuș lemnul carului, cioplit de mână omenească, știa de ce venise aici, el însă nu știa. Ceasuri de-a-rândul își simți trupul îngreunat de suflul lui mai greu decât somnul.

Pe inserat, când praful răscolit de turmele ce se întorceau din imășuri, începu să întunece zarea, se văzu apropiindu-se lama și Mahbub, cărora oamenii casei le spusese războiul a apucat.

— Allah, aceasta este curată nebunie, murmură geambașul, să iasă în câmp deschis. Puteau să-l împuște de o sută de ori până acuma... noroc că acest câmp nu este pe marginea graniței.

— Și să știi, zise lama repetând o poveste demult cunoscută, că nu s'a găsit niciodată un astfel de *chela*. Liniștit, blând, înțelept, totdeauna bine dispus, vesel când plecam la drum, atent, învățat, vrednic de încredere și curtenitor. Mare va fi răsplata care-l așteaptă.

— Cunosce băiatul... după cum ți-am spus.

— Și toate acestea le-a făcut el singur ?

— O parte dintre ele... dar până acuma mi-a fost peste putință să găsesc un comanac roșu care să-mi dea un descântec cu ajutorul căruia să-l pot desbăra cu totul de a mai spune minciuni. Fără îndoială, l-au îngrijit foarte bine.

— Sahiba are o inimă de aur, zise lama solemn, și-l consideră drept fiu al ei adevărat.

— Hm, jumătate India ar fi dispusă să-l considere la fel. Eu am venit numai să mă conving dacă nu i s'a întâmplat nimica și dacă îmi pot vedea de drum. După

cum știi, noi doi suntem vechi prieteni, de pe vremea când ați plecat întâia dată amândoi în pelerinaj.

— Aceasta a fost legătura dintre noi, răspunse lama, așezându-se jos. Acum suntem aproape de capătul drumului nostru.

— Cred că dacă drumul tău n'a ajuns la capăt, chiar de acum o săptămână, n'a fost din vina ta. Când te-am ridicat pe targă și te-am dus acasă, îmi aduc aminte ce spunea sahiba după ce te-a văzut. Mahbub începu să râdă mângâindu-și barba proaspăt văpsită.

— Incepusem să meditez asupra altor lucruri. Meditația mea a fost întreruptă de hakimul din Dacca.

— Altfel, răspunse geambașul în idiom Pashtu, din respect pentru el, ți-ai fi terminat meditațiile în mijlocul focului Gheenei, căci tu ești necredincios și idolatru, cu toată înfățișarea ta de copil. Dar acuma Comanac Roșu, ce avem de făcut?

— Chiar în noaptea aceasta, răspunse lama și cuvintele lui vibrau triumfătoare, va fi spălat ca și mine de orice urmă a păcatului, și va fi liniștit ca și mine când își va părăsi trupul izbăvit de Roata Vieții. Am un semn, și băgă mâna în sân după desemnul pe care îl avea, că timpul meu va fi foarte scurt; pe el însă l-am ferit de rele pentru ani întregi. Nu uita, că eu am găsit lumina, așa cum ți-am spus, abia acum trei nopți.

— Fără îndoială avea dreptate preotul din Tirah, când spunea—după ce furasem pe soția vărului său, că eu sunt un *sufi* (liber cugetător) murmură Mahbub, căci stau aici și ascult o blasfemie ne mai auzită... Imi aduc aminte de ce spuneai. Va să zică se va duce la *Jonnatu L'Adn* (Grădinile Edenului). Dar cum va face? Poate vrei să-i tai gâtul sau să-l îneci în râul din care te-a scos

Babu ?

— M'a scos pe mine din râu; se vede că ai uitat cum s'a întâmplat. Eu am intrat în râu numai datorită luminei ce mi s'a arătat.

— A da. E adevărat, răspunse Mahbub mai mult indignat decât vesel. Am uitat amănuntele exacte ale întâmplării. Va să zică ai intrat în râu cu bunăștiință ?

— Spunându-mi că eu aş vrea să ridic viața cuiva, ai făcut nu numai un păcat, ci o mare nebunie. *Chela* al meu m'a ajutat să-mi găsesc râul. Prin urmare este dreptul lui să se curețe de păcate împreună cu mine.

— Da, are mare nevoie să fie spălat. Dar ce va fi după aceea, moșule ? Ce se va întâmpla după aceea ?

— Ce poate asta să însemneze sub imensitatea cerurilor ? El va fi sigur de Nibban, cum sunt și eu, de vreme ce a găsit lumina.

— Răspunsul e foarte bun, căci eu mă temeam să nu încalce pe calul lui Mohamed și să dispară printre stele.

— Nu, el va trebui să-și urmeze drumul ca învățător.

— Aha, abia acum înțeleg. Tocmai ceea ce-i trebuie mînzului. Fără îndoială va trebui să-și continue drumul ca învățător. Statul are mare și grabnică nevoie de ajutorul lui ca scrib, de pildă.

— Pentru asta a fost crescut. Eu am făcut o faptă bună ajutându-l în timpul acesta. O faptă bună nu piere niciodată. El m'a ajutat pe mine în cercetările mele, și eu l-am ajutat într'ale lui. Dreaptă este numai Roata, negustor de cai din miazănoapte ! Lasă-l să fie învățător sau scrib, căci nu are nicio importanță. La sfârșit tot va ajunge la izbăvire. Celelalte sunt desertăciune.

— Cum adecă, nu are importanță? Peste șase luni voi avea nevoie de el să mă însoțească dincolo de Balkh. Am venit încoace cu zece cai șchiopi și trei oameni lași în spate, ca să scot un băiat bolnav din casa unei babe. Dar se vede că eu n'am venit aici decât ca să asist cum se împuiază capul unui tânăr sahib, Allah știe cu ce cult idolatru, de către un lama cu comanac roșu. Cu toate acestea, se spune despre mine că mă pricep destul de bine să-mi joc partea mea în marele joc. Nebunul acesta se vede că ține foarte mult la băiat, și tare mă tem să nu fi înebunit și eu.

— Ce rugăciune spui? întrebă lama uitându-se la el cum se răstește în dialect Pashtu, murmurând ceva în barba roșie.

— N'are nicio importanță, dar acum după ce văd că băiatul poate reveni în slujba Guvernului, fiind totuși sigur că va fi primit în paradis, mi s'a lua o mare greutate de pe suflet. Trebuie să mă întorc la caii mei. Incepe să se întunece. Nu-l trezi, căci nu vreau să-l aud spunându-ți, învățătorule!

— Bine, dar este discipolul meu. Cum s'ar putea altfel?

— Despre asta mi-ai povestit (Mahbub încercă să-și alunge plictiseala și se ridică în picioare râzând). Comanac Roșu, eu nu sunt om de legea ta, dacă ești de părere că acest amănunt ar putea să te intereseze.

— N'are a face, răspunse lama.

— Eu n'aș fi crezut. Prin urmare nu te vei supăra dacă voi îndrăzni să te numesc om cumsecade, chiar foarte cumsecade, tocmai pe tine care ești spălat de păcate, fără de prihană și pe trei sferturi înecat. Am stat cu totul patru sau cinci seri, de vorbă, și cu toate că eu

nu sunt decât un negustor de cai, pot cu toate acestea să văd pe sub pânțele calului, unde este sufletul fără de prihană. Tot așa am văzut chiar dela început când Prietenul a toată lumea și-a pus mâna lui în mâna ta. Fii bun cu el, și lasă-l să se întoarcă din nou în lume ca învățator, după ce îi vei spăla picioarele, dacă ești de părere că acesta este mijlocul cel mai potrivit pentru ca un mânz să poată pleca în lume.

— De ce nu vrei și tu să umbli în calea adevărului, ca băiatul să nu rămână singur ?

Mahbub se uită la el mirat, auzind această magnifică insolență pe care dincolo de frontieră oricine altul ar fi trebuit să i-o plătească destul de scump, dar imediat după aceea își dă seama de comicul inocenței bătrânului.

— Domol... domol... de fiecare dată câte un picior numai, ca și noatenul care sărea într'un picior pe drumul spre Umballa. S'ar putea să ajung și eu în paradis, căci am ceva de lucru și prin partea aceea... gânduri mari pe care le dătoresc simplității tale. Tu n'ai mințit niciodată ?

— Ce nevoie este să minți ?

— Oh, Allah, ascultă ce spune ! Ce nevoie ? Tocmai în lumea aceasta în care trăești ? Nici n'ai făcut nimănu vreun rău ?

— De mult, am lovit pe unul cu călimara; înainte de a fi primit lumina.

— Așa ! Cred că e mult mai bine pentru tine. Învățăturile tale sunt folositoare. Știu că ai întors pe un om din calea păcatului, și începu să râdă sgomotos. Venise aci hotărât să comită un dacoity (jefuirea unei case). Da, să lovească, să jefuiască și să omoare, ca pe urmă să

ia tot ce ar fi vrut.

— Ar fi fost o mare prostie.

— Dar și o mare rușine. Tot așa s'a gândit și el; după ce te-a văzut pe tine și pe alți câțiva, femei și bărbați. Prin urmare a renunțat; iar acuma se duce să tragă o bătaie crâncenă unui Babu, cel gras și voinic.

— Nu te înțeleg.

— Să se ferească Allah! Comanac Roșu, se întâmplă ca unii oameni să fie plini de înțelepciune, dar tu ești mai înțelept decât toți. Ascultă ce-ți spun, și cred că-ți vei aduce aminte de vorbele mele: dacă băiatul nu va urma învățăturile tale, trage-l de urechi.

Strângându-și peste mijloc chimirul bokhariot, geambașul se depărtă prin turbureala serii și lama se trezi din visare, așa că mai putu să-l vadă legănându-și spetele enorme în depărtare.

— Omul acesta nu prea este curtenitor și se lasă amăgit de lucruri deșarte. Despre *chela* al meu însă a vorbit frumos, și băiatul este pe cale să-și primească răsplata. Să-mi fac rugăciunea! Trezește-te, tu cel mai fericit între cei zămislîți de pântecelul unei femei. Trezește-te, căci am ajuns!

Kim se trezi din fundul întunerecului în care i se părea că lunecase și lama îl lăsă să caște în voie, în timp ce-și troznea degetele, pentru ca să alunge duhurile rele.

— Mi se pare că am dormit o sută de ani. Unde?... Sfântule, ești demult aici? Am ieșit să te caut, dar (și început să rădă, buimăcit de somn), am adormit pe drum. Acum mă simt bine. Ai mâncat? Hai să ne întoarcem acasă. Au trecut zile întregi, de când nu am mai avut grijă de tine. Cine ți-a frecat picioarele în timpul aces-

ta? Dar slăbiciunile tale cum merg: durerea din pân-tece, din ceafă și vâjâitul urechilor.

— Au trecut... toate mi-au trecut. Nu știi?

— Eu nu știu nimica, și nu te-am mai văzut de pe vremea când erau și maimuțele oameni. Dar ce voiai să știu?

— Mi se pare straniu că nu a ajuns cunoștința până la tine, deși gândurile mele erau toate îndreptate în partea aceea.

— Nu-ți pot vedea fața, dar glasul tău răsună ca un gong. Nu cumva sahiba te-a întinerit și pe tine, cu bucatele ei?

Se uită la statura cu picioarele încrucișate, profi-lându-se ca o umbră de tăciune pe fondul portocaliu de lumină. Tot așa era așezat și Bodhisat cel de piatră, ale cărui priviri sunt îndreptate asupra aparatelor de înre-gistrare automată, din Muzeul Lahor.

Lama nu răspunse nimica; și afară de sunetul sec al mătăniilor și sgomotul surd al pașilor lui Mahbub, care se pierdea în nopte, în jurul lor se închegase de-plină pacea serilor fumurii ale Indiei.

— Ascultă. Ți-am adus noutăți.

— Hai să plecăm...

Mâna lungă și îngălbenită se întinse prin turbureala serii, cerând să se facă liniște. Kim își încrucișă picioa-rele sub el și se supuse.

— Ascultă-mă. Ți-am adus noutăți. Cercetarea s'a terminat. Urmează răsplata. Așa dar, cât timp am fost în munți, am trăit din vigoarea ta, până când ramura din care m'am hrănit era gata să se frângă. După ce am coborât din munți, eram mâhnit din cauza ta și din alte pricini, care clocoteau în sufletul meu. Corabia sufletu-

lui meu își pierduse cârma. Te-am predat atunci acestei femei evlavioase, căci nu puteam vedea adâncul pricinei celor din jurul meu. Nu am primit niciun fel de hrană și nici nu am băut. Cu toate acestea, nu vedeam drumul. Ei mă îndemnau să mânânc și strigau în fața porții mele închise. De aceea m'am retras într'o groapă, la rădăcina unui copac. N'am mâncat și n'am băut. Am stat și am meditat două zile și două nopți, căutând să nu mă gândesc la lucruri trecătoare, în timp ce inspiram și respiram aerul, așa cum este scris... La sfârșitul nopții a doua, atât de mare a fost răsplata mea, sufletul acesta înțelept s'a desprins din legăturile trupului netrebnic și s'a ridicat în libertate. Niciodată înainte de asta nu am reușit această deslegare, cu toate că de multe ori am fost în pragul ei. Gândește-te ce minune !

— Da minune ! Două zile și două nopți, fără niciun fel de hrană. Unde este sahiba ? întrebă Kim, cu respirația șuerătoare.

— Da, sufletul meu se ridicase liber în înălțimi, le-gănându-se ca un vultur și am putut vedea că nu mai există nici Teshoo Lama, nici alt suflet. Ca și picătura de apă ce se întoarce spre vadul din care s'a ridicat, așa și sufletul meu se apropia de marele suflet universal, care este mai presus de toate lucrurile trecătoare. Ajuns aci și exaltat de contemplație, am văzut toată India, dela Ceylanul scăldat în apele mării, până în munți, și stâncile mele colorate din Such-zen; am văzut toate țarinile și satele, până la cel din urmă, unde ne-am oprit să ne odihnim. Le-am văzut dintr'odată și pe toate împreună, căci erau în interiorul sufletului. Atunci am recunoscut că sufletul trecuse dincolo de amăgirea timpului și a spațiului și a lucrurilor, și mi-am dat seamă că

m'am liberat. Te-am văzut pe tine zăcând în așternut, și te-am văzut prăvălindu-te pe coasta muntelui cu idolatrul acela de piept, dintr'odată și într'un singur loc în sufletul meu, care ți-am spus că se apropiase de marele suflet universal. Am văzut atunci și trupul netrebnic al lui Teshoo Lama, întins pe pământ și *hakimul* din Dacca, strigându-i ceva la ureche în timp ce sta ingenunchiat alături de el. Pe urmă, sufletul meu a rămas singur și n'am mai văzut nimic, nimic, deoarece acum eu eram totul, fiind reintegrat în marele suflet. Am meditat mii și mii de ani, fără niciun fel de patimă, și am putut să-mi dau seamă de pricina tuturor lucrurilor. Pe urmă, am auzit un glas strigând: Ce se va întâmpla cu băiatul, dacă tu ai murit? și atunci am tresărit și m'am simțit cutremurat de milă, față de tine, și am zis: Mă voi întoarce la *chela* al meu, căci altfel va rătăci drumul. La aceasta, sufletul meu, care era sufletul lui Teshoo Lama s'a despărțit de marele suflet, cu prețul unui sbucium, a unor păreri de rău și sfâșietoare dureri, care nu pot fi închipuite. Ca și icrele peștelui, ca și peștele din apă, ca și apa din nori, ca și norii din zarea încărcată, așa s'a despărțit, și a ieșit și s'a dus și s'a risipit. sufletul lui Teshoo Lama, din marele suflet. Pe urmă, s'a auzit un glas strigând: Râul, bagă de seamă râul, și m'am uitat la lumea, care era ca și înainte, toată la un loc și în acelaș timp, și am văzut limpede râul săgeții la picioarele mele. În clipa aceea, sufletul meu se simțea tulburat de un rău de care se vedea că nu mă liberasem încă, și pe care îl simțeam îngreunându-mi brațele și încolăcindu-mi-se împrejurul mijlocului, dar am dat râul la o parte și m'am avântat ca și șoimul spre locul unde se afla râul. Pentru tine am dat la o parte lume după lume, până când am

văzut râul la picioarele mele, râul săgeții, și coborându-mă, apele lui s'au închis peste mine, și iată că mă simt din nou reintegrat în trupul lui Teshoo Lama, spălat de orice păcat, iar *hakimul* din Dacca îmi susținea capul deasupra apelor râului. Este aci, aci aproape, dincolo de ramurile manguierului.

— Allah Karim! Noroc că Babu se găsea prin apropiere! Te udaseși rău?

— De ce să țin socoteală de așa ceva. Imi aduc aminte că *hakimul* se îngrijea de trupul lui Teshoo Lama. Cu mâinile lui l-a scos din apa sfântă a râului, pe urmă, a venit geambașul din miazănoapte cu oamenii și o năsalie și au ridicat trupul și l-au dus în casa sahibei.

— Sahiba ce-a spus?

— Eu meditam în trupul acela și nu o puteam auzi. Prin urmare, așa s'a isprăvit cercetarea mea. Pentru fapta bună pe care am făcut-o, râul săgeții este aci în apropiere. A izbucnit în fața picioarelor noastre, așa cum ți-am spus, și eu l-am găsit. Fiu al sufletului meu, ca să te izbăvesc pe tine de orice păcat, cum eu sunt fără de păcat și fără de prihană, am smuls sufletul meu din pragul izbăvirii și m'am întors la tine. Dreaptă este Roata și neîndoielnică izbăvirea noastră. Vino!

Își încrucieșă mâinile pe genunchi, și zâmbi ca un om care și-a câștigat mântuirea, nu numai pentru el, ci și pentru cei pe care îi iubește.

ILUSTRATIILE

de J. Lockwood Kipling

ZAM ZAMMAH	Pag	2
LAMA DIN THIBET	"	32
MAHBUB ALI	"	41
RESSALDAR SAHIB	"	96
DRUMUL INDIEI	"	113
KIM ȘI PISARUL	"	168
HURRY CHUNDER MOOKERJEE	"	281
JATUL ȘI COPILUL SAU BOLNAV	"	304
FEMEIA DIN SHAMLEGH	"	417
SFARȘITUL CERCETARII	"	457

VERIFICAT
1937

BIBLIOTECA
Centrala
Universitatii
Suceava